

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 274.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge

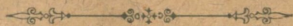
i Aaret 1894.

(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1894.)

Udgiven af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHENHOUG & Co.

1897.

Pris: Kr. 1.00.

NORGES OFFICIELLE STATISTIK.

Tredie Række No. 274.

Beretning

om

Sundhedstilstanden og Medicinalforholdene

i Norge 1894.

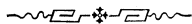
(Rapport sur l'état sanitaire et médical pour l'année 1894.)

Udgiven

af

Direktøren for det civile Medicinalvæsen.

(UN RÉSUMÉ EN FRANÇAIS SE TROUVE PAGE VII.)

KRISTIANIA.

I KOMMISSION HOS H. ASCHEHOUG & Co.

1897.

For Aarene 1882—1893, se Norges officielle Statistik, Tredie Række
No. 10, 24, 31, 51, 75, 95, 116, 143, 162, 185, 222, 252.

Indhold.

(Table des matières).

Almindelig Beretning om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget 1894. (Rapport général sur l'état sanitaire et médical en Norvège pendant l'année 1894). Fortegnelse over Tabellerne. (Liste des tableaux).	Side. 1*
I. Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale (Section médicale, superficie, population, nombre des médecins, des dentistes, des sages-femmes, des aides-vaccinateurs, des pharmacies).	1*
II. Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer..... (La mortalité dans le royaume, dans les communes rurales et dans les villes par départements).	6*
III. Dødeligheden i Byerne..... (La mortalité dans les villes).	7*
IV. Døde i Forhold til 1000 levende Fødte..... (Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants).	9*
V. Samtlige af Lægerne anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme, fordelte paa Amter..... (Les maladies épidémiques dans les départements).	10*
VI. De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder..... (Le nombre des cas des maladies épidémiques traités, par mois, par sexe et par âge).	14*
VII. De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme..... (Les maladies épidémiques dans les villes par mois).	16*
VIII. Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer..... (Les maladies épidémiques dans les villes par départements).	17*
IX. Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Difteri og Lungebetændelse..... (Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la pneumonie par 1000 habitants).	19*
X. Oversigt over Tyfoidfeberens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter..... (La fièvre typhoïde dans quelques districts civils).	20*
XI. Dødsfald paa Barselseng..... (Décès pendant les couches dans les départements).	21*

	Side.
XII. Dødsaaarsager for Barselkvinder. Døde efter obstetriciske Operationer (<i>Causes de décès pendant les couches; décès après des opérations obstétricales</i>).	22*
XIII. Oversigt over Skarlagensfeberens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter..... (<i>La scarlatine dans quelques districts civils</i>).	23*
XIV. Oversigt over Differiens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter (<i>La diphthérie dans quelques districts civils</i>).	24*
XV. Oversigt over Lungebetændelsens Optræden i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter (<i>La pneumonie dans quelques districts civils</i>).	25*
XVI. Paa Sygehusene indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit (<i>Cas nouveaux de gonorrhée et de l'urethrite dans les hôpitaux</i>).	26*
XVII. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme..... (<i>Cas des maladies vénériennes traités en dehors des hôpitaux</i>).	27*
XVIII. Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne..... (<i>Tableau des lépreux dans les hospices</i>).	29*
XIX. Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890 (<i>Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1890</i>).	30*
XX. Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Sygdomsform og Kjøen (<i>Tableau des lépreux par forme de la maladie et par sexe en 1856—1890</i>).	31*
XXI. Forskellige af Lægerne behandlede Sygdomme..... (<i>Liste des cas traités des maladies diverses</i>).	32*
XXII. Dødeligheden af Lungetuberkulose i de forskellige Amter for Aarene 1892—1894 (<i>Mortalité par la phthisie dans les départements pendant les années de 1892—1894</i>).	36*
XXIII. Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige opgivne Dødsaaarsager og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for Byer og Bygder (<i>Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne</i>).	38*
XXIV. Liste over Dødsfald af Kræft..... (<i>Décès causés par les maladies cancéreuses</i>).	40*
XXV. Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27/6 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner [<i>Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État d'après la loi du 27/6 1891, et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais de l'État et des communes ensemble)</i>].	44*
XXVI. Chirurgiske Operationer (<i>Opérations chirurgicales</i>).	46*
XXVII. Af Lægerne udførte obstetriciske Operationer (<i>Opérations obstétricales, faites par les médecins</i>).	54*
XXVIII. Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn (<i>Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants</i>).	56*
XXIX. Tvillingfødsler med kunstig Forløsning (<i>Jumeaux nés après des opérations obstétricales</i>).	57*

Side.

XXX.	Udfald af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer	58*
	<i>(Résultat des accouchements: a) par forceps, b) par version, c) par extraction, d) prématurés artificiels, e) par perforation, f) par embryotomie, g) par opération césarienne — d'après les indications différentes).</i>	
XXXI.	Fødte og Døde	61*
	<i>(Naissances et décès).</i>	
XXXII.	Fødte og Døde i Bygderne og Byerne	62*
	<i>(Nombre des naissances et des décès dans la campagne et dans les villes).</i>	
XXXIII.	Procentforholdene mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amterne (Bydistrikt og Landdistrikt) samt i de enkelte Lægedistrikter	64*
	<i>(Décès totaux et décès causés par les maladies connues dans les départements et dans les districts civils médicaux).</i>	
XXXIV.	De hyppigste Dødsårsager	66*
	<i>(Causes des décès classées par ordre de fréquence).</i>	
XXXV.	Vakcinerede	67*
	<i>(Vaccination).</i>	
XXXVI.	Oversigt over de udførte retsmedicinske Forretninger	68*
	<i>(Liste des actes médicaux forenses).</i>	
XXXVII.	Sygestatistik for Strafanstalterne	72*
	<i>(Statistique des malades dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés).</i>	
XXXVIII.	Apothek og deres Personale	78*
	<i>(Des pharmacies et de leur personnel).</i>	
XXXIX.	Syfilis paa Sygehusene	82*
	<i>(La syphilis dans les hôpitaux).</i>	
XL.	Tabel over Tilfælde af Sindssygdom, behandlede paa Sygehus	84*
	<i>(Mouvement des aliénés dans les hôpitaux).</i>	
XLI.	Antal af de paa Sygehusene behandlede Syge	86*
	<i>(Mouvement des malades dans les hôpitaux).</i>	
XLII.	Kjendte Dødsårsager	90*
	<i>(Causes de décès par départements).</i>	
XLIII.	Kjendte Dødsårsager i Riget efter Kjøen og Alder	98*
	<i>(Causes de décès par sexe et par âge).</i>	
XLIV.	Kjendte Dødsårsager i Byerne	106*
	<i>(Causes de décès dans les villes).</i>	
XLV.	Kjendte Dødsårsager i Byerne efter Kjøen og Alder	114*
	<i>(Causes de décès dans les villes par sexe et par âge).</i>	
XLVI.	En Del af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder	120*
	<i>(Cas de quelques maladies épidémiques traités, par districts civils médicaux et par mois).</i>	

B. Beretninger for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

(Rapports spéciaux pour les départements différents).

I.	Kristiania By	1
II.	Akershus Amt	18
III.	Smaalønnenes —	28
IV.	Buskerud —	38
V.	Jarlsberg og Larvik —	50
VI.	Hedemarkens —	59
VII.	Kristians —	72

		Side.
VIII.	Bratsberg Amt.....	84
IX.	Nedenes —	96
X.	Lister og Mandal —	106
XI.	Stavanger —	118
XII.	Søndre Bergenhus —	132
XIII.	Bergens By	143
XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	159
XV.	Romsdals —	176
XVI.	Søndre Trondhjems —	189
XVII.	Nordre — —	209
XVIII.	Nordlands —	225
XIX.	Tromsø —	242
XX.	Finmarkens —	253
C.	Sundhedsforskrifter, approberede i 1894.....	267

(Reglements sanitaires communaux, approuvés en 1894).

En 1894 l'état sanitaire du royaume a été, en général, satisfaisant. Le chiffre total des cas connus des maladies aiguës épidémiques a été 184 375 (en 1893: 164 680). L'accroissement est causé spécialement par épidémies de la rougeole, la coqueluche, la scarlatine et la grippe. Comme à l'ordinaire les maladies catarrhales ont été les plus nombreuses de l'année. La rougeole est augmentée de fréquence dans tout le pays excepté les départements de Trondhjem et de Romsdal, la coqueluche dans la plupart des districts. La scarlatine a été répandue notamment dans les départements de Romsdal, de Buskerud, de Nordland, de Stavanger et dans la ville capitale. Parmi les maladies prédominantes il faut aussi citer la grippe, qui a régné en épidémie à partir de la fin de l'année 1893, culminant au mois de janvier, et qui s'est manifestée avec un nombre plus grand de cas que celui de l'année précédente. La pneumonie a été un peu plus rare, tandis que la mortalité (17 pct.) a été 1 pct. plus grande que dans l'année 1893. La diphthérie a régné notamment dans les départements de Nordland, de Trondhjem et de Nedenes, et dans la ville de Christiania, avec une mortalité de 22 pct. — un peu moins que dans les deux années précédentes. La fièvre typhoïde aussi a été assez répandue, tandis que les maladies gastriques aiguës ont très diminué. Quelques cas de la variole sont observés, les plusieurs — 5 — dans la ville de Christiansand, importés de l'Amérique.

En 1894 la mortalité calculée d'après la population présumée au milieu de l'année, c'est à dire 2 030 300, a été de 16,92 sur 1 000. Le nombre des décès a été de 34 355, celui des morts nés de 1 719. Le nombre des naissances, 60 450, a dépassé de 26 095 le nombre des décès.

Parmi les 23 470 décès (70,6 sur 100 de tous les décès), dont les médecins ont indiqué la cause, le plus grand nombre dérive des maladies suivantes: la phthisie et les tubercules pulmonaires (3663), la décrépitude (2066), la pneumonie (1829), les maladies cancéreuses (1449), la diphthérie (1 438), la bronchite aiguë, la pneumonie catarrhale et la laryngite (1 261), la diarrhée et le choléra simple (1086), les maladies organiques du cœur (923), la méningite tuberculeuse et les autres affections tuberculeuses en dehors du poumon (879), l'apoplexie cérébrale (751), la débilité congénitale (514), la maladie du Bright (497), la bronchite chronique (470), la grippe (406), la méningite simple (393), les convulsions de l'enfance (382), la péritonite (321), la scarlatine (275).

968 ont péri par suite d'accidents malheureux, 142 par suicide, 22 par homicide.

Le nombre des hôpitaux ordinaires ont été de 47; dans ces hôpitaux ont été traités 13 889 malades dont 11 177 sont sortis et 1 222 sont décédés, ce qui constitue une mortalité de 9,9 sur 100.

Dans 11 maisons d'aliénés ont été traités 2 389 individus, dont 808 sont sortis et 94 sont décédés.

Le royaume est divisé en 158 districts médicaux civils.

Le nombre total des médecins autorisés a été de 910. La vaccination a été pratiquée sur 46 109 individus, soit par des médecins, soit par des aides-vaccinateurs, dont le nombre a été de 685. Il y a 989 sages femmes examinées. Le nombre des pharmacies a été de 115.

A. Almindelig Beretning

om Sundheds- og Medicinalforholdene i Riget.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Section médicale (1), superficie (2), population (3), nombre des médecins (4), des dentistes (5), des sages-femmes (6), des aides-vaccinateurs (7), des pharmacies (8).

Tabel I.	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km².	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apothek.
I.	1. Kristiania (By)	16,55	1) 148 213	178	48	69	-	16
II.	Akershus Amt	5321,42	100 427	40	-	38	32	2
	2. Aker	1063,50	34 488	18	-	12	7	1
	3. Ullensaker	2141,02	33 456	10	-	11	11	-
	4. Høland	1263,28	13 609	4	-	7	7	-
	5. Follo	853,62	18 874	8	-	8	7	1
III.	Smaalenenes Amt	4142,69	120 864	42	8	44	28	10
	6. Eidsberg	1405,92	22 073	4	-	10	9	-
	7. Moss	783,91	22 785	11	2	11	6	2
	8. Sarpsborg	700,16	49 037	15	4	10	7	5
	9. Hvaler	1250,99	15 810	3	-	6	6	-
	10. Fredrikshald	1,71	11 159	9	2	7	-	3
IV.	Buskerud Amt	14996,85	105 203	38	7	45	19	5
	11. Drammen	603,18	34 664	13	4	15	2	3
	12. Ringerike	1800,92	15 680	7	2	7	4	1
	13. Modum	2358,86	25 037	9	-	9	3	-
	14. Nes	2899,46	7 603	1	-	4	3	-
	15. Aal	2725,81	5 377	2	-	2	2	-
	16. Sandsvær	1310,32	12 343	4	1	5	2	1
	17. Rollag	3300,30	4 499	2	-	3	3	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	2320,93	97 745	36	8	43	14	8
	18. Tønsberg	781,12	44 418	16	3	20	9	3
	19. Hof	866,53	19 423	7	1	7	1	2
	20. Larvik	673,28	33 904	13	4	16	4	3

1) Efter Opgave fra Kristiania Sundhedskommission over Indbyggerantallet ved Aarets Begyndelse og Slutning udgjorde Middelfolkemængden 171 153.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.	Apothek.	
VI.	Hedemarkens Amt.....	27507,72	120 386	40	3	48	42	6	
	21. Solør og Odalen.....	3492,38	32 625	9	1	10	9	1	
	22. Hedemarken.....	2688,24	42 638	14	2	13	9	3	
	23. Søndre Østerdalen.....	3036,74	18 633	8	-	6	5	1	
	24. Trysil.....	3759,54	5 460	2	-	4	5	-	
	25. Rendalen.....	7093,47	9 892	3	-	9	7	-	
	26. Tønsset.....	6398,71	10 330	4	-	6	7	1	
VII.	Kristians Amt.....	25362,50	108 579	33	3	42	37	4	
	27. Hadeland og Land.....	2948,24	24 186	10	-	10	7	1	
	28. Søndre Valdres.....	2495,38	10 059	4	-	5	5	1	
	29. Nordre —.....	2943,82	7 103	2	-	4	4	-	
	30. Toten.....	1483,89	23 916	7	2	7	7	1	
	31. Faaberg.....	2359,26	15 337	4	1	5	4	1	
	32. Ringeby.....	3166,69	11 659	3	-	3	3	-	
	33. Lom.....	5799,56	9 770	2	-	4	4	-	
	34. Lesje.....	4166,16	6 549	1	-	4	3	-	
VIII.	Bratsberg Amt.....	15189,10	91 410	38	6	46	38	8	
	35. Skien.....	1066,24	30 162	15	4	18	6	4	
	36. Kragerø.....	1650,41	22 934	8	1	8	6	2	
	37. Hollen.....	1141,81	12 137	5	-	5	5	1	
	38. Sauland.....	1716,04	6 795	3	-	4	4	-	
	39. Kviteseid.....	2256,07	7 890	2	1	4	7	1	
	40. Laardal.....	4214,11	7 952	4	-	5	5	-	
	41. Tinn.....	3144,42	3 540	1	-	2	5	-	
IX.	Nedenes Amt.....	9347,99	77 352	25	5	33	20	6	
	42. Østre Nedenes.....	889,43	31 652	6	1	9	5	4	
	43. Vestre —.....	1116,72	31 558	16	4	16	7	2	
	44. Aamli.....	1995,71	5 739	1	-	3	3	-	
	45. Evje.....	1139,43	4 050	1	-	3	3	-	
	46. Sætersdalen.....	4206,70	4 353	1	-	2	2	-	
X.	Lister og Mandal Amt...	7264,34	76 213	24	7	33	27	5	
	47. Kristiansands Stadsfysik.	16,04	12 543	13	4	8	-	2	
	48. Oddernes.....	1147,05	20 818	4	1	7	8	1	
	49. Undal.....	1960,28	12 140	1	-	7	7	-	
	50. Lyngdal.....	841,83	6 850	1	-	2	4	-	
	51. Vanse.....	268,85	9 445	2	2	4	3	1	
	52. Flekkefjord.....	3030,79	14 417	3	-	5	5	1	
XI.	Stavanger Amt.....	9147,16	114 223	27	5	63	41	8	
	53. Sogndal.....	790,77	5 592	3	-	3	3	-	
	54. Egersund.....	1298,02	13 161	2	-	5	3	1	
	55. Sandnes.....	1955,84	15 333	3	-	8	5	1	
	56. Stavanger Stadsfysikat..	6,26	22 483	9	4	14	-	3	
	57. Stavanger.....	204,98	8 368	1	-	5	5	-	
	58. Finnø.....	1544,86	11 831	1	-	8	8	-	
	59. Sand.....	2495,48	10 459	1	-	6	6	-	
	60. Karmøen.....	447,24	14 528	3	-	9	6	1	
	61. Haugesund ¹⁾	404,21	12 468	4	1	5	5	2	

¹⁾ Til Haugesunds Lægedistrikt hører ogsaa Sveens Herred af søndre Bergenhus Amt, hvis Fladeindhold og Indbyggerantal (214,23 km². med 3 054 tilstedeværende Indbyggere) ikke er medregnet i Summen. Medregnes disse, bliver Fladeindholdet for Lægedistriktet 618,44 km². og Indbyggerantallet 15 522.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel 1. (Forts.).	1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal				
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apothek.
XII.	Søndre Bergenhus Amt..	15606,67	127 678	25	-	65	55	1
	Sveens Herred ¹⁾	214,28	3 054	-	-	2	2	-
	62. Indre Søndhordland.....	1099,71	9 160	3	-	6	3	-
	63. Ytre —	597,52	10 466	3	-	7	7	-
	64. Tysnes	1042,50	9 198	3	-	7	7	-
	65. Indre Hardanger	5554,45	10 081	3	-	8	6	-
	66. Ytre —	877,34	7 659	2	-	5	2	-
	67. Voss	2073,52	10 519	2	-	3	4	1
	68. Søndre Midthordland ...	995,42	12 997	2	-	5	5	-
	69. Nordre — ...	433,49	18 111	2	-	5	4	-
	70. Osterøen	1561,94	16 204	3	-	8	6	-
	71. Alversund	242,79	7 238	1	-	4	4	-
	72. Lindaas	913,76	12 991	1	-	5	5	-
XIII.	73. Bergen (By).....	13,55	52 803	41	10	34	-	6
XIV.	Nordre Bergenhus Amt..	18472,48	87 839	16	-	63	52	2
	74. Lærdal	3617,04	6 729	1	-	4	5	1
	75. Lyster	2225,15	5 293	1	-	4	4	-
	76. Sogndal	887,33	5 224	1	-	3	2	-
	77. Vik	1792,24	8 324	3	-	9	5	-
	78. Gulen	883,37	6 798	1	-	5	4	-
	79. Kirkebø.....	1464,67	6 664	1	-	5	4	-
	80. Ytre Søndfjord.....	879,18	8 458	1	-	7	4	-
	81. Indre —	1540,55	8 262	1	-	4	5	-
	82. Kinn	1160,17	8 691	2	-	6	5	1
	83. Ytre Nordfjord.....	566,83	6 611	1	-	4	4	-
	84. Nordfjordeidet	662,23	4 515	1	-	3	2	-
	85. Gloppen	1031,89	5 017	1	-	3	3	-
	86. Indviken.....	1761,88	7 253	1	-	6	5	-
XV.	Romsdals Amt.....	14989,61	127 663	32	4	79	71	7
	87. Vestre Søndmør.....	918,51	11 907	2	-	8	8	-
	88. Indre —	1241,27	8 120	2	-	5	5	1
	89. Østre —	2040,94	6 492	2	-	6	6	-
	90. Ørskog	723,33	7 166	2	-	3	3	-
	91. Nordre Søndmør.....	314,82	17 883	4	2	10	6	2
	92. Ytre Romsdal.....	1164,66	17 619	4	-	11	10	1
	93. Indre —	2512,49	10 887	3	-	6	7	-
	94. Søndre Nordmør.....	817,52	22 806	7	2	13	8	3
	95. Sundalen	1964,15	5 840	2	-	6	6	-
	96. Surendalen	2065,16	8 829	2	-	5	5	-
	97. Nordre Nordmør.....	1226,76	10 114	2	-	6	7	-
XVI.	Søndre Trondhjems Amt.	18606,24	123 750	51	5	69	44	6
	98. Trondhjems Stadsfysikat	35,24	28 792	26	5	21	-	4
	99. Strinden	686,80	12 066	6	-	7	7	-
	100. Selbu	2545,04	5 421	1	-	2	2	-

¹⁾ Sveens Herred hører til Haugesunds Lægedistrikt: se Anm. Side 2*.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.	Apothek.	
	101. Røros ¹⁾	3439, ¹⁷	6 111	2	-	3	3	1	
	102. Guldalen	2972, ⁰⁷	12 973	3	-	7	7	-	
	103. Opdal ²⁾	2805, ¹⁴	5 275	2	-	3	3	-	
	104. Orkedalen	1943, ⁵⁹	14 439	4	-	9	6	1	
	105. Hitteren	921, ⁸³	9 669	1	-	4	4	-	
	106. Hevne.....	1090, ⁴⁶	5 153	2	-	2	2	-	
	107. Ytre Fosen	656, ⁸⁸	9 877	2	-	3	2	-	
	108. Indre —	814, ²⁴	7 527	1	-	4	4	-	
	109. Nordre —	1733, ⁸²	7 255	1	-	4	4	-	
XVII.	Nordre Trondhjems Amt.	22767, ⁸¹	81 529	24	2	41	45	4	
	110. Stjørdalen	2255, ¹⁶	10 699	3	-	6	4	1	
	111. Frosten.....	646, ⁷²	7 835	1	-	4	4	-	
	112. Levanger	2078, ⁵⁰	12 347	5	-	4	5	1	
	113. Indreøen	985, ⁶²	11 347	2	-	5	7	-	
	114. Stenkjær	2193, ⁸⁹	10 821	4	1	8	7	1	
	115. Grong.....	10285, ⁷¹	7 601	2	-	4	7	-	
	116. Namsos.....	1302, ⁰⁸	6 302	4	1	2	3	1	
	117. Fosnes	1323, ⁰⁰	4 681	1	-	2	3	-	
	118. Kolvereid	1085, ³⁰	4 851	1	-	3	3	-	
	119. Vikten	614, ⁸⁸	5 045	1	-	3	2	-	
XVIII.	Nordlands Amt	37958, ⁵⁰	132 447	38	2	72	57	4	
	120. Brønnø	2391, ⁰⁹	11 917	3	-	6	5	-	
	121. Alstahaug	1262, ⁰⁴	11 830	4	-	6	3	-	
	122. Vefsen	7067, ³⁸	7 380	2	-	4	3	1	
	123. Ranen	5064, ⁵³	13 625	3	-	6	4	-	
	124. Lurø	2321, ⁷⁷	8 288	2	-	4	4	-	
	125. Gildeskaal	1849, ⁷⁷	5 315	1	-	2	3	-	
	126. Bodø	535, ⁷⁹	8 040	3	2	3	2	1	
	127. Folden	2270, ⁷⁵	4 214	1	-	3	3	-	
	128. Skjerstad	3980, ¹⁹	7 148	1	-	3	3	-	
	129. Steigen	433, ⁷⁴	3 338	1	-	2	1	-	
	130. Hamnerø	1058, ⁸³	2 946	1	-	1	1	-	
	131. Lødingen	2832, ⁰⁵	5 295	1	-	4	4	-	
	132. Ofoten	3036, ¹⁶	5 771	2	-	4	2	-	
	133. Flakstad	395, ⁴⁷	3 504	2	-	4	4	-	
	134. Buksnes	288, ³⁰	7 901	2	-	6	4	-	
	135. Østlofoten	630, ²⁰	1 074	2	-	3	4	1	
	136. Hadsel	944, ⁰²	10 008	2	-	5	2	-	
	137. Sortland	1594, ⁶²	8 826	3	-	6	5	-	
XIX.	Tromsø Amt	26246, ¹⁰	65 009	15	2	31	32	3	
	138. Trondenes	1543, ⁶⁰	11 760	2	-	4	5	1	
	139. Ibestad	1660, ⁹⁵	8 033	1	-	3	2	-	
	140. Tranø	1083, ⁰²	4 738	1	-	3	3	-	
	141. Berg	609, ¹⁰	1 849	1	-	2	2	-	

¹⁾ Medregnet de til Hedemarkens Amt hørende Dele af Tolgens Herred. ²⁾ Medregnet det til Hedemarkens Amt hørende Inset Sogn af Kvikne.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Tabel I. (Forts.).		1	2	3	4	5	6	7	8
Amt.	Lægedistrikter.	Fladeindhold i km ² .	Tilstedev. Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal					
				Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakter.	Apothek.	
	142. Lenviken	1198,47	5 583	1	-	3	4	-	
	143. Maalselven	5896,05	4 686	2	-	3	3	-	
	144. Balsfjorden	1565,28	4 451	1	-	2	2	-	
	145. Tromsø	1593,90	10 299	3	2	4	3	2	
	146. Lyngø	3682,27	5 354	1	-	2	4	-	
	147. Karlsø	1374,15	2 704	1	-	2	1	-	
	148. Skjervø	6039,22	5 552	1	-	3	3	-	
XX.	Finmarkens Amt	47385,34	29 341	11	2	22	29	3	
	149. Alten	12119,15	5 406	1	-	3	4	-	
	150. Løppen	1173,04	1 731	1	-	2	3	-	
	151. Hammerfest	3397,86	3 995	2	1	4	3	1	
	152. Maasø	535,80	2 508	1	-	3	5	-	
	153. Kistrand	16443,78	3 354	1	-	2	3	-	
	154. Lebesby	3903,64	3 080	1	-	2	2	-	
	155. Tanen			1	-	1	3	-	
	156. Vardø	2257,99	3 310	2	1	2	2	1	
	157. Vadsø	2565,99	4 025	1	-	3	1	1	
	158. Sydvaranger	4987,99	1 932	1	-	-	3	-	
		322 663,55	1 988 674	775	127	989	685	114	

Folkemængde. Den for Rigets Amter og Lægedistrikter opførte Folke-
mængde (Tabel I) er den tilstedeværende Folkemængde, anført efter de
af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Resultaterne af Folke-
tællingen i Norge den 1ste Januar 1891. Til Beregning af Dødelighedsforhold
og andre Forholdsberegninger i Aaret er derimod som Regel benyttet den af det
statistiske Centralbureau til Medicinaldirektøren meddelte Opgave over den bereg-
nede tilstedeværende Middelfolkemængde i Aaret (Tabel II).

Sundhedstilstanden maa i det Hele taget betegnes som tilfredsstillende.

Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde udgjorde for Aaret 184 375
mod 164 680 i 1893. Forøgelsen skyldes særlig Epidemier af Mæslinger, Kighoste,
Skarlagensfeber og Influenza.

De hyppigst forekommende epidemiske Sygdomme var de katarralske o:
akut Katarr i Luftveiene og Bronkit, samt katarralsk og follikulær Angina,
med respective 32,0 pCt. og 8,8 pCt. af samtlige anmeldte Tilfælde af epidemiske
Sygdomme; dernæst kommer akut Diarré og indenlandsk Kolera med til-
sammen 14,6 pCt., samt Influenza med 11,8 pCt. Hyppigst efter disse anmeldtes
Mæslinger, Lungebetændelse, Kighoste, Skarlagensfeber og Difteri. Foruden
de ovennævnte Sygdomme viser Tyfoidfeber nogen Tiltagen, akut Diarré derimod
en betydeligere Aftagen i de Angrebnes Antal.

Dødeligheden i Riget, dets Bygder og Byer.

La mortalité dans le royaume, les communes rurales et les villes par départements.

Amter.	Hele Riget.				Bygderne.				Byerne.			
	Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1894.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1894.	Døde af 1000 Levende.		Beregnet tilstede- v. Middel- befolk- ning.	Antal Dødsfald i 1894.	Døde af 1000 Levende.	
			1894	1893			1894	1893			1894	1893
Riget	2 030 300	34 355	16,92	16,34	1 530 300	24 701	16,14	15,56	500 000	9 654	19,31	18,79
1. Kristiania	167 500	3 337	19,9	18,5	-	-	-	-	167 500	3 337	19,9	18,5
2. Akershus	101 500	1 656	16,3	17,1	98 300	1 604	16,3	17,1	3 200	52	16,3	19,4
3. Smaalenene	123 900	1 883	15,2	16,2	87 800	1 294	14,7	15,7	36 100	589	16,3	17,4
4. Buskerud	106 800	1 705	16,0	15,9	77 800	1 244	16,0	15,2	29 000	461	15,9	17,6
5. Jarlsberg og Larvik	99 200	1 511	15,2	15,3	65 900	991	15,0	15,3	33 300	520	15,6	15,2
6. Hedemarken	120 500	1 944	16,1	16,7	114 600	1 843	16,1	16,7	5 900	101	17,1	15,8
7. Kristians	108 700	1 606	14,8	15,0	105 200	1 543	14,7	14,9	3 500	63	18,0	19,7
8. Bratsberg	93 500	1 386	14,8	14,8	70 800	1 026	14,5	14,3	22 700	360	15,9	16,3
9. Nedenes	76 900	1 399	18,2	16,3	63 300	1 168	18,5	16,3	13 600	231	17,0	15,5
10. Lister og Mandal	74 400	1 410	19,0	18,9	55 100	1 021	18,5	17,9	19 300	389	20,2	21,5
11. Stavanger	113 600	1 871	16,5	17,6	78 300	1 182	15,1	16,9	35 300	689	19,5	19,2
12. Søndre Bergenhus	130 200	2 122	16,3	14,3	130 200	2 122	16,3	14,3	-	-	-	-
13. Bergen	56 600	1 260	22,3	16,9	-	-	-	-	56 600	1 260	22,3	16,9
14. Nordre Bergenhus	87 700	1 253	14,3	12,4	87 000	1 246	14,3	12,4	700	7	10,0	14,3
15. Romsdal	129 100	1 989	15,4	14,1	107 800	1 585	14,7	13,3	21 300	404	19,0	17,8
16. Søndre Trondhjem	124 100	2 389	19,3	18,7	94 600	1 676	17,7	15,4	29 500	713	24,2	31,7
17. Nordre Trondhjem	79 900	1 238	15,5	16,8	75 300	1 162	15,4	16,6	4 600	76	16,5	19,4
18. Nordland	138 200	2 556	18,5	16,4	132 700	2 458	18,5	16,4	5 500	98	17,8	17,8
19. Tromsø	67 900	1 166	17,2	14,8	61 700	1 049	17,0	12,5	6 200	117	18,9	17,5
20. Finnmarken	30 100	674	22,4	26,8	23 900	487	20,4	24,2	6 200	187	30,2	36,8

Dødeligheden i Byerne.

La mortalité dans les villes.

Amt.	Tabel III. Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1894.	Døde af 1000 Levende.					
				1894.	1893.	1892.	1891.	1890.	1889.
I.	Kristiania ¹⁾	171 153	3 337	19,9	18,5	20,5	20,6	21,1	22,1
II.	Drøbak	2 147	38	17,7	20,0	21,4	17,7	13,6	21,8
	Hvitsten	149	1	6,7	33,6	20,1	-	13,4	-
	Hølen	191	4	20,9	20,9	36,6	15,7	10,4	35,0
	Son	769	9	11,7	13,0	29,9	20,8	17,4	19,5
III.	Moss	8 036	130	16,2	16,6	17,9	17,7	17,8	22,3
	Sarpsborg	2 936	56	19,1	15,0	19,1	17,0	19,8	12,7
	Fredrikstad	12 292	175	14,2	15,1	18,5	16,7	14,6	14,2
	Fredrikshald	11 159	228	20,4	23,1	22,8	16,0	13,8	23,1
IV.	Drammen	20 437	362	17,7	17,9	16,4	18,2	11,0	20,0
	Holmsbu	436	5	11,5	18,3	13,8	6,0	10,7	7,9
	Hønefoss	1 505	22	14,6	18,6	15,9	13,3	16,2	23,5
	Kongsberg	5 291	72	13,6	19,3	22,9	15,9	20,6	23,1
V.	Svelviken	1 346	20	14,9	11,9	15,6	17,1	15,7	19,4
	Holmestrand	2 287	37	16,2	16,6	21,4	15,7	18,6	20,8
	Horten	6 536	103	15,8	14,8	22,2	15,9	15,7	25,0
	Aasgaardstrand . . .	372	5	13,4	21,5	13,4	10,8	22,6	9,7
	Tønsberg	6 818	117	17,2	16,2	14,1	18,0	14,5	11,7
	Sandefjord	3 903	63	16,1	12,6	15,1	19,0	18,8	14,4
	Larvik	10 933	175	16,0	16,6	17,5	19,9	16,2	15,4
VI.	Kongsvinger	1 308	29	22,2	18,3	12,2	15,3	14,4	12,5
	Hamar	4 013	72	17,9	16,4	14,9	17,2	24,9	23,1
VII.	Gjøvik	1 391	27	19,4	10,8	25,2	21,6	13,4	17,1
	Lillehammer	1 861	36	19,3	26,9	17,2	14,5	15,3	10,4
VIII.	Brevik	1 993	42	21,1	22,1	24,1	21,1	20,0	19,5
	Porsgrund	3 841	76	19,8	18,7	17,2	17,7	12,4	19,0
	Skien	8 959	136	15,2	15,8	22,7	15,3	17,8	23,1
	Stathelle	345	4	11,6	23,2	31,9	17,4	32,0	13,0
	Langesund	1 230	22	17,9	21,2	26,0	11,4	13,0	15,0
	Kragerø	5 492	80	14,6	13,3	19,8	17,7	18,0	18,2

¹⁾ Den opførte Folkemængde er den hjemmehørende Middelbefolkning, beregnet efter Sundhedskommissionens Opgaver. Dødeligheden er derimod beregnet efter den tilstedeværende Middelfolkemængde efter Opgave fra det statistiske Centralbureau, cfr. Tabel II.

Dødeligheden i Byerne.

Amt.	Byer.	Tilstede- værende Folke- mængde 1ste Januar 1891.	Antal Døde i 1894.	Døde af 1000 Levende.					
				1894.	1893.	1892.	1891.	1890.	1889.
IX.	Østerrisør	2 988	41	13,7	12,7	23,1	11,7	10,8	14,2
	Tvedestrand	1 657	26	15,7	15,7	12,1	25,3	14,7	12,3
	Årendal	4 438	97	21,9	19,2	15,3	19,8	17,4	12,8
	Grimstad	2 880	38	13,2	12,8	14,6	17,0	13,6	20,5
	Lillesand	1 372	29	21,1	16,8	11,7	24,1	17,8	22,7
X.	Kristiansand	12 543	272	21,7	21,9	21,3	21,6	21,2	23,2
	Mandal	3 616	64	17,7	17,1	15,5	31,8	20,9	18,3
	Farsund	1 518	26	17,1	26,4	25,0	19,1	21,8	29,6
	Flekkefjord	1 541	27	17,5	23,9	23,4	20,1	23,4	19,0
XI.	Sogndal	461	4	8,7	15,2	19,5	6,5	10,7	6,7
	Egersund	2 815	51	18,1	19,9	16,3	17,0	18,2	23,1
	Sandnes	1 654	37	22,4	22,4	20,6	23,0	13,3	19,6
	Stavanger	22 483	478	21,3	19,3	20,0	19,0	16,0	18,1
	Kopervik	791	13	16,4	25,3	15,2	25,3	9,9	15,5
	Skudeneshavn	1 123	19	16,9	19,7	16,9	18,7	15,1	14,0
	Haugesund	5 382	87	16,2	18,0	15,6	13,0	16,2	22,7
XIII.	Bergen ¹⁾	ca. 58 000	1 260	22,3	16,9	17,8	17,0	16,1	18,2
XIV.	Florø	674	7	10,4	14,8	11,9	19,3	13,3	17,5
XV.	Aalesund	8 349	166	19,9	17,9	18,3	13,5	19,1	25,2
	Molde	1 660	34	20,5	24,1	21,1	21,7	25,7	19,5
	Kristiansund	10 135	204	20,1	18,1	17,1	19,1	20,8	19,7
XVI.	Trondhjem	24 700	713	28,9	31,8	19,0	21,3	28,0	27,0
XVII.	Levanger	902	27	29,9	28,8	22,2	24,4	18,0	14,6
	Stenkjær	1 866	25	13,4	13,4	14,5	15,5	28,6	17,6
	Namsos	1 815	24	13,2	20,9	29,2	20,4	11,4	18,4
XVIII.	Mosjøen	1 160	19	16,4	21,6	23,3	29,3	19,1	19,0
	Bodø	3 791	79	20,8	18,7	24,4	23,7	20,2	19,8
XIX.	Tromsø	6 071	117	19,3	17,8	21,1	16,6	18,5	19,4
XX.	Hammerfest	2 238	68	30,4	38,9	38,4	21,4	36,1	22,3
	Vardø	2 217	75	33,8	39,7	35,2	28,0	34,7	16,2
	Vadsø	1 767	44	24,9	27,7	31,1	21,5	20,1	12,4

¹⁾ Folkemængden er den af Stadsfysikus opgivne omtrentlige Middelfolkemængde for Aaret. Dødeligheden er beregnet paa samme Maade som for Kristiania anført (cfr. Tabel II).

Døde i Forhold til 1000 levende Fødte.

Nombre des décès par 1000 enfants nés vivants.

Tabel IV.										
	1894.	1893.	1892.	1891.	1890.	1889.	1888.	1887.	1886.	1885.
Riget	568	532	602	565	590	586	549	520	520	526
Byer	573	528	588	560	595	604	599	588	536	534
Bygder	566	534	607	566	589	580	532	507	514	523
Amter:										
Kristiania	562	494	578	559	618	611	618	658	577	579
Akershus	551	575	632	669	559	606	605	571	556	556
Smaalenene	495	480	619	517	529	529	605	500	512	524
Buskerud	535	533	563	532	517	638	566	537	538	519
Jarlsb. og Larvik	558	496	586	552	554	560	558	484	510	477
Hedemarken	546	546	605	562	571	625	525	469	445	450
Kristians	476	528	624	551	507	535	506	487	490	552
Bratsberg	513	503	594	533	540	544	531	521	564	541
Nedenes	637	538	662	662	588	617	655	519	591	569
Lister og Mandal	640	622	702	746	717	715	779	643	584	547
Stavanger	536	575	589	545	576	583	585	489	504	517
Søndre Bergenhus	575	489	485	497	547	590	531	496	466	522
Bergen	672	491	531	528	496	565	661	473	467	520
Nordre Bergenhus	521	456	444	502	541	599	475	608	523	550
Romsdal	558	502	527	515	696	591	515	501	491	500
Søndre Trondhjem	701	662	745	714	773	682	588	598	590	653
Nordre Trondhjem	655	680	751	712	732	642	510	519	539	580
Nordland	599	484	617	537	583	422	419	378	413	429
Tromsø	528	449	530	426	235	521	412	400	406	417
Finmarken	701	764	771	594	665	626	546	597	907	490

De af epidemiske Sygdomme anmeldte Angrebne udgjør 90,8 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde for Aaret. Dette Forholdstal er større end i 1893, da det udgjorde 81,7, men mindre end det gennemsnitlige i 1890—92 (98,1). Det største Antal Angrebne har Byerne Bergen med 227,5 pro mille og Kristiania med 156,1 pro mille, dernæst kommer Finmarken, Buskerud, Smaalenene, søndre Trondhjem, Jarlsberg og Larvik, Nedenes og Hedemarkens Amter, hvor Antallet af Angrebne i større eller mindre Grad overstiger Gennemsnitstallet for Riget. Lister og Mandal har samme Gennemsnitstal som Riget, medens dette Tal ikke naaes i de øvrige Amter, blandt hvilke de bergenshusiske har de mindste Forholdstal, ca. en Tredjedel af Gennemsnitstallet for Riget.

I Forhold til Aaret forud viser der sig en Stigning i de anmeldte Syges Antal i de fleste Amter, fornemlig i de vesten- og nordenfjeldske. For 183 591 af de ialt opgivne 184 375 epidemiske Sygdomstilfælde kjendes deres Optraeden

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques

Tabel V.	Samtlige epidemiske Sygdomme.		Angrebne af epide- miske Sygdomme af 1000 Indbyggere.	Exante- matisk Tyfus.		Tyfoid- feber.		Cerebro- spinal- meningit.		Barsel- feber.	
	Tilf.	Dsf.		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget	184375	7943	90,8	107	2	1139	140	33	7	439	133
Byer	100514	3242	201,0	1	-	563	56	9	2	73	28
Bygder	83861	4701	54,8	105	2	576	84	24	5	266	105
Amter:											
1. Kristiania	26148	1325	156,1	-	-	41	5	-	-	12	8
2. Akershus	7926	351	78,1	-	-	30	4	-	-	26	7
3. Smaalenene	13198	538	106,2	-	-	25	12	9	-	20	13
4. Buskerud	11455	350	107,3	-	-	219	23	-	-	19	10
5. Jarlsberg og Larvik	10313	238	104,0	-	-	32	3	-	-	12	6
6. Hedemarken	11021	473	91,5	-	-	8	4	4	-	38	5
7. Kristians	6209	248	57,1	-	-	15	2	1	-	23	2
8. Bratsberg	7881	231	84,3	-	-	5	-	-	-	17	5
9. Nedenes	7533	343	98,0	-	-	9	-	1	1	8	5
10. Lister og Mandal	6756	302	90,8	-	-	25	4	-	-	8	2
11. Stavanger	9584	343	84,4	-	-	47	12	1	1	15	4
12. Søndre Bergenhus	3934	310	30,2	-	-	83	9	2	1	27	10
13. Bergen	12875	455	227,5	-	-	121	8	-	-	4	3
14. Nordre Bergenhus	3230	201	36,8	-	-	59	6	2	-	29	14
15. Romsdal	9517	314	73,7	-	-	90	11	10	3	36	9
16. Søndre Trondhjem	13177	579	106,2	-	-	99	14	-	-	44	6
17. Nordre —	4151	276	52,0	-	-	29	5	1	1	17	5
18. Nordland	10482	746	75,8	3	-	95	11	2	-	40	10
19. Tromsø	5331	211	78,5	29	1	43	3	-	-	32	7
20. Finmarken	3654	109	121,4	75	1	64	4	-	-	12	2

i de forskjellige Maaneder; de fleste forekom i Aarets 1ste Kvartal, særlig i Januar, væsentlig paa Grund af epidemisk optrædende Influenza. Det mindste Antal opgives som sædvanlig for September.

Antal Angrebne af epidemiske Sygdomme af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aaret findes anført paa Tabel V.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1894: 34 355 eller 16,92 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde. I 1893 var den mindre, 16,34 pro mille, men i Aarene 1888—92 hele Tiden større, mellem 17,03 og 17,88 pro mille.

Sygdomme fordelte paa Amter.

dans les départements.

Børne- kopper.		Vand- kopper.		Skarlagens- feber.		Røde Hunde.	Mæslinger.		Rosen.		Kighoste.		Difteri.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
11	1	2148	1	7428	275	242	12823	470	2213	73	8353	436	6487	1438
7	1	1433	1	2908	112	187	9498	366	840	29	4905	333	1929	359
4	-	715	-	4520	163	55	3325	104	1373	44	3448	208	4558	1079
1	-	378	1	906	61	129	2093	160	139	11	1400	75	658	113
-	-	132	-	217	9	10	922	17	98	6	241	6	278	52
-	-	163	-	69	3	13	1250	16	155	5	615	28	472	131
1	-	277	-	770	39	5	468	15	184	6	338	9	131	28
2	-	161	-	296	12	7	606	4	183	4	261	5	61	12
-	-	86	-	79	2	5	898	9	194	3	521	11	398	81
-	-	26	-	169	2	-	72	5	153	3	35	-	276	56
-	-	54	-	144	7	10	212	4	73	2	592	15	214	21
1	-	45	-	73	3	14	39	-	67	3	651	24	495	109
5	1	67	-	61	2	6	859	24	58	-	225	28	216	44
-	-	77	-	602	15	-	1657	42	57	2	110	10	260	50
-	-	41	-	81	1	-	303	25	97	-	222	39	251	31
-	-	211	-	107	4	3	2834	117	125	3	1196	71	53	9
-	-	14	-	48	1	1	158	2	43	2	556	52	59	8
-	-	116	-	1933	38	8	346	25	112	3	244	3	131	21
-	-	105	-	625	27	7	51	1	119	5	266	16	807	201
-	-	-	-	118	7	2	14	-	90	5	61	2	250	80
-	-	153	-	814	37	17	37	4	166	9	189	17	1145	342
1	-	19	-	270	3	1	1	-	59	1	340	3	254	35
-	-	23	-	46	2	4	3	-	41	-	290	22	78	14

Dødeligheden i Rigets Bygder (16,14 pro mille) var noget lavere end Gjennemsnitsdødeligheden for Riget og 0,58 pro mille større end Aaret forud, (15,56 pro mille), medens den i Rigets Byer (19,31 pro mille) som sædvanlig var noget større end Gjennemsnitsdødeligheden for Riget i samme Aar, samt ogsaa en Ubetydelighed (0,52 pro mille) større end Dødeligheden i Byerne Aaret forud (18,79 pro mille).

Sammenlignes Dødeligheden i Amterne (Overøvrighedsdistrikterne) med Rigets, viser den sig størst i Finmarken og Bergen, hvor den overstiger Rigets med over 5 pro mille, dernæst kommer Kristiania By, søndre Trondhjems og Lister og Mandal Amter, hvor den overstiger Rigets med ca. 2—3 pro mille, derefter Nordland, Nedenes og Tromsø Amter med fra $1\frac{1}{2}$ til $\frac{1}{4}$ pro mille større Døde-

Samtlige af Lægerne anmeldte epidemiske

Les maladies épidémiques

Tabel V. (Forts.)	Strube- hoste.		Kus- ma.	Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.		Katarralsk og follikulær Angina.		Influenza.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Riget.....	371	182	1572	59060	1260	16187	1	21715	406
Byer.....	111	48	1215	35048	635	10483	-	9552	103
Bygder.....	260	134	357	24012	625	5704	1	12163	303
Amter:									
1. Kristiania	22	14	153	11187	301	2255	-	622	27
2. Akershus	15	9	12	2763	67	462	-	705	28
3. Smaalenene	31	24	231	4559	113	1482	-	1252	20
4. Buskerud	12	4	11	3858	51	825	1	1653	15
5. Jarlsberg og Larvik	10	3	4	3972	29	981	-	1363	21
6. Hedemarken.....	14	5	64	3290	44	826	-	1460	30
7. Kristians	9	1	7	1932	30	596	-	497	5
8. Bratsberg.....	15	2	1	3122	43	725	-	713	12
9. Nedenes	18	12	122	2535	47	916	-	982	21
10. Lister og Mandal ..	10	6	21	2346	71	685	-	644	11
11. Stavanger	7	3	282	2972	73	808	-	585	16
12. Søndre Bergenhus ..	13	7	40	920	35	302	-	374	16
13. Bergen	5	1	135	3612	96	1269	-	796	8
14. Nordre Bergenhus ..	7	4	4	800	28	157	-	437	25
15. Romsdal	6	5	133	2050	47	778	-	1162	26
16. Søndre Trondhjem ..	23	14	270	3678	45	1322	-	2583	35
17. Nordre —	12	8	16	1193	34	310	-	896	19
18. Nordland	94	42	63	2190	66	826	-	2224	45
19. Tromsø	42	13	2	1104	28	341	-	1700	18
20. Finmarken	6	5	1	977	12	321	-	1067	8

lighed end gennemsnitlig for hele Riget. Mindst har den været i nordre Bergenhus, Bratsberg og Kristians Amter (mellem 2 og 3 pro mille mindre end Rigets), i Jarlsberg og Larviks, Smaalenenes, Romsdals og nordre Trondhjems Amter (mellem 1 og 2 pro mille mindre end Rigets). I de øvrige Amter er Forskjellen mindre væsentlig.

I Forhold til Aaret forud er Dødeligheden steget i 12 Amter, særlig i Bergens By fra 16,9 pro mille i 1893 til 22,3 pro mille i 1894. I 1 Amt (Bratsberg) er den uforandret og i de øvrige 7 Amter aftaget, særlig i Finmarkens Amt fra 26,8 pro mille i 1893 til 22,4 pro mille i 1894.

Sygdomme fordelte paa Amter.
dans les départements.

Lungebetændelse.		Pleurit.		Gigtfeber.		Koldfeber.		Akut Diarré og indenlandsk Kolera.		Blodgang.		Skjærbug.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
10231	1829	3233	100	3278	68	89	3	26857	1086	299	29	60	3
3569	548	1178	29	1322	24	46	-	15518	664	97	3	21	1
6662	1281	2055	71	1956	44	43	3	11339	422	202	26	39	2
767	166	242	8	302	8	2	-	4831	367	8	-	-	-
531	76	118	6	168	1	-	-	1186	62	9	1	3	-
522	118	156	4	252	2	8	-	1896	47	11	2	7	-
458	85	126	5	233	-	1	-	1865	59	1	-	-	-
571	97	127	3	163	7	17	-	1481	32	2	-	1	-
1112	201	211	5	220	3	-	-	1556	56	31	13	6	1
867	111	165	1	204	3	1	-	1138	23	23	4	-	-
672	95	149	4	124	3	2	-	1036	18	1	-	-	-
253	61	197	8	162	3	19	3	921	42	1	1	4	-
281	68	82	4	109	2	15	-	1030	35	1	-	2	-
441	75	169	10	136	3	14	-	1332	27	10	-	2	-
390	109	88	6	184	2	3	-	505	18	4	-	4	1
640	64	223	6	233	5	4	-	1304	60	-	-	-	-
280	38	104	6	106	5	-	-	353	10	13	-	-	-
470	69	310	3	166	6	1	-	1319	42	92	3	4	-
658	96	171	9	193	7	1	-	2131	99	21	3	3	1
302	70	85	3	94	2	-	-	643	35	17	-	1	-
531	124	274	3	139	4	1	-	1465	31	10	1	4	-
378	82	141	6	56	2	-	-	472	8	42	1	4	-
107	24	95	-	34	-	-	-	393	15	2	-	15	-

Tabel II (Side 6*) giver en Oversigt over de Dødes Antal og Dødeligheden i 1894 i Forhold til den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde i Riget, dets Bygder og Byer med Fordeling paa Amterne.

Tabel III (Side 7*) giver en Oversigt over Dødeligheden i Byerne.

Tabel IV (Side 9*) viser Antallet af Døde i Forhold til levende Fødte for Tiaaret 1885—1894.

Epidemiske Sygdomme. I Tabel V (Side 10*) gives en Oversigt over

De af Lægerne opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme efter Maaned, Kjøen og Alder.

Le nombre des cas des maladies épidémiques traités par mois, par sexe et par âge.

Tabel VI. Sygdom.	Ialt anmeldte Tilfælde.	Procent- forhold til samtlige opgivne Tilfælde af epidemiske Sygdomme.	Ialt anmeldte Dødsfald.	Procent Døde af samtlige Tilfælde af samme Sygdom.	Kjøn og Alder (par sexe et âge).				Tiden er opgivet for Antal Behand- lede.
					1		2		
					Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		
					Mandkjøn.	Kvindekjøn.	Mandkjøn.	Kvindekjøn.	
Typhus exanthematicus.....	107	0,06	2	1,9	22	15	32	37	107
Febris typhoidea.....	1139	0,6	140	12,3	179	129	412	402	1133
Meningitis cerebrospinalis.....	33	0,02	7	21,2	9	7	6	7	29
Febris puerperalis.....	439	0,2	133	30,3	-	-	-	439	410
Variolæ.....	11	0,006	1	9,1	2	3	2	3	11
Varicellæ.....	2148	1,2	1	0,05	931	1039	70	76	2144
Scarlatina.....	7428	4,0	275	3,7	3407	3262	288	412	7400
Rubeolæ.....	242	0,1	-	-	106	88	19	29	242
Morbilli.....	12823	7,0	470	3,7	5940	5959	352	518	12801
Erysipelas.....	2213	1,2	73	3,3	151	180	707	1159	2204
Tussis convulsiva.....	8353	4,5	436	5,2	3863	4231	84	124	8340
Diphtheria.....	6487	3,5	1438	22,2	2275	2522	684	921	6446
Angina membranacea (Croup).....	371	0,2	182	49,1	201	143	3	3	347
Parotitis.....	1572	0,9	-	-	525	507	287	237	1549
Bronchitis acuta, Catarrhus.....	59060	32,0	1260	2,1	14255	14078	15041	14944	58833
Angina catarrhalis et follicularis.....	16187	8,8	1	0,006	3203	3362	4467	5052	16136
Influenza.....	21715	11,8	406	1,9	1888	2070	8578	8769	21568
Pneumonia crouposa.....	10231	5,6	1829	17,9	2274	1940	3311	2579	10211
Pleuritis.....	3233	1,8	100	3,1	387	298	1509	937	3185
Febris rheumatica.....	3278	1,8	68	2,1	328	298	1234	1356	3268
— intermittens.....	89	0,05	3	3,4	4	2	76	6	88
Diarrhoea acuta, Cholera nostras.....	26857	14,6	1086	4,0	7412	6937	6182	6002	26785
Dysenteria.....	299	0,2	29	9,7	93	66	62	75	296
Scorbutus.....	60	0,03	3	5,0	6	1	28	21	58
Tilsammen	184375		7943						183591

Tabel VI (Forts.).

Sygdom.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Typhus exanthematicus	13	5	14	11	20	7	2	1	1	-	13	20
Febris typhoidea	163	66	80	74	78	45	50	119	94	98	122	144
Meningitis cerebrospinalis	2	8	1	5	1	1	1	1	-	2	5	2
Febris puerperalis	47	34	37	32	45	29	31	23	36	29	35	32
Variolæ	1	-	-	-	5	2	1	-	-	-	1	1
Varicellæ	245	186	169	146	141	148	115	51	147	206	317	273
Scarlatina	505	610	612	642	897	695	464	450	546	530	768	681
Rubeolæ	4	8	10	11	13	9	5	8	8	14	45	107
Morbilli	1228	1851	1501	953	831	682	532	344	563	1353	1699	1264
Erysipelas	216	182	210	212	177	180	175	116	155	164	213	204
Tussis convulsiva	562	537	498	444	490	740	631	728	643	821	953	1293
Diphtheria	735	518	464	502	461	566	582	521	484	581	492	540
Angina membranacea (Croup)	30	27	22	25	39	30	23	23	28	40	32	28
Parotitis	159	218	132	158	147	103	44	51	31	99	165	242
Bronchitis acuta, Catarrhus	7697	6220	5795	6446	5602	4450	2705	2407	3117	4088	4852	5454
Angina catarrhalis et follicularis ..	1759	1569	1461	1350	1311	1260	849	794	995	1360	1851	1577
Influenza	11919	4956	1686	687	416	222	104	65	99	147	472	795
Pneumonia crouposa	1589	1162	1128	1159	1149	755	389	262	370	595	807	846
Pleuritis	318	336	308	313	298	316	227	204	209	205	252	199
Febris rheumatica	314	314	341	318	304	250	214	175	203	247	291	297
— intermittens	9	16	8	5	12	8	2	7	2	7	8	4
Diarrhoea acuta, Cholera nostras ..	1847	1626	1591	1661	1648	2142	4092	4280	2488	1893	1886	1631
Dysenteria	20	23	13	28	38	18	38	38	12	11	24	33
Scorbutus	2	7	6	11	9	3	5	3	2	5	1	4
Tilsammen	29384	20479	16087	15193	14132	12661	11281	10671	10233	13495	15304	15671

De i Byerne anmeldte epidemiske Sygdomme¹⁾.

Les maladies épidémiques dans les villes.

Tabel VII.																
Sygdom.	Antalkjendte Tilfælde.	Procentforhold til de i hele Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom.	Anmeldte Dødsfald 2).	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	
Exantematisk Tyfus	10	9,3	-	-	7	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	
Tyfoidefeber	559	49,1	56	101	36	38	34	42	27	20	49	51	47	57	57	
Simpel Feber	766	-	-	75	32	67	59	59	77	46	82	45	68	77	79	
Cerebrospinalmeningit (epidemisk)	-	27,3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Barselfeber	73	16,6	28	11	3	7	5	7	2	2	5	9	4	7	11	
Børnekopper	8	72,7	1	1	-	-	1	4	2	-	-	-	-	-	-	
Vandkopper	1445	67,3	1	195	141	110	95	97	96	53	39	82	126	220	191	
Skarlagensfeber	2887	38,9	112	270	296	265	271	253	230	126	101	176	250	345	304	
Røde Hunde	190	78,5	-	3	7	7	8	8	6	1	5	1	8	39	97	
Mæslinger	9436	73,6	366	1099	1595	1062	693	537	374	229	143	396	1055	1291	962	
Rosen	880	39,8	29	90	62	75	79	69	58	48	38	50	70	101	140	
Septichæmi, Pyæmi	99	-	46	4	9	5	3	7	8	5	7	10	12	19	10	
Kighoste	4856	58,1	233	410	418	285	257	267	351	273	361	389	438	590	817	
Difteri	1930	29,8	359	243	177	150	170	118	166	125	103	148	191	156	183	
Strubehoste	111	29,9	48	12	11	6	11	16	7	7	4	5	11	9	12	
Kusma	1210	77,0	-	131	180	101	101	118	72	31	24	24	82	130	216	
Akut Katarr i Luftv. og Bronkit	34955	59,2	635	4371	3579	3249	3876	3451	2479	1405	1416	1965	2647	3095	3422	
Katarralsk og follikulær Angina	10446	64,5	-	1163	1072	883	915	874	766	446	411	640	946	1253	1077	
Influenza	9898	45,6	103	6356	1876	444	210	119	74	45	35	58	95	264	322	
Lungebetændelse	3555	34,8	548	435	392	360	396	414	256	149	107	176	226	322	322	
Pleurit.	1176	36,4	29	113	107	94	120	124	102	74	66	90	94	107	85	
Gigtfeber	1321	40,3	24	123	131	151	135	128	104	74	61	70	92	124	128	
Koldfeber	49	55,1	-	6	12	5	4	6	3	-	1	1	5	5	1	
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	15496	57,7	664	975	820	748	903	922	1304	2333	2679	1553	1216	1110	933	
Blodgang	97	32,4	3	14	5	2	7	11	8	28	19	1	1	1	-	
Skjorbug	19	31,7	1	-	3	2	3	2	3	2	-	1	1	-	2	
Tilsammen	101472	-	3288	16201	10971	8116	8357	7654	6576	5522	5756	5951	7685	9322	9371	
Nye Tilfælde af Chanker og Syfilis	1283	-	39	83	92	92	100	99	102	74	154	102	116	136	133	
Gonorré og Uretrit	2301	-	-	189	175	155	174	173	184	189	149	203	255	188	267	

¹⁾ Forklaring over Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII findes i Teksten. ²⁾ Efter Listen for kjendte Dødsårsager i Byerne.

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

Tabel VIII.		Ialt kjendte		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.		Kri- stiania.	Dsf.	Akers- hus Amt.	Dsf.	Smaa- lenenes Amt.	Dsf.	Buske- rud Amt.	Dsf.	Jarlsberg og Larvik Amt.	Dsf.	Hede- markens Amt.	Dsf.	Kri- stians Amt.	Dsf.	Brats- berg Amt.	Dsf.	Nedenes Amt.	Dsf.	Lister og Mandal Amt.	Dsf.	Stav- anger Amt.	Dsf.
Exantematisk Tyfus....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber.....	563	56	41	5	11	-	15	1	193	23	15	1	-	-	-	1	-	2	-	-	-	7	1	29	6
Cerebrospinalmeningit ..	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber.....	73	28	12	8	1	-	3	3	5	2	4	4	4	1	1	1	4	1	2	-	3	1	7	2	-
Børnekopper.....	7	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	-	-	-
Vandkopper.....	1433	1	378	1	7	-	143	-	153	-	137	-	40	-	5	-	29	-	28	-	41	-	71	-	-
Skarlagensfeber.....	2908	112	906	61	6	-	38	2	343	17	122	3	-	-	1	-	36	-	45	1	40	2	278	7	-
Røde Hunde.....	187	-	129	-	-	-	11	-	2	-	7	-	3	-	-	-	3	-	8	-	2	-	-	-	-
Mæslinger.....	9498	366	2093	160	23	1	980	11	325	12	463	2	334	6	22	-	11	-	4	-	697	19	1569	35	-
Rosen.....	840	29	139	11	11	-	99	3	77	1	111	3	14	-	8	1	31	1	27	-	28	-	31	2	-
Kighoste.....	4905	233	1400	75	11	-	409	8	184	9	145	2	21	-	-	-	353	8	317	5	103	7	95	8	-
Difteri.....	1929	359	658	113	5	-	195	46	36	5	24	2	14	3	10	3	95	11	95	22	138	24	137	18	-
Strubehoste.....	111	48	22	14	-	-	15	10	7	1	5	2	-	-	1	1	9	1	6	2	3	-	4	-	-
Kusma.....	1215	-	153	-	-	-	208	-	5	-	3	-	8	-	-	-	1	-	48	-	7	-	266	-	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit ...	35048	635	11187	301	187	2	3329	33	2006	13	2826	12	440	3	232	1	1627	22	1131	8	1412	43	2410	43	-
Katarralsk og follikulær Angina.....	10483	-	2255	-	25	-	1168	-	537	-	710	-	129	-	109	-	484	-	470	-	486	-	692	-	-
Influenza.....	9552	103	622	27	29	-	924	6	492	9	845	6	170	-	38	-	446	4	434	2	295	8	414	5	-
Lungebetændelse.....	3569	548	767	166	33	-	277	47	166	27	277	44	79	9	60	2	270	32	66	8	111	24	267	36	-
Pleurit.....	1178	29	242	8	7	-	102	2	48	-	37	-	13	-	8	-	44	-	61	1	28	2	88	5	-
Gigtfeber.....	1322	24	302	8	14	-	139	1	86	-	69	4	15	-	6	-	33	-	63	1	52	1	94	2	-
Koldfeber.....	46	-	2	-	-	-	6	-	-	-	6	-	-	-	-	-	1	-	7	-	9	-	11	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera.....	15518	664	4831	367	53	1	1431	23	957	25	1051	15	174	2	84	2	563	5	413	10	602	19	1072	21	-
Blodgang.....	97	-	8	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-
Skjorbug.....	21	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-	-	-	-
Tilsammen	100514	3239	26148	1325	424	4	9495	196	5624	144	6858	100	1458	24	586	11	4042	85	3228	60	4071	152	7545	190	-

Epidemiske Sygdomme i Amternes Byer.
Les maladies épidémiques dans les villes par départements.

18*

Tabel VIII (Forts.).	13		14		15		16		17		18		19		20	
	Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Exantematisk Tyfus.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Tyfoidefeber.....	121	8	-	-	20	-	66	8	6	-	4	-	6	1	26	2
Cerebrospinalmeningit.....	-	-	-	-	8	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber.....	4	3	-	-	5	-	7	-	-	-	1	1	2	1	8	-
Børnekopper.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper.....	211	-	-	-	86	-	61	-	-	-	9	-	14	-	20	-
Skarlagensefeber.....	107	4	-	-	731	7	133	6	17	-	40	-	57	2	8	-
Røde Hunde.....	3	-	-	-	8	-	2	-	-	-	7	-	-	-	2	-
Mæslinger.....	2834	117	-	-	131	3	9	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Rosen.....	125	3	1	-	38	1	38	2	6	-	18	1	7	-	31	-
Kighoste.....	1196	71	4	1	230	3	148	13	15	-	1	-	47	2	226	21
Difteri.....	53	9	-	-	40	3	313	83	8	7	54	8	17	1	37	1
Strubehoste.....	5	1	-	-	1	1	4	3	-	-	13	5	12	3	4	4
Kusma.....	135	-	-	-	128	-	228	-	2	-	20	-	2	-	1	-
Akut Katarr i Luftv. og Bronkit	3612	96	19	1	1211	21	1998	18	210	4	264	-	301	4	646	10
Katarralsk og follikulær Angina.	1269	-	1	-	542	-	963	-	95	-	186	-	160	-	202	-
Influenza.....	796	8	8	1	857	3	1337	17	177	2	142	-	923	4	603	1
Lungebetændelse.....	640	64	-	-	141	23	179	29	34	5	55	6	86	12	61	14
Pleurit.....	223	6	-	-	115	1	55	4	7	-	15	-	25	-	60	-
Gigtfeber.....	233	5	-	-	50	-	111	2	8	-	10	-	14	-	23	-
Koldfeber.....	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenl. Kolera..	1304	60	12	-	894	20	1276	79	143	3	232	-	158	3	268	9
Blodgang.....	-	-	-	-	75	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjærbug.....	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	11	-
Tilsammen	12875	455	45	3	5312	87	6929	265	729	22	1071	21	1831	33	2243	62

1891.

**Angrebne af 1000 Indvaanere af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber,
Difteri og Lungebetændelse.**

Nombre des cas de la fièvre typhoïde, de la scarlatine, de la diphthérie et de la
pneumonie par 1000 habitants.

Tabel IX.		Tyfoidfeber.		Skarlagensfeber.		Difteri.		Lungebetændelse.	
Riget og Overøvrighedsdistrikter.									
		1894.	1893.	1894.	1893.	1894.	1893.	1894.	1893.
Riget		0,6	0,5	3,7	1,7	3,2	2,9	5,0	5,2
Byer		1,1	0,7	5,8	2,8	3,9	4,2	7,1	8,3
Bygder		0,4	0,5	3,0	1,3	3,0	2,5	4,5	4,2
Amter:									
1.	Kristiania	0,3	0,6	5,4	4,2	3,9	2,7	4,6	6,7
2.	Akershus	0,3	0,3	2 1	2,4	2,7	1,6	5,2	5,1
3.	Smaalenene	0,2	0,7	0,6	2,5	3,8	5,2	4,2	6,2
4.	Buskerud	2,1	0,6	7,2	2,2	1,2	2,2	4,3	6,8
5.	Jarlsberg og Larvik . . .	0,3	0,3	3,0	1,3	0,6	0,9	5,8	6,2
6.	Hedemarken	0,08	0,03	0,7	0,8	3,3	4,3	9,2	10,8
7.	Kristians	0,1	0,5	1,6	0,5	2,5	3,6	8,0	6,6
8.	Bratsberg	0,5	0,04	1,0	0,9	2,3	1,9	7,2	5,6
9.	Nedenes	0,1	0,3	1,5	0,9	6,4	5,0	3,3	3,4
10.	Lister og Mandal	0,3	0,3	0,8	0,9	2,9	3,2	3,8	2,8
11.	Stavanger	0,4	0,7	5,3	2,4	2,3	0,7	3,9	3,4
12.	Søndre Bergenhus	0,6	1,0	0,6	2,1	1,9	0,6	3,0	2,3
13.	Bergen	2,1	1,3	1,9	1,8	0,9	0,6	11,3	10,3
14.	Nordre Bergenhus	0,7	1,3	0,6	0,1	0,7	0,8	3,2	2,6
15.	Romsdal	0,7	0,8	15,0	1,6	1,0	1,2	3,6	4,0
16.	Søndre Trondhjem	0,8	0,3	5,0	2,0	6,5	7,3	5,3	4,2
17.	Nordre —	0,4	0,2	1,5	0,7	3,1	3,9	3,8	4,9
18.	Nordland	0,7	0,4	5,9	1,8	8,3	6,1	3,8	3,0
19.	Tromsø	0,6	0,3	4,0	0,3	3,7	1,3	5,6	5,0
20.	Finmarken	2,1	0,2	1,5	2,0	2,6	0,9	3,6	4,3

samtlige af Lægerne opgivne Tilfælde og Dødsfald af epidemiske Sygdomme samt deres Fordeling paa Amterne.

I Tabel VI (Side 14*) sees Antallet af de ialt kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i hele Riget med Angivelse af Tiden for deres Optræden og de Syges Kjøen og Alder, forsaavidt Opgaver derover haves; desuden oplyser Tabellen om de enkelte Sygdommes Procentforhold til samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme samt om deres Mortalitetsprocent.

**Oversigt over Tyfoidfeberens Optræden i de inden de forskellige
Amtér stærkest angrebne Lægedistrikter.
La fièvre typhoïde dans quelques districts civils.**

Tabel X.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	41	5	XII.	Søndre Bergen- hus Amt	83	9
II.	Akershus Amt..	30	4		Voss	28	3
	Follo	17	2		Alversund	26	3
					NordreMidthordland	13	1
III.	SmaalenenesAmt	25	12	XIII.	Bergen.	121	8
	Sarpsborg	16	10				
	Fredrikshald	5	-	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	59	6
IV.	Buskerud Amt..	219	23		Indviken	21	1
	Drammen	189	23		Lyster	10	-
	Sandsvær	16	-		Gulen.	10	1
					Ytre Nordfjord . . .	9	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt..	32	3	XV.	Romsdals Amt..	90	11
	Tønsberg	23	1		Søndre Nordmør ..	35	1
VI.	Hedemarkens Amt	8	4		Østre Søndmør ...	18	3
	Søndre Østerdalen.	4	1		Indre Romsdal ...	15	3
					Ytre —	9	-
VII.	Kristians Amt .	15	2	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt... .	99	14
	Hadeland og Land	7	1		Trondhjem	66	8
	Toten	5	-		Guldalen	8	2
VIII.	Bratsberg Amt .	5		XVII.	Nordre Trond- hjems Amt... .	29	5
	Skien	2	-		Frosten	9	1
	Kragerø	2	-		Stjørdalen	7	2
IX.	Nedenes Amt... .	9	-	XVIII.	Nordlands Amt .	95	11
	Vestre Nedenes...	6	-		Hadsel	23	1
X.	Lister og Man- dal Amt.	25	4		Østlofoten	16	4
	Flekkefjord	11	-		Ranen	14	3
	Oddernes	6	2	XIX.	Tromsø Amt ...	43	3
XI.	Stavanger Amt	47	12		Trondenes	24	-
	Stavanger Stads- fysikat	12	4		Tromsø.	6	1
	Karmøen	9	2	XX.	Finmarkens Amt	64	4
	Haugesund	8	-		Vardø.	45	3
	Sand	6	2		Vadsø.	14	1

Dødsfald paa Barselseng.
Décès pendant les couches dans les départements.

Tabel XI.	Antal Barselkvinder.	Efter Prester-nes Op-gaver døde paa Barselseng.	Af Læ-gerne op-givne Dødsf. paa Barselseng.	Barsel-feber.				Af 1000 Barselkvinder døde ¹⁾ i:	
				Af Lægerne opgivne				1894.	1893.
				Til-fælde.	An-grebne af 1000 Fø-dende.	Døds-fald.	Døds-pro-cent af An-greb-ne.		
Riget	63032	265	243	439	7,0	133	30,3	4,2	4,4
Byer	17545	41	55	73	4,2	28	38,4	2,3	3,8
Bygder	45487	224	188	366	8,0	105	28,7	4,9	4,6
Amter.									
1. Kristiania	6209	17	16	12	1,9	8	66,7	2,7	3,6
2. Akershus	3119	13	9	26	8,3	7	26,9	4,2	3,7
3. Smaalenene	3966	15	16	20	5,0	13	65,0	3,8	2,7
4. Buskerud	3324	9	16	19	5,7	10	52,6	2,7	1,6
5. Jarlsb. og Larvik	2800	7	8	12	4,3	6	50,0	2,5	6,9
6. Hedemarken	3705	11	10	38	10,3	5	13,2	3,0	6,0
7. Kristians	3521	10	5	23	6,5	2	8,7	2,8	4,9
8. Bratsberg	2812	16	12	17	6,0	5	29,4	5,7	6,6
9. Nedenes	2287	11	12	8	3,5	5	62,5	4,8	3,4
10. Lister og Mandal	2295	7	8	8	3,5	2	25,0	3,1	4,9
11. Stavanger	3639	10	8	15	4,1	4	26,7	2,8	6,3
12. Søndre Bergenhus	3867	32	22	27	7,0	10	37,0	8,3	3,7
13. Bergen	1960	4	12	4	2,0	3	75,0	2,0	2,6
14. Nordre Bergenhus	2513	18	21	29	11,5	14	48,3	7,2	3,3
15. Romsdal	3710	16	15	36	9,7	9	25,0	4,3	3,9
16. Søndre Trondhjem	3565	11	10	44	12,3	6	13,6	3,1	3,7
17. Nordre —	1985	11	8	17	8,6	5	29,4	5,5	1,5
18. Nordland	4435	27	22	40	9,0	10	25,0	6,1	5,9
19. Tromsø	2307	13	8	32	13,9	7	21,9	5,6	5,0
20. Finmarken	1013	7	5	12	11,8	2	16,7	6,9	11,4

¹⁾ Beregnet efter det af Presterne opgivne Antal Dødsfald.

Tabel VII (Side 16*) giver en Oversigt over de i samtlige Byer anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde med Angivelse af Procentforholdet til alle i Riget kjendte Tilfælde af samme Sygdom; Tabellen er udarbejdet efter de til Medicinaldirektøren indsendte maanedlige, epidemiske Lister for Rigets Byer.

Tabel VIII (Side 17*) giver en Oversigt over Fordelingen af de epidemiske Sygdomstilfælde og Dødsfald paa de forskellige Amters Byer.

Dødsaaarsager for Barsekvinder. Døde efter obstetriciske Operationer.

Causes de décès pendant les couches. Décès après des opérations obstétricales.

Tabel XII.	Antal Dødsfald paa Barselseng.	Deraf i		Ialt.	Dødsfald efter følgende Operationer:								Død uforløst.
Dødsaaarsager.		Byer.	Bygder.		Tangforløsning.	Vending.	Udtrækning.	Perforation.	Embryotomi.	Accouchement forcé.	Keisersnit.	Efterbyrdsoperation.	
Barselseber	133	28	105	15	4	2	1	3	-	-	-	5	-
Barselkrampe	24	10	14	6	3	1	-	-	-	-	2	-	-
Livmoderblødning	16	-	16	5	1	3	-	-	-	-	-	1	-
Besværlig Fødsel	16	-	16	9	3	-	-	5	1	-	-	-	-
Emboli	14	7	7	6	1	1	2	2	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	7	1	6	3	-	1	-	-	1	1	-	-	-
Bristning af Urinblæren	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Svangerskab udenfor Livmoderen	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmi	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— retenta	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Organisk Hjertesygdom	1	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Bronkit	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Puerperal Mani	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ukjendt Aarsag	16	-	16	2	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Tilsammen	243	55	188	49	15	9	3	10	3	1	2	6	1

Uoverensstemmelsen mellem Tabellerne VII og VIII beror paa, at simpel Feber samt Septichæmi og Pyæmi er medtagne paa Tabel VII, men ikke paa Tabel VIII; desuden er de ved den førstnævnte Tabells Udarbeidelse benyttede maanedlige Lister fra Byerne tildels rettede eller forandrede ved senere Opgaver og ved Indsendelsen af den aarlige Medicinalberetning.

I Slutningen af den almindelige Beretning (Tabel XLVI) er for enkelte epidemiske Sygdomme indtaget Opgaver over disses Optræden for hver Maaned i de enkelte Lægedistrikter med særlig Anførsel for Distriktets Byer og Bygder.

Exantematisk Tyfus, Flekfeber (Typhus exanthematicus) forekom alene inden de 3 nordligste Amter med tilsammen 107 Tilfælde, af hvilke 2 dødelige. De fleste (75) optraadte i Finmarkens Amt.

Tyfoidfieber (Ileotyphus, Febris typhoidea) viser nogen Forøgelse i de Angrebnes Antal mod Aaret forud (1 139 mod 1 035). De fleste Tilfælde forekom i Buskerud Amt samt i Bergens By. Fra Hedemarkens, Bratsberg og Nedenes Amter er kun anmeldt respective 8, 5 og 9 Tilfælde. Dødeligheden udgjorde gennemsnitlig 12,3 pCt.

Oversigt over Skarlagensfeberens Optræden i de inden de forskellige Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.

La scarlatine dans quelques districts civils.

Tabel XIII.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	906	61	XI.	Stavanger Amt.	602	15
II.	Akershus Amt..	217	9		Stavanger Stads- fysikat	222	5
	Aker	157	8		Sandnes	134	3
III.	Smaalenenes Amt	69	3		Sand	87	3
	Sarpsborg	32	3	XII.	Egersund	77	1
	Moss	25	-		Søndre Bergen- hus Amt	81	1
IV.	Buskerud Amt..	770	39		Indre Hardanger..	15	-
	Drammen	476	19	XIII.	Voss	15	-
	Modum	170	12		Bergen	107	4
	Ringerike	99	6	XIV.	Nordre Bergen- hus Amt	48	1
V.	Jarlsberg og Larvik Amt..	296	12		Indre Søndfjord...	21	-
	Tønsberg	131	6	XV.	Romsdals Amt..	1933	38
	Hof	109	5		Søndre Nordmør ..	1112	12
VI.	Hedemarkens Amt	79	2		Nordre Søndmør ..	259	3
	Hedemarken	38	1		Ytre Romsdal	197	11
VII.	Kristians Amt..	169	2	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt ..	625	27
	Hadeland og Land.	84	1		Trondhjem	133	6
	Nordre Valdres ...	42	1		Indre Fosen	122	5
	Toten	41	-		Hitteren	113	4
VIII.	Bratsberg Amt.	144	7		Ytre Fosen	88	8
	Skien	55	-	XVII.	Hevne	83	2
	Kragerø	47	2		Nordre Trond- hjems Amt ...	118	7
IX.	Nedenes Amt...	73	3		Inderøen	28	1
	Østre Nedenes ...	53	1	XVIII.	Nordlands Amt.	814	37
X.	Lister og Mandal Amt	61	2		Skjerstad	205	4
	Oddernes	31	-		Østlofoten	110	3
	Kristiansand	28	2		Hadsel	95	9
				XIX.	Sortland	71	8
					Tromsø Amt...	270	3
					Tromsø	79	2
					Trondenes	75	1
				XX.	Finmarkens Amt	46	2
					Kistrand	24	1

Oversigt over Difteriens Optræden i de inden de forskellige
 Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.
 La diphthérie dans quelques districts civils.

Amt.	Tabel XIV. Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania.....	658	113	XII.	Søndre Bergenhus Amt.....	251	31
II.	Akershus Amt ...	278	52		Ytre Søndhordland ..	75	9
	Aker	121	30		— Hardanger	62	9
	Ullensaker	60	8		Nordre Midthordland	52	2
	Høland	60	5				
III.	Smaalenenes Amt	472	131	XIII.	Bergen.....	53	9
	Hvaler	146	48				
	Fredrikshald	134	28	XIV.	Nordre Bergenhus Amt.....	59	8
	Sarpsborg.....	111	40		Gulen	24	4
IV.	Buskerud Amt ...	131	28				
	Sandsvær	63	11	XV.	Romsdals Amt....	131	21
	Ringerike	42	10		Søndre Nordmør	47	8
V.	Jarlsberg og Lar- vik Amt.....	61	12				
	Larvik	30	3	XVI.	Søndre Trond- hjems Amt.....	807	201
VI.	Hedemarkens Amt	398	81		Trondhjem	313	83
	Hedemarken	192	28		Ytre Fosen	89	-
	Solør og Odalen....	105	29		Hevne.....	84	30
VII.	Kristians Amt....	276	56	XVII.	Nordre Trond- hjems Amt.....	250	80
	Hadeland og Land ..	111	30		Stjørdalen	57	18
	Ringebu	67	4		Levanger	36	13
	Faaberg	43	13	XVIII.	Nordlands Amt...	1145	342
VIII.	Bratsberg Amt ...	214	21		Hadsel	194	99
	Skien	148	13		Alstahaug	150	43
	Kragerø	33	2		Østlofoten	149	34
IX.	Nedenes Amt.....	495	109		Vefsen	111	32
	Østre Nedenes	221	46	XIX.	Tromsø Amt	254	35
	Vestre —	220	54		Karlø.....	70	5
X.	Lister og Mandal Amt	216	44		Lenviken	60	8
	Kristiansand.....	133	24	XX.	Finmarkens Amt.	78	14
	Oddernes	43	7		Vardø.....	22	-
XI.	Stavanger Amt...	260	50				
	Stavanger Stads- fysikat	100	14				
	Finne	49	20				
	Haugesund	37	4				
	Sand	31	4				

Oversigt over Lungebetændelsens Optræden i de inden de forskellige Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.

La pneumonie dans quelques districts civils.

Tabel XV.							
Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.	Amt.	Lægedistrikter.	An- grebne.	Døde.
I.	Kristiania	767	166	XII.	Søndre Bergenhus Amt	390	109
II.	Akershus Amt....	531	76		Voss	93	14
	Aker	199	30		Ostereen	56	26
	Ullensaker	178	23		Søndre Midthordland	54	27
III.	Smaalenenes Amt	522	118	XIII.	Bergen	640	64
	Sarpsborg	186	54				
	Moss	117	16	XIV.	Nordre Bergenhus Amt	280	38
	Fredrikshald	91	20		Gloppen	41	4
IV.	Buskerud Amt....	458	85		Ytre Nordfjord	38	3
	Drammen	180	38		Gulen	35	3
	Ringerike	114	16				
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	571	97	XV.	Romsdals Amt....	470	69
	Tønsberg	292	52		Søndre Nordmør	124	12
	Larvik	177	25		Nordre Søndmør	71	18
					Surendalen	66	1
VI.	Hedemarkens Amt	1112	201	XVI.	Søndre Trondhjem's Amt	658	96
	Hedemarken	590	109		Trondhjem	179	29
	Solør og Odalen	126	17		Røros	128	14
	Tønset	124	52		Guldalen	101	9
VII.	Kristians Amt....	867	111	XVII.	Nordre Trondhjem's Amt	302	70
	Hadeland og Land ..	260	27		Levanger	80	23
	Toten	231	34		Namsos	60	8
VIII.	Bratsberg Amt...	672	95	XVIII.	Nordlands Amt...	531	124
	Skien	351	44		Bodø	61	7
	Kragerø	135	21		Buksnes	47	8
IX.	Nedenes Amt....	253	61		Hadsel	44	9
	Vestre Nedenes	130	34				
	Østre —	88	20	XIX.	Tromsø Amt	378	82
X.	Lister og Mandal Amt	281	68		Tromsø	98	24
	Oddernes	120	24		Trondenes	91	2
	Kristiansand	76	18				
XI.	Stavanger Amt...	441	75	XX.	Finmarkens Amt.	107	24
	Stavanger Stadsfysikat	181	28		Hammerfest	44	4
	Haugesund	76	5		Alten	18	4

Indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit paa Sygehusene.

Cas nouveaux de gonorrhée et de la urethrite dans les hôpitaux.

Tabel XVI.	Sygdom.	Tilsammen behandlede Tilfælde.	Voxne.		Fordeling paa Amterne:																			
					1	3	4	5	6	7	8	9	10	11	13	15	16	17	18	19	20			
			Mænd.	Kvinder.	Kristiania By.	Smaalene.	Buserud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.	Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Bergen.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finnmarken.			
Gonorré og Uretrit . . .	312	176	136	87	2	10	11	11	7	6	5	2	6	24	10	47	3	42	10	29				

I første Rubrik af Tabel IX (Side 19*) er angivet Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter i 1894 og 1893.

Tabel X (Side 20*) giver en Oversigt over Antallet af Angrebne i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.

Cerebrospinalmeningit (Meningitis cerebrospinalis epidemica) opføres med tilsammen 33 Tilfælde mod 34 Aaret forud. Den forekom i 10 Amter, hyppigst i Romsdals og Smaalenenes. Se nærmere Tabel V.

Barselfeber (Febris puerperalis). Tabel XI (Side 21*) giver en Oversigt over Antallet af Barselkvinder, Dødeligheden paa Barselseng, Tilfælde og Dødsfald af Barselfeber med deres Fordeling paa Amterne.

Af Barselfeber er anmeldt omtrent det samme Antal Tilfælde som Aaret forud, for hele Riget 7,0 pro mille af Barselkvinder. Sygdommen forekom hyppigst i søndre Trondhjem, Nordlands og Romsdals Amter, Maximum pro mille indtraf i Tromsø Amt med 13,9, Minimum i Byerne Kristiania og Bergen med henholdsvis 1,9 og 2,0 pro mille.

Dødeligheden paa Barselseng. Af samtlige Barselkvinder døde 4,2 pro mille, i 1893 4,4 pro mille, beregnet efter de af Presterne meddelte Opgaver over Døde paa Barselseng. Dødeligheden var over dobbelt saa stor i Bygderne (4,9 pro mille) som i Byerne (2,3 pro mille), størst i nordre Bergenhus Amt med 7,2 pro mille, i Finmarkens med 6,9, i Bratsberg, Tromsø og nordre Trondhjems Amter med henholdsvis 5,7 til 5,5 pro mille, lavest i Bergen, Jarlsberg og Larvik, Kristiania og Buskerud Amter med henholdsvis 2,0, 2,5 og 2,7 pro mille.

I Forhold til samtlige af Presterne opgivne 265 Dødsfald paa Barselseng udgjorde de kjendte Dødsfald af Barselfeber 50,2 pCt.; af samtlige Barselkvinder sees 2,1 pro mille at være døde af denne Sygdom, (i Byerne 1,6 pro mille og i Bygderne 2,3 pro mille). Mortaliteten af Barselfeber viser sig efter dette lidt gunstigere end Aaret forud.

Af de ovennævnte 265 Døde paa Barselseng opgives Alderen for 263:

10 mellem	15—20 Aar
95	— 20—30 —
127	— 30—40 —
31	— 40—50 —

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af veneriske Sygdomme.

Cas des maladies veneriennes traités en dehors des hôpitaux.

Tabel XVII.		Veneriske Saar og Syfilis.								Gonorré og Uretrit.					
		Tilsammen Behandlede.	Ialt kjendte Dødsfald.	Kjøn og Alder.				Veneriske Saar.	Sygds.form f. Syfilis		Tilsammen Behandlede.	Kjøn og Alder.			
				Børn.		Voxne.			kon- stitutionel.	hereditær.		Børn.		Voxne.	
				Md.	Kv.	Md.	Kv.					Md.	Kv.	Md.	Kv.
Riget.....		1677	54	38	48	576	315	338	615	35	3675	4	7	1939	280
Amter:															
1.	Kristiania.....	¹⁾ 579	22	-	-	-	-	248	316	15	²⁾ 1134	-	-	-	-
2.	Akershus.....	37	2	2	4	18	13	-	-	-	47	-	-	40	7
3.	Smaalenene.....	48	2	2	3	33	10	-	-	-	120	-	1	112	7
4.	Buskerud.....	60	3	3	7	27	23	-	-	-	82	-	-	74	8
5.	Jarlsberg og Larvik.....	84	4	1	4	58	21	-	-	-	135	-	-	127	8
6.	Hedemarken.....	33	1	-	2	15	16	9	24	-	61	-	-	49	7
7.	Kristians.....	22	1	2	1	11	8	-	-	-	38	-	-	34	4
8.	Bratsberg.....	39	1	2	-	21	16	5	31	3	87	-	-	82	5
9.	Nedenes.....	90	1	3	4	53	30	-	-	-	120	-	-	115	5
10.	Lister og Mandal.....	28	-	-	2	18	8	-	-	-	78	-	-	69	9
11.	Stavanger.....	117	3	9	9	66	33	-	107	10	154	-	1	133	20
12.	Søndre Bergenhus.....	3	1	-	-	-	3	2	1	-	12	-	-	9	2
13.	Bergen.....	³⁾ 108	4	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 292	-	-	-	-
14.	Nordre Bergenhus.....	5	-	-	1	2	2	-	5	-	18	1	-	12	3
15.	Romsdal.....	53	-	1	1	29	19	-	-	-	146	1	-	111	27
16.	Søndre Trondhjem.....	159	3	6	2	100	45	62	90	7	352	1	1	306	40
17.	Nordre —.....	28	1	1	-	14	9	7	21	-	62	-	-	54	8
18.	Nordland.....	85	3	3	3	50	29	-	-	-	428	-	2	353	73
19.	Tromsø.....	25	-	1	-	16	8	5	20	-	155	-	2	124	29
20.	Finmarken.....	74	2	2	5	45	22	-	-	-	154	1	-	135	18

¹⁾ 486 Mænd og 93 Kvinder. ²⁾ 1072 Mænd og 62 Kvinder. ³⁾ 89 Mænd og 19 Kvinder. ⁴⁾ 268 Mænd og 24 Kvinder.

Dødsfaldene (Begravelserne) er for 262 saaledes fordelte paa Maanederne:

Januar	27	Mai	28	September	22
Februar	15	Juni	21	Oktober	20
Marts	33	Juli	13	November	23
April	20	August	19	December	21

Tiden i Barselsengen er nærmere opgivet for 147 Dødsfald:

1ste Døgn	12	8de Døgn	7
2det —	9	9de —	9
3die —	16	10de —	5
4de —	12	11te —	8
5te —	13	12te —	4
6te —	11	13de —	6
7de —	10	14de —	3

Tilsammen i 1ste Uge 83

- 2den — 42

- 3die — 14

- 4de — 7

- 5te — 1

Lægerne har opgivet 243 Dødsfald paa Barselseng, hvoraf 227 med Angivelse af speciel Dødsårsag, hvilken sees af Tabel XII (Side 22*), hvor tillige Dødsårsagerne for de efter obstetriske Operationer døde Kvinder er anført med Undtagelse af 2 Tilfælde, hvor den er ukjendt.

Børnekopper (Variolæ) opføres med 11 Tilfælde og 1 Dødsfald mod 78 Tilfælde med 1 Død Aaret forud. De fleste Angrebne (5) forekom i Kristiansand i Lister og Mandal Amt; af disse var 4 fra Amerika (Passagerer paa Dampskibet Hekla) og kun 1 fra Kristiansand. Tilfældene i Buskerud og Nedenes Amter var Søfolk, der havde paadraget sig Sygdommen i Udlandet. Tilfældet i Kristiania var en Fortsættelse af Sygdommen i December 1893.

Skarlagensfeber (Scarlatina) viser fra forrige Aar en betydelig Forøgelse i de Angrebnes Antal (4,0 pCt. af samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme mod 2,1 pCt. i 1893, 1,5 pCt. i 1892). Ialt angrebes 3,7 pro mille af Befolkningen mod 1,7 pro mille Aaret forud. Hyppigst var Sygdommen i Romsdal og Buskerud Amter (15,0 og 7,2 pro mille) samt Nordland, Kristiania og Stavanger Amter (over 5 pro mille).

I anden Rubrik af Tabel IX (Side 19*) gives en Oversigt over Angrebne af 1000 Indvaanere i 1894 og 1893 i Riget og dets Amter.

I Tabel XIII (Side 23*) er opført Antallet af Angrebne i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.

Mæslinger (Morbilli) viser ligeledes fra forrige Aar betydelig Forøgelse i det anmeldte Antal Tilfælde (12 823 mod 3158 i 1893). De fleste Tilfælde forekom i Bergen, Kristiania, Stavanger og Smaalenenes Amter; af de anmeldte Angrebne døde 3,7 pCt.; Aaret forud 3,9 pCt.; Gjennemsnitsdødeligheden i de sidste 16 Aar 3,2 pCt.

Rosen (Erysipelas) forekom ligesom forrige Aar hyppigere end sædvanlig.

Kighoste (Tussis convulsiva) optraadte meget almindeligere end Aaret forud, og Antallet af anmeldte Tilfælde er henimod 3 Gange saa stort som det

Til- og Afgang af Spedalske i Stiftelserne.

Tableau des lépreux dans les hospices.

Tabel XVIII.	Tilbage- liggende fra 1893.			Indkomne i 1894.			Tilsammen Be- handlede.			Afgang.												Tilbage- liggende ved Udgangen af 1894.			Spedalsk- hedens Form for Tilbage- liggende.			Antal For- plei- nings- dage.	Dag- ligt Mid- delbe- læg.
										Hel- bredede.			Udgaaede i Bedring.			Uhel- bredede.			Døde.										
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tuber- kulos.	Ang- stetisk.	Blandet.		
Lungegaardshospitalet	51	25	26	4	-	4	55	25	30	2	-	2	3	1	2	2	1	1	7	6	1	41	17	24	10	19	12	16 059	43,9
St. Jørgens Hospital.	64	29	35	4	1	3	68	30	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	7	4	57	23	34	6	42	9	21 945	60,1
Pleiestiftelsen No. 1..	100	30	70	9	5	4	109	35	74	-	-	-	-	-	-	4	3	1	13	3	10	92	29	63	29	55	8	34 729	95,1
Reknes Pleiestiftelse .	60	25	35	3	2	1	63	27	36	-	-	-	-	-	-	3	2	1	4	-	4	56	25	31	27	27	2	20 878	57,2
Reitgjerdets —	156	90	66	19	10	9	175	100	75	-	-	-	-	-	-	10	8	2	26	19	7	139	73	66	40	72	27	53 158	145,6
Tilsammen	431	199	232	39	18	21	470	217	253	2	-	2	3	1	2	19	14	5	61	35	26	385	167	218	112	215	58	146 769	402,1

Opgave over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890.

Tableau des lépreux pendant les années de 1856—1890.

Tabel XIX. Aar.	Samlet Antal ved Aarets Begyn- delse.	Til- komne.	Afgang.			Tilbage ved Aarets Udgang.		Antal tilbage ved Aarets Udgang.
			Døde.	Hel- bredede.	Ud- flyttede.	Distrik- terne.	Stiftel- serne.	
1856.....	-	238	?	?	?	2598	235	2833
1857.....	2833	242	293	3	15	2339	427	2766
1858.....	2766	210	224	3	3	2294	475	2769
1859.....	2769	239	213	8	7	2267	523	2790
1860.....	2790	219	251	1	6	2218	539	2757
1861.....	2757	219	239	6	14	2028	711	2739
1862.....	2739	211	215	5	11	2009	698	2707
1863.....	2707	196	192	5	4	1947	749	2696
1864.....	2696	201	202	-	8	1914	781	2695
1865.....	2695	201	205	5	8	1910	772	2682
1866.....	2682	203	214	3	10	1879	795	2674
1867.....	2674	200	191	8	4	1876	787	2663
1868.....	2663	206	210	6	7	1865	788	2653
1869.....	2653	183	199	10	13	1820	787	2607
1870.....	2607	187	203	4	13	1762	764	2526
1871....	2526	170	238	2	16	1681	747	2428
1872.....	2428	131	205	5	10	1627	708	2335
1873.....	2335	129	177	9	17	1592	672	2264
1874.....	2264	137	183	6	9	1566	643	2209
1875.....	2209	134	203	5	14	1499	623	2122
1876.....	2122	115	187	3	6	1440	613	2053
1877.....	2053	110	163	3	7	1372	629	2001
1878.....	2001	105	149	10	8	1341	618	1959
1879.....	1959	88	162	5	10	1277	602	1879
1880.....	1879	72	150	7	7	1178	617	1795
1881.....	1795	60	164	5	8	1092	600	1692
1882.....	1692	66	137	11	7	1061	553	1614
1883.....	1614	87	127	9	5	1022	535	1557
1884.....	1557	55	140	10	2	944	519	1463
1885.....	1463	71	146	9	¹⁾ 12	855	522	1377
1886....	1377	48	135	16	9	748	522	1270
1887.....	1270	47	111	2	3	704	514	1218
1888.....	1218	27	99	8	1	631	525	1156
1889.....	1156	27	86	9	12	551	530	1081
1890....	1081	10	122	6	2	²⁾ 447	507	²⁾ 954
Tilsammen		4606	6135	207	288			

¹⁾ Ifølge Overlægens Opgave i forrige Femaarsberetning 15. ²⁾ I denne Tabel er ikke medtaget Bergens By, hvor 6 opgives som gjenlevende ved Udgangen af 1890.

Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelser m. m.
amtsvis, særskilt for Form og Kjøen.

Tableau des lépreux par forme et par sexe en 1856—1890.

Tabel XX.		Samlet Antal Spedalske 1856—1890.					Indlagt i Stiftelserne 1856—1890.					Døde udenfor Stiftelserne 1857—1890.	Tilbage ved Udgangen af 1890.				
Amt.	Ialt.	Tuberk. Form.		Anæsth. Form.		Tuberk. Form.		Anæsth. Form.		Til sammen.	Tub. Form.		Anæsth. Form.				
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.		Md.		Kv.	Md.	Kv.		
Akershus	5	2	1	-	2	1	-	-	-	2	1	-	1	-	-		
Smaalenene	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-		
Jarlsberg og Larvik ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-		
Hedemarken	41	12	10	9	10	1	1	-	1	29	7	2	-	2	3		
Kristians	59	15	12	17	15	6	3	4	4	40	4	1	-	-	3		
Nedenes	2	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-		
Lister og Mandal ...	17	7	3	5	2	3	1	2	1	9	1	-	-	-	1		
Stavanger.....	452	157	117	95	83	35	25	19	16	298	32	9	7	11	5		
Søndre Bergenhus ...	1108	379	375	170	184	153	170	66	73	552	67	17	19	10	21		
Bergen	93	31	12	20	30	23	7	9	20	16	6	1	1	2	2		
Nordre Bergenhus ...	2007	701	642	346	318	402	406	170	189	677	94	29	23	21	21		
Romsdal	1038	461	301	157	119	224	150	71	31	421	66	25	16	12	13		
Søndre Trondhjem ..	695	337	179	114	65	174	87	41	35	272	47	21	14	10	2		
Nordre — ..	622	291	148	108	75	128	63	44	32	263	44	15	10	12	7		
Nordland	930	410	255	159	106	180	118	64	36	429	71	29	18	13	11		
Tromsø	191	101	50	25	15	54	21	12	5	85	12	6	4	-	2		
Finmarken	40	26	7	5	2	13		6		21	-	-	-	-	-		
Riget.....	7302	2931	2112	1233	1026	1384	1052	503	443	3116	453	115	113	94	91		

for 1893 opgivne. De fleste Tilfælde er anmeldte fra Kristiania, Nedenes og Smaalenenes Amter. Dødeligheden udgjorde 5,2 pCt. mod 5,5 pCt. Aaret forud.

Difteri viser nogen Forøgelse i de Angrebnes Antal, der udgjorde 6487 mod 5847 i 1893. De fleste Tilfælde opgives fra Nordlands, søndre Trondhjems, Kristiania og Nedenes Amter. I søndre Trondhjems Amt var det særlig Trondhjems By, som hjemsogetes af Sygdommen, i Nordlands Amt særlig Lægedistrikterne Hadsel, Alstahaug, Østlofoten og Vefsen, samt i Nedenes Amt de 2 Kystdistrikter. Den gennemsnitlige Dødelighed udgjorde for Riget 22,2 pCt. mod 25,2 pCt. i 1893 og 23,1 pCt. i 1892.

3die Rubrik paa Tabel IX (Side 19*) viser Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og Amterne og Tabel XIV (Side 24*) giver en Oversigt over Antallet af Angrebne i de inden de forskellige Amter stærkest angrebne Lægedistrikter.

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Sygdom.	Ialt opgivne		Behandlede, for hvilke er opgivet Alder og Kjøen.				Fordeling paa Amterne.									
	Tilfælde.	Dødsfald.	Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		1		2		3		4		5	
			Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Børn (under 15 Aar).	Voxne (over 15 Aar).	Kristiania.		Akershus.		Smaa-lenene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.	
							Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	6815	16	35	39	3975	2632		3	328	-	479	-	636	1	614	3
Fnat	4973	-	1255	1252	1170	950		-	425	-	245	-	181	-	223	-
Skurv	117		46	35	17	18		-	-	-	2	-	13	-	15	-
Kjertelsyge	4576	52	1721	2040	260	473		3	169	2	387	4	308	3	460	2
Rakit	2192	143	1177	940	2	1		45	113	5	138	10	149	8	166	2
Tuberkuløse Betændelser og Mi-lærtuberkulose	1565	879	470	449	310	311		125	45	37	80	54	96	47	102	33
Lungetuberkulose	6542	3663	247	352	2641	3162		434	238	178	362	222	324	191	531	182
Kræft	1687	1429	4	4	861	795		144	91	66	103	115	145	102	111	88
Brights Nyresygdom	1830	¹⁾ 497	162	121	769	741		64	66	26	106	37	138	20	135	23
Blegsot og Anæmi	20340	¹⁾ 43	940	2502	1489	14885		5	977	2	1181	3	1744	5	1384	5
Livmodersygdomme	4466	-	-	17	-	4426		-	175	-	298	-	368	-	453	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	24810	96	767	1037	9331	11816		4	1290	4	1529	13	1723	9	1649	4
Ormesygdomme	309	-	105	97	46	44		-	37	-	13	-	33	-	31	-
Drankersygdomme	206	21	1	-	176	24		4	6	1	12	-	17	4	21	1
Struma	360	5	3	10	30	313		-	12	-	15	-	71	-	7	-
Bræk	1740	54	353	130	778	379		3	67	-	134	5	90	4	151	2
Luxationer	640	-	99	56	296	127		-	40	-	64	-	65	-	43	-
Benbrud	2548	71	418	169	1109	681		25	133	1	175	5	225	2	171	5

¹⁾ Heraf 1 Barselkone.

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Sygdom.	Fordeling paa Amterne.															
	6		7		8		9		10		11		12		13	
	Hedemarken.		Kristians.		Bratsberg.		Nedenes.		Lister og Mandal.		Stavanger.		Søndre Bergenhus.		Bergen.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	537	2	573	1	257	1	309	-	333	1	276	-	263	-		1
Fnat	548	-	284	-	216	-	67	-	35	-	134	-	90	-		-
Skurv	5	-	6	-	11	-	1	-	-	-	5	-	2	-		-
Kjertelsyge	285	-	312	5	261	4	228	1	227	6	437	3	116	1		3
Rakit	195	11	385	7	130	1	89	2	84	1	180	5	70	9		12
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	104	47	143	37	94	38	73	19	79	52	179	55	50	23	Opgave mangler.	57
Lungetuberkulose	338	140	362	92	349	159	498	247	388	217	678	265	196	166		215
Kræft	151	91	128	88	139	79	73	48	65	47	69	42	66	62		46
Brights Nyresygdom	92	20	123	30	98	21	129	27	99	25	130	30	69	13		23
Blegsot og Anæmi	1353	1	1397	2	1165	1	1129	4	975	-	1312	4	649	-		1
Livmodersygdomme	333	-	287	-	276	-	314	-	202	-	262	-	128	-		-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1995	10	1797	10	1069	2	1126	1	1024	3	1422	7	752	5		2
Ormesygdomme	13	-	43	-	18	-	8	-	6	-	8	-	3	-		-
Drankersygdomme	19	-	18	-	15	-	20	1	13	-	11	1	7	-		3
Struma	62	-	108	-	25	-	6	-	10	2	10	-	3	-		-
Brok	159	4	130	2	123	-	97	2	69	1	81	2	60	1		1
Luxationer	69	-	62	-	28	-	48	-	26	-	25	-	20	-		-
Benbrud	351	2	232	4	199	4	119	4	67	3	114	2	115	3		4

Forskjellige af Lægerne behandlede Sygdomme.

Liste des cas traités des maladies diverses.

Sygdom.	Fordeling paa Amterne.													
	14		15		16		17		18		19		20	
	Nordre Bergenhus.		Romsdal.		Søndre Trondhjem.		Nordre Trondhjem.		Nordland.		Tromsø.		Finmarken.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	235	-	222	-	370	1	227	-	850	1	188	-	118	1
Enat	97	-	222	-	443	-	200	-	1001	-	395	-	167	-
Skurv	-	-	19	-	7	-	4	-	10	-	17	-	-	-
Kjertelsyge	93	-	194	2	449	3	212	2	245	2	130	4	63	-
Rakit	111	5	118	8	84	2	20	1	84	4	49	1	27	4
Tuberkuløse Betændelser og Mi- liærtuberkulose	65	32	100	50	87	65	73	23	50	43	116	29	29	13
Lungetuberkulose	162	76	633	209	477	273	256	135	434	153	206	66	110	43
Kræft	80	62	120	79	92	99	79	71	85	69	69	31	21	11
Brights Nyresygdom	64	15	149	29	88	27	80	12	161	33	75	14	28	8
Blegsot og Anæmi	1061	2	1565	-	1082	3	642	2	1613	1	904	2	207	-
Livmodersygdomme	135	-	283	-	218	-	173	-	318	-	174	-	69	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1132	4	1603	6	1370	3	865	3	2758	3	1146	3	560	-
Ormesygdomme	7	-	11	-	44	-	-	-	26	-	5	-	3	-
Drankersygdomme	3	-	1	2	20	1	7	-	8	2	4	-	4	1
Struma	6	-	3	-	11	1	5	2	5	-	1	-	-	-
Bræk	107	2	96	2	87	5	65	4	132	12	67	2	25	-
Luxationer	23	-	14	-	20	-	20	-	48	-	16	-	9	-
Benbrud	109	3	76	1	97	-	118	-	160	3	51	-	36	-

Strubehoste (*Angina membranacea*) er ligeledes opført med et adskillig større Antal Tilfælde end i 1893.

Kusma (*Parotitis*) var noget hyppigere end Aaret forud.

Akute katarrale Tilfælde (*Catarrhus, Bronchitis acuta, Laryngitis acuta, Angina simplex et follicularis, Pneumonia catarrhalis*) viser en ringe Forøgelse mod Aaret forud, men anmeldtes som sædvanlig hyppigst af de epidemiske Sygdomme (40,8 pCt. af det hele Antal). Af Dødsfald opgives 1261, deraf 1172 af akut Bronkit, 13 af Laryngit, 75 af katarrale Pneumoni og 1 af Angina.

Influenza, der i 1893 betingede 10,9 pCt. af samtlige kjendte epidemiske Sygdomstilfælde, opviser i 1894 11,8 pCt., altsaa en ubetydelig Forøgelse. Den herskede særlig i 1ste Kvartal; Januar opviser de fleste Angrebne (11 919), dernæst Februar (4 956). De fleste Tilfælde anmeldtes fra søndre Trondhjems, Nordlands, Tromsø og Buskeruds Amter, de færreste fra de bergenshusiske Amter, samt Kristians og Stavanger Amter og Kristiania By. Dødsfaldenes Antal udgjorde 406 eller 1,9 pCt. af de kjendte Tilfælde. Aaret forud var Dødeligheden mindre (1,1 pCt.), i 1892 1,7 pCt.

Lungebetændelse (*Pneumonia crouposa*) viser en ubetydelig Nedgang i de Angrebnes Antal (10 231 Tilfælde mod 10 468 i 1893). Dødeligheden var 17,9 pCt., 1 pCt. mere end Aaret forud. Fra flere Amter omtales Sygdommen som optrædende i Sammenhæng med Influenza.

4de Rubrik af Tabel IX (Side 19*) viser Antallet af Angrebne af 1000 Indvaanere i Riget og dets Amter for Aarene 1894 og 1893 og Tabel XV (Side 25*) giver en Oversigt over Antallet af Angrebne i de forskellige Amters stærkest angrebne Lægedistrikter.

Af **Pleurit** (*Pleuritis*) er der anmeldt lidt flere, af **Gigtfeber** (*Febris rheumatica, Rheumatismus articulorum acutus*) lidt færre Angrebne end i 1893.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera (*Diarrhoea acuta et Cholera nostras*) var mindre hyppig end i 1893 og udgjorde 14,6 pCt. af samtlige kjendte Tilfælde af epidemiske Sygdomme mod 17,9 pCt. Aaret forud. Nedgangen rammer de fleste Amter. I søndre Trondhjems og Nordlands Amter har der derimod været en ikke uvæsentlig Stigning. I flere Amter sættes Sygdommene i Forbindelse med forurenset Drikkevand; deres Forløb var mængsteds alvorligt med blodige Udtømmelser og dysenterisk Karakter. Dødeligheden var lidt større end Aaret forud (4,0 pCt. mod 3,6 pCt. i 1893).

Blodgang (*Dysenteria*) viser et mindre Antal Angrebne end Aaret forud. Mange Tilfælde af Diarré med blodige Udtømmelser og Tenesmer er paa Listerne vistnok opførte under Blodgang. De fleste Tilfælde opføres fra Romsdals Amt (92) og fra Tromsø Amt (42).

Skjorbug (*Scorbutus*) forekom sjelden, hyppigst i Finmarkens Amt, hvorfra 15 af de ialt anførte 60 Tilfælde er anmeldte.

Veneriske Sygdomme. Om de paa Rigets Sygehuse behandlede Tilfælde af Syfilis henvises til Tabel XXXIX (Side 82* og 83*).

Paa Sygehus indkomne Tilfælde af Gonorré og Uretrit sees af Tabel XVI (Side 26*).

Antallet af udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af venerisk Sygdom sees af Tabel XVII (Side 27*), der tillige viser Sygdommens Form hos de Angrebne, disses Køn og Alder samt Fordeling paa Amterne.

Dødeligheden af Lungetuberkulose i de
Mortalité par la phthisie dans les départements

Tabel XXII.	1894.			
	Opgivne Dødsfald			
	med anført Døds- aarsag.	af Lunge- tuber- kulose.	af epidemiske Syg- domme.	af ikke epidemiske Syg- domme.
Riget	23470	3663	7943	15527
Byer	8767	1419	3242	5525
Bygder	14703	2244	4701	10002
Amter:				
1. Kristiania	3138	434	1325	1813
2. Akershus	1099	178	351	748
3. Smaalenene	1643	222	538	1105
4. Buskerud	1273	191	350	923
5. Jarlsberg og Larvik	968	182	238	730
6. Hedemarken	1384	140	473	911
7. Kristians	885	92	248	637
8. Bratsberg	909	159	231	678
9. Nedenes	1126	247	343	783
10. Lister og Mandal	983	217	302	681
11. Stavanger	1154	265	343	811
12. Søndre Bergenhus	997	166	310	687
13. Bergen	1230	215	455	775
14. Nordre Bergenhus	716	76	201	515
15. Romsdal	1110	209	314	796
16. Søndre Trondhjem	1592	273	579	1013
17. Nordre —	937	135	276	661
18. Nordland	1496	153	746	750
19. Tromsø	538	66	211	327
20. Finmarken	292	43	109	183

Spedalskhed (Lepra). Tabel XVIII (Side 29*) giver Oversigt over Til- og Afgang i Aaret af de Spedalske i Stiftelserne.

Tabel XIX (Side 30*) giver en Oversigt over samtlige Spedalske i Riget og deres Bevægelse i og udenfor Stiftelserne i Aarene 1856—1890.

Tabel XX (Side 31*) giver en Oversigt over Antallet af Spedalske, Indlæggelse i Stiftelserne m. m. amtsvis, særskilt for Form og Køn. Forøvrigt henvises til Norges officielle Statistik, III Række, No. 161: De Spedalske i Norge i Femaaret 1886—1890. For Aarene efter 1890 findes endnu ingen andre statistiske Oplysninger om Spedalskhed, end de i Tabel XVIII (Side 29*) indeholdte.

forskjellige Amter for Aarene 1892—1894.

pendant les années de 1892—1894.

Forhold af Dødsfald af Lungetuberkulose						Dødeligheden af Lunge- tuberkulose (pro mille af Befolkningen).		
til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.			til Dødsfald af ikke epi- demiske Sygdomme i pCt.					
1894.	1893.	1892.	1894.	1893.	1892.	1894.	1893.	1892.
15,6	16,2	15,5	23,6	23,2	23,8	1,8	1,8	1,2
16,2	16,3	16,1	25,7	24,0	25,4	2,8	2,7	2,8
15,3	16,2	15,1	22,4	22,6	29,9	1,5	1,5	1,3
13,8	15,6	15,1	23,9	24,0	25,0	2,6	2,7	2,9
16,2	13,8	13,0	23,8	20,3	20,5	1,8	1,3	1,6
13,5	15,7	15,4	20,1	23,9	24,2	1,8	2,1	1,9
15,0	15,6	13,5	20,7	21,1	19,4	1,8	1,8	1,5
18,8	16,1	15,3	25,0	21,2	23,3	1,8	1,7	1,6
10,1	11,4	13,0	15,4	17,7	21,5	1,2	1,4	1,3
10,4	10,3	8,2	14,4	15,2	13,1	0,8	0,96	0,8
17,5	19,1	18,4	23,5	25,5	25,4	1,7	1,8	2,0
21,9	26,3	25,0	31,5	34,9	35,5	3,2	3,3	3,0
22,1	24,6	23,5	31,9	32,6	31,3	2,9	3,0	2,9
22,9	21,7	26,3	32,7	30,1	35,1	2,3	2,3	2,0
16,6	16,4	16,7	24,2	20,8	21,8	1,3	1,1	1,1
17,5	20,6	18,0	27,7	28,0	25,5	3,8	3,3	3,1
10,6	14,2	12,8	14,8	17,6	18,5	0,9	1,0	0,7
18,8	16,8	17,1	26,2	22,7	22,5	1,6	1,5	1,4
17,1	15,2	13,9	27,0	25,2	22,6	2,2	2,1	1,7
14,4	12,6	14,3	20,4	17,3	22,2	1,7	1,3	1,5
10,2	11,2	9,9	20,4	18,9	20,4	1,1	0,95	0,9
12,3	14,9	10,4	20,2	21,1	20,1	1,0	0,98	0,9
14,7	14,3	8,9	23,5	19,2	17,1	1,4	1,4	1,0

Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*) giver en Oversigt over en Del af Lægerne behandlede, forskellige Sygdomme med Fordeling paa Amterne og Opgaver over Kjøen og Alder, saavidt saadanne foreligger.

Lungetuberkulose (Tuberculosis pulmonum, Phthisis) er opgivet som Dødsaaarsag for 3 663 Døde og udgjorde 15,6 pCt. af samtlige ved Sygdom fremkaldte kjendte Dødsfald og 23,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. Dødeligheden var 1,8 pro mille af den tilstedeværende Middelbefolkning.

Tabel XXII (Side 36* og 37*) viser Dødsfald af Lungetuberkulose i Riget og dets Amter for Aarene 1892—1894 i Forhold (pCt.) til samtlige

**Procentforhold af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige
opgivne Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemiske
Sygdomme for Byer og Bygder.**

*Mortalité par phthisie relativement aux toutes causes de décès et aux causes de
décès non épidémiques dans les villes et dans la campagne.*

Tabel XXIII.	Samtlige opgivne Dødsårsager.				Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.			
	Byer.		Bygder.		Byer.		Bygder.	
	1894.	1893.	1894.	1893.	1894.	1893.	1894.	1893.
Riget	16,2	16,3	15,3	16,2	25,7	24,4	22,4	22,6
Amter:								
1. Kristiania	13,8	15,6	-	-	23,9	24,0	-	-
2. Akershus	16,7	18,2	16,2	13,6	19,2	24,2	23,9	20,1
3. Smaalenene	11,9	12,1	14,3	17,4	18,9	20,7	20,6	25,1
4. Buskerud	13,5	14,0	15,8	16,3	20,2	18,9	20,9	22,3
5. Jarlsberg og Larvik	18,6	17,2	18,9	15,2	24,7	23,1	25,1	19,9
6. Hedemarken	14,1	10,3	9,9	11,4	19,7	14,8	15,1	17,8
7. Kristians	16,3	9,3	10,1	10,4	21,9	16,7	14,0	15,1
8. Bratsberg	16,8	16,0	17,8	20,8	23,5	23,6	23,7	26,4
9. Nedenes	19,9	24,8	22,4	26,8	27,8	33,1	32,4	35,3
10. Lister og Mandal	16,2	14,6	25,9	31,5	26,8	21,6	34,5	39,0
11. Stavanger	22,4	20,4	23,7	23,2	31,7	27,6	33,8	33,1
12. Søndre Bergenhus	-	-	16,6	16,4	-	-	24,2	20,8
13. Bergen	17,5	20,6	-	-	27,7	28,0	-	-
14. Nordre Bergenhus	-	40,0	10,7	13,9	-	40,0	14,9	17,4
15. Romsdal	26,8	19,9	16,3	15,9	39,6	27,9	22,2	21,3
16. Søndre Trondhjem	18,4	12,6	16,2	17,6	29,9	25,7	24,8	24,9
17. Nordre —	17,3	13,2	14,2	12,6	24,5	17,6	20,1	17,2
18. Nordland	13,1	21,1	10,1	10,7	20,0	30,8	20,4	18,3
19. Tromsø	13,6	17,5	11,9	14,1	19,3	25,7	20,4	19,6
20. Finmarken	13,5	12,2	15,7	16,4	25,4	17,1	22,3	21,1

ved Sygdom forårsagede kendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme samt deres Forhold (pro mille) til den tilstedeværende Middelbefolkning.

Tabel XXIII (Side 38*) viser Procentforholdet af Dødsfald af Lungetuberkulose til samtlige ved Sygdom fremkaldte, kendte Dødsfald og til Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme for 1894 og 1893 for Byer og Bygder. Det kendte Antal Dødsfald af tuberkuløs Hjernebetændelse, Miliærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer udenfor Lungen var tilsammen 879 og udgjorde 3,8 pCt. af samtlige kendte Dødsårsager (4,5 pCt. for Byerne, 3,3 pCt. for

Bygderne). Dødsfaldenes Fordeling inden Amterne vil sees af Tabel XXI (Side 32* og følgende).

Af **Kræft** (Cancer, Sarcoma) kjendes tilsammen 1449 Dødsfald, der udgjør 6,2 pCt. af samtlige kjendte Dødsfald (5,2 pCt. for Byerne, 6,7 pCt. for Bygderne).

Tabel XXIV (Side 40*) giver Oplysning om Dødsfaldenes Fordeling paa Amterne med Angivelse af Kræftens Sæde samt Alder og Kjøen for de af de forskellige Kræftformer Døde, forsaavidt saadanne Opgaver foreligger.

For **Sindssygdом** (Insania) indkom paa de almindelige Sygehuse 169 Personer (i 1893: 144, i 1892: 135 og i 1891: 141); over disse giver Tabel XL (Side 84* og 85*) en Oversigt. Af Sindssygdом uden Angivelse af sekundær Dødsårsag opgives 67 Dødsfald.

Paa Rigets 11 Sindssygeasyler indkom i Aarets Løb 839 Personer. Antallet af tilsammen behandlede Syge var 2389. Antallet af Udgaaede var 808, deraf 94 Døde. Tilbageliggende ved Aarets Udgang var 1581. Det samlede Antal Forpleiningsdage var 571 616, og det gennemsnitlige daglige Middelbelæg paa samtlige Asyler var 1566,0. For det Offentliges Regning behandlede 1977 eller 82,8 pCt. af de i Aaret tilsammen behandlede Syge. De paa Asylerne indtrufne Dødsfald er henførte under de nærmere kjendte Dødsårsager i det Amt, hvor Asylet er beliggende. Nærmere Redegjørelse for Sindssygeasylernes Virksomhed i 1894 findes i Norges officielle Statistik, tredje Række No. 239, udgiven i 1896.

Tabel XXV (Side 44* og 45*) giver Oplysning om Antallet af Sindssyge, forpleiede med Statsbidrag efter Lov af 27de Juni 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat og Kommuner (efter de til Justitsdepartementet indsendte Opgaver).

Ifølge ovennævnte Lov, der traadte i Kraft 1ste Januar 1892, refunderes $\frac{1}{10}$ af Udgifterne ved de Sindssyges Forpleining af Statskassen, de øvrige $\frac{6}{10}$ udredes af vedkommende Amts- eller Bykommune, dog saaledes at indtil Halvdelen af Amtskommunens Tilskud kan overføres paa vedkommende Fattigdistrikt.

Tabel XXVI (Side 46* og flg.) giver Oplysning om en Del af Lægerne paa eller udenfor Sygehus udførte **chirurgiske Operationer** med deres Fordeling paa de forskellige Amter.

Nedenstaaende Anmærkninger giver Oplysning om Indikationer og Udfald for de større Operationer, forsaavidt Opgaver herom er meddelte. Det bemerkes, at der som oftest kun foreligger Opgaver over Operationernes Antal og ikke over Antallet af opererede Personer. Operationer, væsentlig henhørende under Chirurgia minor, er ikke medtagne; af disse Operationer er et større Antal udførte saavel paa som udenfor Sygehus.

Amputation af Overarmen (Amputatio brachii). Indikation paa Sygehus: Vulnus dilaceratum 2, Sarcoma manus 1, Fractura complicata 2 og Arthrocace 2, alle med heldigt Udfald samt Pyæmi 1 med ukjendt Udfald; udenfor Sygehus: Tuberculosis 1 og Vulnus 1, begge med heldigt Udfald.

Amputation af Underarmen (Amputatio antibrachii). Indikation paa Sygehus: Tetanus 1 med dødeligt Udfald, Pyæmi 1 med dødeligt og Phlegmone et pyæmia 2 med ukjendt Udfald, Vulnus dilaceratum 5, Vulnus scelopetarium 1,

maladies cancéreuses.

[illegible]

Liste over Døds-

Tabel XXIV (Forts.).		Tilsammen.	Kjøn.			Alder.																		
Kræftens Sæde.	Mandkjøn.		Kvindekjøn.	Uopgivet.	0—1		1—5		5—10		10—15		15—20		20—30		30—40		40—50		50—60		60—70	
					Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.		Aar.	
					M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Underextremiteterne:																								
Laaret	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Læggen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Foden	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Huden	4	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sum	1 073	287	337	449	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6	13	29	36	67	73	92	84	
Uopgivet Sæde	356	-	-	356	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Samtlige Dødsfald af Cancer	1 429	287	337	805	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma.																								
Sarcoma multiplex ..	4	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Kjæven	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Halsen	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Lungen	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyren	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Laaret	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Foden (angiosarcom) ..	2	2	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Huden	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sum	14	7	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uopgivet Sæde	6	3	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Samtlige Dødsfald af Sarcoma	20	10	7	3	-	-	1	-	1	-	1	-	-	2	-	2	-	3	1	2	1	1	1	1

samtlige med heldigt Udfald; udenfor Sygehus: Arthroace manus 1, Vulnus dilaceratum 2 og Vulnus sclopetarium 1, alle med heldigt Udfald.

Amputation af Laaret (Amputatio femoris). Indikation paa Sygehus: Arthroace genus 21 med heldigt Udfald, 1 med dødeligt Udfald, Sarcoma 1 med heldigt Udfald, Gangræna senilis 1 med heldigt Udfald og 2 med ukjendt, Osteomyelitis 2 og Tuberculosis genus 1 med ukjendt Udfald. Pyarthron genus 2, Contractura 1, Vulnus genus 1, alle med heldigt Udfald, Fractura femoris complicata 2 med heldigt og 1 med dødeligt Udfald, Phlegmone 2 med heldigt og 1 med dødeligt Udfald samt Thrombosis 1 og Fractura patellæ 1 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus: Arthroace genus 2 med heldigt og Gangræna 1 med dødeligt Udfald.

fald af Kræft.

				Opgivet Alder for		Fordeling paa Amter.																			
70—80 Aar.		80—90 Aar.				1 Kristiania.	2 Akershus.	3 Smaalene.	4 Buskerud.	5 Jarlsberg og Larvik.	6 Hedemarken.	7 Kristians.	8 Bratsberg.	9 Nedenes.	10 Lister og Mandal.	11 Stavanger.	12 Søndre Bergenhus.	13 Bergen.	14 Nordre Bergenhus.	15 Romsdal.	16 Søndre Trondhjem.	17 Nordre Trondhjem.	18 Nordland.	19 Tromsø.	20 Finnmarken.
M.	K.	M.	K.	M.	K.																				
1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
65	63	20	15	279	285	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	25	12	32	9	9	13	27	16	2	16	21	46	12	28	19	38	26	-	-
-	-	-	-	-	-	144	66	115	102	88	90	88	79	48	47	40	62	46	62	79	95	70	67	31	10
-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	2	-	1	-	-
-	1	-	-	8	7	6	1	-	-	2	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	4	1	2	-	1

Amputation af Læggen (Amputatio cruris). Indikation paa Sygehus: Arthrocace pedis 4, Tuberculosis pedis 3, Sarcoma plantæ 1, Vulnus 1, Fractura complicata 1, alle med heldigt Udfald, Fractura complicata 1 med dødeligt og Tuberculosis pedis 3 med ukjendt og 1 med dødeligt Udfald, Dødsaaarsag Meningitis tuberculosa; Gangræna 1 med ukjendt og 1 med dødeligt Udfald, ligesom Ulcus cruris 1, hvor Dødsaaarsag opgives som Debilitas senilis. For 2 er baade Indikation og Udfald ukjendt; udenfor Sygehus: Sarcoma tibiæ 1, Tuberculosis 1, Arthrocace pedis 2, Vulnus sclopætarium 1, Vulnus dilaceratum 1, alle med heldigt Udfald, Gangræna senilis 1 med heldigt, 1 med dødeligt (Dødsaaarsag Hjertelammelse) og 2 med ukjendt Udfald, Sarcoma 1 med dødeligt Udfald, Dødsaaarsag Sarcoma pulmonum. For 6 er baade Indikation og Udfald ukjendt.

**Antallet af Sindssyge forpleiede med Statsbidrag efter Lov af
og Kom-**

Le nombre des aliénés, dont l'entretien est partiellement à la charge de l'État
de l'État et des

(Efter de til Justitsdepartementet

	Tabel XXV. Amter.	Antal Sindssyge		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	Kr.
I.	Kristiania	361	215	123 771,40
II.	Akershus Amt	197	62	58 639,99
	Byer	7	-	1 883,27
	Bygder	190	62	56 756,72
III.	Smaalenenes Amt	238	83	65 988,72
	Byer	62	23	16 233,32
	Bygder	176	60	49 755,40
IV.	Buskerud Amt	255	62	65 827,77
	Byer	78	15	20 304,37
	Bygder	177	47	45 523,40
V.	Jarlsberg og Larvik Amt	258	70	68 717,85
	Byer	74	17	17 081,00
	Bygder	184	53	51 636,85
VI.	Hedemarkens Amt	247	85	64 290,12
	Byer	8	3	2 542,62
	Bygder	239	82	61 747,50
VII.	Kristians Amt	180	58	48 936,00
	Byer	8	3	2 098,85
	Bygder	172	55	46 837,15
VIII.	Bratsberg Amt	281	95	84 579,42
	Byer	42	13	12 323,15
	Bygder	239	82	72 256,27
IX.	Nedenes Amt	213	98	69 650,82
	Byer	40	19	13 039,05
	Bygder	173	79	56 611,77
X.	Lister og Mandal Amt	310	121	84 832,82
	Byer	86	38	24 885,80
	Bygder	224	83	59 947,02

²⁷/₆ 1891 og de samlede Udgifter ved deres Forpleining for Stat muner.

d'après la loi du ²⁷/₆ 1891 et le total de l'entretien de ces aliénés (les frais communes ensemble).
indsendte Opgaver).

	Amter.	Antal Sindssyge		Udgifter.
		Ialt.	Deraf paa Asyl.	
				Kr.
XI.	Stavanger Amt	275	105	73 626,72
	Byer	79	41	22 804,80
	Bygder	196	64	50 821,92
XII.	Søndre Bergenhus Amt	258	118	70 041,97
XIII.	Bergen	167	147	58 181,88
XIV.	Nordre Bergenhus Amt	102	50	31 470,47
XV.	Romsdals Amt	287	90	62 973,30
	Byer	41	20	13 837,90
	Bygder	246	70	49 135,40
XVI.	Søndre Trondhjems Amt	292	123	67 323,77
	Byer	89	46	23 504,32
	Bygder	203	77	43 819,45
XVII.	Nordre Trondhjems Amt	188	61	36 226,39
	Byer	8	2	1 270,32
	Bygder	180	59	34 956,07
XVIII.	Nordlands Amt	234	121	60 253,50
	Byer	4	3	1 081,90
	Bygder	230	118	59 171,60
XIX.	Tromsø Amt	102	64	30 249,94
	Byer	8	8	2 884,52
	Bygder	94	56	27 365,42
XX.	Finmarkens Amt	60	22	12 807,69
	Byer	7	3	1 278,77
	Bygder	53	19	11 528,92
	I hele Riget	4 505	1 850	1 288 390,54
	Byer	1 169	616	409 707,24
	Bygder	3 336	1 234	379 383,30

Chirurgiske Opérations

Tabel XXVI.		Hele Riget.			Fordeling paa Amterne													
Operation.		Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
					Kristiania.	Akershus.	Smaalenene.	Busterud.	Jarlsberg og Larvik.	Hedemarken.	Kristians.							
					Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Amputation af Overarmen..	10	8	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	
— - Underarmen	14	10	4	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	
— - Laaret	44	41	3	11	-	-	-	1	1	3	1	-	-	-	-	-	-	
— - Læggen	37	20	17	6	-	-	1	1	3	2	1	-	1	-	-	-	2	
— - Fingre eller Tæer	162	44	118	6	1	-	9	4	11	3	11	2	19	1	10	-	7	
Resektion af Overkjaeven ..	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
— - Underkjaeven ..	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Ribben	106	75	31	23	-	-	-	2	2	6	2	4	2	-	1	1	4	
— - andre Ben	19	13	6	2	-	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	
Osteotomi	22	16	6	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Sequestrotomi, Necrotomi, Udskrabning af Ben	122	68	54	23	-	1	16	3	6	-	1	1	-	3	5	-	2	
Osteoklasi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bensøm	14	14	-	11	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Operation for Pseudarthrose	7	7	-	6	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
Trepanation	5	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Exartikulation i Skulderled.	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Haandled ..	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Hofteled ..	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Knæled ...	3	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Fodled og Fod	2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Symes	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Pirogoffs ..	4	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
— - Choparts ..	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - af Fingre eller Tæer	133	44	89	11	-	-	1	1	11	2	8	-	6	1	4	-	11	
Resektion eller Arthrektomi i Skulderled ..	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Albuled ...	15	13	2	3	-	-	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	
— - Haandled ..	11	10	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
— - Hofteled ..	17	16	1	8	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Knæled ...	52	49	3	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - Fodled ...	14	14	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
— - andre Led ..	16	14	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	
Arthrotomi	15	12	3	4	1	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	
Punktion af Led	37	14	23	4	-	-	-	-	-	3	-	-	19	-	-	-	1	
Senesøm	16	8	8	1	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-	-	-	
Operation for Klumpfod ..	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Brisement forcé	5	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	
Operation for Hygroma, Bursitis	94	20	74	-	-	-	3	-	15	-	-	2	1	-	5	-	-	

paa og udenfor Sygehus.

[illegible]

Chirurgiske

Operationer.	Tabel XXVI (Forts.).			Hele Riget.		Fordeling paa Amterne									
	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1 Kristiania.	2 Akershus.	3 Smaa- lenene.	4 Buskerud.	5 Jarlsberg og Larvik.	6 Hede- marken.	7 Kristians.	8 Hordaland.	9 Møre og Romsdal.	10 Sogn og Fjordane.	11 Vest-Agder.	12 Troms.
	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.
Ligatur af store Arterier ..	19	11	8	5	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1
Operation for Aneurysma ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Varices	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nervesøm	4	3	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nerveresektion	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nervestrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Hæremund ..	36	22	14	11	-	-	-	2	1	2	-	2	-	2	1
— spaltet Gane ..	6	5	1	2	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-
Andre plastiske Operationer	15	13	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Exstirp. af Kræft og Sarkom	264	94	170	22	3	4	16	3	5	2	9	1	15	1	16
— andre Svulster ..	534	171	363	57	9	13	3	24	10	12	6	28	1	32	1
Tonsillotomi	166	8	158	2	3	-	10	-	22	-	18	1	8	-	19
Operation for Næse- og Svælghpolyper	328	5	323	-	123	-	2	1	17	-	29	-	7	-	19
Tracheotomi	32	13	19	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Intubation af Larynx	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation eller Exstirpa- tion af Brystkjertelen ..	80	61	19	17	1	-	1	-	2	1	1	2	-	1	2
Toracocentesis (Punktion) ..	94	48	46	13	-	3	-	8	-	1	2	1	-	-	2
Torakotomi (Incision og Re- sektion)	39	5	34	-	-	12	-	1	-	2	-	4	1	3	4
Punktion af Underlivet	88	17	71	3	3	-	9	-	10	-	12	-	1	8	8
Laparotomi	52	40	12	16	1	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-
Gastrotomi, Gastrostomi	5	5	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastroenterostomi	4	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Enterostomi	3	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholecystotomi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephrotomi	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephrektomi	5	4	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarmseøm	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarmresektion, Colotomi	10	9	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Perityphlit	5	3	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Operation for Anlæggelse af Anus præternaturalis ..	3	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Herniotomi	82	41	41	5	-	1	1	1	-	5	5	2	-	1	5
Radikaloperation for Brok ..	55	49	6	20	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	5
Operation for Hæmorrhoider	25	19	6	11	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
— Fistula ani ..	18	13	5	5	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1
— Fissura ani ..	30	6	24	4	5	-	-	1	-	6	1	4	-	2	-
Resektion af Endetarmen ..	3	3	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Andre Operationer paa En- detarmen	5	4	1	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.
Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	1	3	1	1	2	5	1	1	1	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	2	-	1	6	1	1	-	1	1	1	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
3	11	6	10	2	2	5	1	5	2	8	5	2
2	13	24	3	5	11	1	3	7	13	2	1	4
-	14	12	6	11	3	-	-	6	17	6	2	-
-	32	17	6	2	6	1	-	5	3	8	-	-
-	3	-	1	1	6	1	1	2	3	1	12	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	6	-
1	1	1	2	2	20	-	2	4	3	1	1	-
-	4	-	1	1	8	1	1	5	8	2	2	1
1	6	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-
-	2	-	-	4	3	1	1	8	1	5	-	2
-	-	-	-	1	14	-	-	6	2	1	3	1
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	-	-	-
-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	5	3	1	2	1	1	1	5	3	3	1	2
2	1	-	-	-	14	-	-	1	5	2	4	-
-	-	1	-	-	5	-	-	-	2	1	1	-
-	3	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-
-	1	2	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Chirurgiske

Tabel XXVI (Forts.).			Hele Riget.			Fordeling paa Amterne											
Operation.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
				Kristiania.		Akershus.		Smaa- lenene.		Buskend.		Jarlsberg og Larvik.		Hede- marken.		Kristians.	
				Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh. Udenf. Sygeh.				
Punktion af Blæren	12	8	4	4	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blæresnit (perinealt)	6	5	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— , Sectio alta	12	11	1	4	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Urethrotomi (interna)	5	3	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— (externa)	5	4	1	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Ectopia vesicæ	3	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Phimosi og Paraphimosi	37	9	28	2	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	3
— - Hydrocele ..	183	42	141	11	1	-	8	-	15	-	3	-	8	-	6	-	14
— - Varicocele ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Amputation af Penis	4	3	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Borttagelse af Testikelen (Castratio)	60	42	18	11	1	-	-	1	-	4	3	-	-	-	-	1	2
Andre Operationer paa mandl. Bækken- og Kjønorganer	10	2	8	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Perineoraphi	16	12	4	8	3	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-
Kolporaphi	14	6	8	2	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Prolapsoperation paa kvindel. Genitalia	6	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Urinfistler hos Kvinden	6	6	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— af Livmoderhalsen	40	30	10	9	5	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
Udskrabn. af Livmoderhulen	216	94	122	57	33	2	2	1	-	3	9	-	16	-	7	-	4
Borttagelse af Svulster i Livmoderen	39	17	22	8	2	-	1	-	1	1	1	-	2	-	4	1	3
Borttagelse af Uterusmyom gennem Vagina	8	3	5	3	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	-
Borttagelse af Uterusmyom ved Laparotomi	5	3	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hysterektomi (vaginalis)	7	6	1	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— (abdominalis)	5	3	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Salpingotomi	8	7	1	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Castration hos Kvinden	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ovariectomi	43	33	10	13	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Graviditas extrauterina	7	5	2	2	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Punktion af Ovarialcyste	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Andre gynækologiske Operationer	10	5	5	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Hudtransplantation	56	49	7	26	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-
Operation for indgroede Negle	78	12	66	-	2	-	5	1	6	1	2	-	7	-	3	-	6
Sum	3954	1687	2267	585	223	6	102	24	186	66	143	34	163	18	141	12	172

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Bratsberg.	Nedenes.	Lister og Mandal.	Stavanger.	Søndre Bergenhus.	Bergen.	Nordre Bergenhus.	Romsdal.	Søndre Trondhjem.	Nordre Trondhjem.	Nordland.	Tromsø.	Finmarken.
Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.	Paa Sygeh.
Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Udenf. Sygeh.
-	-	-	-	-	2	1	-	3	-	1	-	1
-	-	-	-	-	3	-	-	1	-	-	1	-
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	2	2	-	2	1	1	1	-	-	-	2
7	7	10	6	1	12	14	2	12	8	1	1	4
-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
2	-	-	2	2	-	9	2	4	1	4	2	1
1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
-	1	-	-	-	2	2	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	18	-	-	-	3	-	-	-
-	-	6	-	-	9	-	2	8	7	3	3	6
-	-	5	1	-	4	-	1	-	2	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	1	-	-	1	-
1	-	-	1	-	9	-	-	5	3	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	-	-
3	4	-	-	-	3	-	-	12	7	-	-	-
18	139	2	115	13	82	18	99	65	87	331	25	50
25	135	130	129	170	85	67	86	51	80	52	25	

Chirurgiske

Tabel XXVI (Forts.).				Hele Riget.		Fordeling paa Amterne											
Operationer.	Tilsammen.	Paa Sygehus.	Udenfor Sygehus.	1		2		3		4		5		6		7	
				Kristiania.		Akershus.		Smaa-lenene.		Buskerud.		Jarlsberg og Larvik.		Hede-marken.		Kristians.	
				Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.	Paa Sygeh.	Udenf. Sygeh.
Øienoperationer.																	
Enukleation af Bulbus.....	76	47	29	31	-	-	-	-	3	1	4	1	-	-	1	1	3
Exenteration -	26	15	11	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Extractio cataractæ.....	132	72	60	46	-	-	-	-	-	3	9	-	-	-	7	-	-
Discisio	20	11	9	8	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-
Iridektomi	66	22	44	16	1	-	-	-	2	2	7	-	-	-	2	-	-
Iridotomi	7	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Prolapsus iridis	4	1	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sklerotomi	9	-	9	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Keratotomi, Sæmisch's Ope- ration	44	11	33	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	6	1	3
Punctio corneæ.....	10	9	1	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Galvanokaustik, Ignipunktur	39	14	25	7	-	-	-	1	-	-	5	-	4	-	4	-	-
Operation for Staphylom...	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
— - Pterygium...	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
— - Ectropium...	12	3	9	3	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
— - Entropium...	13	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— - Chalazion ...	34	1	33	-	2	-	-	-	-	-	5	-	-	-	5	-	-
Blepharoplastik	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Canthoplastik	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Operation for Taareveis- sygdom	472	25	447	10	1	-	11	-	9	-	36	-	14	-	46	-	15
— - Skjelen...	42	7	35	1	-	-	-	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-
Andre Øienoperationer.....	51	4	47	1	-	-	-	-	-	-	6	-	-	-	2	1	-
Sum	1074	255	819	139	5	-	11	1	14	7	90	4	18	4	77	3	22
Øreoperationer:																	
Operation for Ørepolyper...	14	-	14	-	-	-	4	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1
Paracentese af Trommehinden	14	1	13	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Opmeisling af Cellulæ mast- oideæ.....	32	24	8	14	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Andre Øreoperationer.....	8	1	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sum	68	26	42	14	-	-	4	-	2	1	1	-	2	-	1	-	1

Operationer.

paa og udenfor Sygehus.

8		9		10		11		12		13		14		15		16		17		18		19		20	
Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.	Paa.	Sygeh.
Bratsberg.	Udenf.	Nedenes.	Udenf.	Lister og Mandal.	Udenf.	Stavanger.	Udenf.	Søndre Bergenhus.	Udenf.	Bergen.	Udenf.	Nordre Bergenhus.	Udenf.	Romsdal.	Udenf.	Søndre Trondhjem.	Udenf.	Nordre Trondhjem.	Udenf.	Nordland.	Udenf.	Tromsø.	Udenf.	Finmarken.	Udenf.
1	-	-	4	1	-	1	-	-	-	3	6	2	-	-	-	-	2	1	3	1	2	2	2	-	-
-	6	-	1	-	1	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	7	14	-	-	-	-	3	10	-	-	6	3	5	10	-	-
1	3	-	-	-	-	1	-	-	-	3	11	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	10	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	6	-	-	-
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	12	-	-	-	-	1	5	1	1	1	1	1	1	2	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	9	2	-	-	-	-	1	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	8	-	9	-	2	14	-	9	1	154	11	1	14	1	14	51	8	1	1	4	2	2	38	2	-
-	-	-	4	-	-	-	-	-	6	13	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	38	-	11	1	17	-	9	26	260	13	-	-	-	1	14	13	6	10	12	22	67	9	1	-	-
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	1	5	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	3	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	4	3	4	-	-	-	-	3	2	2	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	1	-	2	-	2	4	11	2	-	-	-	-	-	3	4	7	-	2	-	-	-	-	-

Af Lægerne udførte
Opérations obstétricales

Tabel XXVII.		Samlet Antal Barsel- kvinder.	Samlet Antal Opera- tioner.	Forhold i pCt.	Tang- forløsning.
Riget		63032	¹⁾ 1490	2,4	1053
Amter:					
1.	Kristiania	6209	236	3,8	147
2.	Akershus	3119	46	1,5	35
3.	Smaalenene	3966	112	2,8	83
4.	Buskerud	3324	58	1,7	30
5.	Jarlsberg og Larvik	2800	60	2,1	51
6.	Hedemarken	3705	57	1,5	37
7.	Kristians	3521	64	1,8	48
8.	Bratsberg	2812	76	2,7	48
9.	Nedenes	2287	73	3,2	46
10.	Lister og Mandal	2295	58	2,5	46
11.	Stavanger	3639	126	3,5	97
12.	Søndre Bergenhus	3867	60	1,6	42
13.	Bergen	1960	136	6,9	87
14.	Nordre Bergenhus	2513	48	1,9	37
15.	Romsdal	3710	79	2,1	65
16.	Søndre Trondhjem	2565	60	1,7	43
17.	Nordre —	1985	31	1,6	21
18.	Nordland	4435	64	1,4	54
19.	Tromsø	2307	31	1,3	25
20.	Finmarken	1013	15	1,5	11

¹⁾ Hos 1472 Fødende (2,3 pCt.), idet ved 18 Tvillingfødsler begge Tvillinger for-

Resektion af Ben (Resectio ossium). Indikation paa Sygehus:
R. maxillæ superioris ved Sarcoma 1 (tilbageiggende), Necrosis 1 med heldigt Udfald, R. maxillæ inferioris ved Cancer 4 med heldigt Udfald, R. humeri ved Osteomyelit 2 (tilbageiggende) og 1 ved Arthroace cubiti med heldigt Udfald, R. cruris ved Fractura complicata fibulæ 1 med heldigt Udfald. R. ossis ilei ved Gangræna 1 med uheldigt Udfald. R. femoris ved Fractura consolidata 1, og R. vertebrarum ved Spondylit 1 med ukjendt Udfald. R. pedis ved Tuberkulose 1 med heldigt og 1 med uheldigt Udfald, ved Ulcus digitorum pedis 1 med heldigt Udfald. R. costæ ved Abscessus hepatis 1, ved Caries 3, ved Necrosis 1, ved Lungebetændelse 1, ved Abscessus pulmonum 1, ved Corpus alienum pleuræ 1, alle med heldigt Udfald og ved Vulnus cordis 1 med dødeligt Udfald. Se forøvrigt nedenfor under Empyemoperation. Udenfor Sygehus: R. maxillæ inferioris ved uopgivet Indikation 1 med uheldigt Udfald. R. femoris ved Arthroace genus 2 med heldigt Udfald. R. digitorum pedis 1 ved uopgivet Indikation og

obstetriciske Operationer.

faites par les médecins.

Vending.	Udtræk- ning.	Partus præma- turus artificialis.	Perfora- tion.	Embryo- tomi.	Accou- chement forcé.	Keisersnit.	Efter- byrds- operation.
143	59	17	47	10	1	3	157
20	18	8	3	-	-	1	39
4	1	-	1	-	-	-	5
14	2	1	3	2	-	-	7
7	1	2	4	2	-	-	12
4	1	-	-	-	-	-	4
7	3	1	4	1	-	-	4
4	-	-	5	-	-	-	7
5	6	-	4	-	-	-	13
13	1	-	4	1	-	-	8
1	1	-	-	-	-	-	10
13	4	1	3	1	-	-	7
8	4	-	-	1	-	-	5
20	11	4	-	-	1	1	12
2	1	-	2	1	-	-	5
4	2	-	5	1	-	-	2
9	-	-	5	-	-	1	2
3	-	-	3	-	-	-	4
4	1	-	1	-	-	-	4
1	-	-	-	-	-	-	5
-	2	-	-	-	-	-	2

løstes ved Kunsthjælp.

med heldigt Udfald. R. pedis ved Arthrocace 1 med heldigt Udfald. R. costæ ved Pyopneumothorax 2 med dødeligt Udfald (Dødsarsagerne: Tuberculosis miliaris acuta og Tarmtuberkulose). Cfr. forøvrigt under Empyemoperation.

Trepanation (Trepanatio). Indikation paa Sygehus: Fractura cranii complicata c. depressione 4, alle med heldigt Udfald. Indikation udenfor Sygehus: Fractura cranii complicata c. depressione 1 med dødeligt Udfald, Dødsarsag Meningit.

Exartikulation (Exarticulatio). Indikation paa Sygehus: E. humeri ved Fractura complicata 1 med heldigt Udfald, E. coxæ ved Sarcoma femoris 1 med heldigt, ved Arthrocace 1 med ukjendt og ved Cancer regionis ingvinalis 1 med dødeligt Udfald (Dødsarsag Cancer ingvinalis), E. genus ved Tuberculosis genus og Sarcoma tibiæ hver 1 med heldigt og ved Necrosis tibiæ 1 med dødeligt Udfald (Dødsarsag uopgivet), E. pedis ved Vulnus pedis 1, med heldigt Udfald og ved Dislocatio calcanei 1 (tilbageliggende), E. manus ved Vulnus dilaceratum

Obstetriciske Operationers Udfald for Mødre og Børn.

Résultat des opérations obstétricales pour les mères et pour les enfants.

Tabel XXVIII.	Samlet Antal Opera- tioner.	Mødre ¹⁾ .				Børn.			
Operation.		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf døde ²⁾	Forhold i pCt.		Antal for hvilke Udfald er opgivet.	Deraf var død- fødte.	Forhold i pCt.	
				i 1894.	i 1893.			i 1894.	i 1893.
Tangforløsning	1053	1035	15	1,5	2,2	1047	94	9,0	10,7
Vending	143	142	9	6,3	8,6	143	60	42,0	48,3
Udtrækning ved Bæk- kenendefødsel	59	55	3	5,5	1,7	58	18	31,0	50,8
Partus præmaturus. artificialis	17	16	-	-	5,6	17	8	47,1	38,9
Perforation	47	47	10	21,3	20,8	-	-	-	-
Embryotomi	10	10	3	30,0	15,4	-	-	-	-
Accouchement forcé.	1	1	1	100,0	-	1	-	-	-
Keisersnit	3	3	2	66,7	-	2	-	-	-
Efterbyrdsoperation .	157	157	6	3,8	3,4	-	-	-	-

¹⁾ Hvor begge Tvillinger er forløst ved Kunsthjælp, er Udfaldet for Moderen opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation. (Se Tabel XXIX). ²⁾ Dødsaaarsagerne sees af Tabel XII.

manus 1 med ukjendt Udfald. Udenfor Sygehus: E. manus ved Vulnus dilaceratum manus 1 med heldigt Udfald.

Symes Operation. Indikation paa Sygehus: Syphilis hereditaria 1 med heldigt Udfald.

Pirogoffs Operation. Indikation paa Sygehus: Arthrocace pedis 3, alle med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Tuberculosis 1 med heldigt Udfald.

Choparts Operation. Indikation paa Sygehus: Phlegmone et necrosis 1 med ukjendt Udfald, Fractura complicata 1 med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: Dilaceratio pedis 1 med heldigt Udfald.

Resektion af Led og Arthrectomi (Resectio articularum et Arthrectomia). Indikation paa Sygehus: Resectio humeri ved Caries 1, Ostitis 1, begge med heldigt Udfald, ved Luxatio humeri inveterata 1 med dødeligt Udfald (Dødsaaarsag: Tuberculosis), Resectio cubiti ved Luxatio antibrachii inveterata 1, Arthrocace 2, alle med heldigt Udfald og 1 med ukjendt ved Arthrocace, ved Tuberculosis 4 med heldigt, 2 med ukjendt og 1 med dødeligt Udfald (Dødsaaarsag: Erysipelas ambulans). Resectio manus ved Tuberculosis 1 med heldigt og 1 med ukjendt Udfald, Vulnus sclopetarium 1 med ukjendt Udfald og Arthrocace 1 med heldigt og 1 med ukjendt Udfald. Resectio coxæ ved Luxatio publica 1 med heldigt Udfald, Arthrocace 6 med heldigt, 1 med uheldigt, 1 med ukjendt, 2 med dødeligt Udfald (Dødsaaarsag: Tuberculosis) og 3 tilbageliggende samt ved Tuberculosis 2 med ukjendt Udfald. Resectio genus ved Arthrocace 22 med heldigt, 2 med uheldigt Udfald og 1 tilbageliggende, Synovitis chronica genus 2 og Tuberculosis 8, alle med heldigt Udfald; ved Hygroma bursæ mucosæ 1, Tuberculosis pedis 1, Vulnus 1 og Tuberculosis genus 8, alle med ukjendt Udfald,

**Tvillingfødsler med kunstig Forløsning A) af begge Tvillinger,
B) af en Tvilling.**

Jumeaux nés après des opérations obstétricales A) sur tous les deux B) sur l'un des deux.

Operation ¹⁾ .	Udfaldet for								
	Mødre.			1ste Tvilling.		2den Tvilling.			
	lev.	død.	uopg.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	uopg.	
A. Begge Tvillinger.									
Tang paa begge Tvillinger ...	6	1	-	5	2	5	2	-	
Tang paa 1ste, Vending paa 2den Tvilling	4	-	-	3	1	4	-	-	
Tang paa 1ste, Udtrækning paa 2den Tvilling	2	-	-	2	-	1	-	1	
Vending paa 1ste, Tang paa 2den Tvilling	1	-	-	1	-	1	-	-	
Udtrækning paa begge Tvillinger	2	-	-	2	-	2	-	-	
Udtrækning paa 1ste, Tang paa 2den Tvilling ..	1	-	-	1	-	1	-	-	
Partus præmatur. artific.	1	-	-	1	-	1	-	-	
Ialt	17	1	-	15	3	15	2	1	
	18			36					
B. En af Tvillingerne.									
Tang	-	7	-	3	-	4	-	-	
Vending	-	7	1	-	1	4	3	-	
Udtrækning	2	1	-	1	-	-	2	-	
Perforation	-	-	-	-	-	-	-	-	
Embryotomi	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ialt	2	15	1	4	1	8	5	-	
	18			18					

¹⁾ Udfaldet er medtaget i de øvrige Tabeller.

desuden 2 med uopgivet baade Indikation og Udfald. Resectio pedis ved Arthro-
cace 2, Fractura complicata 2 og Tuberculosis 4 alle med heldigt Udfald samt
5 med uopgivet baade Indikation og Udfald. Resektioner af andre Led forekom
desuden 13 Gange. Udenfor Sygehus; Resectio coxæ: Tuberculosis 2 med
heldigt Udfald; Resectio genus: 1 med uopgivet Indikation og Udfald, Tubercu-
losis 3 med heldigt Udfald; Resectio manus: Tuberculosis 1, med heldigt Udfald;
desuden udførtes Resectio cubiti 2 Gange ved Tuberculosis med heldigt Udfald
og 1 Gang ved uopgivet Indikation med ukjendt Udfald. 1 Resection af
andre Led.

Arthrotomi (Arthrotomia). Indikation paa Sygehus: Fractura patellæ
1, Vulnus perforans genus 1, Pyarthron genus 3, Hydrarthron genus 1, Synovitis

**Udfald af obstetriciske Operationer efter de forskellige
Indikationer.**

Resultats des accouchements A) par forceps, B) par version, C) par extraction, D) des accouchements prématurés artificiels, E) par perforation, F) par embryotomie, G) par opération césarienne — d'après les indications différentes.

Tabel XXX.	Ialt udførte Ope- rationer.	Mødre			Børn		
Indikation.		ilive.	døde.	uopg.	levende- fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
A. Tangforløsning:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 838	813	10	3	779	56	3
Bækkensneverhed	88	86	2	-	69	19	-
Barselkrampe	25	22	3	-	18	6	1
Placenta prævia og Blødning	3	3	-	-	1	2	-
Ueftergivelige Fødselsdele	38	38	-	-	38	-	-
Melancholia	1	-	-	1	-	-	1
Nyresygdom	1	1	-	-	1	-	-
Isseleie med Panden fortil	22	22	-	-	22	-	-
Skjævt Isseleie	²⁾ 13	12	-	-	12	1	-
Ansigtisleie	11	10	-	1	4	6	1
Pandeleie	1	1	-	-	1	-	-
Stort Fosterhoved	5	5	-	-	5	-	-
Fremfald af Navlesnor	5	5	-	-	2	3	-
Bugvattersot hos Fosteret	1	1	-	-	-	1	-
Uopgivet	1	1	-	-	1	-	-
Tilsammen	1053	1020	15	5	953	94	6
		1040			1053		
B. Vending:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	³⁾ 9	8	-	-	7	2	-
Bækkensneverhed	12	11	1	-	6	6	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	1	-
Placenta prævia og Blødning	27	22	5	-	6	21	-
Livmoderbristning	1	-	1	-	-	1	-
Æggestoksvulst	1	-	1	-	-	1	-

¹⁾ Hos 826 Fødende, idet ved 12 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved Tang 6 Gange (Cf. Tabel XXIX) og 1ste Tvilling 6 Gange (Udfaldet for Moderen er her opført ved den paa 2den Tvilling udførte Operation, som i 4 Tilfælde var Vending og i 2 Tilfælde Udtrækning). ²⁾ Hos 12 Mødre, idet ved 1 Tvillingfødsel begge Tvillinger forløstes ved Tang. ³⁾ Hos 8 Mødre, idet ved 1 Tvillingfødsel 2den Tvilling forløstes ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen er angivet.

Tabel XXX (Forts.). Indikation.	Ialt udførte Opera- tion.	Mødre			Børn		
		ilive.	døde.	uopg.	levende- fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
Tverleie	83	83	-	-	57	26	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	1	-
Fremfald af Navlesnor	7	7	-	-	6	1	-
Uopgivet	1	1	-	-	1	-	-
Tilsammen	143	133	9	-	83	60	-
		142			143		
C. Udtrækning:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 51	45	3	1	35	15	1
Placenta prævia og Blødning	2	2	-	-	1	1	-
Fremfald af Navlesnor	2	2	-	-	2	-	-
Opslaaede Arme	2	2	-	-	1	1	-
Cyste i Sacralregionen hos Fosteret	1	1	-	-	-	1	-
Uopgivet	²⁾ 1	-	-	-	1	-	-
Tilsammen	59	52	3	1	40	18	1
		56			59		
D. Partus præmaturus arti- ficialis:							
Bækkensneverhed	³⁾ 17	16	-	-	10	7	-
E. Perforation:							
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	4	3	1	-	-	-	-
Bækkensneverhed	32	24	8	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	1	-	-	-	-	-

¹⁾ Hos 49 Fødende, idet ved 2 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved Udtrækning. ²⁾ 1ste Tvilling (2den Tvilling forløstes her ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen er angivet). ³⁾ Hos 16 Fødende; ved 1 Tvillingfødsel forløstes begge Tvillinger levende.

Tabel XXX (Forts.).	Indikation.	Ialt udførte Opera- tion.	Mødre			Børn		
			ilive.	døde.	uopg.	levende- fødte.	dødfødte.	uopgivet Resultat.
	Livmodersvulst	2	2	-	-	-	-	-
	Hydrocefalisk Fosterhoved	4	3	1	-	-	-	-
	Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-
	Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-
	Tilsammen	47	37	10	-	-	-	-
F. Embryotomi:								
	Bækkensneverhed	1	-	1	-	-	-	-
	Tverleie	8	6	2	-	-	-	-
	Bugvattersot hos Fosteret	1	1	-	-	-	-	-
	Tilsammen	10	7	3	-	-	-	-
G. Accouchement forcé:								
	Barselkrampe	1	-	1	-	1	-	-
H. Keisersnit:								
	Bækkensneverhed	1	1	-	-	1	-	-
	Barselkrampe	2	-	2	-	1	-	1
	Tilsammen	3	1	2	-	2	-	1

cubiti 1, Pyarthron cubiti 1, samtlige med heldigt Udfald samt 1 uden Angivelse af Led, Indikation og Udfald. Udenfor Sygehus: Pyarthron genus 1, Hydrarthron genus 1, begge med heldigt Udfald, Tuberculosis pedis, Vulnus perforans articuli manus og Necrosis tali, alle med ukjendt Udfald.

Underbinding af større Arterier (Ligatura arteriarum). Paa Sygehus: Arteria carotis 1 med heldigt Udfald, Arteria ulnaris 1, Arteria radialis 3, Arteria radialis et ulnaris 1, Arteria femoralis 2, samtlige med heldigt Udfald og Arteria femoralis 1 med dødeligt og 1 med ukjendt Udfald. Udenfor Sygehus: Arteria radialis 3, Arteria tibialis 1, Arteria pedica 1, alle med heldigt Udfald, Arteria femoralis 1, med ukjendt og 1 med dødeligt Udfald, hvor Dødsarsag opgives som Tetanus 8 Dage efter Operationen, desuden Arteria tibialis 1 og Arteria pedica 1, begge med ukjendt Udfald.

Borttagelse af Kræftsvulster (Exstirpatio tumorum caneros. et sarcomatos.). Paa Sygehus er Sædet opgivet i følgende Antal Tilfælde: Cancer frontis 1, Cancer faciei 3, Cancer labiorum 20, Cancer oris 2, Cancer maxillæ 2,

Fødte og Døde.

Naissances et décès.

Tabel XXXI.	Fødte		Døde						
	levende.	død-fødte.	ialt.	0 - 1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	Selv-mord.	Mord og Drab.
Riget	60450	1719	34355	6272	526	265	968	142	22
Amter:									
1. Kristiania	5942	183	3337	1025	68	17	60	20	3
2. Akershus	3007	75	1656	286	32	13	41	8	4
3. Smaalenene	3806	96	1883	316	35	15	41	7	3
4. Buskerud	3189	90	1705	276	32	9	42	10	1
5. Jarlsberg og Larvik	2707	57	1511	244	29	7	41	13	1
6. Hedemarken	3561	92	1944	284	25	11	44	8	3
7. Kristians	3373	95	1606	213	28	10	34	8	-
8. Bratsberg	2704	61	1386	245	30	16	33	5	1
9. Nedenes	2195	61	1399	223	20	11	32	7	-
10. Lister og Mandal	2202	70	1410	231	13	7	33	5	-
11. Stavanger	3493	95	1871	318	27	10	60	5	-
12. Søndre Bergenhus	3693	115	2122	423	29	32	63	5	-
13. Bergen	1876	59	1260	325	16	4	17	3	-
14. Nordre Bergenhus	2404	71	1253	215	22	18	46	4	-
15. Romsdal	3563	102	1989	302	31	16	76	9	2
16. Søndre Trondhjem	3408	100	2389	341	30	11	45	9	2
17. Nordre —	1891	69	1238	145	16	11	19	3	-
18. Nordland	4266	120	2556	479	34	27	122	8	2
19. Tromsø	2208	67	1166	223	7	13	44	3	-
20. Finmarken	962	41	674	158	2	7	75	2	-

Cancer malæ 1, Cancer parotidis 1, Cancer gland.lymphaticæ 1, Cancer lingvæ 11, Cancer colli 3, Cancer mammae 2, Cancer vulvæ 3, Cancer perinei 1, Cancer recti 3, Cancer thoracis 1, Struma cancrorum 1, Sarcoma oris 1, Sarcoma sub-maxillare 2, Sarcoma gingivæ 2, Sarcoma capitis 1, Sarcoma palpebræ inferioris 1, Sarcoma colli 3, Sarcoma axillæ 1, Sarcoma ilei 2, Sarcoma abdominis 1, Sarcoma femoris 1. Udenfor Sygehus: Cancer faciei 7, Cancer labiorum 109, Cancer oris 1, Cancer lingvæ 12, Cancer gingivæ 1, Cancer glandulæ sub-maxillar. 2, Cancer axillæ 2, Cancer mammae 3, Cancer nasi 2, Cancer recti 1, Cancer regionis lumbalis 1, Cancer uteri 1, Melano-carcinoma regionis pectoralis 1, Epithelioma frontis 1, Epithelioma palpebrale 2, Epithelioma conchæ auris 1, Epithelioma pollicis 1, Epithelioma manus 1, Epithelioma plantæ 1, Epithelioma cutis 1, Cancer dorsi 1, Cancer cruris 1, Cancer femoris 1, Sarcoma faciei 1, Sarcoma parotidis 1, Sarcoma maxillæ 1, Sarcoma femoris 3, Melanosarcoma colli 1.

Fødte og Døde i
Nombre des naissances et des décès

Tabel XXXII.	Bygderne.					
	Fødte		Døde			
	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.
Riget	43609	1236	24701	3905	373	224
Amter:						
1. Kristiania	-	-	-	-	-	-
2. Akershus	2898	74	1604	273	32	13
3. Smaalenene	2597	60	1294	201	25	10
4. Buskerud	2194	71	1244	187	25	7
5. Jarlsberg og Larvik	1775	39	991	146	19	6
6. Hedemarken	3348	88	1843	263	25	10
7. Kristians	3241	91	1543	198	27	10
8. Bratsberg	1989	48	1026	168	27	14
9. Nedenes	1802	53	1168	184	20	11
10. Lister og Mandal	1535	47	1021	155	10	6
11. Stavanger	2290	66	1182	173	18	8
12. Søndre Bergenhus	3693	115	2122	423	29	32
13. Bergen	-	-	-	-	-	-
14. Nordre Bergenhus	2380	70	1246	214	22	18
15. Romsdal	2852	81	1585	221	17	16
16. Søndre Trondhjem	2409	72	1676	190	22	9
17. Nordre —	1768	63	1162	138	16	11
18. Nordland	4076	110	2458	458	31	24
19. Tromsø	2032	61	1049	203	7	13
20. Finmarken	730	27	487	110	1	6

Tracheotomia. Paa Sygehus: ved Difteri i 6 Tilfælde med heldigt, 1 med ukjendt og 5 med dødeligt Udfald, ved Stenosis tracheæ 1 Tilfælde med uopgivet Udfald, ved Corpus alienum tracheæ 1 og ved Oedema glottidis 1 med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: ved Difteri og Croup i 13 Tilfælde, alle med dødeligt Udfald, 1 med heldigt Udfald, Elephantiasis nodosa 1 med heldigt Udfald, Laryngitis phlegmonosa 1, Laryngitis tuberculosa 1 og Bronchopneumonia 1, alle med dødeligt Udfald.

Borttagelse af Brystkjertelen (Amputatio vel Exstirpatio mammæ). Indikation paa Sygehus: Cancer mammæ 50, Sarcoma 1, Tumor mammæ 2, alle med heldigt Udfald, 1 uopgivet Indikation og Udfald samt ved Cancer

Bygderne og Byerne.

dans la campagne et dans les villes.

			Byerne.									
			Fødte		Døde							
ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.	levende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	Selv- mord.	Mord og Drab.	
772	94	16	16841	483	9654	2367	153	41	196	48		6
-	-	-	5942	183	3337	1025	68	17	60	20		3
39	7	4	109	1	52	13	-	-	2	1		-
28	4	2	1209	36	589	115	10	5	13	3		1
32	6	1	995	19	461	89	7	2	10	4		-
30	6	1	932	18	520	98	10	1	11	7		-
42	7	3	213	4	101	21	-	1	2	1		-
32	8	-	132	4	63	15	1	-	2	-		-
20	4	1	715	13	360	77	3	2	13	1		-
26	6	-	393	8	231	39	-	-	6	1		-
28	4	-	667	23	389	76	3	1	5	1		-
43	4	-	1203	29	689	145	9	2	17	1		-
63	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-		-
-	-	-	1876	59	1260	325	16	4	17	3		-
46	4	-	24	1	7	1	-	-	-	-		-
64	7	1	711	21	404	81	14	-	12	2		1
38	9	1	999	28	713	151	8	2	7	-		1
18	2	-	123	6	76	7	-	-	1	1		-
118	8	2	190	10	98	21	3	3	4	-		-
44	2	-	176	6	117	20	-	-	-	1		-
61	1	-	232	14	187	48	1	1	14	1		-

mammæ 1 med uopgivet og 3 med dødeligt Udfald. For 1 af disse Tilfælde var Dødsårsagen Diabetes. Udenfor Sygehus: Cancer mammæ i 10 Tilfælde med heldigt, i 5 med ukjendt og 1 med dødeligt Udfald (Dødsårsag: Erysipelas), Tuberculosis mammæ 1, Fibroma mammæ 1, Adenoma mammæ 1, uopgivet Indikation 11, alle med heldigt Udfald.

Operation for **Empyem** (Operatio empyematis) omfatter Tilfælde, som paa Listerne er opførte dels under Toracocentesis, dels under Toracotomi, dels under Resectio costæ. Paa Operationslisten (Side 46*) findes saaledes opført tilsammen 106 Ribbensresektioner; af disse er 95 udførte med Empyem som Indikation. Tilsammen udgjorde Empyemoperationernes Antal 149. Hvor

Procentforhold mellem de af Lægerne opgivne ved kjendte Sygdomme
(Bydistrikt og Landdistrikt) samt
Décès totals et décès par les maladies connues dans les

Amt.	Tabel XXXIII. Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
I.	Kristiania	3337	3203	96,0	VIII.	Lom	170	80	47,1
II.	Akershus Amt	1656	1099	66,4		Toten	358	141	39,4
	Byer	52	30	57,7		Søndre Valdres	143	56	39,2
	Bygder	1604	1069	66,6		Ringebu	169	43	25,4
	Follo	306	323	105,6		Bratsberg Amt	1386	909	65,6
	Aker	645	442	68,5		Byer	360	298	82,8
	Ullensaker	493	268	54,4		Bygder	1026	611	59,6
	Høland	212	66	31,1		Tinn	44	37	84,1
III.	Smaalenenes Amt ..	1883	1643	87,3		Kviteseid	105	83	79,0
	Byer	589	529	89,8		Kragerø	312	234	75,0
	Bygder	1294	1114	86,1	IX.	Skien	487	327	67,2
	Sarpsborg	728	691	94,9		Sauland	99	57	57,6
	Fredrikshald	228	198	86,8		Hollen	214	114	53,3
	Eidsberg	335	277	82,7		Laardal	125	57	45,6
	Hvaler	275	225	81,8		Nedenes Amt	1399	1126	80,5
	Moss	317	252	79,5		Byer	231	211	91,3
IV.	Buskerud Amt	1705	1273	74,7		Bygder	1168	915	78,3
	Byer	461	431	93,5		Østre Nedenes	544	522	96,0
	Bygder	1244	842	67,7		Vestre —	607	496	81,7
	Drammen	599	543	90,7	X.	Aamli	99	56	56,6
	Modum	406	341	84,0		Evje	73	28	38,4
	Ringerike	233	150	64,4		Sætersdalen	76	24	31,6
	Sandsvær	231	147	63,6		List. og Mand. Amt	1410	982	69,6
	Nes	95	43	45,3		Byer	389	383	98,5
	Aal	68	25	36,8		Bygder	1021	599	58,7
	Rollag	73	24	32,9		Kristiansand	272	264	97,1
V.	Jarlsb. og Larv. Amt	1511	968	64,1		Lyngdal	127	103	81,1
	Byer	520	404	77,7		Flekkefjord	246	174	70,7
	Bygder	991	564	56,9		Vanse	177	115	65,0
	Hof	287	216	75,3	XI.	Oddernes	401	238	59,4
	Tønsberg	713	484	67,9		Undal	187	88	47,1
	Larvik	511	268	52,4		Stavanger Amt	1871	1154	61,7
VI.	Hedemarkens Amt ..	1944	1384	71,2		Byer	689	644	93,5
	Byer	101	85	84,2		Bygder	1182	510	43,2
	Bygder	1843	1299	70,5		Stav. Stadsfysikat ..	478	458	95,8
	Hedemarken	714	636	89,1		Stavanger	143	93	65,0
	Tønsset	213	158	74,2		Finne	166	100	60,2
	Rendalen	172	124	72,1		Karmoen	220	118	53,6
	Trysil	73	52	71,2		Egersund	215	114	53,0
	Solør og Odalen ..	498	304	61,0	XII.	Haugesund	173	85	44,0
	Søndre Østerdalen ..	260	110	42,3		Sandnes	248	102	41,1
	Inset Annex	6	-	-		Sand	145	55	37,9
	Gaarde af Tolgens	-	-	-		Sogndal	83	29	34,9
	Herred	8	-	-		Søndre Bergenh. Amt	2122	997	47,0
VII.	Kristians Amt	1606	885	55,1		Søndre Midthordland	238	217	91,2
	Byer	63	43	68,3		Ytre Hardanger	129	112	86,8
	Bygder	1543	842	54,6		— Søndhordland ..	164	109	66,5
	Nordre Valdres	91	85	93,4		Osteroen	244	142	58,2
	Hadeland og Land	341	267	78,3		Voss	148	84	56,8
	Lesje	95	71	74,7		Indre Søndhordland	112	61	54,5
	Faaberg	239	142	59,4		Lindaas	216	78	36,1
						Alversund	188	46	33,3

foraarsagede Dødsfald og de ialt indtrufne Dødsfald inden Amterne i de enkelte Lægedistrikter.

départements et dans les districts civils médicaux.

Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald			Amt.	Lægedistrikter.	Dødsfald		
		ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.			ialt.	anmeldte af Læger.	pCt.
XIII.	Tysnes	120	29	24,2	XVIII.	Inderøen	171	150	87,7
	Indre Hardanger ..	173	39	22,5		Levanger	213	159	74,7
	NordreMidthordland	384	77	20,1		Grong	105	78	74,3
	Sveen	56	3	5,4		Namsos	103	69	67,0
	Bergen	1260	1230	97,6		Vikten	57	38	66,7
XIV.	Nordre Bergen.h. Amt	1253	716	57,1	XVIII.	Frosten	101	61	60,4
	Byer	7	7	100,0		Kolvereid	64	34	53,1
	Bygder	1246	709	56,9		Fosnes	76	19	25,0
	Gloppen	85	77	90,6		Nordlands Amt	2556	1496	58,5
	Nordfjordeidet	67	59	88,1		Byer	98	61	62,2
XV.	Lyster	59	47	79,7	XVIII.	Bygder	2458	1435	58,4
	Sogndal	97	70	72,2		Østlofoten	158	141	89,2
	Gulen	98	60	61,2		Alstahaug	249	182	73,1
	Vik	140	83	59,3		Ofoten	83	60	72,3
	Indre Søndfjord ..	111	64	57,7		Hammerø	34	23	67,7
XVI.	Ytre Nordfjord ..	98	55	56,1	XVIII.	Vefsen	135	88	65,2
	Lærdal	86	41	47,7		Hadsel	262	169	64,5
	Kinn	141	67	47,5		Gildeskaal	123	79	64,2
	Kirkebo	82	37	45,1		Buksnes	143	89	62,2
	Ytre Søndfjord ..	115	38	33,0		Bodø	147	87	59,2
XVII.	Indviken	74	18	24,3	XIX.	Sortland	218	126	57,8
	Romsdals Amt	1989	1110	55,8		Brønnø	196	112	57,1
	Byer	404	269	66,6		Ranen	224	119	53,1
	Bygder	1585	841	53,1		Lødingen	108	55	50,9
	Indre Søndmør ..	115	108	93,9		Skjerstad	158	77	48,7
XVIII.	Surendalen	110	87	79,1	XIX.	Lurø	140	36	25,7
	Sundalen	80	56	70,0		Steigen	47	12	25,5
	Nordre Søndmør ..	319	223	69,9		Folden	76	9	11,8
	— Nordmør	139	85	61,2		Flakstad	55	5	9,1
	Ørskog	100	54	54,0		Under Lofotfisket ..	-	27	-
XIX.	Vestre Søndmør ..	178	96	53,9	XX.	Tromsø Amt	1166	538	46,1
	Søndre Nordmør ..	418	203	48,6		Byer	117	110	94,0
	Ytre Romsdal	255	110	43,1		Bygder	1049	428	40,8
	Indre —	179	71	39,7		Tromsø	212	167	78,8
	Østre Søndmør ..	96	17	17,7		Ibbestad	118	70	59,3
XX.	Søndre Trondhj. Amt	2389	1592	66,6	XX.	Lenviken	106	62	58,5
	Byer	713	686	96,2		Tranø	74	41	55,4
	Bygder	1676	906	54,1		Maalselven	84	34	40,5
	Røros	102	115	112,7		Karlso	48	19	39,6
	Trondhjem	713	686	96,2		Balsfjord	85	33	38,8
XXI.	Orkedal	286	213	74,5	XX.	Trondenes	185	49	26,5
	Ytre Fosen	163	103	63,2		Skjervø	122	32	26,2
	Hevne	116	72	62,1		Berg	34	8	23,5
	Indre Fosen	114	64	56,1		Lyngen	98	23	23,5
	Nordre —	107	57	53,3		Finmarkens Amt	674	292	43,3
XXII.	Hitteren	153	76	49,7	XX.	Byer	187	133	71,1
	Guldal	232	97	41,8		Bygder	487	159	32,7
	Selbu	73	29	39,7		Varde	102	65	63,7
	Opdal	100	31	31,0		Vadsø	96	57	59,4
	Strinden	244	49	20,1		Alten	98	57	58,2
XXIII.	Nordre Trondhj. Amt	1238	937	75,7	XX.	Tanen	41	21	51,2
	Byer	76	75	98,7		Hammerfest	112	45	40,2
	Bygder	1162	862	74,2		Sydvaranger	35	11	31,4
	Stjørdal	181	176	97,2		Maasø	56	14	25,0
	Stenkjær	167	153	91,6		Kistrand	37	8	21,6
XXIV.					XX.	Loppen	45	8	17,8
						Lebesby	52	6	11,5

De hyppigste Dødsaaarsager.

Causes des décès classées par ordre de fréquence.

Tabel XXXIV. Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf i		Procentforhold til samtlige opgivne Dødsfald.		
		Byer.	Bygder.	Riget.	Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	3663	1419	2244	15,6	16,2	15,3
Alderdomssvaghed	2066	374	1692	8,8	4,3	11,5
Lungebetændelse	1829	548	1281	7,8	6,3	8,7
Kræft	1449	459	990	6,2	5,2	6,7
Difteri	1438	359	1079	6,1	4,1	7,3
Akut Bronkit, kataralsk Lunge- betændelse og Laryngit	1261	635	626	5,4	7,2	4,2
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	1086	664	422	4,6	7,6	2,9
Organisk Hjertesygdom	923	358	565	3,9	4,1	3,9
Tuberkuløs Hjernebetændelse, Mil- liærtuberkulose og Tuberkulose i andre Organer	879	397	482	3,8	4,5	3,3
Hjerneslag	751	287	464	3,2	3,3	3,2
Medfødt Svaghed	514	234	280	2,2	2,7	1,9
Nyresygdom	497	185	312	2,1	2,1	2,1
Kronisk Bronkit	470	152	318	2,0	1,7	2,2
Kighoste	436	233	203	1,9	2,7	1,4
Influenza	406	103	303	1,7	1,2	2,1
Hjernebetændelse	393	122	271	1,7	1,4	1,8
Kramper i Barnealderen	382	214	168	1,6	2,4	1,1
Bughindebetændelse	321	95	226	1,4	1,1	1,5
Skarlagensfeber	275	112	163	1,2	1,3	1,1
Croup	182	48	134	0,8	0,6	0,9
Obstructio alvi, Ileus	163	47	116	0,7	0,5	0,8
Organisk Underlivssygdom	146	47	99	0,6	0,5	0,7
Rakit (engelsk Syge)	143	78	65	0,6	0,9	0,4
Atrophia infantum	142	83	59	0,6	1,0	0,4
Tyfoidefeber	140	56	84	0,6	0,6	0,6
Pyæmi	137	46	91	0,6	0,5	0,6
Barselfeber	133	28	105	0,6	0,3	0,7
Organisk Hjernesygdom	121	44	77	0,5	0,5	0,5
Andre Dødsaaarsager	3124	1340	1784	13,3	15,3	12,1
Samtlige opgivne Dødsaaarsager	23470	8767	14703			

disse var forbundet med Ribbensresektion, havde paa Sygehus 47 Operationer heldigt og 6 dødeligt Udfald; for 7 var Udfaldet ukjendt; udenfor Sygehus havde 31 heldigt Udfald og 1 uheldigt; 1 døde af Scarlatina, 2 af Tuberculosis Toracotomia udførtes ved Empyem paa Sygehus 4 Gange med heldigt Udfald, udenfor Sygehus 27 Gange med heldigt Udfald, 1 med ukjendt; Toracocentesis udførtes ved Empyem paa Sygehus 7 Gange med heldigt, 2 Gange med uheldigt Udfald; udenfor Sygehus 7 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald. Desuden er paa Listerne opført paa Sygehus 2 og udenfor Sygehus 3 Empyemoperationer uden Angivelse af Operationsmetoden.

Vaccinerede.

Vaccination.

Tabel XXXV.	Middeltal af levende Født i Treaaret 1892—1894.	Antal Vaccine- rede i 1894.	Forhold i pCt.
Riget	60 600	46 109	76,1
Amter :			
1. Kristiania	5 830	1 810	31,1
2. Akershus	2 969	2 441	82,2
3. Smaalenene	3 890	3 191	82,0
4. Buskerud	3 158	3 094	98,0
5. Jarlsberg og Larvik	2 848	2 379	83,5
6. Hedemarken	3 572	3 111	87,1
7. Kristians	3 147	3 034	96,4
8. Bratsberg	2 703	2 593	95,9
9. Nedenes	2 253	2 206	97,9
10. Lister og Mandal	2 203	1 993	90,5
11. Stavanger	3 475	1 757	50,6
12. Søndre Bergenhus	3 735	2 220	59,4
13. Bergen	1 873	465	24,8
14. Nordre Bergenhus	2 389	2 072	86,7
15. Romsdal	3 540	2 180	61,6
16. Søndre Trondhjem	3 411	2 512	73,7
17. Nordre —	1 945	1 552	79,8
18. Nordland	4 430	4 243	95,8
19. Tromsø	2 207	2 214	100,3
20. Finmarken	1 022	1 042	102,0

Toracocentesis er ved Pleurit udført paa Sygehus i 30 Tilfælde med heldigt Udfald, 1 ved ukjendt Indikation med dødeligt; desuden udførtes Operationen i 5 Tilfælde, hvor hverken Indikation eller Udfald er opgivet. Udenfor Sygehus ved Pleurit 9 Gange med heldigt Udfald; ved Pyopneumothorax 2 Gange med heldigt, 1 Gang med dødeligt Udfald, Dødsarsag Tuberculosis. Endelig var i 2 heldigt og 1 dødeligt forløbende Tilfælde Indikationen ikke opgivet, ligesom i 23 Tilfælde, hvor ogsaa Udfaldet er ukjendt.

Toracotomia er foruden ved Empyem udført 1 Gang paa Sygehus ved uopgivet Indikation med dødeligt Udfald, og udenfor Sygehus i 5 Tilfælde med heldigt og 1 med dødeligt Udfald.

Laparotomia. Paa Sygehus ved Ileus 1 Gang med ukjendt, 1 Gang med dødeligt Udfald, Tumor abdominis 4 med heldigt, 1 med dødeligt Udfald, Cancer abdominis 1 med uheldigt, Myoma uteri 2 med heldigt, Tuberculosis intestinalis 1 med ukjendt Udfald, Pyæmi 1, Tuberculosis 1 og Peritonitis 1, alle med dødeligt

Oversigt over de udførte

Liste des actes

Tabel XXXVI.		Undersøgelse af Døde								
Overøvrighedsdistrikter.	Samtlige anmeldte retsmedicinske Forretninger.	Selvmord.	Mord og Drab.	Ulykkestilfælde ¹⁾ .					Dødsfald ved Sygdom.	
				Ydre Beskadigelse.	Drukning.	Forgiftning.	Forfrysning.	Forbrænding.		
Riget	379 ²⁾	15 ³⁾	13 ⁴⁾	14	16 ⁵⁾	2	5	1 ⁶⁾	24	
Amter:										
1. Kristiania	16	2	2	2	-	-	-	-	-	
2. Akershus	20	-	1	1	1	-	-	-	2	
3. Smaalenene	30	1	6	-	1	-	-	-	-	
4. Buskerud	15	-	1	1	2	-	-	-	-	
5. Jarlsberg og Larvik	18	1	-	2	1	1	-	-	-	
6. Hedemarken	37	4	1	2	-	-	-	-	-	
7. Kristians	25	-	-	2	5	-	-	1	1	
8. Bratsberg	31	1	-	1	-	-	-	-	-	
9. Nedenes	11	-	-	1	-	-	-	-	3	
10. Lister og Mandal	16	1	-	-	2	-	-	-	2	
11. Stavanger	12	-	-	-	-	-	-	-	2	
12. Søndre Bergenhus	14	1	-	-	-	-	-	-	1	
13. Bergen	4	1	-	1	1	-	-	-	1	
14. Nordre Bergenhus	15	1	-	-	-	-	-	-	2	
15. Romsdal	27	1	-	1	-	1	-	-	3	
16. Søndre Trondhjem	11	-	-	-	-	-	-	-	3	
17. Nordre —	5	-	-	-	1	-	-	-	-	
18. Nordland	14	1	2	-	-	-	3	-	-	
19. Tromsø	11	-	-	-	1	-	1	-	3	
20. Finmarken	47	-	-	-	1	-	1	-	1	

¹⁾ Enkelte Tilfælde, hvor Mord eller Selvmord ikke er bestemt paavist, er opført og Forgiftning ved Fosfor hver 1, uopgivet 5. ³⁾ Knivstik 9, Brud af Hjerneskallen 2, ⁵⁾ Alkohol 1, uopgivet 1. ⁶⁾ Hjerneslag 6, Akut Alkoholisme 3, Lungebetændelse 2, mone 1, uopgivet 5. *) Angaaende Kvaksalveri 2, fundne Ben 1, Misfoster 1, uopgivet 1.

retsmedicinske Forretninger.
médicaux forenses.

betræffende:						Undersøgelse af Levende til Bestemmelse af:						Erklæring i anden Anledning.
Nyfødte og spæde Børns Dødsmaade.						Forudgaaet Fødsel.	Voldtægt eller en anden Løstgigtighedsforbrydelse.	Mishandling og anden Beskadigelse.	Legemlig Helbredsforfæring forevrigt.	Sindstilstand og Tilregnelighed.	Venerisk Sygdom.	
Fødsel i Dødsmaal og formodet Fosterdød.	Døde i Sengen hos Moderen.	Fortidlig Fødsel.	Kvælning.	Ydre Beskadigelse og Mishandling.	Uopgivet eller ukendt Dødsårsag.							
15	9	5	10	2	12	20	27	47	55	80	2	*) 5
-	-	1	4	1	1	-	-	3	-	-	-	-
-	1	-	1	-	3	1	3	-	-	6	-	-
-	1	-	-	-	1	2	3	7	2	6	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	5	4	-	-
-	1	-	1	-	-	1	5	-	3	2	-	-
3	1	-	-	-	4	3	4	9	-	5	-	1
4	-	1	2	-	-	1	-	-	2	4	-	2
2	1	1	-	-	1	1	-	5	11	7	-	-
-	-	1	-	-	-	1	1	2	-	2	-	-
1	-	-	-	-	-	2	-	2	-	6	-	-
-	-	-	-	-	1	-	2	1	-	6	-	-
-	-	1	-	-	1	2	-	2	1	4	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	3	-	-	-	-	-	1	3	1	2	-	-
1	-	-	-	1	-	3	6	-	4	6	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	1	2	3	-	1
-	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	4	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	3	-	1	-
-	1	-	-	-	-	3	2	9	15	13	1	-

herunder. ²⁾ Forgiftning ved Blaasyre 3, Drukning 2, Hængning 2, Knivstik, Skud, Kvælning 1, uopgivet 1. ⁴⁾ Brud af Hjerneskallen 6, Skud 3, Overkjørsel 2, uopgivet 3. Lungetæring 2, Tarmslyng 2, Hjertelammelse 1, Fedthjerte 1, Mavebetændelse 1, Phleg-

Udfald, Peritonitis tuberculosa 1 med heldigt og 2 med dødeligt Udfald, Pyo-pneumothorax subphrenic. 1 med Dødsårsag Septhæmia, Stenosis recti 1, Appendicitis 1 og Actinomycosis 1, alle med heldigt Udfald, Pyocele petriuterina 1 med ukjendt Udfald. Nærmere Angivelse mangler desuden for Flere. Udenfor Sygehus: ved Salpingitis 1, Peritonitis 1, Tumor ovarii 4, Perityphlitis 1, samtlige med heldigt Udfald; med dødeligt Udfald for Peritonitis tuberculosa 1, Cancer uteri 1 (Dødsårsag: Bronchitis), Ileus 2 (Dødsårsag: Peritonitis). For 1 mangler nærmere Angivelse.

Cholecystotomia udførtes 1 Gang paa Sygehus ved Cancer duodeni med ukjendt Udfald.

Gastrotomia. Indikation paa Sygehus: Strictura oesophagi 2, Corpus alienum 1, alle med dødeligt Udfald, 1 var tilbageliggende.

Gastroenterostomia. Indikation paa Sygehus: Stenosis pylori 1 med heldigt og 1 med dødeligt Udfald, Cancer ventriculi 2 med dødeligt Udfald.

Nephrectomia udførtes 4 Gange paa Sygehus: ved Tumor ureteris, Fistula ureteris, Nephrolithiasis og Tuberculosis med heldigt Udfald, udenfor Sygehus 1 Gang ved Tuberculosis med ukjendt Udfald.

Herniotomia. Paa Sygehus i 36 Tilfælde med heldigt, i 5 med dødeligt Udfald; udenfor Sygehus i 29 Tilfælde med heldigt, i 12 med dødeligt Udfald.

Radikaloperation for Brok. Paa Sygehus i 41 Tilfælde med heldigt, 5 med ukjendt og i 3 med dødeligt Udfald, 1 døde af Peritonitis (perforativa). Udenfor Sygehus i 6 Tilfælde, alle med heldigt Udfald.

Hysterectomia udførtes paa Sygehus per vaginam: ved Tuberculosis uteri 1 Gang med heldigt Udfald, ved Cancer uteri 4 Gange med heldigt, 1 Gang med ukjendt Udfald; per abdomen: ved Myoma uteri 3 Gange med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus per vaginam: ved Cancer uteri 1 med ukjendt Udfald, per abdomen: ved Fibroma uteri 1 og Myoma uteri et ovarii 1, begge med heldigt Udfald.

Salpingotomia. Paa Sygehus: ved Salpingitis 1, Hæmosalpinx 1, Kystoma ovarii 2, Dermoideyste 1, Corpus luteum cystosum 1, Perioophoritis 1, alle med heldigt Udfald. Udenfor Sygehus: ved Tuberculosis 1 med heldigt Udfald.

Ovariectomia. Paa Sygehus: ved Tumores uteri 2, Tumores ovarii 20, alle med heldigt Udfald og 2 Tumores ovarii med ukjendt Udfald. For 9 er saavel Indikation som Udfald ukjendt. Udenfor Sygehus: Ovarialeyste 1 med heldigt Udfald, Tumores ovarii 3 med heldigt og 3 med ukjendt Udfald. For 3 er baade Indikation og Udfald ukjendt.

Brok (Hernia). Heraf opgives ialt 1740 Tilfælde og kjendes 54 Dødsfald hvilke Tilfældes og Dødsfalds Fordeling paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*).

Brokkets Art er opgivet i 1530 Tilfælde, hvoraf Hernia ingvinalis 1114, Hernia cruralis 200, Hernia umbilicalis 196, Hernia ventralis et abdominalis 18, Hernia obturatoria 1, Hernia omentalis 1. Om de for Brok opererede Syge henvises til den chirurgiske Operationsliste og Anmærkninger til samme under Herniotomia.

Benbrud (Fractura) opgives behandlet hos 2548 Personer, blandt hvilke ialt kjendes 71 Dødsfald af eller som Følge af Benbrud. Fordelingen paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Bruddets Sæde er angivet i 2587 Tilfælde som:

Fractura cranii	65	Fractura cubiti	4	Fractura femoris	238
— ossium faciei	17	— radii	404	— patellæ	6
— vertebrarum	10	— ulnæ	51	— cruris	281
— sterni	3	— metacarpi	7	— tibiæ	93
— costarum	421	— manus	4	— fibulæ	153
— claviculæ	199	— digit. manus	53	— malleolor	78
— scapulæ	19	— os coccygis	1	— pedis	3
— humeri	169	— pelvis	9	— digit. pedis	3
— antibrachii	139	— colli femoris	151	— ossium tarsi	6

Luxationer (Luxatio). Heraf kjendes ialt 640 Tilfælde, hvis Fordeling paa Amterne sees af Tabel XXI (Side 32*, 33* og 34*). Luxationens Sæde er for 602 Tilfælde opgivet saaledes:

Luxatio maxillæ inf.	20	Luxatio ulnæ	6	Luxatio tibiæ	2
— vertebrarum	1	— manus	5	— pedis	1
— claviculæ	9	— digitor. manus	43	— ossium tarsi	1
— scapulæ	2	— femoris	25	— digitor. pedis	2
— humeri	315	— patellæ	9	— ossis coccygis	2
— antibrachii	129	— genus	4		
— radii	25	— menisci genus	1		

Af **obstetriciske Operationer** opgives udførte af Læger 1490 hos 1472 Fødende, idet ved 18 Tvillingfødsler begge Tvillinger forløstes ved Kunsthjælp.

Tabel XXVII (Side 54* og 55*) angiver Operationernes Art og Fordeling.

Tabel XXVIII (Side 56*) viser Operationernes Udfald for Mødre og Børn.

Tabel XXIX (Side 57*) giver Oplysning om de ved Kunsthjælp forløste Tvillinger.

Tabel XXX (Side 58*, 59* og 60*) giver en Oversigt over Udfaldet af de obstetriciske Operationer efter de forskellige Indikationer.

Antallet af **Fødte** og **Døde**-i Riget og Amterne sees af Tabel XXXI (Side 61*), der er et Uddrag af de af det statistiske Centralbureau meddelte Opgaver over Folkemængdens Bevægelse i 1894.

Antallet af **Fødte** og **Døde** m. v. fordelte paa Rigets Byer og Bygder sees af Tabel XXXII (Side 62* og 63*).

Antallet af **levende Fødte** udgjorde 60 450 og af **Døde** 34 355. For det hele Rige bliver der saaledes et Overskud af 26 095 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,8.

I Bygderne udgjorde Antallet af levende Fødte 43 609 og af Døde 24 701, der giver et Overskud af 18 908 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 56,6.

I Byerne udgjorde Antallet af levende Fødte 16 841 og af Døde 9 654, hvorved der bliver et Overskud af 7 187 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 57,3.

I de af Lægerne indsendte Opgaver over Døde opgives **Dødsårsagen** for 23 470 Tilfælde eller 70,6 pCt. af de ved Sygdom indtrufne Dødsfald (33 223).

Sygestatistik for Strafarbejdsanstalterne.

Statistique des malades dans les établissements pénitentiaires pour les condamnés aux travaux forcés.

XXXVII.	Samlet Antal Fanger.	Tilbageiggende fra forrige Aar ¹⁾ .	Tilkomne i Aarets Løb ²⁾ .	Tilsammen behandlede ³⁾ .	Udgaaede ⁴⁾ .			Døde ⁵⁾ .	Tilbageiggende ved Slutningen af Aaret ⁶⁾ .	Tilkomne med Sygdommen opstaaet ¹⁰⁾		Sygdomstilfælde, der antages at være forarsagede af Fængselslivet eller Opholdet i Fængslet ¹¹⁾ .	Behandlede i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ¹⁴⁾ .	Sygedage i Sygecelle eller paa Sygeafdeling ¹⁵⁾ .
					Helbredede ⁵⁾ .	I Bedring ⁶⁾ .	Uhelbredede ⁷⁾ .			før Indkomsten ¹¹⁾ .	efter Indkomsten ¹²⁾ .			
Bodsfængslet	M. 407*)	8	207	215	200	2	7	-	6	17	190	7	9	528
Akershus Strafanstalt	M. 312*)	9	161	170	78	59	20	1	12	80	81	9	105	4866
Trondhjems Strafanstalt	M. 176*)	6	90	96	86	1	1	1	7	8	82	-	96	1202
Strafanstalten for Kvinder	K. 151*)	6	113	119	67	43	3	-	6	50	63	10	119	2825

*) Antallet af de fra foregaaende Aar hensiddende og af samtlige i Aarets Løb indkomne Fanger.

¹⁾ Restants au 1 Juillet 1893. ²⁾ Tombés malades pendant l'année. ³⁾ Total. ⁴⁾ Sortis. ⁵⁾ Guéris. ⁶⁾ Allant mieux. ⁷⁾ Non guéris.⁸⁾ Décédés. ⁹⁾ Restants à la fin de l'année. ¹⁰⁾ Nombre des entrants, la maladie ayant commencé. ¹¹⁾ Avant l'entrée. ¹²⁾ Après l'entrée.¹³⁾ Cas de maladies supposés d'être occasionnés par la vie ou le séjour en prison. ¹⁴⁾ Traités en cellule de malade ou dans l'infirmerie de l'établissement. ¹⁵⁾ Nombre des jours passés en cellule de malade ou dans l'infirmerie.

For Bygderne er opgivet Dødsaaarsag for 14 703 Personer eller 59,5 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 61,7 pCt. af de ved Sygdom fremkaldte Dødsfald (23 819).

For Byerne er opgivet Dødsaaarsag for 8 767 Døde eller 90,8 pCt. af samtlige indtrufne Dødsfald og 93,1 pCt. af de af Sygdom fremkaldte Dødsfald (9 414).

De af Lægerne opgivne Dødsaaarsager i Procentforhold til samtlige indtrufne Dødsfald i de enkelte Lægedistrikter sees af Tabel XXXIII (Side 64* og 65*).

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel XXXIV (Side 66*).

De af Lægerne opgivne ved Sygdom foranledigede Dødsaaarsager er sammenstillede i Tabeller i Slutningen af Beretningen. Den første Tabel viser de kjendte Dødsaaarsager i Riget og Amterne, den anden de Dødes Kjøen og Alder, den tredje Dødsaaarsager i Byerne, den fjerde Alder og Kjøen for de i Byerne Døde.

De **Vaksineredes** Antal udgjorde ifølge Embedslægerne Indberetninger 46 109 eller 76,1 pCt. af Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1892—1894. I 1893 var Antallet 57 464 eller 94,2 pCt. af levende Fødte i Treaaret 1891—1893.

Tabel XXXV (Side 67*) viser Antallet af Vaccinerede i Amterne og Forholdet til Middeltallet af levende Fødte i Treaaret 1892—1894 for hvert Amt.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 379, hvoraf 143 Syns- og Obduktionsforretninger, 231 Undersøgelser og Erklæringer over Levende og 5 Undersøgelser i anden Anledning.

Tabel XXXVI (Side 68* og 69*) giver Oplysning om disse Forretningers Fordeling paa Amterne.

Af **Sygehuse** fandtes 47 faste, nemlig Rigshospitalet i Kristiania, der er klinisk Undervisningsanstalt, Diakonisseanstaltens Sygehus, Diakonhjemmets og «Vor Frue Hospital» (katholsk) i Kristiania, 5 Sygehuse for Spedalske, 2 Kysthospitalet, nærmest for scrofuløse Børn, 2 militære Sygehuse, 34 Amts- eller kommunale Sygehuse. Desuden findes i Amterne i Tromsø Stift (Nordland, Tromsø og Finmarken) flere mindre Sygehuse og Sygestuer, der fornemmelig benyttes under Fisketiden. Ved Rigets Strafanstalter er indrettet særskilte Sygeafdelinger, og ved forskellige Fattighuse og Bergværker findes Sygelokaler.

Der var 2 **Fødselsstiftelser**, en i Kristiania og en i Bergen, begge i Forbindelse med en Skole for Jordemødre. Til Fødselsstiftelsen i Kristiania er desuden knyttet en Afdeling for Kvindesygdomme og en for Børnesygdomme.

Antallet af **Sindssygeasyler** var 11, nemlig 3 Statsasyler, 6 kommunale og 2 private Asyler.

Strafanstalterne. Rigets Strafanstalter i Budgetaaret 1ste Juli 1893 til 30te Juni 1894 var: Bødsfængslet, Cellefængsel for Mandfanger i Kristiania, Akershus Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandfanger i Kristiania, Trondhjems Strafanstalt, Fællesanstalt for Mandfanger i Trondhjem, og Strafanstalten for Kvinder, Fællesanstalt for kvindelige Fanger i Kristiania.

Sundhedstilstanden inden disse Anstalter synes i det Hele at have været god.

Tabel XXXVII med Underafdelinger a—f (Side 73*—75*) giver Oplysning om Sygdomsforholdene ved de forskellige Anstalter.

De i Strafanstalterne indtrufne Sygdomstilfælde er ordnede i følgende Grupper:

Tabel XXXVII a.	Epidemiske og andre smitsomme Sygdomme.		Andre indvortes Sygdomme.		Andre chirurgiske Sygdomme og Hud-sygdomme.		Sinds-sygdomme.		Ialt.	
	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet	136	-	48	-	21	-	10	-	215	-
Akershus Strafanstalt	37	-	104	-	24	-	5	-	170	-
Trondhjems Strafanstalt . .	71	-	14	-	7	-	4	-	96	-
Strafanstalten for Kvinder	-	36	-	74	-	8	-	1	-	119
Tilsammen	244	36	166	74	52	8	19	1	481	119
	280		240		60		20		600	

Af Sindssygdomme er ialt opført 20 Tilfælde, deraf 10 i Bodsfængslet, 5 i Akershus Strafanstalt og 4 i Trondhjems Strafanstalt, samt 1 i Strafanstalten for Kvinder.

De i Beretningsaaret afdøde Fangers Alder m. m. samt Dødsårsag sees af nedenstaaende Tabel:

Tabel XXXVII b.	No.	Al-der.	Straffetid.	Havde været i Anstalten, da han døde.	Dødsårsag.
Akershus Strafanstalt	1	73	4 Aar	1 Aar 11 Mdr. 18 Dage.	Vitia organica cordis, Hydrops.
Trondhjems Strafanstalt	2	80	2 Aar 6 Mdr. ÷ 3 Dage.	2 Aar 2 Dage.	Do.

Afvigelser fra den sædvanlige Fangekost med Tilstaaelse af Sygekost eller Diæt har fundet Sted i efternævnte Antal Dage:

Tabel XXXVII c.	Antal Dage.			
	Sygekost		Diæt.	Ialt.
	hel.	halv.		
Bodsfængslet ¹⁾	1 362	-	184	1 546
Akershus Strafanstalt	2 428	2	87	2 517
Trondhjems Strafanstalt	454	649	408	1 511
Strafanstalten for Kvinder . .	943	289	398	1 630
Tilsammen	5 187	940	1 077	7 204

¹⁾ Ved denne Strafanstalt er desuden uddelt ialt 1494 særskilte Sygekostmiddage.

Sygeudgifterne (o: Totalbeløbet af Udgifter ved Sygebehandlingen) har i Beretningsaaret udgjort:

Tabel XXXVII d.		Sygeudgifter.	Deraf særskilt for Medikamenter.
		Kr.	Kr.
Bodsfængslet		¹⁾ 2 269,77	1 143,01
Akershus Strafanstalt		²⁾ 3 511,00	1 629,52
Trondhjems Strafanstalt		³⁾ 1 330,76	595,92
Strafanstalten for Kvinder		⁴⁾ 794,20	341,77
Tilsammen		7 905,73	3 710,22

¹⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining Kr. 1 039,⁶⁴ og til Forbindingssager Kr. 87,¹². ²⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining Kr. 1 293,⁶³ og for Fangers Forpleining paa Rigshospitalet Kr. 51,⁴⁰. ³⁾ Deraf til sindssyge Fangers Forpleining paa Sindssygeasyl Kr. 297,⁷³. ⁴⁾ Deraf til forskellige Sygerekvista Kr. 77,⁴³.

Resultatet af de i Budgetaaret udgaaede Fangers Veining fremgaar af følgende Tabel:

Tabel XXXVII e.		Vundet i Vægt.	Tabt i Vægt.	Uforandret Vægt.
		pCt.	pCt.	pCt.
Bodsfængslet		24,2	73,8	2,0
Akershus Strafanstalt		55,4	35,7	8,9
Trondhjems Strafanstalt		56,5	25,8	17,7
Strafanstalten for Kvinder		37,0	52,0	11,0
Tilsammen		38,6	54,2	7,2

Sygeligheden hos Strafanstalternes Opsynspersonale i Budgetaaret sees af følgende Tabel:

Tabel XXXVII f.		Fra forrige Aar.		Tilkomne i Aarets Løb.		Tilsammen.		Helbredede.		I Bedring.		Uhelbredede.		Døde.		Tilbageværende ved Aarets Udgang.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Bodsfængslet		-	-	27	-	27	-	26	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akershus Strafanstalt		-	-	34	-	34	-	33	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Trondhjems Strafanstalt		-	-	17	-	17	-	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Strafanstalten for Kvinder		-	-	2	7	2	7	2	7	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen		-	-	80	7	80	7	78	7	-	-	1	-	1	-	-	-
				87		87		85		-		1		1		-	

Foranstaaende er et Uddrag af Norges officielle Statistik, tredie Række No. 237: Beretning om Rigets Strafanstalter fra 1ste Juli 1893 til 30te Juni 1894, hvortil henvises.

Lægedistrikter. Riget er delt i 158 Lægedistrikter. Desuden var i Finmarken ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt.

Medicinalpersonalet. 56 examinerede Læger udgik i Aarets Løb fra Universitetet. Ifølge Lægefortegnelsen for 1894 og dennes Tillæg var Antallet af autoriserede Læger ved Aarets Udgang 910. Efter Fradrag af 118 i Udlandet boende, eller hvis Opholdssted var ukjendt, var 456 eller 57,6 pCt. bosatte i Byerne og 336 eller 42,4 pCt. i Landdistrikterne. Ialt opføres 792 som bosatte i Norge, 58 i Udlandet (deraf 46 i Nordamerika, 1 i Sydamerika, 1 i Australien, 6 i Afrika og 4 i forskellige Lande i Europa). For 60 er Bosted ikke opgivet. Af de her i Landet bosatte Læger var ifølge Lægefortegnelsen 1 Livmedikus, 8 Professorer, 1 Universitetsstipendiat, 3 Docenter, 2 Prosektorer og 1 Amanuensis ved Universitetet, 1 Sekretær ved det medicinske Fakultet, 1 Medicinaldirektør, 1 Sekretær ved Medicinaldirektoratet, 1 Overlæge for det civile Veterinærvesen, 5 Stadsfysici, 143 Distriktslæger¹⁾ og 2 Berglæger (deraf 1 tillige Distriktslæge), 3 var Direktører og 3 Reservelæger ved Statens Sindssygeasyler samt 9 Læger ved kommunale eller private Asyler. Ved Righospitalet var ansat 1 Direktør, 8 Overlæger (deraf 3 Professorer og 3 Docenter), 5 Reservelæger og 3 Klinikassistenter samt 1 Assistent hos Righospitalets Prosektor. 1 var Overlæge for den spedalske Sygdom og 3 Læger ved spedalske Stiftelser. Ved Fødselsstiftelserne var ansat 2 Overlæger (deraf 1 Professor) og 2 Reservelæger; ved Strafanstalterne 4 Læger. 15 var Læger ved Amtssygehuse (ved 6 Amtssygehuse indehavde Distriktslægerne selv Lægeposterne) forøvrigt opføres 27 som Læger ved forskellige Sygehuse, 1 som Sundhedsinspektør, 3 som Politilæger, 21 som By- eller Kommunalæger i Byerne og 9 som Læger ved Badesteder eller Sanatorier.

I Armeens Sanitet: 1 General, 1 Oberst, 5 Majorer, 35 Kapteiner og 13 faste Premierløjtnanter.

I Marinens Sanitet: 1 Kommandørkaptein, 2 Kapteiner og 4 faste Premierløjtnanter.

499 opføres uden nogen fast Ansættelse, og 2 indehavde civilt Embede udenfor Lægestanden²⁾.

Antallet af **Apothek** i Virksomhed ved Aarets Udgang var 114, hvoraf 37 med reelt, 77 med personligt Privilegium, deraf 1 givet Righospitalet som saadant. Desuden havde 6 Apothek Filialafdelinger.

Apothekenes Fordeling paa Lægedistrikterne sees af Tabel I, og Tabel XXXVIII (Side 78*—81*) giver en Oversigt over Landets Apothek og det ved samme funktionerende Personale. I 1894 underkastede 17 sig Apothekerexamen.

Af **Tandlæger** var der ifølge Fortegnelsen over Læger, Tandlæger og Dyrslæger i Norge for 1894 ialt 127. Deres Bopæl i Lægedistrikterne, forsaavidt den er kjendt, sees af Tabel I.

Af **Jordemødre** udexamineredes 51, deraf ved Jordemoderskolen i Kristiania 36, ved Jordemoderskolen i Bergen 15. Jordemødrenes Antal var efter

¹⁾ Ved Fortegnelsens Udgivelse var 10 Distriktslægeembeder ubesatte. ²⁾ Ovenfor er flersteds samme Læge opført under forskellige Stillinger.

Distriktslægenes Opgaver 989, hvis Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Hjælpevaksinatørernes Antal var efter Distriktslægenes Opgaver 685; deres Fordeling paa Amter og Lægedistrikter sees af Tabel I.

Følgende Kommuner erholdt kongelig Approbation paa **Sundhedsforskrifter** i 1894:

Skudenes Herred	(Stavanger Amt)	5te Januar.
Aakre	— (Do.)	5te Januar.
Vemundvik	— (Nordre Trondhjems Amt)	5te Januar.
Eidsfjords	— (Søndre Bergenhus Amt)	10de Februar.
Mosjøen Ladested	(Nordlands Amt)	24de Marts.
Inderøens Herred	(Nordre Trondhjems Amt)	14de April.
Ytterøens	— (Do.)	14de April.
Lyngdals	— (Lister og Mandal Amt)	21de April.
Klingens	— (Nordre Trondhjems Amt)	9de Juni.
Velfjordens	— (Nordlands Amt)	9de Juni.
Fiskeværret Selje	(Nordre Bergenhus Amt)	13de Juni.
Øvre Rendalens Herred	(Hedemarkens Amt)	29de Juni.
Harams	— (Romsdals Amt)	29de Juni.
Dverbergs	— (Nordlands Amt)	29de Juni.
Nordre Lands	— (Kristians Amt)	9de August.
Varhaug	— (Stavanger Amt)	30te August.
Hægebostad	— (Lister og Mandal Amt)	19de September.
Askvold	— (Nordre Bergenhus Amt)	19de September.
Ytre Rendalens	— (Hedemarkens Amt)	27de Oktober.
Øier	— (Kristians Amt)	27de Oktober.
Skaaneviks	— (Søndre Bergenhus Amt)	27de Oktober.
Sparbuens	— (Nordre Trondhjems Amt)	27de Oktober.

Forandring af Sundhedsforskrifter for Bodø Herred approberedes ved kongelig Resolution af 29de December.

Apothek og Personale.
Des pharmacies et de leur personnel.

	Tabel XXXVIII. Amt.	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farnaceut Kandidat.	Farnaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
I.	Kristiania:							
	Elefanten	1	-	1	-	6	-	-
	Svanen	1	-	1	-	4	-	1
	Løven	-	1	-	1	3	1	-
	Rigshospitalets Apothek	-	¹⁾ 1	1	-	4	-	-
	Hjorten	-	1	-	1	3	1	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	4	-	-
	Falken	-	1	1	-	2	-	-
	Hygieæa	-	1	1	1	3	-	1
	Oslo Apothek	-	1	1	-	2	1	-
	Ørnen	-	1	1	1	3	-	-
	Orion	-	1	1	-	3	-	1
	Idun	-	1	1	1	2	-	-
	Jernb.torvets Apothek	-	1	1	-	4	-	1
	Kronen	-	1	1	-	5	-	-
	Uranienborg Apothek	-	1	1	-	1	-	-
	Hebe	-	1	1	-	3	-	-
II.	Akershus Amt:							
	Drøbak	1	-	1	-	-	1	-
	Lillestrøm	-	1	1	-	1	-	1
III.	Smaalenenes Amt:							
	Moss:							
	Elefanten	1	-	1	-	1	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	1	-
	Fredrikstad:							
	Vestsidens Apothek ...	1	-	1	-	3	1	-
	Svanen	-	1	1	-	1	1	-
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	1
	Filial i Selbak	-	1	-	1	-	-	-
	Sarpsborg	-	1	-	1	1	-	1
	Fredrikshald:							
	Svanen	-	1	1	-	1	1	2
	Ørnen	-	1	1	-	2	-	-
	Filial i Tistedalen ...	-	1	-	1	-	-	-
IV.	Buskerud Amt:							
	Drammen:							
	Bragernes	1	-	1	-	2	-	1
	Strømsø	-	1	-	1	2	-	-
	Ørnen	-	1	1	-	-	1	1
	Kongsberg	1	-	1	-	1	1	1
	Hønefoss	1	-	1	-	2	-	-
V.	Jarlsberg og Larvik Amt:							
	Svelviken	-	1	1	-	-	-	1
	Holmestrand	1	-	1	-	1	-	1
	Horten	-	1	1	-	2	1	-

¹⁾ Ifølge kgl. Resolut. af 4de December 1856 har Rigshospitalet som saadant Ret til at drive et Apothek.

Apothek og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.).	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farmaceut Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
	Tønsberg:							
	Løven	1	.	.	1	2	.	1
	Svanen	.	1	1	1	1	.	.
	Sandefjord	.	1	.	1	1	1	.
	Larvik: Ørnen	1	.	1	.	2	.	2
	Svanen	.	1	.	1	1	.	1
VI.	Hedemarkens Amt:							
	Kongsvinger	1	.	1	.	1	.	1
	Hamar: Svanen	.	1	1	.	1	.	1
	Løven	.	1	1	.	1	1	2
	Elverum	.	1	1	.	2	.	.
	Tønsset	.	1	1	.	1	.	.
	Ringsaker	.	1	1	.	1	.	.
VII.	Kristians Amt:							
	Gran	.	1	1	.	1	.	.
	Gjøvik	.	1	1	.	1	.	1
	Lillehammer	1	.	1	.	.	2	1
	Valdres Apothek	.	1	1	.	.	.	2
VIII.	Bratsberg Amt:							
	Skien:							
	Svanen	1	.	1	.	2	.	.
	Skien's nye Apothek ..	.	1	1	.	2	.	1
	Ulefos	.	1	1	.	1	.	2
	Filial i Kviteseid	.	1	.	1	.	.	.
	Notodden	.	1	1	.	.	.	1
	Porsgrund	1	.	1	.	1	.	1
	Brevik	1	.	.	1	.	.	1
	Filial i Langesund	.	1	.	1	.	.	1
	Kragerø	1	.	1	.	2	.	1
IX.	Nedenes Amt:							
	Østerrisør	1	.	1	.	1	.	.
	Tvedestrand	.	1	.	1	.	.	1
	Arendal:							
	Løven	1	.	1	.	2	.	1
	Svanen	.	1	1	.	2	.	.
	Grimstad	1	.	1	.	1	.	2
	Lillesand	.	1	1	.	1	.	.
X.	Lister og Mandal Amt:							
	Kristiansand:							
	Løven	1	.	1	.	2	.	.
	Elefanten	1	.	1	.	1	1	.
	Mandal	1	.	1	.	1	.	1
	Farsund	.	1	1	.	1	.	1
	Flekkefjord	1	.	.	1	.	.	.
XI.	Stavanger Amt:							
	Egersund	.	1	.	1	.	.	1
	Sandnes	.	1	1	.	.	1	1

Apothek og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.).	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farmaceut Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
	Stavanger:							
	Hygiea	1	-	1	-	2	-	3
	Hjorten	-	1	1	-	1	-	1
	Svanen	-	1	1	-	2	-	2
	Kopervik	-	1	1	-	-	-	2
	Haugesund:							
	Løven	-	1	1	-	1	-	2
	Havfruen	-	1	1	-	1	-	1
XII.	Søndre Bergenhus Amt:							
	Vossevangen	-	1	1	-	1	-	1
XIII.	Bergen:							
	Løven	1	-	1	-	2	1	2
	Svanen	1	-	1	-	6	-	-
	Elefanten	-	1	1	-	3	-	-
	Hjorten	-	1	1	-	2	-	-
	Nordstjernen	-	1	1	-	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	3	-	1
XIV.	Nordre Bergenhus Amt:							
	Lærdalsøren	-	1	1	-	-	1	1
	Florø	-	1	-	1	-	1	-
XV.	Romsdals Amt:							
	Aalesund:							
	Nordstjernen	-	1	1	-	1	-	1
	Svanen	1	-	1	-	1	-	1
	Volden	-	1	1	-	-	1	1
	Molde	1	-	1	-	1	-	1
	Kristiansund:							
	Løven	1	-	-	1	-	-	} 3
	Filial paa Nordlandet	-	1	-	1	-	-	
	Svanen	-	1	1	-	1	-	
XVI.	Søndre Trondhjems Amt:							
	Orkedalsøren	-	1	1	-	-	1	1
	Trondhjem:							
	Løven	1	-	-	1	2	-	1
	Svanen	1	-	1	-	3	-	1
	Hjorten	-	1	-	1	2	-	1
	Ørnen	-	1	1	-	1	-	2
	Røros	1	-	1	-	1	-	1
XVII.	Nordre Trondhjems Amt:							
	Levanger	1	-	1	-	1	-	1

Apothek og Personale.

	Tabel XXXVIII (Forts.). Amt.	Privilegium.		Personalet.				
		reelt.	personligt.	Apotheker.	Autoriseret Provisor.	Farmaceut Kandidat.	Farmaceut uden Apothe- kerexamen.	Discipel.
	Stenkjær	1	-	1	-	1	-	2
	Namsos	-	1	-	1	1	-	1
	Stjørdalen	-	1	1	-	1	-	1
XVII.	Nordlands Amt:							
	Mosjøen	-	1	1	-	-	-	2
	Filial i Brønnø	-	1	-	1	-	-	1
	Bodø	1	-	1	-	2	-	-
	Kabelvaag	-	1	1	-	2	-	-
XIX.	Tromsø Amt:							
	Tromsø:							
	Renen	1	-	1	-	1	-	1
	Svanen	-	1	1	-	1	-	2
	Harstad	-	1	1	-	1	-	-
XX.	Finmarkens Amt:							
	Hammerfest	-	1	1	1	-	-	1
	Varde	-	1	1	-	1	-	-
	Vadsø	-	1	1	-	-	-	1
	Tilsammen	37	77	92	27	162	22	88

Besluttet oprettet, men endnu ikke aabnet var Apothekene i Eidsvold og Sandviken i Akershus Amt, i Hougsund i Buskerud Amt samt i østre Toten i Kristians Amt.

Syphilis paa Syge

La syphilis dan

Tabel XXXIX.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Hudsygeafdeling ¹⁾ ...	41	13	28	127	53	74	168	66	102	117	44	7
Kristiania Bys Sygehus ²⁾ ...	34	16	18	252	120	132	286	136	150	198	94	10
— Garnisons —	-	-	-	9	9	-	9	9	-	7	7	-
Moss Bys —	1	1	-	3	2	1	4	3	1	3	3	-
Smaaleneenes Amts ³⁾ —	5	1	4	22	13	9	27	14	13	12	5	-
Fredrikstad Bys —	-	-	-	3	3	-	3	3	-	3	3	-
Fredrikshald —	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	-	-
Drammens —	6	2	4	19	9	10	25	11	14	18	9	-
Karl Johansværns —	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-
Jarlsberg og Larvik Amts ⁴⁾ —	6	4	2	22	15	7	28	19	9	25	17	-
Hedemarkens —	3	1	2	20	8	12	23	9	14	17	5	1
Kristians Amts —	3	1	2	10	3	7	13	4	9	9	3	-
Bratsberg ⁵⁾ —	8	4	4	22	13	9	30	17	13	29	17	1
Arendal Bys —	6	2	4	18	9	9	24	11	13	17	7	1
Østerrisør —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Kristiansand —	2	2	-	7	5	2	9	7	2	7	5	-
Lister og Mandal Amts —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	ingen	List	-
Stavanger —	2	1	1	13	2	11	15	3	12	11	-	1
— Bys —	1	-	1	22	6	16	23	6	17	18	5	-
Bergens —	6	2	4	28	17	11	34	19	15	20	10	-
Aalesund —	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-
Romsdals Amts —	1	-	1	13	7	6	14	7	7	6	2	-
Trondhjems Bys —	3	-	3	63	35	28	66	35	31	48	25	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	1	-	1	17	7	10	18	7	11	18	7	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	4	1	3	10	7	3	14	8	6	11	6	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug —	3	1	2	19	7	12	22	8	14	14	6	-
— — — Bodø	6	-	6	22	14	8	28	14	14	20	11	-
— — — Buksnes —	-	-	-	4	-	4	4	-	4	2	-	-
— — — Stokmarknes	1	-	1	5	-	5	6	-	6	4	-	-
Tromsø Amts Sygehus i Tromsø —	2	-	2	4	1	3	6	1	5	5	1	-
Finmarkens — — i Alten	-	-	-	2	1	1	2	1	1	-	-	-
— — — Hammerfest —	-	-	-	23	9	14	23	9	14	18	6	-
— — — Vardø ⁶⁾	2	2	-	20	15	5	22	17	5	15	12	-
— — — Vadsø ⁷⁾	1	1	-	12	7	5	13	8	5	11	7	-
Tilsammen	148	55	93	817	402	415	965	457	508	688	321	3
Fiskesygehus i Stene	-	-	-	2	2	-	2	2	-	2	2	-
Sum	148	55	93	819	404	415	967	459	508	690	323	3

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 42, hvoraf 14 Mænd. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 5, 4 Mænd og 1 Kvinde. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste 1 Mand. ⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 1 Kvinde. ⁶⁾ Ifølge forrige Aarsliste 1 Mand. ⁷⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 1 Kvinde.

husene i 1894.

les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform for indkomne Tilfælde.				Antallet af For- pleinings- dage.	Middeltal af For- pleinings- dage for hver Udskreven.
i Bedring.			uhelbredede.									primær.	kon- stitutio- nel.	heredi- tær.	uop- givet.		
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.						
17	8	9	2	1	1	3	2	1	29	11	18	8	109	10	-	21096	151,8
24	11	13	21	10	11	5	4	1	38	17	21	26	218	8	-	14683	59,2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	9	-	-	438	62,6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	-	196	65,3
1	-	1	-	-	-	1	-	1	13	9	4	3	18	1	-	1694	121,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	82	27,3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	6	6,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	2	5	-	-	-	19	2167	120,0
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	90	45,0
-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	1	-	-	22	-	-	1367	50,6
-	-	-	-	-	-	2	2	-	4	2	2	-	19	1	-	1234	64,9
1	1	-	1	-	1	-	-	-	2	-	2	-	10	-	-	1845	167,7
1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	22	1200	40,0
4	3	1	-	-	-	-	-	-	3	1	2	2	14	2	-	792	37,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	7	-	-	356	44,5
indkommen.																	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	10	3	-	1188	99,0
1	1	-	-	-	-	-	-	-	4	-	4	-	22	-	-	1057	55,6
4	2	2	1	1	-	2	2	-	7	4	3	-	28	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	165	82,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5	3	-	13	-	-	803	133,8
2	1	1	2	2	-	-	-	-	14	7	7	11	52	-	-	2568	49,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16	1	-	912	50,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	10	-	-	-	-
2	-	2	-	-	-	-	-	-	6	2	4	-	19	-	-	1022	63,9
-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	3	5	4	17	1	-	2111	105,6
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	-	3	1	-	182	60,7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	2	-	5	-	-	362	90,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	3	1	-	-	357	71,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	2	-	-	-	-
3	3	-	-	-	-	1	-	1	1	-	1	1	19	3	-	669	30,4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	5	2	-	19	1	-	1268	84,5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	1	-	12	-	-	651	43,4
61	31	30	30	16	14	15	10	5	171	79	92	58	684	33	42	60561	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	36	18,0
61	31	30	30	16	14	15	10	5	171	79	92	58	686	33	42	60597	-

ilbageiggende 31, 15 Mænd og 16 Kvinder. *) Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 4, alle Aarsliste tilbageiggende 7, 4 Mænd og 3 Kvinder. *) Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende igeliggende 142, 52 Mænd og 90 Kvinder.

Tabel over Tilfælde af Sindssyg-

Mouvement des aliénés

Tabel XL.	Tilbageværende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets Afdelinger	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
Kristiania Bys Sygehus	3	2	1	10	3	7	13	5	8	1	1	-
— Garnisons —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	1	1	-
Diakonisseanstaltens —	1	-	1	8	-	8	9	-	9	2	-	2
Akers kommunale —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Moss Bys —	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
Smaalenenes Amts —	1	-	1	1	1	-	2	1	1	2	1	1
Drammens Bys —	2	1	1	8	3	5	10	4	6	2	-	2
Fredrikstad —	-	-	-	4	3	1	4	3	1	-	-	-
Fredrikshald —	-	-	-	9	4	5	9	4	5	6	3	3
Karl Johansværns —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Jarlsberg og Larvik Amts Sygehus ..	-	-	-	7	2	5	7	2	5	-	-	-
Kristians Amts Sygehus	9	4	5	45	27	18	54	31	23	8	5	3
Stavanger —	-	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
— Bys —	2	-	2	5	2	3	7	2	5	-	-	-
Bergens —	-	-	-	9	5	4	9	5	4	1	-	1
Aalesund —	-	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Romsdals Amts —	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Trondhjems Bys —	1	-	1	20	11	9	21	11	10	3	1	2
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	-	-	-	3	2	1	3	2	1	1	1	-
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	-	-	-	3	1	2	3	1	2	-	-	-
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug ..	1	1	-	4	1	3	5	2	3	2	-	2
— — — Bodø	-	-	-	7	2	5	7	2	5	1	-	1
— — — Buksnes ..	2	-	2	2	1	1	4	1	3	1	-	1
Tromsø — — — Tromsø ...	-	-	-	4	2	2	4	2	2	-	-	-
Finmarkens — — — Hammerf. ¹⁾	1	1	-	7	6	1	8	7	1	1	1	-
— — — Vardø	-	-	-	3	-	3	3	-	3	-	-	-
— — — Vadsø	-	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	23	9	14	176	82	94	199	91	108	32	14	18
Fiskesygehus i Skjervø (Skjervø) ...	-	-	-	3	3	-	3	3	-	1	1	-
— — Hasvaag (Loppen)...	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-
Sum	23	9	14	180	86	94	203	95	108	33	15	18

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste Ingen tilbageværende.

dom, behandlede paa Sygehus.
dans les hôpitaux.

Udgaaede						Døde.		Tilbageliggende ved Aarets Slutning.			Sygdomsform hos de Indkomne:											
i Bedring.			uhelbredede.								Me- lan- cho- lia.	Ma- nia.	De- men- tia.	Idio- tis- mus.	In- sa- nia.	Al- co- ho- lism.	Epi- lep- sia.	Hypo- chon- dria.	Para- noia.	Pa- raly- sis gen.	Uop- givet.	
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.												
1	-	1	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
1	-	1	7	3	4	-	-	4	1	3	3	-	-	-	6	-	-	1	-	-	1	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
2	-	2	4	-	4	-	-	1	-	1	2	-	1	-	-	-	-	-	3	-	2	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	1	2	3	2	1	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	
2	2	-	2	1	1	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	1	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
19	10	9	6	2	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	7	7	4	1	1	15	9	6	11	12	11	1	2	7	1	-	-	-	-	
2	-	2	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	4	2	2	-	-	1	-	1	2	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	3	3	-	2	2	2	1	1	4	1	2	-	-	-	-	2	-	-	-	
-	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	
1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
3	2	1	13	8	5	-	-	2	-	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	
2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	-	1	1	-	1	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
2	2	-	1	1	1	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	1	-	5	1	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	4	-	2	-	-	-	-	
3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
1	-	1	3	2	1	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
4	4	-	3	2	1	-	-	-	-	-	3	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	
-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
50	26	24	82	37	45	5	5	30	14	16	44	33	20	2	23	2	7	7	5	1	32	
1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
51	27	24	84	39	45	5	5	30	14	16	47	34	20	2	23	2	7	7	5	1	32	

Antal af de paa Sygehusene

Mouvement des malades dans

Tabel XLI.	Tilbageiggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Rigshospitalets medicinske Afdelinger	116	50	66	776	408	368	892	458	434	312	139	173
— chirurgiske —	112	68	44	1086	651	435	1198	719	479	730	427	303
— Hudsyge- Afdeling..	68	24	44	295	149	146	363	173	190	243	113	130
— Afd. for Øre-, Strube-, Næse- og Svælgsygdomme	23	11	12	147	77	70	170	88	82	85	37	48
— Børneafdeling	33	18	15	178	105	73	211	123	88	83	44	39
Rigshospitalets Afdelinger tilsammen ¹⁾	352	171	181	2482	1390	1092	2834	1561	1273	1453	760	693
Fødselstiftelsens gynækologiske Afd.	6	-	6	101	-	101	107	-	107	98	-	98
— Børne- —	6	1	5	46	18	28	52	19	33	48	18	30
Kristiania Bys Sygehus Afdeling A	101	98	3	625	566	59	726	664	62	304	275	29
— — — B	104	11	93	735	66	669	839	77	762	488	55	433
— — — paa Grønland ved Trond-	63	18	45	97	31	66	160	49	111	4	2	2
— — — — — hjemsvien..	24	23	1	77	39	38	101	62	39	38	27	11
— — — — — paa Blegøen	21	10	11	92	43	49	113	53	60	38	16	22
— — — — — Sorgenfri	19	19	-	179	179	-	198	198	-	118	118	-
— — — — — Bellevue	40	19	21	153	75	78	193	94	99	6	4	2
— — — — — Arb.anst.	11	2	9	55	16	39	66	18	48	58	16	42
Kristiania Bys Sygehus ialt	383	200	183	2013	1015	998	2396	1215	1181	1054	513	541
Diakonisseanstaltens Sygehus.....	32	5	27	301	68	233	333	73	260	198	37	161
Kristiania Garnisons —	10	10	-	287	287	-	297	297	-	278	278	-
Akers kommunale —	20	13	7	123	62	61	143	75	68	72	39	33
Moss Bys —	2	1	1	56	33	23	58	34	24	38	25	13
Smaalenenes Amts — ²⁾	16	6	10	154	98	56	170	104	66	122	77	45
Fredrikstad Bys —	11	3	8	101	55	46	112	58	54	81	39	42
Fredrikshald — —	26	11	15	336	159	177	362	170	192	300	142	158
Drammens — — ³⁾	43	22	21	348	181	167	391	203	188	287	147	140
Karl Johansværns —	3	3	-	106	106	-	109	109	-	101	101	-
Jarlsberg og Larvik Amts —	22	17	5	263	139	124	285	156	129	199	101	98
Hedemarkens — ⁴⁾	21	7	14	140	60	80	161	67	94	102	39	63
Hamar Bys —	6	3	3	62	36	26	68	39	29	42	24	18
Kristians Amts —	23	13	10	154	87	67	177	100	77	81	47	34
Bratsberg — — ⁵⁾	43	24	19	145	95	50	188	119	69	123	83	40
Østerriser Bys —	1	-	1	14	12	2	15	12	3	13	11	2
Tvedestrand — —	-	-	-	8	5	3	8	5	3	6	3	3
Arendal — —	11	5	6	84	44	40	95	49	46	62	29	33
Kristiansand — —	25	14	11	379	262	117	404	276	128	330	239	91
Lister og Mandal Amts — ⁶⁾	9	-	-	62	-	-	71	-	-	34	-	-
Stavanger Amts —	13	5	8	80	32	48	93	37	56	48	18	30
— Bys —	32	9	23	262	113	149	294	122	172	182	78	104
Bergens — — ⁷⁾	111	49	62	1101	566	535	1212	615	597	791	389	402
Aalesund — — ⁸⁾	-	-	-	29	19	10	29	19	10	15	12	3
Romsdals Amts —	16	6	10	192	108	84	208	114	94	123	60	63
Trondhjems Bys —	63	32	31	886	475	411	949	507	442	557	293	264

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 351, 170 Mænd, 181 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige 41, 20 Mænd, 21 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 17, 6 Mænd og 11 Kvinder, tilbageiggende 8, 2 Mænd, 6 Kvinder. ⁴⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageiggende 110, 47 Mænd.

behandlede Syge.

es hôpitaux.

Udgaaede						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaaede.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgnst. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
224	109	115	100	60	40	136	84	52	120	66	54	17,6	116,4	55,1	11,9	42486
200	133	67	103	55	48	64	47	17	101	57	44	5,9	112,6	37,5	9,8	41114
43	25	18	9	5	4	5	4	1	63	26	37	1,3	57,8	70,3	20,6	21096
34	18	16	18	13	5	10	8	2	23	12	11	6,8	20,7	51,4	5,4	7551
48	30	18	13	5	8	42	27	15	25	17	8	22,6	36,3	71,2	10,0	13244
549	315	234	243	138	105	257	170	87	332	178	154	10,3	343,8	50,3	12,0	125491
1	-	1	3	-	3	2	-	2	3	-	3	1,9	6,9	24,1	-	2511
1	-	1	-	-	-	1	-	1	2	1	1	2,0	3,2	23,5	-	1176
201	181	20	59	53	6	64	62	2	98	93	5	10,2	86,6	50,3	-	31608
112	1	111	62	2	60	81	12	69	96	7	89	10,9	95,8	47,1	-	34957
37	9	28	20	8	12	37	13	24	62	17	45	37,8	61,5	229,0	-	22442
23	21	2	18	9	9	7	3	4	15	2	13	8,14	19,9	84,4	5,0	7256
19	10	9	23	11	12	-	-	-	33	16	17	-	35,4	161,3	-	12905
30	30	-	16	16	-	1	1	-	33	33	-	0,6	22,8	50,5	-	8339
25	9	16	26	15	11	89	45	44	47	21	26	60,9	45,4	113,6	-	16586
-	-	-	4	2	2	-	-	-	4	-	4	-	7,9	46,5	-	2882
447	261	186	228	116	112	279	136	143	388	189	199	13,9	375,3	68,2	6,5	136975
72	22	50	12	4	8	27	7	20	24	3	21	8,7	36,8	43,5	12,3	13451
-	-	-	2	2	-	1	1	-	16	16	-	0,80	11,2	14,5	16,2	4083
21	13	8	6	3	3	22	10	12	22	10	12	18,2	-	-	-	-
7	3	4	2	-	2	5	3	2	6	3	3	9,6	6,8	47,9	12,5	2491
10	5	5	3	1	2	15	9	6	21	13	8	10,1	19,3	47,3	11,5	7046
2	2	-	3	1	2	20	13	7	6	3	3	18,9	6,9	24,0	29,7	2547
4	1	3	8	3	5	32	16	16	18	8	10	9,3	17,4	18,5	10,7	6350
21	13	8	18	8	10	35	18	17	30	17	13	9,7	41,5	41,0	8,8	14971
3	3	-	2	2	-	2	2	-	1	1	-	1,9	4,1	13,7	27,1	1478
16	8	8	24	15	9	20	11	9	26	21	5	7,7	24,1	33,9	13,3	8788
15	4	11	3	1	2	19	13	6	22	10	12	13,7	20,9	54,9	14,6	7636
10	7	3	2	-	2	8	2	6	6	6	-	12,9	7,9	46,7	14,0	2896
42	24	18	14	8	6	12	7	5	28	14	14	8,1	28,99	70,8	6,4	10552
28	19	9	9	4	5	12	6	6	16	7	9	6,98	30,8	65,3	11,7	11227
1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1,2	31,8	26,2	438
-	-	-	-	-	-	2	2	-	-	-	-	25,0	-	-	-	-
10	5	5	6	3	3	7	4	3	10	8	2	8,2	7,3	31,5	9,9	2675
2	1	1	8	4	4	32	18	14	32	14	18	8,6	24,3	23,8	18,3	8860
13	-	-	2	-	-	6	-	-	16	-	-	10,9	11,9	79,3	26,9	4362
9	5	4	9	3	6	12	6	6	15	5	10	15,4	16,9	79,5	11,2	6199
28	12	16	13	3	10	29	12	17	42	17	25	11,5	35,7	51,7	12,6	13033
127	67	60	53	30	23	115	77	38	126	52	74	10,8	-	-	-	-
9	4	5	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	1,5	19,3	-	560
39	24	15	9	5	4	17	12	5	20	13	7	9,1	18,5	36,1	-	6774
160	98	62	70	38	32	88	47	41	74	31	43	10,1	87,9	36,7	11,9	32103

Aarsliste tilbageliggende 16, 5 Mænd og 11 Kvinder. ³⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende
⁵⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 40, 22 Mænd, 18 Kvinder. ⁶⁾ Ifølge forrige Aarsliste
63 Kvinder. ⁸⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 1 Mand.

Antal af de paa Sygehusene

Tabel XLI (Forts.).	Til- bageliggende fra det forrige Aar.			Indkomne.			Tilsammen Behandlede.			helbredede.		
	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.
Nordre Trondhjems Amts Sygehus i Skogn	30	17	13	270	138	132	300	155	145	232	117	11
Nordre Trondhjems Amts Sygehus ved Namsos	23	11	12	260	156	104	283	167	116	185	113	7
Nordlands Amts Sygehus i Alstahaug	21	9	12	263	129	134	284	138	146	163	77	8
— — — - Bodø ¹⁾	23	7	16	137	77	60	160	84	76	110	61	4
— — — - Buksnes ²⁾	15	9	6	178	124	54	193	133	60	143	97	4
— — — - Stokmarknes ³⁾	9	4	5	85	46	39	94	50	44	52	26	2
Tromsø — — — - Tromsø ⁴⁾	14	8	6	198	115	83	212	123	89	140	87	5
Karlø kommunale Sygehus	1	-	1	13	9	4	14	9	5	6	5	
Finmarkens Amts Sygehus i Alten	-	-	-	18	14	4	18	14	4	10	9	
— — — — Hammerfest	13	10	3	321	243	78	334	253	81	245	193	5
— — — — Vardø ⁵⁾	17	13	4	253	219	34	270	232	38	228	203	2
— — — — Vadsø	8	5	3	98	66	32	106	71	35	66	42	2
Tilsammen ⁶⁾	1480	723	748	12409	6861	5486	13889	7534	6234	8417	4631	375
Fiskesygehus i Kabelvaag	-	-	-	113	110	3	113	110	3	94	92	
— — — — Stene	-	-	-	89	87	2	89	87	2	75	74	
— — — — Henningsvær	-	-	-	62	60	2	62	60	2	51	49	
— — — — Skraaven	-	-	-	35	35	-	35	35	-	26	26	
— — — — Værø	-	-	-	18	18	-	18	18	-	13	13	
— — — — Skjervø (Skjervø)	1	1	-	47	32	15	48	33	15	27	17	1
— — — — Hasvaag (Loppen)	-	-	-	31	28	3	31	28	3	21	20	
— — — — Gamvik (Tanen)	-	-	-	29	28	1	29	28	1	26	26	
Tilsammen	1	1	-	424	398	26	425	399	26	333	317	1
Sum	1481	724	748	12833	7259	5512	14314	7983	6260	8750	4948	376

¹⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 24, 7 Mænd og 17 Kvinder. ²⁾ Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 15, 10 Mænd, 5 Kvinder med Summen af Mænd og Kvinder hidrører fra, at Kjønfordelingen mangler ved Lister og

behandlede Syge.

Udgaade						Døde.			Tilbage- liggende ved Aarets Slutning.			Mortali- tets- procent til samtlige Ud- gaade.	Dagligt Middel- belæg.	Antal Forplei- ningsdage for hver Ud- skreven.	Udgift til Medicin for hver Syg i Døgn. Øre.	Antallet af Forplei- nings- dage.
i Bedring.			uhelbredede.													
Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.	Tils.	Md.	Kv.					
14	9	5	3	2	1	21	9	12	30	18	12	7,8	39,4	53,8	18,8	14392
47	24	23	15	6	9	16	12	4	20	12	8	6,1	29,0	40,3	9,4	10600
59	34	25	24	11	13	11	5	6	27	11	16	4,8	25,0	35,5	18,1	9131
7	7	-	8	2	6	13	6	7	22	8	14	9,42	23,8	62,8	19,8	8674
18	11	7	10	9	1	10	9	1	12	7	5	5,5	-	-	-	-
16	10	6	3	1	2	10	7	3	13	6	7	12,3	12,5	56,1	-	4547
16	11	5	20	9	11	19	9	10	17	7	10	9,8	21,9	40,9	15,4	7991
7	3	4	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1,5	38,6	28,8	541
3	3	-	1	-	1	1	1	-	3	1	2	8,8	1,7	40,5	23,4	607
47	29	18	9	7	2	19	13	6	14	11	3	5,9	22,7	25,8	23,0	8261
5	4	1	4	1	3	15	11	4	18	13	5	5,9	21,7	31,5	59,8	7938
13	9	4	6	2	4	10	9	1	11	9	2	10,5	9,4	36,1	21,8	3425
1899	1070	816	861	446	413	1222	693	523	1490	744	730	9,9	1399,4	41,2	-	510780
13	12	1	-	-	-	6	6	-	-	-	-	5,8	5,9	19,1	-	2155
7	6	1	3	3	-	4	4	-	-	-	-	4,5	3,9	15,7	-	1404
7	7	-	2	2	-	2	2	-	-	-	-	3,2	2,6	15,1	-	939
4	4	-	1	1	-	4	4	-	-	-	-	11,4	1,1	17,7	-	619
5	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,2	23,7	-	426
9	5	4	2	2	-	5	5	-	5	4	1	11,6	1,9	16,4	28,0	705
7	6	1	1	1	-	2	1	1	-	-	-	6,5	1,8	20,8	-	645
-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1,0	12,7	34,7	370
52	45	7	12	11	1	23	22	1	5	4	1	-	-	-	-	7263
1951	1115	823	873	457	414	1245	715	524	1495	748	731	9,7	1419,3	40,4	-	518043

Aarsliste tilbageliggende 16, 10 Mænd, 6 Kvinder. *) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende

*) Ifølge forrige Aarsliste tilbageliggende 14, 10 Mænd og 4 Kvinder. *) Uoverensstemmelsen Mandal Amts Sygehus.

Kjendte Døds-

Causes de décès par

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalønenes Amt.		Buserød Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Alcoholismus.....	21	4	-	1	-	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-
Anæmia.....	33	1	1	-	1	-	3	3	-	1	3	-	1	1	1
— perniciosa.....	9	-	3	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Aneurysma.....	8	2	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea.....	182	5	9	3	6	12	12	2	2	2	1	3	2	-	1
Apoplexia cerebri.....	751	37	43	27	25	22	34	35	25	23	18	37	30	13	17
Arteriosclerosis.....	13	3	2	-	-	-	-	4	3	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheumat. chron....	16	1	2	-	-	-	-	-	1	2	1	1	1	-	1
Arthrocase.....	48	1	4	2	2	2	2	-	-	-	-	2	-	1	-
Asthma, Emphysema.....	112	4	4	5	4	15	6	9	8	4	2	6	3	2	4
Atrophyia infantum.....	142	14	17	2	6	3	3	1	-	1	2	1	1	-	-
Bronchitis acuta.....	1171	136	88	38	29	62	51	29	22	17	12	21	23	15	14
Bronchitis chronica.....	470	20	25	13	18	18	29	18	21	7	14	7	7	9	13
Cancer (v. Sarcoma).....	1429	64	80	35	31	66	49	54	48	51	37	50	40	36	52
Carditis, Endo-, Peri.....	31	4	3	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	1	-
Caries, Necrosis, Osteomyelitis	26	3	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholelithiasis.....	7	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Cholera nostras.....	185	19	13	8	4	3	1	13	12	9	6	14	12	6	1
Chorea.....	5	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cirrhosis hepatis.....	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio.....	43	1	-	2	1	2	1	-	1	4	-	1	1	2	-
Commotio.....	13	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Contusio.....	21	2	-	4	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-
Convulsiones infantum.....	382	41	32	13	6	32	12	13	9	10	5	12	3	1	-
Cystitis.....	106	5	2	7	-	4	-	9	1	4	-	4	1	7	-
Debilitas congenita.....	514	49	47	5	6	24	25	24	16	12	1	29	24	15	8
— senilis.....	2066	25	37	55	41	57	70	40	61	39	33	93	95	37	48
Diabetes.....	80	7	7	2	-	3	3	3	2	4	1	3	4	3	-
Diarrhoea et Enteritis acuta...	901	172	163	33	17	23	20	17	17	9	8	16	14	10	6
— chron. — chron....	65	10	7	1	-	-	2	-	1	1	2	1	1	2	-
Diphtheria.....	1438	42	71	14	38	66	65	14	14	4	8	43	38	21	3
Dysenteria.....	29	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	7	6	3	-
Elephantiasis Arabum.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis.....	17	1	1	-	2	-	2	-	1	1	1	-	-	-	-
Empyema.....	18	5	-	1	-	1	-	2	-	2	-	-	-	1	-
Epilepsia.....	47	1	2	2	2	3	2	2	2	4	-	2	-	2	-
Erysipelas.....	73	6	5	1	5	4	1	1	5	1	3	1	2	3	-
Febris intermittens.....	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— rheumatica.....	68	6	2	1	-	1	1	-	-	5	2	3	-	1	-
— typhoidea.....	140	4	1	3	1	7	5	12	11	2	1	4	-	1	-
— typhosa exanthematica...	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura.....	71	20	5	-	1	4	1	1	1	5	-	2	-	4	-

arsager.

épartements.

Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tromsø Amt.		Finmarkens Amt.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	
-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	2	-	1	-	-	-	2	-	-	-	1	-	
-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
1	1	9	3	4	2	1	2	6	1	1	1	3	1	5	6	8	6	2	25	17	4	9	-	3	2	
21	17	22	16	15	14	19	18	17	12	12	17	5	4	11	27	18	33	12	17	14	6	5	4	1	6	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
1	2	-	-	1	-	6	2	2	-	4	1	-	-	1	1	2	1	1	4	3	2	-	-	1	-	
1	2	5	2	1	1	1	2	2	1	1	1	4	-	3	1	4	2	3	1	1	1	-	-	-	-	
3	2	10	9	1	6	2	-	-	-	12	6	2	-	5	6	4	2	-	13	6	1	-	-	1	-	
23	17	25	22	30	41	40	33	14	20	43	53	15	13	25	22	21	24	14	20	36	25	15	11	-	7	5
15	12	7	4	12	6	14	12	8	10	10	11	6	8	11	9	13	17	17	10	5	16	3	7	-	3	5
42	37	25	23	19	28	24	16	34	28	18	28	36	26	42	37	46	49	33	37	42	25	19	12	-	6	4
-	-	1	1	1	-	1	1	1	3	1	1	1	2	-	-	2	-	2	1	2	-	-	-	-	-	-
2	-	2	-	1	-	-	-	2	1	-	-	3	-	-	-	3	-	-	2	1	-	1	-	-	-	-
4	2	3	1	9	6	-	-	1	2	4	6	-	1	1	-	4	1	7	8	2	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	1	2	-	2	-	2	2	1	-	2	1	1	1	1	4	-	-	1	-	1	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	3	-	-	-	1	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	-
4	6	7	14	12	7	10	5	5	4	17	22	3	1	5	6	13	11	3	1	12	8	7	2	-	5	2
3	-	7	1	8	1	3	-	3	-	3	1	4	1	1	2	3	1	6	-	8	1	3	1	-	1	-
17	3	3	1	3	7	11	12	20	16	14	6	8	1	5	9	18	18	13	9	11	10	4	4	-	4	2
37	48	46	48	46	66	41	52	61	68	15	30	56	71	73	87	57	88	65	83	57	68	16	27	-	10	19
1	2	2	-	1	4	1	3	4	3	-	2	-	2	3	3	2	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-
10	2	25	13	15	5	14	13	8	7	30	20	4	5	22	19	43	51	11	9	19	8	3	5	-	8	7
-	-	1	-	1	1	1	1	1	1	2	1	1	5	-	3	1	2	1	1	3	1	5	2	-	1	1
10	11	48	61	22	22	25	25	23	8	8	1	3	5	11	10	95	106	42	38	171	171	16	19	-	8	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
2	-	1	-	-	1	2	-	1	2	-	1	-	-	2	-	1	2	2	2	-	-	1	-	-	1	-
-	2	2	1	-	-	1	1	-	-	1	2	1	1	2	2	3	4	1	2	7	1	-	-	-	-	-
-	-	3	-	-	-	1	2	-	2	3	5	2	4	7	4	7	7	3	2	5	6	2	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	5	7	-	8	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
3	1	4	-	3	-	1	1	3	-	4	-	-	3	1	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-

Kjendte Døds

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania		Akershus Amt.		Smaalenenes Amt.		Boskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Gangræna, Decubitus	81	1	2	1	1	2	1	4	2	1	2	1	1	-	-
— pulmonum	8	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-
— senilis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	39	-	-	1	4	2	1	3	2	1	1	5	-	-	-
— chronica	96	3	1	2	2	7	6	5	4	2	2	4	6	8	-
Hæmorrhagia	20	-	2	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
— pulmonum	23	4	2	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-
— uteri (non puerp.)	8	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	1	-	-
— ventriculi	35	-	2	-	3	1	1	1	2	1	1	1	2	-	-
Hepatitis	14	-	-	1	-	-	1	2	2	1	1	-	-	-	-
Hernia	54	-	3	-	-	2	3	2	2	1	1	3	1	1	1
Hydrocephalus	20	1	-	-	-	3	2	1	-	-	-	1	1	1	1
Hydrops, Ascites	106	1	4	5	2	5	6	5	3	1	1	4	7	-	-
Hysteria	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	33	6	2	-	1	-	1	2	2	-	1	-	-	1	-
Influenza	406	9	18	12	16	6	14	9	6	8	13	16	14	1	-
Insania	67	1	5	-	-	1	1	-	3	1	4	1	3	-	-
Intoxicatio	10	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Laryngitis	13	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepra	53	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia et Pseudoleuchæmia	7	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-
Lithiasis	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	393	22	22	9	9	17	20	17	12	10	18	9	6	6	1
— tuberculosa	639	48	51	11	13	24	18	13	13	19	9	17	14	12	1
— cerebro-spinalis epid.	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis, Myelitis ..	50	5	1	1	-	4	2	-	-	1	-	3	1	1	-
Morbilli	470	80	80	6	11	11	5	6	9	1	3	6	3	2	-
Morbus Addisonii	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
— Basedowii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	17	7	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— macul. Werlhofii	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferar.	49	7	-	1	1	1	-	2	-	1	1	4	-	2	-
Nephritis, Morbus Brightii ..	496	35	29	16	10	28	9	12	8	10	13	12	8	16	1
Noma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus	163	8	6	5	2	10	2	5	3	6	4	9	3	8	-
Oedema glottidis, Spasmus ..	12	1	2	-	-	1	-	-	1	2	-	1	-	-	-
— pulmonum	16	1	2	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Otitis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis vel Paresis	61	2	1	5	1	6	1	-	-	2	-	2	-	-	-
— agitans	6	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	59	11	9	-	-	4	1	1	2	8	1	1	-	3	-

arsager.

Bratsberg Amt.		Nedenes Amt.		Lister og Mandal Amt.		Stavanger Amt.		Søndre Bergenhus Amt.		Bergen.		Nordre Bergenhus Amt.		Romsdals Amt.		Søndre Trondhjems Amt.		Nordre Trondhjems Amt.		Nordlands Amt.		Tronsø Amt.		Finmarkens Amt.	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
1	2	1	1	3	1	2	1	.	5	8	.	1	4	2	1	5	4	2	5	4	6	1	.	1	.
.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	1	2	1	1	.	.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	1	1	1	1	1	.	.	.	.
1	1	.	1	1	2	2	5	3	2	.	2	1	3	1	5	2	2	2	2	1	2	3	.	.	1
1	1	.	.	.	.	1	1	.	.	1	.	.	.	.	.	2	.	2	1	2	1	.	.	.	.
2	.	2	1	.	.	1	1	.	.	.	1	.	.	2	.	.	.	1	1	2	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	.	1	1	.	2	1	1	1	1	2	.	.	1	.	1	1	1	.	1	3	.	.	.	.	.
.	.	1	1	1	.	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.
.	2	.	.	.	.	1	.	.	.	1	1	2	2	1	.	1	1	.	1	4	8	1	1	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	3	3	6	4	9	1	4	1	5	1	1	.	3	1	.	3	2	4	.	3	2	.	.	.	.
.	.	1	2	1	1	2	1	1	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.
8	4	8	13	6	5	7	9	10	6	4	4	11	14	14	12	15	20	11	8	21	24	11	7	6	2
1	4	.	.	4	2	1	2	.	3	10	3	2	.	.	3	1	3	3	1	1	2	.	.	.	.
.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	2	2	.	.	.
.	.	.	.	.	.	1	.	1	2	16	15	3	3	1	1	1	2	2	1	2	2	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
6	8	26	14	4	1	6	5	13	13	7	12	3	9	8	6	13	7	4	7	10	10	8	6	1	1
10	18	10	4	14	20	25	18	8	8	20	26	6	10	25	19	28	19	5	12	16	11	13	8	4	5
.	.	1	.	.	.	1	.	1	1	.	.	.	.	3	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.
2	3	2	.	.	1	5	1	3	1	1	.	1	1	2	1	2	.	1	1	1	1	1	.	.	.
3	1	.	.	11	13	19	23	16	9	57	60	1	1	12	13	.	.	.	.	4	.	.	.	.	.
1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.
.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
10	11	16	11	1	9	16	16	14	11	11	12	10	5	16	13	16	10	7	3	25	8	7	7	5	3
.	.	.	.	.	16	14	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
4	2	2	2	2	2	6	4	3	2	1	3	2	3	5	3	10	3	12	3	5	4	2	1	.	.
1	.	.	.	1	.	1	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	1	.	.	1	.	1	2	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	2	.	.	.	.	.	.
3	1	.	1	1	.	.	.	3	2	8	4	.	.	3	1	4	5	1	1	1	.	1	.	.	.
.	.	2	1	.	.	3	2	.	.	.	.	.	.	1	.	3	1	.	.	.	.	2	.	.	.

Kjendte Døds

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Boskerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Paralysis generalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus	8	-	-	-	-	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-
— neonatorum	17	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Peritonitis	320	11	23	6	10	11	11	8	8	2	7	13	9	6	-
Phlebitis, Lymphangitis	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	38	5	4	-	1	1	2	-	-	-	1	1	1	3	-
Pleuritis	100	7	1	1	5	2	2	2	3	3	-	3	2	1	-
Pneumonia catarrhalis	75	37	38	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— crouposa	1828	88	78	39	37	56	62	39	46	52	44	116	85	61	5
In puerperio:															
Anæmia	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	16	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	24	-	2	-	-	-	2	-	1	-	1	-	1	-	-
Embolia	14	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Febris puerperalis	133	-	8	-	7	-	13	-	10	-	6	-	5	-	-
Hæmorrhagia uteri	16	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-
Graviditas extrauterina	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— retenta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Pyæmia	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— vesicæ	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organ. cordis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	16	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
—															
Pneumothorax	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Purpura	23	-	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Pyæmia	135	7	4	6	5	2	1	5	-	2	-	2	1	3	-
Pyelitis, Pyonephrosis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyopneumothorax	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	143	23	22	3	2	6	4	4	4	1	1	6	5	5	-
Ruptura cordis	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viscerum	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Sarcoma	20	3	3	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	-
Scarlatina	275	28	33	4	5	2	1	20	19	5	7	1	1	1	-
Sclerosis cerebro-spinalis	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scorbutus	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Scrophulosis	52	2	1	1	1	3	1	2	1	2	-	2	-	3	-

Kjendte Døds-

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Kristiania.		Akershus Amt.		Smaalønes Amt.		Bækerud Amt.		Jarlsberg og Larvik Amt.		Hedemarkens Amt.		Kristians Amt.	
		Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Strictura oesophagi	9	4	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Struma	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	54	15	7	1	1	1	1	1	2	2	2	1	1	-	1
Tabes dorsalis	11	-	-	1	-	1	2	-	-	1	-	1	-	-	-
Tetanus	15	2	-	1	1	1	-	-	2	2	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	3663	204	230	68	110	99	123	92	99	79	103	67	73	44	48
— alior. organor.	236	17	5	9	4	6	6	11	10	1	4	9	7	6	4
Tumores	9	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
Tussis convulsiva	436	38	37	1	5	9	19	2	7	3	2	3	8	-	-
Typhlitis, Peri-, Para-	11	2	2	1	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	1
Ulcus ventriculi vel duodeni...	24	5	8	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-
Uræmia	47	3	1	4	1	2	-	5	1	2	1	1	-	-	-
Varicellæ	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	11	1	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	146	5	4	1	3	2	4	5	5	4	4	2	6	7	5
— cerebri	121	6	12	5	5	2	3	6	7	7	4	2	3	3	5
— cordis	922	52	75	21	30	40	47	27	37	29	22	28	36	29	34
— hepatis	32	1	1	-	1	-	2	1	-	2	-	2	2	4	1
— ventric. et canal. intestin.	48	-	1	-	1	2	-	-	-	2	-	3	4	-	1
Vulnera	28	2	1	2	-	1	-	1	-	-	-	2	6	1	-
Causæ aliæ ¹⁾	21	7	4	-	-	-	1	-	1	-	2	2	1	-	-
Tilsammen	23470	1575	1563	536	563	831	812	635	638	509	459	731	653	440	445

¹⁾ Deraf 1 Gut (0—1 Aar) død af Dyspepsia, 1 Kvinde (70—80 Aar) og 1 Pige (0—1 Aar) 1 Pige (0—1 Aar) Corpus alienum pulmonis, 1 Gut (2—3 Aar) Perforatio oesophagi, 1 Gut og 1 Stomatitis, 1 Mand (50—60 Aar) Ulcera faucium, 1 Kvinde (70—80 Aar) Vomitus, 2 Kvinder (20—30) Debilitas rheumatica, Solstik, 1 Gut (1—5 Aar) Asphyxia, 1 Mand (60—70 Aar) Ischias, 1 Pige (20—30)

Kjøn og Aldersopgave

Causes de déc

Tabel XLIII. Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aaarsager i pct.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Alcoholismus	21	-	21	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	33	-	11	22	-	-	-	1	-	-	3	-	-
— perniciosa	9	-	4	5	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Aneurysma	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea	182	0,8	96	86	-	11	14	61	46	19	21	5	-
Apoplexia cerebri	751	3,2	371	379	1	1	2	3	-	1	-	1	-
Arteriosclerosis	13	-	8	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis et Rheum. chron.	16	-	7	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	48	-	32	16	-	-	1	1	-	2	2	4	-
Asthma, Emphysema	112	0,5	66	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	142	0,6	76	66	-	69	61	7	4	-	-	-	-
Bronchitis acuta	1171	5,0	626	545	-	331	247	205	171	15	20	6	-
— chronica	470	2,0	216	254	-	1	3	5	3	2	3	-	-
Cancer (vide Sarcoma) . . .	1429	6,1	742	687	-	-	-	1	-	-	-	2	-
Carditis, Endo-, Peri- . . .	31	-	20	11	-	-	-	-	1	2	1	5	-
Caries, Necrosis, Osteo- myelitis	26	-	20	6	-	-	-	1	1	1	1	4	-
Cholelithiasis	7	-	1	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Cholera nostras	185	0,8	107	78	-	48	31	41	25	7	5	2	-
Chorea	5	-	3	2	-	1	-	-	-	-	1	1	-
Cirrhosis hepatis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Combustio	43	-	24	19	-	3	-	13	8	3	3	1	-
Commotio	13	-	11	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Contusio	21	-	15	6	-	-	-	-	-	1	1	1	-
Convulsiones infantum . . .	382	1,6	225	157	-	191	134	32	20	2	3	-	-
Cystitis	106	0,5	93	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	514	2,2	289	225	-	278	219	11	6	-	-	-	-
— senilis	2066	8,8	926	1140	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	80	-	48	32	-	-	-	-	1	1	4	1	-
Diarrhoea et Enteritis acuta	901	3,8	492	409	-	312	253	123	81	15	6	-	-
— chron. — chron.	65	-	32	33	-	14	9	4	3	-	1	-	-
Diphtheria	1438	6,1	686	752	-	30	41	340	377	198	216	70	-
Dysenteria	29	-	16	13	-	3	-	8	8	2	1	1	-
Elephantiasis Arabum . . .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia, Thrombosis	17	-	6	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Empyema	18	-	12	6	-	-	1	1	3	1	-	-	-
Epilepsia	47	-	29	18	-	1	1	-	-	3	1	2	-
Erysipelas	73	-	32	41	-	12	11	1	1	-	-	-	-
Febris intermittens	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— rheumatica	68	-	29	39	-	-	-	2	1	3	2	6	-
— typhoidea	140	0,6	72	68	-	-	-	3	2	5	3	7	-
— typhosa exanthem.	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	71	-	57	14	-	-	-	5	2	1	-	2	-
Gangræna, Decubitus	81	-	41	40	-	-	1	1	-	1	-	-	-

ed kjendte Dødsårsager.

er sexe et par âge.

fordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.																		Alder er opgivet for		
15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Over 100Aar.		
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		Mandkj.	Kvindekj.
-	-	1	-	7	-	5	-	3	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	21	-
-	3	2	6	3	1	-	1	4	2	2	-	3	1	-	-	-	-	-	11	22
-	-	-	2	1	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	4	5
-	1	-	1	-	-	1	-	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	8	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	96	86
1	-	2	1	9	3	13	22	39	45	91	107	139	130	66	63	5	4	-	371	379
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	5	3	-	-	1	-	-	8	5
-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	4	1	3	5	-	-	-	-	-	7	9
3	4	10	4	5	2	1	-	2	-	2	-	1	1	-	-	-	-	-	31	16
1	-	-	1	3	-	3	-	2	9	18	13	32	17	7	4	-	1	-	66	46
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	76	66
2	5	3	2	3	3	1	5	5	3	15	24	22	35	17	20	1	2	-	626	545
-	-	3	-	6	5	10	5	20	26	50	84	82	94	33	30	2	1	-	214	254
-	1	6	5	19	29	75	90	175	144	241	211	190	170	32	34	1	3	-	742	687
1	1	2	1	3	-	1	1	1	4	3	-	1	-	-	-	-	-	-	19	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3	-	2	1	1	-	2	2	2	1	-	-	3	-	1	-	-	-	-	20	6
-	-	-	1	-	1	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	1	-	1	6
1	-	-	1	-	1	-	-	1	4	2	1	4	5	1	3	-	-	-	107	78
-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
1	1	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	2	2	-	2	-	-	-	24	19
-	-	2	-	1	-	1	-	1	-	4	-	1	1	-	-	-	-	-	11	2
-	-	4	-	4	-	2	-	-	1	2	1	1	2	-	1	-	-	-	15	6
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	225	157
1	1	-	-	2	-	-	2	7	1	20	3	45	2	15	4	2	-	-	92	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	289	225
2	1	7	2	6	5	8	2	6	4	9	6	312	386	479	527	110	177	3	926	1140
2	2	4	-	4	6	1	4	5	9	5	15	12	19	4	11	1	-	-	47	32
-	-	2	-	3	1	3	-	-	5	4	6	7	7	-	2	-	-	-	488	406
30	27	13	11	2	2	1	2	-	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-	32	33
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	686	752
-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	1	2	-	1	-	-	-	16	13
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	1	1	2	-	1	2	2	2	3	-	-	1	1	-	2	-	-	-	6	11
4	4	8	2	5	5	1	1	2	1	1	2	2	-	-	-	-	-	-	12	6
1	-	1	2	2	3	5	7	4	4	3	3	2	6	1	4	-	-	-	29	18
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	32	41
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	-
3	7	1	6	3	4	4	7	1	2	2	4	2	3	2	-	-	-	-	29	39
12	15	15	26	15	11	6	3	3	-	2	2	3	1	-	-	-	-	-	71	68
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
8	1	8	-	7	1	10	-	4	-	7	3	3	-	-	-	1	1	2	56	14
-	-	1	1	1	1	-	4	3	2	9	8	12	-	8	6	5	2	-	41	40

Kjøn og Aldersopgave

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Gangræna, pulmonum . . .	8	-	7	1	-	-	-	-	-	1	-	-	2
— senilis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	39	-	13	26	-	3	6	1	4	2	1	-	-
— chronica	96	-	46	50	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	20	-	14	6	-	1	1	1	1	2	-	-	-
— pulmonum	23	-	15	8	-	-	-	-	-	-	2	-	-
— uteri (non puerp.) . . .	8	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	35	-	8	27	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	14	-	12	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	54	-	26	28	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Hydrocephalus	20	-	13	7	-	6	5	3	1	3	-	-	-
Hydrops, Ascites	106	0,5	42	64	-	1	-	1	1	3	3	1	-
Hysteria	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	33	-	18	15	-	7	4	2	2	-	-	-	-
Influenza	406	1,8	193	213	-	9	7	14	10	2	9	3	-
Insania	67	-	27	40	-	-	-	-	-	2	-	-	1
Intoxicatio	10	-	9	1	-	1	-	2	1	2	-	-	-
Laryngitis	13	-	6	7	-	1	2	2	4	2	-	-	-
Lepra	53	-	27	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia et Pseudo- leuchæmia	7	-	4	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Lithiasis	6	-	6	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Meningitis simplex	393	1,7	199	194	-	31	28	53	52	32	34	18	2
— tuberculosa	639	2,7	328	311	-	51	49	148	135	65	65	27	2
— cerebrop.-epidem. . . .	7	-	5	2	-	1	-	2	1	-	-	1	-
— spinalis, Myelitis . . .	50	-	35	15	-	-	-	3	1	-	2	2	-
Morbili	470	2,0	236	234	-	67	58	142	155	19	12	4	-
Morbus Addisonii	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
— Basedowii	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	17	-	11	6	-	7	6	-	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii . . .	4	-	2	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-
— ovarii	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	4	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferar.	49	-	44	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	496	2,0	275	221	-	3	1	16	11	10	6	5	-
Noma	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus . . .	163	0,7	108	55	-	8	1	3	3	2	2	2	-
Oedema glottidis, Spasmus	12	-	8	4	-	5	2	2	1	-	-	-	-
— pulmonum	16	-	5	11	-	3	1	-	-	-	-	-	-
Otitis	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis vel Paresis . . .	61	-	41	20	-	1	1	-	1	2	1	1	-
— agitans	6	-	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	59	-	40	19	-	-	-	1	-	1	-	-	-
— generalis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pemphigus	8	-	5	3	-	3	2	2	1	-	-	-	-
— neonatorum	17	-	7	10	-	7	10	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	320	1,4	146	174	-	6	8	9	10	8	14	9	-

red kjendte Dødsaarsager.

ordeling paa Alder (par âge). Se Anmærkning.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Over 100Aar.	Alder er opgivet for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	7	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	-	-	1	2	1	1	1	3	1	1	4	-	-	-	-	-	-	13	-
-	1	2	4	1	2	5	5	9	6	14	19	11	10	2	3	-	-	-	46	26
-	-	2	1	2	1	1	-	2	-	1	-	1	2	1	-	-	-	-	14	6
1	1	2	-	4	1	2	2	3	-	3	-	-	-	-	1	-	-	-	15	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	-	2	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	8
2	4	-	1	1	4	1	5	1	6	2	1	-	3	1	2	-	-	-	8	27
-	-	-	-	-	1	2	4	4	3	3	-	2	2	-	-	1	-	-	12	2
1	-	-	-	1	-	1	6	3	6	4	8	12	7	2	1	-	-	-	26	28
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	13	7
-	-	-	-	-	1	5	9	6	5	10	18	12	18	3	5	-	2	-	42	64
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
1	4	10	7	7	5	8	12	16	11	3	2	2	1	2	1	-	-	-	18	15
-	-	-	-	5	4	1	8	3	5	6	7	7	9	4	7	-	-	-	192	213
-	-	1	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	40
-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	1
2	-	3	3	5	7	5	2	3	7	5	4	3	2	1	1	-	-	-	6	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	26
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	1	1	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
11	14	15	15	6	8	10	9	12	6	1	6	2	4	1	-	-	-	-	198	194
12	12	12	8	6	5	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	328	311
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
3	1	3	2	2	2	6	1	7	2	6	1	3	1	-	-	-	-	-	35	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4	4	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	236	234
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	11	6
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	5
-	-	-	-	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	1	-	1	-	3	1	5	-	11	1	17	3	6	-	-	-	-	44	5
9	6	24	19	16	29	29	29	42	25	59	43	49	40	7	7	-	-	-	269	221
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
3	-	3	6	7	4	8	6	13	4	29	12	23	13	7	2	-	1	-	108	55
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	8	4
-	1	-	-	-	-	-	2	-	2	1	2	1	2	-	-	-	-	-	5	11
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	4	-	3	1	3	2	17	6	7	6	1	1	-	-	-	41	20
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	1	1	-	-	-	3	3
-	-	5	-	4	-	4	1	6	2	9	3	8	6	1	5	1	1	-	40	19
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	10
8	16	17	36	14	29	13	17	15	11	26	12	19	11	2	1	-	-	-	146	174

Kjøn og Aldersopgave

Tabel XLIII (Forts.). Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds-aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds-aaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
			Mandkj.	Kvindekj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
Phlebitis, Lymphangitis ..	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus ...	38	-	22	16	-	9	3	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	100	0,4	53	47	-	1	1	8	2	4	4	2	-
Pneumonia catarrhalis ...	75	-	37	38	-	24	23	9	12	-	-	-	-
— crouposa	1828	7,8	961	867	-	103	108	156	126	29	28	14	2
In puerperio:													
Anæmia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Dystokia	16	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Eclampsia	24	-	-	24	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	14	-	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	133	0,6	-	133	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia uteri	16	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— retenta	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	7	-	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— vesicæ	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia organica cordis	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa ignota	16	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-
—													
Pneumothorax	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	23	-	9	14	-	-	1	4	5	-	3	1	-
Pyæmia	135	0,6	90	45	-	9	1	3	3	4	1	4	-
Pyelitis, Pyonephrosis ...	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyopneumothorax	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	143	0,6	84	59	-	40	28	42	30	2	1	-	-
Ruptura cordis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viscerum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	20	-	11	9	-	-	-	2	-	1	-	-	-
Scarlatina	275	1,2	140	135	-	14	8	91	78	27	36	8	-
Sclerosis cerebro-spinalis ..	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scorbutus	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Scrophulosis	52	-	28	24	-	5	8	11	9	6	4	2	-
Strictura oesophagi	9	-	4	5	-	-	-	3	-	-	-	-	-
Struma	5	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	54	-	29	25	-	15	10	2	3	-	-	-	-
Tabes dorsalis	11	-	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	15	-	12	3	-	1	-	1	-	3	-	2	-

Kjøn og Aldersopgave

Tabel XLIII (Forts.).	Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	De vigtigste Døds- aaarsagers Forhold til samtlige opgivne Døds- aaarsager i pCt.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).			0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
				Mandkj.	Kvindkj.	Uopg. Kjøn.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.	Mandkj.	Kvindkj.
Tuberculosis miliaris	4	-	3	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
— pulmonum	3663	15,6	1671	1992	-	-	19	21	54	44	37	54	57	9
— alior. organ.	236	1,0	137	99	-	-	3	5	12	17	16	11	20	1
Tumores	9	-	5	4	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Tussis convulsiva	436	1,9	191	245	-	-	90	112	82	122	17	7	2	-
Typhlitis, Peri-, Para- . . .	11	-	7	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi vel duodeni .	24	-	10	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	47	-	35	12	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
Varicellæ	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Variolæ	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis . .	2	-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vitia conformationis	11	-	6	5	-	-	6	5	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis	146	0,6	57	89	-	-	3	2	2	1	1	3	-	-
— — cerebri	121	0,5	61	60	-	-	4	-	3	-	2	2	2	-
— — cordis	922	3,9	425	497	-	-	4	3	6	2	10	17	10	2
— — hepatis	32	-	20	12	-	-	2	-	-	-	1	1	1	-
— ventric. et canal. intestin.	48	-	23	25	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Vulnera	28	-	20	8	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Causæ aliæ	21	-	12	9	-	-	3	1	4	1	-	-	-	-
Tilsammen	23470		11752	11717	-	-	1886	1564	1779	1620	602	622	328	38

Anmærkning. Ved Aldersfordelingen opføres ligesom i de tidligere Beretninger det i Aldersrubriken 1—5, en Død 20 Aar gammel i Aldersklassen 20—30 o. s. v.

ved kjendte Dødsaaarsager.

Fordeling paa Alder (par åge). Se Anmærkning.

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		over 100Aar.	Alder er opgivet for	
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
160	245	477	462	803	404	202	280	171	161	137	157	52	61	2	6	-	-	-	1671	1992
11	11	36	15	13	12	10	5	9	3	4	2	3	2	-	-	-	-	-	137	99
1	-	-	-	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	5	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	191	244
-	-	3	2	1	1	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	7	4
-	-	2	3	1	8	2	-	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	10	14
-	1	2	3	1	1	5	2	5	1	8	-	9	1	4	1	-	-	-	35	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	5
-	2	4	5	2	5	4	14	9	10	15	20	13	21	4	6	-	-	-	57	89
3	7	5	4	6	4	9	11	12	11	11	9	8	1	3	-	-	-	-	61	60
17	24	28	42	22	37	51	47	48	57	97	97	98	113	34	34	-	4	-	425	497
-	-	1	1	-	1	1	2	4	1	5	4	5	2	-	-	-	-	-	20	12
-	1	-	1	2	3	4	3	4	3	4	6	6	6	1	2	-	-	-	23	25
4	-	5	-	2	-	1	-	2	2	4	-	1	4	-	-	-	-	-	20	8
-	-	-	2	1	-	1	3	1	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-	12	9
364	462	848	863	625	862	663	786	854	732	1290	1166	1531	1537	820	888	141	212	3	11731	11702

Døde efter det fyldte Aarstal. Naar en Død saaledes opgives at være 1 Aar gammel, anføres

Kjendte Døds-

Tabel XLIV (Forts.).			I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Tilsammen.	Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsaaarsager	Kristiania.	Drøbak. Son, Hølen, Hvilsten.	Moss. Sarpsborg. Fredrikstad. Fredrikshald.	Drammen. Holmsbu. Hønefoss. Kongsberg. Svelviken. Holmestrand. Horten. Aasgaardstrand. Tønsberg. Sandefjord. Larvik.	Kongsvinger. Hamar. Gjøvik. Lillehammer.	Skien. Porsgrund. Brevik.		
Febris typhosa exan- thematica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	44	-	25	-	2	1	1	-	-	2
Gangræna, Decubit.	27	-	3	-	-	-	2	1	-	1
— pulmonum	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
— senilis ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— chronica .	14	-	4	-	-	2	-	1	-	-
Hæmorrhagia	7	-	2	-	1	-	-	-	-	1
— pulmonum.	10	-	6	-	-	-	-	-	-	-
— uteri (non puerp.)	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— ventriculi .	13	-	2	-	1	1	-	-	-	2
Hepatitis	4	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Hernia	12	-	3	-	1	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	6	-	1	-	-	-	-	-	-	1
Hydrops, Ascites ..	11	-	5	-	-	-	1	-	-	-
Hysteria	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	15	-	8	-	-	3	-	-	1	1
Influenza	103	1,2	27	-	1 2	2 1	8	-	-	3 1
Insania	26	-	6	-	1	2	-	-	-	-
Intoxicatio	9	-	5	-	-	-	-	-	-	-
Laryngitis	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Lepra	31	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia et Pseu- doleuchæmia	3	-	2	-	-	-	1	-	-	-
Lithiasis	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis simplex.	122	1,4	44	1	4 2	1 2	9	-	1	1
— tuberculosa	317	3,6	99	-	2	10 8	6	-	6	2 1
— cerebrospinal.	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— epidem.	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— spinalis Mye- litis	19	-	6	-	2	1 1	-	-	-	1 1
Morbilli	366	4,2	160	1	4 1	6 12	-	-	6	-
Morbus Addisonii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowii .	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	14	-	11	-	-	-	1	-	-	-
— macul.Werl- hofii	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-
— viar. urinifer.	19	-	7	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	185	2,1	64	-	2	10 7	3	-	1	2
Noma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-

arsager i Byerne.

IX										X			XI				XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII	XIX	XX						
Langesund.	Kragerø.	Østerisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefiord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Slavanger.	Skudeneshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodo.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.
2	2	2	1	1	1	11	3	3	1	1	2	2	1	14	3	2	2	4	117	3	11	4	8	1	2	1	2	3	1	1	1	1

arsager i Byerne.

[illegible]

Kjendte Døds

Tabel XLIV (Forts.).		Tilsammen.		Forhold i Procent til samtlige i Byerne opgivne Dødsårsager.		I	II	III			IV			V				VI	VII	VIII						
Dødsårsager. (Causes de décès).						Kristiania.	Drobak. Son, Hølen, Hvitsten.	Moss.	Sarpsborg.	Fredrikstad.	Fredrikshald.	Drammen.	Holmsbu.	Hønefoss.	Kongsberg.	Svelviken.	Holmestrand.	Horten.	Asgaardstrand.	Tønsberg.	Sandefjord.	Larvik.	Kongsvinger.	Hamar.	Gjøvik.	Lillehammer.
		Scorbutus	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Scrophulosis	18	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1
Strictura oesophagi	7	.	6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.
Struma	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Syphilis	39	.	22	.	.	.	.	.	2	2	.	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	.	1	.	.	.
Tabes dorsalis	5	.	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	
Tetanus	5	.	2	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
Tuberculosis miliar.	4	.	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
— pulmonum	1419	16,2	434	5	12	1	35	15	41	.	1	16	6	8	13	1	10	3	34	5	7	3	4	19	5	.
— alior. organ.	76	0,9	22	.	.	.	1	.	7	.	.	1	.	.	.	.	.	.	1	1	1	.	2	.	.	.
Tumores	5	.	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tussis convulsiva	233	2,7	75	.	.	2	3	3	9	.	.	.	.	.	1	1	.	.	.	.	.	.	.	7	1	.
Typhlitis, Peri- Para	5	.	4	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.
Ulcus ventriculi v. duodeni	16	.	13	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1
Uræmia	14	.	4	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.
Varicellæ	1	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Variolæ	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Veneficium ex alka- linis	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Vitia conformationis — org. abdominis	47	.	9	1	.	1	.	3	.	.	.	.	.	2	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	2	.
— — cerebri.	44	0,5	18	.	.	1	1	.	.	.	.	.	1	.	1	.	1	.	3	1	.	.	.	.	.	.
— — cordis	358	4,1	127	5	4	4	10	8	16	.	1	4	1	1	6	6	2	9	1	4	2	.	.	4	1	.
— — hepatis	8	.	2	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.
— — ventric. et can- nal. intestin.	12	.	1	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	1	.
Vulnera	4	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Causæ aliæ	15	.	11	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
Tilsammen	8767	.	3138	30	83	51	197	198	351	14	66	19	38	85	197	18	146	21	64	16	27	100	65	1	1	1

arsager i Byerne.

IX					X			XI							XIII	XIV	XV		XVI	XVII		XVIII	XIX	XX									
Langesund.	Kragerø.	Østerrisør.	Tvedestrand.	Arendal.	Grimstad.	Lillesand.	Kristiansand.	Mandal.	Farsund.	Flekkefjord.	Sogndal.	Egersund.	Sandnes.	Slavanger.	Skudenshavn.	Kopervik.	Haugesund.	Bergen.	Florø.	Aalesund.	Molde.	Kristiansund.	Trondhjem.	Levanger.	Stenkjær.	Namsos.	Mosjøen.	Bodø.	Tromsø.	Hammerfest.	Vardø.	Vadsø.	
.	.	.	.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	1	2	.	.	.	3	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	2	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	3	.	.	.	4	.	.	.	.	.	1	1	.	.	1	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	2	.	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
3	14	8	11	12	13	8	34	14	5	9	16	12	88	5	2	21	215	.	.	50	4	18	126	3	7	3	1	7	15	4	7	7	
1	1	.	.	1	.	.	1	3	1	.	.	1	1	2	.	.	11	.	.	2	.	1	5	1	.	.	.	1	6	.	2	1	
.	.	.	.	5	.	.	6	.	.	1	1	.	.	5	2	.	71	.	1	3	.	.	13	.	.	.	.	.	2	3	15	3	
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	1	.	.	.	.	.	1	.	.	1	.	1	.	.	.	1	2	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
2	5	4	2	4	4	1	3	.	.	.	.	.	1	2	14	2	5	46	1	5	1	.	22	9	.	.	1	1	4	2	.	3	
.	.	.	.	3	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
20	71	38	25	35	42	21	264	65	24	30	2	51	33	458	19	8	73	1230	7	176	22	71	686	38	25	12	15	46	110	44	51	38	

kjendte Dødsaaarsager i Byerne.

et par âge dans les villes.

Fordeling paa Alder (par âge).														Alder er opgivet for			
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.			
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
1	-	4	-	5	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	13	-
-	3	-	2	-	1	2	-	2	-	2	1	-	-	-	-	6	9
-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
-	-	-	-	1	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	21	27
1	-	3	1	5	7	16	23	36	48	50	49	20	24	1	-	134	153
-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	5	3	1	-	-	-	8	5
-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-	-	1	5
1	2	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	7
-	1	-	-	1	-	-	-	2	2	4	3	1	1	-	-	8	7
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	42	41
1	-	2	2	-	1	1	4	3	7	6	14	6	8	-	2	290	266
-	-	3	1	3	1	6	7	15	21	31	37	6	12	-	-	67	85
3	2	2	17	25	31	54	50	74	65	59	50	6	8	-	2	223	226
1	-	1	-	1	-	-	3	1	-	1	-	-	-	-	-	8	7
-	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	4
-	1	-	1	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	4
-	-	-	1	-	-	1	2	-	-	-	-	1	2	-	-	45	36
-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	5	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1
1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	4	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	123	91
-	-	-	-	-	1	3	-	2	1	11	1	3	1	1	-	20	4
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	133	101
-	-	-	-	-	-	-	2	7	8	57	82	81	94	9	34	154	220
3	1	2	1	2	1	4	1	3	2	3	1	-	1	1	-	20	11
2	-	-	4	1	-	2	6	-	7	3	9	-	6	-	-	302	277
1	-	-	1	1	2	-	-	1	2	4	2	-	1	-	-	19	15
2	3	1	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	168	191
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	1	-	-	2	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3
-	-	1	1	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3
2	-	2	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	7	6
1	1	4	3	1	3	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	14	15
1	2	3	2	2	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	14	10
8	10	4	4	2	2	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-	27	29
7	-	5	-	7	-	2	-	6	2	1	3	-	-	-	-	38	6
-	-	1	-	-	1	2	2	4	2	7	5	3	-	-	-	17	10
-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
1	2	-	2	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4	3
2	-	-	1	1	-	-	1	-	2	2	2	-	-	-	-	6	8
1	-	3	1	-	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	4	3
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	5	5
-	1	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
-	1	-	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	3	10

Kjøn- og Aldersopgaver ved

Dødsaaarsager. (Causes de décès).	Sum.	Fordeling paa Kjøn (par sexe).		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.		15—20 Aar.	
				Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.
		Mandkj.	Kvindekj.										
Hæmorrhagia uteri.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— retenta.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
—													
Purpura	3	2	1	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia.....	45	30	15	6	1	1	1	3	-	2	1	-	1
Pyelitis, Pyonephrosis....	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	78	46	32	23	19	23	13	-	-	-	-	-	-
Ruptura cordis.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	10	5	5	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Scarlatina.....	112	54	58	6	5	40	38	7	12	1	1	-	1
Scorbutus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Scrophulosis.....	18	10	8	2	1	4	5	3	2	-	-	-	-
Stricture oesophagi.....	7	4	3	-	-	3	-	-	-	-	1	-	-
Struma	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	39	24	15	14	7	1	3	-	-	-	-	-	-
Tabes dorsalis.....	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tetanus	5	4	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	1
Tuberculosis miliaris.....	4	3	1	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
— pulmonum.....	1419	675	744	11	12	42	24	21	25	30	32	59	85
— alior. organ.....	76	48	28	1	3	4	7	9	4	9	4	4	5
Tumores	5	3	2	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Tussis convulsiva.....	233	110	123	56	50	48	71	6	2	-	-	-	-
Typhlitis, Peri-, Para....	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi v. duodeni	16	7	9	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Uræmia.....	14	9	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Varicellæ.....	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Variolæ.....	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium ex alkalinis ..	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis.....	4	2	2	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— organ. abdominis....	47	19	28	3	1	1	-	-	1	-	-	-	1
— — cerebri.....	44	21	23	1	1	-	1	1	1	-	2	-	-
— — cordis.....	358	179	179	4	1	3	2	1	8	2	10	9	6
— — hepatis.....	8	4	4	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
— — vent.&can.int.	12	6	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	4	3	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ.....	15	8	7	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-
Sum	8767	4383	4384	1082	919	814	777	188	210	85	104	124	143

jendte Dødsaaarsager i Byerne.

Fordeling paa Alder (par åge).																Alder er opgivet for	
20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.		Mandkj.	Kvindekj.
Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.	Mandkj.	Kvindekj.		
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	1	3	5	1	1	5	2	3	1	4	1	-	-	-	-	2	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	30	15
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	46	32
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	1	2	1	1	1	1	1	-	-	-	-	-	-	5	5
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	54	58
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1
-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	10	8
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	3
-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
-	-	-	-	4	1	4	3	1	1	-	-	-	-	-	-	24	15
-	-	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	4	1
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	1
-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1
166	163	126	153	87	104	73	79	39	47	19	17	2	3	-	-	675	744
12	3	5	2	-	-	2	1	1	-	1	1	-	-	-	-	48	28
-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	3	2
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	110	123
1	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	3
1	3	-	4	2	1	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	7	9
1	2	-	-	2	1	1	1	3	-	1	-	-	-	-	-	9	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2
-	-	1	-	-	4	3	7	6	5	3	8	2	1	-	-	19	28
1	2	1	2	1	3	4	4	6	5	4	3	1	1	-	-	21	23
12	12	15	10	24	12	25	27	41	36	31	42	12	12	-	1	179	179
1	1	-	-	1	1	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-	4	4
-	-	-	1	2	1	-	-	1	1	3	2	-	1	-	-	6	6
1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	3	1
-	1	1	-	1	2	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	8	7
280	292	253	313	250	250	314	298	375	346	425	457	173	224	13	47	4376	4380

Endel af Lægerne behandlede epidemiske Sygdomme, fordelte paa Lægedistrikter og Maaneder.

(Cas de quelques maladies épidémiques par districts civils médicaux et par mois).

De i følgende Tabeller optagne romerske Tal betegner de enkelte Amter, saaledes som det paa Side 1* o. flg. er anført.

De af Lægerne meddelte Opgaver over Tilfældenes Fordeling paa Maanederne omfatter ikke alle behandlede Tilfælde, idet Tiden ikke altid er opgivet for samtlige disse.

a. Exantematisk Tyfus (*Typhus exanthematicus*).

Tabel XLVI.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Alstahaug	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIX.	Tranø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Maalselven	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Balsfjord	-	-	11	10	2	1	1	-	-	-	-	-
XX.	Loppen	9	5	-	-	18	5	-	-	-	-	13	16
	Hammerfest (By)	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
	Vadsø (Bygder)	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

b. Tyfoidfeber (*Illeotyphus*).

		6	8	1	1	1	2	-	5	10	-	3	4
I.	Kristiania By												
II.	Aker	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	1
	Ullensaker	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
	Høland	-	2	-	-	1	1	1	1	-	1	-	-
	Follo:												
	Drobak By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1
	Son og Hølen Byer	1	-	-	-	-	-	-	4	1	-	3	-
III.	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	-	4	1	-	-
	Eidsberg	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Moss (Bygder)	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	3	-	-	1	1	-	-	3	-	1	-	1
	Bygder	-	-	1	1	-	-	2	1	-	-	-	1
IV.	Hvaler	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Fredrikshald By	1	-	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-
	Drammen:												
	Drammen By	78	21	18	21	12	4	4	12	9	2	1	-
	Holmsbu —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Bygder	-	1	-	2	-	-	-	1	-	1	-	-
V.	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	1	-	1	2	-	-	-
	Nes	-	-	-	-	6	-	-	2	-	-	-	-
	Sandsvør:												
	Kongsberg By	3	-	-	-	1	-	-	4	-	-	-	-
VI.	Bygder	1	1	2	-	-	1	1	2	-	-	-	-

b. Tyfoidfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XII.	Indre Søndhordland ..	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Voss	8	4	-	1	5	3	-	1	1	1	-	4
	Søndre Midthordland ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4
	Nordre —	1	2	1	-	-	1	-	-	-	1	-	7
	Ostereen	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1
	Alversund	2	3	2	2	3	-	-	1	1	2	6	4
	Lindaas	2	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIII.	Bergen	6	1	4	2	5	2	4	7	7	20	22	41
XIV.	Lyster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	2	-
	Sogndal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Vik	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gulen	3	1	-	-	-	-	-	-	2	1	1	2
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	1
	— Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	5	-
	Gloppen	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Indviken	2	4	3	-	2	1	-	5	-	-	2	2
XV.	Vestre Søndmør	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	5	11
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aalesund By	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-
	Ytre Romsdal	7	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	10	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kristiansund By ...	-	-	-	-	-	-	1	-	6	6	3	3
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	1	10
	Surendalen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems Stadsfysik.	1	6	9	4	9	11	6	6	2	1	7	4
	Strinden	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Røros	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Guldalen	-	-	1	1	1	-	3	1	-	-	-	1
	Opdal	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	1	-
	Hitteren	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Hevne	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Ytre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Indre —	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	2
	Frosten	-	-	1	-	1	1	-	3	1	1	-	1
	Levanger (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Stenkjær (Bygder)....	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Namsos (By)	-	-	-	-	-	-	-	1	3	1	-	-
	Vikten	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-

b. Tyfoidfeber (Forts.). c. Epidemisk Cerebrospinalmeningit.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Alstahaug	-	-	-	-	-	1	-	5	-	1	-	-
	Ranen	-	-	-	-	-	-	2	-	-	4	4	4
	Lurø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bodø:												
	Bodø By	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Skjerstad	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Steigen	-	1	-	1	3	-	-	-	-	-	-	1
	Ofoten	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Buksnes	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Østlofoten	-	-	1	4	3	1	-	-	-	-	7	-
	Hadsel	-	-	-	-	2	3	-	-	1	3	12	2
	Sortland	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Under Lofotfisket	-	2	5	5	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	2	3	3	-	-	3	6	2	1	-	4
	Ibestad	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
	Berg	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	-
	Lenviken	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
	Maalselven	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Balsfjord	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tromsø (By)	-	-	-	-	1	-	-	2	2	-	1	-
XX.	Skjervø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hammerfest (By)	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Vardø:												
	Vardø By	-	-	-	-	-	-	2	-	3	1	3	1
	Bygder	-	-	-	-	-	-	5	16	3	9	-	2
	Vadsø (By)	-	-	-	-	-	-	2	-	3	5	2	2
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-

c. Epidemisk Cerebrospinalmeningit (*Meningitis cerebro-spinalis epidemica*).

III.	Moss (Bygder)	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sarpsborg (Bygder)	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	3	-
	Hvaler	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
VI.	Hedemarken (Bygder)	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1
	Rendalen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Nordre Valdres	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IX.	Sætersdalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Voss	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
XIV.	Kinn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
XV.	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Hadsel	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-

d. Børnekopper (*Variolæ*). e. Skarlagensfeber.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
I.	Kristiania By	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
IV.	Drammens By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg (Bygder) ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
IX.	Vestre Nedenes	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
X.	Kristiansands Stads- fysikat	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ibbestad	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-

e. Skarlagensfeber (*Scarlatina*).

I.	Kristiania By	72	60	96	82	50	79	31	47	54	92	140	103
II.	Aker	22	24	12	16	-	7	3	18	10	11	25	9
	Ullensaker	2	-	-	4	3	1	1	-	-	4	4	1
	Høland	3	7	-	1	4	-	1	1	1	2	-	1
	Follo:												
	Drobak By	-	5	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	1	6	3	-	1
III.	Eidsberg	1	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Moss (By)	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	2	8
	Bygder	-	5	-	3	1	-	-	-	2	-	-	1
	Sarpsborg:												
	Fredrikstad By	2	3	1	5	2	2	-	-	-	-	1	1
	Bygder	-	1	-	14	-	-	-	-	-	-	-	-
	Fredrikshalds Stads- fysikat	-	-	2	3	-	-	-	-	-	2	1	-
IV.	Drammen:												
	Drammen By	14	7	13	8	13	21	10	20	39	66	70	47
	Bygder	1	-	-	8	4	5	2	7	27	23	38	33
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	-	3	3	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	2	9	11	25	8	5	8	13	6	3	2	-
	Modum	22	15	7	10	3	10	6	1	3	10	33	50
	Aal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	4	-	4	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	2	-	-	-	-	-
	Rollag	2	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	7	4	-	-	-	-	-	-	-	9	12	9
	Horten —	-	-	-	-	1	-	-	1	7	3	11	5
	Bygder	7	4	16	1	6	3	1	-	-	-	9	15
	Hof:												
	Holmestrand By	1	-	1	1	3	-	-	-	-	-	2	-
	Bygder	5	5	14	9	6	9	21	1	6	7	10	8

e. Skarlagensfeber (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XII.	Haugesund (By).....	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Sveen	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland...	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Tysnes	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	-	-	5	-	1	-	-	-	-	-	2	7
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	2	7	-	-	-
	Voss	4	-	-	-	5	5	-	1	-	-	-	-
	Søndre Midthordland	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	6	-	-	-	-	4	-	-
	Alversund	-	-	-	-	7	-	3	-	-	-	-	-
	Lindaas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
XIII.	Bergens By.....	3	7	3	7	1	3	7	6	15	15	22	18
XIV.	Lyster.....	4	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Vik	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-	2	12
	Nordfjordeidet	nogle lette Tilfælde.											
	Gloppen	-	-	-	-	-	3	-	-	-	5	3	2
	Indviken	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Vestre Søndmør.....	-	-	-	2	-	-	1	10	12	6	17	-
	Indre —	-	-	-	-	-	9	2	3	-	2	3	7
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	12	-
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	10	-	-	13	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By.....	-	1	7	34	72	28	18	11	20	9	12	5
	Bygder.....	1	-	-	6	10	3	3	1	5	3	4	6
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	26	12
	Bygder	-	-	-	-	12	21	9	26	4	24	30	28
	Indre Romsdal	-	3	-	2	16	2	-	13	2	2	14	3
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	110	148	104	31	37	5	7	1	-	-	3	25
	Bygder	10	90	59	87	222	90	21	10	21	8	9	14
XVI.	Sundalen	-	2	6	6	13	4	4	3	1	-	6	1
	Surendalen.....	-	-	13	8	11	14	3	3	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	-	13	5	14	12	8	5	7	5	1	-	-
	Trondhjems Stadsfysik.	4	5	7	13	11	20	9	7	13	15	4	25
	Strinden	2	2	1	3	1	-	5	-	-	-	3	5
	Selbu	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Røros	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	2
	Guldalen	1	-	-	-	6	3	-	-	-	-	-	10
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	3	-
	Orkedalen	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-	-
	Hitteren	1	13	23	5	24	18	10	3	10	-	6	-
	Hevne	2	-	-	1	9	27	1	15	10	3	9	6
	Ytre Fosen	-	-	-	-	4	22	14	10	6	10	11	11
	Indre —	8	10	22	12	6	11	7	3	8	11	21	3
	Nordre —	-	-	2	2	-	-	4	1	4	7	6	-

e. Skarlagensfeber (Forts.). f. Mæslinger.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	-	-	-	5	-	-	2	1	11
	Frosten	-	-	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-
	Levanger (By)	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-	1	2
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	2	10
	Inderøen	1	-	5	2	6	1	-	-	8	2	-	3
	Namsos (By)	-	-	-	1	-	-	5	-	3	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Kolvereid	3	-	-	-	5	3	6	2	-	1	-	-
	Vikten	-	-	-	-	-	-	3	5	1	1	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Alstahaug	3	4	1	3	1	1	2	-	1	3	-	-
	Ranen	-	-	-	-	17	22	11	6	2	-	2	5
	Lurø	-	-	-	7	17	-	9	-	-	-	3	3
	Bodø (By)	9	3	4	5	3	4	1	-	1	1	2	7
	Bygder	-	-	-	-	2	1	1	1	-	-	1	-
	Folden	-	2	-	-	-	7	-	-	-	2	-	2
	Skjerstad	-	-	-	-	4	25	39	39	94	4	-	-
	Steigen	-	-	-	-	-	3	6	1	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	-	5	12	1	8	1	-	-
	Ofoten	-	-	-	-	15	3	7	10	3	7	1	6
	Flakstad	-	1	-	-	1	3	-	-	1	-	-	-
	Buksnes	11	5	-	-	22	3	-	7	-	-	-	2
	Østlofoten	7	1	8	21	35	22	4	4	6	-	-	2
	Hadsel	18	11	13	12	6	2	19	7	4	2	-	1
	Sortland	8	5	13	29	3	-	1	1	4	6	1	-
	Under Lofotfisket	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	5	2	9	9	6	17	5	7	14	1
	Ibbestad	-	-	-	-	5	25	4	4	5	3	-	-
	Tranø	8	10	11	3	4	4	4	1	-	-	2	-
	Lenviken	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-
	Balsfjord	-	-	-	-	-	2	-	3	3	5	6	-
	Tromsø (By)	-	-	-	-	3	13	26	10	1	1	2	1
	Bygder	-	-	-	-	1	2	3	3	7	2	1	3
XX.	Alten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Kistrand	-	-	-	-	-	-	-	-	9	15	-	-
	Varde (By)	-	1	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
	Vadsø (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	2	3	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-

f. Mæslinger (*Morbilli*).

I.	Kristiania By	272	449	470	351	276	170	54	18	3	9	11	10
II.	Aker	7	160	299	96	56	28	75	30	3	17	16	15
	Ullensaker	1	-	-	4	11	8	-	1	-	-	-	-
	Høland	2	-	10	22	4	9	1	-	1	-	-	2
	Follo:												
	Drebak By	-	-	-	-	-	4	11	-	-	7	-	-
	Son og Hølen Byer ..	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	4	2	7	4	-	-	-	-

f. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Eidsberg	-	1	2	13	17	21	12	1	-	-	1	-
	Moss (By)	-	-	-	-	-	4	3	14	58	85	130	116
	Bygder	-	-	-	8	7	-	9	-	5	3	10	17
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By.....	-	-	1	-	2	4	20	18	110	47	9	4
	Fredrikstad —.....	-	-	-	5	-	1	6	2	-	-	3	16
	Bygder	-	-	-	-	4	5	4	5	15	35	35	8
	Hvaler	-	-	-	-	-	13	6	-	-	5	-	8
	Fredrikshalds Stads- fysikat	-	-	-	3	-	-	3	4	6	13	38	255
IV.	Drammen:												
	Drammens By.....	-	3	53	27	40	36	22	7	16	36	21	36
	Holmsbu —.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2
	Bygder	-	2	1	7	27	9	1	4	4	13	12	11
	Ringerike	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Modum	-	-	1	6	3	-	-	-	-	-	-	4
	Nes	-	-	-	-	-	-	5	5	2	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By.....	-	-	-	3	-	-	3	-	-	-	9	10
	Bygder	-	-	-	-	-	-	1	-	3	8	1	-
	Rollag	-	-	-	-	-	2	2	1	3	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By.....	-	-	-	-	-	-	-	1	56	263	55	2
	Horten —.....	-	-	-	-	-	22	24	25	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	7	8	4	21	59	23
	Hof:												
	Holmestrand By....	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-
	Bygder	1	1	3	-	2	8	3	2	1	-	-	-
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	2	-	-	-	-	2	-	2	-	-
	Sandefjord By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	-	-	-	-	-	-	18	4	18	3	-	1
	Bygder	-	-	-	-	2	10	19	11	14	5	15	13
	Hedemarken:												
	Hamar By.....	-	-	-	22	113	110	33	12	-	-	-	-
	Bygder	-	1	-	5	43	95	47	23	23	45	88	58
	Søndre Østerdalen....	-	1	-	-	-	1	-	-	8	1	14	16
	Rendalen	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	1	-
	Tønsset	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land ...	-	-	-	6	-	-	1	1	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Faaberg:												
	Lillehammer By....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	5
	Lom	17	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje	1	-	-	-	1	-	-	-	10	-	-	-

f. Mæslinger (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Skien :												
	Skien By	-	-	-	-	-	-	2	4	2	-	-	-
	Porsgrund By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	2	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	4	2	1	-	-
	Kragerø (Bygder)	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Hollen	-	-	-	-	-	-	4	5	1	7	11	21
	Sauland	-	-	1	3	20	15	9	21	13	24	17	4
	Kviteseid	-	-	-	-	-	-	1	3	-	2	6	3
IX.	Østre Nedenes	-	-	5	2	1	1	-	-	-	-	-	-
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	3
	Evje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	10	7
X.	Kristiansands By	-	-	1	-	-	-	-	5	98	290	240	61
	Oddernes	-	-	-	-	-	-	-	1	7	52	67	27
	Undal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Flekkefjord (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
XI.	Sogndal	-	-	-	-	-	6	-	-	-	-	-	-
	Egersund (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	12
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	3
	Sandnes (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	5
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	10
	Stavanger Stadsfyskat ..	-	1	-	-	-	-	-	-	16	284	717	393
	Stavanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	1	9
	Sand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10
	Karmøen:												
	Kopervik By	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	2	1	4	1	-	-	-	5	-	1	1
	Haugesund By	-	-	-	-	-	2	23	27	3	14	35	16
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	3	-	6	4	-
XII.	Sveen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Ytre Søndhordland ...	-	2	-	-	-	-	10	23	30	17	-	-
	Tysnes	6	1	-	1	-	-	-	-	-	5	2	1
	Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3
	Voss	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland .	-	7	-	10	1	-	11	10	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	40	32	-	-	-	-	-	-	-
	Osterøen	-	-	-	3	14	1	2	-	-	-	-	-
	Alversund	1	14	2	9	6	16	11	1	-	-	-	-
	Lindaas	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XIII.	Bergens By	758	1135	565	248	83	28	5	3	7	2	-	-
XIV.	Vik	-	1	-	-	8	24	31	14	8	20	11	10
	Gulen	-	-	2	2	4	2	9	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	-	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn	-	1	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

f. Mæslinger (Forts.). g. Kighoste.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XV.	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	53	17	21	23	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	8	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Ytre Romsdal	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	34	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sundalen	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Surendalen	8	15	37	6	26	6	1	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	11	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems By	-	1	-	-	3	1	-	-	-	-	3	1
	Strinden	-	-	4	1	3	2	-	-	-	-	-	-
	Guldalen	-	-	-	2	2	1	-	-	-	-	-	-
	Orkedalen	-	-	4	10	4	3	2	-	-	-	-	-
	Nordre Fosen	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Levanger (Bygder) ...	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
	Inderøen	-	-	-	-	-	-	4	1	-	-	-	-
	Grong	-	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Vikten	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Alstahaug	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Gildeskaal	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
	Ofoten	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-
	Østlofoten	7	7	-	-	4	5	-	-	-	-	-	-
	Sortland	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Trondenes	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest (By).....	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-

g. Kighoste (*Tussis convulsiva*).

I.	Kristiania By	77	94	110	112	128	149	127	166	165	97	66	109
II.	Aker	1	-	-	-	4	1	8	23	13	16	15	10
	Ullensaker	-	1	13	3	12	-	-	3	2	-	3	7
	Høland	19	6	12	3	13	1	2	1	-	-	-	-
	Follo:												
	Drøbak By	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2
	Son og Hølen Byer.	-	-	-	2	2	-	3	-	-	-	-	-
	Bygder	-	1	6	8	1	-	-	-	2	10	9	1
III.	Eidsberg	-	-	-	-	-	-	3	3	1	7	11	1
	Moss (By)	4	-	-	-	-	-	1	-	2	1	3	-
	Bygder	-	-	-	-	5	15	2	-	-	-	1	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	1	-	2	-	-	-	8	6	11	21	16
	Fredrikstad —	2	-	-	2	3	11	4	10	10	8	29	57
	Bygder	-	-	-	-	7	9	-	13	6	12	39	9

g. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Hvaler	5	3	2	-	1	8	10	6	4	9	14	-
	Fredrikshald By.....	1	3	-	-	5	10	22	44	25	34	23	30
IV.	Drammen:												
	Drammens By	-	-	-	4	-	-	-	1	9	35	56	79
	Bygder	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
	Ringerike	5	2	5	4	-	1	-	-	-	-	4	5
	Modum	-	-	-	-	-	-	-	6	33	32	9	15
	Aal	2	5	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær	-	-	-	3	2	5	1	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By.....	-	-	2	-	-	5	5	16	19	19	12	34
	Horten —	-	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	3
	Bygder	-	-	1	-	-	3	19	7	9	6	10	15
	Hof:												
	Holmestrand By....	-	-	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-
	Bygder	1	1	-	7	10	2	1	13	2	1	4	4
	Larvik:												
	Larvik By	-	-	-	-	-	-	-	3	9	1	-	6
	Sandefjord By.....	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Bygder	-	-	-	5	-	-	1	-	3	37	19	18
	Hedemarken:												
	Hamar By	4	6	-	-	-	-	-	1	4	1	-	-
	Bygder	7	-	5	1	-	96	89	78	38	37	38	14
	Søndre Østerdalen ..	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	-	-
	Rendalen	-	-	-	-	-	-	1	7	-	-	1	2
VII.	Hadeland og Land ...	1	2	1	-	-	-	-	-	3	4	-	-
	Søndre Valdres	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Toten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-
	Faaberg	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	2	-	-	1	-	-	-	5	2	32	81	95
	Porsgrund By	-	-	-	-	-	-	4	8	7	16	31	21
	Brevik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	16
	Bygder	-	3	-	-	-	-	-	3	6	37	49	93
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	5	23
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	15
	Hollen	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-
	Sauland	-	2	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kviteseid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	4
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerriser By	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	4	3
	Tvedestrand By	-	-	-	-	1	15	22	21	8	1	-	-
	Bygder	-	-	2	11	28	44	25	35	16	2	2	43

3. Kighoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
X.	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	-	-	2	13	39	89	23	4	6	7	2	-
	Grimstad —	7	3	-	-	-	-	3	9	3	-	2	-
	Lillesand —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7	10
	Bygder	14	1	12	8	14	21	17	18	2	9	5	2
	Evje	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1
	Kristiansands By	13	11	10	17	10	4	5	-	7	-	1	3
	Oddernes	13	6	-	4	2	-	1	-	9	1	-	-
	Lyngdal	-	-	25	10	5	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse:												
XI.	Farsund By	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
	Bygder	-	1	2	7	-	1	3	-	-	-	3	1
	Flekkefjord (By)	7	7	-	-	-	-	3	1	2	-	-	-
	Bygder	7	9	5	2	-	-	1	4	-	-	-	-
	Sogndal:												
	Sogndal By	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	2	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-
	Egersund (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	3	-	6	2	3	2	2	5	13	9	14	27
	Karmøen:												
XII.	Skudeneshavn By ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland ...	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Ytre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tysnes	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Hardanger	4	-	5	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Ytre —	1	-	-	-	12	-	2	-	-	-	-	3
	Voss	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Søndre Midthordland ..	-	-	-	-	-	-	5	9	5	23	17	13
	Osterøen	-	-	-	-	8	9	2	4	-	8	1	-
XIII.	Alversund	-	-	-	3	-	6	15	9	6	-	-	1
	Lindaas	-	-	12	5	-	6	3	4	3	-	2	-
	Bergens By	239	265	140	80	59	59	36	37	47	53	96	85
	Lærdal	4	-	5	7	-	4	-	3	1	-	1	1
	Lyster	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4
	Sogndal	24	25	31	14	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vik	-	9	16	45	21	31	13	9	10	9	15	9
	Gulen	8	1	3	3	-	-	-	-	-	-	2	-
	Kirkebø	3	-	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre Søndfjord	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
XIV.	Indre —	-	20	3	-	2	12	-	-	-	10	-	-
	Kinn:												
	Florø By	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	1	16	5	11	11	2	1	7	1
	Ytre Nordfjord	-	-	-	4	8	27	10	6	1	23	6	7
	Nordfjordeidet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indviken	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
	Indre Søndmør	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	9	71
XV.	Aalesund By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Epidemisk Optræden.												
	Indre Søndmør	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	9	71
	Aalesund By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Epidemisk Optræden.												
	Indre Søndmør	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	1
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4	9	71

g. Kighoste (Forts.). h. Difteri.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Ytre Romsdal:												
	Molde By.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	1
	Bygder.....	-	-	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By...	-	-	-	-	1	1	-	-	-	10	44	81
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Sundalen.....	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems By.....	29	14	15	22	5	4	7	12	6	16	11	7
	Strinden.....	4	8	10	3	1	1	-	-	1	-	-	-
	Ørkedalen.....	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Hitteren.....	1	-	-	-	-	1	10	8	9	-	1	-
	Indre Fosen.....	-	-	-	-	25	24	3	2	1	4	-	-
XVII.	Frosten.....	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger (By).....	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	6	3
	Bygder.....	2	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Inderøen.....	-	1	-	-	-	4	1	-	-	-	-	-
	Stenkjær (Bygder).....	-	-	-	-	-	3	12	12	3	-	-	-
XVIII.	Brønnø.....	2	-	-	-	-	3	1	9	1	1	12	8
	Alstahaug.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	10
	Ranen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
	Lurø.....	-	-	-	-	-	-	-	2	4	12	-	-
	Gildeskaal.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bodø (By).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ofoten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Østlofoten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	27	-	-
	Hadsel.....	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	6
	Sortland.....	-	-	-	-	16	1	4	10	12	20	4	11
XIX.	Trondenes.....	-	4	5	10	16	41	67	27	27	8	6	21
	Ibbestad.....	-	-	-	-	-	-	2	2	10	-	12	20
	Tranø.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	11
	Tromsø (By).....	21	10	7	1	1	-	-	-	-	-	7	-
	Bygder.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Hammerfest (By).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	23	42
	Tanen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	7
	Vardø (By).....	-	-	-	-	-	-	6	3	29	55	12	3
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	2	16	1	6	-	-
	Vadsø (By).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	18	28
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	14
	Sydvaranger.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	16

h. Difteri (*Diphtheria*).

I.	Kristiania By.....	56	41	41	35	38	57	38	55	89	86	65	57
II.	Aker.....	14	31	17	3	12	3	8	4	10	7	7	2
	Ullensaker.....	5	1	13	10	6	6	-	2	7	8	-	5
	Høland.....	11	4	14	10	2	3	4	-	1	1	3	7
	Follo:												
	Son og Hølen Byer.	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder.....	1	-	5	6	7	2	-	5	1	1	2	1

h. Differi (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
III.	Eidsberg	18	14	3	6	6	2	1	5	3	2	2	1
	Moss (By)	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	1	1	3	8	-	1	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	3
	Fredrikstad By	12	8	9	13	2	4	1	-	1	-	-	2
	Bygder	-	10	-	-	13	7	7	2	2	4	2	6
	Hvaler	32	16	2	-	6	33	3	2	10	19	6	17
	Fredrikshalds By	12	12	14	19	7	15	13	3	5	14	10	10
IV.	Drammen:												
	Drammens By	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	1
	Bygder	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-
	Ringerike:												
	Hønefoss By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	8	2	1	1	-	1	6	17	3	-
	Modum	-	-	1	3	1	-	4	-	-	2	-	-
	Nes	-	-	2	-	-	1	-	-	-	3	-	-
	Aal	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	-	-	8	2	1	5	3	3	1	2	2
	Bygder	1	1	1	6	1	5	8	2	1	2	3	4
V.	Tønsberg:												
	Horten By	1	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-
	Bygder	4	-	1	-	-	3	2	-	-	-	4	-
	Hof:												
	Holmestrand By	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	7	-	1	-	-	1	-	-	-	-	2	-
	Larvik:												
	Larvik By	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	3	-
	Sandefjord By	-	-	-	-	-	-	-	3	1	3	2	2
	Bygder	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	5	3
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	-	-	2	-	-	1	-	-	-	5	5	1
	Bygder	15	1	-	-	8	4	7	2	2	7	39	6
	Hedemarken	25	18	10	22	10	33	24	13	5	8	13	11
	Søndre Østerdalen	-	-	-	-	-	2	2	3	2	1	8	6
	Trysil	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	3
	Rendalen	1	-	1	-	2	-	1	3	2	1	-	-
	Tønsset	3	4	3	12	14	13	2	1	1	3	-	2
VII.	Hadeland og Land ...	4	12	16	3	12	2	8	3	5	6	8	32
	Søndre Valdres	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	7
	Nordre	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	2
	Bygder	7	4	2	4	5	-	2	1	1	1	3	4
	Faaberg:												
	Lillehammer By	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
	Bygder	15	-	1	1	6	6	1	2	4	1	-	-
	Ringebu	13	5	6	9	6	3	3	2	3	7	5	5

h. Difteri (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VIII.	Skien:												
	Skien By	3	-	7	2	3	2	-	1	-	-	-	-
	Porsgrund By	7	7	11	10	3	8	6	1	5	2	-	-
	Brevik By	7	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-	-
	Bygder	7	7	7	7	5	1	5	1	8	7	4	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	2	-	-	1	-	-	-	-	2	-
	Langesund By	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	1	-	1	2	6	2	-	-	14	1
	Hollen	-	4	1	1	-	6	-	-	-	-	1	-
	Sauland	-	-	-	-	-	-	5	-	-	-	-	-
	Kviteseid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	4
	Laardal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisør By	-	-	-	-	-	1	3	-	1	8	2	-
	Tvedestrand By	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-
	Bygder	31	16	24	18	10	9	27	30	8	9	15	6
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	18	10	6	11	-	6	2	3	3	-	2	4
	Grimstad By	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
	Lillesand By	-	-	1	1	-	4	-	-	-	1	-	1
	Bygder	39	17	6	4	6	13	14	3	8	4	2	27
	Evje	2	4	2	2	14	1	2	1	3	1	2	4
X.	Kristiansands By	4	10	4	4	10	9	4	2	6	7	13	60
	Oddernes:												
	Mandal By	3	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	-	3	-	4	3	1	4	2	7	6	3	5
	Undal	8	-	-	-	-	-	-	6	2	2	-	2
	Vanse	-	-	-	5	9	-	-	-	-	1	2	3
XI.	Egersund (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
	Bygder	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandnes (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Stavanger Stadsfysikat	19	17	13	14	9	12	5	1	2	-	3	5
	Stavanger	5	-	1	2	-	1	2	4	6	1	-	3
	Finnø	8	1	4	1	4	2	-	4	3	5	11	4
	Sand	-	-	-	1	11	5	1	5	4	4	-	-
	Karmøen	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	1	-
	Haugesund (By)	8	1	-	2	3	2	2	1	4	2	3	2
	Bygder	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	3	-
XII.	Sveen	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Ytre Søndhordland	-	-	-	25	8	10	15	7	4	-	-	-
	Indre Hardanger	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ytre —	-	3	-	-	3	2	14	11	7	7	9	6
	Søndre Midthordland	-	-	-	2	-	-	-	3	3	9	8	1
	Nordre —	3	6	-	1	1	-	3	-	-	14	14	10
	Osterøen	1	-	1	-	1	1	1	2	-	1	-	-
	Alversund	-	2	4	-	-	-	4	1	5	3	-	3
	Lindaas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
XIII.	Bergens By	8	2	3	3	2	1	-	5	9	9	6	5

h. Difteri (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XIV.	Lyster.....	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vik.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Gulen.....	-	-	8	1	-	4	4	1	1	5	-	-
	Kirkebø.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndfjord.....	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn.....	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord.....	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Gloppen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
	Indviken.....	-	-	4	2	4	-	-	-	2	-	3	2
XV.	Vestre Søndmør.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
	Indre —.....	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-
	Nordre —.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aalesund By.....	2	-	1	3	4	1	2	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2
	Ytre Romsdal:												
	Molde By.....	-	-	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2
	Indre Romsdal.....	-	-	-	-	5	3	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	4	3	-	1	-	-	-	4	5	5	1	-
	Bygder.....	-	4	-	5	3	4	2	4	-	2	-	-
	Sundalen.....	2	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Surendalen.....	-	-	3	3	-	1	1	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør.....	5	-	1	-	1	-	-	-	2	-	1	11
XVI.	Trondhjems By.....	53	41	24	31	24	21	25	10	10	42	14	18
	Strinden.....	5	4	2	3	5	6	6	-	-	1	-	8
	Selbu.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Røros.....	1	1	5	29	2	2	6	5	1	-	2	2
	Guldalen.....	9	1	8	2	1	2	4	-	-	4	1	1
	Opdal.....	1	-	-	1	5	3	3	-	-	-	1	-
	Orkedalen.....	6	-	2	-	1	-	7	-	8	24	5	6
	Hitteren.....	5	1	2	2	1	4	4	9	7	4	1	16
	Hevne.....	19	26	17	2	-	-	9	2	3	1	4	1
	Ytre Fosen.....	23	9	22	9	13	9	1	-	-	-	2	1
	Indre —.....	10	4	4	10	-	1	-	6	2	6	2	3
	Nordre —.....	5	3	-	1	1	1	3	-	-	-	-	-
XVII.	Stjørdalen.....	14	8	1	6	-	5	3	11	1	2	5	1
	Frosten.....	4	6	-	1	-	1	2	-	1	2	5	-
	Levanger (By).....	3	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	3	1	3	-	3	8	3	-	5	1	2	2
	Inderøen.....	5	1	-	-	2	4	2	-	-	-	6	-
	Stenkjær (By).....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder.....	5	7	-	6	4	-	-	1	2	-	2	5
	Grong.....	-	-	1	1	-	2	-	-	-	-	-	-
	Namsos (By).....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder.....	-	-	-	-	-	-	-	2	2	7	1	-
	Fosnes.....	5	7	1	-	3	3	4	2	-	-	-	-
	Kolvereid.....	3	-	1	-	-	-	-	-	-	4	-	-
	Vikten.....	2	8	2	2	-	-	4	2	-	3	2	2
XVIII.	Brønnø.....	11	8	3	3	5	18	5	5	11	4	4	7
	Alstahaug.....	10	8	9	10	6	17	19	23	21	10	7	10

h. Differi (Forts.). i. Strubehoste.

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Vefsen:												
	Mosjøen By	5	2	-	1	4	9	5	6	-	1	1	1
	Bygder	3	-	8	5	14	9	15	11	-	10	1	-
	Ranen	3	1	-	1	10	15	10	4	2	7	1	1
	Lurø	8	-	7	1	-	5	-	-	3	-	1	-
	Gildeskaal	-	11	1	9	2	7	26	12	11	1	12	2
	Bodø (By)	1	3	4	2	2	1	2	-	-	1	2	1
	Bygder	2	-	-	1	1	3	-	-	-	4	1	2
	Folden	4	5	5	-	3	-	1	-	-	-	6	-
	Skjerstad	-	-	-	-	-	-	3	-	7	3	4	14
	Hammerø	3	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-
	Lødingen	-	-	6	-	-	-	3	5	3	6	-	3
	Ofoten	-	-	-	7	3	-	1	1	-	1	-	-
	Flakstad	-	-	1	-	3	1	2	1	-	-	-	-
	Buksnes	2	-	3	-	6	4	5	7	15	9	1	-
	Østlofoten	4	2	-	2	2	22	27	39	22	14	10	5
	Hadsel	6	6	2	-	10	25	21	40	26	22	17	19
	Sortland	13	5	7	11	10	3	5	12	-	-	3	2
XIX.	Trondenes	1	1	-	-	-	-	-	1	3	5	-	-
	Ibbestad	-	3	-	-	-	-	2	7	16	18	3	2
	Tranø	-	-	-	-	-	-	1	-	2	11	-	-
	Lenviken	-	-	-	13	6	5	11	14	5	3	1	2
	Maalselven	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Balsfjord	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Tromsø (By)	-	7	-	1	2	-	1	2	-	3	1	-
	Bygder	-	-	-	-	3	3	2	11	3	-	1	-
	Lyngen	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3
	Karlse	-	-	-	1	8	-	18	20	11	3	1	8
XX.	Skjervø	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Alten	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Loppen	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-
	Hammerfest (By)	-	1	1	-	2	1	1	2	1	-	5	-
	Bygder	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	2	-
	Maasø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-
	Kistrand	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lebesby	-	-	-	-	-	-	10	1	-	-	-	-
	Tanen	-	-	1	4	-	-	3	2	-	-	-	1
	Vardø (By)	6	3	1	1	1	2	2	1	-	2	2	1
	Vadsø	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-

i. Strubehoste (Croup, Angina membranacea).

I.	Kristiania By	1	2	2	2	5	2	-	2	-	-	3	3
II.	Aker	1	1	3	3	-	1	-	-	-	-	3	-
	Ullensaker	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Høland	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

i. Strubehoste (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
III.	Moss (Bygder)	-	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Fredrikstad By	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Hvaler	1	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-
	Fredrikshald By	-	1	1	2	2	2	2	-	1	-	1	-
IV.	Drammen (By)	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	-	-
	Ringerike	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-
	Modum	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	-	-	-	-	2	-	-	-	-	1	1	-
V.	Tønsberg (Bygder) . . .	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Hof:												
	Holmestrand By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Larvik:												
	Sandefjord By	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1
VI.	Solør og Odalen	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hedemarken	1	-	-	-	2	-	-	1	1	-	2	2
	Rendalen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Tønset	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VII.	Hadeland og Land . . .	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
	Toten:												
	Gjøvik By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	2
	Faaberg	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	3	1	-	2	1	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kragerø:												
	Kragerø By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hollen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
	Tinn	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisør By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	1	1	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-
	Vestre Nedenes:												
	Lillesand By	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	1
	Bygder	-	1	1	-	2	-	-	-	1	2	-	-
X.	Kristiansands By	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Oddernes	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Lyngdal	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vanse	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	3
	Flekkefjord (Bygder) .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-

i. Strubehoste (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XI.	Stavanger Stadsfysikat	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	Karmøen	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XII.	Ytre Søndhordland ...	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-
	Ytre Hardanger	-	-	-	-	-	1	4	2	-	1	-	-
	Søndre Midthordland .	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
XIII.	Bergens By	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
XIV.	Vik	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ytre Søndfjord	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
	Indre —	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
	Kinn	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XV.	Indre Søndmør	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aalesund By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Surendalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
	Nordre Nordmør	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
XVI.	Trondhjems By	-	1	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Strinden	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Røros	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
	Guldalen	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
	Opdal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Indre Fosen	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-
	Nordre —	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-
XVII.	Stjørdalen	-	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	1
	Frosten	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger (Bygder) ...	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Inderøen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos (Bygder)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Kolvereid	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Vikten	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
XVIII.	Brønnø	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	1	-
	Alstahaug	-	1	-	-	2	5	2	2	1	-	-	-
	Ranen	3	-	-	-	1	2	-	-	1	-	1	2
	Lurø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Gildeskaal	-	-	-	1	-	-	-	-	1	3	-	-
	Bødø (By)	3	2	-	3	1	1	-	-	-	1	2	-
	Bygder	1	-	1	-	2	-	-	1	-	-	-	1
	Folden	-	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	-	-	1	-	-	4	-	-	1	-	-	-
	Lødingen	-	1	-	-	1	-	1	-	1	1	-	-
	Buksnes	1	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-
	Østlofoten	1	-	-	1	1	3	2	-	2	3	2	-
	Hadsel	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Sortland	-	3	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
XIX.	Trondenes	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Ibbestad	-	1	-	1	-	-	-	1	1	-	-	-
	Lenviken	-	-	2	-	-	-	-	3	-	-	1	-
	Balsfjord	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-

i. Strubehoste (Forts.). k. Lungebetændelse.

Tabel XLVI (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
XX.	Tromsø (By)	-	-	-	-	1	-	3	2	1	3	2	-
	Bygder	-	-	1	-	-	-	-	4	4	4	1	-
	Karlsø	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Hammerfest (By)	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø (By)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1

k. Lungebetændelse (*Pneumonia*).

I.	Kristiania By	63	49	78	108	108	52	41	24	47	45	78	74
II.	Aker	25	22	30	22	21	25	5	4	8	7	12	18
	Ullensaker	30	16	19	25	12	11	6	6	6	14	18	15
	Høland	13	7	10	11	10	7	3	3	-	6	6	8
	Follo:												
	Drøbak By	2	1	3	5	2	1	1	2	3	-	4	4
	Son og Holen Byer	3	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
	Bygder	9	4	2	2	4	3	1	-	3	3	2	3
III.	Eidsberg	15	9	9	10	12	12	4	5	-	2	4	8
	Moss (By)	11	9	2	3	7	5	1	2	5	7	6	18
	Bygder	9	2	6	8	5	-	1	1	1	1	2	5
	Sarpsborg:												
	Sarpsborg By	4	3	5	4	2	-	1	1	3	3	1	3
	Fredrikstad By	9	3	8	4	12	10	6	8	3	3	4	10
	Bygder	7	14	6	10	11	5	3	4	-	5	8	3
	Hvaler	5	2	1	2	2	4	3	1	3	7	5	3
	Fredrikshalds By	9	8	8	14	13	2	3	5	7	7	7	8
IV.	Drammen:												
	Drammens By	13	11	7	6	15	19	4	7	10	10	14	11
	Bygder	7	9	6	3	2	2	3	3	4	4	6	4
	Ringerike:												
	Hønefoss By	-	1	-	4	4	1	1	2	1	1	-	-
	Bygder	13	15	7	5	7	13	2	3	6	6	14	8
	Modum	16	14	9	6	6	7	5	1	2	5	5	1
	Nes	2	1	-	2	2	1	-	-	-	-	3	1
	Aal	1	1	2	3	-	1	1	-	-	-	-	1
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	1	3	3	3	1	1	1	3	1	2	4	1
	Bygder	1	8	4	3	5	4	1	-	1	1	2	2
	Rollag	2	-	1	2	2	1	1	-	-	-	-	-
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	13	3	2	16	3	3	-	1	7	13	24	4
	Horten By	6	5	3	3	1	5	2	1	1	-	4	1
	Aasgaardstrand By	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Bygder	39	16	14	16	9	8	3	2	7	12	22	21
	Hof:												
	Holmestrand By	1	-	3	1	2	3	1	-	1	1	-	-
	Svelviken By	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
	Bygder	13	9	15	2	10	10	7	-	3	4	6	7
	Larvik:												
	Larvik By	13	15	11	8	19	7	2	3	2	6	13	6
	Sandefjord By	8	-	3	4	5	6	3	1	-	-	1	2
	Bygder	7	2	8	5	5	4	1	1	1	1	3	1

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
VI.	Solør og Odalen:												
	Kongsvinger By	3	-	2	-	2	-	-	-	-	1	-	1
	Bygder	23	8	9	8	12	2	8	2	8	13	15	9
	Hedemarken:												
	Hamar By	9	5	8	6	6	5	2	4	7	8	5	5
	Bygder	89	61	92	62	57	32	10	11	7	24	42	33
	Søndre Østerdalen	22	8	14	11	11	13	3	3	3	3	8	7
	Trysil	10	12	11	10	12	8	6	1	1	4	3	5
	Rendalen	12	5	3	18	15	10	3	3	4	6	1	3
	Tønset	40	18	22	17	11	6	1	2	1	3	-	3
VII.	Hadeland og Land ...	23	30	45	42	26	29	13	5	6	10	11	20
	Søndre Valdres	6	3	3	8	8	-	2	-	1	1	11	25
	Nordre —	2	1	3	10	8	5	2	-	-	6	4	12
	Toten:												
	Gjøvik By	16	5	5	5	7	2	-	1	-	5	1	2
	Bygder	25	19	20	17	27	10	3	2	6	4	20	29
	Faaberg:												
	Lillehammer By	1	2	3	-	1	-	-	-	2	-	-	2
	Bygder	12	7	11	13	10	4	2	-	2	1	5	2
	Ringebu	8	11	14	15	19	8	1	2	-	4	4	2
	Lom	12	10	10	16	11	5	-	1	1	5	1	-
	Lesje	-	-	-	3	1	3	1	1	-	3	1	2
VIII.	Skien:												
	Skien By	11	5	8	5	8	13	5	6	8	-	6	12
	Porsgrund By	11	2	9	4	7	7	3	-	3	5	11	11
	Brevik By	10	5	2	3	1	3	2	1	2	-	-	1
	Bygder	24	13	11	9	12	16	11	7	5	5	17	31
	Kragerø:												
	Kragerø By	2	15	4	-	2	4	1	-	-	4	9	17
	Langesund By	6	3	-	-	1	1	1	1	-	3	-	1
	Stathelle By	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1
	Bygder	9	5	4	7	2	4	1	1	8	10	1	3
	Hollen	11	8	3	4	6	2	2	1	2	3	7	2
	Sauland	5	5	4	9	7	2	1	-	-	7	7	5
	Kviteseid	1	3	-	3	4	4	-	-	-	1	3	2
	Laardal	5	1	1	7	11	7	5	2	1	3	1	2
	Tinn	3	2	2	2	1	1	-	-	-	2	1	1
IX.	Østre Nedenes:												
	Østerrisør By	2	1	-	2	4	-	-	-	-	4	3	4
	Tvedestrand By	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	2	-
	Bygder	14	11	6	4	6	1	1	5	5	5	2	3
	Vestre Nedenes:												
	Arendal By	2	1	1	2	2	-	1	3	1	-	4	1
	Grimstad By	2	2	-	1	2	1	1	1	-	-	1	1
	Lillesand By	-	-	2	2	2	1	-	-	-	1	1	2
	Bygder	23	7	10	10	9	4	1	2	3	7	8	5
	Aamli	2	2	-	4	1	-	-	-	-	-	-	-
	Evje	2	-	2	-	-	2	3	-	-	-	1	1
	Sætersdalen	5	2	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-
X.	Kristiansands By	5	20	13	7	7	1	1	1	2	9	6	4
	Oddernes:												
	Mandal	-	1	1	1	2	1	-	-	3	4	3	2
	Bygder	12	15	12	19	9	1	2	1	5	11	4	11

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
	Undal	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	2
	Lyngdal	2	-	1	-	1	2	-	1	1	1	-	2
	Vanse:												
	Farsund By	1	-	3	-	2	2	-	-	-	1	-	-
	Bygder	10	4	5	10	4	2	1	3	1	2	2	-
	Flekkefjord (By)	-	1	1	-	1	-	2	-	1	1	1	-
	Bygder	-	2	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1
XI.	Sogndal (Bygder)	5	1	4	1	1	-	1	-	-	-	-	2
	Egersund (By)	1	2	1	1	3	2	2	-	-	1	1	1
	Bygder	4	-	2	-	3	1	2	1	-	2	-	-
	Sandnes (By)	-	1	3	-	2	1	1	-	-	2	3	6
	Bygder	6	-	2	3	4	2	-	-	1	2	6	5
	Stavanger Stadsfysikat	16	16	18	19	33	22	10	4	8	14	6	15
	Stavanger	-	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Finnø	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	-	1
	Sand	4	4	1	-	1	-	-	-	1	1	1	2
	Karmøen:												
	Skudeneshavn By...	-	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	2	5	3	10	12	4	3	2	-	5	4	5
XII.	Haugesund (By)	5	4	1	-	5	2	1	6	3	7	7	-
	Bygder	2	1	-	7	6	4	1	1	2	3	1	-
	Sveen	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Søndhordland...	3	1	1	7	1	2	5	-	-	1	-	1
	Ytre —	5	6	6	-	4	-	-	-	-	2	6	-
	Tysnes	4	-	2	1	2	1	-	-	1	2	-	-
	Indre Hardanger	6	-	1	3	1	4	1	1	-	1	1	1
	Ytre —	6	-	2	-	12	5	4	1	1	-	3	1
	Voss	5	4	13	15	22	13	1	-	3	8	6	3
	Søndre Midthordland..	2	7	7	19	7	6	2	1	1	-	-	2
	Nordre —	8	8	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1
	Østerøen	8	5	9	12	3	4	4	1	1	4	1	4
XIII.	Alversund	6	-	-	2	3	4	3	-	-	4	3	4
	Lindaas	2	1	1	4	2	1	-	1	1	2	1	2
	Bergens By	106	123	93	73	45	28	25	6	24	25	46	46
XIV.	Lærdal	1	-	-	-	-	-	1	2	-	3	-	-
	Lyster	-	-	-	1	1	-	-	-	1	1	6	1
	Sogndal	6	-	-	-	-	3	3	-	1	-	-	2
	Vik	5	1	-	7	5	2	2	2	-	3	3	2
	Gulen	10	5	3	4	2	6	-	1	-	1	1	2
	Kirkebø	4	2	3	-	2	2	1	1	-	1	-	2
	Ytre Søndfjord	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	1	3
	Indre —	11	1	1	3	3	-	2	1	-	-	3	3
	Kinn	1	1	3	2	6	2	2	1	1	2	3	5
	Ytre Nordfjord	8	4	3	3	6	-	4	-	-	2	5	3
	Gloppen	4	2	5	3	4	2	2	2	4	3	2	8
	Indviken	1	2	3	-	2	3	-	2	1	-	1	-
XV.	Vestre Søndmør	2	-	2	2	4	-	-	1	1	6	7	7
	Indre —	15	-	3	5	3	2	-	-	1	2	8	7
	Østre —	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	-	1

k. Lungebetændelse (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVI.	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By.....	4	7	7	10	1	3	1	1	3	2	2	2
	Bygder.....	4	1	6	5	1	1	-	1	1	1	4	3
	Ytre Romsdal:												
	Molde By.....	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	1	1
	Bygder.....	9	-	-	4	5	1	2	1	2	-	4	2
	Indre Romsdal.....	10	5	5	3	2	3	2	-	-	-	2	3
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	11	14	10	8	14	3	4	2	4	6	10	7
	Bygder.....	-	3	3	2	9	1	2	-	1	2	-	8
	Sundalen.....	-	-	1	-	-	-	-	-	2	2	1	1
	Surendalen.....	10	13	13	6	3	6	-	1	-	4	3	7
	Nordre Nordmør.....	9	7	4	4	6	2	2	1	1	3	4	3
	Trondhjems By.....	25	16	15	24	21	13	7	7	4	11	18	18
	Strinden.....	4	1	6	7	8	-	1	-	-	-	-	4
	Selbu.....	2	-	-	1	-	2	-	-	-	1	2	1
	Røros.....	48	20	17	16	6	5	3	1	1	5	3	3
	Guldalen.....	24	12	13	21	8	1	3	2	1	3	9	4
	Opdal.....	5	4	2	-	4	2	1	-	1	5	2	2
	Orkedalen.....	7	5	1	7	-	6	2	1	5	-	5	-
	Hitteren.....	9	-	-	2	2	4	1	1	2	3	2	1
	Hevne.....	2	1	2	4	-	-	-	-	2	1	-	3
	Ytre Fosen.....	12	8	12	4	7	5	-	2	-	-	2	3
	Indre —.....	9	-	2	2	9	1	2	-	2	2	1	2
	Nordre —.....	3	2	1	-	1	2	-	1	-	1	2	1
XVII.	Stjørdalen.....	9	2	-	1	2	1	-	1	1	1	3	4
	Frosten.....	2	1	6	-	3	2	1	1	-	-	-	1
	Levanger (By).....	-	3	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1
	Bygder.....	12	14	15	14	4	3	-	1	1	2	5	2
	Inderøen.....	9	17	2	-	7	1	1	-	2	-	7	4
	Stenkjær (By).....	2	-	-	-	1	2	-	-	-	2	-	2
	Bygder.....	1	4	3	1	7	4	-	-	1	1	3	3
	Grong.....	2	3	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
	Namsos (By).....	6	1	1	2	3	2	1	-	-	-	1	1
	Bygder.....	11	15	6	4	3	2	-	-	-	1	-	-
	Fosnes.....	3	2	1	1	2	1	1	-	-	-	-	1
	Kolvereid.....	4	3	1	-	1	-	-	-	-	1	1	-
	Vikten.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
	Brønnø.....	13	3	4	-	2	4	1	4	1	-	3	2
	Alstahaug.....	3	1	-	1	6	2	1	2	1	2	5	5
XVIII.	Vefsen:												
	Mosjøen By.....	-	1	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-
	Bygder.....	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
	Ranen.....	6	2	3	1	3	4	3	1	2	2	1	1
	Lurø.....	-	-	3	-	3	3	1	1	-	1	4	2
	Gildeskaal.....	-	2	1	-	-	1	2	1	-	1	1	1
	Bødø (By).....	3	-	1	12	16	5	1	-	2	3	3	5
	Bygder.....	3	1	-	1	1	1	-	-	-	-	2	1
	Folden.....	1	3	-	-	1	-	-	-	-	-	-	2
	Skjerstad.....	5	1	2	4	4	3	4	1	1	2	3	2
	Steigen.....	5	-	-	2	5	3	-	-	-	3	2	2
	Hammerø.....	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
	Lødingen.....	1	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1

I. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).

Distrikt.		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
IV.	Drammen:												
	Drammens By	362	99	24	26	7	-	1	6	9	8	14	21
	Bygder	47	22	13	2	2	2	1	-	4	-	4	4
	Ringerike:												
	Hønefoss By	33	36	10	12	3	-	1	2	-	4	6	13
	Bygder	137	93	28	17	15	10	4	2	5	10	15	46
	Modum	104	45	27	6	2	-	-	-	-	4	12	9
	Nes	10	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aal	-	4	1	3	5	-	-	-	-	-	-	-
	Sandsvær:												
	Kongsberg By	97	42	15	13	7	6	8	4	6	-	-	7
	Bygder	15	9	2	4	1	1	-	1	-	-	-	1
V.	Tønsberg:												
	Tønsberg By	99	19	10	1	-	-	-	-	-	-	8	5
	Horten —	189	81	32	23	-	-	-	-	-	-	-	-
	Aasgaardstrand By	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Bygder	271	44	16	4	2	-	-	-	-	-	3	8
	Hof:												
	Holmestrand By	48	7	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Svelviken By	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	67	45	1	12	1	2	-	-	2	1	1	5
	Larvik:												
	Larvik By	181	50	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sandefjord By	40	1	-	1	1	-	-	-	-	-	4	3
	Bygder	32	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
VI.	Soler og Odalen:												
	Kongsvinger By	62	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	92	68	12	-	-	2	-	-	-	-	-	11
	Hedemarken:												
	Hamar By	82	15	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	172	143	46	29	6	-	2	1	-	1	21	17
	Søndre Østerdalen	98	15	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Trysil	29	21	2	1	2	-	-	-	-	-	1	-
	Rendalen	111	149	11	7	13	4	1	-	-	-	14	18
	Tønsset	91	22	16	17	9	7	-	2	-	1	1	1
VII.	Hadeland og Land	35	34	15	9	11	-	-	-	-	4	21	46
	Søndre Valdres	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	11	5	3	-	-	-	-	-	-	-	3	6
	Toten:												
	Gjøvik By	15	11	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	54	41	2	1	1	-	-	-	-	-	-	7
	Faaberg:												
	Lillehammer By	1	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	8	1	3	-	-	-	-	-	-	-	4
	Ringeby	34	22	17	-	3	-	-	-	-	-	2	-
	Lom	-	4	1	-	5	-	-	-	-	-	-	-
	Lesje	20	12	4	-	2	-	-	-	-	-	-	-
VIII.	Skien:												
	Skien By	159	47	22	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Porsgrund By	79	10	4	-	-	-	-	3	2	-	-	-
	Brevik By	26	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	81	25	2	-	-	-	-	-	4	-	3	1

1. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XIII.	Alversund	20	8	1	1	-	-	-	-	-	-	-	7
	Lindaas	15	6	1	1	-	-	-	-	-	1	1	2
	Bergens By	631	112	7	4	-	-	-	-	2	1	10	29
XIV.	Lærdal	37	9	8	4	2	3	-	1	-	1	1	20
	Lyster	18	-	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-
	Sogndal	20	8	8	4	2	3	-	-	-	-	11	3
	Vik	36	7	7	-	3	-	-	-	2	-	-	1
	Kirkebø	25	3	-	-	-	1	1	1	1	1	-	4
	Ytre Søndfjord	17	6	2	2	-	4	2	1	-	1	1	1
	Indre —	21	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kinn:												
	Florø By	5	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
	Bygder	35	8	8	1	1	1	-	-	-	-	-	-
	Ytre Nordfjord	21	5	-	2	-	-	-	-	-	-	1	2
	Nordfjordeidet	Mindre udbredt og lettere end de foregaaende Aar.											
XV.	Vestre Søndmør	18	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	-	7	9	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Ørskog	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	-
	Nordre Søndmør:												
	Aalesund By	300	23	2	-	1	-	-	-	1	-	11	22
	Bygder	53	5	-	-	-	1	-	-	-	-	3	9
	Ytre Romsdal:												
	Molde By	58	39	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	5	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre Romsdal	18	35	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-
	Søndre Nordmør:												
	Kristiansund By ...	133	164	58	-	13	-	-	-	-	8	11	8
XVI.	Bygder	-	6	30	10	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sundalen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
	Surendalen	-	-	18	11	3	-	-	-	-	-	-	-
	Nordre Nordmør	4	7	5	-	-	-	-	-	-	-	2	3
	Trondhjems By	1079	161	13	13	6	9	-	-	-	5	27	24
	Strinden	124	36	26	14	6	-	-	-	-	-	-	1
	Selbu	35	18	3	6	-	2	-	-	-	-	-	-
	Røros	307	71	21	5	10	-	-	1	-	-	4	22
	Guldalen	100	77	17	1	-	-	-	-	-	-	1	-
	Orkedal	31	61	14	2	3	2	-	-	-	-	1	1
	Hitteren	9	1	2	3	-	-	-	-	-	-	2	2
	Hevne	-	-	10	3	5	4	-	-	-	-	2	1
XVII.	Ytre Fosen	49	14	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Indre —	8	10	4	1	4	1	-	-	-	-	-	-
	Nordre —	30	15	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Stjørdalen	80	16	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Frosten	20	4	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
	Levanger (By)	60	25	19	5	2	3	1	-	-	1	5	3
	Bygder	125	54	35	13	4	-	1	-	-	4	2	2
	Indereen	61	35	13	4	6	6	3	1	-	1	5	6
	Stenkjær (By)	3	8	4	-	2	-	-	-	-	-	-	1
	Bygder	10	19	9	1	7	4	1	-	-	1	-	5
	Grong	5	30	11	1	-	-	-	-	-	-	-	-

I. Influenza (Forts.).

Tabel XLVI (Forts.).		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Distrikt.													
XVIII.	Namsos (By)	16	17	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	6	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-
	Fosnes	6	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kolvereid	41	26	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
	Vikten	1	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Brønnø	112	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Alstahaug	49	-	-	1	-	-	-	-	-	-	3	2
	Vefsen:												
	Mosjøen By	34	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XIX.	Ranen	66	10	-	-	-	-	-	-	-	-	1	6
	Bodø (By)	83	23	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Bygder	-	10	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Folden	15	-	-	1	4	-	-	-	-	-	-	-
	Skjerstad	55	14	4	6	6	-	-	-	-	-	1	6
	Steigen	10	13	4	1	7	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerø	51	7	3	1	6	-	-	-	-	-	2	1
	Lødingen	22	4	3	1	-	-	-	-	2	1	-	5
	Ofoten	26	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Flakstad	59	31	24	10	14	3	-	-	-	-	-	-
	Buksnes	67	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Østlofoten	41	24	7	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hadsel	31	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
	Sortland	118	59	39	16	11	2	2	2	3	2	2	8
	Under Lofotfisket	256	352	224	59	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Trondenes	84	89	7	4	16	6	2	-	-	-	-	3
	Ibbestad	46	40	14	5	1	6	-	-	-	-	1	1
	Tranø	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
	Berg	1	18	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-
	Lenviken	13	40	3	4	3	4	4	2	-	1	1	1
	Maalselven	14	7	1	1	2	1	-	-	-	-	-	-
	Balsfjord	33	25	6	4	-	-	1	-	-	-	2	-
	Tromsø (By)	717	100	23	7	8	9	-	-	5	7	20	27
	Bygder	43	29	5	1	-	-	-	-	-	-	5	3
	Lyngen	8	13	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Karlsø	2	25	17	2	-	-	-	1	4	-	-	1
XX.	Skjervø	2	45	38	2	-	-	1	-	-	-	-	-
	Alten	2	39	50	10	8	1	-	-	-	5	11	34
	Loppen	3	71	14	2	-	-	-	-	-	-	-	-
	Hammerfest (By)	32	88	7	9	5	-	-	-	-	-	6	2
	Bygder	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Maasø	-	50	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Kistrand	-	-	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Tanen	-	1	8	4	4	-	3	-	-	-	1	-
	Vardø (By)	21	130	2	28	31	21	19	3	4	1	4	7
	Bygder	-	14	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Vadsø (By)	137	46	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
XX.	Bygder	38	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	Sydvaranger	-	10	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-

B. Beretninger

for de enkelte civile Overøvrighedsdistrikter.

I. Kristiania By

med et Fladeindhold af 16,55 km² havde ved den af Magistraten den 31te December 1894 foranstaltede Tælling en Folkemængde af 174 717 hjemmehørende Indbyggere. Ved Tællingen den 31te December 1893 udgjorde den 167 588 hjemmehørende Indbyggere.

Sundhedstilstanden betegnes i Sundhedskommissionens Beretning som meget god og betydelig bedre end i de foregaaende Aar. Af epidemiske Sygdomme viser Skarlagenfeber og Difteri, men særlig Mæslinger og Kighoste et øget Antal Angrebne, medens det modsatte viser sig at være Tilfældet med Influenza, Lungebetændelse og de katarralske Sygdomme. Det samlede Antal af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (26 148) er fremdeles aftagende i Forhold til de foregaaende Aar, hvilket hovedsagelig synes at maatte tilskrives Influenzaens ringe Udbredning. Dødeligheden af epidemiske Sygdomme er dog adskillig større end Aaret iforveien.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde efter de af det statistiske Centralbureau udgivne Tabeller over Folkemængdens Bevægelse 3337 og Dødeligheden 19,9 pro mille af Byens beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (167 500).

Nedenstaaende Tabel giver en Oversigt over Dødeligheden i Forhold (pro mille) til Folkemængden ved hvert Aars Udgang, idet de til Sundhedskommissionen indkomne Opgaver over indtrufne Dødsfald er lagt til Grund for Beregningen:

Aar.	Folkem. 31te De- cember. ¹⁾	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te De- cember. ¹⁾	Dødelig- hed pro mille.	Aar.	Folkem. 31te De- cember. ¹⁾	Dødelig- hed pro mille.
1860—64 ²⁾	—	24,21	1877	81 801	19,50	1886	134 036	20,30
1865—69 ³⁾	—	22,00	1878	112 997	17,12	1887	135 615	23,74
1870	66 514	20,19	1879	116 801	17,49	1888	138 319	22,17
1871	68 698	17,96	1880	119 407	20,11	1889	143 347	21,08
1872	70 469	20,62	1881	122 036	18,44	1890	151 130	20,06
1873	72 725	21,53	1882	122 424	20,39	1891	156 535	19,20
1874	75 042	22,76	1883	124 155	16,74	1892	161 151	18,94
1875	76 866	22,86	1884	128 300	18,90	1893	167 588	16,99
1876	79 022	22,76	1885	130 790	20,57	1894	174 717	18,33

¹⁾ 1860 efter Beregning, de øvrige Aar efter Tælling.

²⁾ Folkemængden steg i Femaaret fra 53,435 til 56,253.

³⁾ — — — — — 56,253 — 64,935.

Til Sundhedskommissionen indkom Anmeldelser om 3203 Dødsfald inden Byens Grændser.

Dødsfaldenes Fordeling paa de forskjellige Menigheder og Dødelighedsforholdene inden disse efter Folkemængden ved Aarets Udgang vil sees af følgende Tabel:

Dødeligheden i Byens 12 Menigheder.

Menigheder.	Hjemmehørende Folkemængde 31te Decbr. 1894.	Til Sundheds- kommissionen anmeldte Døds- fald.	Dødeligheds- forhold pro mille.
Vor Frelzers	10 261	177	17,24
Jakobs	10 271	189	18,39
Trefoldigheds	24 830	336	13,12
Johannes	12 326	222	18,01
Gamle Akers	12 541	203	16,18
Paulus	21 985	400	18,19
Grønlands	22 457	445	19,81
Oslo	14 309	293	20,47
Kampens	11 951	306	25,60
Petrus	8 550	205	23,97
Sagenes	12 156	276	22,70
Uranienborgs	13 080	151	11,54
Samtlige Menigheder	174 717	3 203	18,33

De opgivne 3203 Dødsfald fordeler sig saaledes paa de forskjellige Maaneder:

Januar 238	Mai 310	September 241
Februar 249	Juni 255	Oktober 232
Marts 292	Juli 301	November 218
April 328	August 304	December 235

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 3, der er udarbejdet efter de til Sundhedskommissionen indsendte maanedlige Lister fra Byens Læger og Sygehuse.

Tabel Side 4 indeholder Opgaver over Alder og Kjøen for Angrebne og Døde af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri.

Af **Tyfoidfeber** anmeldtes et mindre Antal end, saavidt vides, nogensinde tidligere, nemlig kun 41 Tilfælde, deraf de fleste (10) i September. De forekom spredt over den hele By, og der kunde som Regel ikke paavises nogen Smitteforbindelse, undtagen ved nogle Tilfælde, der, som vanligt i de senere Aar, optraadte i Egebergskraaning. 2 Tilfælde var importerede. 5 døde.

Af **Barselfeber** anmeldtes 12 Tilfælde med 8 Dødsfald. Efter en foreløbig Opgave fra det statistiske Centralbureau skulde Antallet af Barselkvinder være 5969. Af Lægerne opgives ialt 16 Kvinder døde paa Barselseng deraf ligemange af Barselfeber og af andre Dødsarsager. Dødeligheden har herefter i det Hele været 2,7 pro mille.

Af **Børnekopper** anmeldtes 1 Tilfælde i Januar, bevirket ved Smitte fra de i December 1893 optraadte Tilfælde.

Vandkopper forekom i alle Aarets Maaneder.

Epidemiske Sygdomme i Kristiania By.

	Ialt kjendte		Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde	Dødsfald.												
Tyfoidfieber	41	5	6	8	1	1	1	2	-	5	10	-	3	4
Barselfeber	12	8	-	-	3	2	1	-	-	-	1	1	1	3
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	378	1	50	39	20	27	18	27	8	12	22	21	84	50
Skarlagensfeber	906	61	72	60	96	82	50	79	31	47	54	92	140	103
Røde Hunde	129	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	33	94
Mæslinger	2093	160	272	449	470	351	276	170	54	18	3	9	11	10
Rosen	139	11	9	1	16	16	13	10	9	6	12	16	18	13
Kighoste	1400	75	77	94	110	112	128	149	127	166	165	97	66	109
Difteri	658	113	56	41	41	35	38	57	38	55	89	86	65	57
Strubehoste	22	14	1	2	2	2	5	2	-	2	-	-	3	3
Kusma	153	-	4	75	7	10	9	12	2	7	1	2	9	15
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	11187	1301	1096	952	961	1493	1359	868	405	411	666	870	1031	1075
Katarralsk og follikulær Angina . . .	2255	-	262	228	50	206	196	178	88	94	145	246	329	233
Influenza	622	27	316	68	6	9	2	9	-	7	11	29	38	127
Lungebetændelse	767	166	63	49	78	108	108	52	41	24	47	45	78	74
Pleurit	242	8	25	19	24	26	34	20	18	10	18	19	14	15
Gigtfeber	302	8	28	23	33	36	41	13	16	10	17	26	28	31
Koldfeber	2	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-
*1 Diarré, akut, og indenlandsk Kolera.	4831	367	328	211	190	251	251	363	788	1034	551	335	293	236
Blodgang	8	-	-	-	-	1	2	-	5	-	-	-	-	-
Tilsammen	26148	1325	2666	2319	2108	2769	2534	2011	1630	1909	1812	1894	2244	2252

*1) Deraf: Akut Bronkit 224, Pneumonia katarrhalis 75, Laryngitis 2.

Alder og Kjøen for de af Tyfoidfeber, Skarlagensfeber, Mæslinger og Difteri Angrebne og Døde.

	Tyfoidfeber.							Skarlagensfeber.							Mæslinger.							Difteri.						
	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.	Angrebne.			Døde.			Procent.
	Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.		Md.	Kv.	Sum.	Md.	Kv.	Sum.	
1ste Halvaar . . .	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	15	11	26	3	3	6	23,1	-	-	-	-	-	-	-
2det — . . .	-	-	-	-	-	-	-	11	9	20	4	1	5	25,0	63	78	141	29	21	50	35,6	7	12	19	2	6	8	42,1
2—3 Aar . . .	-	1	1	-	-	-	-	80	63	143	11	14	25	17,5	299	307	606	37	46	83	13,7	41	43	84	20	18	38	45,5
4—5 — . . .	2	-	2	-	-	-	-	94	93	187	8	9	17	9,1	250	245	495	7	8	15	3,0	51	65	116	9	24	33	28,4
6—10 — . . .	1	3	4	-	-	-	-	171	181	352	4	7	11	3,1	277	307	584	2	2	4	0,7	61	99	160	9	20	29	18,1
11—15 — . . .	4	2	6	-	1	1	16,7	67	54	121	1	1	2	1,6	46	54	100	1	-	1	1,0	30	59	89	-	2	2	2,1
16—20 — . . .	6	2	8	1	-	1	12,5	22	27	49	-	1	1	2,0	30	24	54	1	-	1	1,8	28	38	66	1	1	2	3,0
21—25 — . . .	3	1	4	1	-	1	25,0	9	12	21	-	-	-	-	19	33	52	-	-	-	-	43	25	68	1	-	1	1,5
26—30 — . . .	1	2	3	-	-	-	-	-	4	4	-	-	-	-	5	15	20	-	-	-	-	10	9	19	-	-	-	-
31—40 — . . .	3	2	5	1	-	1	20,0	} 1	6	7	-	-	-	-	} 2	13	15	-	-	-	-	9	18	27	-	-	-	-
41—50 — . . .	2	-	2	1	-	1	50,0															3	6	9	-	-	-	-
Over 50 Aar . . .	3	-	3	-	-	-	-															-	1	1	-	-	-	-
Uopgivet Alder .	-	2	2	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	25	15	40	4	1	5	12,5	457	449	906	28	33	61	6,73	1006	1087	2093	80	80	160	7,64	283	375	658	42	71	113	17,2

Skarlagensfeber viser fremdeles nogen Stigning i de Angrebnes Antal, idet der anmeldtes ialt 906 Tilfælde, mod 671 i 1893 og 287 i 1892. Sygdommen havde størst Udbredning inden Oslo og Grønlands Sogne. Dødsfaldenes Antal var 61. Tabel Side 4 meddeler Opgave over de Angrebnes og Dødes Kjøen og Alder.

Mæslinger herskede epidemisk særlig i 1ste og 2det Kvartal. De Dødes Antal var 160; den høie Dødelighedsprocent (7,6 pCt. ifølge Sundhedskommissionens Beretning) gjør det sandsynligt, at det virkelige Antal Angrebne har været større end de Anmeldtes.

Rosen var sjeldnere end Aaret forud.

Af **Kighoste** anmeldtes 1400 Tilfælde mod 254 Aaret forud. De fleste synes at have forekommet i 2det og 3die Kvartal. Dødsfaldenes Antal var 75.

Difteri har siden 1892 været i Tiltagende, idet der anmeldtes 658 Tilfælde mod 431 i 1893 og 267 i 1892. Dødsfaldenes Antal var 113 eller 17,2 pCt. af de Anmeldte, en endnu gunstigere Mortalitetsprocent end foregaaende Aars (18,3 pCt.). De fleste Angrebne forekom i Høstmaanederne. Tabel Side 4 viser Antallet af de Angrebne og Døde med deres Alder og Kjøen.

Af **katarralske Sygdomstilfælde i Luftveiene** opgives et noget mindre Antal end vanligt. Antallet af Døde (301) var forholdsvis stort.

Influenza. Af de ialt anmeldte 622 Tilfælde af denne Sygdom, forekom 316 i Januar, hvilke var Fortsættelsen af den Epidemi, der begyndte i November 1893. I December anmeldtes igjen 127 Angrebne, hvilke viste sig at være Begyndelsen til en Epidemi i 1895, den 6te siden 1889; jfr. Beretningen for 1893 Side 6. Der indtraf i 1894 ikke mindre end 27 Dødsfald, der antages at skyldes Influenza. Aaret forud døde af 4253 kun 36.

Lungebetændelse optraadte sjeldnere end i 1893. De Dødes Antal var 166, altsaa 21,6 pCt.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera opviser lidt færre anmeldte Tilfælde end i 1893; de fleste forekom som vanligt i Juli og August.

Veneriske Sygdomme. Tabel Side 6 giver Oplysning om de fra de praktiserende Læger og Sygehusene anmeldte nye Tilfælde fordelt paa de enkelte Maaneder. Det vil heraf sees, at siden den nuværende Kontrols Indførelse i 1888 viser Aaret 1894 det høieste Antal af disse Sygdomme. Forøgelsen falder væsentligst paa Blennorragierne. Syfilis viser et høiere Tal end i 1893, men lavere end i 1892. For 31 af de anmeldte nye Tilfælde af Syfilis opgaves Smitte at være foregaaet ad andre Veie end Kjønsdelene. Af de ialt anmeldte 2050 Tilfælde af veneriske Sygdomme behandledes 337 paa Sygehus. Forøvrigt henvises til Sundhedskommissionens Beretning om Folkemængden og Sundhedstilstanden i Kristiania for 1894 under Bilag 5, Side 34 o. flg.

Af **Lungetuberkulose** opgives 434 Dødsfald, der udgjør 13,8 pCt. af samtlige ved Sygdom foranledigede Dødsfald med kjendt Dødsaaarsag (3138) og 23,9 pCt. af kjendte Dødsfald, foranledigede ved ikke epidemiske Sygdomme (1813).

Sindssyge. For Kristiania Fattigvæsens Regning forpleiedes i 1894 513 Sindssyge med en samlet Udgift af Kr. 151 429,64. Af disse forpleiedes 237 i Asyl, 276 privat. Af det nævnte Beløb blev i Henhold til Lov af 27de Juni 1891 for saadanne Syge, som gik ind under denne Lovs Bestemmelser,

**De af Byens Læger og fra Sygehusene anmeldte Tilfælde af
veneriske Sygdomme.**

Maaned.	Blennorrhagi- ske Tilfælde.			Ikke inficerende Chancker.			Erhvervet Syphilis.			Hereditær Syphilis.			Sum.
	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	Mk.	Kk.	Sum.	
Januar	81	11	92	8	3	11	28	12	40	1	1	2	145
Februar	90	5	95	13	2	15	19	20	39	2	-	2	151
Marts	88	9	97	15	1	16	21	13	34	4	-	4	151
April	66	8	74	14	2	16	27	20	47	-	2	2	139
Mai	92	7	99	27	-	27	35	14	49	1	1	2	177
Juni	84	5	89	29	1	30	22	13	35	1	1	2	156
Juli	88	3	91	18	1	19	19	12	31	3	2	5	146
August	104	8	112	28	2	30	30	20	50	3	2	5	197
September	108	9	117	27	2	29	17	8	25	3	2	5	176
Oktober	157	12	169	37	2	39	25	12	37	2	-	2	247
November	93	9	102	27	1	28	38	18	56	1	1	2	188
December	92	7	99	27	-	27	35	14	49	1	1	2	177
Sum	1143	93	1236	270	17	287	316	176	492	22	13	35	2050

af Statskassen refunderet ialt Kr. 47 995,24. Jfr. forøvrigt Beretningens almindelige Del.

Brok. Af Privatlægerne og paa Sygehusene er opgivet behandlet 102 Tilfælde. Kjøen og Alder er for 69 af disse opgivet saaledes: 14 Gutter, 7 Piger, 33 voxne Mænd, 15 voxne Kvinder. Sædet anføres for 93 saaledes: Hernia inguinalis 63, cruralis 10, umbilicalis 18, ventralis 2. Brok er opført som Dødsaaarsag for 3 Personer, alle Kvinder.

Benbrud. Af Privatlægerne og paa Sygehusene opgives behandlet 281 Tilfælde med 25 Dødsfald. Fra Sygehusene er alene Kjøen, ikke Alder angivet, idet 136 var af Mandkjøn og 51 af Kvindekjøen. Af Privatlæger opgives behandlet 12 Gutter, 3 Piger, 47 voxne Mænd, 24 voxne Kvinder. Bruddets Art er for 270 angivet saaledes:

Fractura cranii 33	Fractura radii 18	Fractura cruris . . . 38
— maxillæ inf. . 4	— ulnæ 3	— tibie 11
— columnæ . . . 5	— digit. manus. 3	— fibulæ 15
— costarum . . . 29	— pelvis 1	— malleolorum . 14
— claviculæ . . . 16	— colli femoris 24	— pedis 2
— humeri 17	— femoris 29	— ossium tarsi . 1
— antibrachii . . 6	— patellæ 1	

Af **Luxationer** opgives 26 Tilfælde paa og udenfor Sygehus; fra de sidste opgives Kjønet for de Behandlede at have været: 12 af Mandkjøn, 2 af Kvindekjøen. Af Privatlægerne behandlede 1 Gut, 4 voxne Mænd og 1 voxen Kvinde. Sædet var følgende: L. humeri 10, L. scapulæ 1, L. antibrachii 5, L. radii 2, L. digitor. manus 3, L. femoris 3, L. digitorum pedis 1, L. ossis tarsi 1.

Paa **Fødselsstiftelsen** laa tilbage fra forrige Aar 1 Kvinde, som endnu ikke havde født; der indkom i Aarets Løb 993 Kvinder, hvoraf 37 igjen gik ud

uden at føde. Af de Indkomne havde 2 ved Aarets Udgang endnu ikke født. De Fødendes Antal var saaledes ialt 955. Af disse 955 var 496 gifte, 459 ugifte; af de sidste var 21 Enker, fraskilte eller forladte Hustruer. Førstefødende var 515, Flerfødende 440. 18 Kvinder fødte Tvillinger; Aborternes Antal var 12 (hvoraf 1 Tvillingabort).

Ved 937 enkelte Fødsler var Leierne følgende:

1ste Issefødsel		560,	deraf med Panden fortil	5
2den	—		303,	— — — — 7
Ukjendt	—		6	
1ste Ansigtsfødsel		3		
2den	—		3	
1ste Sædeendefødsel ¹⁾		20		
2den	—		19	
Ukjendt	—		1	
Ubestemte Leier og Aborter...		22		

Ved 18 Tvillingfødsler var Leierne følgende:

Leier.	1ste Issefødsel.	2den Issefødsel.	1ste Sædeendefødsel.	2den Sædeendefødsel.	Tverleie.
1ste Tvilling	7	5	4	2	—
2den Tvilling	2	5	3	7	1
Tilsammen	9	10	7	9	1

8 af Mødrene døde, nemlig af Barselfeber 3, Barselkrampe 2, Placenta prævia, Embolia pulmonum og Peritonitis hver 1. Af 961 Børn (Aborterne ikke medregnet) var 64 dødfødte, under Opholdet paa Anstalten døde i Løbet af 1ste Døgn 11 og senere 12. Tilbageiggende ved Aarets Udgang var 39 Kvinder. Forpleiningsdagens Antal for Barselkvinderne var 14 418.

Fra den i Forbindelse med Stiftelsen staaende Jordmoderskole udexamineredes 36 Elever; af disse var fra:

Kristiania By		2	Stavanger	Amt		3	
Akershus	Amt		1	Nordre Bergenhus	—		1
Smaalenenes	—		2	Romsdals	—		5
Jarlsberg og Larvik	—		2	Nordre Trondhjems	—		5
Buskerud	—		2	Nordlands	—		3
Hedemarkens	—		2	Tromsø	—		3
Kristians	—		3	Finmarkens	—		1
Lister og Mandal	—		1				

Af **obstetriciske Operationer** udførtes i Aarets Løb i Kristiania 236, hvoraf paa Fødselsstiftelsen 125. Tabel Side 8 giver en Oversigt over Indikationer og Udfald.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 17 Kvinder paa Barselseng. Efter Lægernes Anmeldelser til Sundhedskommissionen er Dødsarsagen for 16 Barselkvinder anført at have været: Barselfeber 8, Barsel-

¹⁾ Under Sædeendefødsel er opført 4 oprindelige Tverleier, hvor der gjordes Vending paa Fødderne.

Obstetriciske Operationer i Kristiania.

8

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præmaturus artificialis.			Perforation.	Keisersnit.		Efterbyrdsoperation.		
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	Børn.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	
Paa Fødselsstiftelsen.																				
Utilstrækkelige eller smertef. Veer	56	¹⁾ 1	54	3	1	-	-	⁶⁾ 1	7	3	⁸⁾ 4	-	-	-	1	-	-	-	-	
Bækkensneverhed	7	-	5	2	1	-	1	-	-	-	-	⁹⁾ 7	3	4	¹⁰⁾ 1	-	-	-	-	
Barselkrampe	7	²⁾ 1	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	7	³⁾ 2	1	⁷⁾ 8	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tumor ovarii	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	4	-	⁵⁾ 3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	¹¹⁾ 1	
Tilsammen	70	2	66	6	13	3	5	11	9	4	5	7	3	4	2	-	-	18	1	
Udenfor Fødselsstiftelsen.																				
Utilstrækkelige eller smertef. Veer	54	-	¹²⁾ 54	1	-	-	-	-	9	¹⁶⁾ 7	2	-	-	-	-	-	-	-	-	
Bækkensneverhed	6	-	6	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	1	-	-	
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil	5	-	¹³⁾ 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Skjævt Isseleie	5	-	¹⁴⁾ 6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ansigtisleie	1	-	-	¹⁵⁾ 1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	-	
Tilsammen	73	-	73	2	4	-	1	3	9	7	2	1	1	-	1	1	1	20	-	

Kristiania By. 1894.

¹⁾ Dødsarsag: Barselfeber. ²⁾ Dødsarsag: Barselkrampe. ³⁾ Den ene Kvinde døde 2 Timer efter Forløsningen af Blødning (opført under Placenta prævia), den anden døde af Embolia pulmonum. ⁴⁾ Dødsarsag: Peritonitis. ⁵⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ⁶⁾ 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ⁷⁾ Deraf en 1ste Tvilling, om 2den intet anført. ⁸⁾ Et af disse Foster forløstes ved Tang paa Sædet. ⁹⁾ En Gang afsluttedes Fødselen paa Grund af Vemangel ved Perforation af levende Foster. ¹⁰⁾ Se under Partus præmaturus artificialis. ¹¹⁾ Dødsarsag: Barselfeber. ¹²⁾ Heraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført, og en 1ste Tvilling, 2den forløst ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen findes angivet. ¹³⁾ Deraf en 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ¹⁴⁾ Deraf en Tvillingfødsel. ¹⁵⁾ Anencephalus. ¹⁶⁾ I et Tilfælde foretoges Udtrækningen ved Hjælp af Tang paa Sædet.

krampe 2, Lungeemboli 2, forliggende Moderkage 2, Bughindebetændelse 1, Tilbageholdelse af Efterbyrden 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af følgende Tabel:

Lægedistrikt.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Kristiania Stadsfysikat	5942	183	3337	1025	68	17	60	20	3

Der var saaledes et Overskud af 2605 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 56,2.

De af Lægerne opgivne **Dødsaaarsager** sees af Tabel Side 10 og følgende. Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar sees af Tabel Side 16.

De **hyppigste Dødsaaarsager** var: Lungetuberkulose 434, akut Diarré og indenlandsk Kolera 367, akut Bronkit, katarrale Lungebetændelse og Laryngit 301, krupøs Lungebetændelse 166, Mæslinger 160, Kræft 150, organisk Hjertesygdom 127, tuberkuløse Betændelser 125, Difteri 113, medfødt Svaghed 96, Hjerneslag 80, Kighoste 75.

Veirliget. Aarets Middeltemperatur var 1,2^o høiere end Normalen. Varmeoverskuddet var størst i Aarets 4 første og 2 sidste Maaneder. Den maanedlige Middeltemperatur og Forhold til Normaltemperaturen samt Taagedagenes Antal vil sees af Tabel Side 17, opstillet efter Observationer ved det meteorologiske Institut i Kristiania.

Strafanstalterne. Om Sundhedstilstanden og Sygepleien inden disse henvises til den almindelige Beretning.

I **Sundhedskommissionen** afholdtes i Aarets Løb 24 Møder, i Kvarantænekommissionen 3. Sundhedskommissionens og Stadsfysikus's Journaler udviser tilsammen 2328 Journalnumere, hvoraf 441 vedkommende Bygningsanmeldelser. — — — Kontrollen med Byens Renhold udførtes af Sundhedskommissionens Ingeniør. Ifølge hans Indberetning foretoges der ialt 64 930 Undersøgelser i Aarets Løb. Efter de af Ingeniøren afgivne Anmeldelser til Sundhedskommissionen om sanitære Misligheder har denne i 930 Tilfælde fattet Beslutning med Paalæg om Fjernelse af Mislighederne. I 16 Tilfælde har Paalæggene maattet fremmes ad Rettens Vei, ellers er de efterkommede i Mindelighed. — — — Ligesom i de 2 foregaaende Aar blev der ogsaa i 1894 af Frygt for et muligt Udbrud af Kolera truffet ekstraordinære Foranstaltninger med Hensyn til Byens Renhold; navnlig blev der i Vaarmaanederne og under den varmeste Aarstid foretaget et nøiagtigt Eftersyn af Søppel- og Privetbeholdere. — — — En Beslutning af Kommissionen, gaaende ud paa at forbyde Garverier at henlægge eller have Oplag af Limlæder paa saadanne Steder eller paa saadan Maade, at derved frembringes generende Stank, foranledigede en Protest fra 15 af Byens Garvere. Beslutningen blev imidlertid opretholdt af Justitsdepartementet, for hvilket Sagen blev indanket, efterat ogsaa Politiretten havde givet Beslutningen Medhold. — — —

Liste over de af Lægerr

[illegible]

æddelte Dødsarsager.

4de 5te Aar.	mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	1	2	7	9	16	15	8	11	3	5	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	1	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-
-	-	1	-	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	2	2	-	-	-	-	-
4	6	3	1	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	2	6	4	6	12	2	5	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	8	11	12	15	20	21	17	15	19	1	4	-	-
-	-	1	1	1	1	-	1	-	1	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	2	-	-	-	1	-	2	1	1	1	2	1	1	1	-	-	-	-	-	5
2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	5	-	6	-	3	-	-
24	9	20	-	2	1	1	1	-	-	1	-	1	-	-	-	1	3	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	1	-	2	2	1	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	1	1	1	1	-	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	-	4	-	3	-	-	-	1	-	2	2	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-

Liste over de af Lægerr

(Forts.). Dødsårsag.	Sum.	Deraf var:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2det og 3di Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
Gangræna pulmonum	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— senilis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis chronica	4	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-
Hæmatemesis	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmoptysis	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hæmorrhagia	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Hydrops, Ascites	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Icterus, Cholæmia	8	6	2	4	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Ileus	12	7	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Influenza	27	9	18	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Insania	6	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Intoxicatio	5	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Laryngitis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Leuchæmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Meningitis	44	22	22	1	1	2	1	3	4	1	3	7	-
— tuberculosa	99	48	51	-	-	-	-	2	4	4	8	20	-
— spinalis, Myelitis	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	160	80	80	-	-	-	-	3	3	29	21	37	-
Morbus Addisonii	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— Basedowii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cutis	11	7	4	3	4	1	-	2	-	-	-	-	-
— macul. Werlhofii	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— uteri	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— viar. uriniferarum	7	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brightii	64	35	29	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Noma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio, Obstipatio alvi	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Oedema, Spasmus glottidis	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-
Oedema pulmonum	3	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Otitis suppurativa	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— agitans	5	2	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— cordis	20	11	9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— generalis	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Parametritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	34	11	23	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	8	5	3	1	-	2	-	1	-	1	1	-	-
Pleuritis	8	7	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia catarrhalis, Bron- chopneumonia	75	37	38	3	-	5	4	6	4	10	15	8	-
Pneumonia crouposa	166	88	78	1	2	1	1	5	3	15	16	23	-

eddelte Dødsaarsager.

4de g 5te Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	-	1	1	1	3	1	4	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	3	2	6	1	2	-	-
-	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
4	1	2	1	-	2	-	-	1	1	-	2	1	1	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
4	9	9	10	4	5	1	-	1	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	2	-	1	-	-	-	-	-
7	8	2	2	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	2	-	2	-	1	2	-	5	4	3	2	2	2	9	5	8	5	4	4	1	1	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	-	1	-	-
-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	2	-	1	-	2	-	3	1	2	4	-	2	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	1	1	1	-	2	3	3	1	6	1	1	-	-	2	5	1	3	1	1	-	-
1	-	2	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-
1	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	1	-	3	1	-	-	-	-
5	2	2	4	-	1	2	1	6	3	8	3	5	4	5	3	4	8	5	7	1	4	-	1

Liste over de af Lægeri

(Forts.). Dødsårsag.	Sum.	Deraf var:		i 1ste Maaned.		i 2den og 3die Maaned.		i 4de, 5te og 6te Maaned.		i 2det Halvaar.		i 2de og 3d Aar.	
		M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.
In Puerperio:													
Eclampsia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia pulmonum	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Retentio placenta	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyarthrus genus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia, Septichæmia	11	7	4	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyonephrosis, Cystopyelitis ..	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rachitis	45	23	22	-	-	-	-	5	7	7	6	10	-
Sarcoma	6	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Scarlatina	61	28	33	-	-	-	-	-	-	4	1	11	-
Scrophulosis	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Stricture oesophagi	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Syphilis	22	15	7	1	2	8	2	3	-	-	-	-	-
Tetanus	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis miliaris	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	434	204	230	-	-	-	-	1	-	5	4	14	-
— alior. organor.	22	17	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tumores	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tussis convulsiva	75	38	37	-	-	3	2	6	5	15	6	10	-
Typhlitis, Peri-	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ulcus ventriculi vel duodeni ..	13	5	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Varicellæ	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Vitia conformationis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— org. abdominis	9	5	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — cerebri	18	6	12	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
— — cordis	127	52	75	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— — hepatis	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— — ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ ¹⁾	10	6	4	1	-	-	-	-	-	-	1	2	-
Kjendte Dødsfald af Sygdom	3138	1575	1563	94	74	117	80	115	88	195	185	255	2
Homicidium	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Submersio	15	12	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suffocatio	3	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Suicidium	6	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Suspensio	11	9	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	29	15	14	1	3	3	4	3	3	-	1	1	-
Tilsammen ²⁾	3203	1617	1586	95	77	120	85	118	91	195	186	256	2

¹⁾ Atelectasis pulmonum 1 Kk. 70—80. Atrophia musculorum 1 Mk. 30—40, 1 Kk. 40—41 laryngis 1 Mk. og 1 Kk. fra 2—3 Aar, Stenosis tracheæ 1 Mk. 40—50 Aar, Stomatitis 1 Mk. 1: Dødsårsagerne, hvorom nærmere Oplysning findes meddelt i Sundhedskommissions Beretning for 18

beddelte Dødsarsager.

4de Aar.		mellem 5-10 Aar.		mellem 10-15 Aar.		mellem 15-20 Aar.		mellem 20-30 Aar.		mellem 30-40 Aar.		mellem 40-50 Aar.		mellem 50-60 Aar.		mellem 60-70 Aar.		mellem 70-80 Aar.		mellem 80-90 Aar.		mellem 90-100 Aar.	
K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	M.	K.	
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	2	1	-	-	1	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	
9	4	7	1	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	1	1	1	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	2	1	1	1	-	-	-	-	
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
5	5	8	4	6	15	24	45	45	43	43	28	38	23	24	16	20	2	5	1	2	-	-	
-	5	-	4	1	1	1	5	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
5	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	1	-	-	1	3	-	3	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	4	1	-	2	-	-	-	-	
1	-	3	2	5	2	2	7	5	7	2	4	9	8	10	3	2	3	2	-	1	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	
1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	
84	60	68	24	34	32	39	92	85	94	94	83	94	101	99	124	120	93	138	33	61	1	8	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	2	-	3	1	1	-	3	1	1	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	2	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	1	-	3	-	2	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	1	1	1	2	-	-	-	-	-	-	
84	62	69	27	35	35	40	98	86	101	94	88	95	106	101	125	123	93	138	33	61	1	8	

pus alienum pulmonis 1 Kk. i 2det Halvaar. Perforatio oesophagi 1 Mk. 2—3 Aar. Stenosis aned, Ulcera faucium 1 Mk. 50—60 Aar. ²⁾ Heraf var Tilreisende 40, 25 Mænd og 15 Kvinder. e XIV og XV, er paa ovenstaaende Liste tildels indordnede under større Grupper.

Dødsaaarsager i de 5 første Leveaar.

	Antal Døde.						Af 100 Dødsfald					
	Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.		Under 1 Aar.		I 2det og 3die Aar.		I 4de og 5te Aar.	
	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.	Uægtefødte.	Ægtefødte.
Af Sygdomme i Tarmkanalen (Diarrhoe, Cholera nostras, Gastroenterit, akut & kron.)	87	215	7	52	1	3	37,09	29,13	16,66	12,17	33,33	2,06
- Sygdomme i Aandedrætsorganerne (Bronkit, krupøs og kataralsk Lungebetændelse, Lungetæring).....	46	188	17	119	-	29	20,08	25,47	40,47	27,87	-	20,00
- medfødt Svaghed	40	80	-	2	-	-	17,44	10,84	-	0,46	-	-
- Kramper	14	54	-	3	-	2	6,11	7,81	-	0,70	-	1,37
- Syfilis	11	5	-	1	-	-	4,62	0,67	-	0,23	-	-
- Kighoste, Strubehoste, Dif- teri, Skarlagensfeber, Mæs- linger	13	95	13	168	2	74	5,67	12,87	30,95	39,34	66,66	51,93
- Rakit og Skrofulose	6	19	2	18	-	3	2,92	2,57	4,76	4,21	-	2,06
- Hjernebetændelse	3	31	1	44	-	18	1,81	4,20	2,38	10,30	-	12,41
- andre Sygdomme	7	35	2	19	-	15	3,05	4,74	4,76	4,45	-	10,34
- ukjendt Dødsaaarsag	2	16	-	1	-	1	0,87	2,16	-	0,23	-	0,69
Tilsammen	229	738	42	427	3	145						

Beslutninger om Størrelsen af Lysfladen i Kreaturstalde og af Gulvfladen for hver Hest i Stalde, samt disses Høide under Loftet, fattedes. — — — Gymnasiklokalerne i Folkeskolerne og i Borgerskolen underkastedes en gennemgaaende Undersøgelse, og Forandringer ved disse bragtes i Forslag. — — — Modarbejdelsen af smitsomme Sygdomme foregik paa vanlig Maade under Ledelse af Stadsfysikus, Sundhedsinspektøren og Bylægerne. De samme Interneringslokaler, som tidligere, har staaet til Disposition. — — — Efterat Vandet i Frøensvandledningen havde været underkastet en kemisk og bakteriologisk Undersøgelse, blev Interessentskabet paalagt at forsyne Vandledningens Indtag med passende Filtre. — — — Forslag til en ny Bygningslov for Kristiania blev forelagt Kommissionen til Udtalelse, og Forslag til Forandringer i Loven med Motiver blev afgivet. — — — Den sædvanlige Undersøgelse af Melk og Melkeudsalg inden Byen foregik som tidligere ved Sundhedsinspektøren, der ogsaa ledede Tilsynet med udsatte Børn. I Aarets Løb organiseredes et frivilligt, menighedsvis ordnet Tilsyn med disse Børn, hvorved de, naar det er nødvendigt, kan tilsees indtil 1 Gang hver Uge. — — — Kommissionen har fremdeles ladet foretage regelmæssige bakteriologiske og kemiske Undersøgelser af Kristiania Drikkevand ved Stads-kemikeren; paa Foranledning af denne oprensedes Vinterveien over Isen paa Maridalsvandet ved regelmæssig Opsamling af den der faldende Gjødsl. Stads-kemikeren har ligeledes foretaget kemiske Undersøgelser af forskjellige Næringsmidler, Brugsgjenstande m. m. — — — Fra Aarets Begyndelse traadte Kjødkontrollen i Virksomhed. — — —

De maanedlige Middeltemperaturer samt Antal af Dage med Taage.

Maaned.	Middel- temperatur. C.	Normal- temperatur. C.	Antal Dage med Taage.
Januar	÷ 1,7	÷ 4,4	8
Februar	÷ 1,7	÷ 4,5	3
Marts	2,5	÷ 1,4	2
April	7,2	4,4	2
Mai	9,4	10,5	1
Juni	15,9	15,5	0
Juli	19,0	17,0	0
August	14,9	15,9	0
September	10,1	11,5	4
Oktober	4,2	5,5	2
November	2,9	0,1	11
December	÷ 1,8	÷ 3,6	7
Aaret	6,7	5,5	40

Den offentlige Vaccination udførtes af Bylægerne og Sundhedsinspektøren i de vanlige Lokaler. Desuden var der hele Aaret 2 Gange ugentlig Anledning til Vaccination paa Sundhedskommissionens Kontor. Der vaccineredes 1537 Børn. Der benyttedes næsten udelukkende animalsk Vaccine fra Statens Vaccineinstitut. 273 opgaves at være vaccinerede af praktiserende Læger.

Af **retsmedicinske Forretninger** udførtes 16 af Læreren i Retsmedicin.

Sygehuse. Der fandtes i Byen 7 offentlige Sygehuse, nemlig Righospitalet, Fødselsstiftelsen, det kommunale Sygehus med Underafdelinger, Garnisonssygehuset, Diakonisseanstaltens Sygehus, Diakonhjemmet og «Vor Frues Hospital» (katholsk). Flere af Byens Læger havde Privatkliniker med Sygeværrelser for sine Patienter. Til Indlæggelse af smitsomme Sygdomme har Byen Lazareter paa Ullevold udenfor Bygrænsen. Fremdeles findes 2 Sindssygeasyler nemlig det kommunale Asyl og Oslo Asyl.

Af **Badeindretninger** var der 4 offentlige, nemlig Kristiania Bad, hvor der solgtes 48 949 Billetter, Kristiania varme Søbad: 17 853 Billetter, Kristiania kommunale Badeanstalt: 50 443 Billetter og Kristiania Folkebad: 41 400 Billetter. Antallet af Bad, tagne ved Søbadehusene, kjendes ikke.

Apothekenes Antal udgjorde 16, der alle som vanligt visiteredes i Løbet af Høsten. Angaaende deres Personale henvises til den almindelige Beretning.

Medicinalpersonale. Ifølge den officielle Fortegnelse over Landets Læger var 178 bosatte i Kristiania; af disse antages ca. 30 ikke eller kun i ringe Grad at praktisere. Tandlægernes Antal udgjorde 48 og Jordemødrenes 69.

II. Akershus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger ¹⁾ .	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatører.
Amtet		5 321,42	100 427	40	38	32
1. Aker		1 063,50	34 488	²⁾ 18	12	7
	Aker	431,98	15 295	9	5	3
	Asker	103,21	4 029	3	1	1
	Bærum	185,00	6 566	2	2	1
	Nittedalen	196,13	2 466	1	2	1
	Skedsmo	147,18	6 132	3	2	1
2. Ullensaker		2 141,02	33 456	10	11	11
	Ullensaker	249,12	5 574	3	2	2
	Serum	109,39	2 540	-	1	1
	Gjerdrum	85,44	1 760	-	1	1
	Nannestad	337,70	4 046	1	1	1
	Nes	641,84	8 092	3	2	2
	Eidsvold	345,88	8 303	3	2	2
	Hurdalen	261,47	2 051	-	1	1
	Feiring	110,23	1 090	-	1	1
3. Høland		1 263,28	13 609	4	7	7
	Høland	684,78	5 789	3	3	3
	Urskog	367,76	3 998	1	2	2
	Fet	210,74	3 822	-	2	2
4. Follo		853,62	18 874	8	8	7
	Drøbak, Kjøbstad	0,80	2 147	3	1	-
	Hølen, Ladested	0,13	191	1	1	-
	Son, —	0,20	769	-	-	-
	Hvitsten, —		138	-	-	-
	Vestby	134,44	2 740	-	1	1
	Kraakstad	164,48	2 956	1	1	1
	Enebak	268,45	3 325	1	1	2
	Aas	105,76	2 743	2	1	1
	Frogn	86,54	2 081	-	1	1
	Nesodden	92,82	1 784	-	1	1

¹⁾ Ved Distriktslægens Bopæl er her, ligesom for de øvrige Amter, Herredet udhævet med spærrede Typer. ²⁾ Distriktslægen bor i Kristiania; 3 Læger ved Gaustad Sindssygeasyl og en privat Læge beskæftiger sig ikke med privat Lægepraxis.

Sundhedstilstanden betegnes i det Hele som god. Af de fleste epidemiske Sygdomme, navnlig Mæslinger og Kighoste, opgives vistnok et større Antal Tilfælde end Aaret forud, men Gjennemsnittantallet saavel af Tilfælde som af Dødsfald er dog mindre end i det foregaaende Treaar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1656 eller 16,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (101 500). I 1893 var Dødeligheden 17,1 pro mille.

Til Oversigt over de **epidemiske Sygdomme** hidsættes omstaaende Tabel, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidfieber var noget hyppigere end foregaaende Aar; af de ialt kjendte 30 Tilfælde forekom de 17 spredt i Follo Distrikt.

Af **Barselfeber** sees anført 26 Tilfælde med 7 Dødsfald, deraf alene fra Ullensaker Distrikt 14, hvoraf 4 i en Jordemoders Praxis. Hun blev i den Anledning foreholdt Renlighed og paalagt Desinfektion af Instrumenter, Klæder o. s. v. (Thoresen).

Skarlagensfeber anmeldtes i omtrent samme Udstrækning som Aaret forud, de fleste Tilfælde fra Akers Lægedistrikt. Til Gjerdrum i Ullensaker Distrikt kom Smitten antageligvis fra Kristiania til en Skolelærers Hus, hvor 3 Børn blev angrebne. Skolegang blev forbudt i 6 Uger, indtil Desinfektion var foretagen, men da Tilfældene blev anmeldt temmelig sent, var Smitten allerede da udbredt til flere Steder. (Christophersen).

Af **Mæslinger**, der i 1893 kun var lidet udbredt inden Amtet, anmeldtes 922 Tilfælde, hvoraf 802 i Akers Distrikt.

Ogsaa **Kighoste** viste en stærkere Udbredelse, men synes i Modsætning til Mæslingerne at have været mere jævnt fordelt paa de forskellige Distrikter.

Af **Difteri** anmeldtes 278 Tilfælde med 52 Dødsfald mod 166 Tilfælde og 66 Dødsfald i 1893. I Aker Distrikt var Sygdommen i afgjort Tiltagen og forløb ganske alvorligt (25 pCt. Dødelighed); fra Eidsvold i Ullensaker Distrikt omtales, at den var tilstede fra Aarets Begyndelse og til August Maaned; den angreb dog kun et mindre Antal Personer; Smitten udbredtes gennem friske fra et fælles Udgangspunkt. I Fet af Hølands Distrikt var den tildels saa slem, at den nødvendiggjorte længere Tids Lukning af Skolerne. (Bjurstedt).

Om **Lungebetændelse** anføres fra Eidsvold, at den optraadte sjældnere end sædvanlig, hvilket tilskrives den milde Vinter, og at man var fri for de vedvarende kolde, nordlige Vinde, der pleier at være Sygdommens Ledsagere. I Hølands Distrikt var den derimod almindelig i 1ste Halvdel af Aaret, og der forekom ofte 2 Tilfælde i Husene; ofte syntes Smitte ikke at kunne negtes. Sygdommen holdt sig væsentlig til Urskogs Hovedbygd, særlig langs Storveien. Ud paa Høsten udbredte den sig til Skogene (Sitskogen, Mangenskogen o. s. v.). Forløbet var ofte noget retårderet med langvarig Afkræftelse efterpaa. (H. Olsen).

Influenza var meget mere udbredt end forrige Aar, særlig i Aarets første Maaneder; Dødeligheden var ogsaa noget større end foregaaende Aar.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera viser adskillig Aftagen. Sygdommens sjældnere Forekomst i Lillestrøm i Akers Distrikt sættes i Forbindelse med, at Stedet i Begyndelsen af 1894 fik eget Vandværk; før tog man sit Vand fra Nitelven, hvor Vandet var forurenset af alle mulige Slags Affald, nu derimod tages Vandet fra Sagdalselven, hvor Vandet vistnok ikke er af første Sort, men

I Akershus Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	30	4	30	1	2	1	-	2	1
Barselfeber	26	7	24	6	5	4	2	1	-
Vandkopper	132	-	128	1	18	24	9	7	12
Skarlagensfeber	217	9	217	29	36	12	21	7	8
Røde Hunde	10	-	10	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	922	17	919	11	161	309	122	75	51
Rosen	98	6	98	6	15	8	10	3	12
Kighoste	241	6	241	20	8	31	16	32	3
Difteri	278	52	277	31	36	52	29	28	14
Strubehoste	15	9	15	2	1	3	3	1	1
Kusma	12	-	12	1	-	-	3	2	1
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2763	67	2676	378	230	236	260	248	223
Katarralsk og follikulær Angina	462	-	462	54	37	56	38	41	32
Influenza	705	28	705	354	143	67	49	27	20
Lungebetændelse	531	76	530	82	50	64	66	49	47
Pleurit	118	6	118	9	18	10	11	9	12
Gigtfeber	168	1	168	20	24	14	20	13	8
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1186	62	1186	92	58	85	49	58	67
Blodgang	9	-	9	-	-	-	1	-	-
Skjørbug	3	-	3	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	7926	350	7828	1097	842	976	709	605	512

dog betydelig renere. (Bjurstedt). I Eidsvold — Ullensaker Distrikt — optraadte Sygdommen med tildels blodige Udtømmelser og en ikke ringe Dødelighed blandt Smaa børn og gamle Folk. Den angreb almindelig mange i samme Hus. Nogen Aarsag gennem Levnetsmidler eller Drikkevand kunde ikke opdages, ligesom den syntes temmelig uafhængig af Temperaturen. (Thoresen).

Antallet af **veneriske Sygdomme** behandlede udenfor Sygehus sees af Tabel Side 23. 6 Tilfælde af Syfilis og 3 af Gonorré (Uretrit) forekom blandt Tjenestefolk i Sørum. Usædeligheden blandt disse øges ikke saa lidet ved det stærkt udbredte Natteløberi. (Christophersen).

Angaaende endel **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel, Side 22.

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
						1		2		3		4	
						Aker.		Ullensaker.		Høland.		Follo.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
2	7	7	2	3	2	3	1	3	-	7	1	17	2
1	-	3	2	-	-	2	1	14	2	5	2	5	2
4	5	12	14	15	7	85	-	15	-	1	-	31	-
5	21	17	20	29	12	157	8	20	1	21	-	19	-
2	2	4	-	1	-	2	-	1	-	-	-	7	-
94	35	4	24	16	17	802	13	25	1	51	-	44	3
7	2	4	13	13	5	47	2	19	1	8	1	24	2
13	27	17	26	28	20	91	1	44	2	57	-	49	3
12	11	20	17	12	15	121	30	60	8	60	5	37	9
-	1	-	-	3	-	12	6	1	2	2	1	-	-
4	1	-	-	-	-	8	-	-	-	2	-	2	-
158	104	156	166	253	264	1547	36	634	9	185	1	397	21
23	29	29	34	45	44	323	-	44	-	44	-	51	-
2	2	1	2	21	17	401	18	172	6	58	2	74	2
16	15	21	30	42	48	199	30	178	23	84	8	70	15
7	6	6	7	14	9	60	2	34	3	9	-	15	1
16	7	9	14	10	13	53	1	66	-	24	-	25	-
261	201	118	60	75	62	810	25	245	27	49	-	82	10
1	4	2	-	-	1	-	-	5	-	-	-	4	-
1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-
629	480	430	431	580	537	4724	174	1580	85	667	21	956	70

Fnat og Utøi er paa Grund af den mangelfulde Renlighed stærkt udbredt selv blandt forholdsvis velstaaende Folk i Hølands Distrikt. (H. Olsen). I Ullensaker Distrikt er Fnat ogsaa meget udbredt i Gjerdrum (Christophersen), og i Nes; medens den for nogle Aar siden her var yderst sjelden, gjør dens paafaldende Masseoptræden nu nærmest Indtrykket af en formelig Invasion. (J. Norman).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 16,2 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 23,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Bygderne var Forholdet henholdsvis 16,2 pCt. og 23,9 pCt. og i Byerne 16,7 pCt. og 19,2 pCt. Fra Enebak i Follo Distrikt skrives: Tuberkulosen var — som sædvanlig en hyppig Dødsårsag — en Trediepart af alle anmeldte Dødsfald. Der vil nu til alle tæringsyge Huse blive ud-

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne.		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:							
							1		2		3		4	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Aker.		Ullensaker.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	328	-	1	2	168	153	143	-	118	-	22	-	45	-
Fnat	425		125	103	94	83	73	-	276	-	42	-	34	-
Kjertelsyge	169	2	65	82	5	17	66	1	74	1	18	-	11	-
Rakit	113	5	57	56	-	-	68	2	20	1	15	1	10	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuber- kulose	45	37	16	12	9	8	16	22	17	6	5	4	7	5
Lungetuberkulose	238	178	15	14	95	114	70	70	74	29	23	8	71	71
Kræft	91	¹⁾ 67	-	-	49	42	24	21	38	21	10	3	19	22
Morbus Brightii	66	26	3	4	33	25	24	5	30	15	5	2	7	4
Blegsot og Anæmi	977	²⁾ 2	40	125	166	616	312	1	455	-	75	-	135	1
Livmodersygdomme	175	-	-	-	-	175	72	-	44	-	33	-	26	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi . .	1290	4	55	60	554	621	334	-	520	4	88	-	348	-
Ormesygdomme	37	-	13	14	6	4	14	-	18	-	-	-	5	-
Drankersygdomme	6	1	-	-	6	-	2	-	2	1	1	-	1	-
Struma	12	-	-	1	1	10	9	-	2	-	1	-	-	-
Brok	67	-	11	5	38	13	20	-	24	-	10	-	13	-
Luxationer	40	-	2	2	15	12	18	-	7	-	5	-	10	-
Benbrud	133	1	27	8	53	33	59	-	24	1	25	-	25	-

¹⁾ Cancer 65, Sarcoma 2. ²⁾ Deraf Anæmia 1, A. pernicioza 1.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			Børn (under 15 Aar).		Voxne (over 15 Aar).		1		2	3	4			
							Aker.		Ullensaker.	Høland.	Follo.			
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.				
Veneriske Saar	37	2	2	4	18	13	10	1	18	1	8	1		
Syfilis, konstitutionel														
— hereditær														
Gonorré.	47		-	-	40	7	27	-	11	2	7	-		

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Aker	442	70	174	268
Ullensaker	268	29	85	183
Høland	66	8	21	45
Follo	323	71	70	253
Drøbak By.	30	5	4	26
Bygder.	293	66	66	227
Akershus Amt.	1099	178	350	749
Deraf i By	30	5	4	26
— Bygd	1069	173	346	723

delt kortfattede hygieniske Forskrifter, da Tæringsplakaten falder vel vidtløftig og derfor ikke læses synderlig. (H. Jelstrup).

De **gastriske Sygdomme** forekommer fremdeles hyppigt i Eidsvold af Ullensaker Distrikt. Ogsaa i Hølands Distrikt er Kardialgier og Dyspepsier de almindeligste Lidelser selv hos Børn, da Kaffeen maa erstatte Melkemaden og Sirupen Smøret. (H. Olsen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning. Antallet af Sindssyge, som forpleies i Ullensakers Distrikt, tiltager aarlig. Fortiden beløber Antallet sig til 145. Dette store Antal skriver sig ikke fra, at Sindssygdom her er mere udbredt end andetsteds, men fordi der fra forskellige Fattigvæsenere og Amter sendes Sindssyge til Forpleining til Sindssygekolonierne, hvoraf findes flere baade i Sørum, Ullensaker og Nes. I disse Kolonier faar Kommunerne anbragt baade urenlige og voldsomme Sindssyge, som er vanskelige at faa bortsat i Forpleining i de Sindssyges Hjembygd. At Tilstanden i disse Kolonier ikke tilfredsstiller de almindelige Fordringer til Orden og Renlighed er let forklarligt, og Oprettelsen af en egen Sindssygeanstalt for disse Sindssyge vil her afhjælpe et stort Savn. (Thoresen).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte.		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Aker	1148	33	645	117	7	7	18	4	.
Ullensaker	1010	26	493	87	17	3	10	1	3
Høland	352	7	212	30	4	1	4	1	.
Follo	497	9	306	52	4	2	9	2	1
Son Ladested	29	1	9	3	-	-	1	-	-
Hølen —	4	-	4	2	-	-	-	-	-
Hvidsten —	3	-	1	1	-	-	-	-	-
Drøbak By	73	-	38	7	-	-	1	1	-
Bygder	388	8	254	39	4	2	7	1	1
Akershus Amt	3007	75	1656	286	32	13	41	8	4
Deraf i Byer	109	1	52	13	-	-	2	1	-
— Bygder	2898	74	1604	273	32	13	39	7	4

Af de 67 opgivne Tilfælde af **Brok** kjendes Sædet kun for 38 og er angivet saaledes: Hernia inguinalis 25, cruralis 5 og umbilicalis 8.

Benbrud er behandlet i 133 Tilfælde; deraf er Sædet for 125 opgivet saaledes:

Fractura oss. nasi 1	Fractura radii 20	Fractura colli femoris. 5
— maxil. sup. . . . 1	— ulnæ 2	— cruris 11
— clavicul. 10	— metacarpi . . . 1	— fibulæ 4
— costæ 19	— digit. manus. 1	— tibie 8
— humeri 6	— pelvis 2	— malleoli 3
— antibrachii . . 11	— femoris 20	

For 40 Tilfælde af **Luxation** var Sædet følgende: Humerus 22, radius 3, cubitus 9, pollux 3, femur 1, patellæ 2.

Læger udførte 46 **obstetriciske Operationer**, deraf 19 i Akers, 17 i Ullensakers, 4 i Hølands og 6 i Follo Distrikter. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 25.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel. For det hele Amt bliver der et Overskud af 1351 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 55,1.

Efter Presternes Opgaver er 13 Kvinder **døde paa Barselseng**. Lægerne opgiver Dødsårsag for 9 saaledes: Barselfeber 7, Livmoderblødning 1 og Pyæmi 1.

De hyppigste **Dødsårsager** sees af Tabel paa Side 26.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Dødf.	Lev.	Lev.	Lev.	Lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	¹⁾ 28	²⁾ 27	1	1	³⁾ 1	1	1	1	-	-
Bækkensneverhed	3	3	-	1	-	1	-	-	1	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
	35	34	1	3	2	2	1	1	1	5
		35			4					

¹⁾ Hos 1 tillige Polyp. uteri. ²⁾ Deraf 1 2den Tvilling; 1ste forløst ved Vending (levende). ³⁾ 1ste Tvilling. 2den forløst ved Tang, hvor Udfaldet for Moderen (levende) er anført.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	178	5	173
Alderdomssvaghed	96	2	94
Lungebetændelse	76	-	76
Kræft og Sarkom	67	2	65
Akut Bronkit	67	2	65
Diarré og indenlandsk Kolera	62	1	61
Difteri	52	-	52
Hjerneslag	52	3	49
Organisk Hjertesygdom	51	5	46
Tuberkuløse Betændelser	37	-	37

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Ullensaker anføres, at Kaffe nydes til Overmaal og til omtrent alle Maaltider, da al Melk sendes til Meierierne og næsten ikke er til at drive op for dem, som ikke selv har Kjør. Imidlertid er de gammeldagse, raastegte Vafler gaaet mer og mer af Brug, eftersom Leiligheden til at faa velstegt Brød er bleven saa betydelig lettere, da Bagerierne bringer sine Varer omkring i Husene. Den økonomiske Stilling i Distriktet er omtrent uforandret, maaske for Eidsvolds Vedkommende noget forbedret paa Grund af de store Fabrikkers Oprettelse. Der er saaledes ikke Mangel paa Arbeide for dem, der ikke vil gaa ledig, og den daglige Arbeidsløn er her større, end Gaardbrugeren er istand til at betale. Følgen er heraf igjen, at uformuende og smaa Gaardbrugere kun udføre det allernødvendigste til Gaardens Drift, og nogen Forbedring ved Drænering og Opdyrkning af udyrket Mark er man saaledes sjelden Vidne til. Det vil saaledes sees, at Dagarbeiderne er for tiden gunstigst stillede, og at det falder vanskeligt for den mindre Jordbruger at leve af sin Gaard og svare de paa samme hvilende Skatter og Afgifter. Han bliver derfor nødt til at ty til Fortjeneste ved Kjørsel, som i Almindelighed er at erholde ved de større Fabrikker, navnlig Cellulosefabrikker og Træsliberier, hvor mange Tusinder af Tylvter forvandles til Træmasse. Der opslibes saaledes alene i Eidsvold henimod 20 000 Tylvter Tømmerstokke. (Thoresen). Befolkningen er i det Hele ædruelig, og Totalafholdsforeninger gjør sit til, at Drikke- trafikken saavel i Hjemmene som ude i «Byveien» aftager. Boligerne er gennemgaaende gode; dog eksisterer der endnu mange af de skrøbelige Husmandsstuer, hvor Vind og Regn trænger igjennem, og hele Familien — op til 10 Personer — Dag og Nat opholder sig i Husets eneste Rum. (Christophersen). Fra Høland Distrikt anfører Kommunelæge H. Olsen: De fleste Jordbrug drives slet, saa Eiendommene lidet kaster af sig; Kvægracerne er ved Indavl bleven rene Dvergracer, og det er sjelden at se eller høre omtalt en Ko, der er Salgsvare paa Kristiania Kvægtorv. For det meste driver Almuen paa med Skogtrafik,

Hugst, Flødning og Kjøring. Flere Smaabrugere og Husmænd sælger sine Kjør for om Høsten at lægge sig til en Hest. Følgen heraf er naturligvis, at Kaffeen maa erstatte Melkemaden, Sirupen erstatte Smøret. Levemaaden er i det Hele daarlig, saamegetmere som Arbeidsmanden faar snau Betaling. Husmænd med 5—6 Børn har om Vinteren 60 Øre, om Sommeren 80 Øre Dagen paa egen Kost; Sandsen for Renlighed, Orden og Komfort er derfor ogsaa liden. Høns og — især om Vaaren — Smaagrise, der skal «opkoppes», findes ofte sammen med Børneflokken i Husmandspladsens eneste beboelige Rum. Selv blandt forholdsvist velstaaende Folk findes en rent forbausende Skiddenfærdighed. Rent Drikkevand er en Sjældenhed. Overalt findes store, grunde, aabne Brønde, der om Sommeren staar fulde af de yppigste Vegetationer og om Vinteren indeholder rentud raaddent Vand. Oplysning og Dannelse blandt den almene Mand staar paa et meget lavt Trin; de unge Gaardsmandssønner søger aldrig Landbrugs-skoler og holder ingen praktiske Tidsskrifter; Jordbruget er da ogsaa derefter. Derimod er Bygden adskillig opreven i politisk Henseende.

Badeindretninger. Grefsen Bad og Eidsvold Bad samt Drøbak Badeanstalt var alle i Virksomhed.

Om **Amtets Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner, Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner, Antal Møder.	Vak-cinerede.	Rets-medi-cinske Forretninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet.....	19	2526	39	1	-	20
Aker.....	5	682	¹⁾ 15	-	980	5
Ullensaker.....	6	1253	²⁾ 11	-	1051	8
Høland ..	4	301	³⁾ 1	-	-	2
Follo.....	4	290	⁴⁾ 12	⁵⁾ 1	410	5

¹⁾ Aker 10, Skedsmo 1, Nittedal 2, Asker 2. ²⁾ Eidsvold 2, Ullensaker 3, Nes 1, Nannesstad 1, Hurdalen 1, Gjerdrum 1, Sørum 2. ³⁾ Fet 1. ⁴⁾ Aas 1, Frogn 1, Nesodden 1, Vestby 1, Kraakstad 2, Hølen 2, Son 2, Drøbak 1, Enebak 1. ⁵⁾ Drøbak 1.

III. Smaalenenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		4 142,69	120 864	42	8	44	28
1. Eidsberg		1 405,92	22 073	4	-	10	9
	Rødenes	385,61	2 132	-	-	2	2
	Rakkestad	416,32	5 579	1	-	2	1
	Eidsberg	229,26	5 369	1	-	2	2
	Trogstad	205,78	4 127	1	-	2	2
	Askim	67,64	2 428	1	-	1	1
	Skiptvet	101,36	2 438	-	-	1	1
2. Moss		783,91	22 785	11	2	11	6
	Moss, Kjøbstad	1,51	8 036	7	2	4	-
	Moss Landsogn	56,67	1 168	-	-	¹⁾ 1	-
	Spydeberg	138,86	2 622	1	-	1	1
	Hobøl	143,68	2 338	1	-	1	1
	Vaaler	249,17	2 574	1	-	2	2
	Raade	113,78	2 884	1	-	1	1
	Rygge	80,29	3 163	-	-	1	1
3. Sarpsborg		700,16	49 037	15	4	10	7
	Sarpsborg, Kjøbstad	3,84	2 936	4	1	1	-
	Fredrikstad, —	9,41	12 292	8	3	2	-
	Tune	177,62	6 888	-	-	1	1
	Varteig	69,34	1 216	-	-	1	1
	Skjeberg	192,68	4 389	1	-	1	1
	Borge	77,49	5 179	1	-	1	1
	Onsø	121,17	6 033	1	-	2	2
	Glemminge	48,61	10 104	-	-	1	1
4. Hvaler		1 250,99	15 810	²⁾ 3	-	6	6
	Hvaler	86,39	3 180	1	-	2	2
	Berg	255,46	4 408	-	-	³⁾ 1	1
	Id	382,35	4 304	-	-	1	1
	Aremark	526,79	3 918	1	-	2	2
5. Fredrikshalds Stadslægedistrikt ..	Fredrikshald, Kjøbstad	1,71	11 150	9	2	7	-

¹⁾ Jordemoderen bor i Moss. ²⁾ Distriktslægen bor i Fredrikshald. ³⁾ Jordemoderen bor i Fredrikshald.

Sundhedstilstanden karakteriseres som ganske god. Af epidemiske Sygdomme optraadte kun Mæslinger og Kighoste mere udbredt samt Influenza, navnlig i 1ste Kvartal. Antallet af epidemiske Sygdomstilfælde i det Hele taget (13 198) viste fremdeles Aftagen (i 1893 14 523 og i 1892 18 432).

Dødeligheden var ogsaa noget mindre; de Dødes Antal udgjorde 1883 eller 15,2 pro mille af den beregnede Middelbefolkning (123 900). Aaret forud var den 16,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes en efter Lægerens Opgaver sammendragen Tabel (se Side 30 og 31).

Typhoidfeber forekom sjelden. I Eidsberg Distrikt behandledes kun 1 Tilfælde, en fra Hvalsmoen hjemkommen Rekrut. En af Jernbanebetjeningen ved Mysen Station indsygnede i Marts Maaned, men sendtes øieblikkelig til Ullevold Lazaret; i Fredrikstad forekom 10 for det meste spredte Tilfælde. De fra Fredrikshald opgivne 5 Tilfælde betegnes med Undtagelse af ét som tvivlsomme. (J. Tandberg).

Som **epidemisk Cerebrospinalmeningit** opføres 9 Tilfælde, 2 i Moss, 2 i Hvaler og 5 i Sarpsborg Distrikter; ingen døde.

Barselfeber forekom spredt med 20 Tilfælde og 13 Dødsfald; deraf kun 3, alle dødelige, i Byerne.

Skarlagensfeber viser ogsaa dette Aar en betydelig Nedgang (69 mod 311 Aaret forud). Der kjendes kun 3 Dødsfald.

Derimod fik **Mæslinger** som før nævnt en stærk Udbredelse inden Amtet, særlig i Byerne Moss, Sarpsborg og Fredrikshald. Til Askim i Eidsberg Distrikt kom Sygdommen med en voxen Pige, der antoges at have erhvervet den under Kristiania Marked. Fra hende smittedes hendes Sødskende. Sygdommen udbredte sig hurtig over hele Askim. (C. A. Randers). Fra Hvaler Distrikt betegnes den som i det Hele godartet og mild (Nannestad). Til Fredrikshald kom Sygdommen fra Berg i Hvaler, blev overordentlig udbredt, men var ogsaa her i sin Almindelighed godartet.

Rosen var noget mindre hyppig end foregaaende Aar, medens **Kighoste** viser adskillig større Udbredelse, navnlig i Sarpsborg og Fredrikshalds Distrikter.

Af **Difteri** anmeldtes færre Tilfælde end i 1893, nemlig 472 mod 640. Desuagtet opføres omtrent samme Antal Dødsfald: 131 (Aaret iforveien 139), svarende til en Dødelighed af 27,8 pCt. I Eidsberg Distrikt, hvor Sygdommen synes at herske endemisk, var den i Aarets første Maaneder en Fortsættelse af den Epidemi, der i Slutningen af 1893 begyndte i Høiefjerdingen (se forrige Beretning). Saavidt vides forekom de første Tilfælde paa Gaarden Haga i Eidsberg Herred; medens den først Angrebne, en 17 Aar gammel Tjenestepige laa syg, isoleret i Bryggerhuset, gik Gaardens Børn paa Skolen. Mulig er derved Skolelokalet bleven inficeret, hvad der kan forklare Sygdommens explosionsagtige Udbrud, og at flere af de Angrebne bestemt opgav at have faaet Sygdommen paa Skolen; denne blev derfor lukket og grundig desinficeret. — Da nævnte Tjenestepige var bleven frisk, blev hendes hele Person vasket og hendes Klæder vasket og kogt, hvorefter hun reiste til sit Hjem i Skibtvæt. Rensningen viste sig imidlertid snart at have været utilstrækkelig eller skjødesløst udført; thi Sygdommen udbredte sig fra hendes Hjem til nærmeste Omkreds med stor Intensitet og Mortalitet. Idethele var denne Epidemi ondartet; Larynxdifteri var en meget hyppig Komplikation og forefandtes hos næsten alle, der døde; lykkedes det at overstaa Sygdommens første Farer, indtraadte meget ofte Døden ved Hjertelammelse. Da Desinfektionen Gang paa Gang havde vist sig utilstrækkelig, foreslog Distriktslægen for Sundhedskommissionen at uddanne en fast Desinfektor, men dette vandt ingen Sympathi. (C. A. Randers). I Moss Distrikt forekom kun 18 Tilfælde, hvoraf 15 i Landdistriktet. I Sarpsborg Distrikt optraadte Sygdommen almindeligere (111 Tilfælde med 40 Dødsfald); i Fredrikstad By anmeldtes i Januar—Mai 46 Angrebne; senere forekom i Byen kun enkelte Tilfælde, medens Sygdommen var hyppigere i Omegnen udover Høsten. I Hvaler

I Smaalenenes Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	25	12	25	4	-	3	2	3	2
Cerebrospinalmeningit	9	-	9	-	1	-	3	-	-
Barsel-feber	20	13	20	2	3	-	-	4	1
Vandkopper	163	-	163	8	4	9	10	29	12
Skarlagensfeber	69	3	69	3	9	3	27	6	2
Røde Hunde	13	-	13	-	-	1	1	5	3
Mæslinger	1250	16	1250	-	1	3	29	30	48
Rosen	155	5	155	20	17	20	16	9	5
Kighoste	615	28	615	12	7	2	4	21	53
Difteri	472	131	472	75	64	29	38	35	62
Strubehoste	31	24	23	2	2	1	2	3	2
Kusma	231	-	231	5	14	29	53	50	33
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	4559	113	4559	535	382	373	482	422	371
Katarralsk og follikulær Angina	1482	-	1482	194	161	161	157	107	106
Influenza	1252	20	1252	731	277	98	28	13	11
Lungebetændelse	522	118	522	69	50	45	55	64	38
Pleurit	156	4	156	15	10	5	10	20	17
Gigtfeber	252	2	252	29	29	30	29	17	16
Koldfeber	8	-	8	2	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1896	47	1896	151	95	103	107	124	163
Blodgang	11	2	10	1	1	-	-	7	-
Skjorbug	7	-	7	-	1	-	-	2	-
Tilsammen	13198	538	13189	1858	1128	915	1053	972	945

Distrikt var Sygdommen almindelig hele Aaret igjennem og gav Anledning til 48 Dødsfald; desuden døde 10 af Strubehoste. I Hvaler Herred var der i Juni Maaned 12 Angrebne, omtrent alle paa én Gaard paa Kirkøen, hvor Mand, Kone og hele Børneflokket indsygnede. (C. B. Handberg). For Fredrikshalds Vedkommende synes Epidemien, der var en umiddelbar Fortsættelse af foregaaende Aars, at have havt et mere godartet Præg. Stadslægen udtaler, at Byen synes i særlig Grad disponeret for Sygdommen, der trives trods alle Anstrængelser for at hindre dens Udbredelse. I de senere Aar er de fleste Angrebne indlagte i Byens Isolationslazaret, ligesom Interneringslokalet har været flittig benyttet under Desinfektionen af Husrum og Effekter. Byen har en Desinfektionsassistent og en tidsmæssig Desinfektionsovn for strømmende Vanddamp. (J. Tandberg.).

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.		Fredrikshald.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
2	5	1	1	-	2	2	1	1	-	16	10	1	1	5	-
-	-	-	-	4	1	-	-	2	-	5	-	2	-	-	-
1	2	1	1	2	3	4	3	7	4	4	3	4	3	1	-
7	4	41	16	17	6	5	-	47	-	32	-	10	-	69	-
-	-	3	2	4	10	4	-	25	-	32	3	-	-	8	-
-	-	-	-	1	2	2	-	10	-	-	-	-	-	1	-
63	44	194	188	226	424	68	1	469	5	359	4	32	-	322	6
5	8	9	11	16	19	14	1	32	1	70	-	11	-	28	3
42	84	54	82	141	113	26	2	34	-	296	23	62	-	197	3
29	20	21	40	20	39	63	13	18	2	111	40	146	48	134	28
5	-	2	2	1	1	1	1	3	1	5	4	10	10	12	8
10	3	2	10	8	14	5	-	1	-	73	-	11	-	141	-
246	250	255	363	398	482	314	6	1041	10	1497	68	310	22	1397	7
64	69	75	97	169	122	78	-	338	-	456	-	94	-	516	-
1	2	2	3	37	49	106	4	315	4	467	9	33	2	331	1
22	27	22	35	37	58	90	17	117	16	186	54	38	11	91	20
9	18	10	12	14	16	11	-	29	-	44	2	23	-	49	2
16	12	12	19	19	24	42	1	40	1	80	-	25	-	65	-
-	2	-	2	1	-	2	-	3	-	3	-	-	-	-	-
251	298	181	134	134	155	145	6	599	9	563	20	82	6	507	6
-	-	-	-	-	1	2	2	9	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	1	-	1	4	-	-	-	3	-	-	-	-	-
773	849	886	1019	1249	1542	988	58	3140	53	4302	240	894	103	3874	84

Kusma forekom meget almindelig i Fredrikstad, Fredrikshald og i Hvalers Distrikt.

Akut Bronkit og **katarralsk og follikulær Angina** anmeldtes sjældnere, medens **Influenza** opføres med noget flere Tilfælde end Aaret forud.

Om **Lungebetændelse** anføres fra Eidsberg Distrikt, at den var mere godartet end vanlig. (C. A. Randers).

Gigtfeber var i Eidsberg Distrikt som sædvanlig noksaa hyppig. Der er en Masse Patienter med Hjertelidelser, hvilke for største Delen skyldes tidligere gennemgaaede Gigtfebere. (C. A. Randers).

Af de 8 Tilfælde af **Koldfeber** anføres der om de 2 i Eidsberg Distrikt, at de var optraadte hos Sømænd, der kom hjem med Sygdommen fra Udlandet.

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.				Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikter:							
									1.		2.		3.		4.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.		Kv.		Md.	Kv.	Eidsberg.		Moss.		Sarpsborg.		Hvaler.	
									Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	479	-	1	55	66	1	294	183	40	-	147	-	134	-	66	-
Enat	245	-	55	66	1	55	69	55	94	-	57	-	56	-	19	-
Skurv	2	-	-	1	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	387	4	137	145	46	59	46	59	36	1	127	-	90	1	45	2
Rakit	138	10	75	63	-	-	-	-	9	1	44	3	44	3	20	1
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	80	54	19	24	17	20	20	17	20	6	11	4	20	25	21	11
Lungetuberkulose	362	222	12	11	149	190	149	190	55	60	71	34	141	96	42	17
Kræft	103	115	-	-	60	43	60	43	20	21	20	19	30	45	19	17
Morbus Brightii	106	37	6	5	51	44	51	44	11	3	24	5	22	16	22	6
Blegot og Anæmi	1181	3	79	179	94	829	94	829	136	1	334	-	199	2	150	-
Livmodersygdomme	298	-	-	3	-	295	-	295	30	-	96	-	36	-	49	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1529	13	79	131	538	781	538	781	241	5	464	1	171	4	212	3
Ormesygdomme	13	-	4	4	4	1	4	1	-	-	2	-	1	-	-	-
Drankersygdomme	12	-	-	-	12	-	12	-	1	-	3	-	4	-	1	-
Struma	15	-	-	-	1	14	1	14	3	-	4	-	6	-	1	-
Brok	134	5	27	10	57	40	57	40	26	-	40	1	28	4	27	-
Luxationer	64	-	13	7	35	9	35	9	11	-	19	-	14	-	7	-
Benbrud	175	5	30	17	78	50	78	50	42	-	55	-	34	4	15	-

Fredrikshald. Tilf. Dødsf. 92 - 19 - - 66 - 19 - 134 - 147 - 134 - 66 - 92 -

Diarré og indenlandsk **Kolera** optraadte adskillig sjeldnere end Aaret forud og var mindre ondartet.

Veneriske Sygdomme, behandlede udenfor Sygehus, sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikter:					
			1	2	3	4	5	
			Eidsberg.	Moss.	Sarpsborg.	Hvaler.	Fredrikshald.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Veneriske Saar . . .	48	2	3	13	17	3	12	2
Syfilis, konstitutionel — hereditær . . .								
Gonorré	120	-	4	36	42	4	34	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Eidsberg	277	60	58	219
Moss	252	34	53	199
Moss By	83	12	25	58
Bygder	169	22	28	141
Sarpsborg	691	96	240	451
Sarpsborg By	51	1	16	35
Fredrikstad—	197	35	71	126
Bygder	443	60	153	290
Hvaler	225	17	103	122
Fredrikshald	198	15	84	114
Smaalønenes Amt	1643	222	538	1105
Deraf i Byer	529	63	196	333
— i Bygder	1114	159	342	772

Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede **andre Sygdomme** se Tabel Side 32.

Fnat, der af Kommunalægerne i Eidsberg og Rakkestad omtales som almindelig, har i Eidsbergs Distrikts øvrige Herreder været meget mindre hyppig end forrige Aar. (C. A. Randers).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 13,5 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 20,1 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet hen-

Obstetriciske Operationer i Smaalenenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.			Partus præ-turtus artificialis. ²⁾		Perforation.	Embryotomi.	Efterhydsoperation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.	
	lev.	uopg.	lev.	dødf.	uopg.	lev.	død.	lev.	dødf.						uopg.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	76	2	75	1	2	-	2	-	1	1	1	-	-	-	
Bækkensneverhed	1	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Isseleie med Panden fortil..	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Ansigtisleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
Blødning og Placenta prævia	-	-	-	-	1 ¹⁾	1	1	1	-	-	-	-	-	-	
Tverleie	-	-	-	-	8	2 ²⁾	7	1	-	-	-	-	1	-	
Fremfald af Navlesnor.....	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	
Bugvattersot hos Fosteret ..	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	
Tilsammen	80	3	79	1	3	13	1	11	3	1	1	1	3	7	
	83			83			14		14		2		2		

¹⁾ Dødsårsag: Barselfeber. ²⁾ Deraf i 1 Tilfælde 2den Tvilling, om 1ste intet anført. ³⁾ I 1 Tilfælde af Molarsvangerskab opgives det, at Afgang af en Mola hydatidea maatte fremkaldes kunstig paa Grund af Blødning. ⁴⁾ Deraf i 1 Tilfælde paa sidstkommande Hoved efter forudgaaet Vending, og i 1 Tilfælde med efterfølgende Vending og Udtrækning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte.		Døde.						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Eidsberg	522	12	335	35	4	3	10	2	1
Moss	653	18	317	60	4	3	6	2	1
Moss By	292	8	130	34	3	3	4	2	-
Bygder	361	10	187	26	1	-	2	-	1
Sarpsborg	1752	38	728	137	18	6	15	2	1
Sarpsborg By	116	3	56	10	2	-	3	-	1
Fredrikstad —	429	13	175	32	2	2	1	-	-
Bygder	1207	22	497	95	14	4	11	2	-
Hvaler	507	16	275	45	6	3	5	-	-
Fredrikshald	372	12	228	39	3	-	5	1	-
Smaalenenes Amt	3806	96	1883	316	35	15	41	7	3
Deraf i Byer	1209	36	589	115	10	5	13	3	1
— - Bygder	2597	60	1294	201	25	10	28	4	2

holdsvis 11,9 og 18,9 pCt. og i Bygderne 14,3 og 20,6 pCt. — Distriktslæge Randers i Eidsberg anfører, at Sygdommen vistnok maa siges at være i Tiltagende, og at den frembyder mange intense, hurtig forløbende Tilfælde; paa-faldende ofte har saakaldt Asthma og kronisk Bronkit hos Familiens ældre Medlemmer været efterfulgt af akut forløbende Tuberkulose hos de yngre. — Han gjør endvidere opmærksom paa, hvorledes **Klorose** og **Anæmi** synes lidet fremtrædende i Askim, hvor der med Forkjærlighed drives Sport; besynderligt er det, at der af **Drankersygdomme** i hele Eidsberg Distrikt kun er opført 1 Tilfælde, «da Fylderier baade ved store Kalaser, ved Byreiser og til dagligdags florerer noksaa meget».

Sindssygdomme er særlig hyppige. Cand. med. Berbom beretter om en hysterisk Pige, der havde ligget tilsengs i 4 Aar, at hun i December 1893 fik Hallucinationer, der smittede hendes Broder, som imidlertid kun var syg i vel 8 Dage. En yngre Søster og en Tjenestepige paa Gaarden smittedes ogsaa, men Hallucinationerne varede her kun 1 Dags Tid eller 2.

Af **Brok** opgives 134 Tilfælde og 5 Dødsfald. For 106 var Sædet angivet saaledes: H. ingvinalis 76, cruralis 15, umbilicalis 12 og ventralis 3.

Af **Benbrud** behandledes 175 Tilfælde ligeledes med 5 Dødsfald. Sædet var for 145 følgende:

Fractura cranii 2	Fractura cubiti 1	Fractura femoris 9
— vertebrae 1	— antibrachii 8	— patellæ 1
— claviculae 15	— radii 26	— cruris 17
— costarum 25	— os. metacarp. 1	— tibiae 2
— scapulæ 2	— digitorum 12	— fibulae 5
— humeri 12	— colli femoris 4	— malleolor. 2

Luxationer opgives i 64 Tilfælde, hvoraf 57 med saadan Lokalisation: L. humeri 29, cubiti 18, digitorum 6, femoris 3 og maxillæ infer. 1.

Af **Ludforgiftning** omtales et alvorligt Tilfælde hos et Barn og tvende lettere hos voksne Mænd.

Blandt sjældnere **Tilfælde** anføres fra Eidsbergs Distrikt et hos et 7 Aars Pige barn iagttaget, dødeligt endende Tilfælde af **Diabetes**, der udviklede sig meget rapid efter Mæslinger.

Obstetriciske Operationer udførtes af Læger i et Antal af 112, deraf i Eidsberg 15, Moss 19, Sarpsborg 45, Hvaler 14 og Fredrikshald 19. Indikationer og Udfald vil fremgaa af Tabel Side 34.

Efter Presternes Opgaver døde 15 Kvinder paa **Barselseng**. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 16 saaledes: Barselkrampe 2, Barselfeber 13 og Livmoderblødning 1.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 35.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1923 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 49,5.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	222	63	159
Difteri	131	46	85
Alderdomssvaghed	127	25	102
Lungebetændelse	118	47	71
Kræft	115	35	80
Akut Bronkit	113	33	80
Organisk Hjertefeil	87	26	61
Hjerneslag	56	24	32
Tuberkuløse Betændelser	54	21	33
Medfødt Svaghed	49	15	34
Diarré og indenlandsk Kolera	47	23	24
Kronisk Bronkit	47	16	21

Veirliget. Vinteren var gennemgaaende mild, og Vaaren kom tidlig, men var kold; i Mai ødelagde Nattekulden tildels Frugttræernes Blomsterknopper. Sommeren var tør og varm. Høsten udover var mild, og Vinteren kom ikke før henimod Jul. Udbyttet af Hø og Korn blev rigeligt; Rugen tog under Indhøstningen nogen Skade af den stærke Nedbør. Poteteshøsten var under Middelsaars.

Levemaade og hygieniske Forhold. Renligheden lader i Eidsbergs Distrikt fremdeles overmaade meget tilbage at ønske baade inden Husmandsklassen og blandt de mindre Gaardbrugere; hertil bidrager ikke lidet de mange steds meget indskrænkede Beboelsesleiligheder, der blandt andet gjør de i hygienisk Henseende forkastelige Skabsenge, oftest i 2 Etager, til en kjær Institution, som ingen vil give Slip paa. Utøi, særlig Væggedyr, er meget almindeligt. For Husdyrene sørges der næsten bedre; der bygges stadig større og lysere Fjose og Stalde, oftest af Mursten. Fodring, Røgt og Pleie bliver ogsaa stadig bedre, og Sultefodring er helt ukjendt. Melkens Behandling er dog mindre renlig, og Meierivæsenet lader fra et hygienisk Standpunkt endnu adskilligt tilbage at ønske. (C. A. Randers). I Fredrikstad bevilgedes Kr. 3000 til midlertidige Koleraforanstaltninger. Kun en mindre Del heraf kom dog til Anvendelse, til Rens-

ning og Desinfektion af de daarligste Kvartaler af Byen. Sundhedskommissionen bestemte, at Difterisysge paa Veien til Sygehusene ikke maatte benytte de almindelige Færgebaade eller de offentlige Drosker. Kommunelægen i Hvaler skriver: De hygieniske Forhold er i det Hele taget gode, ligesom Renligheden, hvorimod der ikke altid tages fornødent Hensyn til Fornyelse af Luften i Beboelsesrummene, og mængstedes staves der for mange sammen i smaa Rum. Der opføres dog stadig flere nye Huse, der alle faa større Høide under Taget end de gamle. De fleste Maaltider bestaar af Brød og Kaffe, og af denne især fortæres der meget. Salviethe benyttes ogsaa adskilligt. Fisk udgjør en vigtig Del af Fødemidlerne, ligesaa Flesk; men ferskt Kjød er en sjelden Vare. (Handberg).

Badeindretninger. Moss Badehus var ligesom Aaret forud aabent 84 Dage; der toges 7486 Strømbad, 668 Karbad, 885 Duschbad og 287 Styrtebad. Paa Arbejderforeningens Badehus toges mellem 5 og 6000 Strømbad. I Fredrikshald findes foruden Varmtbadehuset (hvor der i Aarets Løb blev serveret 340 Dampbad, 4285 varme Karbad og 974 Styrtebad) ogsaa 1 Søbadehus for Herrer og 1 for Damer. Søvandet, der i hele Idejorden er temmelig brakt, maa specielt i Strøget nær Byens Kaier, hvor ogsaa Søbadehusene findes, dog betegnes som mindre appetitligt; der er derfor heller ikke videre Søgning til disse Badehuse. (Tandberg). — Der er i Ømark Sogn af Aremark fundet en Jernkilde, hvis Gehalt paa faste Stoffe gjør den vel egnet til Kurbrend; de nødvendige Arbeider med Indredning o. s. v. er sat igang, og Anlægget vil om kort Tid være tilgængeligt for Publikum. (Suhrlund).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Sygehuse. Amtets Sygehus ligger i Fredrikstad, hvor der desuden ligesom i Moss og Fredrikshald findes kommunale Sygehuse med Isolationslokaler for epidemiske Syge. I Sarpsborg var Sygehusforholdene uforandrede, dog blev der afsat noget til et Byggefond for et nyt Sygehus. I Fredrikstad afsattes af Brændevinsbolagets Overskud Kr. 10 800 til et vordende Syge- og Isolationslokale. I Fredrikshald findes et lidet Privathospital, der eies og bestyres af de katholske Søstre.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	20	3 117	63	1	3 191	30
Eidsberg	5	320	³⁾ 12	-	522	4
Moss	4	¹⁾ 1 122	⁴⁾ 18	-	521	10
Sarpsborg	4	²⁾ 1 178	⁵⁾ 20	1	1 553	14
Hvaler	5	195	⁶⁾ 5	-	418	1
Fredrikshald	2	302	8	-	177	1

¹⁾ Deraf i Moss By ca. 700. ²⁾ Deraf i Sarpsborg By 362, Fredrikstad By 702.

³⁾ Trøgstad 2, Rødenes 2, Rakkestad 2, Eidsberg 2, Askim 2, Skiptvedt 2. ⁴⁾ Moss By 10, Spydeberg 1, Hobøl 3, Vaaler 1, Raade 1, Rygge 2. ⁵⁾ Sarpsborg 3, Fredrikstad 6, Tune 1, Varteig 1, Skjoberg 1, Borge 1, Onsø 2, Glemminge 5. ⁶⁾ Hvaler 1, Berg 1, Id 2, Aremark 1.

IV. Buskerud Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaknaterer.
Amtet		14996,85	105 203	38	7	45	19
1. Drammen		603,18	34 664	13	4	15	2
	Drammen, Kjøbstad	6,86	20 437	11	4	11	-
	Lier	319,97	7 710	1	-	2	-
	Røken	114,07	3 447	1	-	1	1
	Hurum	161,97	2 634	-	-	1	1
	Holmsbu, Ladested	0,31	436	-	-	-	-
2. Ringerike		1 800,92	15 680	7	2	7	4
	Hønefoss, Kjøbstad	1,06	1 505	4	2	2	-
	Hole	304,04	3 683	1	-	2	1
	Norderhov	855,54	7 906	-	-	2	2
	Aadalen	640,28	2 586	2	-	1	1
3. Modum		2 358,86	25 037	9	-	9	3
	Nedre Eker	109,07	3 510	1	-	1	-
	Øvre —	477,39	7 491	3	-	3	1
	Modum	519,17	7 918	3	-	2	1
	Sigdal	1 253,23	6 118	2	-	3	1
4. Nes		2 899,46	7 603	1	-	4	3
	Nes	1 539,74	3 708	1	-	2	1
	Gol	1 359,72	3 895	-	-	2	2
5. Aal		2 723,81	5 377	2	-	2	2
	Aal	1 169,83	3 470	2	-	1	1
	Hol	1 553,98	1 907	-	-	1	1
6. Sandsvær		1 310,32	12 343	4	1	5	2
	Kongsberg, Kjøbstad	63,08	5 291	4	1	3	-
	Sandsvær	670,58	4 671	-	-	1	1
	Flesberg	576,66	2 381	-	-	1	1
7. Rollag		3 300,30	4 499	2	-	3	3
	Rollag	435,39	1 543	1	-	1	1
	Nore	2 864,91	2 956	1	-	2	2

Sundhedstilstanden var mindre god i Drammens, Ringerikes og Sandsværs Distrikter; fra de øvrige Distrikter skildres den som god. Antallet af anmeldte epidemiske Sygdomme (11 455) var større end i 1893, men mindre end Gjennemsnittet i de 5 foregaaende Aar. Tyfoidfeber, Skarlagensfeber og Mæslinger forekom betydelig hyppigere end Aaret iforveien, særlig i Drammens Distrikt; derimod optraadte Difteri, Lungebetændelse og Diarré i det Hele sjældnere.

Dødeligheden. Der døde ialt 1705 eller 16,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (106 800) mod 15,0 pro mille det foregaaende Aar.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes følgende af Lægenes Beretninger sammendragne Tabel (se Side 40 og 41).

Tyfoidfeber, som det foregaaende Aars Høst havde faaet nogen Udbredelse, tiltog end yderligere. Af de 215 kjendte Tilfælde er 189 anmeldt fra Drammens Distrikt, og af disse er kun 7 forekommet i Bygderne. Paa Drammens By falder saaledes 182 Tilfælde, hvoraf de fleste (78) i Januar Maaned. Henimod Aarets Slutning uddøde Epidemien dersteds, idet der i Oktober og November kun anmeldtes henholdsvis 2 og 1 Tilfælde og i December intet. Epidemiens fornyede Opblussen skyldtes sandsynligvis Infektion af Drikkevandet. Sneforholdene var nemlig omkring Jule-tider 1893 ganske usædvanlige, idet Markerne omkring Kloptjernbækken, der fører Vandet fra Kloptjern til Schwenkedammen, Indtagsreservoiret for Byens Vandledning, var aldeles glaseret af Is, saa alt Overvand med stor Lethed flød ned i Bækken uden at filtreres gennem Sne. I Tiden strax før Jul og i Julen benyttedes udelukkende Overvand til Byens Forsyning, og al Tilførsel fra Tjernene var afstængt for at spare paa disses Vandbeholdning. Dette Overvand havde paa et Sted skyllet gennem et Lokum og omtrent taget hele dettes Indhold med ned i Bækken. Ogsaa fra flere andre Huse kom Overvand ned i Bækken. Det har vistnok ikke kunnet paavises, at der har været Tyfoidfeber i noget af disse Huse. Men Veien til Kloptjern er en meget yndet Spadservei, og det er tænkeligt, at Rekonvalescenter af Sygdommen, hvoraf der som nævnt var flere Tilfælde Høsten 1893, kan have inficeret de nævnte Lokalteter. Gennem uvorren Behandling af den fra Byen hentede GjødseL antages nogle andre Tilfælde at være foraarsaget. Bønderne paa Konnerudværket maa, for at komme hjem, kjøre i de store «Værkensbakker». De havde kjørt «Kippelæs» op til Bakkens Begyndelse og der lagt op en stor Haug, for senere at kjøre GjødseL hjem. Denne GjødseLhaug kom til at ligge lige ved en Bæk, som løber ud i Elven lige ved Bygrændsen ved Sundland. Da Tøveir kom, og Bækken, der tidligere var tør og frossen, begyndte at flomme, indtraf der i Løbet af faa Dage 10 Tilfælde af Tyfoidfeber paa Sundhaugen blandt Beboere, der hentede Vand i Bækken ved dens Udløb i Elven. Drammen har engang før (i 1878) været udsat for en Epidemi af Tyfoidfeber, som man ogsaa med Bestemthed antog, havde sin Aarsag i Infektion af Drikkevandet. — Kommunebestyrelsen er nu gaaet iver med Foranstaltninger til at beskytte Vandforsyningen mod lignende Forurensninger i Fremtiden. (G. H. Pettersen). I Ringerike og Sandsvær Distrikter forekom en Del spredte Tilfælde. Til Nes bragtes Sygdommen et Par Gange, den ene Gang med en Rekonvalescent fra Ullevolds Lazaret til et Hus, hvor ialt 6 Personer angrebes; den anden Gang med en fra Exersits hjemvendende Soldat, i hvis Hjem en Person smittedes.

Af de 5 Tilfælde af **Barselfeber** i Nes forekom de 4 i ét Jordemoder-distrikt.

I Buskerud Amt anmeldt

	Ialt kjendte.		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Tyfoidefeber	219	23	219	82	23	20	24	19	6	5	22	1
Barsel-feber	19	10	19	2	1	1	2	3	2	1	-	-
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Vandkopper	277	-	277	28	25	19	24	7	16	18	2	-
Skarlagensfeber	770	39	770	41	34	37	58	28	46	28	41	7
Røde Hunde	5	-	5	-	-	4	1	-	-	-	-	-
Mæslinger	468	15	467	-	5	55	43	70	47	34	17	2
Rosen	184	6	184	21	20	13	17	18	18	12	10	1
Kighoste	338	9	338	7	7	15	13	2	6	4	7	4
Difteri	131	28	131	5	1	12	22	5	10	17	6	1
Strubehoste	12	4	10	-	-	-	-	4	-	-	-	-
Kusma	11	-	11	2	3	-	-	5	-	-	1	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit.	3858	51	3858	586	399	283	342	355	365	202	193	20
Katarralsk og folli- kulær Angina . . .	825	1	825	114	75	67	54	51	48	34	45	7
Influenza	1653	15	1653	805	352	120	83	42	19	15	15	2
Lungebetændelse . . .	458	85	458	56	63	39	37	44	50	19	19	2
Pleurit	126	5	125	20	18	15	11	11	9	6	4	-
Gigtfeber	233	-	233	22	29	26	29	23	18	18	13	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	1865	59	1865	104	84	108	103	108	152	289	304	22
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	11455	350	11451	1895	1139	834	863	795	814	702	700	75

Af **Børnekopper** opføres 1 Tilfælde fra Drammen i Juni. Patienten var en Sømand, netop hjemkommen fra Havre. Ombord paa Skibet var en Mand død under Overreisen, formentlig af samme Sygdom. Den Syge indlagdes paa Sygehuset, Kapteinen og hans Hustru interneredes ombord (Mandskabet var afmønstret og afreist til sine respektive Hjemsteder, hvis Sundhedskommissioner underrettedes), og alle, der havde været i Berøring med Skibet, revakcineredes.

Af **Skarlagensfeber** er anmeldt 770 Tilfælde, hvoraf 328 fra Drammens By og 148 fra Bygder inden Lægedistriktet. Sygdommen var af en gennemgaaende mild Karakter; fra Drammen anmeldtes saaledes mange Tilfælde, som vedkommende Læger rent tilfældigvis havde paatruffet. I Ringerikes Distrikt optraadte Sygdommen hele Aaret sporadisk med størst Udbredelse paa Tyri-

pidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
			Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.		Sandsvær.		Rollag.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
5	2	-	189	23	6	-	-	-	8	-	-	-	16	-	-	-
2	4	-	4	3	1	1	3	3	5	2	-	-	6	1	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
31	46	52	159	-	12	-	82	-	-	-	-	-	24	-	-	-
103	143	136	476	19	99	6	170	12	-	-	6	-	11	1	8	1
-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
58	43	67	391	15	4	-	14	-	12	-	1	-	38	-	8	-
13	17	15	78	1	17	-	42	5	3	-	5	-	33	-	6	-
67	69	99	187	9	26	-	95	-	-	-	19	-	11	-	-	-
26	10	7	8	4	42	10	11	2	6	-	1	1	63	11	-	-
3	1	-	3	-	2	-	3	3	-	-	-	-	4	1	-	-
-	-	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	7	-	-	-
83	274	368	1725	20	560	7	787	12	56	-	36	1	646	11	48	-
72	105	88	407	-	82	-	116	-	8	-	21	-	169	-	22	1
26	51	101	678	8	502	-	209	5	12	-	13	-	239	2	-	-
29	48	29	180	38	114	16	77	17	12	2	10	3	56	7	9	2
4	10	8	46	1	15	1	36	2	8	-	1	-	17	-	3	1
7	20	19	69	-	37	-	65	-	12	-	10	-	32	-	8	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
62	117	111	683	29	325	17	458	16	7	1	11	-	375	6	6	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
891	960	1100	5288	170	1850	48	2168	77	149	5	134	5	1748	40	118	5

stranden. I Modums Distrikt fortsatte Sygdommen sig som Epidemi fra foregaaende Aar, aftog henimod Høsten, men tiltog igjen pludselig i Slutningen af Aaret i nedre Eker, sandsynlig paa Grund af ny Import fra Drammen. Den ytre sig her i Begyndelsen som en simpel Angina, hvorpaa fulgte let Afskallen, og havde i det Hele en meget mild Karakter. Af denne Grund blev den ofte overseet af Forældrene og fik derfor stor Udbredning. Omtrent 5 pCt. døde.

Mæslinger var særlig udbredt i Drammens Distrikt og her igjen særlig i Byen. Af 468 i det Hele anmeldte Tilfælde kommer 391 paa Drammens Distrikt og 297 paa Drammens By. I Modums Distrikt optraadte Sygdommen i Slutningen af Aaret omtrent samtidig med Skarlagensfeber. Disse 2 Sygdomme blev ofte samtidig paatrufne i samme Hus, ja endog hos samme Patient,

ofte saaledes, at Mæslinger optraadte i Rekonvalescentsen efter Skarlagensfeber. Mæslingerne begyndte ligesom Skarlagensfeberen ved nedre Ekers Grændse mod Drammen og spredte sig nordover. (Collett).

Kighoste var igjen i Tiltagende mod Aarets Slutning.

Af **Difteri** er anmeldt 131 Tilfælde mod 230 foregaaende Aar. De fleste Tilfælde kommer paa Ringerikes og Sandsværs Distrikter, resp. 42 og 63. I førstnævnte Distrikt havde man 2 begrændsede Epidemier, den ene i Nærheden af Hønefoss, den anden i Haug. I et Hus var samtlige Individer, 7 i Tallet, hvoraf 3 Voxne, angrebne. Det var forbundet med den største Vanskelighed at skaffe Pleie for de Syge. En ung Pige af Frelsesarmeen paatog sig endelig dette Hverv. Hun undgik Sygdommen og hjempermitteredes efter 3 Ugers Forløb efter forinden at have badet i et Udhus, hvorhen Klæder fra hendes Hjem var bragt. Alt blev iagttaget for at hindre Smitteudbredelse gennem hende. Imidlertid indsygnede nogle Dage efter i hendes Hjem et lidet Barn af Difteri og døde. (W. Müller). Af Sandsværs Distrikt var det især Flesberg Herred, hvor Sygdommen var mest udbredt. Til Aals Distrikt bragte en fra Tjeneste i Aas Præstegjæld hjemvendende Gaardmandsdatter, der var Rekonvalescent (efter Difteri), Smitte med sig hjem, idet en ældre Søster, med hvem hun delte Seng, fik Sygdommen. Ved fuldstændig Isolation hindredes dog dens videre Udbredelse.

Af **Influenza** er anmeldt nogle flere Tilfælde end forrige Aar, de fleste i Januar som Fortsættelse af Epidemien i 1893.

Lungebetændelse opviser 260 Tilfælde færre end det foregaaende Aar, men større Dødelighed, 18,6 pCt. mod 17,4 pCt. i 1893 og 14,7 pCt. i 1892.

Akut Diarré forekom mindre hyppig end forrige Aar.

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af nedenstaaende Tabel. Fra Modums Distrikt berettes, at disse Sygdomme gjerne behandles paa Frastand af Drammens Læger og sjelden anmeldes. De kjendte Tilfælde er opstaaet ved Smitte af Murere fra Kristiania, hvoraf en Mængde har havt Beskæftigelse under Opførelsen af to store Cellulosefabrikker i nedre Eker. (Collett).

Sygdom.	Tils. Behandlede.	Kjendte Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
			1		2	3		4	5	6	7
			Drammen.		Ringerike.	Modum.		Nes.	Aal.	Sandsvær.	Rollag.
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	60	3	16	2	8	15	1	8	6	7	-
Syfilis, konstitutionel											
— hereditær											
Gonorré	82	-	50	-	13	9	-	-	-	9	1

Tabel Side 43 giver Oplysning om endel andre Sygdomme, der er kommet under Lægebehandling.

I Aals Distrikt forekommer fremdeles Tilfælde af «Buros» (Herpes tonsurans) hos Hornkvæg og Mennesker, især Børn, hos hvem man oftest træffer den i Hovedet; kun i haardnakkede Tilfælde søges Lægehjælp. (Rømcke).

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
							1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Drammen.		Ringerike.		Modum.		Nes.		Aal.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.					Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . . .	636	-	1	4	407	224	108	-	185	-	272	-	4	-	23	-	40	-	4	-
Fnat	181	-	57	54	38	32	64	-	32	-	58	-	-	-	6	-	20	-	1	-
Skurv	13	-	7	3	2	1	-	-	7	-	-	-	4	-	2	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	308	3	114	143	16	35	123	1	72	-	82	1	9	-	6	-	6	1	10	-
Rakit	149	8	87	62	-	-	72	4	39	-	17	-	4	-	-	-	17	4	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	96	47	35	29	19	13	46	20	6	6	18	13	5	1	5	-	13	6	3	1
Lungetuberkulose	324	191	8	10	157	149	139	73	40	13	86	57	11	8	7	2	34	32	7	6
Kræft	145	102	-	-	76	69	57	34	21	18	35	23	14	8	5	3	11	14	2	2
Morbus Brightii	138	20	13	8	58	59	57	4	29	1	32	7	6	1	2	2	8	4	4	1
Blegsot og Anæmi	1744	5	77	278	226	1163	715	5	534	-	262	-	31	-	54	-	125	-	23	-
Livmodersygdomme	368	-	-	-	-	368	122	-	23	-	132	-	16	-	32	-	34	-	9	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1723	9	80	85	789	769	582	3	355	-	499	5	62	-	66	1	116	-	43	-
Ormesygdomme	33	-	1	12	7	13	22	-	6	-	3	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	17	4	-	-	16	1	10	2	2	1	-	-	-	-	-	-	3	1	2	-
Struma	71	-	2	3	10	56	14	-	21	-	16	-	1	-	-	-	19	-	-	-
Brok	90	4	12	7	45	26	40	1	8	-	17	2	4	-	10	-	10	1	1	-
Luxationer	65	-	11	4	34	15	19	-	9	-	19	-	-	-	5	-	13	-	-	-
Benbrud	225	2	30	9	114	70	102	1	33	-	49	-	7	-	8	-	24	1	2	-

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	død.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	21	18	3	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	5	5	-	-	-	-	-	-	2	2	¹⁾ 3	²⁾ 1	-	-
Barselkrampe.....	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning og Placenta prævia.....	-	-	-	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	-	³⁾ 2	-
Fremfald af Navlesnor..	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 8
Blødning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sammenvoxning.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Sammensnøring.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	30	27	3	7	2	5	1	1	2	2	3	1	2	11
		30			7						4			

¹⁾ Paa den ene af disse var der ogsaa i 1893 udført Perforation. ²⁾ Kvinden led af kronisk Lungebetændelse efter Influenza og var meget kortaaudet og afkræftet; opført under Dystoki paa Dødslisten. ³⁾ Den ene var døende ved Operationens Begyndelse; den anden ikke seet efter Forløsningen; begge opført paa Dødslisten under Causa ignota. ⁴⁾ I 1 Tilfælde 3 Uger efter Fødselen.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Drammen	543	73	170	373
Drammens By	351	41	124	227
Bygder	192	32	46	146
Ringerike	150	13	48	102
Hønefoss By	14	1	8	6
Bygder	136	12	40	96
Modum	341	57	77	264
Nes	43	8	6	37
Aal	25	2	4	21
Sandsvær	147	32	40	107
Kongsberg By	66	16	12	54
Bygder	81	16	28	53
Rollag	24	6	5	19
Buskerud Amt	1273	191	350	923
Deraf i Byer	431	58	144	287
— Bygder	842	133	206	636

Til **Skurvens** Udryddelse har Herredsstyrelsen i Gol, Nes Distrikt, paa Grund af Sygdommens noksaa store Udbredning bevilget 100 Kr. for 1895. I Aal maatte i samme Øiemed Arbeidet for nogle Personers Vedkommende gjenoptages, da deres Modstand og Vrangvillie tidligere havde hindret i at vedblive med Behandlingen til fuld Helbredelse. Man har fremdeles seet sig nødsaget til at bruge Gaver, for at faa Arbeidet til at gaa. (Römcke).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom (se ovenstaaende Tabel) udgjorde for det hele Amt 15 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 20,7 pCt. af Dødsfald foraarsaget ved ikke epidemisk Sygdom; for Byerne var Forholdet henholdsvis 13,5 pCt. og 20,2 pCt., for Bygderne 15,8 pCt. og 20,9 pCt.

Sindssygdom. Distriktslæge Römcke i Aal meddeler herom: «Ifølge et efter Hukommelsen opstillet, men dog formentlig nogenlunde rigtigt Overslag, fandtes der i 1894 inden Distriktet ca. 16 Sindssyge, 26 Idioter og aandssvage Personer, 10 Epileptikere og 13 Døvstumme. Da Distriktet har en omtrentlig Folkemængde af ca. 5000 Mennesker, maa dette Forhold sikkerlig overskride Gjennemsnitsnormalen for det hele Land. Nogen tilfredsstillende Forklaring herfor har det hidtil, tiltrods for mit nu ganske gode Lokal- og Personbekjendtskab, ikke lykkedes mig at udfinde. Her, som andetsteds, ser man Sindssygdom fornemmelig inden visse Familier, hvor den kan følges gennem flere Led; ellers forekommer Misbrug af Alkohol, Ægteskab med Personer af sindssyg Slægt og med nærbeslægtede her neppe mere end ellers

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte.		Døde.						
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.	ved Mord og Drab.
Drammen	1113	25	599	114	8	1	14	5	-
Drammen By	674	13	362	71	5	1	8	4	-
Holmsbu Ladested	16	-	5	2	-	-	-	-	-
Bygder	423	12	232	41	3	-	6	1	-
Ringerike	487	9	233	34	5	1	10	1	-
Hønefoss By	129	1	22	4	1	-	1	-	-
Bygder	358	8	211	30	4	1	9	1	-
Modum	749	30	406	64	11	4	14	1	1
Nes	220	4	95	17	4	-	-	-	-
Aal	151	4	68	13	3	1	-	-	-
Sandsvær	371	13	231	28	1	2	4	3	-
Kongsberg By	176	5	72	12	1	1	1	-	-
Bygder	195	8	159	16	-	1	3	3	-
Rollag	98	5	73	6	-	-	-	-	-
Buskerud Amt	3189	90	1705	276	32	9	42	10	1
Deraf i Byer	995	19	461	89	7	2	10	4	-
— Bygder	2194	71	1244	187	25	7	32	6	1

almindelig. Ogsaa hyad Aandssvaghed, Idiotisme, Epilepsi og Døvtumhed angaar, kan der jo forefindes ikke saa faa Tilfælde, hvor man med megen Sandsynlighed kan pege paa arveligt Anlæg, nært Slægtskab mellem Forældrene, Faderens Alkoholmisbrug ved Moderens Konceptionstid, Otiter ved Skarlagensfeber m. m. som Aarsag, men for en Del Tilfældes Vedkommende har det hidtil ikke lykkedes at udfinde nogen særskilt Aarsag. Der hersker formentlig Enighed om, at Sindsygdomme og andre aandelige Abnormiteter i det Hele taget synes at blive hyppigere end før udover det hele Land. Dette kan vel for en Del være tilsyneladende, forsaavidt den nu almindeligvis bedre Anledning til at faa undersøgt deslige Forholde har medført en mere indgaaende Forskning i saa Henseende end før; men at der ogsaa virkelig er en Forøgelse i Tilfældene af mentale Sygdomme og Defekter, antages vel nu almindelig». — I Forbindelse hermed staar det ogsaa efter Distriktslægens Mening, at Selvmord og Forsøg derpaa bliver hyppigere. Han anfører fra sin Funktionstid (siden 1884) 7 Selvmord og 2 Selvmordsforsøg. Høigradig medfødt Synssvækkelse i sindssyge og moralsk degenerende Slægter har han ogsaa havt Anledning til at se ret udtalt i et Par Familier.

Af 90 opgivne Tilfælde af **Brok** er Sædet anført for 83 saaledes: Hernia ingvinalis 60, cruralis 16, umbilicalis 5, ventralis 1, obturatoria 1.

For **Benbrud** behandlede 225 Tilfælde med 2 Dødsfald. Bruddets Sæde er for 203 anført som:

Fractura cranii	1	Fractura metacarpi	1
— maxillæ inferior	1	— digitorum manus	2
— columnæ	1	— pelvis	1
— costarum	24	— colli femoris	17
— claviculæ	16	— femoris	22
— scapulæ	2	— cruris	26
— humeri	8	— tibie	6
— antibrachii	11	— fibulæ	13
— radii	43	— malleol.	4
— ulnæ	3	— metatarsi	1

Af **Luxationer** kjendes 65 Tilfælde, hvoraf Sædet er anført for 58, nemlig:

Luxatio maxillæ inferior	3	Luxatio manus	1
— claviculæ	1	— pollicis	5
— scapulæ	1	— digitor.	2
— humeri	27	— femoris	6
— cubiti	10	— genus	2

Af Lægerne udførtes 57 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 20 i Drammen, 16 i Ringerike, 6 i Modum, 1 i Nes, 3 i Aal, 10 i Sandsvær og 1 i Rollag Distrikt. Om Indikationer og Udfald se Tabel Side 44.

Om **Jordemoderhjælpen** har endel Jordemødre leveret Indberetninger til Distriktslægerne. Dissses Sammendrag er meddelt i efterfølgende Tabel:

Lægedistrikter.	An- meldende Jorde- mødre.	Har bistaaet ved:		Deraf opgives					Dødfødte.			
		Antal Fødsler.	Deraf Tvillingfødsler.	Iasseleie.	Ansigtseie.	Sædeleie.	Fodleie.	Tverleie.	Ialt.	Deraf opgives:		
										Fuldbaarne.	Ufuldbaarne.	Aborter.
Drammen	15	1127	22	1076	6	14	12	6	39	12	27	-
Modum	6	414	5	383	2	4	1	7	17	4	-	13
Aal	2	25	-	25	-	-	-	-	-	-	-	-

Antal **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 46.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1484 Fødte over Døde og Forholdet mellem hine og disse = 100 : 53,5.

Efter Presternes Opgaver er 9 Kvinder **døde paa Barselseng**, efter Lægerne 16, hvoraf 10 opgives at være døde af Barselfeber, 2 af besværligt Fødselsarbeide, 1 af Barselskrampe og 1 af Blodmangel. For 2 er Dødsaaarsagen uopgivet.

De **hyppigste Dødsaaarsager** sees af Tabel Side 48.

Veirliget var gunstigt, og Udbyttet af Jordbruget et godt Middelsaars. **Levemaade og hygieniske Forhold.** I Drammens Sundhedskommission behandledes i flere Møder Foranstaltninger til at betrygge Byens Vandforsyning mod Forurenselse; disse blev tildels i Aarets Løb gennemførte. Fra Modum berettes: De hygieniske Forhold er noksaa gode. Der er stadig Indflytning af Arbeidere, især til nedre Eker, hvor 2 store Cellulosefabrikker sættes

De hyppigste kjendte Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	191	58	133
Kræft	102	31	71
Alderdomssvaghed	101	26	75
Lungebetændelse	85	27	58
Organisk Hjertesygdom	64	21	43
Hjerneslag	60	22	38
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	59	25	34
Akut Bronkit	51	13	38
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	47	15	32
Medfødt Svaghed	40	13	27
Kronisk Bronkit	39	15	24
Skarlagensfeber	39	17	22

i Gang, og dels til Modum, hvor ligeledes Fabrikvirksomheden er udvidet ved Opførelsen af et Træsliberi og en Cellulosefabrik. Som Følge heraf bygges stadig nye Arbejderhuse især omkring Fabrikkerne. Disse Bygninger er hensigtsmæssig indrettet og gjør et solid Indtryk. En Flerhed af de ældre Arbejderboliger er derimod smaa, trange og kolde og u hensigtsmæssig indredet. Drukkenskabens synes at være i Aftagende, da alt Ølsalg er forbudt. Gaardbrugerstanden synes at gaa tilbage, medens Arbejderstanden gaar frem i Velstand. (Collett).

Der findes kun 1 **Sygehus** inden Amtet, nemlig Drammens Bys Sygehus, der ogsaa i Tilfælde benyttes af Amtets og dets Herreders Syge.

Af **Badeindretninger** staar i Hønefoss Folkeskolens Bad til almindelig Afbenyttelse; i Ringerikes og Modums Distrikter nævnes en Del private Styrtabad. Søgningen til Modums Badested har været som almindelig.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Vakination. I Aal anvendtes dette Aar for første Gang Vakination med animalsk Lymfe. I den Anledning anfører Distriktslæge Rømke: «Som med saa meget andet Nyt skal der nogen Tid til, før man bliver fuldt fortrolig med Brugen af Samme. Anslaget var tildels noget ujevnt, dels forbundet med saa stærk Reaktion, at hele Armen svulmede op og Børnene delirerede. Her kan flere Aarsager tænkes at have været medvirkende; en kanske ikke uvæsentlig Aarsag tør have været den, at man er tilbøielig til at gjøre unødig dybe Snit. I det Hele taget frembyder Brugen af den animalske Lymfe efter min hidtidige, vistnok ikke store Erfaring, saa væsentlige Fordele, at det rimeligvis tør antages at gaa her som i Danmark, at den animalske Lymfe hovedsagelig kommer til at blive anvendt ved Vakinationen, saafremt der kan skaffes god og paalidelig Lymfe i tilstrækkelig Mængde. — Ønskeligt og i høi Grad paakrævet er det, at der paa Landsbygden maa blive en anden Opfatning af Vakinationens Betydning, ialfald mangededs. Meget almindelig er den Mening, at Vakinationen er et Slags Pligtarbejde, som maa være udført, inden man tegner sig til Konfirmationsundervisningen. Det hænder her ikke saa sjelden, at faa eller ingen Børn kommer til de i betimelig

Tid bekjendtgjorte Møder i Skolehusene. Veien til disse er nu almindeligvis ikke lenger, end at det af Hensyn til Veilængden bør være overkommeligt at møde frem der. Saavel ligeoverfor Aals som Hols Sundhedskommissioner er Vigtigheden og Nødvendigheden fremholdt af at møde frem med Børnene til Vaccinationen, naar de er $\frac{1}{2}$ Aar gamle, hvis de ikke lider af nogen alvorlig Sygdom. Noget bedre er det blevet med Fremmødet i nogle Kredse, men mange-steds er det fremdeles maadeligt hermed. Da vedkommende Vaccinator ikke har anden Godtgjørelse end 67 Øre for hvert vaccineret Barn, kan det saaledes ikke sjelden hende, at Udgifterne knapt dækkes af Indtægten, endsige at Vedkom-mende faar noget tilovers for sit Arbeide. Noget bør gjøres til Forandring i dette urimelige Forhold, som sandsynligvis ogsaa eksisterer i flere andre Landsbygder. — Skjønt Erfaring herfra angaaende Fremholden af Vaccinationens Betydning saavel for Sundhedskommissionens Medlemmer som ligeoverfor de paa Vaccinations-møderne tilstedeværende Mødre just ikke er opmuntrende, burde man dog for-søge med at faa bibragt Almuen en rigtigere Opfatning af Vaccinationen gjennem Folkeskolen. Denne har jo nu gjennem den nye Skolelovs § 6 optaget Sund-hedslære blandt sine Undervisningsfag, og der skulde saaledes vistnok intet være til Hinder for, at Lærerne anvendte en liden Stund til at give Børnene en Smule Begreb om, hvad man tilsigter med Vaccinationen, ligesom de maatte have An-ledning til at belære Bønderne og deres Hustruer herom, naar de i ledige Stun-der færdes mellem dem. — Ligesom der siden den nye Skolelovs Ikrafttræden er sendt Skolestyrerne inden Distriktet flere Henvendelser angaaende sanitære Reformers og Foranstaltninger, til hvis Gjennemførelse Skolestyret og særlig Lærernes Bistand er ønskelig, er man saaledes ogsaa betænkt paa at anmode Skolestyrerne om gjennem Lærerne at virke til en bedre Forstaaelse ude blandt Folket af Vaccinationens store Nytte. Antagelig maatte det ogsaa kunne gaa an at faa en Bestemmelse om, at Adgang til Folkeskolen ikke skulde tilstedes, før Barnet var vaccineret. Da jo Skolegangen er tvungen og almindeligvis skal begynde med det fyldte 7de Aar, vilde det ialfald være et Skridt fremad, om man, antagelig ved Lov, kunde faa dette fastslaaet».

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicin-ske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Buskerud Amt.	17	2 956	62	2	3 094	24
Drammen	3	1 319	¹⁾ 36	2	694	6
Ringerike	3	422	²⁾ 7	-	518	3
Modum	6	618	³⁾ 6	-	931	9
Nes	1	107	⁴⁾ 2	-	208	2
Aal	1	73	⁵⁾ 6	-	147	3
Sandsvær	2	394	⁶⁾ 4	-	398	-
Rollag	1	68	⁷⁾ 1	-	198	1

¹⁾ Drammens By 30, Lier 2, Røken 2, Hurum 2. ²⁾ Hønefoss 5, Hole 1, Nor-dervoh 1. ³⁾ Nedre Eker 1, øvre Eker 1, Modum 4. ⁴⁾ Nes 1, Gol 1. ⁵⁾ Aal 1, Hol 5. ⁶⁾ Kongsberg 2, Sandsvær 1, Flesberg 1. ⁷⁾ Nore 1.

V. Jarlsberg og Larvik Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaknatorer.
Amtet		2320,93	97 745	36	8	43	14
1. Tønsberg		781,12	44 418	16	3	20	9
	Tønsberg, Kjøbstad .	1,62	6 818	6	2	3	-
	Horten, Ladested	3,71	6 536	5	1	4	-
	Aasgaardstrand, Ladest.	0,18	372	-	-	1	1
	Vaale	82,30	2 682	-	-	1	1
	Borre	63,86	2 883	-	-	1	1
	Sem	103,03	5 627	1	-	¹⁾ 1	1
	Andebu	176,97	2 632	-	-	1	1
	Stokke	119,24	5 049	1	-	2	1
	Nøtterø	54,85	5 560	-	-	3	1
	Ramnes	137,97	3 158	1	-	1	1
	Tjøme	37,89	3 101	2	-	2	1
2. Hof		866,53	19 423	7	1	7	1
	Holmestrand, Kjøbstad	0,42	2 287	2	1	1	-
	Svelviken, Ladested . .	0,50	1 346	1	-	1	-
	Hof	158,55	2 238	2	-	1	-
	Lardal	278,88	2 629	1	-	1	-
	Skoger	114,87	3 565	-	-	-	-
	Strømmen	54,19	1 518	-	-	1	-
	Sande	172,59	3 651	1	-	1	1
	Botne	87,03	2 189	-	-	1	-
3. Larvik		673,28	33 904	13	4	16	4
	Larvik, Kjøbstad	2,60	10 933	6	3	6	-
	Sandeffjord, —	1,12	3 903	3	1	4	-
	Sandeherred	116,85	5 943	1	-	1	-
	Tjølling	66,09	3 574	-	-	1	1
	Hedrum	298,95	3 887	-	-	1	1
	Brunlanes	185,11	4 611	1	-	²⁾ 2	2
	Fredriksværn	1,96	1 053	2	-	1	-

¹⁾ Jordemoderen bor i Tønsberg By. ²⁾ Den ene Jordemoder bor i Larvik.

Sundhedstilstanden, der i Tønsberg og Larvik Distrikter synes at have været tilfredsstillende, betegnes fra Hof Distrikt som mindre god end foregaaende Aar, idet Skarlagensfeber og Lungebetændelse optraadte meget hyppig og holdt sig jævnt det hele Aar; forøvrigt anmeldtes fra dette Distrikt et betydeligt større Antal af epidemiske Sygdomstilfælde, hvilket dog muligens kan skrive sig fra, at Anmeldelsespligten for disse Sygdomme har været overholdt bedre end før. (Eger). Inden Tønsberg Distrikt forekom Mæslinger og Kighoste epidemisk, medens Influenzaepidemien fra 1893 fortsatte sig over Nytaar inden samtlige Distrikter. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde er dog mindre end i noget andet Aar siden 1889.

Dødeligheden var ligesom foregaaende Aar usædvanlig liden, idet de Dødes Antal udgjorde 1511 eller 15,2 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (99 200). Aaret forud var den 15,3 pro mille.

Til Belysning af de **epidemiske Sygdommes** Udbredning hidsættes (Side 52 og 53) en efter Lægerne's Oplysninger sammendragen Tabel.

Tyfoidefeber er opført med 32 Tilfælde og 3 Dødsfald. I Tønsberg Distrikt, hvorfra 23 Tilfælde opgives, forekom 13 paa Horten, 2 i Tønsberg og Resten i Landdistriktet. Til Gaarden Bals-Borge i Stokke kom en Mand hjem med Sygdommen fra England; ved nøiagtig Isolation og Desinfektion opnaaedes at hindre Smitteudbredelse. (V. Larsen).

Af **Børnekopper** forekom 2 Tilfælde paa Nøtterø i Tønsberg Distrikt; de Syge isoleredes i et provisorisk Lazaret, et ledigt staaende Hus paa Gaarden Bjønnes, hvor ogsaa de øvrige Beboere af smittede Huse interneredes. Om den sandsynlige Smittekilde m. v. se Forh. i Medicinsk Selskab 1895, Side 15.

Skarlagensfeber anmeldtes med et meget større Antal Tilfælde (296) end foregaaende Aar (132). I Byerne forekom 122 Tilfælde, de fleste i Tønsberg og Larvik. Ialt sees Sygdommen at have foraarsaget 12 Dødsfald. Forøvrigt var Skarlagensfeber saavel som Mæslinger i Tønsberg Distrikt meget mere udbredt, end Maanedslisterne udviser, og gik over hele Distriktet. Omkring Nykirke Jernbanestation havde saaledes i November og December næsten paa hver Gaard Børnene havt en Udslagssygdom, som var antaget for «Krilla», men som ganske sikkert var scarlatina. Den var i det Hele saa godartet, at den ikke blev anset for at være nogen Sygdom, og det hændte ikke sjelden, at Børnene kom paa Skolen med skarlatinøst Udslag eller livlig Afskalling, som opdagedes af Læreren, før Børnene vidste, at de var eller havde været syge. Under saadanne Omstændigheder var Smitteudbredelse let og Desinfektion vanskelig. (Lindseth). I Larvik Distrikt anføres Sygdommen gjennemgaaende at have vist et mildt Forløb; først senere indtrufne Ødemer og Albuminuri har bragt for Dagen en sandsynlig forudgaaen Skarlagensfeber. (Hansteen).

Mæslinger, hvoraf der i 1893 kun forekom faa Tilfælde inden Amtet, var i første Halvaar fremdeles sjeldne, men fra Juni Maaned af, da der paa Horten anmeldtes 22 Angrebne, optraadte de epidemisk inden hele Tønsberg Distrikt; fra Horten opføres 72, fra Tønsberg 377 og fra Landdistrikterne 122 Angrebne. I Stokke Herred indtraf en Række Tilfælde i Slutningen af Aaret; Sygdommen forekom over den hele Bygd og holdt sig til langt ind i følgende Aar. (V. Larsen). I Hof og Larvik Distrikter optraadte kun faa, sporadiske Tilfælde.

Rosen synes at have forekommet hyppigere end vanlig.

Af **Kighoste** opgives 261 Tilfælde (med 5 Dødsfald) mod kun 29 Aaret forud; navnlig i Tønsberg By og Landdistrikt var Sygdommen ganske almindelig udover Høsten.

Difteri var noget mindre udbredt end Aaret iforveien; de fleste Tilfælde forekom i Larvik Distrikt; tilsammen opføres 12 Dødsfald (20 pCt.); desuden opgives af **Strubehoste** 10 Tilfælde med 3 Dødsfald.

De **katarralske Sygdomme i Aandedrætsorganerne** viser adskillig mindre Hyppighed end forrige Aar.

Influenza optraadte epidemisk i Aarets første Maaneder, forsvandt om Sommeren, men forekom igjen enkeltvis udover Høsten; idethele opføres 1363 Tilfælde med 21 Dødsfald mod 1789, hvoraf 12 dødelige, i 1893.

Lungebetændelse forekom fremdeles sjelden; Dødeligheden blandt de Anmeldte var henvend 17 pCt.

I Jarlsberg og Larvik Amt

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	32	3	31	2	1	1	11	1	2
Barselsefeber	12	6	12	1	-	-	1	1	1
Børnekopper	2	-	2	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	161	-	161	40	12	25	1	11	13
Skarlagensfeber	296	12	296	25	28	31	16	24	18
Røde Hunde	7	-	7	-	7	-	-	-	-
Mæslinger	606	4	606	1	1	5	-	2	30
Rosen	183	4	183	18	18	19	20	10	10
Kighoste	261	5	261	1	4	3	8	12	11
Difteri	61	12	61	14	1	4	-	1	8
Strubehoste	10	3	9	1	-	1	1	2	1
Kusma	4	-	4	1	-	1	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3972	29	3972	539	367	356	391	395	279
Katarralsk og follikulær Angina	981	-	981	121	76	92	75	62	67
Influenza	1363	21	1363	938	248	87	42	4	2
Lungebetændelse	571	97	571	100	52	60	55	54	46
Pleurit	127	3	127	6	15	16	15	11	13
Gigtfeber	163	7	163	13	20	17	18	17	9
Koldfeber	17	-	17	4	4	1	2	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1481	32	1481	79	86	93	89	88	111
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	2	-
Skjærbug	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	10313	238	10311	1904	940	812	745	697	621

Koldfeber forekom ligesom forrige Aar med 17 Tilfælde, deraf 14 voksne Mænd. I Hof forekom 3, i Larvik 5 og i Tønsberg Distrikt 9 Tilfælde; om 4 i Stokke angrebne, der alle var Sømænd og havde erhvervet Sygdommen i udenlandske Havne, anføres det, at den var Recidiv, der hurtig veg for Behandling. (V. Larsen).

Akut Diarré og indenlandsk Kolera anmeldtes sjelden (1481 med 32 Dødsfald), medens der Aaret forud anmeldtes 1926, hvoraf 49 dødelige.

Tabel over **veneriske Sygdomme** behandlede udenfor Sygehus findes paa Side 55. I Sande i Hof Distrikt var en hjemkommen Sømænd bleven privat behandlet, uden at Anmeldelse var afgivet til Sundhedskommissionen; og før denne

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
						1		2		3	
						Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
						Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
-	2	1	4	3	3	23	1	8	1	1	1
2	2	2	1	-	1	8	5	1	-	3	1
-	-	-	-	1	1	2	-	-	-	-	-
12	4	4	21	9	9	49	-	27	-	85	-
25	5	13	20	44	47	131	6	109	5	56	1
-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	5	-
38	38	63	286	115	27	571	4	26	-	9	-
12	8	6	14	17	31	95	3	17	-	71	1
25	41	39	29	26	62	190	3	51	2	20	-
3	3	1	4	17	5	18	1	13	8	30	3
-	-	1	-	-	2	3	1	2	2	5	-
-	-	1	-	-	1	-	-	1	-	3	-
224	192	247	288	344	350	2700	16	267	9	1005	4
51	54	83	74	123	103	631	-	92	-	258	-
-	-	2	1	16	23	817	16	206	4	340	1
19	9	22	38	74	42	292	52	102	20	177	25
7	7	4	12	14	7	72	-	30	2	25	1
5	9	8	3	20	24	91	-	31	5	41	2
1	-	-	2	1	2	9	-	3	-	5	-
139	236	168	144	127	121	969	15	100	5	412	12
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
563	610	666	941	951	861	6674	123	1086	63	2553	52

fik Nys om Sagen, var baade Sømandens Hustru og hans 4 Aar gamle Søn bleven smittet. (Eger).

Til Oplysning om endel andre af Lægerne behandlede Sygdomme hid-sættes Tabel Side 54.

Fnat er fremdeles hyppig saavel i Larvik By som i Landdistrikterne; man søger i Almindelighed Raad for Sygdommen, men uagtet der til Ubemidlede uddeles fri Medicin, er den meget vanskelig at faa Bugt med, især i fattige Familien med mange Børn. (Hansteen).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 18,8 pCt. af samtlige kjendte Dødsarsager og 25,0 pCt. af Dødsfald af

Liste over forskellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:					
							1		2		3	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tønsberg.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.					Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	614	3	4	2	339	269	337	3	29	-	248	-
Fnat	223	-	73	66	49	35	36	-	60	-	127	-
Skurv	15	-	5	6	1	3	2	-	-	-	13	-
Kjertelsyge	460	2	175	236	14	35	217	-	54	1	189	1
Rakit	166	2	87	79	-	-	77	1	19	1	70	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkuløse	102	33	49	31	11	11	54	19	17	6	31	8
Lungetuberkulose	531	182	13	22	226	270	231	82	68	38	232	62
Kræft og Sarkom	111	¹⁾ 90	1	1	59	50	56	37	21	26	34	27
Morbus Brightii	135	23	12	13	56	54	84	13	19	6	32	4
Blegsot og Anæmi	1384	5	79	200	67	1038	871	4	167	-	346	1
Livmodersygdomme	453	-	-	-	-	453	224	-	60	-	169	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1649	4	63	104	497	985	879	4	187	-	583	-
Ormesygdomme	31	-	12	8	4	7	9	-	3	-	19	-
Drankersygdomme	21	1	-	-	17	4	9	1	6	-	6	-
Struma	7	-	-	-	-	7	2	-	4	-	1	-
Brok	151	2	30	15	68	38	66	-	25	1	60	1
Luxationer	43	-	7	5	25	4	22	-	8	-	13	-
Benbrud	171	5	34	7	79	51	83	2	44	2	44	1

¹⁾ Deraf Cancer 88, Sarkom 2.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1		2		3	
			Tønsberg.		Hof.		Larvik.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Veneriske Saar	84	4	46	1	16	2	22	1
Syfilis konstitutionel								
— hereditær								
Gonorré	135	-	83	-	8	-	44	-

ikke epidemiske Sygdomme; for Byerne var Forholdet henholdsvis 18,6 pCt. og 24,7 pCt. og for Bygderne 18,9 og 25,1 pCt. Fra Larvik Distrikt anføres: Sygdommen er fremdeles lige hyppig, men Befolkningen har nu faaet Øinene mere op for Smittefaren. Smitte vil dog mængstedes ved de trange, usunde og overbefolkede Beboelsesrum vanskelig kunne undgaaes. Tuberkulose blandt Melkekjør skal ogsaa være meget udbredt; i den senere Tid har dog flere større Melkeleverandører begyndt at lade sine Kjør hver Maaned undersøge af Dyrlæge; tuberkuløse Dyr bliver da strax slagtet. (Hansteen).

Diabetes, der før var en forholdsvis sjelden Sygdom, forekommer i de senere Aar i Larvik Distrikt stadig hyppigere, ikke alene blandt Voxne, men ogsaa hos Børn. (Hansteen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** iagttoges 151 Tilfælde med 2 Dødsfald. Sædet var for 121 følgende: Hernia inguinalis 91, cruralis 22, umbilicalis 7 og ventralis 1.

For **Benbrud** behandledes 171 Tilfælde, hvoraf 5 døde. Sædet var følgende for 146:

Fractura maxillæ infer.	1	Fractura colli femoris	7
— claviculæ	16	— femoris	15
— costarum	18	— cruris	16
— humeri	11	— tibiae	8
— antibrachii	17	— fibulæ	8
— radii	22	— malleoli	1
— digitorum	5	— metatarsi	1

Luxationer opføres med 43 Tilfælde, hvoraf Sæde for 42 opgives saaledes: Luxatio humeri 24, cubiti 7, digitorum 4, maxillæ 4, femoris, genus og patellæ hver 1.

Obstetriciske Operationer udførtes af Læger i tilsammen 60 Tilfælde, deraf i Tønsberg Distrikt 23, Hof 6 og Larvik Distrikt 31. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 57.

Om **Fødte** og **Døde** se Tabel Side 56. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1196 Fødte, og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 55,8.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Tønsberg	484	82	123	361
Tønsberg By	97	10	30	67
Horten —	85	13	21	64
Aasgaardstrand —	1	1	-	1
Bygder	301	58	72	229
Hof	216	38	63	153
Holmestrand By	38	8	9	29
Svelviken —	19	6	3	16
Bygder	159	24	51	108
Larvik	268	62	52	216
Larvik By	146	34	31	115
Sande fjord —	18	3	6	12
Bygder	104	25	15	89
Jarlsberg og Larvik Amt	968	182	238	730
Deraf i Byer	404	75	100	304
— - Bygder	564	107	138	426

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte		Døde						
	Leven- de.	Død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Tønsberg	1251	22	713	117	11	4	17	6	1
Tønsberg By	185	3	117	18	1	1	2	1	-
Horten —	237	4	103	22	2	-	1	2	-
Aasgaardstrand By	7	-	5	-	-	-	-	-	-
Bygder	822	15	488	77	8	3	14	3	1
Hof	554	12	287	47	7	1	12	2	-
Holmestrand By	54	1	37	8	-	-	1	-	-
Svelviken —	28	-	20	-	-	-	1	-	-
Bygder	472	11	230	39	7	1	10	2	-
Larvik	902	23	511	80	11	2	12	5	-
Larvik By	293	9	175	37	7	-	2	3	-
Sande fjord —	128	1	63	13	-	-	4	1	-
Bygder	481	13	273	30	4	-	6	1	-
Jarlsberg og Larvik Amt	2707	57	1511	244	29	7	41	13	1
Deraf i Byer	932	18	520	98	10	1	11	7	-
— - Bygder	1775	39	991	146	19	6	30	6	1

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.		Udtrækning ved Bækken-endeleie.		Efter- byrds- operation.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige og smer- tefulde Veer	41	40	1	-	-	1	1	-
Bækkensneverhed	3	3	-	1	1	-	-	-
Placenta prævia og Blød- ning	1	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødsels- dele	4	4	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	2	2	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	-	1	1	-	-	-
Fastsiddende, Tilbagehol- delse	-	-	-	-	-	-	-	4
Tilsammen	51	49	2	4	4	1	1	4
		51						

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 7 Kvinder paa Barselseng. Af Læger er opgivet Dødsarsag for 8 saaledes: Barselkrampe 1, Barselfeber 6 og Lungebetændelse 1.

De hyppigste Dødsarsager var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	182	75	107
Lungebetændelse	97	44	53
Kræft og Sarkom	90	27	63
Alderdomssvaghed	72	40	32
Organisk Hjertesygdom	51	25	26
Hjerneslag	41	21	20
Tuberkuløse Betændelser	33	13	20
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	32	15	17
Akut Bronkit	29	12	17

Om **Veirliget** foreligger ingen Opgaver.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Tønsberg var ogsaa dette Aar i Sommermaanederne ansat en Extra-Assistent, der paasaa, at Renovationsarbeidet samt Desinfektionen af Priveter m. m. blev ordentlig udført. Der blev ogsaa uddelt gratis Desinfektionsstoffer til Ubemidlede — alt en Følge af Kolerafrygten. Tønsberg er imidlertid en gammel By med aldeles forældet Latrinevæsen, som det er umuligt at faa nogenlunde tidsmæssigt uden fuldstændig Revolution. Herom har Sundhedskommissionen flere Gange forhandlet; Pengespørgsmaalet har dog hidtil været i Veien for, at Sagen er kommen videre end til Ombygning og Reparation af allerede eksisterende Binger, men dette er da rigtignok skeet i ret stor Udstrækning. (Lindseth). — I Larvik er der foruden den lovbefalede Kjødkontrol nu ogsaa af Sundhedskommissionen bragt i Forslag Kontrol med Melk og andre Fødemidler, der falbydes. (Hansteen).

Under **Badeindretninger** anføres bl. A.: Holmestrand's Bad var i Virksomhed, hvorhos et mindre Badehus i Sandebugten var i Brug for Tilreisende. Larvik og Sandefjords Bad var godt besøgt, ligesom Fredriksværns nye Badeanstalt var besøgt af ca. 300 Gjæster. Ved Sandefjords Bad behandlede ifølge Aarsberetningen for Badet (Bilag til Norsk Mag. for Lægev. 4de Hefte 1895) 582 Patienter; i Aarene 1891—93 var Antallet henholdsvis 441, 460 og 516. Af disse ca. 2000 Patienter led 856 af kronisk Rheumatisme, 447 af Nervesygdomme, 141 af Syfilis o. s. v. Omtrent 90 pCt. opførtes ved Afreisen som helbredede eller bedrede.

Sygehuse. Foruden det militære Sygehus, Carl-Johansværns, i Horten findes i Tønsberg et fælles Sygehus for Amtet og denne By, i Holmestrand et kombineret Syge- og Fattighus for Byen alene og ved Fredriksværn et Kyst-hospital for kjertelsvage Børn, hvor der behandlede tilsammen i Driftsaaret 1893—94 108 Børn, deraf tilbageliggende 30 og indkomne 78; der udskreves 56, hvoraf helbredede 20, bedrede 31 (91 pCt. med gunstigt Resultat), uden Bedring 4, død 1 (9 pCt. med ugunstigt Resultat). Det samlede Antal Liggedage var 14 632, det daglige Middelbelæg 40. 84 Børn var fra Byerne, 24 fra Landdistrikterne. Statens Bidrag var 8000 Kroner.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikt.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Jarlsberg og Larvik Amt	18	1500	69	3	2379	18
Tønsberg	5	849	¹⁾ 21	-	1084	15
Hof	10	371	²⁾ 22	-	589	-
Larvik	3	280	³⁾ 26	⁴⁾ 3	706	3

¹⁾ Tønsberg 7, Horten 1, Aasgaardstrand 2, Vaale 1, Borre 1, Sem 1, Andebu 1, Stokke 2, Nøtterø 3, Ramnes 1, Tjøme 1. ²⁾ Svelviken 6, Hof 3, Lardal 5, Skoger 1, Strømmen 3, Sande 4, Botne 4. ³⁾ Larvik 7, Sandefjord 10, Tjølling 1, Hedrum 1, Brunlanes 1, Fredriksværn 6. ⁴⁾ Larvik 1, Sandefjord 1, Fredriksværn 1.

VI. Hedemarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		27507,72	120 386	40	3	48	42
1. Solør og Odalen ..		3492,38	32 625	9	1	10	9
	Kongsvinger, Kjøbstad	0,80	1 308	4	1	1	-
	Vinger	494,44	4 938	1	-	2	2
	Eidskogen	641,00	5 793	1	-	1	2
	Søndre Odalen	525,76	6 851	1	-	1	1
	Nordre —	488,86	4 137	1	-	1	1
	Brandval	517,12	3 707	-	-	1	1
	Grue	824,80	5 891	1	-	3	2
2. Hedemarken		2688,24	42 638	14	2	13	9
	Hamar, Kjøbstad	1,11	4 013	4	2	2	-
	Vang	4 901	4 901	1	-	1	1
	Furnes	531,12	3 749	-	-	1	1
	Stange	338,82	6 678	2	-	3	2
	Romedal	385,46	4 630	1	-	1	1
	Løiten	368,07	4 705	1	-	1	1
	Nes	164,58	3 655	2	-	1	-
	Ringsaker	899,08	10 307	3	-	3	3
3. Søndre Østerdalen ..		3036,74	18 633	8	-	6	5
	Elverum	1366,05	7 857	5	-	2	1
	Vaaler	648,80	3 589	1	-	1	1
	Aasnes	604,88	4 272	1	-	2	2
	Hof	417,01	2 915	1	-	1	1
4. Tryssil		3759,54	5 460	2	-	4	5
	Tryssil	3101,41	4 931	2	-	3	4
	Drevsjø Kapeldistrikt af øvre Rendalen	658,12	269	-	-	-	-
	Øvre Engerdalen Kapel- distrikt af ytre Ren- dalen		260	-	-	1	1
5. Rendalen		7093,47	9 892	3	-	9	7
	Aamot	1326,08	3 384	1	-	2	2
	Stor-Elvedalen	1565,43	3 065	1	-	2	2
	Sollien	477,36	433	-	-	2	1
	Øvre Rendalen (Drevsjø Kapeldistrikt undtaget)	3724,60	1 406	-	-	2	1
	Ytre Rendalen (øvre Engerdalen Kapeldi- strikt undtaget)		1 601	1	-	1	1

1) Deraf 1 Post ledig.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordmødre.	Hjælpe- væknater.
6. Tønset		6398,71	10 330	4	-	6	7
	Lille-Elvedalen	2208,26	3 186	1	-	2	2
	Tønset	1126,97	3 062	2	-	2	2
	Tolgen Prestegjeld af Tolgen	2095,68	3 370	1	-	1	2
	Kvikne Sogn af Kvikne	967,85	712	-	-	1	1

Anm. Inset Annex til Kvikne med 542 Indbyggere hører til Opdal Lægedistrikt; en Del af Tolgen Herred (med 275 Indb.) hører til Røros Prestegjeld og til Røros Lægedistrikt — hvilke Distrikter begge tilhører søndre Trondhjems Amt.

Opgaverne over Fladeindholdet af Tryssil og Rendalen Lægedistrikter er kun tilnærmelsesvis rigtige.

Sundhedstilstanden kan betegnes som gennemsnitlig ganske god. Alene fra Nes og Ringsaker Herreder i Hedemarkens Distrikt omtales Sygeligheden som stor, væsentlig betinget af hyppig optrædende Influenza, Difteri og Lungebetændelse; Mæslinger og Kighoste forekom desuden epidemisk paa Hedemarken. Ogsaa i Tryssil Distrikt var Sundhedstilstanden mindre god, medens den i søndre Østerdalens Distrikt angives at have været usædvanlig gunstig. Det samlede Antal af opgivne epidemiske Sygdomstilfælde udgjør 11 021 med 473 Dødsfald mod 9 211 med 512 Dødsfald i 1893.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1944 eller 16,1 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (120 500). Aaret forud var den 16,7 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 62 og 63, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidfieber opføres med 8 Tilfælde, hvoraf 4 dødelige. 2 af disse forekom i Hedemarkens Distrikt, hvor der i Mai indtraf 1 dødeligt Tilfælde paa Opdragelsesanstalten «Toftes Gave»; desuden døde ifølge Dødslisten ogsaa en anden yngre Mand i Landdistriktet. 4 af de i Elverum angrebne tilhørte én Familie i søndre Skovbygd og levede i stor Armod i en Fattigvæsenet tilhørende Stue; Drikkevandet der betegnes tillige som usundt. (H. Arentz).

Af 4 anmeldte Tilfælde af **Cerebrospinalmeningit** opføres de 3 fra Ringsaker Herred, Hedemarkens Distrikt; de optraadte spredt i Maanederne April, August og December inden en enkelt Læges Praxis; alle helbrededes; nærmere Oplysninger foreligger ikke. Det 4de Tilfælde forekom i Rendalens Distrikt.

Barselfeber. Af de 38 anmeldte Tilfælde optraadte 4 i Kongsvinger By, de øvrige i Bygderne.

Af **Skarlagensfeber** opføres kun 79 Angrebne mod 102 i 1893; de fleste forekom i Hedemarkens (38) og Solør og Odalens Distrikter (16). I Tryssil og Rendalens Distrikter kan Sygdommen ikke sees at være forekommet.

Mæslinger, der i 1893 omtales som udbredte inden et Par Herreder i Hedemarkens Distrikt, samt i Rendalens, fortsatte sin Vandring særlig inden Hedemarkens samt Solør og Odalens Distrikter; i søndre Østerdalens Distrikt holdt Sygdommen sig begrændset til Vaaler og Aasnes Herreder. Fra Rendalens og Tønset Distrikter sees anmeldt kun nogle faa Tilfælde, fra Tryssil ingen. Forløbet betegnes gennemgaaende som mildt, saa forholdsvis ikke Mange kom under Lægebehandling.

Rosen viser nogen Nedgang i de Behandlede Antal mod Aaret forud (194 mod 247). I Hedemarkens Distrikt, hvorfra anmeldtes 113 Tilfælde med 3 Dødsfald, forekom Sygdommen sporadisk, men jævnt udbredt over hele Distriktet. (J. C. Lund).

Kighoste fortsatte sin Udbredning fra 1893 (cfr. Beretningen for dette Aar) inden Hedemarkens Distrikt, særlig i Aarets sidste Halvdel. Som mere udpræget Epidemi forekom Sygdommen fornemmelig i Leitens Herred, hvor den angreb næsten Alle, der ikke før havde haft den. (Wefring). Ialt anmeldtes 419 Angrebne med 7 Dødsfald; men en Flerhed af Tilfælde antages ikke at være kommen til Lægernes Kundskab. (J. C. Lund). I Solør og Odalens, Rendalens og søndre Østerdalens Distrikter sees Sygdommen ogsaa at være forekommet, hvad der derimod ikke synes at have været Tilfældet i Tryssil og Tønset.

Difteri, der siden 1890 har været i Aftagende inden Amtet, viser fremdeles Nedgang i de Angrebnes Antal (398 mod 517 i 1893). Fra Hedemarkens Distrikt bemærkes, at Sygdommen der overalt er i stadigt Aftagende med Undtagelse af i Nes Herred, som tidligere har været saagodtsom forskaanet for den; i de øvrige Herreder optræder Tilfældene mere spredt. I Epidemilazaretet paa Sannerud behandledes 60 Syge med 4 Dødsfald. Serumbehandling anvendtes ikke. (J. C. Lund). Fra Ringsaker omtales, at Smitsomheden synes at aftage; Gang paa Gang indtraf det saaledes, at Sygdommen udbrod paa Steder, hvor der var flere Børn; men, uagtet der vistnok udvistes altfor liden Forsigtighed, blev det i Regelen med et Tilfælde i hver Familie. (U. Bugge). I Nes Herred optraadte større eller mindre lokale Epidemier paa forskellige Gaarde. En Skolepige paa Dæhli Smaabørnscole i Nordbygden blev syg og behandledes af en Kvaksalver, der ikke udlod sig noget om Sygdommens Natur; først da flere Børn inden Skolekredsen blev syge, tilkaldtes Læge. Der udviklede sig nu midtsommers i Nordbygdens nordre og søndre Del en fuld Epidemi med alvorligt Forløb og stor Dødelighed. Lægen smittedes selv ved, at syge Børn, som han undersøgte, hostede ham i Ansigtet; dette var skeet ogsaa før med ham uden at have haft Følger. En liden Gaardepidemi i August antages at skyldes Smitte fra Kristiania. I November blussede Epidemien i Nordbygden atter op ved Smitte fra Smaaskolen, antagelig begunstiget ved det langvarige fugtige og milde Veir; Forløbet var dog langt mildere end om Sommeren. Siden Begyndelsen af December anmeldtes intet nyt Tilfælde. (W. Holm). I Veldre af Ringsaker Herred forekom der faa og sporadiske Tilfælde. (K. Løken). Fra søndre Østerdalens Distrikt bemærkes, at Tilfældene der ogsaa var faa og sporadiske. I Aasnes Herred syntes de dog at holde sig mest til Glommens Vestside; blandt de her Angrebne havde Sygdommen en alvorlig Karakter. Af de 10 paa Listerne opførte Tilfælde døde 5, deraf 2 under septiske Symptomer, 2 af Strubehoste og 1 sandsynligvis af Hjertelammelse. (Steenberg). I Tryssil Distrikt optraadte samtlige 7 Tilfælde i Rendalens Fjelddistrikt; enkelte af disse var af temmelig alvorlig Beskaffenhed med tykt og udbredt Belæg i Svælget. Smitten antages indført fra Rendalsbygderne. (Schanche). I Rendalens Distrikt forekom Syg-

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

62

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Typhoidfeber.....	8	4	7	-	-	3	1	2	-	-	-	-	-	-	1
Cerebrospinalmeningit	4	-	4	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	1
Barsel-feber	38	5	38	7	3	1	3	3	3	4	1	3	4	4	2
Vandkopper	86	-	86	6	13	2	8	2	2	3	1	-	8	18	23
Skarlagensfeber	79	2	79	15	13	14	4	18	8	1	3	-	-	3	-
Røde Hunde	5	-	5	-	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-
Mæslinger.....	898	9	898	-	2	1	27	158	220	117	50	63	54	118	88
Rosen	194	3	194	30	20	18	14	9	15	20	10	11	18	16	13
Kighoste	521	11	521	11	6	5	6	-	96	91	86	46	77	58	39
Difteri	398	81	397	44	23	16	34	34	54	37	22	13	25	66	29
Strubehoste	14	5	13	1	2	1	-	2	-	-	1	1	-	3	2
Kusma	64	-	61	3	10	9	14	5	7	2	1	5	1	2	2
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3290	44	3290	445	310	377	366	283	249	159	151	191	245	234	280
Katarralsk og follikulær Angina	826	-	826	105	79	72	56	55	62	55	56	48	64	94	80
Influenza	1460	30	1460	737	440	94	54	30	13	3	3	-	2	37	47
Lungebetændelse	1112	201	1112	208	117	161	132	126	76	33	26	31	62	74	66
Pleurit	211	5	211	27	23	21	21	23	24	12	9	15	10	12	14
Gigtfeber	220	3	220	23	19	28	18	20	23	14	12	13	13	20	17
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1556	56	1556	200	111	116	123	93	98	188	190	127	90	101	119
Blodgang	31	13	31	-	-	-	-	1	-	-	4	-	9	-	17
Skjørbug	6	1	6	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	1	-
Tilsammen	11021	473	11015	1862	1191	943	883	866	950	740	628	568	683	861	840.

Hedemarkens Amt. 1894.

I Hedemarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	1		2		3		4		5		6	
	Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Tryssil.		Rendalen.		Tønset.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	-	-	2	2	4	1	-	-	-	-	2	1
Cerebrospinalmeningit.	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Barselsefeber	13	2	12	3	8	-	5	-	-	-	-	-
Vandkopper	31	-	48	-	4	-	1	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	16	1	38	1	11	-	-	-	-	-	14	-
Røde Hunde	-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	133	-	718	9	41	-	-	-	4	-	2	-
Rosen	24	-	113	3	29	-	9	-	12	-	7	-
Kighoste	88	4	419	7	3	-	-	-	11	-	-	-
Difteri	105	29	192	28	24	7	7	1	11	-	59	16
Strubehoste	1	1	9	2	1	1	-	-	2	1	1	1
Kusma	7	-	21	-	30	-	-	-	6	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit. .	661	15	1305	21	660	1	91	3	333	3	240	1
Katarralsk og follikulær Angina	120	-	433	-	126	-	20	-	76	-	51	-
Influenza	254	10	539	7	116	-	56	1	328	10	167	2
Lungebetændelse	126	17	590	109	106	7	83	8	83	8	124	52
Pleurit	31	-	89	1	31	1	22	-	27	3	11	-
Gigtfeber	50	-	92	1	26	1	14	-	21	1	17	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera ...	296	13	706	28	250	5	53	2	174	7	77	1
Blodgang	9	9	4	-	18	4	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	4	-	-	-	-	-	2	1	-	-
Tilsammen	1965	101	5340	222	1490	28	361	15	1093	34	772	73

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Kronisk Rheumatisme	537	2	4	3	266	227
Enat	548	-	139	130	125	109
Skurv	5	-	1	1	1	2
Kjertelsyge	285	2	109	118	16	36
Rakit	195	11	112	81	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	104	47	33	30	17	24
Lungetuberkulose	338	140	17	23	152	143
Kræft	151	¹⁾ 91	-	-	74	76
Morbus Brightii	92	20	7	-	42	43
Blegsot og Anæmi	1353	1	73	181	106	948
Livmodersygdomme	333	-	-	-	-	333
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1995	10	53	63	804	1025
Ormesygdomme	13	-	6	2	2	3
Drankersygdomme	19	-	-	-	11	8
Struma	62	-	-	-	12	50
Bræk	159	4	29	10	66	41
Luxationer	69	-	10	11	30	10
Benbrud	351	2	50	23	147	87

¹⁾ Deraf Cancer 90, Sarcoma 1.

dommen paa nogle Gaarde særlig i øvre Rendalen, men ikke med mere end et eller to Tilfælde paa hvert Sted og fordelte over de fleste af Aarets Maaneder. I Tønset anmeldtes 59 Angrebne paa de forskjelligste Steder inden Distriktet. Grunden hertil antages at ligge i stadigt ny Smitteindførsel. (H. Bull).

Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit opføres med lidt flere, **katarralsk og follikulær Angina** med lidt færre Tilfælde end Aaret forud.

Influenza synes igjen at tiltage, idet der anmeldtes 1460 Tilfælde mod 917 i 1893. Aarets første 3 Maaneder opviser de fleste Angrebne, særlig Januar, i hvilken omtrent Halvdelen af de Anmeldte opføres. I Hedemarkens Distrikt var særlig den katarralske Form med nervøs Karakter fremherskende; herfra omtales ogsaa som sædvanlig en efterfølgende langvarig Svækkelsestilstand hos de Syge. At Dødeligheden inden Distriktet holder sig over Middeldødeligheden formenes saaledes at maatte tilskrives Influenzaens Indflydelse, idet Epidemier af farligere, epidemiske Sygdomme ikke har hersket. (J. C. Lund). De ledsagende Lungebetændelser efterfulgtes flere Gange af Empyem. (U. Bugge, W. Holm). I søndre Østerdalens og Tønsets Distrikter synes Influenza

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:											
1		2		3		4		5		6	
Solør og Odalen.		Hedemarken.		Søndre Østerdalen.		Tryssil.		Rendalen.		Tønset.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
71	2	271	-	54	-	28	-	100	-	13	-
184	-	158	-	63	-	54	-	69	-	20	-
1	-	1	-	-	-	-	-	3	-	-	-
37	-	129	1	32	-	21	1	37	-	29	-
23	5	97	4	17	1	16	-	34	-	8	1
28	16	21	21	11	3	-	-	8	5	5	2
75	39	143	57	49	11	16	5	27	12	28	16
30	28	31	31	22	11	9	5	10	9	4	7
24	6	33	6	20	-	2	2	8	2	5	4
193	-	674	1	200	-	10	-	150	-	126	-
70	-	170	-	38	-	23	-	29	-	3	-
342	7	885	1	353	-	88	-	199	-	128	2
-	-	5	-	3	-	-	-	-	-	5	-
3	-	13	-	-	-	-	-	3	-	-	-
4	-	37	-	7	-	-	-	14	-	-	-
40	-	57	2	26	-	13	-	17	-	6	2
15	-	31	-	11	-	5	-	3	-	4	-
72	-	190	2	47	-	16	-	23	-	3	-

ikke at have havt almindeligere Udbredning, derimod var den i Tryssil udbredt overalt.

Af **Lungebetændelse** anmeldtes 1112 Tilfælde med 201 Dødsfald mod henholdsvis 1293 og 194 i 1893; Sygdommen synes saaledes i det Hele at have været sjældnere end Aaret forud, alene i Tryssil er Antallet af Angrebne noget øget. Den optraadte ogsaa dette Aar tildels smitsomt, saaledes i Veldre i Ringsaker i Hedemarkens Distrikt, hvor der, foruden de almindelige spredte Tilfælde, der pleier at forekomme om Vaaren, ogsaa i Februar til April forekom en smitsom epidemisk Form, væsentlig paa to Steder. Paa det første, der omfatter et Par Gaarde, gik den fra Hus til Hus, angreb op til 7 Personer paa et og samme Sted og paa en forholdsvis liden Strækning 35 Mennesker, hvoraf 6 døde. Det andet omfattede 3 Gaarde, der ligger nær hverandre i den centrale Del af Bygden; 10 Personer angrebes her. Ved Smitte udbredte Sygdommen sig nu fra disse Gaarde til forskellige Kanter af Bygden, idet det hyppig kunde paavises, at de Angrebne nogle Dage iforveien havde været i Berøring med andre Syge. Som Exempel herpaa anføres: En Mand, som var i Besøg hos sin Svigermoder,

der døde af krupøs Pneumoni, blev selv syg nogle Dage efter, derpaa hans Kone og Barn; dette døde ogsaa. — Det bemerkes udtrykkelig, at denne krupøse Pneumoni ikke var Eftersygdom efter Influenza, som her ikke var gaaet forud. Den var i Regelen kompliceret med Ikterus og andre Symptomer fra Fordøielleskanalen, samt med Delirier og Hjertesvækkelse. Dødeligheden var som Følge af denne Epidemi overmaade stor i den første Halvdel af Aaret, da der tilsammen kom omtrent 100 Tilfælde af krupøs Pneumoni under Behandling. (K. Løken). Fra Ringsakers Hovedbygd anføres derimod, at gruppevis Optræden kun paa et Sted kunde paavises, men her døde af 3 angrebne Personer de 2; forøvrigt var Smitsomhed ikke paaviselig. (U. Bugge). Fra Tryssil bemerkes, at et større Antal Lungebetændelser kom under Behandling end paa mange foregaaende Aar. (Schanche). Ligesaa omtales fra Tønset Distrikt Sygdommens hyppige Optræden, der antages mulig at hænge sammen med Influenza. (H. Bull).

Pleurit og Gigtfeber viste omtrent den vanlige Hyppighed.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera var sjældnere end Aaret forud. I søndre Østerdalens Distrikt havde i Aasnes Herred Diarré vist sig jevnt over hele Aaret og hele Bygden uden nogen fra den vanlige afvigende Karakter. Men i November udbrod der til samme Tid over hele Finskogen en Epidemi, der strakte sig til næsten hvert Hjem, men hvoraf Lægen kun fik Anledning til at behandle 13 Tilfælde. Sygdommen ytrede sig som en akut Gastro-Enterit, begyndte med rystende Frostanfald og Brækninger, hvortil senere kom Diarré. Under hele Forløbet var der høj Feber, en noget soporøs Tilstand, stærke, flugtende Muskelsmerter og nervøse Symptomer; flere havde Læggekrampe. Bagefter fulgte en lang Rekonvalescentsperiode med høj Grad af Anæmi. Dette Sygdomsbillede havde megen Lighed med Influenza, der i Aasnes i tidligere Aar havde frembudt fuldstændig samme Symptomer Side om Side med de for denne Sygdom ellers sædvanlige. At Finskogens Blandingsrace ogsaa tidligere i Influenzaaarene har lidt mere under denne Sygdom end Hovedbygdens rent norske Befolkning, tror Lægen med Bestemthed at have iagttaget. (Steenberg).

Blodgang optraadte med et usædvanlig stort Antal Tilfælde mod i de nærmest foregaaende Aar; de fleste opføres fra Aasnes Herred i søndre Østerdalens Distrikt, hvor der i December i en liden afsides Grænd paa Finskogen pludselig udbrod en Sygdom, der angreb hvert eneste Individ, haardest Børnene, og ytrede sig ved temmelig stærke Blødninger fra Tarmen med Afgang af Slim, Pus og en og anden nekrotisk Fille hos de Fleste. Samtlige, der overstod Sygdommen, var yderlig medtagne og syntes kun sent at skulle kunne gjenvinde Kræfterne. Smitten antages bragt ved et Taterfølge, der paa Grund af, at en af dens kvindelige Medlemmer blev liggende i Barselseng, i nogle Dage opholdt sig i nævnte Grænd; blandt Følgets Børn skulde et Par have lidt af Diarré. Umiddelbart efter dets Afreise blev Grændens faste Befolkning syg. Hvor Taterne kom fra eller drog hen, vidste ingen. (Steenberg). Fra Solør og Odalens Distrikt opføres paa Maanedslisten for Oktober 9 Tilfælde og 1 Dødsfald; paa Distriktets Aarsliste er under Dysenteri opført ikke mindre end 9 Døde, alle Børn under 15 Aar.

Fra Ringsaker, Hedemarkens Distrikt, omtales et Tilfælde af **Solstik** hos et 4-aarigt Pigebarn. Det indtraf under en Periode af sterk Hede om Sommeren; Barnet havde løbet om ude, uden at være beskyttet mod Solstegen ved nogen Hovedbedækning. Kort efter indfandt sig meningitlignende Symptomer, Kramper, Bevidstløshed o. s. v. Ingen betydelig Temperaturforhøielse forekom. Tilfældet forløb heldigt. (U. Bugge).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1	2	3	4	5	6
			Solør og Odalen.	Hede- mar- ken.	Søndre Øster- dalen.	Tryssil.	Ren- dalen.	Tøn- set.
			Tilf. Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	9	-	2	-	6	1	-	-
Syfilis, konstitutionel . . .	24	1	9	1	7	2	-	3
Gonorré	61	-	10	-	33	11	1	3

Fra Aasnes Herred, Hedemarkens Distrikt, berettes om 4 Tilfælde af Gonorré og Uretrit, der i Oktober og November viste sig i Aasnes Finskog. Smittekilden var en Tjenestepige fra Sverige, som ved Foranstaltning af den svenske Læge blev sat fast. Det antages, at der havde været en hel Del flere Tilfælde, som dog formentlig lod sig behandle af den svenske Læge i Nabo-distriktet. (Steenberg).

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** hid-sættes et Sammendrag i Tabellen Side 64 og 65.

Fnat viser fremdeles ikke liden Udbredning. I Tryssil Distrikt for-modes den dog at være i Aftagende. (Schanche).

Af **Mycosis tonsurans** forekom i Elverums nordre Skovbygd, søndre Østerdalens Distrikt, i Løbet af Høsten og Vinteren ikke faa Tilfælde blandt Kvinderne. Kun faa vides dog at have søgt Lægeraad, og selv hos disse var Sygdommen temmelig haardnakket, antagelig paa Grund af manglende Renlighed. Sygdommen opstod ved Smitte fra Kreaturerne. (H. Arentz).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde 10,1 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom fremkaldte Dødsarsager og 15,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 14,1 pCt. og 19,7 pCt. og for Bygderne 9,9 pCt. og 15,1 pCt. Se forresten Tabel Side 68. — Fra søndre Østerdalens Distrikt nævnes, at Tuberkulose synes at være i Til-tagende. (H. Arentz). Influenzaepidemierne anføres fra Aasnes at have øvet Indflydelse ved at nedsætte Folkets Modstandskraft. (Steenberg).

Spedalskhed. I søndre Østerdalens Distrikt, hvor der antoges kun at findes 1 Spedalsk tilbage, blev i Aarets Løb paatruffet endnu 2 nye Tilfælde i Elverum. (H. Arentz).

Blegsot optraadte i Tønset Distrikt hyppigere, end man skulde vente det i en Fjeldbygd. Det nymodens Leveset med altfor lidet Kropsarbejde og tildels mindre kraftig Kost antages for en Del at bære Skylden. (H. Bull).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opføres 159 Tilfælde, og kjendes 4 Dødsfald. Sædet opgives for 147 som følger: Hernia inguinalis 99, cruralis 15, umbilicalis 32, omen-talis 1.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager:			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Solør og Odalen	304	39	101	203
Kongsvinger By	21	5	5	16
Bygder	283	34	96	197
Hedemarken	636	57	222	414
Hamar By	64	7	19	45
Bygder	572	50	203	369
Søndre Østerdalen	110	11	28	82
Tryssil	52	5	15	37
Rendalen	124	12	34	90
Tønset	158	16	73	85
Hedemarkens Amt	1384	140	473	911
Deraf i Byer	85	12	24	61
— Bygder	1299	128	449	850

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	vedSelvmord.	ved Drab.
Solør og Odalen	909	25	498	64	2	2	9	1	-
Kongsvinger By	41	-	29	5	-	1	-	-	-
Bygder	868	25	469	59	2	1	9	1	-
Hedemarken	1328	32	714	104	9	4	15	3	2
Hamar By	172	4	72	16	-	-	2	-	-
Bygder	1156	28	642	88	9	4	13	2	2
Søndre Østerdalen	581	13	260	55	6	1	5	3	-
Tryssil	163	3	73	11	4	1	3	-	1
Rendalen	295	5	172	26	1	2	8	-	-
Tønset	267	13	213	23	3	1	4	1	-
Gaarde af Tolgens Herred ¹⁾	5	-	8	1	-	-	-	-	-
Inset Sogn af Kvikne ²⁾ . . .	13	1	6	-	-	-	-	-	-
Hedemarkens Amt	3561	92	1944	284	25	11	44	8	3
Deraf i Byer	213	4	101	21	-	1	2	1	-
— Bygder	3348	88	1843	263	25	10	42	7	3

¹⁾ Tilhører Røros Distrikt af søndre Trondhjems Amt. ²⁾ Tilhører Opdals Distrikt af søndre Trondhjems Amt.

Obstetriciske Operationer i Hedemarkens Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækken-endeleie.		Partus præmaturus artificialis.		Perforation.		Embryotomi.	Efter-byrds-operation.
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.		Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev. \	lev.
Utilstrækkelige eller smerte-fulde Veer.....	28	26	2	-	-	-	3	¹⁾ 3	-	-	1	-	-	-
Bækkensneverhed	3	2	1	-	-	-	-	-	1	1	1	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele ...	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil ...	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtstfødsel	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocefalisk Fosterhoved ...	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	²⁾ 1	-	-	-
Bugvattersot hos Fosteret ...	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	4	2	-	-	-	-	-	-	³⁾ 1	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Tilsammen	37	33	4	7	4	3	3	3	1	1	3	1	1	4
		37			7									

¹⁾ 2 af Fostrene forlöstes ved Tang paa Sædet. ²⁾ Barselkvinden døde pludselig i 2det Døgn efter Forløsningen, som Dødsårsag er opført Emboli. ³⁾ Fosteret var dødt før Operationen.

For **Benbrud** behandlede 351 Personer med 2 Dødsfald. Sædet er for 315 opgivet saaledes:

Fractura cranii 3	Fractura scapulæ 3	Fractura colli femoris 13
— maxillæ sup. 1	— antibrachii . . . 16	— femoris 23
— ossium nasi 3	— radii 49	— cruris 41
— columnæ 1	— ulnæ 8	— tibiæ 8
— claviculæ 19	— digit. manus . . . 7	— fibulæ 19
— costarum 71	— pelvis 2	— malleolorum . . . 9
— humeri 17	— ossis coccygis 1	— digitor. pedis 1

Af **Luxationer** behandlede 69 Tilfælde. Sædet er for 66 opgivet saaledes: L. maxillæ inf. 1, claviculæ 1, humeri 29, antibrachii 10, radii 10, ulnæ 1, digitor. manus 7, femoris 4, patellæ 1, menisci genus 1, tibiæ 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 57 saadanne, deraf i Solør og Odalens Distrikt 9, i Hedemarkens 30, i søndre Østerdalens 6, i Tryssils 1, i Rendalens 2 og i Tønsets 9. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 69.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 68.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1617 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 54,6.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsagen for 10 saaledes: Barselfeber 5, Livmoderblødning 3, Barselkrampe 1 og Emboli 1.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Ialt.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungebetændelse	201	9	192
Alderdomssvaghed	188	6	182
Lungetuberkulose	140	12	128
Kræft	91	3	88
Difteri	81	3	78
Hjerneslag	67	5	62
Organisk Hjertesygdom	65	5	60
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	56	2	54
Medfødt Svaghed	53	6	47
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	47	10	37
Akut Bronkit	44	3	41
Influenza	30	-	30

Veirliget. Efter de foreliggende Meddelelser herom synes Vinteren at have været dels mild (Hedemarken), dels jævnt kold (søndre Østerdalen), Vaaren dels sur og kold (Hedemarken) dels smuk (Tønset). Sommeren betegnes som varm og tør, Høsten for det meste som gunstig; Vinteren (før Jul) havde lidet Sne.

Levemaade og hygieniske Forhold. I Nes Herred, Hedemarkens Distrikt, siges Renligheden i de senere Aar at være gaaet tilbage, antagelig paa Grund af de daarligere økonomiske Forhold. (W. Holm). I Tryssil Distrikt

betegnes Drikfældigheden som ikke stor. (Schanche). I søndre Østerdalens Distrikt var Arbeidsfortjenesten hele Aaret god. Tømmerhuggere, Kjørere og Flødere tjente godt, men en stor — maaske vel endog den største Del, — lever udenfor Skogstiden flot og økonomisk. Luxus i Klædedragt tiltager blandt den tjenende, kvindelige Befolkning. Dansemoro er hyppig i disse Bygder. Sædelighedsforholdene antages ikke at stille sig værst i Elverum. Drukkenskaben skal være i Aftagende; herom synes dog Elverums Øl- og Vinsamslag neppe at vidne, da dets Udbytte stadig tiltager; Overskuddet var efter Sigende for 5 Aar siden 6000 Kr., nu 16 000 Kr. — Hudkulturen staar i Elverum adskillig høiere end i Solør, men lader dog meget tilbage at ønske. Paa enkelte Steder bader man sig i Fjøsene en à to Gange om Aaret. Som Aarsag til de fremtrædende gastriske Sygdomme nævnes ensartet og knap Kost, efter Arbeidsfortjenesten vexlende med Overmæthed, Misbrug af Kaffe og tildels vel ogsaa bayersk Øl. Skogsarbeideren lever i Kojerne hele Vinteren, nyder næsten udelukkende Mel-spiser og Flesk, Poteter og sort Kaffe; naar han om Vaaren kommer hjem og faar bedre, mere afvexlende Føde, ved han ikke altid at holde Maade. (H. Arentz).

Sygehuse. Sygehuset i Kongsvinger tilhører Byen, men var bortleiet til en privat Læge. Amtssygehuset ligger i Stange, Hedemarkens Distrikt. I Hamar er der et kommunalt Sygehus. I søndre Østerdalens Distrikt er der i Elverums Leir opført et Epidemisygehus for Kommunens Regning. Det har en særskilt Bygning for Økonomen og for Bad og Betjening. Der kan optages 20—30 Syge i 5 Værelser. Sygehusbygningen har dobbelte Piber med fuldstændig Ventilation og er i det Hele taget solid og pent udstyret (koster ca. 18 000 Kr.). (H. Arentz).

Bade. Foruden Badeindretninger ved Sygehusene findes i Kongsvinger et fuldt tidsmæssigt Bad udstyret med Dampbad og Anledning til Gytjebad, Furu-naalsbad o. s. v. I Hamar er der en privat Badeanstalt med samme Slags Bade; desuden findes der flere Sommerbadehuse bl. a. ved Mjøsstranden. Ogsaa ved Seminariet og Gymnasiet er der Bad for Eleverne. Et privat Badehus ved Tønset Station skal være godt besøgt.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsme-dicinske Forretninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.			
Hedemarkens Amt	26	4482	36	3111	36
Solør og Odalen	5	1205	¹⁾ 6	939	9
Hedemarken	7	1555	²⁾ 16	1209	20
Søndre Østerdalen	6	910	³⁾ 7	291	6
Tryssil	1	123	-	76	1
Rendalen	3	584	⁴⁾ 4	318	-
Tønset	4	105	⁵⁾ 3	⁶⁾ 278	-

¹⁾ Kongsvinger 2, Vinger 1, søndre Odalen 1, nordre Odalen 1, Grue 1. ²⁾ Hamar 12, Vang 1, Romedal 1, Ringsaker 2. ³⁾ Elverum 4, Hof 2, Aasnes 1. ⁴⁾ Øvre Rendalen 1, ytre Rendalen 2, Aamot 1. ⁵⁾ Lilleelvedalen 1, Tønset 1, Tolgen 1. ⁶⁾ I Tyldalen blev ingen Vaccination foretaget paa Grund af Hjelpevaccinatorens Alderdom og Sygelighed.

VII. Kristians Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikt.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		25362,50	108 579	33	3	42	37
1. Hadeland og Land		2 948,24	24 186	10	-	10	7
	Jevnaker	444,09	6 192	1	-	5	2
	Gran	837,98	8 634	4	-	2	2
	Søndre Land	781,85	4 846	2	-	1	1
	Nordre —	884,82	4 514	3	-	2	2
2. Søndre Valdres ...		2 495,38	10 059	4	-	5	5
	Søndre Aurdal	1 109,95	3 802	1	-	2	2
	Nordre —	926,86	4 543	2	-	2	2
	Etnedalen	458,57	1 714	1	-	1	1
3. Nordre Valdres ...		2 943,32	7 103	2	-	4	4
	Østre Slidre	869,50	2 285	-	-	1	1
	Vestre —	467,37	2 652	2	-	1	1
	Vang	1 606,45	2 166	-	-	2	2
4. Toten		1 483,89	23 916	7	2	7	7
	Gjøvik, Kjøbstad	0,94	1 391	2	2	1	1
	Østre Toten	402,57	7 448	3	-	2	2
	Vestre —	415,05	6 952	1	-	2	2
	Vardal	261,59	3 539	-	-	-	-
	Biri	403,74	4 586	1	-	2	2
5. Faaberg		2 359,26	15 337	4	1	5	4
	Lillehammer, Kjøb- stad	2,25	1 861	2	1	1	-
	Faaberg	478,02	5 127	-	-	1	1
	Øier	689,32	3 125	1	-	1	1
	Østre Gausdal	223,29	2 833	1	-	1	1
	Vestre —	966,48	2 391	-	-	1	1
6. Ringebu		3 166,69	11 659	3	-	3	3
	Ringebu	1 256,27	4 262	1	-	1	1
	Søndre Fron	547,04	3 042	1	-	1	1
	Nordre —	1 363,38	4 355	1	-	1	1
7. Lom		5 799,56	9 770	2	-	4	4
	Lom	1 948,85	2 865	1	-	1	1
	Skiaaker	2 154,70	2 483	-	-	1	1
	Vaage (undtagen Sels Annex)	1 696,51	4 422	1	-	2	2
8. Lesje		4 166,16	6 549	1	-	4	3
	Lesje	2 277,95	2 700	-	-	2	1
	Dovre	1 442,17	2 109	1	-	1	1
	Sels Annex af Vaage ..	446,04	1 740	-	-	1	1

Sundhedstilstanden har i det Hele taget været god; de fleste epidemiske Sygdomme er opført med færre Antal Tilfælde end det foregaaende Aar, og kun Skarlagensfeber, Influenza og Lungebetændelse viser nogen betydeligere Forøgelse; Dødeligheden af epidemiske Sygdomme var liden. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde, som anmeldtes, var 6209, hvoraf 248 dødelige mod henholdsvis 6611 og 321 i 1893.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1606 eller 14,8 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (108 700). I 1893 var Dødeligheden 15 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel Side 74 og 75.

Af **Tyfoidfieber** opgives kun 15 Tilfælde, hvoraf 7 i Hadeland og Lands, samt 5 i Totens Distrikt. Paa førstnævnte Sted optraadte Sygdommen med 2 Tilfælde i August og 5 i November, alle i søndre Gran. De først Angrebne boede i Elvetangen paa et Handelssted, hvorfra Smitten bragtes til en nærliggende Plads. (Støren). Tilfældene i Toten var spredte.

Skarlagensfeber havde sin største Udbredelse i Hadeland og Land, Nordre Valdres og Toten. I førstnævnte Distrikt forekom den i stort Antal omkring Hadelands Glasværk i Jevnaker, men Forløbet var saa mildt, at kun et lidet Antal Tilfælde kom under Behandling; Sygdommen kunde af den Grund umulig begrænses. I nordre Valdres holdt Sygdommen til i den nordlige Del af østre Slidre; uagtet ogsaa her Forløbet var mildt, holdtes dog Skolerne lukket i ca. 4 Uger. Sygdommens benigne Karakter sees ogsaa af den gennemsnitlig meget ringe Dødelighed (1,2 pCt.).

Mæslinger forekom væsentligst i de Gudbrandsdalske Distrikter. Den ifjor vestenfra til Lom indbragte meget ondartede Epidemi forplantede sig østover, indtil den omtrent ved Aanstad, ved den vestlige Ende af Ottavand, mødte en fra Vaage kommende mildere Epidemi. Ondartet Bronkit og Lungebetændelse ledsagede Sygdommen og medførte flere Dødsfald. (Brunes).

Rosen forekom ligesom ifjor hyppigere end sædvanlig.

Kighoste forekom sjelden.

Difteri holdt sig hele Aaret i Jevnaker i Hadeland og Land; paa denne Bygd falder 80 pCt. af Distriktets samtlige Tilfælde. I Skrautvaal, søndre Valdres, hvor der ikke havde været Diffteri paa 10 Aar, antages en liden Epidemi at have sit Udgangspunkt i et Gravøl efter en liden Pige, hos hvem Dødsårsagen var blevet mistydet. Smitsomme Sygdomme bringes forøvrigt jevnlig med Læskjørerere fra de ovenfor liggende Bygder til de Hvilesteder, der benyttes. (B. Lange). I Faaberg Distrikt har Sygdommen optraadt med flere spredte Tilfælde gennem hele Aaret. — I Lillehammer indlagdes efter Sundhedskommissionens Paalæg enhver Diffteripatient, som ikke var betryggende isoleret, paa Lazaretet. — I Ringebu Distrikt udbredte Sygdommen, der forrige Aar med Jernbanearbejdere var bragt ind i Distriktet, sig søndenfra nordover, efterhvert som Jernbanearbejdet skred frem.

Lungebetændelse forekom hyppigere end sædvanlig, men Mortaliteten var mindre end de foregaaende Aars; i Slutningen af Aaret antog den i Vang, nordre Valdres, Karakter af en Epidemi; indtil 4 Personer i ét Hus angrebes af Sygdommen, som dog ikke var af ondartet Beskaffenhed. — I Ringebu Distrikt forekom flere sporadiske Tilfælde.

Katarralsk Ikterus optraadte i Slutningen af Aaret meget hyppig i Vaage af Loms Distrikt; de Angrebne var næsten udelukkende yngre Folk.

I Kristians Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

74

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	15	2	15	1	-	1	1	-	-	2	3	1	-	6	-
Cerebrospinalmeningit	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	23	2	22	6	2	4	1	1	1	2	-	1	2	1	1
Vandkopper	26	-	26	9	1	2	3	-	-	-	-	3	7	1	-
Skarlagensfeber	169	2	169	10	1	17	8	7	4	5	2	23	26	40	26
Mæslinger	72	5	72	20	2	-	6	2	-	3	5	10	1	-	23
Rosen	153	3	153	13	16	18	13	13	12	9	7	11	11	14	16
Kighoste	35	-	35	17	5	1	-	-	-	3	-	3	6	-	-
Difteri	276	56	276	41	22	25	18	29	12	15	8	14	15	27	50
Strubehoste	9	1	9	1	-	1	2	1	-	-	1	-	-	-	3
Kusma	7	-	7	1	-	-	2	-	1	-	2	-	1	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1932	30	1932	261	230	202	213	173	166	87	87	78	94	139	202
Katarralsk og follikulær Angina	596	-	596	70	59	66	45	34	27	36	29	27	47	87	69
Influenza	497	5	497	175	149	45	13	22	-	-	-	-	4	26	63
Lungebetændelse	867	111	867	105	88	114	129	118	66	24	12	18	39	58	96
Pleurit	165	1	165	14	26	17	14	12	16	13	7	8	9	18	11
Gigtfeber	204	3	204	28	13	24	13	22	14	16	11	11	15	16	21
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1138	23	1138	64	81	71	61	77	75	231	174	69	60	78	97
Blodgang	23	4	23	1	4	-	3	3	3	-	5	2	-	-	2

Kristians Amt. 1894.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	1		2		3		4		5		6		7		8	
	Hadeland og Land.		Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	7	1	1	-	1	-	5	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	1	-	-	-	2	-	8	1	3	-	3	-	4	1	2	-
Vandkopper	6	-	-	-	3	-	6	-	11	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	84	1	-	-	42	1	41	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Mæslinger	8	-	-	-	-	-	8	-	24	-	-	-	20	5	12	-
Rosen	51	1	2	-	12	-	34	-	23	2	27	-	2	-	2	-
Kighoste	11	-	19	-	-	-	2	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Difteri	111	30	14	5	3	-	38	4	43	13	67	4	-	-	-	-
Strubehoste	2	-	-	-	-	-	5	1	2	-	-	-	-	-	-	-
Kusma	4	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og																
Bronkit	828	10	105	-	99	3	286	3	352	7	149	4	94	2	19	1
Katarralsk og follikulær Angina	156	-	43	-	15	-	74	-	164	-	118	-	11	-	15	-
Influenza	175	3	3	-	28	-	132	-	33	-	78	-	10	-	38	2
Lungebetændelse	260	27	68	12	53	7	231	34	80	17	88	6	72	6	15	2
Pleurit	53	1	16	-	6	-	26	-	37	-	21	-	4	-	2	-
Gigtfeber	58	2	11	-	27	-	53	-	24	1	14	-	9	-	8	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk																
Kolera	352	6	81	1	40	-	262	2	185	7	161	1	44	6	13	-
Blodgang	-	-	-	-	-	-	13	1	-	-	-	-	-	-	10	3
Tilsammen	2167	82	363	18	332	11	1228	46	985	47	727	16	270	20	137	8

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Hadeland og Land.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	573	-	2	4	307	217	133	-
Fnat	284	-	79	91	47	33	59	-
Skurv	6	-	2	1	3	-	2	-
Kjertelsyge	312	5	103	127	24	46	40	1
Rakit	385	7	205	165	1	-	49	2
Tuberkuløse Betændelser og Miliær- tuberkulose	143	37	41	33	32	32	15	10
Lungetuberkulose	362	92	12	26	125	170	78	34
Kræft	128	88	-	1	55	59	20	20
Morbus Brightii	123	30	6	3	63	44	46	12
Blegsot og Anæmi	1397	2	78	123	69	1074	358	1
Livmodersygdomme	287	-	-	-	-	287	67	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1797	10	65	87	713	840	396	2
Ormesygdomme	43	-	19	10	4	1	12	-
Drankersygdomme	18	-	-	-	16	-	3	-
Struma	108	-	1	5	4	94	19	-
Brok	130	2	30	7	50	27	38	-
Luxationer	62	-	7	1	28	17	15	-
Benbrud	232	4	32	11	107	55	73	-

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1	2	3	4	5	6	7	
			Hade- land og Land.	Søndre Val- dres.	Nor- dre Val- dres.	Toten.	Faaberg.	Ringe- bu.	Lom.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	22	1	4	3	-	10	4	1	1	-
Syfilis, konstitutionel										
— hereditær										
Gonorré	38	-	2	2	1	4	21	-	7	1

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme se ovenstaaende Tabel.

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
2		3		4		5		6		7		8	
Søndre Valdres.		Nordre Valdres.		Toten.		Faaberg.		Ringebu.		Lom.		Lesje.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
17	-	20	-	240	-	79	-	54	-	22	-	8	-
-	-	35	-	140	-	21	-	23	-	4	-	2	-
-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	1	-	-	-
12	1	30	-	128	-	31	3	32	-	31	-	8	-
13	1	19	1	267	-	12	2	13	-	8	-	4	1
14	4	6	2	69	9	16	5	6	1	8	3	9	3
14	8	33	11	112	19	55	4	20	3	30	9	20	4
8	5	16	9	41	20	22	21	9	6	7	4	5	3
5	3	11	3	33	6	10	1	10	-	6	3	2	2
49	1	97	-	477	-	222	-	99	-	64	-	31	-
11	-	19	-	83	-	60	-	26	-	14	-	7	-
83	1	89	1	348	-	497	-	182	1	165	4	37	1
-	-	-	-	30	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	13	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	67	-	16	-	3	-	-	-	3	-
3	-	7	-	42	1	16	-	8	-	10	1	6	-
-	-	3	-	18	-	15	-	6	-	5	-	-	-
5	-	22	-	45	1	47	2	20	-	13	-	7	1

Tuberkulose. Fra søndre Valdres skrives, at Befolkningen begynder at tale sig imellem om, at de mange Byfolk, der kommer did om Sommeren, bringer Smitte med sig. En Kontrol bliver absolut nødvendig med alle disse Syge, som dels reiser paa egen Haand, dels sendes af sin Læge paa Landet, samtlige som Regel under falsk Flag, fordi «Tæringssyge modtages ikke». Vedkommende Vært tror nemlig, han har gjort nok, naar han i Avertissementet har ladet indflyde denne Passus, og de Syge tør ikke vise nogen særlig Forsigtighed, thi da bliver de strax mistænkt og resikerer at blive bortvist. De øvrige Gjæster anser sig i Henhold til Avertissementet for sikre og tænker ikke paa at iagttage nogen særegen Forsigtighed. — Samtlige «Sanatorier» burde ved Lov stilles under Lægekontrol, og alle Læger paalægges at anmelde til vedkommende Embedslæge de Patienter, der sendes paa Landet, naar disses Tilstand kan blive farlig for deres Husfæller. Her synes nu at foreligge større Grund til at sætte samtlige Tæringssygepatienter i Landet under offentlig Kontrol, end det i sin Tid var til denne Forholdsregel ligeoverfor de Spedalske. (B. Lange). — Ogsaa i Faaberg Distrikt antages det, at paa Grund af den nye Jernbane en Masse smaa Sanatorier vil blive oprettet, samt at lovbestemte Forholdsregler for disse Anstalter med Hensyn til den indre Hygiene er absolut paakrævet, da ellers

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Hadeland og Land.....	267	34	82	185
Søndre Valdres	56	8	18	38
Nordre Valdres	85	11	11	74
Toten	141	19	46	95
Gjøvik By	16	3	5	11
Bygder	125	16	41	84
Faaberg	142	4	47	95
Lillehammer By	27	4	6	21
Bygder	115	-	41	74
Ringeby	43	3	16	27
Lom	80	9	20	60
Lesje	71	4	8	63
Kristians Amt	885	92	248	637
Deraf i Byer	43	7	11	32
— Bygder	842	85	237	605

Tuberkulosen vil finde et for rigt Felt paa disse Steder, hvor Syge og Sunde lægges om hverandre i tildels meget trange Rum. Sagen har været drøftet i Sundhedskommissionerne og der fundet Gehør, hvorfor en heldig Ordning i den nærmeste Fremtid imødesees. (Torp).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** (se ovenst. Tabel) udgjorde for det hele Amt 10,4 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede kjendte Dødsfald og 14,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 16,3 og 21,9 pCt. og for Bygderne 10,1 og 14,0 pCt.

For **Brok** behandledes 130 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet var hos 123 følgende: Hernia ingvinalis 81, cruralis 20, umbilicalis 20, ventralis 2.

Af **Benbrud** opgives 232 Tilfælde med 4 Dødsfald. Sædet var hos 227 følgende:

Fractura cranii..... 2	Fractura ulnæ..... 1	Fractura patellæ..... 1
— maxil. inf.... 1	— cubiti..... 2	— cruris..... 23
— claviculæ 17	— manus 1	— tibie 8
— scapulæ 4	— metacarpi... 1	— fibulæ 10
— costarum 42	— digit. manus.. 4	— malleoli 12
— humeri..... 22	— pelvis..... 1	— metatarsi ... 1
— antibrachii... 9	— colli femoris.. 12	
— radii 35	— femoris 18	

Af **Luxationer** behandledes 62 Tilfælde, hvoraf Sædet er opgivet for følgende 61: Luxatio humeri 43, radii 1, antibrachii 7, digitorum 4, patellæ 2. maxillæ 2, manus 1, genus 1.

Obstetriciske Operationer i Kristians Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Perforation.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	¹⁾ 33	-	32	2	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed.....	8	-	7	1	1	²⁾ 1	-	2	4	³⁾ 1	-
Barselkrampe.....	1	⁴⁾ 1	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele.....	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fverleie	-	-	-	-	2	-	1	1	-	-	-
Filbageholdelse.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
Tilsammen	46	1	43	5	3	1	1	3	4	1	7
	47		48		4		4		5		

¹⁾ Deraf 3 Tvillingfødsler; ved den ene forløstes begge Tvillinger med Tang; ved den anden 1ste Tvilling, 2den ved Naturens Hjælp; ved den tredje 2den Tvilling, 1ste ved Naturens Hjælp i Sædeleie. Alle Tvillinger fødtes levende. ²⁾ Dødsarsag: Livmoderbristning. ³⁾ Dødsarsag: Barsel-feber. ⁴⁾ Dødsarsag: Eclamsi.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser	ved Selvmord.
Hadeland og Land	776	19	341	41	4	1	6	2
Søndre Valdres	311	8	143	11	1	-	1	1
Nordre Valdres	220	7	91	14	4	1	2	-
Toten	786	22	358	48	9	5	9	4
Gjøvik By	57	2	27	8	-	-	2	-
Bygder	729	20	331	40	9	5	7	4
Faaberg	486	16	239	44	6	1	7	1
Lillehammer By	75	2	36	7	1	-	-	-
Bygder	411	14	203	37	5	1	7	1
Ringebu	390	10	169	19	2	1	3	-
Lom	234	5	170	21	-	1	3	-
Lesje	170	8	95	15	2	-	3	-
Kristians Amt	3373	95	1606	213	28	10	34	8
Deraf i Byer	132	4	63	15	1	-	2	-
— Bygder	3241	91	1543	198	27	10	32	8

Af Læger udførtes 64 **obstetriciske Operationer**, hvoraf 16 i Hadeland og Land, søndre Valdres 10, nordre Valdres 10, Toten 11, Faaberg 6, Ringebu 3, Lom 5, Lesje 3. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 79.

Antal **Fødte og Døde** sees af ovenstaaende Tabel. For det hele Amt bliver der et Overskud af 1767 levende Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 47,6.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 5, hvoraf 2 af Barselfeber, 1 af Livmoderbristning, 1 af Barselkrampe og 1 uden nærmere angivet Dødsårsag.

De hyppigste **Dødsårsager** var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungebetændelse	111	2	109
Lungetuberkulose	92	7	85
Kræft	88	4	84
Organisk Hjertesygdom	63	2	61
Difteri	56	3	53
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	37	4	33
Alderdomssvaghed	37	-	37
Brights Nyresygdom	30	-	30
Hjerneslag	30	1	29
Akut Bronkit, Laryngit	30	1	29

Veirliget. Tabel Side 82 giver Oplysning om meteorologiske Forhold efter Iagttagelser af Distriktslæge Printz paa Gaarden Granheim i vestre Slidre 307 M. over Havet. — Fra Lom og Lesje skildres Vinteren som mild med en Masse Sne, Sommeren som ualmindelig varm, men dog med rigelig Nedbør i Modsætning til den tørre Sommer i Fjorddistrikterne. I Lom slap man derfor paa det nærmeste med at vande Ager og Eng. Det blev derfor en rig Høavl og et midtsgodt Kornaar. Høsten var mild til henimod Jul.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra søndre Valdres skrives: Boligerne er daarlige, kolde og uhensigtsmæssig indredede. Kogeovnen eller endog en stor Komfyr er for at spare paa Veden sat langt ud paa Gulvet uden nogen Hætte over. Renligheden er ikke den bedste. Kaffe og Brændevin misbruges adskillig. I Julen maa der selv i den fattigste Husmandsstue findes Brændevin og Øl, da enhver, som kommer indenfor Døren i «Romjulen», skal skjønkes. I Mangel af andet benyttes ogsaa Æther og aromatisk Tinktur til Berusningsmiddel. (B. Lange). I nordre Valdres mærkes nogen Fremgang med Hensyn til Renlighed, Ædruelighed og Madstel. Ved Begravelser og Bryllupper er der nu sjelden Selskab mere end 1 Dag; i Vang og østre Slidre er oprettet Totalafholdsselskaber med megen Tilslutning især blandt Ungdommen; selv angaaende Brug af Tobak begynder man at anse det for en Skam, naar en ung Gut røger eller tygger. Husene er gode og tætte og forsynes nu altid med Hætteglas; Nødvendigheden af at vaske Gulve etc. samt Udluftning gaar mere og mere op for Folk. Levemaaden er kraftig og rigelig, men Tilberedningen lader fremdeles meget tilbage at ønske. (Printz, Jansen). Fra Lillehammer, Faaberg, klages over Folks sparsomme Benyttelse af Badeanstalten, selv Bad paa Gratisbilletter til Folkeskolens Børn blev ikke synderlig benyttet; blandt «bedre» Folk er Badet dog meget yndet. — Byen har ivinter faaet elektrisk Lys, væsentlig en Gave fra Samlaget; Elektriciteten agtes ogsaa udnyttet i motorisk Henseende, og enkelte Værksteder drives allerede med Elektricitet.¹⁾ — Det nye Sygehus betragtes gennemgaaende af Patienterne som et godt og behageligt Opholdssted. Frygten for Smitte er dog saa almindelig udbredt og saa overdreven, at man ikke har været istand til at faa nogen til at bo paa Lazarettet som Vagtpersonale og til Assistance især ved Difteri, hvorfor Apparatet forsaavidt desværre endnu ikke er i fuld Orden. Af Byens Samlag er iaar bevilget 4 000 Kr. til en Desinfektionsovn. — Hvis Byens Kloakvæsen nu kunde fuldstændiggøres, og Byens Sundhedsregler kunde forandres i mere tidsmæssig Retning, specielt paa Renovationsvæsenets Omraade, vilde Lillehammers Hygiene ikke staa saa ilde. (Torp). Fra Lesje skildres de hygieniske Forhold som gode. Levemaaden er enkel og tarvelig. Om Sommeren ialfald holdes som Regel Frokost Kl. 8, bestaaende af Brød, Smør og Ost og Melkesuppe; «Duer» (Davre) Kl. 12 med Grød og Melk; Middag (Noon) Kl. 4 bestaaende som Regel

¹⁾ Lillehammer Elektricitetsværk, for hvis Oprettelse især Sanitetskaptein Grønstad fortjener stor Anerkjendelse, drives med Vandkraft fra en ca. 500 m. fra Lillehammer liggende Fos, som kan paaregnes at levere ca. 400 effektive Hestekræfter paa Turbinakserne. Værket er grundlagt med en Kapital paa 30 000 Kr., hvoraf 24 000 Kr. fra Samlaget og 6 000 Kr. fordelt paa 300 Aktier à 200 Kr. Norsk elektrisk Aktiebolag har udført hele Anlægget. Bykassen betaler for Gadebelysningen til Værket kun 1000 Kr. aarlig, hvilket Beløb omtrent skal svare til Udgifterne ved den forrige Øliebelysning. De private Forbrugere betaler kun ca. 10 Kr. aarlig for Lys til en 16-Lys Glødelampe, samt i motoriske Øiemed respektive 120 og 200 Kr. aarlig for Strøm til 1 og 2 effektive Hestekræfter leveret ved Husvæggen; for et større Antal Hestekræfter er Prisen forholdsvis aftagende. (Efter Teknisk Ugeblad for ^{19/12} 95).

Meteorologiske Observationer i vestre Slidre.

82

Maaned.	Temperatur (C°).					Antal Dage med										Sky- dække.	Nedbør. Millim.
	Middel- Temp.	Maxi- mum.	Dag.	Mini- mum.	Dag.	Regn.	Sne.	Slud.	Taage.	Frost.	Skyet.	Klart.	Storm.	Stille.			
Januar	÷ 8,0	3,6	27	÷ 24,0	3	0	19	0	2	31	18	4	0	17	7,6	61,7	
Februar	÷ 6,6	4,2	6	÷ 27,4	17	1	9	0	1	28	4	8	3	8	4,6	30,2	
Marts	0,1	11,7	30	÷ 18,6	17	0	8	0	1	25	5	6	1	10	5,4	42,3	
April	4,7	12,7	29	÷ 4,5	23	10	1	1	2	18	13	5	0	8	6,5	73,7	
Mai	7,8	14,5	17	÷ 3,2	20	14	1	2	0	8	16	2	1	0	7,0	62,9	
Juni	15,1	25,8	30	0,5	1	15	0	0	0	0	6	6	2	0	5,5	67,9	
Juli	17,9	27,0	1	5,6	25	14	0	0	0	0	11	3	0	1	5,6	58,4	
August	12,8	21,8	2	1,9	28	23	0	0	0	0	11	0	0	6	7,5	134,3	
September	8,6	15,4	16	÷ 4,6	28	7	0	0	1	7	4	6	2	6	4,7	12,8	
Oktober	4,0	16,8	3	÷ 12,6	29	3	4	0	4	22	9	8	0	11	5,5	11,8	
November	÷ 0,2	4,4	29	÷ 10,2	27	6	8	1	3	25	19	1	1	11	7,8	54,0	
December	÷ 4,1	7,6	13	÷ 23,9	30	2	11	0	2	29	15	1	1	14	7,3	60,9	
Det hele Aar..	4,4	27,0	1/7	÷ 27,4	17/2	95	61	4	16	193	131	50	11	92	1) 6,3	670,9	

Til Sammenligning kan anføres, at det Normale for de foregaaende 23 Aar var:

2,4	-	-	-	-	81	52	7	17	198	106	43	13	67	5,8	557,8
-----	---	---	---	---	----	----	---	----	-----	-----	----	----	----	-----	-------

1) 0 = klart, 10 = overskyet.

af Kjødmad; Aften Kl. 8 atter Grød og Melk. Agerbrug og Fædrift og tildels Farmandssyssel udgjør Indvaanernes vigtigste Næringsveie. Boligerne er i Regelen sunde. Kaffe bruges meget, ligesaa Sirup istedetfor Smør. Brugen af Spirituosa synes at være i Tiltagende. (Guldberg).

Sygehuse. Epidemilazareterne i Totens Distrikt er iaar forøget med et nyt, idet nemlig en liden, centralt beliggende Gaard i Vardal er bleven indkjøbt af Herredet; der er 2 Sygeværrelser, samt Anledning til Sygerum paa Loftet. Økonomen har fri Afbenyttelse af Jordveien samt den fastsatte Betaling for hver Syg, Kr. 1,25 pr. Dag, hvilken Sum for Ubemidlede Vedkommende udredes af Amtet. Paa Lillehammer er Amtssygehuset og et Epidemilazaret. — Sanatorierne i Gausdal, paa Breidablik og paa Tonsaasen administreres af Læger og har havt stor Søgning. — Paa Distriktslæge Torps Sygehjem ved Lillehammer har, ifølge Beretning om dets Virksomhed, siden dets Oprettelse 120 Patienter været behandlet. Dette Hjem har de sidste 4 Aar havt eget, for Øiemedet bygget Hus paa Gaarden Suttestad, ca. 10 Minuters Gang fra Byen. Hjemmet har væsentlig været besøgt af og egner sig bedst for Patienter med begyndende Psykose og Rekonvalescenter efter Sindssygdomme, Neurasteni, der ene og alene skyldes medfødt Svaghed, Morfinisme og begyndende Paralysis generalis. Det almindelige Belæg er 10—15 Syge, som er det største Antal, Sygehjemmet kan modtage.

Badeindretninger for kolde og varme Bad findes ved de 3 Sanatorier. I Lillehammer er der en Badeanstalt.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Vakcinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Kristians Amt	27	3619	48	3034	35
Hadeland og Land	6	952	¹⁾ 8	733	8
Søndre Valdres	4	198	²⁾ 8	³⁾ 236	1
Nordre Valdres	1	58	³⁾ 2	247	-
Toten	7	889	⁴⁾ 13	725	9
Faaberg	3	860	⁵⁾ 8	426	13
Ringebu	2	383	⁶⁾ 5	350	2
Lom	2	192	-	203	-
Lesje	2	87	⁷⁾ 4	⁸⁾ 114	2

¹⁾ Nordre Land 1, søndre Land 1, Jevnaker 4, Gran 2. ²⁾ Nordre Aurdal 3, søndre Aurdal 2, Etnedalen 3. ³⁾ Vestre Slidre 1, østre Slidre 1. ⁴⁾ Østre Toten 3, vestre Toten 2, Gjøvik 3, Vardal 2, Biri 3. ⁵⁾ Faaberg 1, Øier 2, Lillehammer 5. ⁶⁾ Ringebu 2, søndre Fron 1, nordre Fron 2. ⁷⁾ Lesje 1, Dovre 3. ⁸⁾ I nordre Aurdal, søndre Valdres, samt i Sel, Lesje, har der ikke været vakcineret paa Grund af Hjelpevakcinatricens Sygdom.

I et af **Sundhedskommissionens** Møder i Biri, Toten, har en lokal Syfilisepidemi været Gjenstand for Forhandling.

VIII. Bratsberg Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		15189,10	91 410	38	6	46	38
1. Skien		1 066,24	30 162	15	4	18	6
	Skien, Kjøbstad	2,13	8 959	7	2	6	.
	Porsgrund, —	1,26	3 841	.	1	3	.
	Brevik, —	0,76	1 993	1) 4	1	1	.
	Eidanger	139,50	3 451	.	.	1	1
	Solum	317,82	5 529	1	.	5	3
	Gjerpen	380,91	5 538	.	.	2) 1	1
	Slemdal	223,86	851	.	.	1	1
2. Kragerø		1 650,41	22 934	8	1	8	6
	Kragerø, Kjøbstad ..	1,17	5 492	4	1	2	.
	Langesund, Ladested ..	0,88	1 230	2	.	.	.
	Stathelle, —	0,24	345	.	.	.	.
	Bamle	286,88	5 375	1	.	2	2
	Sannikedal	196,83	2 493	.	.	1	1
	Skaatø	109,61	3 948	.	.	3) 1	1
	Drangedal	1 054,85	4 051	1	.	2	2
3. Hollen		1 141,81	12 137	5	.	5	5
	Hollen	257,54	3 837	3	.	2	1
	Lunde	259,65	2 540	.	.	1	1
	Bø	281,66	2 646	1	.	1	1
	Saude	342,96	3 114	1	.	1	2
4. Sauland		1 716,04	6 795	3	.	4	4
	Hitterdal	407,44	3 155	2	.	2	1
	Hjartdal	891,84	2 397	1	.	1	2
	Gransherred	416,76	1 243	.	.	1	1
5. Kviteseid		2 256,07	7 890	2	1	4	7
	Seljord	665,88	3 147	1	.	1	3
	Kviteseid	712,08	3 115	1	1	1	2
	Nissedal	878,16	1 628	.	.	2	2
6. Laardal		4 214,11	7 952	4	.	5	5
	Laardal	287,76	1 328	2	.	1	1
	Fyresdal	1 253,19	1 902	1	.	1	1
	Mo	694,49	2 181	.	.	1	1
	Vinje	1 215,87	1 751	1	.	1	1
	Rauland (Møsstrandens Sogn undtaget)	762,80	790	.	.	1	1

1) Deraf 1 ikke praktiserende. 2) Bor i Skien By. 3) Bor i Kragerø By.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
7. Tinn.....		3 144,42	3 540	1	-	2	5
	Tinn.....	1 774,86	2 516	1	-	1	3
	Hovin.....	302,46	876	-	-	1	1
	Møsstrandens Sogn af Rauland.....	1 067,60	148	-	-	-	1

Sundhedstilstanden betegnes som god undtagen i Saulands og Tinn's Distrikter, hvor Influenza og Katarr, samt for Saulands Vedkommende ogsaa Mæslinger havde adskillig Udbredelse. Skarlagensfeber, Mæslinger, Kighoste og Katarrer optraadte hyppigere end Aaret iforveien, medens Diarré var forholdsvis sjelden. Det anmeldte Antal af epidemiske Sygdomme er 7881 (1893: 7070). Det opgivne Antal Dødsfald af disse Sygdomme er 231 (1893: 216).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1386 eller 14,8 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (93 500), det samme Forholdstal som foregaaende Aar.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes en efter Lægernes Opgaver sammendragen Tabel (se Side 86 og 87).

Tyfoidfeber opføres med kun 5 Tilfælde, hvoraf 2 i Skiens, 2 i Kragerø og 1 i Hollens Distrikt. Det ene af Tilfældene i Kragerø var en Sømand, der kom syg hjem fra Udlandet.

Blandt 17 anmeldte **Barselfebertilfælde** er der 5 Dødsfald, 1 for hvert Distrikt, undtagen Hollen og Tinn.

Af **Skarlagensfeber** er anmeldt 144 Tilfælde med 7 Dødsfald, heraf 102 i Skiens og Kragerø Distrikter og 23 i Laardals Distrikt. Af de sidstnævnte døde 5, deriblandt en kraftig 20-aarig Kvinde med smaa blødende, hudløse Partier i fauces; hun døde pyæmisk. (Prydz). I Hovin af Tinn's Distrikt viste Sygdommen sig hist og her sydligst i Bygden; paa Grund af den spredte Beboelse smittedes kun enkelte Gaarde eller Grænder ad Gangen; Sygdommen har saaledes brugt vel et Aar for at komme omkring, og endnu er antagelig mange Steder sparet. (F. Holst).

Tilfælde af **Mæslinger** er anmeldt fra alle Distrikter undtagen Laardal og Tinn; fra Kragerø Distrikt opgives dog kun 2 Tilfælde, det ene i Lange-sund og det andet i Sannikedal hos en Soldat, hos hvem Exantemet viste sig et par Dage efter Hjemkomsten fra Graatenmoen, hvor Sygdommen havde været epidemisk. Derimod var Sygdommen meget udbredt i Hollen og navnlig i Sauland, hvor den først viste sig i Sauergrænden i den vestlige Del af Hitterdal som Følge af Smitte fra en i Slutningen af Marts fra Kristiania hjemkommen Skolegut. Herfra udbredte Sygdommen sig over hele Distriktet undtagen Gransherred. Det er dog sandsynligt, at ny Import udpaa Sommeren fandt Sted til Hjartdal og Tuddal ved fra Graatenmoen hjemvendende Soldater. Sygdommen varede til Aarets Slutning, da den antoges paa det nærmeste ophørt. Der an-

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

96

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	5	-	5	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	2
Barselfeber	17	5	16	2	1	3	-	4	2	-	2	1	-	1	-
Vandkopper	54	-	54	3	3	5	10	10	3	1	-	2	5	3	9
Skarlagensfeber	144	7	144	21	8	10	12	6	2	7	5	7	15	33	18
Røde Hunde	10	-	10	1	1	-	-	2	2	1	1	-	-	1	1
Mæslinger	212	4	212	-	1	1	4	20	16	16	38	18	34	36	28
Rosen	73	2	72	4	7	8	6	7	3	8	3	8	4	7	7
Kighoste	592	15	592	2	5	2	4	-	-	4	18	18	86	186	267
Difteri	214	21	214	24	18	29	23	12	20	24	5	13	15	26	5
Strubehoste	15	2	15	4	1	1	3	1	-	-	-	2	1	2	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3122	43	3122	393	245	258	256	259	270	193	150	184	244	302	368
Katarralsk og follikulær An- gina	725	-	725	94	64	76	79	72	63	49	39	27	45	67	50
Influenza	713	12	675	466	128	34	6	2	-	-	3	6	8	13	9
Lungebetændelse	672	95	671	99	67	48	53	62	64	32	19	30	43	65	89
Pleurit	149	4	148	23	11	17	9	19	16	5	9	10	14	4	11
Gigtfeber	124	3	124	6	7	16	16	14	15	6	8	7	8	13	8
Koldfeber	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1036	18	1036	57	30	49	69	73	87	166	143	94	91	102	75
Blodgang	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7881	231	7839	1200	597	558	551	563	564	513	444	427	613	862	947

Bratsberg Amt. 1894.

I Bratsberg Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:													
			1		2		3		4		5		6		7	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Skien.		Kragero.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.	
			Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Tyfoidefeber	5	-	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	17	5	6	1	2	1	2	-	1	1	3	1	3	1	-	-
Vandkopper	54	-	28	-	19	-	-	-	-	-	5	-	2	-	-	-
Skarlagensfeber	144	7	55	-	47	2	1	-	2	-	6	-	23	5	10	-
Røde Hunde	10	-	5	-	1	-	-	-	-	-	3	-	1	-	-	-
Mæslinger	212	4	19	-	2	-	49	1	127	3	15	-	-	-	-	-
Rosen	73	2	39	1	13	-	10	-	2	-	3	1	3	-	3	-
Kighoste	592	15	514	15	62	-	3	-	7	-	6	-	-	-	-	-
Difteri	214	21	148	13	33	2	13	3	5	2	9	-	6	1	-	-
Strubehoste	15	2	9	-	2	1	3	1	-	-	-	-	-	-	1	-
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3122	43	2000	26	647	9	179	2	85	3	63	2	74	-	74	1
Katarralsk og follikulær Angina	725	-	517	-	131	-	8	-	16	-	19	-	17	-	17	-
Influenza	713	12	472	6	131	1	18	2	22	1	37	-	33	2	-	-
Lungebetændelse	672	95	351	44	135	21	51	9	52	5	22	5	46	8	15	3
Pleurit	149	4	68	-	16	-	17	-	7	1	14	1	18	2	9	-
Gigtfeber	124	3	44	-	24	1	18	1	13	-	7	-	12	1	6	-
Koldfeber	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1036	18	554	12	351	1	31	3	17	1	22	1	48	-	13	-
Blodgang	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	7881	231	4833	118	1619	39	405	22	356	17	234	11	286	20	148	4

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6		7			
			Skien.		Kragerø.		Hollen.		Sauland.		Kviteseid.		Laardal.		Tinn.							
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.				
Kronisk Rheumatisme.	257	1	1	1	137	118	81	-	93	-	19	-	11	-	¹⁾ 22	1	20	-	11	-		
Fnat	216	-	30	30	18	22	16	-	83	-	-	-	2	-	-	-	²⁾ 115	-	-	-		
Skurv	11	-	4	4	1	1	2	-	-	-	-	-	5	-	4	-	-	-	-	-		
Kjertelsyge	261	4	101	109	22	29	90	3	70	-	23	1	26	-	43	-	4	-	5	-		
Rakit	130	1	72	50	1	-	50	1	26	-	3	-	20	-	6	-	18	-	7	-		
Tuberkuløse Betændel- ser og Miliærtuber- kulose	94	38	21	33	26	14	26	10	25	13	15	4	5	1	9	6	9	1	5	3		
Lungetuberkulose	349	159	13	18	121	197	102	50	106	54	58	28	20	8	29	8	23	7	11	4		
Kræft	139	79	-	-	67	70	50	26	34	24	22	14	6	3	9	3	16	7	2	2		
Morbus Brightii	98	21	7	5	42	44	33	6	20	5	12	2	10	3	6	3	11	-	6	2		
Blegsot og Anæmi	1165	1	38	150	56	921	552	1	190	-	94	-	60	-	122	-	89	-	58	-		
Livmodersygdomme	276	-	-	7	-	269	117	-	73	-	20	-	16	-	28	-	17	-	5	-		
Kardialgi, kronisk Ga- strit og Dyspepsi	1069	2	23	48	423	575	438	-	280	-	36	-	54	-	113	1	99	-	49	1		
Ormesygdomme	18	-	8	7	-	3	-	-	10	-	-	-	3	-	5	-	-	-	-	-		
Drankersygdomme	15	-	-	-	15	-	7	-	4	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-		
Struma	25	-	-	-	2	23	7	-	5	-	7	-	4	-	1	-	1	-	-	-		
Brok	123	-	24	8	56	21	59	-	36	-	6	-	3	-	6	-	7	-	6	-		
Luxationer	28	-	1	1	13	4	8	-	8	-	5	-	4	-	2	-	-	-	1	-		
Benbrud	199	4	30	12	101	43	79	2	58	-	19	2	12	-	9	-	16	-	6	-		

¹⁾ 22 Familier. ²⁾ Ca. 27 Familier.

grebes under Epidemien en Mængde Voxne, saa man skulde tro, Mæslinger ikke havde været her paa lang Tid; dette var dog ikke Tilfældet, idet Sygdommen i de foregaaende 10 Aar flere Gange var optraadt i Distriktet, senest i 1892, da den havde adskillig Udbredelse. En 65 Aar gammel Kone gennemgik Sygdommen. Udbredningsmaaden var ofte springende, idet Huse, der frembød gunstig Anledning for Smitteoverførelse, foreløbig skaanedes, for saa flere Uger, ja Maaneder, efterat Sygdommen var afløbet i Nabolaget, at hjemses af den. Dødeligheden var meget liden, men Epidemien kan ikke karakteriseres som mild, idet Fænomenerne i en Mængde Tilfælde, især hos Voxne, var af betydelig Intensitet. Ofte var der Komplikationer med Næseblødninger, Otiter, Nefriter, langvarige Bronkialkatarrer og langsom Rekonvalescents. I et med Døden endende Tilfælde hos en 20-aarig Pige optraadte i Rekonvalescentsen Blødninger fra Slimhinderne og Huden. (Paulsson).

Kighoste var stærkt udbredt i Skiens Distrikt. Den begyndte i August og tiltog mod Aarets Udgang.

Difteri opviser 214 Tilfælde mod 178 i 1893. Dødsfaldenes Antal var kun 21 mod 26 Aaret iforveien. I Skiens Distrikt optraadte Sygdommen især i Byen Porsgrund med Omegn, hvor den holdt sig epidemisk hele Aaret. Fra Bamle (Kragerø Distrikt) opføres 27 Tilfælde, hvoraf 14 i et begrændset Omraade paa Herre. Der blev her oprettet et Isolationslokale. I December viste sig et enkelt Tilfælde paa Taatø i Skaatø antagelig opstaaet ved Smitte fra Bamle. Af de 9 anmeldte Tilfælde fra Kvitesid Distrikt optraadte 5 i ét Hus i Kirkebø hos en Smed. Smittekilden her anføres muligens at have været en Fil, som Smeden havde fundet liggende dybt i Smudset udenfor et Hus, hvor en Taterfamilie nogle Aar forud var isoleret for Difteri. Denne Fil var henlagt i Smedien, og nogle Dage efter fik Smedgutten en meget alvorlig Difteri; de øvrige 4 — Smedens Familie — havde kun en let Angina. (Heidenreich).

Af akut **Katarrh i Luftveiene** og **Bronkit** er anmeldt 3 122 Tilfælde, hvoraf 2 000 i Skiens Distrikt.

Ogsaa af de 713 anmeldte Tilfælde af **Influenza** kommer den overveiende Del (472) paa Skiens Distrikt. Sygdommen forekom hyppigst i Januar og Februar, svandt udover Vaaren og viste sig igjen, forholdsvis sparsomt, i Høstmaanederne. Den optraadte i det Hele godartet.

Lungebetændelse forekom ogsaa temmelig hyppig i Skiens Distrikt, med 351 Tilfælde af Amtets 672. De fleste indtraf i Januar og December. I Laardals Distrikt optraadte Sygdommen epidemisk i Fyresdal i Forsommeren (April—Juli) med et større Antal Angrebne, ofte flere i samme Hus og med forholdsvis stor Dødelighed (28 pCt.). (Prydz).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabel Side 90. I Skiens Distrikt er disse Sygdomme forekommet sjældnere i dette Aar end almindelig, og navnlig har Belægget af veneriske Patienter i Amtssygehuset været paafaldende lidet. Ogsaa fra Kragerø Distrikt anføres de som ikke meget hyppige med Undtagelse af Gonorré, som Søfolk ikke sjelden bringer med sig hjem.

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 88.

Kronisk Rheumatisme anføres at være almindelig blandt noget ældre Individer i Laardals Distrikt, men kommer sjelden under Behandling.

For **Fnat** er i Laardals Distrikt behandlet ca. 27 Familier. Siden 1886 er i de respektive Aar behandlet ca. 105, 96, 69, 65, 44, 64, 74, 45 og 27

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
			1	2	3		4	5	6	7
			Skien.	Kra- gerø.	Hollen.		Sau- land.	Kvites- eid.	Laar- dal.	Tinn.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	5	-	4	-	1	-	-	-	-	-
Syfilis, konstitutionel . .	31	1	16	9	3	1	1	1	-	1
— hereditær	3	-	-	1	2	-	-	-	-	-
Gonorré	87	-	60	19	3	-	-	1	4	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Skien	327	50	118	209
Skien By	100	19	34	66
Porsgrund By	65	5	28	37
Brevik —	39	9	7	32
Bygder	123	17	49	74
Kragerø	234	54	39	195
Kragerø By	71	14	11	60
Langesund —	20	3	5	15
Stathelle —	3	-	-	3
Bygder	140	37	23	117
Hollen	114	28	22	92
Sauland	57	8	17	40
Kviteseid	83	8	11	73
Laardal	57	7	20	37
Tinn	37	4	4	33
Bratsberg Amt	909	159	231	678
Deraf i Byer	298	50	85	213
— Bygder	611	109	146	465

Familier. «Skabsygdø» eller «Klaae» ansees mere og mere for en Skam; Patienten tvinges derfor til at søge Lægen, saameget mere som Behandlingen foregaar for Amtets Regning. (Prydz). I Bamle (Kragerø Distrikt) synes Enat at være i stærk Tilbagegang. (Frich).

Skrofulose angives fra Skiens Distrikt fremdeles at være i stærk Af-tagen formentlig paa Grund af bedre Føde og bedre hygieniske Forhold i Skoler og Hjem. Derimod synes **Klorose** og **Anæmi** at være i stærk Tiltagen saavel hos Voxne som Børn baade i By og paa Landet, Paa Landet forekommer Blod-

Obstetriciske Operationer i Bratsberg Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.				Perforation.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.	
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	40	38	2	-	-	-	¹⁾ 5	¹⁾ 1	²⁾ 4	²⁾ 2	-	-	-
Bækkensneverhed	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	3	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2 ³⁾	1
Sammentrækning af indre Modermund	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	48	45	3	5	3	2	5	1	4	2	4	12	1
		48			5		6		6			13	

¹⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel; se Anm. 2. ²⁾ Begge 2den Tvilling. I det Tilfælde, hvor Moderen døde (Emboli), var ogsaa 1ste Tvilling dødfødt. ³⁾ Dødsårsag: Barsel-feber. En uautoriseret Hjelpekone havde forsøgt Løsning med uvasket Haand.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Skien	1043	23	487	112	8	4	16	1	-
Skien By	327	5	136	35	2	-	4	1	-
Porsgrund —	129	1	76	22	-	2	3	-	-
Brevik —	64	2	42	4	-	-	2	-	-
Bygder	523	15	233	51	6	2	7	-	-
Kragerø	624	14	312	52	6	3	8	1	-
Kragerø By	146	4	80	13	1	-	3	-	-
Langesund —	42	1	22	3	-	-	1	-	-
Stathelle —	7	-	4	-	-	-	-	-	-
Bygder	429	9	206	36	5	3	4	1	-
Hollen	330	8	214	28	4	-	4	1	-
Sauland	183	7	99	20	4	1	2	1	1
Kviteseid	200	3	105	15	6	4	2	-	-
Laardal	235	4	125	17	2	3	1	-	-
Tinn	89	2	44	1	-	1	-	1	-
Bratsberg Amt	2704	61	1386	245	30	16	33	5	1
Deraf i Byer	715	13	360	77	3	2	13	1	-
— Bygder	1989	48	1026	168	27	14	20	4	1

mangelen dog mest hos voxne Kvinder og hos Børn i saakaldte konditionerede Hjem. (Backer).

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 17,5 pCt. af samtlige opgivne, ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 23,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; i Byerne var Forholdet henholdsvis 16,8 pCt. og 23,5 pCt.; for Bygdernes Vedkommende 17,8 pCt. og 23,7 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

For **Brok** behandledes 123; ingen døde. Sædet er for 117 opgivet saaledes: Hernia inguinalis 81, cruralis 16, umbilicalis 18, ventralis 2.

Af **Benbrud** opgives 199 Tilfælde med 4 Dødsfald. Sædet er for 198 angivet som følger:

Fractura cranii. 6	Fractura antibrachii . . . 9	Fractura cruris 21
— nasi 2	— radii 33	— tibiae 8
— sterni 2	— ulnæ 7	— fibulæ 10
— claviculæ 15	— digitor. manus 4	— malleol. 5
— scapulæ 4	— pelvis 1	— digit. pedis . . . 1
— costarum 31	— colli femoris . 13	
— humeri 8	— femoris 18	

For **Luxationer** behandledes 28. Sædet er for 26 opgivet saaledes: Luxatio maxillæ infer. 1, claviculæ 2, humeri 15, antibrachii 3, radii 2, digitor. manus 2, digitor. pedis 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 76, deraf i Skiens Distrikt 38, i Kragerø 13, i Hollens 6, i Saulands 9, i Kviteseids 5, i Laardals 5. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 91.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 92. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1318 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 51,3.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa Barselseng. Af Lægerne opgives Dødsaaarsagerne for 12 saaledes: Barsel-feber 5, Barselkrampe 3, Emboli 2, Livmoderblødning 1, ruptura uteri 1. 1 Kvinde i Kviteseid døde uforløst; Tilfældet var Placenta prævia centralis med Blødning. Under Lægens Forberedelser for at gjøre Vending døde Konen i Løbet af faa Minutter; det forlængst afdøde Foster forløstes ikke. (Kahrs).

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	159	50	109
Lungebetændelse	95	32	63
Alderdomssvaghed	85	12	73
Kræft	79	30	49
Organisk Hjertesygdom	46	16	30
Akut Bronkit	40	22	18
Hjerneslag	38	13	25
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	38	16	22
Kronisk Bronkit	27	5	22
Difteri	21	11	10

Veirliget. Beretninger herom foreligger fra 5 af Lægedistrikterne. Vinteren sees at have været mild med lidet Sne i Kystdistrikterne og megen Sne i Indlandsdistrikterne. Vaaren kom tidlig. Forsommeren var varm og tør, Eftersommeren kjølig og regnfuld. Høsten lang og tør.

Levemaaade og hygieniske Forhold. I Kragerø By blev, da der fremdeles var Koleræ i Udlandet, de vanlige Foranstaltninger truffne. — Siden Mai er Elberfeldsystemet for Fattigpleien indført og virker til almindelig Tilfredshed. Byen er inddelt i 3 Distrikter med 1 Distriktsforstander for hvert. Under enhver af disse sorterer et vist Antal Værger, valgt af Magistrat og Formandskab efter Fattigkommissionens Indstilling. Hver Værge tilser et Antal Familier (i Regelen 4) boende i et bestemt Strøg. Herved kommer de Fattige under nøiere Tilsyn, og det bliver muligt sikrere at bedømme deres Trang og Værdighed. Medicin leveres kun efter Rekvisition af vedkommende Værge, og Medicinforbruget er aftaget, siden Systemet blev indført. Den Frygt, som næredes for, at Fattigbudgettet skulde stige, har ikke bekræftet sig; tvertom haabes paa Nedgang. (Larsen-Naur). — De hygieniske Forhold inden Bamle maa i Almindelighed siges at være fuldt tilfredsstillende, ligesom Levemaaden hos den af Jordbrug og Skog-

drift levende Del af Befolkningen — baade Selveierne og Arbeidsmanden — er god. Blandt Grubearbeiderne er der ogsaa for Tiden bedre Forhold i saa Henseende, idet det franske Grubekompani siden den store Afskedigelse i Januar 1893 har beholdt igjen en udvalgt Skare brave Arbeidere, der anvender sin Fortjeneste til Livets Fornødenheder for sig og sin Familie istedetfor som tidligere for en stor Del var Tilfældet i Bacchi et Veneris Tjeneste; før havde man her blandt andet op til 120 Scheidepiger, hvoraf en stor Procent var løsagtige Fruentimmer. — Forholdene ved Johan Dahlls Apatitgruber har altid været udmærkede. Enkelte hygieniske Misligheder findes naturligvis; blandt andet har mange af Bygdens bedste Mænd fra sine Forfædre bibeholdt den Uskik, at sætte al sin Melk, Fløde, Smør etc. paa Hylder, anbragt umiddelbart under Taget i Dagligværelset, der samtidig benyttes som Soveværelse for hele Familien; imidlertid begynder dog enkelte nu at rette herpaa. Meierierne med Melkeudsalg vilde selvfølgelig i en Fart rette herpaa, men det ser ud til at ville trække i Langdrag med saadanne, idet vi for Øieblikket kun har ét, der blev oprettet i Høst (Langesunds Meieri). Den opdyrkede Del af Jorden er kun ubetydelig i Forhold til det meget store Skogareal, og Bønderne lever derfor meget mere af Skogens Afkastning end af Jordbrugets. — Natteløberi flourer endnu, og det synes ikke at være passende at «staa Brud» uden at være i hvert Fald en Del Maaneder «paa Veie»; det betragtes som værende ganske iorden, at den Udkaaredes Frugtbarhed prøves før den endelige Forening i Ægteskabet. Forsaavidt som man i Almindelighed holder sig til én, kan man vistnok alligevel sige, at Sædeligheden staar paa et ganske høit Standpunkt; om Utroskab inden Ægteskabet hører man yderst sjelden tale. — Sundhedskommissionen har vedtaget at henstille til Amtet at lade trykke og uddele rundt i Husene en Veiledning til at hindre Udbredelsen af smitsomme Sygdomme. (Frich). — De hygieniske Forhold i Saulands Distrikt bedres langsomt men sikkert. I Løbet af de sidste 10 Aar er saaledes Sundhedsforskrifter indført i alle Herreder og, omend disse ingenlunde fyldstgøres, har de dog øiensynlig gjort Nytte. Tro paa de smitsomme Sygdommes Overførbarhed og Erkjendelse af Gavnligheden af de mod dem paabudte Foranstaltninger er trængt mere og mere igjennem, og disse efterkommes derfor med større Villighed. — Lungetæringens Smitsomhed er noksaa almindelig forstaaet, og det er ikke sjelden at se, at Forsigtighed med det Opspyttede allerede er iagttaget før Lægens Paabud, hvor Mistanke om Tæring foreligger. Benyttelse af Læge og Jordemoder har tiltaget, om end langsomt. Ædruelighedsforholdene har været i jevn Fremgang — i 1894 er den eneste gjenstående Øltapperforretning efter Paabud af Hitterdals Herredsstyrelse ophørt. — Madstellet og den personlige og huslige Renlighed og Orden er det endnu som Regel daarlig bevendt med; men ogsaa her kan i enkelte Punkter spores Bedring, takket være Skolernes strenge Krav til rent og ordentligt Udseende hos de fremmødende Børn. Saalænge imidlertid Kvindernes Opdragelse og Oplærelse er saa mangelfuld som den er, kan store Fremskridt her neppe ventes. Vel oplærte Sygepleiersker maatte under sin Gjerning kunne yde Bidrag til Fremgang ogsaa i disse Retninger; Bestræbelserne bør nu gaa ud paa at faa uddannet saadanne; i Hitterdals Herred er et lidet Fond samlet til denne Sags Fremme. (Paulsson). Fra Kviteseid Distrikt berettes, at en ifjor ansat Menigheds-Diakonisse har ydet megen Hjælp i Retning af Renlighed. Reformen i denne Retning maa bæres af den opvoxende kvindelige Slægt gjennem praktisk Undervisning og personligt Arbeide; Prædiken og Foredrag nytter ikke. — Æther benyttes fremdeles i høi Grad som Berusningsmiddel, særlig nu, da man ikke længer kan faa Brændevin hjemført i Pakkeposten, og Ølsalg er forbudt overalt i Distriktet. Fra saakaldte «Totalafholds»bygger rekvisiter indtil pæglevis af Æther fra Apoteket. (Heidenreich). De økonomiske Forholde i Tinns Distrikt er fremdeles mislige.

Statens Indkjøb af «Cappelskoven» vil antagelig medføre endnu knappere Indtægter for Tinnløerne i den første Tid, men vil forhaabentlig ogsaa tvinge Gaardbrugerne til at lægge mere Arbeide og Interesse i sit Jordbrug, hvortil der allerede er Antydning. (H. F. Holst).

Sygehuse. Bratsberg Amtssygehus ligger i Solum ved Skien. I Skien, Porsgrund, Brevik og Kragerø er der Epidemilazareter. Fremdeles er der i Skien et Par Værelser i Fattiggaarden, der benyttes til Patienter med kroniske Sygdomme; ligesaa er der i St. Josefs romersk-katholske Søsteranstalt i Porsgrund et Par Sygestuer. Kragerø har i Vennevig i Skaatø Herred, 3 km. fra Byen, et Hus, der er indrettet til i Tilfælde at benyttes som Koleralazaret.

Badeindretninger. I Skiens Festivitetslokale er der Folkebad samt en tidsmæssig og smukt udstyret Badeanstalt med Karbad, forskellige Slags Douche og Dampbad. Ved Eidangerfjordens Bund er der i sidste Aar oprettet en Badeanstalt med kolde og varme Karbad samt Strømbad. Langs Eidangerfjorden opføres desuden fremdeles flere og flere private Badehuse for Strømbad. I Brevik findes 2 Badehuse; i det ene er der foruden Søbad ogsaa Anledning til at faa Styr og varme Karbad. I Kragerø By er der Badehus, hvor varmt Bad erholdes 1 Gang ugentlig i Vintertiden; om Sommeren er det daglig aabent for Søbad og Styrtebad. Paa Folkeskolen er indrettet varmt Bad for Børnene, af hvilke hvert bades gennemsnitlig hver 14de Dag. I Kviteseid findes 3 private Styrtebad. I Laardals Distrikt er der i Aarets Løb til de tidligere eksisterende 5 Styrtebadehuse kommet et nyt paa Omdals Værk i Mo. Interessen for Bad vækkes mere og mere. (Prydz).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Bratsberg Amt . . .	24	2519	53	17	2593	30
Skien	3	1132	¹⁾ 22	2	906	10
Kragerø	5	609	²⁾ 15	15	703	8
Hollen	6	280	³⁾ 5	-	440	-
Sauland	3	148	⁴⁾ 1	-	112	7
Kviteseid	3	138	⁵⁾ 2	-	178	1
Laardal	3	142	⁶⁾ 7	-	⁸⁾ 224	4
Tinn	1	70	⁷⁾ 1	-	30	-

¹⁾ Skien 9, Porsgrund 2, Brevik 4, Solum 2, Slemdal 1, Gjerpen 1, Eidanger 3.

²⁾ Kragerø 4, Langesund 2, Stathelle 1, Bamle 6, Drangedal 2. ³⁾ Hollen 3, Lunde 1, Bø 1. ⁴⁾ Hitterdal 1. ⁵⁾ Kviteseid 1, Seljord 1. ⁶⁾ Mo 1, Vinje 1, Rauland 1, Fyresdal 4.

⁷⁾ Tinn 1. ⁸⁾ I Vinje vaccineredes ikke paa Grund af Skarlagenfeber.

IX. Nedenes Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonaie.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vakmatorer.
Amtet		9 347,99	77 352	25	5	33	20
1. Østre Nedenes		889,43	31 652	6	1	9	5
	Østerrisør, Kjøbstad	0,25	2 988	3	1	1	-
	Tvedestrand, Ladested	0,99	1 657	2	-	-	-
	Gjerstad	312,66	2 567	-	-	1	1
	Søndeled	189,78	3 740	-	-	1	1
	Dybvaag	70,50	5 196	1	-	3	2
	Holt	184,52	4 473	-	-	1	1
	Østre Moland	86,34	2 263	-	-	1	1
	Barbu	15,27	6 558	-	-	1	-
	Tromø	30,02	2 210	-	1	-	-
2. Vestre Nedenes		1 116,72	31 558	16	4	16	7
	Arendal, Kjøbstad	0,34	4 438	8	3	6	-
	Grimstad, —	0,22	2 880	4	1	1	-
	Lillesand, Ladested	0,89	1 372	2	-	1	-
	Froland	294,97	2 295	1	-	1	1
	Øiestad	109,33	4 337	1	-	1	-
	Hisø	8,74	2 771	-	-	-	-
	Fjære	59,67	4 546	-	-	1	1
	Landvig	190,68	2 286	-	-	1	1
	Eide	32,86	760	-	-	1	1
	Vestre Moland	102,46	2 276	-	-	1	1
	Birkenes	238,34	1 759	-	-	1	1
	Høvaag	79,22	1 838	-	-	1	1
3. Aamli		1 995,71	5 739	1	-	3	3
	Aamli	1 181,95	2 558	1	-	1	1
	Vegaarsheien	349,29	1 840	-	-	1	1
	Mykland	269,36	680	-	-	1	1
	Herefoss	164,61	661	-	-	-	-
4. Evje		1 139,43	4 050	1	-	3	3
	Vegusdal	333,57	910	-	-	1	1
	Evje	176,85	882	-	-	1 ¹⁾	1
	Hornnes	392,62	1 173	1	-	-	-
	Iveland	236,39	1 085	-	-	1	1
5. Sætersdalen		4 206,70	4 353	1	-	2	2
	Bygland	1 356,90	2 070	1	-	1	1
	Valle	2 849,80	2 283	-	-	1	1

¹⁾ Bestillingen ledig.

Sundhedstilstanden betegnes som nogenlunde god; i Aarets første Maaneder var dog Influenza endel udbredt. Af andre epidemiske Sygdomme var Kighoste og Difteri de mest fremtrædende. Katarrer i Luftveiene forekom hyppigere, Diarréer sjeldnere end Aaret iforveien. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde var 7532, hvoraf 342 dødelige, mod henholdsvis 6048 og 233 i 1893.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1399 eller 18,2 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (76 900). Det foregaaende Aar havde en Dødelighed af 16,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** se den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 98 og 99).

Tyfoidfieber forekom sjelden; i det Hele opgives 9 Tilfælde, hvoraf 6 i vestre Nedenes Landdistrikt; alle var spredte og optraadte senhøstes.

Af **Cerebrospinalmeningit** opføres fra Sætersdalen 1 Tilfælde, der endte dødeligt.

Med **Børnekopper** kom en Sømand syg hjem til Kolbjørnsvig (vestre Nedenes). Tilfældet var let, og ingen smittedes.

Skarlagensfeber var ogsaa dette Aar lidet udbredt (73 Tilfælde); den forekom næsten udelukkende i Kystdistrikterne og synes i det Hele taget at have været mild (3 Dødsfald).

Mæslinger var ligeledes lidet udbredt, men forekom dog mod Aarets Slutning almindeligere i vestre Nedenes og Evje Distrikter. Til Hornnes i sidstnævnte Distrikt bragtes Sygdommen af en ung Pige, der i Byen (Kristiansand) havde truffet sammen med en Person, som befandt sig i Inkubationsstadiet. Pigen gik paa Amtsskolen og havde allerede smittet flere, inden Sygdommen blev observeret; den spredte sig derfra til forskjellige Kanter, overalt med mildt Forløb. I denne Forbindelse anføres, som Exempel paa, hvad der kan opnaaes i smitsomme Sygdomme ved Isolation, følgende: I et Hus hos en Handelsmand, hvor 2 Smaabørn var Rekonvalescenter efter Kighoste, laa i et Værelse ovenpaa en Jernbanearbeider med Difteri og i et andet Værelse ovenpaa en anden Jernbanearbeider med Mæslinger. Børnene fik ingen af disse Sygdomme. Heller ikke udbredtes disse eller Kighosten udenfor Huset, uagtet Handelsvirksomheden paa Stedet og den ret livlige Samfærdsel ikke standsedes. (Chr. Bull).

Rosen optraadte usædvanlig sjelden og nævnes endog ikke fra Evje og Sætersdalens Distrikter.

Kighoste, der Aaret iforveien næsten ikke forekom inden Amtet, optraadte gjennem hele 1894 epidemisk i Kystdistrikterne. Til Evje bragtes Smitten et Par Gange, men Sygdommen rykkede ikke længere op i Bygden.

Difteri var som vanlig i de sidste Aar stadig paa færde hist og her i østre og vestre Nedenes Distrikter, især i og omkring Arendal med et større Antal i Aarets første og sidste Maaneder; Smitteforholdene oftest uklare. I Aamli Distrikt optraadte 2 særskilte Epidemier; den ene paa Gaarden Vehus med 5 Tilfælde, hvoraf 3 Børn, der strax blev meget ondartet angrebet med Lokalisation af Sygdommen som Larynxdifteri; 2 døde. Smittekilden kunde ikke sikkert paavises; der havde været Difteri i Huset for 6 Aar siden, og Dagen før det første Barn blev sygt, havde Moderen hentet ned fra Loftet en Sæk gamle Uldfiller, som hun troede havde ligget urørt siden sidste Epidemi. Den 2den Epidemi udbrød paa Gaarden Epletveit og udbredte sig videre til Gaardene Ner-gaarden og Tveit. Den først Angrebne døde af Larynxstenose; hos de andre,

I Nedenes Amt anmeldte

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.
	Tilfælde.	Dødsfald.							
Tyfoidefeber	9		8	-	-	-	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	1	1	1	-	-	-	-	1	-
Barselfeber	8	5	3	-	-	-	1	-	-
Børnekopper	1	-	1	-	-	-	-	1	-
Vandkopper	45	-	45	6	1	6	1	11	1
Skarlagensfeber	73	3	73	-	10	-	-	1	4
Røde Hunde	14	-	14	1	-	-	6	1	1
Mæslinger	39	-	39	-	-	5	2	1	1
Rosen	67	3	65	9	5	7	3	3	6
Kighoste	651	24	650	21	4	16	32	82	169
Difteri	495	109	479	90	48	40	38	30	34
Strubehoste	18	12	17	1	2	2	-	2	2
Kusma	122	-	122	21	31	9	15	4	10
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2535	47	2495	469	217	186	241	271	226
Katarralsk og follikulær									
Angina	916	-	903	119	102	92	66	83	79
Influenza	982	21	975	673	182	63	24	7	-
Lungebetændelse	253	61	249	53	27	23	26	27	9
Pleurit	197	8	186	21	17	13	25	12	21
Gigtfeber	162	3	156	9	19	25	10	9	16
Koldfeber	19	3	19	-	4	1	1	4	3
Diarré, akut, og indenlandsk									
Kolera	921	42	891	54	68	65	53	61	69
Skjørbug	4	-	4	-	1	-	-	1	1
Tilsammen	7532	342	7395	1547	738	553	544	612	652

ialt 10, forløb Sygdommen mildt. Smitten hjembragtes fra Arendal af det først angrebne Barns Fader, der paa Hjemturen havde faaet ondt i Halsen, men ikke søgt Læge, før Barnet blev angrebet. (Binneballe). I Evje Distrikt forekom 38 Tilfælde, et Tal, der langt overstiger noget andet Aars, idet det tidligere altid har lykket at begrænse de importerede Tilfælde. Undertiden kunde Smitte paavises, men aldrig fra et Sted, hvor Isolation og Desinfektion var iværksat. Enkelte Gange hjemførtes Sygdommen vistnok fra Kristiansand, idet den paa-begyndte Jernbanebygning har øget Samfærdselen med Byen. Videre skriver Distriktslæge Chr. Bull: Man staar paa Landet ofte tvivlrædige om, hvorledes man bedst skal ordne Isolation o. s. v. uden at træde den Enkeltes Rettigheder for nær eller udsætte Folk for Smitte, saalidet Husrum og Folkehjælp der findes

epidemiske Sygdomme.

Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
						1		2		3		4		5	
						Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Evje.		Sætersdalen.	
						Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
-	-	4	2	2	-	2	-	6	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1
-	1	-	-	1	-	3	2	2	2	2	-	1	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
3	3	-	5	6	2	14	-	31	-	-	-	-	-	-	-
3	4	5	10	17	19	53	1	17	2	-	-	3	-	-	-
1	2	-	-	-	2	4	-	9	-	-	-	-	-	1	-
3	-	1	1	15	10	9	-	12	-	-	-	18	-	-	-
4	2	6	8	6	6	22	-	43	3	2	-	-	-	-	-
90	88	39	28	22	59	289	11	359	12	1	1	2	-	-	-
49	38	24	23	23	42	221	46	220	54	16	3	38	6	-	-
-	-	1	6	-	1	7	2	11	10	-	-	-	-	-	-
2	3	-	2	16	9	15	-	102	-	-	-	5	-	-	-
138	92	92	129	193	241	983	26	1426	20	42	-	64	-	20	1
64	51	35	70	64	78	320	-	559	-	19	-	12	-	6	-
-	-	2	2	10	12	411	3	476	16	40	1	55	1	-	-
7	11	9	17	23	17	88	20	130	34	13	4	11	2	11	1
8	12	17	12	17	11	78	4	98	1	16	2	5	1	-	-
8	10	6	18	14	12	54	3	93	-	8	-	6	-	1	-
-	3	-	2	1	-	4	3	15	-	-	-	-	-	-	-
117	97	77	75	89	66	411	17	442	21	36	2	18	2	14	-
-	-	-	-	-	1	1	-	3	-	-	-	-	-	-	-
497	417	318	410	519	588	2989	138	4055	175	196	13	238	13	54	3

i mangen Familie. Særlig gjælder dette de ikke faa Landhandlere. Kan ikke Vedkommende, der styrer Handelen, isolere sig fuldstændig og betryggende fra de Angrebne, bliver Butikken her i Regelen beordret lukket. Tillades Handelen fortsat, paalægges Handelsmanden ikke at komme Kunderne for nær samt at iagttage den største Renlighed. Hos Postaabneren i Evje angrebes — til megen Uleilighed — den hele Husstand paa ham selv og hans Kone nær. Der saaes ingen Udvei til at faa Posten midlertidig betryggende expederet, og da han ikke kunde isolere sig, paalagdes der ham at holde Kontor i et Skur og, hvergang han skulde expedere Postsager, bytte Klæder og vaske sig grundig. Folk kom ham ikke nær, men hentede sine Postsager paa Afstand og kastede fra sig Om-

Liste over en Del af Lægerne behandlede, væsentlig kroniske Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:							
							1		2		3		4	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Østre Nedenes.		Vestre Nedenes.		Aamli.		Eveje.	
							Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme	309	-	-	2	155	152	68	-	200	-	32	-	2	-
Fnat	67	-	16	18	16	17	52	-	9	-	2	-	-	-
Skurv	1	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	228	1	81	89	15	43	90	-	96	1	36	-	2	-
Rakit	89	2	46	42	-	1	34	-	44	1	9	1	1	-
Tuberkuløse Betændelser og														
Miliærtuberkulose	73	19	26	19	17	11	39	3	29	14	2	-	3	1
Lungetuberkulose	498	247	21	27	194	256	184	108	267	113	31	14	8	6
Kræft	73	48	-	-	29	44	35	26	32	21	5	-	-	-
Morbus Brightii	129	27	13	9	42	65	54	12	63	10	11	5	-	1
Blegst og Anæmi	1129	4	60	160	46	863	455	1	591	1	72	1	6	5
Livmodersygdomme	314	-	-	1	-	313	119	-	182	-	9	-	2	-
Kardialgi, kronisk Gastrit														
og Dyspepsi	1126	1	48	100	372	606	290	-	710	1	74	-	41	-
Ormesygdomme	8	-	2	2	-	4	4	-	4	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	20	1	1	1	18	1	6	1	14	-	-	-	-	-
Struma	6	-	-	1	-	5	4	-	1	-	-	-	-	-
Bræk	97	2	25	6	38	17	31	1	53	1	8	-	1	-
Luxationer	48	-	11	10	10	7	25	-	21	-	1	-	1	-
Benbrud	119	4	24	7	53	23	61	2	48	1	2	-	3	5

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Østre Nedenes	522	108	138	384
Østerrisør By	38	8	6	32
Tvedestrand —	25	1	8	17
Bygder	459	99	124	335
Vestre Nedenes	496	113	175	321
Arendal By	85	12	30	55
Grimstad —	42	13	8	34
Lillesand —	21	8	8	13
Bygder	348	80	129	219
Aamli	56	14	13	43
Evje	28	6	13	15
Sætersdalen	24	6	3	21
Nedenes Amt	1126	247	342	784
Deraf i Byer	211	42	60	151
— Bygder	915	205	282	633

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:				
			1	2	3	4	5
			Østre Nedenes.	Vestre Nedenes.	Aamli.	Evje.	Sæters- dalen.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dødsf.
Veneriske Saar	90	1	50	40	-	-	1
Syfilis, konstitutionel . . .							
— hereditær							
Gonorré	120	-	20	96	2	2	-

slag og Konvolutter. Der kom heller ikke nogensomhelst Udbredelse af Sygdommen herfra.

Af **Katarr** og **Angina** sees anmeldt omtrent det samme Antal som Aaret iforveien.

Af **Influenza**, der optraadte epidemisk i Aarets første Kvartal, opføres ca. 1000 mod ca. 500 i 1893.

Lungebetændelse var særlig fremtrædende i Aarets første Maaneder efter Influenza. Fra Evje Distrikt anføres, at den i Juni—Juli var tydelig smitsom.

Pemphigus neonatorum optraadte fra Slutningen af 1893 epidemisk i Tvedestrand og Omegn. I Byen forekom 15 Tilfælde med 3 Døde og udenfor Byen 5 med 1 Død. De fleste Dødsfald indtraf under Diarré. Samtlige Tilfælde

Obstetriciske Operationer i Nedenes Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.		Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	død.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	død.	lev
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer .	31	¹⁾ 1	32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	4	2	2	-	1	1	-	-	2	²⁾ 2	³⁾ 1	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	3	-	2	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	7	-	3	4	-	-	-	-	-	-
Opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8
Tilsammen	45	1	43	3	12	1	6	7	1	1	2	2	1	8
	46		46		13		13				4			

¹⁾ Ukjendt Dødsårsag. ²⁾ Paa Dødslisten opført under Dystoki. ³⁾ Livmoderbristning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Østre Nedenes	875	32	544	87	6	3	14	3
Østerrisør By	98	1	41	5	-	-	4	-
Tvedestrand —	83	-	26	9	-	-	-	-
Bygder	694	31	477	73	6	3	10	3
Vestre Nedenes	847	16	607	82	4	6	9	3
Arendal By	98	4	97	13	-	-	2	-
Grimstad —	76	3	38	8	-	-	-	-
Lillesand —	38	-	29	4	-	-	-	1
Bygder	635	9	443	57	4	6	7	2
Aamli	209	6	99	23	5	-	-	-
Evje	147	2	73	12	3	1	4	-
Sætersdalen	117	5	76	19	2	1	5	1
Nedenes Amt	2195	61	1399	223	20	11	32	7
Deraf i Byer	393	8	231	39	-	-	6	1
— Bygder	1802	53	1168	184	20	11	26	6

optraadte i én Jordemoders Praxis; da Desinfektion af hendes Person og Klæder viste sig utilstrækkelig, blev hun ved Beslutning af Sundhedskommissionen suspenderet i 8 Uger. (Tandberg). Om Epidemien oplyses forøvrigt, at et Flertal af de i Jordemoderens Praxis fødte Børn havde smaa Bullæ, især omkring Navlen. Blærene forsvandt i Regelen efter 14 Dages Tid. I de ondartede Tilfælde var Blæredannelsen rigelig fordelt over hele Legemet undtagen i Vola og Planta. Ogsaa en voxen Tjenestepige samt et større Barn smittedes fra syge Børn og fik Pemfigusblærer, den første paa Fingrene, den anden paa Foden. (Erichsen).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** vil sees af Tabel Side 101.

Det bemærkes specielt fra Evje Distrikt, at de **kroniske Sygdomme** dette Aar var yderst sparsomt repræsenteret. Til Oplysning om en Del af Lægerne behandlede kroniske Sygdomme henvises til Tabel Side 100.

Lungetuberkulose. Af denne Sygdom opgives 247 Dødsfald eller 21,9 pCt. af samtlige kjendte Dødsårsager og 31,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 19,9 pCt. og 27,8 pCt. og for Bygderne 22,4 pCt. og 32,4 pCt. Se forøvrigt Tabel Side 101.

Brok angives iagttaget i 97 Tilfælde med 2 Dødsfald. Sædet opgives saaledes: Hernia ingvinalis 73, umbilicalis 13, cruralis 9, ventralis 2.

Af **Benbrud** opgives ialt 119 Tilfælde og 4 Dødsfald. Bruddets Sæde var følgende:

Fractura cranii..... 5	Fractura antibrachii...12	Fractura femoris 6
— vertebræ colli 1	— ulnæ 1	— cruris..... 12
— maxillæ inf... 1	— radii 22	— tibiæ 4
— costæ 16	— digitorum ... 3	— fibulæ 4
— claviculæ10	— pelvis 1	— malleolorum.. 6
— humeri 6	— colli femoris . 9	

Af **Luxationer** kjendes ialt 48 Tilfælde. Deraf er Luxationens Art anført for 46 saaledes: Luxatio humeri 16, cubiti 22, pollicis 2, phalangis 1, maxillæ inf. 4 og ossis coccygis 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **sjældnere Tilfælde** anføres fra Evje Distrikt en Defectus uteri hos en 23-aarig stærkbygget, velskabt, fyldig Pige med blomstrende, fuldt kvindeligt Udseende; hun søgte Læge, fordi hun ikke havde faaet Menstruation. (Chr. Bull).

Af **obstetriciske Operationer** er af Lægerne udført 73; Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 102. I østre Nedenes Distrikt udførtes 39, i vestre Nedenes 21, i Aamli 4, i Evje 4 og i Sætersdalen 5.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 103. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 796 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 63,9.

Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder **paa Barselseng**. Lægerne har opgivet Dødsarsag for 10 saaledes: Dystoki 2, Barselkrampe 1, Barsel-feber 5, Livmoderblødning 1, Livmoderbristning 1; desuden opføres 2 som døde paa Barselseng uden nærmere Angivelse af Dødsarsag.

De **hyppigste Dødsarsager** var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i:	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose.....	247	42	205
Difteri.....	109	22	87
Alderdomssvaghed.....	94	21	73
Organisk Hjertesygdom.....	66	15	51
Lungebetændelse.....	61	8	53
Kræft.....	48	12	36
Akut Bronkit.....	47	8	39
Diarré og indenlandsk Kolera.....	42	10	32
Hjernebetændelse.....	40	6	34
Hjerneslag.....	38	4	34

Veirliget. Tabel Side 105 viser de meteorologiske Forhold paa Gaarden Fennefos i Hornnes, Evje Distrikt, ca. 180 m. over Havet efter Optegnelser af Distriktslæge Chr. Bull. Udbyttet af Aarets Høst betegnes som omtrent et Middelsaars.

Temperatur og Veirlig i Evje. 1894.

Maaned.	Thermometerstand (R).									Antal Dage med								
	Middel- temperatur.	Kl. 8 Mor- gen.	Kl. 1 Efter- middag.	Kl. 10 Aften.	Høiest.	Lavest.	Minimum om Natten.			Regn.	Sne.	Slud.	Frost.	Torden.	Klart.	Halvklart.	Overskyet.	Vindstille.
							Middel- tempe- ratur.	Høiest.	Lavest.									
Januar	÷ 1,4	÷ 2,6	÷ 0,2	÷ 1,6	19de: + 3	3die: ÷ 16	÷ 4	17de: ÷ 0	3die: ÷ 16	9	10	3	21	-	5	1	25	16
Februar	÷ 2,2	÷ 4	+ 0,2	÷ 2,8	22de: + 4	18de: ÷ 20	÷ 6	4de: ÷ 0	18de: ÷ 21	5	4	4	20	-	7	6	15	11
Marts	+ 1,3	÷ 0,3	+ 4	+ 0,2	23de: + 8	18de: ÷ 6	+ 1,3	13de: ÷ 0	18de: ÷ 10	2	4	3	11	-	13	5	13	12
April	+ 4,8	+ 3,9	+ 7	+ 3,8	29de: + 12	22de: ÷ 0	+ 0,6	17de: + 5	8de: ÷ 4	8	1	1	-	-	8	7	15	6
Mai	+ 6,4	+ 6,4	+ 8,6	+ 4,4	16de: + 15	28de: + 3	+ 1,2	15de: + 7	21de: ÷ 3	17	-	-	-	-	6	8	17	6
Juni	+ 11,9	+ 12	+ 15,7	+ 8	29de: + 25	2den: + 7	+ 4,5	30te: + 10	2den: ÷ 1	11	-	-	-	4	13	14	3	4
Juli	+ 14	+ 14	+ 18	+ 11	1ste: + 26	15de: + 10	+ 7,5	1ste: + 10	10de: + 5	12	-	-	-	5	13	6	12	7
August	+ 11,5	+ 10,8	+ 14	+ 9,7	1ste: + 18	23de: + 8	+ 6,5	1ste: + 10	24de: + 3	19	-	-	-	3	3	11	17	15
September ...	+ 8,5	+ 6	+ 11,9	+ 5,9	16de: + 16	27de: + 2	+ 2	20de: + 7	21de: ÷ 1	9	-	-	-	2	16	9	5	8
Oktober	+ 3,2	+ 1,3	+ 5,6	+ 2,7	3die: + 14	31te: ÷ 6	÷ 1	11te: + 7	24de: ÷ 8	4	2	-	11	-	13	5	13	15
November	+ 3,2	+ 2,3	+ 4	+ 3,2	3die: + 9	27de: ÷ 2	+ 1	2den: + 6	1ste: ÷ 5	16	1	-	4	-	6	3	21	20
December	÷ 0,3	÷ 1,3	+ 0,7	+ 0,3	1ste: + 6	17de: ÷ 11	÷ 2,9	14de: + 5	17de: ÷ 13	8	8	-	21	-	8	6	17	22
Gjennems. for hele Aaret..	+ 5	+ 4	+ 7,5	+ 3,6	1ste Juli + 26	18de Febr. ÷ 20	+ 0,8	30te Juni + 10	18de Febr. ÷ 21									
										120	30	11	88	14	111	81	173	142

Levemaade og hygieniske Forhold skildres som uforandrede. Som Regel er de i Kystdistrikterne ganske gode dog med Undtagelser i de mere af-sidesliggende Lokaliteter. (Tandberg).

Sygehuse. I Østerrisør findes paa Fattighuset 2 — flittig benyttede — Sygestuer. Desuden har man i Beredskab et lidet Isolationslokale. I Tvede-strand har det nye, tidsmæssig indrettede Sygehus været i Virksomhed. Byen har sit lille Lazaret paa Høgedal. Grimstad Kommune leier fremdeles Hus i Byen til Sygehus og udenfor Byen Epidemilokaler for Kopper og Kolera. Man har dog nu paabegyndt Opførelse af Sygehus og Isolationslokale.

Af **Badeindretninger** omtales en tarvelig i Østerrisør og en i Tvede-strand.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel viser Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner samt Vaccinerede og udførte retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissi-oner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder	Vaccine-rede.	Retsmedi-cinske Forretnin-ger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Amtet	15	1089	31	2	2206	11
Østre Nedenes	5	352	¹⁾ 12	⁶⁾ 2	795	1
Vestre —	6	571	²⁾ 12	-	1004	7
Aamli	2	84	³⁾ 4	-	226	3
Evje	1	44	⁴⁾ 1	-	43	-
Sætersdalen	1	38	⁵⁾ 2	-	138	-

¹⁾ Tvedestrand 5, Østerrisør 3, Søndeled 1, Holt 1, Barbu 2. ²⁾ Arendal 5, Grimstad 5, Froland 1, Hisø 1. ³⁾ Herefoss 1, Vegaarsheien 1, Aamli 1, Mykland 1. ⁴⁾ Evje 1, ⁵⁾ Bygland 1, Valle 1. ⁶⁾ Tvedestrand 2.

X. Lister og Mandal Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccineforer.
Amtet		7 264,34	76 213	24	7	33	27
1. Kristiansands Stadsfysikat	Kristiansand, Kjøbstad	16,04	12 543	13	4	8	.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinaterer.
2. Oddernes		1 147,05	20 818	¹⁾ 4	1	7	8
	Mandal, Ladested	0,92	3 616	2	1	1	-
	Oddernes	139,48	4 126	-	-	2	2
	Tveid	111,59	1 669	1	-	1	1
	Vennesla	106,17	1 499	-	-	1	1
	Øvrebo og Hægeland . .	319,10	1 742	-	-	1	1
	Søgne	239,83	3 596	-	-	1	1
	Holme	113,07	1 433	-	-	-	1
	Halsaa og Hartmark . .	116,89	3 137	-	-	-	1
3. Undal		1 960,28	12 140	1	-	7	7
	Søndre Undal	235,06	4 428	-	-	2	2
	Nordre Undal	195,80	1 836	-	-	1	1
	Øislebo og Laudal . . .	251,49	1 843	1	-	1	1
	Finsland	114,15	789	-	-	1	1
	Bjelland og Grindum . .	295,30	1 892	-	-	1	1
	Aaseral	868,48	1 352	-	-	1	1
4. Lyngdal		841,83	6 850	1	-	2	4
	Lyngdal	380,24	4 717	1	-	1	3
	Hægebostad	461,59	2 133	-	-	1	1
5. Vanse		268,35	9 445	2	2	4	3
	Farsund, Ladested . .	0,24	1 518	2	2	1	-
	Vanse	139,29	5 693	-	-	1	1
	Herred	128,82	2 234	-	-	2	2
6. Flekkefjord		3 030,79	14 417	3	-	5	5
	Flekkefjord, Kjøb- stad	0,20	1 541	3	-	1	-
	Nes og Hitterø	240,31	3 638	-	-	1	1
	Kvinesdal	364,09	3 912	-	-	2	1
	Fjotland	489,05	1 094	-	-	-	1
	Bakke	420,21	2 446	-	-	-	1
	Siredalen	1 516,98	1 786	-	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Kristiansand.

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som god, uagtet flere epidemiske Sygdomme forekom hyppigere end sædvanlig inden Amtet; saaledes optraadte Mæslinger og Difteri epidemisk i Kristiansand og Omegn; ligeledes havde i Vinter- og Vaarmaanederne Kighoste og Influenza adskillig Udbredelse inden de fleste Distrikter. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (6756) er større end i de 2 foregaaende Aar og det opgivne Antal Dødsfald (302) større end, saavidt vides, i noget tidligere Aar med Undtagelse af 1888, da det var 342.

I Lister og Mandal Amt

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.
	Tilfælde.	Dødsfald.										
Tyfoidfieber	25	4	25	12	-	2	-	1	1	-	1	-
Barselfieber	8	2	7	-	2	-	-	-	1	-	1	2
Børnekopper	5	1	5	-	-	-	-	4	1	-	-	-
Vandkopper	67	-	67	6	5	5	8	3	5	3	5	5
Skarlagensfeber	61	2	61	5	12	11	8	5	-	-	2	2
Røde Hunde	6	-	6	-	-	2	2	-	-	-	-	1
Mæslinger	859	24	859	-	-	1	-	-	-	-	6	107
Rosen	58	-	58	9	3	2	8	6	-	6	6	-
Kighoste	225	28	225	40	34	42	40	17	5	13	5	19
Difteri	216	44	216	15	13	5	13	22	10	9	10	15
Strubehoste	10	6	10	-	3	-	-	-	1	-	-	2
Kusma	21	-	21	-	1	-	-	2	-	1	7	2
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit.	2346	71	2346	221	339	318	273	205	127	116	132	127
Katarralsk og folli- kulær Angina . . .	685	-	685	46	54	56	44	62	46	44	40	49
Influenza	644	11	644	261	119	68	28	29	26	29	13	14
Lungebetændelse . .	281	68	281	31	43	36	38	30	9	7	6	13
Pleurit	82	4	82	6	7	9	7	11	9	5	11	5
Gigtfeber	109	2	109	14	19	14	8	7	6	3	5	4
Koldfeber	15	-	15	2	6	1	-	2	1	-	-	2
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera . . .	1030	35	1021	90	99	85	82	79	49	99	115	59
Blodgang	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Skjærbug	2	-	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	6756	302	6746	758	761	657	560	485	297	335	365	428

Dødeligheden. De Dødes Antal var 1410 eller 19,0 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (74 400). Aaret forud var Dødeligheden 18,9 pro mille og Middelfolkemængden 74 700.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes følgende af Lægerens Beretninger sammendragne Tabel (se Side 108 og 109).

Af **Tyfoidfieber** forekom en Del spredte Tilfælde i samtlige Amtets Byer. Til Mandal kom en Mand syg fra England og smittede sin Broder; efter et Par Dages Forløb (Sygdommen blev opfattet som Influenza) reiste han hjem til Undal, hvor han smittede 2 andre af sin Familie. De fleste Tilfælde er anmeldt fra Flekkefjord Landdistrikt, hvor der i Januar forekom 10 Tilfælde, om hvilke dog nærmere Oplysninger mangler.

anmeldte epidemiske Sygdomme.

Oktober.	November.	December.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1		2		3		4		5		6	
			Kristiansands Stads-fysikat.		Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekke-fjord.	
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
1	3	4	3	1	6	2	3	-	-	-	2	1	11	-
-	-	1	1	1	1	-	1	-	-	-	2	1	3	-
-	-	-	5	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	10	7	25	-	17	-	-	-	6	-	4	-	15	-
4	7	5	28	2	31	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	2	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
342	310	93	695	19	154	3	5	-	-	-	-	-	5	2
6	6	6	19	-	17	-	3	-	2	-	10	-	7	-
1	5	4	81	6	36	10	-	-	40	7	20	-	48	5
16	18	70	133	24	43	7	20	2	-	-	20	11	-	-
-	1	3	3	-	1	-	-	-	1	1	4	5	1	-
1	6	1	4	-	12	-	-	-	1	-	2	-	2	-
127	155	206	1132	33	760	8	66	4	45	5	196	14	147	7
63	93	88	404	-	181	-	4	-	6	-	51	-	39	-
3	30	24	74	3	151	4	29	-	36	-	65	-	289	4
29	17	22	76	18	120	24	6	7	11	1	53	6	15	12
5	4	3	14	1	28	-	11	-	2	1	16	1	11	1
7	7	15	40	1	38	-	7	-	6	1	10	-	8	-
-	-	1	8	-	4	-	-	-	1	-	1	-	1	-
95	92	77	422	11	358	6	45	2	25	6	78	9	102	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
705	764	631	3171	121	1962	64	202	15	182	22	535	48	704	32

Børnekopper importeredes i Mai til Kristiansand fra Amerika med Dampskibet «Hekla». Der behandledes ialt 5 Tilfælde, hvoraf de 4 var fra Amerika og 1 fra Byen, nemlig den Kone, som havde besørget Vaskning ombord paa Skibet. 1 Dødsfald.

Af **Skarlagensfeber** opgives en Del spredte Tilfælde fra Kristiansand og omgivende Landdistrikter.

Mæslinger var om Høsten meget udbredt i Kristiansand, Oddernes og i Aaseral af Undal Distrikt. Sygdommen havde et gennemgaaende mildt Forløb, saa forholdsvis faa kom under Lægebehandling.

Kighoste havde ligesom de 3 foregaaende Aar betydelig Udbredelse, men

forløb i Regelen mildt. I Lyngdal begyndte Sygdommen i Austad og udbredte sig hurtig over hele Lyngdals Prestegjæld.

Af **Difteri** anmeldtes 216 Tilfælde og 44 Dødsfald; Sygdommen var som Aaret forud mest udbredt i Kristiansands Stadsfysikat og Oddernes Distrikt. I Kristiansand, hvorfra der opføres ikke mindre end 133 Tilfælde, forekom Sygdommen hele Aaret igjennem. Henimod Nytaar tog imidlertid Epidemien et betydeligt Opsving, og i December Maaned alene anmeldtes 60 Tilfælde. De fleste Syge indlagdes paa Sygehus. Folkeskolerne holdtes en Tid lukket. (Brodtkorb). Af de 6 Dødsfald i Oddernes Distrikt indtraf de 3 i en Familie, hvor Sygdommen optraadte med Voldsomhed og tidligt indtrædende Fænomener af Larynxstenose. Da Serum blev tilgængelig, anvendtes det, i de fleste Tilfælde med meget tilfredsstillende Resultat og saavidt bekjendt uden Følge eller Eftersygdomme. (Borge). Til Undal Distrikt bragtes Sygdommen gjentagne Gange fra Kristiansand og Søgne, uden at den dog fik nogen Udbredelse. Af Distriktslægen i Vanse anføres, at en liden Pige paa Høiland i Vanse fik Difteri i samme Hus, hvor der i 1893 var gjort en usædvanlig omhyggelig Desinfektion med Opbrænding af meget Løsøre, som vanskelig lod sig rengjøre. Hun blev syg i Mai Maaned, og da hun blev frisk igjen, blev næsten alt igjenværende Løsøre opbrændt med Amtets Tilladelse. Det bemærkes, at Pigens Tonsiller var usædvanlig foldede med store Fordybninger, der var meget vredne og vanskelige at komme tilbunds i, saa at det ikke er umuligt, at der kan have levet Baciller trods den lange Tid, der var hengaaet, siden hun forrige Gang havde Sygdommen. Foruden dette Tilfælde var der Difteri paa Kviljord i Vanse, rimeligvis importeret af en Sømand, der smittede sine Børn, og derfra udbredte Sygdommen sig til flere Huse, inden dens Smitte blev konstateret. — Saa var der et Tilfælde paa Hananger med Smittekilde fra Kviljord. I Aarets sidste Maaneder viste Sygdommen sig paa Bedringaas i Herred og paa Beiske i Vanse med ubestemt Smittekilde. Det ser saaledes ud til, at Difterien vil gribe om sig i Vanse Lægedistrikt, og med sin tætte Bebyggelse og som Følge deraf mindre gunstige hygieniske Forholde yder Vanse Sogn gode Betingelser for dens Trivsel. Den uhyre Smittefrygt, der sammesteds overskrider alle rimelige Grændser, bidrager dog til at indskrænke Sygdommens Udbredelse. (Meyer).

Influenza er anmeldt med 644 Tilfælde (1892 839 Tilfælde og 1893 808). Fra Lyngdal berettes, at, hvor Tæringspatienter blev angrebne af Influenza, fik Tuberkulosen ofte et meget rapid Forløb; i en Del Tilfælde synes ogsaa Influenza at have givet Stødet til en senere optrædende Tuberkulose. (Keyser).

Akut Diarré og indenlandsk Kolera er anmeldt med nogle flere Tilfælde end i noget af de nærmest foregaaende 4 Aar. Sommeren var ogsaa enestaaende varm og tør. Fra Lyngdal berettes om en paa de Kanter populær Behandling af Diarré, særlig kronisk, der forsikres at gjøre god Gavn, hvor Lægerne staar fast. Den bestaar i smaat opskaaret, stærkt brændt (forkullet) Rughalm, der rystes i kogt Melk og gives Patienten. (Keyser).

Af **Pemphigus neonatorum** forekom 13 Tilfælde med 1 Dødsfald i Kristiansand (1893 resp. 17 og 3) samt 2 Tilfælde med 1 Dødsfald i Oddernes. Desuden opgives 1 Dødsfald fra Flekkefjord By.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabel Side 112.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** hid sættes Tabel Side 111.

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6.	
			Kristian- sands Stads- fysikat.	Oddernes.		Undal.		Lyngdal.		Vanse.		Flekk- fjord.						
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.			
Kronisk Rheumatisme	333	1	8	-	192	124	102	-	76	-	35	-	31	-	56	1	33	-
Fnat	35	-	5	6	18	6	8	-	14	-	-	-	1	-	-	-	12	-
Kjertelsyge	227	6	63	105	18	28	106	3	67	-	17	-	16	2	7	1	14	-
Rakit	84	1	55	29	-	-	9	-	29	-	2	-	12	-	7	1	15	-
Tuberkuløse Betændelser og																		
Miliærtuberkulose	79	52	22	22	11	24	9	14	36	20	2	4	2	3	21	7	9	4
Lungetuberkulose	388	217	16	24	168	180	79	34	130	51	63	39	16	26	54	33	46	34
Kræft	65	47	-	-	20	45	19	11	28	18	4	5	1	3	6	-	7	10
Morbus Brightii	99	25	6	5	34	54	37	11	32	6	12	1	6	2	3	1	9	4
Blegsot og Anæmi	975	-	36	130	30	773	321	-	313	-	59	-	19	-	176	-	87	-
Livmodersygdomme	202	-	-	-	-	202	90	-	70	-	11	-	8	-	4	-	19	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og																		
Dyspepsi	1024	3	17	34	365	608	430	1	279	1	55	-	18	-	141	1	101	-
Ormesygdomme	6	-	1	3	2	-	5	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	13	-	-	-	13	-	5	-	6	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Struma	10	2	-	-	-	10	2	-	3	1	3	1	-	-	-	-	2	-
Brok	69	1	18	11	30	10	-	-	17	-	9	-	7	-	17	1	19	-
Luxationer	26	-	6	3	12	2	1	-	10	-	3	-	2	-	4	-	6	-
Benbrud	67	3	13	10	22	16	11	3	24	-	3	-	7	-	9	-	13	-

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Kristiansands Stadsfysikat	264	34	121	143
Oddernes	238	51	64	174
Mandal By	65	14	13	52
Bygder	173	37	51	122
Undal	88	39	15	73
Lyngdal	103	26	22	81
Vanse	115	33	48	67
Farsund By	24	5	7	17
Bygder	91	28	41	50
Flekkefjord	174	34	32	142
Flekkefjord By	30	9	11	19
Bygder	144	25	21	123
Lister og Mandal Amt	982	217	302	680
Byer	383	62	152	231
Bygder	599	155	150	449

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:				
		1	2	4	5	6
		Kristian- sands Stads- fysikat.	Oddernes.	Lyngdal.	Vanse.	Flekk- fjord.
		Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.	Tilfælde.
Veneriske Saar og Syfilis . . . ¹⁾	28	12	10	2	2	2
Gonorré	78	43	25	-	8	2

¹⁾ Heraf er 2 Tilfælde opgivet at være ulcus molle, 3 primær Syfilis og 2 hereditær.

Om **kronisk Rheumatisme** berettes fra Oddernes, at den efter populær Opfatning hører til de mere gangbare Sygdomme. Egen Erfaring bekræfter dog ikke den Paastand, at dette Klima særlig disponerer til Gigt. (Borge). Af de fra 8 Læger anmeldte 76 Tilfælde inden Distriktet findes 45 Tilfælde paa en enkelt Læges Liste.

Med Hensyn til Dødeligheden af **Lungetuberkulose** anføres fra Oddernes, at Dødsprocenten af denne Sygdom i 1894 i Forhold til kjendte Dødsårsager har været 29,8, medens dette Tal for Amtets samtlige Bygder i 1891 kun var 21,6. (Borge). Fra Mandal skrives, at Nødvendigheden af Forsigtig-

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Kristiansands Stadsfy- sikat	432	17	272	55	2	1	4	-
Oddernes	681	21	401	71	7	2	14	1
Mandal By	115	4	64	13	1	-	1	-
Bygder	566	17	337	58	6	2	13	1
Undal	302	12	187	21	1	-	8	1
Lyngdal	176	6	127	18	1	2	3	-
Vanse	266	6	177	29	2	2	2	3
Farsund By	80	1	26	4	-	-	-	1
Bygder	186	5	151	25	2	2	2	2
Flekkefjord	345	8	246	37	-	-	2	-
Flekkefjord By	40	1	27	4	-	-	-	-
Bygder	305	7	219	33	-	-	2	-
Lister og Mandal Amt	2202	70	1410	231	13	7	33	5
Deraf i Byer.	667	23	389	76	3	1	5	1
— Bygder	1535	47	1021	155	10	6	28	4

hed med tuberkuløse Afsondringer og Desinfektion efter Tuberkulose nu er almindelig anerkjendt. (Roscher). I Lyngdals Distrikt var Tuberkulose i Lunge og andre Organer som vanlig overmaade hyppig; især viser Austad Annex en stor Udbredelse af samme. Sygdommen importeres hyppig af hjemvendende Emigranter og Sømænd. (Keyser). Dødsfald af denne Sygdom (se Tabel Side 112) udgjorde for det hele Amt 22,1 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsfald og 31,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 16,2 pCt. og 26,8 pCt. og for Bygderne 25,9 pCt. og 34,5 pCt.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 69 Tilfælde og kjendes 1 Dødsfald. Sædet er anført hos 68: Hernia inguinalis 49, cruralis 10, umbilicalis 8 og ventralis 1.

Af **Luxationer** behandledes 26 Tilfælde. For 24 er opgivet Sæde: Luxatio humeri 11, antibrachii 1, radii 5, ulnæ 1, cubiti 5, digitor. man. 1.

Af **Benbrud** kjendes 67 Tilfælde med 3 Dødsfald. For 62 er Sædet opgivet:

Fractura claviculæ	4	Fractura ulnæ	1	Fractura cruris	7
— costarum	6	— olecrani	1	— tibie	2
— humeri	7	— digitor.man.	2	— fibulæ	8
— antibrachii	2	— colli femoris	2	— malleolor.	1
— radii	12	— femoris	6	— digitor. pedis	1

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.					Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.			Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.
	lev.	uopg.	lev.	dødf.	uopg.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	37	1	36	1	1	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	1	-	-	1	-	-	-	1	1	-
Melancholia	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4
Sammentrækning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Uopgivet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	44	2	40	4	2	1	1	1	1	10
	46		46							

Af **obstetriciske Operationer**, udført af Læger, opgives ialt 58, deraf 11 fra Kristiansand, 20 fra Oddernes, 7 fra Undal, 1 fra Lyngdal, 6 fra Vanse og 13 fra Flekkefjord. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 114.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 113.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 792 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 64.

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 7 Kvinder; Lægerne har opgivet Dødsarsag for 4: Barselfeber 2, Blodprop 1 og Barselkrampe 1. Desuden anføres 4 Kvinder at være død paa Barselseng af ukjendt Aarsag.

De hyppigste kjendte **Dødsarsager** var:

Dødsarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	217	62	155
Alderdomssvaghed	112	17	95
Akut Bronkit.	71	43	28
Lungebetændelse	68	24	44
Tuberkuløse Betændelser	52	24	28
Kræft	47	15	32
Difteri	44	24	20
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	35	19	16
Hjerneslag	29	14	15
Kighoste	28	7	21
Brights Nyresygdom	25	15	10
Mæslinger	24	19	5
Organisk Hjertesygdom	23	5	18

Veirliget. Herom berettes fra Kristiansand, at Sommeren var mere end almindelig varm og December usædvanlig kold.

Levemaade og hygieniske Forhold. Den af Stadsfysikus i Kristiansand i forrige Indberetning omhandlede beklagelige Omstændighed, at Tilslutningen til den nyanlagte Kloakledning ikke var gjort obligatorisk, er fremdes tilstede. Ved Kloakledningens Fuldførelse for den hele By i Løbet af Aaret har Ulemperne herved vist sig mere og mere paatagelige. I Aarets Løb har 155 Tilslutninger fundet Sted. For den nye Desinfektionsanstalt har der navnlig under den i Aarets sidste Del stærkt udviklede Difteriepidemi været god Brug. Apparatet er dog hverken med Hensyn til Størrelse eller Tørrekammeret en saa tidsmæssig Indretning, som man havde Lov til at vente, saa nyt som det er. Anledningen til at benytte samme er nu udvidet til udenbys Kommuner i den Udstrækning, hvortil det kan afsees uden Fortrængsel for Byens Interesser og mod en Godtgjørelse, der dækker Omkostningerne. I Aarets Løb er i Apparatet desinficeret Effekter vedrørende 141 Patienter, hvoraf 12 led af Skarlagensfeber,

4 af Tæring, 2 af Kopper, 1 af Mæslinger, 1 af Barselfeber og 121 af Difteri. — Byens Gjenopbyggelse efter Branden i 1892 er nu omtrent tilendebragt. En Del Tomter er endnu ubebygget, en Del har Kommunen indkjøbt navnlig til Udvidelse af Fæstningsgaden, der herved vil faa en Bredde, der baade i sanitær Henseende og som et Bolværk mod fremtrængende Ildsvaade vil faa en ikke uvæsentlig Betydning. Paa Grund af Murtvængen er alle de nye Huse bygget af Sten, indvendig afdelt ved Plankevægge. Husene bærer tildels tydelig Præg af det Hastværk, hvormed de paa Grund af Husnøden og den uheldige Aarstid (Høst og Vinter) er opført. Den altfor tidlige Tagenbrug af Beboelsesleilighederne har iethvertfald ikke til denne Tid manifesteret sig ved en foreget Sygelighed eller Dødelighed blandt Befolkningen. — Børneasylet, der nu er gjenopbygget og taget i Brug og kan rumme ca. 70 Børn, er en smuk og tidsmæssig Indretning og ganske vel stemmende med sin Hensigt, der fornemmelig gaar ud paa at optage og forpleie samt opdrage Børn, hvis Forældre om Dagen er optaget af Udearbeide. — Fra Begyndelsen af næste Aar vil den katholske Mission ved St. Josefs Søstre sætte igang et mindre, nogenlunde tidsmæssigt Sygehus. — Kjødkontrollen tog sin Begyndelse i Januar. Kommunen erhvervede ved Kjøb en særdeles heldigt mod Elven beliggende Eiendom i Elvegaden, et helt Kvartal, hvor der er tilstrækkelig Plads til Kontrolstation, eventuelt Slagtehus og Kvægtorv. — I Mandal er der lagt Vandleddning under Elven over til Bydelen Malmø, hvor man før kun brugte Brøndvand. Da Byen ligger saa lavt i Forhold til Elven, at Kloakanlæg for største Delen vilde umuliggøres, har man begyndt at sætte Rendestene i bedre Stand. — En Eiendom paa 8 à 900 Maal flad Sandjord, der strækker sig i sydvestlig Retning fra Byen lige ud til Havet og hvoraf største Delen er Furuskov, der blev plantet for ca. 100 Aar siden, er indkjøbt for at hindre Spekulanter fra at hugge Skoven ned. — De Forhold, hvorunder Arbejderbefolkningen og de Fattige lever, er ikke gode for enkelte Strøgs Vedkommende. Husene er tildels fugtige og daarlige, tildels overbefolkede. Dette gjælder dog væsentlig det ældste Arbejderkvarter, Støen. I de nyere Kvarterer er Forholdene ganske gode, omend Almuesmanden, selv om han har 2 Rum, ynder at pakke sin Familie sammen i ét, og da det mindste, og lade «Stuen» staa paa Stas. Den økonomiske Evne og Kostholdet er gennemgaaende godt. (Roscher). Fra Lyngdal berettes: I de hygieniske Forhold spores kun liden Fremgang. Sandsen for Renlighed er især i de øvre Bygdelag liden. De fleste lider af «Vandskræk». At gjøre sig det hyggeligt og bekvemt i sine Huse forstaar omtrent ingen. Som Regel benyttes kun et af Husets Rum; i dette opholder Familien sig hele Dagen, sover, spiser; og ofte tjener det samme Rum ogsaa til Opbevaringssted for Melk. Bohave og Husgeraad er primitivt, selv hos forholdsvis velstaaende Folk. Fra Kvaas Sogn og opover er der ikke ret mange, der forstaar at benytte en Gaffel, ligesom et Vand- eller Melkeglas ikke hører til de almindelig forekommende Ting. Kun høist undtagelsesvis forekommer der blandt Kvinderne nogen, der har Idé om at tilberede Mad paa civiliseret Maade. Hvad de i saa Henseende kan, er at koge Grød og Vælling, Poteter og Kjød, samt ikke at forglemme Kaffe; endvidere kan de bage Fladbrød og Lefse. For Fremmede serveres i Almindelighed kun Kaffe og Smørrebrød, naar undtages Melk, der i Regelen er at faa. Maaske er det i Følelsen af, at deres Kjøkkenvidenskab staar paa et altfor lavt Standpunkt, at saa sker. Drikfældighed er almindelig i de øvre Dele af Distriktet; Veien til Byerne er jo ikke uoverkommelig og Trafiken med samme betydelig. I Lyngdal er Forholdene baade i denne og andre Henseender langt bedre. Kosten bestaar for en meget væsentlig Del af Poteter, sur Melk og Fladbrød; Kjød i fersk Tilstand bruges kun lidet. Befolkningen er tung og dorsk, og det er maaske for at hjælpe lidt paa denne Ting, at der paa disse Kanter hersker en saadan Overdrivelse i Brugen af

Kaffe. — Sandsen for aandelig Udvikling ved Læsning af Literatur, Aviser o. l. er lidet udtalt. I skarpe, politiske Tider, især foran Storthingsvalgene, læses der nok endel, idet Lokalaviserne da sender en hel Del Gratisnummere udover Bygderne; men naar saa Valgene har faaet sin Afgjørelse, og Partipressen ikke længer finder det regningssvarende at uddele Aviserne gratis, synker Abonnent-Antallet snart tilbage til det gamle Niveau; «for — betale noget for Avisen — aa nei, da faar de heller være den foruden». — Flittige Kirkegjængere er derimod de fleste, ligesaa til at besøge Opbyggelser, der holdes saavel af Bygdernes egne, som af fremmede Lægprædikanter. Jeg er dog tilbøielig til at tro, at det for en stor Dels Vedkommende er Lysten til at træffe og passiare med Kjendinger, der bringer dem til Kirken, at dømme efter det store Antal, der aldrig synes at komme længer end udenfor Døren. — Med Hensyn til Sædelighedsforholdene maa disse, tror jeg, siges at være upaaklagelige, ialfald for Lyngdals Vedkommende; i de øvre Bygdelag synes dog Moralen at være noget slappere. Der hersker saaledes endnu den gamle Uskik at flytte sammen — indtil 1 Maaned før Brylluppet. — Emigration er meget almindelig, baade blandt Ungkarle og gifte Mænd; blandt Kvinder derimod sjeldnere. Mændene lader som Regel den unge Kone sidde igjen paa Gaarden og stelle med den, indtil de har sparet op en liden Kapital i Amerika. Der kommer derfor aarligaars en ikke ubetydelig Sum Penge herhjem fra de forenede Stater; men hvad der kanske har vel saa megen Betydning, de Fleste af dem, der vender tilbage, har derover lært at arbeide og benytte sin Tid fornuftigt, og det har de ikke altid kunnet, naar de tog herfra. Komne tilbage viser de, at de har faaet Øiet op for Betydningen af gode Veie og pleier at være stærkt interesseret, ofte med betydelig personlig Opofrelse, for at føre saadanne til sine, ikke sjelden langt paa Heierne liggende Gaarde; om en stor Del af disse Heieveie kan man vel sige, at de er anlagt for amerikanske Penge. — I moralsk Henseende skulde denne aarelange Skilsmisse mellem unge Ægtefolk synes at kunne give Rum for Farer og Fristelser, og det gaar heller ikke altid godt, men i det Hele taget faar man dog medgive, at Forholdene stiller sig bedre, end man skulde vente. — Næringsveiene er hovedsagelig Agerbrug og Fædrift, nogen Tømmerdrift for de øvre Bygders Vedkommende, samt Tilvirkning og Export af Stav og Baand til Tønder, Birk- og Egebark. Et Par Sagbrug i Lyngdal sysselsætter undertiden ikke saa faa Arbeidere med Opførelse af Tømmerbygninger tilsalgs. Lidt Fiskeri drives fra Lyngdal og Austad, hovedsagelig Makrel- og Hummerfiske. (Keyser).

Af **Sygehuse** findes i Kristiansand Byens Sygehus med Isolationslokale, Statens Kvarantæneanstalt paa Odderøen, Egs Sindssygeasyl (Statsasyl) og Kristiansand Bys Sindssygeasyl; det militære Sygehus er ikke gjenopbygget siden Branden. Kvarantænelazaretet har iaar været benyttet som Isolationslokale for Koppemistænkte. I Mandal har man et kommunalt Sygehus med Isolationslokale og Badeindretning. I Flekkefjord er Amtssygehuset.

Af **Badeindretninger** findes i Kristiansand 4 Søbade (1 for Militæretaten, 2 Fribade for Ubemidlede samt 1 Anstalt for varme Søbade paa Odderøen) desuden en Varmtbadeanstalt med Romerbad og Karbad. I Mandal staar Sygehusets Karbad samt Aktiesøbadehuset til almindelig Afbenyttelse. I Farsund findes et Badehus for kolde Søbade. I Flekkefjord er 2 Badeindretninger, 1 for varme og 1 for kolde Søbade.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekom-missioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicin-ske For-retninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Lister og Mandal Amt	8	587	68	12	1993	15
Kristiansands Stadsfy-sikat	1	120	11	10	⁷⁾ 623	8
Oddernes	2	135	¹⁾ 11	²⁾ 2	403	3
Undal	1	96	³⁾ 5	-	uopgivet	-
Lyngdal	1	61	⁴⁾ 8	-	203	-
Vanse	2	111	⁵⁾ 20	-	299	2
Flekkefjord	1	64	⁶⁾ 13	-	465	3

¹⁾ Mandal 5, Halsaa 2, Holme 2, Oddernes 1, Randesund 1. ²⁾ Mandal 2. ³⁾ Øislebø og Laudal 1, søndre Undal 2, Aaseral 2. ⁴⁾ Lyngdal 5, Hægebostad 3. ⁵⁾ Farsund 13 Vanse 4, Herred 2, Spind 1. ⁶⁾ Flekkefjord 10, Liknes 2, Hitterø 1. ⁷⁾ Heri ogsaa ind-befattet revaccinerede, hvis Antal er ukjendt.

I Vennesla og Tveid i Oddernes vaccineredes Ingen; paa førstnævnte Sted paa Grund af Ledighed i Bestillingen.

VI. Stavanger Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade-indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe-vaccinatorer.
Stavanger Amt		9 147,16	114 223	27	5	63	41
1. Sogndal		790,77	5 592	3	-	3	3
	Sogndal, Ladested	0,19	461	2	-	1	-
	Sogndal	291,63	2 682	-	-	-	1
	Lund	292,59	1 545	1	-	1	1
	Heskestad	206,86	904	-	-	1	1
2. Egersund		1 298,02	13 161	2	-	5	3
	Egersund, Ladested	0,82	2 815	2	-	1	-
	Egersund	207,57	2 612	-	-	1	-
	Ogne	107,57	1 128	-	-	1	1
	Helleland	143,26	1 149	-	-	1	1
	Bjerkreim	693,39	2 033	-	-	1	1
	Haa	146,01	3 424	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vækinatører.
3. Sandnes		1 955,84	15 333	3	-	³⁾ 8	5
	Sandnes, Ladested...	0,81	1 654	2	-	1	-
	Høiland	170,63	3 808	-	-	-	1
	Klep	128,49	2 507	-	-	-	1
	Time	184,71	2 701	1	-	1	1
	Gjesdal	218,04	1 503	-	-	1	1
	Høle	109,58	1 101	-	-	1	1
	Fossan	1 143,58	2 959	-	-	1	1
4. Stavanger Stads- fysikat		6,26	22 483	9	4	14	-
5. Stavanger		228,16	9 096	²⁾ 1	-	5	5
	Hetland	114,97	4 587	-	-	2	3
	Haaland	85,24	3 301	-	-	2	1
	Mosterø	27,95	1 208	-	-	1	1
6. Finnø		1 521,18	11 103	1	-	8	8
	Rennesø	40,82	1 111	-	-	⁴⁾ 1	1
	Finnø	42,42	1 506	-	-	1	1
	Strand	195,58	2 226	-	-	1	1
	Aardal	505,26	927	-	-	1	1
	Hjelmeland	535,06	2 218	-	-	1	1
	Fister	42,56	812	-	-	1	1
	Nerstrand	122,04	1 458	-	-	1	1
	Sjernerø	37,44	845	-	-	1	1
7. Sand		2 495,48	10 459	1	-	6	6
	Jelse	257,27	2 236	-	-	2	2
	Sand	213,78	1 494	1	-	1	1
	Suldal	1 219,46	2 261	-	-	1	1
	Saude	514,20	1 897	-	-	1	1
	Vikedal	290,77	2 571	-	-	1	1
8. Karmøen		447,24	14 528	3	-	9	6
	Skudeneshavn, Ladested	0,48	1 123	1	-	1	1
	Kopervik, Ladested	0,36	791	2	-	-	-
	Skudenes	68,29	2 665	-	-	2	1
	Aakre	32,35	1 925	-	-	1	1
	Avaldsnes	150,78	5 327	-	-	3	1
	Bokn	46,92	848	-	-	1	1
	Tysvær	148,06	1 849	-	-	1	1
9. Haugesund ¹⁾		404,21	12 468	4	1	5	5
	Haugesund, Kjøbstad	0,91	5 382	4	1	3	1
	Skaare	73,15	1 929	-	-	1	1
	Torvestad	31,08	1 872	-	-	-	2
	Skjold	168,78	2 118	-	-	1	1
	Vass	130,34	1 167	-	-	-	-

¹⁾ Til Haugesunds Lægedistrikt hører Sveens Herred 214,33 km². med 3054 tilstedeværende Indbyggere af søndre Bergenhus Amt, saa Haugesunds Distrikt udgjør 618,44 km². med 15522 Indbyggere. ²⁾ Distriktslægen bor i Stavanger By. ³⁾ uopgivet Bopæl for 4. ⁴⁾ Jordemoderen i Rennesø fungerer ogsaa som Jordemoder og Hjælpevækinatrice i en Del af Mosterø Herred af Stavanger Lægedistrikt.

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som noksaa tilfredsstillende; kun i Sandnes Distrikt og Stavanger Stadsfysikat var den mindre god paa Grund af epidemisk optrædende Skarlagensfeber, Influenza samt Mæslinger og tildels Difteri. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (9583) er det største, der saavidt vides hidtil er opgivet fra Amtet; Antallet af Dødsfald (342) har ikke været større siden 1882.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1871 eller 16,4 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (113 600). Aaret forud var Dødeligheden 17,6 pro mille.

Til Belysning af de **epidemiske Sygdommes** Udbredning hidsættes (Side 122 og 123) en efter Lægernes Oplysninger sammendragen Tabel.

Af **Tyfoidfieber** opgives kun 47 Tilfælde mod 80 Aaret forud. Ved et Tilfælde i Sogndals Distrikt antages Smitten at have ligget i endel Uld, der var indkjøbt fra et Hus, hvor der Aaret iforveien havde været Tyfoidfieber. (Holtermann). I Egersunds Distrikt blev ved Nytaarstid en Pige syg i en isoleret Hytte paa Høifjeldet i Bjerkreim Sogn og døde af Tarmblødning. Ikke usandsynlig skrev Smitten sig fra den nærmeste Gaard Matnisdal i Ogne Sogn, $\frac{3}{4}$ Mil borte, hvor der i 1889 havde været 12 Tilfælde af Tyfoidfieber, og hvorfra Smitte i 1893 bragtes til Fuglestad i Ogne. Pigens 3 Brødre angrebes ogsaa; de boede alle i et lidet smudsigt Rum, der husede tilsammen 6 Mennesker. (Pill). I Stavanger By forekom 12 spredte Tilfælde, de fleste udover Høsten. I Sands Distrikt døde paa Ombø i Jelse en Mand, der havde ligget syg i ca. 4 Uger, før Anmeldelse skede. Paa Foldøen i samme Herred optraadte Sygdommen ogsaa i dette Aar (cfr. forrige Beretning), idet en Pige angrebes; hendes Moder fra Gaarden Hebnes i Jelse Sogn pleiede hende, men blev selv syg og smittede sin Mand og 3 Børn. Distriktslægen antager fremdeles, at Smittekilden maa ligge i forurenset Drikkevand fra gjødslede Marker. I Karmøens Distrikt indtraf af tilsammen 9 Tilfælde 6 i Kopervik, 2 i Skudeneshavn (Smitte fra Udlandet), samt 1 i Avaldsnes, hvor Sygdommen havde været i samme Hus kort forud, og Desinfektion endnu ikke var foretaget. (B. Martens). Af 8 Tilfælde i Haugesunds Distrikt forekom de 7 i Haugesund By paa et Sted, hvor de hygieniske Forhold var særligt daarlige; den først angrebne var en Kone, der nylig var tilflyttet Stedet.

Barselfeber. I Karmøens Distrikt optraadte denne Sygdom hos 3 Kvinder, der var betjent af samme Jordemoder; efterat denne var underkastet grundig Rensning, viste ingen nye Tilfælde sig. (B. Martens).

Skarlagensfeber opføres med 602 anmeldte Tilfælde, det høieste inden Amtet kjendte Antal siden 1881. I Egersunds Distrikt fortsatte Epidemien fra Aaret iforveien gennem hele 1894, men kun i Egersund og den nordvest for Egersund liggende Del af Distriktet. Forløbet betegnes i Almindelighed som mildt. I Sandnes Distrikt vedvarede Sygdommen, der var begyndt det foregaaende Aar, paa Gaardene Kleppe og Bore; i Mai smittedes fra Hjelmeland Gaarden Lima i Gjesdal; i August kom Smitte til 3 Familier paa Vagle i Høiland og i Oktober til Aasvold i Høiland, formentlig fra Stavanger. Paa alle Steder begrænsedes Sygdommen, der i det Hele taget var af mild Karakter. (Schumacher). I Stavanger By forekom den hele Aaret gennem, men med det største Antal i dets første Halvdel; ogsaa her forløb Sygdommen let. I Finnø Distrikt forekom de fleste Tilfælde i Strand Herred; Sygdommen var saa mild, at man, forat undgaa de med Isolationen forbundne Besværligheder, i mange Tilfælde ikke anmeldte den. (C. Wille). I Sands Distrikt fortsatte Skarlagensfeberen fra Aaret forud sig i Jelse i Aarets første Maaneder. I Juli

og August viste den sig paa flere Gaarde i Imsland Sogn af Vikedal Herred og kom derfra til Vikedals Sogn, hvor den fik nogen Udbredning i Høstmaanederne. I Suldal herskede den i en enkelt Grænd (Tjøsteim), ogsaa om Høsten. I December dukkede den atter op i Jelse. (Østvold). I Karmøens og Hauge-sunds Distrikter forekom kun nogle faa Tilfælde.

Mæslinger opføres med 1657 Angrebne, det høieste Antal anmeldte Tilfælde inden Amtet siden 1874. I Epidemiaarene 1888 og 1889 anmeldtes henholdsvis 1436 og 1574 Tilfælde. 42 Dødsfald kjendes. I Sogndals Distrikt kom Sygdommen til Maalsand ved Aaensire ved Smitte fra Amerika, idet en Familie kom tilbage derfra med Børn, som var blevne syge paa Overreisen. Epidemien, der skrev sig herfra, omfattede omtrent 20 Angrebne og varede i 6 Uger. (F. Mørch). I Egersunds Distrikt fik Mæslinger epidemisk Udbredning fra Midten af November ved Smitte fra Stavanger. Ved Aarets Slutning optraadte en Del Tilfælde i Høgsfjord, Sandnes Distrikt, ogsaa ved Smitte fra Stavanger; da Voxne angrebes særlig stærkt, ansaaes Sygdommen flersteds for Børnekopper. (Schumacher). I Stavanger By anmeldtes 1411 Tilfælde med 30 Dødsfald, de fleste i sidste Kvartal. Forløbet betegnes som godartet. I Stavanger Lægedistrikt, hvor der i Aarets sidste Kvartal herskede en meget udbredt Epidemi, var den derimod tildels ondartet. I Finnø Distrikt fik Sygdommen mod Aarets Udgang stor Udbredning i Hjelmeland og Nerstrand; i Sands Distrikt var særlig Jelse og Saude angrebne. I Karmøens Distrikt var Mæslingerne allerede begyndt i sidste Kvartal af 1893 og fortsatte gennem hele 1894; men kun faa Tilfælde kom under Behandling, da Forløbet i det Hele var ganske mildt. (B. Martens). I Haguesunds Distrikt viste de sig ved Sommerens Begyndelse og var senere meget udbredt saavel i Byen som i Landdistriktet. Ikke faa Tilfælde efterfulgtes af Lungebetændelse.

Kighoste var sjeldnere end Aaret forud. I Sogndals Distrikt optraadte den i Begyndelsen af September hos en Familie, der nylig var tilflyttet fra Kristiania, og var i de følgende Maaneder meget udbredt baade i Ladestedet og tilgrændsende Dele af Landsognet. I Egersunds Distrikt anmeldtes kun et enkelt Tilfælde; Smitten skrev sig fra Arendal. I Stavanger By optraadte den stærkest i Januar og Februar, aftog saa en Tid, men blev hyppigere igjen i Aarets sidste Maaneder. Forløbet var som Regel let. Fra Karmøens Distrikt opføres 10 Tilfælde med 3 Dødsfald. Fra de øvrige Distrikter i Amtet omtales Sygdommen ikke.

Af **Difteri** forekom 260 Tilfælde med 50 Dødsfald mod 84, hvoraf 25 dødelige, Aaret iforveien. I Egersunds Distrikt optraadte 2 Tilfælde i Februar i Varhaug Sogn uden paaviselig Smittekilde og 5 i December inden Ladestedet. I Stavanger By anmeldtes 100 Tilfælde med 14 Døde; da Byens Sygehus kun kunde modtage et ganske begrændset Antal epidemiske Syge, blev Bjergsted Lazaret taget i Brug; egen Epidemilæge ansattes. I Stavanger Lægedistrikt forekom Sygdommen det hele Aar igjennem. I Finnø Distrikt behandledes 49 Tilfælde med 13 Døde, desuden kjendes 7 Dødsfald af Sygdommen, hvor Læge ikke var tilkaldt. Den holdt sig længst paa Jøsennæset i Hjelmeland og optraadte desuden i Fister, paa Fogn og Finnø. En Mand paa Fogn blev ilagt Mulkt for Overtrædelse af Epidemiplakaten, idet han vilde sætte en Datter i Tjeneste i Stavanger, før hans Hus var desinficeret. (C. Wille). I Sands Distrikt angrebes 31 Personer, hvoraf 4 døde; disse 4 var alle de først Angrebne paa fire forskellige Steder, der ikke stod i nogen Forbindelse med hinanden. Sygdommen viste sig saaledes i April paa en Gaard i Sand, i Mai og Juni paa langt fra hinanden liggende Gaarde i Saude, i August og September paa 2 Nabogaarde i Vikedal. Til den ene Gaard i Saude bragtes Smitte sand-

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	47	12	47	3	3	1	1	7	4	1	5	3	4	8	7
Barsel-feber	15	4	12	2	2	-	-	1	1	1	-	1	-	2	2
Vandkopper	77	-	77	8	9	10	6	2	16	14	4	-	1	2	5
Skarlagensfeber	602	15	602	55	52	64	84	84	58	29	46	26	39	24	41
Mæslinger	1657	42	1657	-	4	1	6	1	8	23	30	24	309	791	460
Rosen	57	2	57	6	3	10	8	2	4	5	6	4	1	4	4
Kighoste	110	10	110	10	2	6	2	3	2	2	5	17	10	24	27
Difteri	260	50	258	42	21	19	20	27	25	12	17	20	13	21	21
Strubehoste	7	3	5	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Kusma	282	-	282	-	1	5	14	1	17	18	8	13	42	72	91
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2972	73	2967	574	337	354	327	251	206	96	85	135	219	178	205
Katarralsk og follikulær Angina	808	-	808	112	114	75	75	73	74	36	26	36	57	64	66
Influenza	585	16	578	264	87	48	38	18	9	10	7	13	22	27	35
Lungebetændelse	441	75	436	45	38	37	49	72	38	23	14	16	38	29	37
Pleurit	169	10	169	13	16	9	15	11	20	16	11	22	10	16	10
Gigtfeber	136	3	136	10	14	14	14	11	15	8	2	7	15	14	12
Koldfeber	14	-	14	1	2	3	1	3	3	-	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1332	27	1331	83	70	78	91	119	207	186	173	109	82	63	70
Blodgang	10	-	10	3	1	1	1	2	-	-	-	-	1	1	-
Skjørbug	2	-	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	9583	342	9558	1233	776	735	754	688	707	480	439	446	863	1341	1096

I Stavanger Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

(Forts.).	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	1		2		3		4		5		6		7		8		9	
	Sogndal.		Egersund.		Sandnes.		Stavanger Stads- fysikat.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	2	-	4	1	1	1	12	4	4	1	1	1	6	2	9	2	8	-
Barselsefeber	1	-	1	-	1	-	5	1	2	2	-	-	-	-	3	-	2	1
Vandkopper	-	-	-	-	2	-	55	-	-	-	-	-	-	-	-	-	20	-
Skarlagensfeber	3	-	77	1	134	3	222	5	21	2	53	-	87	3	1	-	4	1
Mæslinger	6	-	34	-	29	-	1411	30	15	6	-	-	10	1	19	1	133	4
Rosen	1	-	4	-	6	1	17	1	3	-	-	-	11	-	10	-	5	-
Kighoste	13	2	1	-	-	-	86	5	-	-	-	-	-	-	10	3	-	-
Difteri	-	-	8	-	3	-	100	14	25	5	49	20	31	4	7	3	37	4
Strubehoste	-	-	-	-	1	1	4	-	-	-	1	1	-	-	1	1	-	-
Kusma	2	-	21	-	20	-	235	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	59	3	103	7	138	3	2025	36	11	6	1	-	66	2	351	16	218	-
Katarralsk og follikulær Angina Influenza	16	-	25	-	60	-	592	-	1	-	-	-	16	-	45	-	53	-
Lungebetændelse	50	-	32	-	101	7	268	4	1	-	2	2	-	-	29	-	102	3
Pleurit	15	3	30	7	50	7	181	28	9	9	6	4	15	2	59	10	76	5
Gigtfeber	5	1	12	1	24	2	54	2	2	2	2	-	11	1	21	-	38	1
Gigtfeber	3	-	11	-	7	-	85	2	5	-	1	1	11	-	6	-	7	-
Koldfeber	-	-	1	-	2	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	30	2	31	-	90	3	907	15	7	2	1	1	55	-	147	1	64	3
Blodgang	-	-	-	-	-	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Tilsammen	206	11	395	17	669	28	6277	147	109	35	117	30	319	15	721	37	770	22

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Sogndal.		Eger-sund.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme . .	276	-	4	7	136	129	14	-	22	-
Fnat	134	-	34	34	13	19	-	-	-	-
Skurv	5	-	1	-	2	2	2	-	-	-
Kjertelsyge	437	3	177	188	23	49	13	-	13	-
Rakit	180	5	97	83	.	-	3	-	13	2
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	179	55	59	75	14	31	9	6	9	8
Lungetuberkulose	678	265	35	47	254	345	11	3	40	31
Kræft	69	¹⁾ 42	1	-	38	31	2	-	6	5
Morbus Brightii	130	30	6	9	57	58	5	1	20	3
Blegsot og Anæmi	1312	4	50	167	72	1023	32	-	108	-
Livmodersygdomme	262	-	-	1	-	261	8	-	16	-
Kardialgi, kronisk Gastrit										
og Dyspepsi	1422	7	53	59	600	710	65	-	146	2
Ormesygdomme	8	-	-	-	5	3	-	-	2	-
Drankersygdomme	11	1	-	-	6	5	-	-	1	-
Struma	10	-	-	-	-	10	-	-	-	-
Brok	81	2	30	7	26	14	4	-	1	1
Luxationer	25	-	6	2	10	5	1	-	2	-
Benbrud	114	2	34	14	39	21	3	-	5	-

¹⁾ Deraf Cancer 40. Sarcoma 2.

¹⁾ Deraf Cancer 40, Sarcoma 2.

synlig ved et overnattende Taterfølge. Distriktslægen bekræfter en ogsaa af Andre gjort Iagttagelse, at det i Regelen er den først Angrebne — særlig om det er et Barn —, der dør, medens de andre fra samme Smittekilde overstaar Sygdommen eller faar den let. (Østvold). I Karmøens Distrikt optraadte den paa 4 Steder i Avaldsnes Herred med ialt 8 Tilfælde, hvoraf 4 i samme Hus og 2 i Nærheden deraf, samt 2 ved Vigsnes Kobberværk, hvor Diagnosen dog var tvivlsom. I Haugesund By forekom Sygdommen hele Aaret igjennem, men i Regelen kun med et Par Tilfælde om Maanedene.

Kusma synes at have havt stor Udbredning i Stavanger By.

Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit var noget sjældnere end Aaret forud.

Af Influenza opføres neppe halvt saa mange Tilfælde som i 1893; de fleste Angrebne anmeldtes fra Stavanger By, Sandnes og Haugesunds Distrikter. Fra Sogndals Distrikt berettes, at Sygdommen der var saa udbredt, at der kun var faa Gaarde, hvor den ikke fandtes; den var dog oftest af mild Karakter uden Komplikationer. (F. Mørch). Fra Egersunds Distrikt opføres

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													
3		4		5		6		7		8		9	
Sandnes.		Stavanger Stadsfysikat.		Stavanger.		Finnø.		Sand.		Karmøen.		Haugesund.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
29	-	171	-	1	-	-	-	11	-	21	-	7	-
21	-	48	-	2	-	-	-	34	-	5	-	24	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-
77	1	272	2	-	-	-	-	13	-	23	-	26	-
2	-	131	2	-	-	-	-	1	-	8	-	22	1
7	7	131	21	1	1	-	1	2	2	8	5	12	4
33	32	415	88	12	19	-	28	23	18	51	22	93	24
7	7	29	10	-	4	-	3	4	3	10	6	11	4
15	3	58	14	-	1	-	1	4	2	14	3	14	2
90	-	549	3	13	-	-	-	110	-	108	-	302	1
31	-	132	-	7	-	-	-	4	-	21	-	43	-
-	168	-	616	2	11	1	20	-	58	-	134	2	204
-	-	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
-	-	10	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	8	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
15	-	36	1	-	-	-	-	4	-	18	-	3	-
1	-	12	-	2	-	-	-	1	-	4	-	2	-
19	1	47	1	2	-	3	-	2	-	17	-	16	-

de fleste Tilfælde for Januar; Sygdommen ophørte ved denne Maanedes Udgang i Ladestedet, i Landdistriktet ikke før i Slutningen af Marts. Karakteren var ogsaa her mild. I Sandnes Distrikt forekom den mest i Huse, hvor den før havde været og angreb mest Voxne; Tilfældene var spredte, men noksaa alvorlige. I Stavanger By og i Karmøens samt Haugesunds Distrikter herskede den ogsaa i Aarets første Del, men med mildt Forløb.

Lungebetændelse var noget hyppigere end Aaret forud, tildels i Sammenhæng med Influenzaepidemien.

Akut Diarré og indenlandsk Kolera var noget sjældnere end i 1893.

Veneriske Sygdomme, behandlede udenfor Sygehus sees af Tabel Side 126.

Til Oplysning om endel andre af Lægerne behandlede Sygdomme, henvises til ovenstaaende Tabel.

Fnat forekom ligesom Aaret forud spredt i alle Herreder inden Sands Distrikt, men fik intetsteds større Udbredning.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sogndal	29	3	11	18
Sogndal By	2	-	1	1
Bygder	27	3	10	17
Egersund	114	31	17	97
Egersund By	51	16	6	45
Bygder	63	15	11	52
Sandnes	102	32	28	74
Sandnes By	33	12	8	25
Bygder	69	20	20	49
Stavanger Stadsfysikat	458	88	147	311
Stavanger	93	19	35	58
Finnø	100	28	30	70
Sand	55	18	15	40
Karmøen	118	22	37	81
Skudeneshavn By	19	5	5	14
Kopervik —	8	2	4	4
Bygder	91	15	28	63
Haugesund	85	24	22	63
Haugesund By	73	21	19	54
Bygder	12	3	3	9
Stavanger Amt	1154	265	342	812
Deraf i Byer	644	144	190	454
— Bygder	510	121	152	358

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:						
			2	3	4	5	8	9	
			Egersund.	Sandnes.	Stavanger Stads- fysikat.	Stavanger	Karmøen.	Hauge- sund.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf. Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel	107	3	-	-	95	3	1	5	6
— hereditær . . .	10	-	-	1	8	-	-	-	1
Gonorré	154	-	5	3	122	-	3	-	21

Tuberkuløse Betændelser. I Sands Distrikt døde 2 Søstre under 15 Aar af tuberkuløs Meningit. De laa samtidig paa Sygeleiet og havde en ældre Søster, som i over 1 Aar havde lidt af Lungetæring. (Østvold).

Sammendrag af Indberetninger fra Jordemødrene i Sands Lægedistrikt for 1894.

Jordemoderdistrikt.	Antal anmeldende Jordemødre.	Har bistaet ved Antal Fødsler.	Deraf opgives.					Af Børnene var:		Komplikationer.		Antal Fødsler, hvor Læge tilkaldt.	Operationer:				Dødsfald paa Barselseng.
			Isseleie.	Sædeleie.	Fodleie.	Kropsleie.	Abort.	Dødfødte.	Ufuldbaarne.	Blødning.	Navlesnor om Hals og Arm.		Vending.	Tangforløsning.	Udtrækning.	Efterbyrdsoperation.	
Sand	1	25	23	-	-	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	1	-
Saude	1	39	39	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	1	-
Suldal	1	32	31	-	-	1	-	2	-	-	-	1	1	-	-	-	-
Vikedal	1	46	45	-	1	-	-	4	1	1	1	-	-	-	1	-	-
Erfjord	1	17	15	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Jelse	1	22	20	1	-	-	1	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Tilsammen	6	181	173	1	1	3	3	9	2	2	1	2	3	1	1	2	-

Obstetriciske Operationer i Stavanger Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Udtrækning ved Bækken- endeleie.			Partus præma- turus artificialis.		Perforation.		Embry- otomi.	Efter- byrds- opera- tion.	
	Mødre.	Børn.			Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Mødre.		
	lev.	lev.	dødf.	uopg.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	død.	lev	lev.	død
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer.....	77	74	¹⁾ 4	-	-	-	-	4	1	3	-	-	-	³⁾ 1	-	-	-
Bækkensneverhed	14	12	2	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	⁴⁾ 1	-	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	1	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nyresygdom	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	12	9	²⁾ 3	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Fremfald af Navlesnor.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	⁵⁾ 1
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilsammen	96	88	8	1	13	10	3	4	1	3	1	1	1	2	1	6	1
		97				13			4				3			7	

¹⁾ 2 af disse Føtre (Tvillinger) var døde før Forløsningen. ²⁾ I to af disse Tilfælde foretoges Operationen paa 2den Tvilling; om 1ste er intet anført. ³⁾ Som Dødsårsag er anført Dystoki (langvarigt Fødselsarbeide og Blødning). ⁴⁾ Død $1\frac{1}{2}$ Time efter Forløsningen. Antagelig af Emboli. ⁵⁾ Dødsårsag: Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Sogndal	166	5	83	7	1	-	3	-
Sogndal By	15	-	4	1	-	-	1	-
Bygder	151	5	79	6	1	-	2	-
Egersund	392	10	215	28	1	2	15	-
Egersund By	93	2	51	6	1	1	2	-
Bygder	299	8	164	22	-	1	13	-
Sandnes	498	13	248	57	6	2	4	-
Sandnes By	52	1	37	7	-	-	-	-
Bygder	446	12	211	50	6	2	4	-
Stavanger Stadsfysikat	763	20	478	107	5	1	10	-
Stavanger	237	9	143	25	3	4	2	1
Finnø	307	7	166	18	1	-	5	-
Sand	272	10	145	12	3	-	7	1
Karmøen	413	9	220	33	4	1	7	1
Kopervik By	28	-	13	4	2	-	-	-
Skudeneshavn By	31	2	19	5	-	-	-	-
Bygder	354	7	188	24	2	1	7	1
Haugesund	544	15	229	48	4	-	10	2
Haugesund By	221	4	87	15	1	-	4	1
Bygder	323	11	142	33	3	-	6	1
Stavanger Amt	3493	95	1871	318	27	10	60	5
Deraf i Byer	1203	29	689	145	9	2	17	1
— Bygder	2290	66	1182	173	18	8	43	4

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 22,9 pCt. af samtlige ved Sygdom foraarsagede, kjendte Dødsfald og 32,6 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholdsvis 22,4 pCt. og 31,7 pCt., i Bygderne 23,7 pCt. og 33,8 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel Side 126.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Brok opgives med 81 Tilfælde og 2 Dødsfald; for 80 af disse er Sædet anført saaledes: Hernia ingvinalis 58, umbilicalis 11, cruralis 11.

Af **Benbrud** behandledes 114 Tilfælde og kjendes 2 Dødsfald. Sædet opgives for 106 saaledes:

Fractura cranii 2	Fractura radii 14	Fractura patellæ 2
— claviculæ 13	— ulnæ 4	— cruris 16
— costarum 11	— digitorum 2	— tibiae 6
— humeri 10	— colli femoris 4	— fibulæ 5
— antibrachii 7	— femoris 8	— malleol. 3

Luxationer forekom hos 25 Personer; Sædet er opgivet for 24 af disse saaledes: Luxatio humeri 10, antibrachii 9, ulnæ 1, digit. manus 1, patellæ 2 og pedis 1.

Om **Jordemoderhjælpen** i Sands Distrikt henvises til Tabel udarbejdet af Distriktslæge Østvold Side 127.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes ialt 126 saadanne, nemlig i Sogndals Distrikt 2, i Egersunds 16, i Sandnes 7, i Stavanger Stadsfysikat 63, i Stavanger Distrikt 1, i Finnø 3, i Sands 2, i Karmøens 7, i Hauge-sunds 25. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 128. Et Tilfælde af delt Livmoder omtales af Cand. med. Klüver i Skudeneshavn; han beretter, at han ved Undersøgelse af en Barselkvinde, fandt to Modernunde, en i hver Skededel; Moderskeden var ogsaa delt ved en Skillevæg, som opad var tyk og ueftergivelig, nedad derimod ganske tynd. Denne Mellemvæg i Skeden maatte spaltes med Kniv, hvorefter Fødselen tilendebragtes ved Tang, da der indtraadte adskillig Blødning. Moderkagen maatte løses, hvorved yderligere bekræftedes, at Livmoderen var delt, med Moderkagen i dens venstre Halvdel.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 129.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1622 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 53,5.

Døde paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 10 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsarsag for 8 Kvinder saaledes: Barsel-feber 4, Dystoki, Barselkrampe, Emboli og Livmoderblødning hver 1.

De hyppigste **Dødsarsager** var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	265	144	121
Alderdomssvaghed	93	48	45
Lungebetændelse	75	36	39
Akut Bronkit	73	43	30
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	55	31	24
Difteri	50	18	32
Organisk Hjertesygdom	45	25	20
Kræft	42	18	24
Mæslinger	42	35	7
Hjerneslag	37	18	19

Veirliget. Forsaavidt Oplysninger derom foreligger, synes Vinteren at have været mild med uroligt, stormende Veir; Vaaren kom tidlig, Sommeren var varm og tør, Høsten dels gunstig, dels regnfuld.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Sands Distrikt bemerkes, at mange ældre Skolehuse er i en daarlig Forfatning; men det er af økonomiske Grunde vanskeligt at faa gennemført Forbedringer. Baade Lærere og Børn lide paa flere Steder herunder, især om Vinteren, og det er ikke sjelden, at Distrikts-

lægen hører Klager fra Lærere og Forældre. Ved Opførelsen af nye Skolehuse gaar det dog lettere at faa disse nogenlunde tidsmæssigt indrettede. (Østvold).

Sygehuse. I Egersunds Sygehus behandlede 14 Patienter, hvoraf 8 udenbys. I Stavanger By er det kommunale Sygehus samt Amtssygehuset beliggende; for epidemiske Sygdomme haves Bjergsted Lazaret. I Skaare Herred, lige ved Haugesund Bys Grændse, ligger Vaarsildafgiftsfondets Sygehus, hvor et Par Sygestuer er overladt Haugesund By til Afbenyttelse.

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Egersund findes varmt Bad med Dusch, aabent 1 Gang i Ugen; ved Fajancefabriken sammesteds findes varmt Bad og Dampbad for dens Arbeidere. I Sandnes er der i Forbindelse med Uldvarefabriken oprettet et Badehus for Søbad, Karbad, Dusch og Dampbad. I Stavanger By har Varmtbadet undergaaet en indgribende Udbedring. Antallet af de i Aarets Løb tagne Bad var 7865. Koldtbadet var besøgt i samme Tid af 7867 Personer. I Skudeneshavn er et lidet Badehus for Søbad og varme Karbad. I Haugesund staar Sygehusets Badeindretning 1 Gang ugentlig til Publikums Afbenyttelse.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakcinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal Møder.	Vakci- nerede.	Retsme- dicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Stavanger Amt.....	16	1507	72	2	2757	12
Sogndal	2	31	¹⁾ 5	-	195	1
Egersund	1	138	²⁾ 8	-	277	-
Sandnes	2	203	³⁾ 8	-	352	2
Stavanger Stadsfysikat...	3	890	13	1	255	3
Stavanger	2	28	⁴⁾ 3	-	204	-
Finnø	1	30	⁵⁾ 6	-	261	1
Sand	1	63	⁶⁾ 1	-	268	-
Karmøen	2	107	⁷⁾ 15	1	526	1
Haugesund	2	^{*)} 17	⁸⁾ 13	-	419	4

*) Desuden opgiver Kommunelege Nørregaard i Haugesund By at have behandlet henved 100 Individuer for Fattigvæsenets Regning. ¹⁾ Sogndal 2, Lund 1, Heskestad 2. ²⁾ Egersund Ladested 2, Egersund Landsogn 1, Ogne 1, Helleland 1, Bjerkreim 1, Haa 2. ³⁾ Høiland 1, Klep 1, Time 1, Gjesdal 2, Høle 2, Fossan 1. ⁴⁾ Hetland 1, Haaland 1, Mosterø 1. ⁵⁾ Rennesø 1, Finnø 2, Aardal 1, Nerstrand 1, Stjernørø 1. ⁶⁾ Saude 1. ⁷⁾ Skudeneshavn Ladested 1, Kopervik 5, Skudeneshavn Landsogn 2, Avaldsnes 4, Bokn 1, Tysvær 1, Aakre 2. ⁸⁾ Haugesund By 12, Skjold 1.

XII. Søndre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan- nuar 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknitører.
Amtet		15606,67	127 678	25	65	55
1. a. Sveens Herred ¹⁾		214,23	3 130	-	2	2
1. b. Indre Søndhord- land		1 099,71	9 160	3	6	3
	Skaanevik	588,27	3 189	1	3	1
	Etne	318,01	2 312	-	1	1
	Fjelberg	193,43	3 659	2	2	1
2. Ytre Søndhordland		597,52	10 466	²⁾ 3	7	7
	Stord	130,35	2 207	3	1	1
	Valestrand	58,81	1 042	-	1	1
	Finnaas	225,15	4 835	-	4	4
	Fitje	183,21	2 382	-	1	1
3. Tysnes		1 042,50	9 198	3	7	7
	Tysnes	260,59	4 451	1	3	3
	Kvinnherred	781,91	4 747	²⁾ 2	4	4
4. Indre Hardanger		5 554,45	10 081	3	8	6
	Ullensvang	2 583,94	5 375	2	4	2
	Ulvik	841,42	1 410	1	1	1
	Graven	189,04	1 336	-	1	1
	Eidfjord	1 269,20	1 015	-	1	1
	Røldal	670,85	945	-	1	1
5. Ytre Hardanger		877,34	7 659	2	5	2
	Strandebarm og Va- ralsø	190,45	2 467	1	2	1
	Jondal	233,07	2 017	-	1	-
	Vikør	453,82	3 175	1	2	1
6. Voss		2 073,52	10 519	2	3	4
	Voss	928,01	6 410	2	1	2
	Ævanger	590,55	2 097	-	1	1
	Vossestranden	554,96	2 012	-	1	1
7. Søndre Midthordland		995,42	12 997	2	5	5
	Os	411,75	4 529	2	2	2
	Fuse	365,64	3 464	-	2	2
	Fane	218,03	5 004	-	1	1

¹⁾ Sveens Herred hører til Haugesunds Lægedistrikt i Stavanger Amt.²⁾ Deraf en Privatlæge, der ikke praktiserer.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Jordmødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
8. Nordre Midthordland		433,49	18 111	¹⁾ 2	5	4
	Sund	94,40	2 203	-	1	1
	Austevold	82,74	2 328	-	1	1
	Fjeld	141,20	3 208	-	1	1
	Askøen	93,78	6 474	1	1	1
	Aarstad	21,87	3 898	-	1	-
9. Osterøen		1 561,94	16 204	3	8	6
	Haus	200,13	5 195	2	2	1
	Bruvik	392,26	3 340	-	2	1
	Hosanger	804,10	3 580	-	2	2
	Hammer	165,45	4 089	1	2	2
10. Alversund		242,79	7 238	¹⁾ 1	4	4
	Alversund	105,58	3 212	-	2	2
	Herlø	112,33	3 160	-	1	1
	Ytre Bø af Manger...	24,88	866	-	1	1
11. Lindaas		913,76	12 991	1	5	5
	Rest af Manger	94,18	4 218	-	1	1
	Lindaas	276,52	6 422	1	3	3
	Masfjorden	543,96	2 351	-	1	1

¹⁾ Distriktslægen bor i Bergen.

Sundhedstilstanden angives forskjelligt for de enkelte Distrikter, men synes i det Hele at have været mindre tilfredsstillende. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (3934 med 310 Dødsfald) er større end, saavidt vides, i noget tidligere Aar, medens Antallet af Dødsfald kun et Par Gange vides at have været større. Af disse Sygdomme var især Mæslinger, Difteri, Kighoste, Influenza og Lungebetændelse fremherskende, medens Tyfoidfeber og Skarlagensfeber optraadte sjelden.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2122 eller 16,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (130 200). Aaret forud var den 14,3 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 134 og 135, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Tyfoidfeber forekom mindre hyppig end i 1893. De fleste Tilfælde opges fra Voss og Distrikterne omkring Bergen. Fra Voss Distrikt er anmeldt 28 Tilfælde med 3 Dødsfald; Epidemien synes fra først af at skyldes Drikkevand, der var blevet inficeret fra et Privet. I søndre Midthordlands Distrikt optraadte nogle spredte Tilfælde mod Aarets Slutning. Desuden forekom en Hus-epidemi paa Gaarden Paradis i Fane, hvor 5 Personer angrebes i ét Hus; disse indlagdes efterhaanden paa Sygehus i Bergen. Fra Alversunds Distrikt er anmeldt 26 spredte Tilfælde, de fleste i 1ste og 4de Kvartal. Mere ondartet op-

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	83	9	82	13	9	4	4	8	5	1	3	2	4	8	21
Cerebrospinalmeningit	2	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
Barsel-feber	27	10	24	2	1	3	-	3	-	3	1	2	3	2	4
Vandkopper	41	-	41	6	-	11	3	-	-	2	-	-	7	3	9
Skarlagensfeber	81	1	81	8	8	5	3	19	5	9	3	7	4	2	8
Mæslinger	303	25	303	7	25	6	65	54	17	34	34	30	23	2	6
Rosen	97	-	97	4	6	7	11	13	10	10	7	12	2	6	9
Kighoste	222	39	219	6	-	26	8	20	21	28	26	15	31	21	17
Difteri	251	31	245	5	11	6	28	13	13	37	26	19	34	31	22
Strubehoste	13	7	12	-	-	-	-	-	2	5	2	2	1	-	-
Kusma	40	-	20	-	-	-	3	-	1	-	9	-	2	-	5
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	920	35	863	79	88	99	110	101	81	39	33	45	54	66	68
Katarralsk og follikulær Angina	302	-	284	8	11	23	27	20	38	33	7	15	21	49	32
Influenza	374	16	373	243	66	22	12	6	11	-	-	-	3	1	9
Lungebetændelse	390	109	390	55	32	43	65	57	40	20	5	8	24	22	19
Pleurit	88	6	87	7	4	9	9	4	14	16	6	5	4	6	3
Gigtfeber	184	2	184	15	18	16	13	21	11	19	14	12	15	18	12
Koldfeber	3	-	3	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	505	18	505	30	39	21	32	32	41	76	71	44	62	40	17
Blodgang	4	-	4	-	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjærbug	4	1	3	-	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	3934	310	3822	488	320	304	394	371	311	333	247	218	295	280	261

I søndre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	1a		1b		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Sveens Herred.		Indre Søndhordland.		Ytre Søndhordland.		Tysnes.		Indre Hardanger.		Ytre Hardanger.		Voss.		Søndre Midthordland.		Nordre Midthordland.		Osterøen.		Alversund.		Lindaas.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	1	-	1	1	-	-	1	-	1	-	28	3	5	-	13	1	4	-	26	3	3	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	-	-	-	2	1	-	-	1	-	5	1	4	2	1	1	4	4	6	1	2	-
Vandkopper	-	-	19	-	-	-	12	-	1	-	2	-	Fl. Tf.	-	1	-	-	-	-	-	1	-	5	-
Skarlagensfeber	8	-	3	-	-	-	4	-	15	-	9	-	15	-	6	-	10	-	-	-	10	-	1	1
Mæslinger	2	-	-	-	82	9	16	1	-	-	4	-	3	-	39	4	72	8	20	2	60	1	5	-
Rosen	-	-	40	-	4	-	6	-	6	-	17	-	7	-	6	-	-	-	4	-	1	-	6	-
Kighoste	-	-	2	-	1	-	9	-	10	-	18	6	Mange	9	72	13	3	3	32	2	40	6	35	-
Difteri	2	1	-	-	75	9	-	-	2	-	62	9	-	-	26	9	52	2	8	-	22	1	2	-
Strubehoste	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	8	5	-	-	2	1	-	-	-	-	-	-	1	1
Kusma	-	-	6	-	20	-	3	-	-	-	4	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	5	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	6	-	101	2	54	3	36	1	193	-	101	3	26	3	125	6	3	3	188	11	51	-	36	3
Katarralsk og follikulær Angina	-	-	16	-	18	-	9	-	51	-	90	-	13	-	78	-	-	-	13	-	11	-	3	-
Influenza	1	-	36	4	-	-	15	-	128	2	40	7	Mange	-	78	3	-	-	12	-	37	-	27	-
Lungebetændelse	1	-	22	5	29	11	13	-	20	2	35	8	93	14	54	27	20	12	56	26	29	3	18	1
Pleurit	-	-	18	2	11	-	5	-	10	1	11	-	6	-	7	2	1	1	12	-	3	-	4	-
Gigtfeber	1	-	58	1	9	-	6	-	10	-	40	-	14	-	25	1	3	-	10	-	4	-	4	-
Koldfeber	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1	-	130	1	19	5	22	1	57	1	97	1	21	-	71	2	25	-	35	5	19	1	8	1
Blodgang	-	-	2	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	22	1	459	15	326	39	158	4	506	6	542	39	234	31	601	70	203	31	398	50	320	16	165	8

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1a		1b	
	Tilfælde.	Dødsfald.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Sveens Herred.		Indre Søndhord- land.	
							Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme	263	-	3	7	147	106	-	-	36	-
Fnat	90	-	25	16	23	26	-	-	39	-
Skurv	2	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Kjertelsyge	116	1	35	40	6	15	-	-	15	-
Rakit	70	9	17	21	-	-	1	-	4	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	50	23	13	9	7	9	-	-	7	2
Lungetuberkulose	196	166	4	6	76	81	-	-	16	11
Kræft	66 ¹⁾	62	-	-	42	24	-	-	12	6
Morbus Brightii	69	13	1	4	28	36	-	1	4	1
Blegsot og Anæmi	649	-	22	71	37	454	2	-	101	-
Livmodersygdomme	128	-	-	-	-	128	-	-	20	-
Kardialgi, kronisk Gastrit. og Dyspepsi	752	5	20	23	275	434	-	-	137	-
Ormesygdomme	3	-	-	-	2	1	-	-	-	-
Drankersygdomme	7	-	-	-	5	-	-	-	1	-
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-
Brok	60	1	5	3	29	15	1	-	13	-
Luxationer	20	-	1	1	12	2	-	-	1	-
Benbrud	115	3	16	8	34	35	1	-	2	-

¹⁾ Heraf 1 Sarcoma (colli).

traadte Sygdommen paa Gaarden Aadland i Mæland (5 Syge) samt paa Gaardene Neset (5 Angrebne) og Rylandsneset (4 Syge) i Seim.

Af **Skarlagensfeber** er kun anmeldt 81 Tilfælde mod 269 i 1893.

Mæslinger optraadte udover Vaaren og Sommeren epidemisk i Kyst-distrikterne.

Kighoste synes især at have været udbredt i Voss, søndre Midthordland, Osterøen, Alversund og Lindaas. Paa et Par Gaarde i Alversunds Distrikt krydsedes Sygdommen af en Mæslingeepidemi, hvorved der fremkom et forunderligt blandet Sygdomsbillede. Samtidig med Kighosteanfald udbredt Exan-tem og aldeles blodigrøde Conjunctivæ bulbi eller ogsaa blodige Afføringer. (Falkenberg).

Difteri optraadte hyppigere end i de nærmest foregaaende Aar. I ytre Søndhordland var der en Epidemi i Bømmel Sogn af Finnaas Herred. Sygdommen trængte sig her ind i hver eneste Gaard omkring Langevaag. Trods stærke Advarsler og Paamindelser var det i Sygdommens første Tid meget vanskeligt at faa tilveiebragt den forønskede Isolation, idet man uden Sky lod sine Børn passere ud og ind til de Syge; først da der indtraf et Par Dødsfald, fik man

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Ytre Sønd-hordland.		Tysnes.		Indre Har-danger.		Ytre Har-danger.		Voss.		Søndre Midt-hordland.		Nordre Midt-hordland.		Osterøen.		Alver-sund.		Lind-aas.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
17	-	4	-	60	-	35	-	14	-	29	-	-	-	20	-	43	-	5	-
6	-	4	-	11	-	15	-	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	2	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
5	1	11	-	12	-	10	-	25	-	7	-	-	-	12	-	3	-	16	-
4	-	4	1	5	-	3	-	28	-	8	2	6	5	3	1	2	-	2	-
1	1	8	-	2	-	2	4	14	-	6	4	-	1	3	7	3	1	4	3
10	8	14	8	15	8	38	26	39	15	11	20	10	10	25	33	11	11	7	16
3	6	6	1	7	8	6	9	19	9	2	9	2	3	6	10	3	1	-	-
1	-	7	-	2	-	7	-	15	2	-	4	6	2	22	2	3	1	2	-
55	-	55	-	73	-	68	-	93	-	19	-	28	-	121	-	18	-	16	-
4	-	13	-	13	-	16	-	23	-	21	-	-	-	7	-	11	-	-	-
101	2	52	-	80	-	83	1	61	-	49	-	50	-	92	-	47	-	-	2
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	-	3	-	8	-	12	-	8	-	3	-	-	-	2	-	-	-	4	1
-	-	3	-	1	-	2	-	4	-	3	-	-	-	4	-	1	-	1	-
3	-	14	-	10	-	22	1	22	-	17	2	3	-	7	-	9	-	5	-

Troen i Hænde paa, at det var en farlig Sygdom, og herefter blev en saavidt mulig effektiv Isolation iværksat. (Heitmann). I ytre Hardanger optraadte Sygdommen i Strandebarm, Jondal og Vikør. Til Strandebarm synes Sygdommen i Begyndelsen af Aaret at være bragt med en i Etne hjemmehørende Amtsskole-elev. Den optraadte tildels med længere Mellemrum som spredte Husepidemier, uden at nogen Smitteforbindelse i Regelen kunde konstateres mellem de forskellige Steder. En saadan kunde dog i November paavises mellem Gaardene Haabrekke og Fosse. Paa førstnævnte Sted var et 3 Aars Barn sygt af Difteri; Forældrene og flere af Familien reiste til Barnedaab hos en Familie paa Fosse; nogle Dage senere angrebes ogsaa her et Barn af Sygdommen. Ved denne Leilighed gav et fra Haabrekke medbragt Mundspil Anledning til, at Sygdommen udbredte sig til 3 andre Familier, hvis Børn havde trakteret dette Instrument. — Til Vikør bragtes Sygdommen med en Landliggerfamilie fra Bergen; da denne var reist tilbage til Byen, gjorde Konen i Huset, hvor den havde boet, rent efter dem. Saaledes feiede hun ogsaa Gulvet paa Loftet, hvor den fremmede Tjenestepige havde ligget, og hvor Gulvet bag Sengestedet var blankt af indtørret Spyt. Saavel Tjenestepigen som flere af Børnene i ovennævnte Familie havde under

Opholdet i Vikør været syge og havt ondt i Halsen, men Tilfældene var ikke blevne paaagtede. Efter denne Rengjøring fik Konen og senere flere af hendes Børn tydelig udtalt Difteri. Ved Landliggerfamiliens Hjemkomst til Bergen blev Difteri konstateret hos et af Børnene. Ligeledes blev der ved Hjemkomsten fra Vikør paavist Difteri hos en Familie fra Haugesund, hvis Børn under Landopholdet havde omgaaedes Bergensfamiliens Børn. (Kinek). Til Nordstrønen i Os i søndre Midthordlands Distrikt kom Sygdommen med en Gut fra Vikør, som kort før sin Afreise derfra havde lidt af Svælg- og Næsedifteri. Hans blodige Lommeterklæder benyttedes angivelig af Børnene i det Hus, han tog ind i; disse Børn fik samtlige ondt i Halsen, men da Sygdommen ikke ansaaes for at være farlig, gjordes ingen Anmeldelse. Efterhaanden udbredte den sig udenfor den Skolekreds, hvortil disse Børn hørte. Ogsaa her ser det ud til, at et Mundspil har været et virksomt Middel til Udbredelse af Sygdommen. Dette Instrument eiedes af en paa Fladøen — vest for Nordstrønen — boende Gut, som ved Midtsommertid døde af Difteri; det kom saa til Nordstrønen, hvor det flittig benyttedes af Skolebørnene i Kredsen. Mange blev syge, men ingen som det synes alvorligt, førend Mundspillet 2den Eier i Midten af Oktober blev syg af Difteri og døde Dagen efter. Nabobørnene, som flittig havde besøgt Patienten under hans Sygdom og var blevet trakteret, blandt andet med Madlevninger efter ham, blev alle syge og døde kort efter. I ca. 1 Maaned havde Sygdommen dræbt 8 Børn i 4 Hjem. Af hvilken Grund Sygdommen fik en saa ondartet Karakter først i Oktober og netop i hine 4 Huse, er vanskeligt at sige. Veiret, som hele Sommeren havde været usædvanlig tørt og varmt, blev ud i September mere afvekslende med Regn og Kulde; men første Halvdel af Oktober var atter taalelig mild og tør, medens Slutningen af denne Maaned bragte nogen Kulde og Sne; i denne sidste Periode var det, at Sygdommen især tog sig op. Efter Mundspillet første Eiers Død, den 26de Juni, har det sandsynligvis været i Brug ofte og af Mange uden farlige Følger lige til Midten af Oktober. Isolation og Desinfektion drevs næsten til Overmaal, og Sygdommen hørte tilsidst pludselig op. Mundspillet besørgedes selvfølgelig brændt. (Krüger). I nordre Midthordland forekom 52 Tilfælde, hvoraf 36 i Aarstad. I Solheimsviken optraadte i November en Epidem med 17 Angrebne og 5 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme behandlede udenfor Sygehus vil sees af følgende Tabel:

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:					
			1b	4	6	7		10
			Indre Søndhordland.	Indre Hardanger.	Voss.	Søndre Midthordland.		Alversund.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.
Veneriske Saar	2	-	1	-	1	-	-	-
Syfilis, konstitutionel.....	1	1	-	-	-	1	1	-
Gonorré	12	-	4	2	2	2	-	2

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme henvises til Tabel Side 136 og 137.

Fra ytre Hardanger skrives: **Erythema nodosum** var ikke ualmindelig hos yngre Kvinder og ledsagede hyppig Gigtfeber. Paa én Dag angrebes

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Sveens Herred	3	-	1	2
Indre Søndhordland	61	11	15	46
Ytre —	109	8	39	70
Tysnes	29	8	4	25
Indre Hardanger	39	8	6	33
Ytre —	112	26	39	73
Voss	84	15	31	53
Søndre Midthordland	217	20	70	147
Nordre —	77	10	31	46
Osterøen	142	33	50	92
Alversund	46	11	16	30
Lindaas	78	16	8	70
Søndre Bergenhus Amt	997	166	310	687

i November flere af Amtsskolens Elever efter en anstrengende Spadsertur. (Kinck).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** (se ovenstaaende Tabel) udgjorde for det hele Amt 16,6 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 24,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 60 Tilfælde; hos 56 var Sædet følgende: Hernia inguinalis 44, cruralis 8, umbilicalis 4.

Benbrud. Blandt 115 opgivne Tilfælde angives for 107 Sædet saaledes:

Fractura cranii 3	Fractura humeri 7	Fractura colli femoris 5
— columnæ 1	— antibrachii 7	— femoris 10
— sterni 1	— radii 17	— cruris 11
— claviculæ 5	— ulnæ 1	— tibiæ 2
— scapulæ 1	— cubiti 1	— fibulæ 11
— costarum 19	— digit. manus . 4	— malleolorum . 1

For 20 **Luxationer** opgives Sædet saaledes: L. vertebr. colli 1, claviculæ 2, humeri 15, antibrachii 1, pollicis 1.

Et Tilfælde af **traumatisk Tetanus** omtales fra Haus (Osterøen). Under Minering paa et Jordstykke, hvor der blandt Gjødelsen var Haar og Affald fra en tetanussyg Hest, fik Patienten et Saar og 14 Dage efter Stivkrampe. (H. Krohn).

Af **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger 60, hvoraf 1 i Sveens Herred, 10 i indre Søndhordland, 3 i ytre Søndhordland, 5 i Tysnes, indre Hardanger 7, ytre Hardanger 1, Voss 10, søndre Midthordland 6, nordre Midthordland 6, Osterøen 4 og Lindaas 7. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 141.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selvmord.
Sveens Herred	99	3	56	17	1	-	3	-
Indre Søndhordland . . .	195	6	112	14	4	1	1	-
Ytre —	292	11	164	25	3	1	5	-
Tysnes	243	6	120	19	2	2	6	-
Indre Hardanger	197	3	173	18	3	1	5	-
Ytre —	196	8	129	17	-	1	3	-
Voss	360	8	148	28	3	4	2	-
Søndre Midthordland . . .	403	15	238	53	2	4	9	3
Nordre —	600	17	384	102	5	8	14	2
Osterøen	470	11	244	49	2	4	5	-
Alversund	246	11	138	38	1	2	3	-
Lindaas	392	16	216	43	3	4	7	-
Søndre Bergenhus Amt . .	3693	115	2122	423	29	32	63	5

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1571 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde == 100 : 57,5.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 32 Kvinder paa Barselseng; efter Lægernes 22, hvoraf 10 døde af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 2 af Emboli, 2 af Bristning af Urinblæren, 1 af Bristning af Livmoderen, 1 af Svangerskab udenfor Livmoderen, 1 af akut Bronkit og 1 af Endokardit. For 2 er ingen nærmere Dødsaaarsag opgivet.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsag.	Antal Dødsfald.
Lungetuberkulose	166
Alderdomssvaghed	129
Lungebetændelse	109
Kræft	62
Kighoste	39
Medfødt Svaghed	36
Akut Bronkit	35
Difteri	31
Hjerneslag	29
Organisk Hjertesygdom	28
Hjernebetændelse	26
Mæslinger	25

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.				Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer .	35	¹⁾ 3	36	2	1	-	⁴⁾ 1	-	1	1	⁵⁾ 1	⁶⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed	2	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	1	³⁾ 1	-	2	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Stort Fosterhoved	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	4	-	2	2	-	-	-	-	⁷⁾ 1	-
Cyste i Sakralregionen hos Fostret ^{*)}	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
Uopgivet Indikation	-	-	-	-	²⁾ 1	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
Tilsammen	39	3	39	3	7	1	4	4	2	1	2	2	1	5
	42		42		8		8		3		4			

¹⁾ En lidende af Endokardit, døde Dagen efter Fødselen. En døde 3die Døgn; Bristning af Urinblæren før Fødselen (Rupt. vesicæ paa Dødslisten). En døde pludselig 12 Timer efter Fødselen (Emboli?). ²⁾ Tvillingfødsel, 1ste Foster ved Udtrækning, 2det ved Vending, hvorunder Udfaldet (lev.) for Moderen er anført. ³⁾ Død 14 Dage efter af Sepsis (opført under Febris puerp. paa Dødslisten). ⁴⁾ 2den Tvilling, om 1ste Intet oplyst. ⁵⁾ Forløst ved Tang paa Sædet. ⁶⁾ 1ste Tvilling, 2den Tvilling dødfødt; spontan Forløsning. ⁷⁾ Barnet dødt før Forløsningen; 6 Maaneders Foster. ^{*)} (Cfr. N. M. f. Lægevidenskaben Febr. 1895.

Veirliget. I Aarets 2 første Maaneder var der megen Regn og Storm samt ofte Tordenveir. Vaaren begyndte tidlig, og Sommeren var enestaaende tør og varm, saaat Græsset mangesteds blev afsvedet, og der flere Steder blev en ret følelig Vandmangel.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra indre Søndhordland anføres det som et glædeligt Fremskridt, at Sundhedsforskrifter omsider ogsaa er bleven vedtaget af Skonevigs og Etne Herreder, efter tidligere, navnlig i Etne, at være mødt med bestemt Opposition som en Anstødssten for Friheden. (Østberg). Fra Voss anføres: «Forfædrenes Haardførhed og Kjernesundhed gaar neppe fuldt og helt over paa Børnene. Turiststrømmen og Kulturen tærer umærkelig paa Urkraften. Det er med Menneskene som med Fabrikvarerne, de bliver stadig smukkere at se til, men denne ydre Glans staar i omvendt Forhold til Styrken, til Modstandsevnen mod Slid, Kulde og Væde. Den sjælelige Udvikling synes derimod at være i rask Fremgang, muligens for rask. Foruden i de ordinære Skoler virkes i nævnte Retning paa mange Maader. Her dannes Forbund og Foreninger, holdes Møder og Forsamlinger, holdes Foredrag, læses Blade, Tidskrifter og Bøger, spilles Komedier osv., saaledes at Ungdommen i sin Fritid — og denne Fritid er voxende — i stor Udstrækning er optaget af Interesser af aandelig Art og saaledes finder Adspredelse i det, som er eller burde være forædlende og dannende. Imidlertid kan man ikke negte, at der i denne nyere Tids Ungdomsbevægelse ofte spores en Mangel paa rolig Kritik og nøgternt Syn paa Livet. Store, ja de største sociale Spørgsmaal optages til Diskussion, Tidens nyeste Ideer gribes og vinder Indgang; de vanskeligste politiske Spørgsmaal, hvorover vore mest fremragende Statsmænd har svedet i Aar og Dag, besvares med Lethed og med utrolig Sikkerhed. Det følger derfor med Naturnødvendighed, at slige Foreninger, naar de ikke kommer under en skarp og dannet Overledelse, lettelig fremavler Egenskaber hos den Unge, som hverken er tækkelige eller gavnlige, ja endog bringer ham i Opposition til Samfundet og gør ham malkontent i sin underordnede Stilling. Imidlertid er nu disse Ulemper ved Ungdomsforeningerne af mindre væsentlig Betydning, naar man i Mod sætning hertil kan notere, at Voss er fri for usunde religiøse Sekter og har en Befolkning, der ikke let drages bort i religiøst Sværmeri. (Gjestland). I søndre Midthordland er der i Aarets Løb aabnet en Tertiærbane, der forbinder Strandstedet Børn med Nestun Station paa Bergen—Vossbanen, hvorved Landliggerskaren fra Bergen er betydelig forøget i Distriktet. I Osterøens Distrikt blev Dale-Fabrikers Skolehus negtet brugt af Sundhedskommissionen og nyt Skolehus paabudt opført.

Sygehuse. Af Voss Kommune er iaar indkjøbt et toetages Hus til Sygehus særlig for epidemiske Sygdomme. Der er 12 Senge, Vandspring, Badrum, Dampkjedel med tilhørende Dampkasse til Desinfektion af Seng- og Gangklæder, hvilken sidste Indretning er forsynet med elektrisk Ringeapparat. I Hagevik Kysthospital for skrofuløse Børn, som aabnedes i 1893, er iaar behandlet 64 Patienter. — I Aarstad Herred ligger Møllendals Sindssygeasyl. — Ved Arne Fabriker findes et Sygehusarrangement med privat Indlogering; der har i Aarets Løb været behandlet ca. 300, for en stor Del kirurgiske, Patienter.

Badehuse. Ingen nye offentlige Badeindretninger sees af Beretningerne opført i 1894.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedkommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Rets-medicin-ske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Søndre Bergenhus Amt.....	15	896	58	2220	14
Sveens Herred.....	1	9	1	96	-
Indre Søndhordland.....	1	43	¹⁾ 4	175	-
Ytre —.....	1	69	²⁾ 4	319	-
Tysnes.....	2	32	³⁾ 6	213	-
Indre Hardanger.....	2	115	⁴⁾ 5	178	1
Ytre —.....	1	114	⁵⁾ 1	140	1
Voss.....	1	93	⁶⁾ 5	216	5
Søndre Midthordland.....	2	92	⁷⁾ 8	109	2
Nordre —.....	1	120	⁸⁾ 8	151	3
Osterøen.....	1	37	⁹⁾ 8	328	1
Alversund.....	1	20	¹⁰⁾ 6	153	1
Lindaas.....	1	152	¹¹⁾ 2	142	-

¹⁾ Etne 2, Fjelberg 2. ²⁾ Fitje 1, Finnaas 2, Valestrand 1. ³⁾ Tysnes 3, Kvinnherred 3. ⁴⁾ Røldal 1, Ullensvang 2, Graven 1, Ulvik 1. ⁵⁾ Strandebarm 1. ⁶⁾ Voss 4, Vossestranden 1. ⁷⁾ Os 1, Fane 5, Fuse 2. ⁸⁾ Askøen 1, Aarstad 5, Sund 1, Austevold 1. ⁹⁾ Hammer 2, Haus 1, Hosanger 1, Bruvik 4. ¹⁰⁾ Herlø 2, Alversund 4. ¹¹⁾ Lindaas 1, Masfjorden 1.

XIII. Bergens By.

	Flade-indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.
Bergens By.....	13,55	52 803	¹⁾ 41	10	34

¹⁾ Desuden er Distrikstlægerne i nordre Midthordland og Alversund bosatte i Bergen.

Sundhedstilstanden var mindre god, hvortil især bidrog den i Aarets første 4 Maaneder herskende udbredte Mæslingeepidemi samt i Aarets sidste Kvartal nogen Tyfoidfeber og Skarlagensfeber. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomme (12875) var større end, saavidt vides, i noget foregaaende Aar. Ligesaa er Antallet af Dødsfald af epidemisk Sygdom (455) langt større end nogensinde tidligere; Gjennemsnitstallet for Tiaaret 1881—90 var 264.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1260 eller 22,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (56 600). Aaret forud udgjorde den 16,9 pro mille. Dette ugunstige Forhold skyldtes væsentlig den ved Mæslinger og deres Følgesygdomme fremkaldte store Dødelighed i de to yngste Aldersklasser. Af de til Sundhedskommissionen anmeldte 1257 Dødsfald var 67 udenbys. — De anmeldte Dødsfalds Fordeling paa Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

	Aaret.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Dødsfald paa Grund af Sygdom blandt Byens Indvaanere	1170	130	170	161	129	80	72	84	67	70	60	58	89
Udenbys døde paa de spedalske Hospitaler	31	5	3	1	2	-	6	3	3	3	-	-	5
Udenbys døde paa Sygehuse	21	2	1	2	-	1	-	3	3	5	3	-	1
— « « Sindssygeasyler	15	-	-	1	1	3	1	4	1	-	1	1	2
Ulykkestilfælde	17	2	3	1	-	2	1	-	3	2	1	1	1
Selv mord	3	-	-	-	1	-	-	-	1	-	1	-	-
Samtlige anmeldte Dødsfald	1257	139	177	166	133	86	80	94	78	80	66	60	98

Anmærkning: Dødsårsagerne for udenbys Døde paa Sygehuse og Sindssygeasyler var: Lungeatelectase 1, Apoplexi 1, Arthrocace 1, Kræft 2, Hjernerystelse 1, Difteri 2, Lungebetændelse 2, Lungeemboli 1, senil Gangræn 1, kronisk Hjernevattersot 1, Insani 3, Lungetuberkulose 8, tuberkuløs Hjernebetændelse 1, Morbus Brightii 1, Psoriasis 1, kronisk Peritonit 2, Syfilis 2, Tumor abdominis 1, organisk Hjertefeil 1, Paralyse 1.

Den procentvise Dødelighed inden de forskjellige Aldersklasser vil sees af følgende Tabel:

Sum.	0—1	1—5	5—10	10—15	15—20	20—30	30—40	40—50	50—60	60—70	70—80	80—90	90—100
1257	299	254	70	18	38	77	89	77	87	93	94	51	10
i pCt.	23,7	20,2	5,5	1,4	3,02	6,1	7,08	6,1	6,9	7,3	7,39	4,04	0,79

641 under 15 Aar = 51 pCt. 616 over 15 Aar = 49 pCt.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Side 145 Tabel, sammendragen efter de fra Lægerne og Sygehusene indkomne Maanedslister.

Af **Tyfoidefeber** anmeldtes ialt 121 Tilfælde, hvoraf 8 dødelige fra 84 Steder; paa 72 af disse forekom kun 1 Tilfælde, paa de andre fra 2 til 5 Tilfælde paa et Sted, deriblandt 5 af Betjeningen paa Sygehuset. Smittestoffet synes at have været noksaa virulent. Hvor flere Tilfælde forekom i samme Hus, optraadte Sygdommen oftest samtidig. Over $\frac{3}{4}$ af Tilfældene forekom i sidste Kvartal, hvilket formentlig skyldes den tørre, varme Sommer og det milde Veir i Slutten af Aaret uden ordentlig Skylleregn fra 28de August til 25de December. Udvikling af putride Gasarter i Kloakerne har i denne Tid sikkerlig været be-

I Bergens By anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgiven for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidfieber	121	8	121	6	1	4	2	5	2	4	7	7	20	22	41
Barselfeber	4	3	4	1	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Vandkopper	211	-	211	16	21	13	13	11	12	11	-	10	26	43	35
Skarlagensfeber	107	4	107	3	7	3	7	1	3	7	6	15	15	22	18
Røde Hunde	3	-	3	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	2834	117	2834	758	1135	565	248	83	28	5	3	7	2	-	-
Rosen	125	3	125	11	11	6	9	13	15	6	2	6	12	23	11
Kighoste	1196	71	1196	239	265	140	80	59	59	36	37	47	53	96	85
Difteri	53	9	53	8	2	3	3	2	1	-	5	9	9	6	5
Strubehoste	5	1	5	-	2	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
Kusma	135	-	135	9	13	17	8	6	3	2	1	2	11	19	44
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3612	96	3612	500	579	455	362	199	162	93	91	172	259	362	378
Katarralsk og follikulær An- gina	1269	-	1269	124	105	128	92	85	68	34	28	95	160	176	174
Influenza	796	8	796	631	112	7	4	-	-	-	-	2	1	10	29
Lungebetændelse	640	64	640	106	123	93	73	45	28	25	6	24	25	46	46
Pleurit	223	6	223	26	23	19	22	15	13	7	7	16	22	29	24
Gigtfeber	233	5	233	27	25	16	25	21	25	9	7	17	14	22	25
Koldfeber	4	-	4	-	-	1	-	-	-	-	-	-	1	1	1
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1304	60	1304	77	116	71	61	65	111	174	178	128	107	147	69
Tilsammen	12875	455	12875	2542	2540	1542	1010	610	533	413	378	559	739	1024	985

tydelig, og da den overveiende Mængde af Vaaningshusene er uden Vandlaas, har Indstrømningen uhindret gaaet for sig og afgivet Prædisposition for Sygdommen. Efter stærke Regnfald i December og strax efter indtrædende stærk Frost sank Tilfældenes Antal fra 41 i December til 5 i paafølgende Januar Maaned. 3 Tilfælde vides dog at hidrøre fra Smitte ved Melk fra en Gaard i Byens Nærhed.

Vandkopper optraadte hyppig, navnlig i sidste Kvartal.

Skarlagensfeber er anmeldt med 107 Tilfælde og 4 Dødsfald fra til sammen 81 Steder, 56 beliggende til grusfyldt og 25 til brolagt Gade; 61 Gange med 1 enkelt Tilfælde, forøvrigt med flere, indtil 4 Tilfælde i samme Hus. Halvparten af Tilfældene forekom i sidste Kvartal.

Mæslinger, hvoraf der allerede i December 1893 var indtruffet 53 Tilfælde, optraadte epidemisk i Aarets 4 første Maaneder med Kulmination i Februar. Der opføres ialt 2834 Tilfælde, 48,8 pro mille Angrebne af Byens Befolkning og 117 Dødsfald; Mortalitetsprocenten var saaledes 4,12.

Kighoste viste ogsaa en stærk Udbredning, særlig i Aarets første Maaneder. Der blev ialt anmeldt 1196 Tilfælde med 71 Dødsfald.

Difteri sees opført med 53 Tilfælde og 9 Dødsfald; Mortalitetsprocenten (17,0) noget lavere end Aaret forud (23,5). Sygdommen anmeldtes fra 34 Steder, hvoraf fra 27 med 1 Tilfælde.

Fordelingen af Tyfoidfieber, Skarlagensfeber og Difteri paa Kredsene inden Byen sees af følgende Tabel:

Kredse ¹⁾	I	II	III	IV	V	VI	Sum	Desuden		Behandlet	
								i Hav- nen.	uden- bys.	paa Syge- hus.	i Hjem- met.
Tyfoidfieber	24	21	23	10	30	-	108 (1,86 p. m.)	3	10	97	24
Skarlagensfeber	16	41	12	9	23	6	107 (1,84 p. m.)	-	-	27	80
Difteri	10	11	10	4	11	-	46 (0,8 p. m.)	-	7	36	17
Sum	50	73	45	23	64	6	261	3	17	160	121
Angrebne pro mille . .	5,4	5,5	5,6	2,4	4,2	1,9	4,5	-	-	-	-

¹⁾ Angaaende Kredsinddelingen henvises til den trykte Medicinalberetning for 1890 Pag. 283 og 284. Af Oversigten fremgaar, at de vestlige Bydele væsentlig har været angrebne, og at den i sanitær Henseende heldigst stillede Kreds forholdsvis har havt de fleste Tilfælde.

Af akut **Katarr i Luftveiene** og **Bronkit** anmeldtes noget færre Tilfælde end foregaaende Aar, nemlig 3612 med 96 (2,5 pCt.) Dødsfald, hvoraf mange antages indtraadte efter foregaaende Mæslinger.

Ogsaa af **Influenza**, der var optraadt epidemisk i Slutningen af 1893, iagttoges adskillig færre Tilfælde (796), end Aaret forud; i Februar kunde allerede Epidemien betragtes som ophørt; der opføres 8 Dødsfald.

Antallet af anmeldte Tilfælde af **Lungebetændelse** (640) var noget større end foregaaende Aar, Dødelighedsprocenten var lidt mindre, 10 pCt. mod 12,3 pCt. Aaret forud.

Akut Diarré og **Enterit** samt **indenlandsk Kolera** opføres med 1304 Tilfælde og tilsammen 60 Dødsfald.

Veneriske Sygdomme. Disse Sygdommes Optræden i Maanederne sees af nedenstaaende Tabel:

Sygdom.	Tilsammen.	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
Chanker og Syfilis. . . .	129	14	10	10	5	10	12	6	8	16	12	13	13
Gonorré og Uretrit . . .	344	33	23	16	27	33	27	23	17	28	35	28	54

Af Syfilis er ialt opgivet 4 Dødsfald, deraf 1 hos et Barn under 1 Aar.

De veneriske Sygdomme synes at have været i Aftagende; behandlede Tilfælde i Aarene 1890—1894 sees af følgende Tabel:

Aar.	Syfilis.						Gonorré (Uretrit).						Tilsammen.		
	Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Paa Sygehus.			Udenfor Sygehus.			Veneriske Sygdomme.	Syfilis.	Gonorré.
	Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf		Behandlede.	Deraf				
		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.		Md.	Kv.			
1894.	21	13	8	108	89	19	52	14	38	292	268	24	473	129	344
1893.	24	11	13	126	108	18	49	16	33	326	308	18	525	150	375
1892.	68	36	32	153	127	26	19	6	13	328	310	18	568	221	347
1891.	35	10	25	109	93	16	32	8	24	313	292	11	489	144	345
1890.	22	10	12	119	93	26	47	11	36	310	298	12	498	141	357

De anmeldte Tilfælde af Chanker og sekundær Syfilis stiller sig saaledes for nedenstaaende Aarrække, beregnet for hvert 10 000 Indvaanere (Middelfolke-mængden 56 600):

1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894
24	28	49	43	29	19	21,2	23,1	30,8	28,1	26,9	27,1	40,2	26,8	22,8
34,6					24,4					28,8				

Til en Tabel, omfattende de af Lægerne behandlede Tilfælde af væsentlig kroniske Sygdomme, savnes for Bergens Vedkommende tilstrækkeligt Materiale,

da Flerheden af Lægerne der ligesom i andre større Byer kun meddele Opgaver over epidemiske Sygdomstilfælde til Stadsfysikatet.

Af **Lungetuberkulose** er ialt opgivet 215 Dødsfald eller 17,5 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 27,7 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme.

Samtlige i Byen indtrufne Dødsfald af Lungetuberkulose beregnet for hver 10 000 Indvaanere (Middelfolkemængde efter Stadsfysikus's Opgave ca. 58 000) stiller sig saaledes for nedenstaaende Aar:

1880	1881	1882	1883	1884	1885	1886	1887	1888	1889	1890	1891	1892	1893	1894
25,6	29,3	33,6	28,9	33,1	28,7	30,8	24,4	30,6	30,2	31,5	33,9	30,9	32,9	37,1
30,1					28,9					33,3				

I Kvartalerne udenfor Nykirken var fremdeles Dødeligheden af Tuberkulose paaafaldende stor. Dette gjentager sig regelmæssig Aar for Aar og er ikke tilfældigt. Det beror paa mislige hygieniske Forhold, — for stor baade Bebyggelses- og Beboelsestæthed.

Af **obstetriciske Operationer** udførtes 136, hvoraf 12 paa Fødselsstiftelsen. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 149. Paa Fødselsstiftelsen indkom 112 Kvinder, 4 laa tilbage fra 1893. Antallet af Fødende var 116; af de Indkomne var 85 gifte og 27 ugifte. Liggedagenes Antal var 1491, af hvilke 79 falder paa de 4 Tilbageliggende fra 1893. Sundhedstilstanden maa i det Hele betegnes som god. Overliggedagenes Antal var 177, hvoraf kun 130 var foranlediget ved Tilfælde i Puerperiet. En alvorlig Puerperalinfektion opstod 7de Dag hos en Førstefødende, der havde, angivelig ved rette Tid, født et stærkt macereret Foster med stinkende Frugtvand. Under en ubetydelig Ømhed af Underlivet, der ikke var udspændt, steg Temperaturen til 40,8⁰ og Pulsen til 144. — Af de 116 Mødre fødtes 118 Børn, idet der 2 Gange fødtes Tvillinger.

Fosterleierne opgives i 112 Tilfælde at have været:

1ste Isseleie	64
2det —	40
1ste Sædeleie	2
1ste dobbelte Fødsel	1
2den enkelte	1.

Ved de 2 Tvillingfødslar bød det ene Par Tvillinger sig i Bækkenendeleie; af det 2det Par laa første i Isseleie, den anden i Kropsleie.

Ved den til Stiftelsen knyttede **Jordemoderskole** udexamineredes 15 Elever, deraf var fra Stavanger Amt 1, søndre Bergenhus Amt 3, nordre Bergenhus Amt 4, Romsdals Amt 1 og Nordlands Amt 6.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 150.

Der bliver saaledes et Overskud af 616 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 67,2.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 4 Kvinder paa Barselseng. Lægerne har opgivet Dødsårsag for 12 Kvinder, af hvilke 3 døde af Barselfeber, 2 af Barselkrampe, 2 af Emboli, 1 af Livmoderbristning, 1 af Mani, 1 af Pyæmi, 1 af Uræmi og 1 af extrauterint Svangerskab.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Udtrækning ved Bækken- endeleie.		Partus præmaturus artificialis.			Accouche- ment forcé.		Efter- byrds- operation.	Keisersnit.	
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.	Børn.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	df.	død.	lev.	lev.	død.	lev.
Paa Fødselstiftelsen.																
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	3	¹⁾ 4	-	1	1	-	1	²⁾ 2	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	1	1	-	-	-	-	-	2	³⁾ 3	-	-	-	-	-	-
Tilsammen:	5	5	1	1	1	-	1	2	2	3	-	-	-	-	-	-
Udenfor Fødselstiftelsen.																
Utilstrækkelige eller smerte- fulde Veer	64	60	4	-	-	-	9	9	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	3	3	-	1	1	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	1	-	⁵⁾ 1	1
Isseleie med Panden fortil.....	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pandeleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	2	1	1	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie.....	-	-	-	13	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse eller Blødning.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	12	-	-
Tilsammen:	81	76	5	19	15	4	9	9	1	-	1	1	1	12	1	1
Ialt i Bergen:	86	81	6	20	16	4	10	11	3	3	1	1	1	12	1	1
		87			20					4						

¹⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel. 1ste Tvilling ved Tang, 2den ved Vending, hvor Udfaldet for Moderen er anført. ²⁾ Tvillingfødsel. ³⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel. ⁴⁾ Ruptura uteri. ⁵⁾ Barselkrampe.

Fødte og Døde.

Lægedistrikt.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel-seng.	ved ulykke-lige Hændelser.	ved Selv-mord.
Bergens By	1876	59	1260	325	16	4	17	3

Angaaende **Dødsaaarsagerne** ved de i Byen indtrufne **Dødsfald** henvises til Tabel Side 152 o. fl.

De **hyppigste Dødsaaarsager** var: Lungetuberkulose 215, Mæslinger 117, akut Bronkit 96, Kighoste 71, Lungebetændelse 64, akut Diarré og indenlandsk Kolera tilsammen 60, tuberkulose Betændelser 57, Kræft 46, organisk Hjertesygdom 46, Alderdomssvaghed 45.

Veirliget. De klimatiske Forhold sees af Tabel Side 151 udarbejdet efter Lungegaardshospitalets meteorologiske Iagttagelser.

Hygieniske Forhold. Ombygningen af den gamle Bazar til en tidsmæssig Kjødbazar, er det væsentligste Fremskridt i hygienisk Henseende. Markedspladsen for Handel med død Fisk er desværre i samme daarlige Forfatning som før, trods gjentagne, indtrængende Forestillinger til Kommunestyret om at faa den bragt i tidsmæssig Stand. — Ifølge Stadsingeniørkontorets Opgivende er i Aarets Løb anlagt 812 m. nye Rørkloaker og omlagt 297 m. De offentlige Kloaker havde ved Aarets Udgang en samlet Længde af 42 303 løbende Meter, hvoraf 11 003 var Tørmur, Resten Rørledninger.

Sygehuse. Foruden Fødselsstiftelsen, Epidemilazaretet og Newengaardens Sindssygeasyl findes et kommunalt Sygehus, der er bleven forsynet med en Barakbygning paa 24 Senge. Under Tyfusepidemien blev ogsaa den Døckerske Barak opsat og belagt, og i December blev det desuden nødvendigt at afstaa nogle Værelser i Epidemilazaretet til Tyfuspatienter. Forøvrigt har Lazaretet staaet ledigt. — Af andre Sygehuse ligger inden Byens Grændser Rosenbergs private Sindssygeasyl, Lungegaardshospitalet, Pleiestiftelsen No. 1 og St. Jørgens Hospital, de 3 sidstnævnte for Spedalske. Paa Bergens private Klinik behandledes 297 Patienter, hvoraf 10 var tilbageliggende fra 1893. Antallet af Forpleiningsdage udgjorde 4813.

Badeindretninger. Om Søgningen til Sygehusets Badeindretning henvises til Tabel Side 156. I Wieseners Folkebad er leveret 28 861 Bad. — Af Søbadeanstalter findes foruden Militærets, en offentlig og to Private, der har været flittig benyttede.

Om Byens **Apothek** se den almindelige Beretning.

Oversigt over meteorologiske Observationer i Bergen 1894.

	Barometerstand i Millimeter.					Luftens Temperatur i Grader C.					Vindens overveiende Retning har under nedenstaaende Antal Dage været:										Regn- mængde i Milli- meter.
	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	Middel.	Høiest.	Dag.	Lavest.	Dag.	N	NO	O	SO	S	SV	V	NV	Stille		
Januar	752,9	783,5	3	727,7	27	1,5	11,3	12	÷ 9,1	5	10	1	-	7	44	9	1	1	20	184,0	
Februar	750,0	776,4	18	717,2	12	2,0	6,7	5	÷ 9,1	17	10	1	-	4	32	19	6	5	7	202,5	
Marts	755,1	774,8	23	722,8	13	4,8	15,1	31	÷ 1,0	7	6	2	2	7	52	7	3	4	10	162,3	
April	762,1	772,1	5	750,9	27	8,8	17,3	9	0,9	22	12	-	2	10	28	7	7	13	11	45,7	
Mai	758,3	772,0	24	739,5	4	8,5	16,7	1	÷ 0,2	21	35	1	5	9	12	5	9	14	3	91,7	
Juni	758,6	770,4	30	749,2	11	12,8	24,5	30	5,3	2	26	2	-	2	8	6	13	32	1	27,7	
Juli	756,6	769,7	1	735,2	12	17,4	27,3	1	9,9	22	26	-	1	3	15	5	9	31	3	63,9	
August	753,4	763,7	25	741,3	15	13,6	21,1	1	8,3	27	19	1	-	8	28	12	6	12	7	202,3	
September . . .	762,9	774,8	30	752,0	7	9,9	16,1	8	2,5	30	38	4	2	2	9	5	5	14	11	77,4	
Oktober	759,8	775,2	1	726,1	25	4,7	12,7	4	÷ 3,6	23	20	2	1	11	29	10	6	5	9	141,3	
November . . .	755,9	777,8	25	731,6	14	7,1	10,9	3	÷ 1,0	25	7	1	2	7	61	5	2	1	4	294,8	
December . . .	753,6	768,4	2	721,0	29	3,5	9,1	13	÷ 5,6	17	13	3	-	14	44	6	1	6	6	278,0	
Hele Aaret . .	756,6	783,5	³ / ₁	717,2	¹² / ₂	7,9	27,3	¹ / ₇	÷ 9,1	⁵ / ₁	222	18	15	84	362	96	68	138	92	1771,6	

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Alcoholismus	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Anæmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Aneurysma aortæ	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membranacea (Croup)	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Apoplexia cerebri	29	12	17	1	-	-	-	-	-	-	-
Arthritis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrocace	5	4	1	-	-	-	-	-	1	1	-
Asthma	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	18	12	6	11	6	1	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	96	43	53	25	30	17	19	-	1	-	-
— chronica	21	10	11	-	-	1	-	-	-	-	-
Cancer	46	18	28	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	4	3	1	-	-	-	-	1	1	1	-
Cholera nostras	10	4	6	2	5	2	1	-	-	-	-
Combustio	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Commotio cerebri	3	3	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Contusio	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum	39	17	22	13	17	4	4	-	1	-	-
Cystitis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Debilitas congenita	20	14	6	14	6	-	-	-	-	-	-
— senilis	45	15	30	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	50	30	20	24	14	4	3	1	1	-	-
— chronica	3	2	1	1	1	1	-	-	-	-	-
Diphtheria	9	8	1	-	-	3	1	4	-	-	-
Epilepsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Febris rheumatica	5	3	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— typhoidea	8	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-
Fractura	4	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gangraena, Decubitus	8	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Gastritis acuta	2	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-
— chronica	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia interna	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— ventriculi	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-
Hydrops	2	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-
Influenza	8	4	4	-	1	1	-	-	-	-	-
Insania	13	10	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Lepra	31	16	15	-	-	-	-	-	-	-	-
Lithiasis	2	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Meningitis	19	7	12	4	1	-	5	2	3	1	2
— tuberculosa	46	20	26	1	4	13	13	5	8	-	1

[illegible]

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Mening. spin., Myelitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Morbilli	117	57	60	14	19	40	37	3	4	-	-
Morbus cutis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
— ovarii	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— viarum urinifer	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morb. Brightii	23	11	12	-	-	-	1	1	1	-	-
Obstructio alvi, Ileus	4	1	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Oedema pulmonum	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Paralysis	12	8	4	1	-	-	1	-	-	-	-
Pemphigus	1	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-
Peritonitis	13	6	7	1	1	-	-	-	-	-	-
Phlegmone, Abscessus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	6	1	5	-	-	-	1	-	1	-	-
Pneumonia	64	29	35	16	14	2	9	-	1	-	1
In Puerperio:											
Eclampsia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	2	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Febris puerperalis	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Graviditas extrauterina	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Mania puerperalis	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Ruptura uteri	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Uræmia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pyæmia	9	5	4	1	1	-	1	-	-	-	-
Rachitis	12	9	3	4	2	5	1	-	-	-	-
Scarlatina	4	1	3	-	-	1	2	-	1	-	-
Scrophulosis	3	2	1	1	-	-	-	-	1	-	-
Syphilis	4	2	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Tetanus	1	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	215	110	105	-	4	9	6	6	4	2	6
— alior. organ.	11	4	7	-	1	-	1	2	3	1	1
Tussis convulsiva	71	29	42	10	16	16	24	3	2	-	-
Uræmia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Veneficium	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia conformationis	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
— org. abdominis	6	2	4	-	-	-	-	-	-	-	-
— « cerebri	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
— « cordis	46	28	18	1	-	-	-	-	1	-	-
— « ventr. & can.int.	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causæ aliæ	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Sum	1230	610	620	148	145	122	131	31	36	6	11
Submersio	5	4	1	-	-	-	-	2	-	-	-
Suffocatio	4	3	1	-	-	1	-	1	-	-	-
Suicidium	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Causa mortis ignota	15	8	7	2	4	-	-	-	-	1	-
Sum	1257	628	629	150	149	123	131	34	36	7	11

15—20 Aar.		20—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-
1	-	-	-	2	3	2	1	2	2	2	3	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	2	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	2	2	2	1	1	-	-	-
-	1	2	1	1	1	1	2	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	2	-	1	5	2	1	3	2	-	3	2	-	1	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	2	1	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
8	12	28	19	17	23	13	14	14	7	8	6	4	4	1	-	-	-
-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	1	1	-	2	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	1	-	1	-	1	-	-	-
2	2	-	-	1	1	6	-	6	6	5	5	4	3	3	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19	17	40	34	37	47	44	31	51	36	45	44	41	53	24	27	2	8
-	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	1	2	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-
19	19	43	34	40	49	46	31	51	36	48	45	41	53	24	27	2	8

• Antallet af Bade, tagne i Sygehusets Badeanstalt.

Af	Karbad.		Romer- bad.	Damp- bad.	Styrte- bad.	Vaadt Lagen.
	Ferskt Vand.	Søvand.				
Folk fra Byen	8469	1064	372	1190	7477	.
Sygehusets Patienter	2471	-	-	177	438	28
Tilsammen	10490	1064	372	1367	7915	28

Fattigsygepleien. Af Bylægerne er for Fattigvæsenets Regning behandlet i de Syges Hjem af nye Tilfælde i Aarets Løb:

		Gutter.	Piger.	Mænd.	Kvinder.
i 1ste Distrikt	468 =	94	127	62	185
i 2det Do.	411 =	76	84	70	181
i 3die Do.	401 =	45	60	69	227
i 4de Do.	1150 =	215	275	202	458
Tilsammen	2430 =	430	546	403	1151
		476 Børn.		1454 Voxne.	

		Mkj.	Kvkj.
I Sygehuset behandlede for Fattigvæsenets Regning	312 =	140	172
I Sindssygeasylet	146 =	74	72
Sindssyge i privat Forpleining	61 =	34	27
I Arbejdsanstalten	129 =	66	63
I Kuranstalten for veneriske Kvinder	31 =	—	31
Tilsammen	679 =	314	365

Ved den offentlige **Vakination** vaccineredes 428, privat 37, tilsammen 465, hvorhos 17 er revakcinerede. Til Distriktslæger og Hjelpevaccinatorer er forsendt 233 Rør Vakcinelymfe.

Af **retsmedicinske Forretninger** er udført 4 Ligskeer.

Sundhedskommissionen afholdt ialt 20 Møder, hvori bl. a. er vedtaget Forslag til nye Sundhedsforskrifter for Byen.

I **Kvarantænekommissionen** kan intet Møde sees at være afholdt.

Kjødkontrollen. Aaret 1894 var for Bergen et Mærkeaar med Hensyn til Forhandlingen af animalske Levnetsmidler, idet den lovbestemte Kjødkontrol da traadte i Virksomhed, og man ved den tidsmæssige Indredning af Byens Bazarbygning gjorde det første nødvendige Skridt mod en renlig og tidsmæssig Forhandlingsmaade. — Der blev i 1894 foretaget 49 868 Undersøgelser. Tabel Side 157 viser Klassificeringen af det i Aarets Løb udtagne Kjød fordelt over de forskjellige Maaneder. De væsentlige Aarsager som foranledigede Kjødets Klassifikation sees af Tabel Side 158. — Det vil sees, at Tuberkulosen spiller en forholdsvis ringe Rolle, idet den kun er fundet hos 7 Dyr. Sandsynligvis kommer dog vel kun en Del af de for tuberkuløse Lidelser slagtede Dyr Kontrollen for Øie, idet Kjødet vel enten beholdes hjemme eller nedsaltes. De faa tuberkuløse af de til Bergen indførte levende Dyr viser dog, at Tuberkulosen i Bergens Oplandsdistrikter maa ansees som meget sjældent forekommende. — Behandlingen af det landslagtede Kjød lader i mange Henseender meget tilbage at

Kjødkvantum paastemplet 2den Klasse og konfiskeret.

Maaned	Stemplet 2den Kl.					Konfiskeret.						
	Oxe.	Spædkalv.	Svin.	Faar.	Buk.	Hest.	Oxe.	Spædkalv.	Gjødkalv.	Svin.	Faar.	Organer.
Januar	80,2	1018,6	23,0	63,7	-	-	268,0	168,0	-	-	16,7	409,3
Februar	93,0	888,1	-	-	-	193,4	163,4	67,0	-	-	-	955,2
Marts	87,5	1111,9	-	-	-	-	75,4	327,9	-	-	-	1294,2
April	13,2	412,5	-	-	-	-	234,2	282,6	-	45,2	-	930,1
Mai	65,5	327,9	-	-	5,8	158,8	38,8	96,9	-	-	-	954,9
Juni	27,7	280,0	-	-	-	-	137,1	35,5	-	-	-	1005,0
Juli	-	318,7	-	-	-	-	420,7	43,2	-	83,5	-	1291,3
August	-	312,2	-	-	-	116,0	208,2	-	-	-	3,0	1749,6
September	-	615,9	-	-	-	-	149,1	92,0	-	37,7	-	1732,8
Oktober	-	885,1	-	-	-	-	260,8	123,1	-	-	6,2	1482,2
November	173,5	988,0	-	-	-	145,0	71,2	103,4	-	-	26,3	1460,7
December	93,0	741,3	-	-	-	-	17,4	75,4	13,5	28,5	-	1533,3
Tilsammen	633,6	7898,2	23,0	63,7	5,8	613,2	2104,3	415,0	13,5	194,9	52,2	14808,6

Negtet Stempling er i Kg.: Oxen 3074,4, Hest 175,0, Spædkalv 3095,8, Svin 2114,0, Faar 611,3 og Buk 35,5.

Væsentligste Sygdomme, der har foranlediget Kjødets Konfiskation
og Klassifikation.

	Stemplet 2den Kl.								Konfiskeret.									
	Oxe.		Spæd- kalv.		Svin.		Faar.		Hest.		Oxe.		Spæd- kalv.		Svin.		Faar.	
	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.	Helt.	Delvis.
Pyæmi.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Knuderosen.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Karcinom.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Hæmoglobinuri.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-
Peritonit.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Traumatisk Pericardit.....	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Flebit.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tarmkatarr.....	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kalvningsfeber.....	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Kolik.....	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mastit.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Ødemer.....	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-
Forskjellige Betændelser.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-
Ondartet Katarralfeber.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tuberkulose.....	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	3	4	-	-	-	1	-	-
Kakektisk.....	3	-	6	-	1	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Kollaberet.....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	18	-	-	1	-	-
Fordrivning (Gangspær).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-
Kontusioner.....	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	29	1	-	1	-	1	-
Bedærvet.....	-	-	16	-	-	-	-	-	3	-	-	19	77	1	-	1	2	2
Slet behandlet.....	1	-	51	-	-	-	3	-	-	-	-	-	9	-	1	-	-	-
Henlagt med Indvoldene.....	-	-	632	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	-	-
Knæled (betændte).....	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	91	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	8	3	705	1	1	-	3	-	7	1	12	160	117	3	3	3	3	3

ønske, men det er dog utvivlsomt, at Kontrollen har medført en betydelig Forandring til det bedre. — Kjødsalgsssteder, ialt 899, har været underkastet et jævnlgt Tilsyn. (Lindholm).

Melkeundersøgelser har været fortsat og jævnlig Kontrol ført med Melkeudsalgsstederne ca. 239, der alle er undersøgt tilligemed den forhandlede Melk.

Mere detaljerede Oplysninger om Sundhedsforholdene i Bergen i 1894 findes i medicinsk Revue, 12te Aargang 1895, hvor Medicinalberetning for Bergens Stadsfysikat er indtaget.

Renovationsvæsenet. Ved Aarets Begyndelse udførtes Renovation fra 3946 Huse med 9640 Privetkagger. I Aarets Løb er opført og tillagt Renovationsvæsenet 61 nye Huse, 6, der tidligere har benyttet Vandkloset med Afløb til Vaagen, og 2 Huse, hvis Beboere selv har besørgt Renovationen bortført. Privetkaggerne er forøget med 381. Ved Aarets Udgang bortførtes Renovation fra 4015 Huse med 10021 Privetkagger. — Der ombyttes og bortføres nu hver

Dag 835 Kagger i reglementeret Tur. Udenfor Reglementeret er i Aarets Løb bortført 3437 Kagger; deraf er ca. Halvdelen fra Byens offentlige Priveter, hvori Ombytning sker hver Dag. Metalkagger, til Brug hvor smitsom Sygdom behandles i Hjemmet, er efter Stadsfysikus's Ordre anvendt i 18 Huse. Desinficering af Priveterne sker daglig i 3 af Byens 12 Renovationsdistrikter. Som Desinfektionsmiddel er hovedsagelig anvendt tør Myrjord, tildels med nogen Tilsætning af Melkalk. Til dette Brug er i Aarets Løb anvendt ca. 8000 Hl. Myrjord. — Dagrenovationen (Affald fra Husholdningen) er daglig bortført i saadan Udstrækning, at der fra hvert Hus kan leveres Affald 2 Gange i Ugen. Af Husholdningsaffald og Feieskarn er i Aarets Løb bortført 122 600 Hl. mod forrige Aar 109 000 Hl. Forøgelsen har saaledes udgjort 13 600 Hl. — Fra 1 250 Kloakkasser, der er renset og tilset 13 350 Gange, er bortført ca. 830 Hl. Grus og Slam.

VIV. Nordre Bergenhus Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		18472,48	87 839	16	63	52
1. Lærdal		3 617,04	6 729	1	4	5
	Lærdal	583,66	2 328	1	1	1
	Borgund	569,13	833	-	-	-
	Aardal	994,00	1 341	-	1	1
	Aurland	1 455,95	2 166	-	2	2
	Af Leikanger: Gaardene Frønningen og Tingestad af Fres- vik Sogn	13,70	61	-	-	1
2. Lyster		2 225,14	5 293	1	4	4
	Lyster	1 559,87	3 257	1	2	2
	Jostedalen	529,20	907	-	1	1
	Af Hafslo: Joranger Sogn		450	-	1	1
	Fet —		352	-	-	-
	samt af Solvorn Sogn Gaarden ytre Kroken og det tidligere Urnes Sogn	136,08	327	-	-	-

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
3. Sogndal		887,33	5 224	1	3	2
	Sogndal	440,66	3 567	1	1	1
	Af Hafslo:					
	Hafslo Sogn	446,67	1 279	-	1	1
	Solvorn (undtagen					
	Gaarden ytre Kroken					
	og det tidligere Urnes		378	-	-	-
	Sogn)					
4. Vik		1 792,24	8 324	3	9	5
	Leikanger (med Undta- gelse af det, som til- hører Lærdals Di- strikt)	451,43	2 429	1	Uopgivet.	2
	Balestrand	626,15	2 272	1		2
	Vik	714,66	3 623	1		1
5. Gulen		883,37	6 798	1	5	4
	Gulen	416,64	3 232	1	Uopgivet.	1
	Sulen	213,25	1 929	-		1
	Brekke Sogn af Lavik og Brekke	188,28	1 053	-		1
	Bø Sogn af Hyllestad .	65,20	584	-		1
6. Kirkebø		1 464,67	6 664	1	5	4
	Kirkebø	666,99	1 718	1	2	1
	Lavik Sogn af Lavik og Brekke	236,94	1 178	-	1	1
	Indre Holmedal	560,74	3 768	-	2	2
7. Ytre Søndfjord ..		879,18	8 458	1	7	4
	Hyllestad (undtagen Bø Sogn)	195,55	1 924	-	2	1
	Askvold	178,27	2 688	-	2	2
	Ytre Holmedal	505,36	3 846	-	3	1
8. Indre Søndfjord ..		1 540,55	8 262	1	4	5
	Jølster	652,64	2 827	-	2	2
	Førde	887,91	5 435	1	2	3
9. Kinn		1 160,17	8 691	2	6	5
	Florø, Ladested	0,72	674	2	2	1
	Kinn	687,05	4 676	-	1	2
	Bremanger	347,24	2 154	-	2	1
	Vevring	125,16	1 187	-	1	1
10. Ytre Nordfjord ..		566,83	6 611	1	4	4
	Selje	322,19	4 845	1	3	3
	Rugsund Sogn af Da- viken	244,64	1 766	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
11. Nordfjordeidet		662,23	4 515	1	3	2
	Eid	252,40	3 105	1	2	1
	Daviken (undtagen Rug- sund Sogn)	409,88	1 410	-	1	1
12. Gloppen		1 031,89	5 017	1	3	3
	Gloppen	673,03	3 042	-	2	2
	Breim	358,86	1 975	-	1	1
13. Indviken		1 761,83	7 253	1	6	5
	Hornindalen	370,32	1 648	-	1	1
	Indviken	502,31	2 991	1	2	2
	Stryn	889,20	2 614	-	3	2

Sundhedstilstanden karakteriseres forskjellig, men synes i det Hele at have været nogenlunde tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme optraadte Kighoste, Mæslinger og Influenza almindeligere end i 1893 (det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde (3 230) er større end i de nærmest foregaaende Aar, men mindre end i 1889 og 1882).

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1253 eller 14,3 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (87 700). I 1893 var den kun 12,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes en efter Lægernes Opgaver sammendragen Tabel (se Side 162 og 163).

Af **Tyfoidfieber** er anmeldt 59 Tilfælde mod 115 i 1893. I Lyster Distrikt, der i aarevis havde været forskaanet for Sygdommen, optraadte den i Slutningen af Aaret paa indre Hafslo; Smitten er muligens kommen fra ytre Hafslo af Sogndals Distrikt, hvor der periodevis har været Tyfoidfieber i det sidste; da Lægen fik Kundskab om Sygdommens Optraeden, var den fra samme Gaard allerede spredt til flere Steder. Ved Aarets Udgang var den lille Epidemi, der forløb godartet (10 Tilfælde uden Dødsfald), ophørt. I Gulens Distrikt forekom 10 Tilfælde med 1 Dødsfald; 3 af Tilfældene optraadte samtidig i Januar paa Øen Gaasvær i Sulen; 3 andre Tilfælde var i samme Hus i Brekke Sogn, Resten optraadte i Gulen enkeltvis og tilsyneladende uden Forbindelse. — I ytre Søndfjord forekom i September samtidig 2 Tilfælde paa Gaarden Lervaa i Askvold; begge de Angrebne havde nylig været en Tur i Bergen og er sandsynlig blevet smittet der. — I ytre Nordfjord optraadte en begrændset Epidemi med Udgangspunkt i et Hus, hvor Tyfoidfieber gennem en Aarrække gjen-tagende er dukket op. Huset ligger lige ved Munden af en Elv, der kommer fra et lidet Tjern ope i Fjeldet. Elven har et kort og brat Løb over glat Fjeld, og først de sidste 15 à 20 Meter et fladere Leie. I den nederste Trediedel af Elveløbet benyttes Vandet til alskens Husbrug. Tjernet er grundt med Mørebund og næsten helt overgroet med Vandplanter; i den tørre Sommer laa indtil en

I Nordre Bergenhus Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

162

Nordre Bergenhus Amt. 1894.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1		2			
	Tilfælde.	Dødsfald.														Lærdal.	Lyster.				
																		Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	59	6	58	6	5	3	1	2	1	-	5	9	11	10	5	-	-	10	-		
Cerebrospinalmeningit	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-		
Barselfeber	29	14	21	2	1	-	3	5	4	1	-	-	-	4	1	6	1	1	1		
Vandkopper	14	-	14	-	1	3	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	-		
Skarlagensfeber	48	1	48	7	-	-	-	6	3	7	1	-	5	5	14	-	-	5	-		
Røde Hunde	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-		
Mæslinger	158	2	158	-	8	4	2	15	26	40	14	8	20	11	10	-	-	-	-		
Rosen	43	2	42	1	1	4	5	4	2	8	1	6	2	4	4	1	-	3	-		
Kighoste	556	52	548	39	55	61	81	48	79	35	30	14	46	31	29	26	3	7	4		
Difteri	59	8	57	5	-	14	5	4	5	4	3	3	5	3	6	-	-	2	-		
Strubehoste	7	4	6	1	-	1	-	-	1	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-		
Kusma	4	-	4	-	-	-	2	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-		
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	800	28	797	136	69	71	89	70	80	42	25	33	53	69	60	45	1	28	-		
Katarralsk og follikulær Angina	157	-	154	9	19	12	11	20	11	11	14	19	8	9	11	8	-	4	-		
Influenza	437	25	417	235	52	33	13	12	14	4	3	3	3	14	31	86	9	23	-		
Lungebetændelse	280	38	276	51	18	22	24	31	21	17	12	8	16	25	31	8	-	11	2		
Pleurit	104	6	104	11	11	11	10	12	19	9	2	5	7	4	3	6	2	2	-		
Gigtfeber	106	5	106	12	8	6	6	8	10	6	9	13	7	15	6	12	-	14	-		
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	353	10	352	22	17	12	33	35	33	50	61	44	17	15	13	31	1	9	-		
Blodgang	13	-	13	1	-	-	-	-	-	4	3	-	-	3	2	-	-	-	-		
Tilsammen	2920	901	2172	520	965	957	905	979	210	920	185	166	901	992	997	990	17	129	7		

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																							
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12		13			
	Sogndal.		Vik.		Gulen.		Kirkebø.		Ytre Sønd-fjord.		Indre Sønd-fjord.		Kinn.		Ytre Nord-fjord.		Nord-fjordeidet.		Gloppen.		Indviken.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	2	1	1	-	10	1	1	1	3	2	-	-	-	-	9	-	-	-	2	-	21	1	-	-
Cerebrospinalmeningit . .	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barsel-feber	-	-	2	-	1	1	-	-	1	1	3	2	4	2	6	2	2	1	1	1	2	2	-	-
Vandkopper	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	21	-	-	-	-	-	Nogle lette Tilf.		13	1	6	-	-	-
Røde Hunde	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-			-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	127	1	19	-	-	-	7	1	-	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	8	-	6	-	2	-	2	-	-	-	8	-	9	1	-	-	1	1	2	-	-	-
Kighoste	94	14	195	13	17	2	11	2	2	-	47	-	59	4	92	4	Epidem.	6	-	-	6	-	-	-
Difteri	-	-	1	-	24	4	1	-	-	-	1	-	2	-	5	1		2	1	4	-	17	2	-
Strubehoste	-	-	2	1	-	-	-	-	2	1	1	-	1	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-
Kusma	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	25	4	131	7	61	-	18	1	57	1	33	-	122	6	178	1	3	3	74	4	25	-	-	-
Katarralsk og follikulær Angina	6	-	45	-	7	-	8	-	12	-	23	-	13	-	13	-	-	-	11	-	7	-	-	-
Influenza	59	3	75	3	1	1	37	6	37	1	26	-	62	2	31	-	Mindre udbret end de fore- gaaende Aar.		-	-	-	-	-	-
Lungebetændelse	15	3	32	5	35	3	18	3	7	-	28	8	29	4	38	3			3	3	41	4	15	-
Pleurit	2	-	10	1	11	-	4	1	6	1	4	-	11	-	19	-	14	-	10	1	5	-	-	-
Gigtfeber	4	-	14	-	9	-	4	-	4	-	14	-	14	2	13	-	-	-	4	3	-	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	20	1	61	1	21	1	10	1	29	-	21	-	51	-	67	1	1	1	15	2	17	1	-	-
Blodgang	-	-	13	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	228	26	723	32	222	13	118	15	169	8	222	10	383	21	482	13	26	16	176	17	123	6	-	-

Femtedel af dets Bund ugevis tør, og Kreaturerne brugte Stedet som Vandings- og Afkølingsplads. Foruden her fandtes der kun Vand paa ét andet Sted i Bygden. Saalænge Tørken varede, benyttedes Elvevandet uden Mên, men da der kom rigelig Regn, og Tjernet fyldtes, og Strømmen førte det indtørrede og pulveriserede Mudder ned gennem Elven, optraadte der et Par Tilfælde af Tyfoidfeber i to forskjellige Familier, der begge tog sit Drikkevand i Elvens nederste Del, men ingen Omgang havde med hinanden. Foruden disse to indsygnede en Person, der havde været i Besøg hos en af Familierne og, før Sygdommen konstateredes, havde delt Seng med den Syge; desuden angrebes ogsaa en Mand, der kun som snarest havde været indom i Kjøkkenet og drukket Vand; ved Uforsigtighed overførtes i hans Hjem Sygdommen til 4 andre Personer. (A. Olsen). I Gloppen indtraf 2 Tilfælde paa Gaarden Ordal. Sygdommen havde hersket der i Grænden Aaret iforveien, og alle undtagen Manden og en 6-aarig Gut var dengang angrebne. I April blev Manden syg og i September Barnet, begge mildt angrebne. Efter hver Gang blev der foretaget Desinfektion, men det er ikke saa ligetil — anfører Distriktslægen — at foretage en saadan grundig i en Bondegård paa disse Kanter. Det er nok gaaet op for Folk, at Desinfektion er nyttig og nødvendig, men selv med den bedste Villie er den ofte meget overfladisk. Det har ogsaa vist sig flere Gange, at Tyfoidfeber er opstaaet efter Nedrivning af gamle Huse, lang Tid efter at Sygdommen har været der. (J. Bugge). I Indviken vedvarede den i 1893 begyndte Epidemi med samme godartede Forløb (19 Angrebne, 1 Død). Isolation var ofte vanskelig at faa iværksat; dels er Husene sammenpakket i et Tun, dels har man ikke mere end ét, høist to Værelser, som kan opvarmes. Smitteoverførelse var i mange Tilfælde vanskelig at opdaget. Paa Rise, et gammelt Arnested for Tyfoidfeber, blev det dog konstateret, at to Mænd fra Bø og Sætre var smittede ved Nedrivningen af et gammelt Hus. I August optraadte en ny Epidemi paa Bø, 5 Angrebne. Herfra bragtes Smitten ved en Tjenestegut, der reiste syg hjem, til Øvreberg, hvor en Person smittedes. Til Fen kom en Pige syg hjem fra Olden, hun blev strax isoleret, og videre Smitteudbredelse hindredes paa den Kant. (Brodtkorb).

Barselfeber er opført med 29 Tilfælde og 14 Dødsfald. Distriktslæge Rummelhoff (Nordfjordeid) skriver, at han frygter for, det vil tage Tid, før Folk faar Øinene op for Nødvendigheden af Renlighed i Barselsengen; ogsaa for Jorde-mødrene vil det vistnok tage Tid, før de forstaar den Renlighed, Aseptiken kræver. — Distriktslæge A. Olsen (Ytre Nordfjord) beretter om et Tilfælde af Barselfeber: Der fødtes et livløst, ufuldstændig udviklet Foster efter Udløbet af normal Svangerskabstid; Fødselen foregik let, uden nogensomhelst Hjælp; Konen vaskede sig ikke efter Fødselen og gik i Arbejde i et skiddent Skjørt for ikke at rakke til et, som var rent; 3die Dag Frysning; Død efter 8 Dages Forløb. Gulvet i Huset var skrækkelig skiddent, og Luften mere end almindelig slet. — Et andet Tilfælde i ytre Nordfjord optraadte hos en tilreisende Kvinde, der nedkom fortidlig og laa i samme Rum, som var benyttet af Manden paa Gaarden under en Blodforgiftning nogle Maaneder iforveien.

Om **Skarlagensfeber**, hvoraf en Del lette Tilfælde opføres fra 6 Distrikter, berettes fra indre Søndfjord: I Juli indsygnede uden paaaviselig Smitte-kilde 7 Børn paa Kvamsaas i Førde. Herfra kunde let Sygdommen have spredt sig videre, idet en Kludesamler under Familiens Isolation kom til Gaarden for at købe Filler; hvad dog i sidste Øieblik blev forhindret. — I November blev et Par Børn paa Indstebø i Nøstdal syge, rimeligvis smittet af et Par overnattende Fæhandlere fra Alversund, hvor der skulde være Skarlagensfeber. (Gløersen). — I Indviken gav et Fantefølge Anledning til Sygdommens Opkomst et Par Steder i Utviken.

Mæslingerne havde i de Distrikter, hvor de optraadte, navnlig i Vik, et gennemgaaende mildt Forløb, hvorfor en Mængde ikke er kommet under Behandling.

Kighoste optraadte epidemisk over det hele Amt; saaledes var den ogsaa temmelig hyppig i Lærdal. Befolkningen staar her endnu i den Formening, at Sygdommen ikke skal behandles af Læge, fordi der ikke er noget sikkert Middel til at kupere den med. Distriktslægen blev saaledes først vidende om Epidemien i Borgund, da han blev kaldt til en Familie, hvor der i Løbet af et Døgn var død 2 Børn, som det formentes af Difteri, men hvor det viste sig, at de var døde af Bronkopneumoni under Kighoste. (Møinichen). — I Sogndal var det væsentlig denne Sygdom med Komplikationer, som voldte den forholdsvis betydelige Dødelighed. Den havde ikke været i Distriktet paa en Del Aar og hjemsogte i Aarets første Maaneder næsten hver Gaard. Da Influenza netop havde gjort eller gjorde sin Runde i Distriktet, fandt Kighosten og dens Komplikationer ofte en altfor vel præpareret Jordbund. (H. Lyche). — I den nordlige Del af Kinn samt i Nordfjordeidet optraadte Sygdommen trods den varme Aarstid med flere grave Tilfælde. Derimod havde den stor Udbredelse med mildt Forløb og faa Behandlede i ytre og indre Søndfjord, ytre Nordfjord og Gløppen.

Difteri forekom sjelden, men spredt inden de fleste Distrikter. Fra Gulen skrives: 4 Dødsfald af 24 Sygdomstilfælde er en rimelig Dødelighed, men Procenten er formentlig i Virkeligheden endnu mindre (den gaar paa disse Kanter som Regel neppe over 10 pCt.), da utvivlsomt flere lette Tilfælde ikke anmeldes eller diagnosticeres. Disse lette Tilfælde er dog den almindeligste og farligste Aarsag til Smittekildenes Permanens. — 1 Oktober optraadte Sygdommen paa Hisø; en Pige havde nogen Tid gaaet paa Skole med «ondt i Halsen»; blandt Medeleverne optraadte saa med kort Tids Mellemrum 3 udprægede Tilfælde i 3 forskellige Hjem. (J. F. Nielsen). De 2 fra Nordfjordeidet anmeldte Tilfælde optraadte i samme Gaard paa Eid; begge Patienter troede sig smittet paa Fjeldet, hvor der paa den Tid (i August) færdes Folk fra alle Kanter. — I Indviken havde Difteri utvivlsomt en betydelig Udbredelse i Hornindal; men paa Grund af det særdeles milde Forløb kom kun faa Tilfælde under Behandling.

Influenza optraadte i den første Del af Aaret som Fortsættelse af Epidemien fra foregaaende Aar og har i de fleste Distrikter haft en meget stor Udbredelse; flere Steder er forholdsvis Faa kommen under Lægebehandling, da Sygdommen har været godartet, saaledes navnlig i Lyster, Vik, indre Søndfjord og Nordfjordeidet; fra indre Søndfjord berettes, at Sygdommen i Januar var overordentlig udbredt og Tilfældene særdeles hyppige; paa mange Steder angrebes hele Husstanden. Lungebetændelse var ingen hyppig Ledsager eller Efterfølger. — Paa en enkelt Gaard, Grimeland i Angedalen, optraadte Sygdommen paa en eiendommelig Maade; den varede længer end vanlig og frembød en vis Lighed med Tyfoidefeber, der Aaret iforveien i 3die Kvartal havde optraadt epidemisk paa Gaarden. (Gløersen). — I andre Distrikter har der været mange maligne Tilfælde. Saaledes har i Lærdal de fleste af de anmeldte Tilfælde været langvarige og ondartede, med slemme Komplikationer og Eftersygdomme, især katarralske og gastriske. I et Tilfælde var der saavel Bronkopneumoni som Meningit. Lungebetændelse var den sædvanlige Dødsarsag. Diarréen kunde nok være meget langvarig og udmattende, men synes i intet Tilfælde at have været dræbende. (Møinichen). Foruden Lungebetændelse anføres fra Gulen ogsaa grave Otiter som en langvarig og slem Komplikation. — Neurasteni angives at være meget almindelig saavel blandt Mænd som Kvinder i ytre Nordfjord og kan i et stort Antal Tilfælde henføres til en gennemgaaet Influenza. (A. Olsen).

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2		3	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Lærdal.		Lyster.		Sogn-dal.	
			M.	K.	M.	K.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme	235	-	-	1	98	107	14	-	6	-	5	-
Fnat	97	-	29	19	12	14	-	-	-	-	6	-
Kjertelsyge	93	-	31	35	4	6	5	-	3	-	4	-
Rakit	111	5	61	39	-	-	3	-	23	2	3	1
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	65	32	11	17	22	13	4	-	3	2	8	3
Lungetuberkulose	162	76	6	10	68	72	13	7	8	1	13	8
Kræft	80	62	-	1	41	33	2	2	3	6	10	8
Morbus Brightii	64	15	3	3	27	26	3	1	3	1	4	-
Blegspot og Anæmi	1061	2	52	106	77	759	95	-	71	-	86	1
Livmodersygdomme	135	-	-	2	-	110	11	-	5	-	7	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1132	4	29	36	409	535	47	2	46	-	23	-
Ormesygdomme	7	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	3	-	-	-	3	-	1	-	-	-	1	-
Struma	6	-	-	-	-	6	-	-	-	-	3	-
Brøk	107	2	20	10	39	18	5	-	8	-	9	-
Luxationer	23	-	3	1	12	7	2	-	-	-	2	-
Benbrud	109	3	19	5	44	35	13	2	10	-	7	-

Akut Diarré og indenlandsk Kolera. Fra ytre Søndfjord omtales en liden Epidemi af Gastro-Enterit i September i Skifjorden (Hyllestad Herred).

Af **epidemisk Ikterus** er der i Lærdal i den sidste Halvdel af Aaret observeret enkelte spredte Tilfælde. I Virkeligheden var der mange flere, men kunde, der var forbundne med slemme gastriske Fænomener eller efterfulgtes af højgradig Anæmi, kom til Undersøgelse. (Möinichen).

Erythema nodosum synes i Lærdal hyppig at være Forløber for Gigtfeber, især hos Kvinder. I Forbindelse med Gigtfeber er den ikke iagttaget hos voksne Mænd, men derimod et Par Gange hos Smaagutter.

Lymfangit viste sig med flere Tilfælde i Kinn. Disse kunde ikke sættes i Forbindelse med nogen bestemt Bedrift, f. Ex. Fiskeri; heller ikke kunde Smitte fra den ene Person til den anden nogensinde paavises. Sygdommen frygtes meget og kommer hurtigt under Behandling. (Bendeke). — Ogsaa blandt Kystbefolkningen i Sogn siges Infektioner og Rifter med paafølgende flegmonøse Betændelser at være almindelige. — «Jeg ved ingen Sygdom», beretter Distriktslægen i Gulen, «som der blandt Folk staar saadan Skræk af som «Blodforgiftning», og det er noksaa rimeligt, da enhver kjender til de ikke saa sjældne Dødsfald og de mange

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
4		5		6		7		8		9		10		11		12		13	
Vik.		Gulen.		Kirkebø.		Ytre Søndfjord.		Indre Søndfjord.		Kinn.		Ytre Nordfjord.		Nordfjord-eidet.		Gloppen.		Indviken.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
81	-	16	-	14	-	10	-	4	-	16	-	16	-	-	-	24	-	29	-
-	-	Mange Tilf.	-	29	-	-	-	-	-	-	-	3	-	36	-	-	-	23	-
38	-	4	-	4	-	1	-	1	-	-	-	2	-	-	-	14	-	17	-
15	-	3	-	17	-	2	-	-	-	2	-	19	1	6	1	7	-	11	-
4	2	3	3	-	1	7	1	3	5	7	3	11	3	8	5	5	3	2	1
21	8	13	9	8	2	15	8	11	5	13	5	23	10	9	2	9	9	6	2
7	4	8	4	7	4	4	3	1	1	5	5	10	9	8	7	10	8	5	1
19	3	8	3	2	-	1	-	-	-	4	2	4	1	6	-	5	2	5	2
168	-	50	-	92	-	40	-	27	1	81	-	181	-	60	-	43	-	67	-
18	-	1	-	12	-	10	-	4	-	12	-	15	-	-	-	17	-	23	-
203	-	104	-	53	-	50	-	23	-	100	1	160	-	85	-	115	1	123	-
-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7	-	7	-	5	-	8	-	4	1	10	-	17	-	15	-	5	1	7	-
6	-	-	-	1	-	-	-	4	-	-	-	1	-	3	-	4	-	-	-
15	1	7	-	7	-	5	-	6	-	8	-	9	-	10	-	6	-	6	-

langvarige og smertefulde Sygeleier med hyppig Invaliditet tilfølge. Ved det første Tegn paa noget Galt, maa og skal Doktoren hentes, og naar jeg en Vinterdag med Storm og Sne bliver forbauset over at se en Baad stevne mod Nøstet, saa ved jeg omtrent, at det er Sulinger, og at det enten er en Barselkone eller «Blodforgiftning» det gjælder». (J. F. Nielsen).

Veneriske Sygdomme, behandlede udenfor Sygehus sees af Tabel Side 168.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til ovenstaaende Tabel.

Rakit er i Lyster samt indre Holmedal af Kirkebø ligesom **Klorose** og **Anæmi** fremdeles blandt de Sygdomme, der hyppigst kommer til Behandling. Daarlign ventilerede Boliger og uhensigtsmæssig Kost er vel nærmest Aarsag heri. Men saasnart Børnene bliver saavidt store, at de færdes mere ude, forvinder Sygdommen let, og i det Hele synes det, som alle disse daarlign ernærede Børn, man overalt træffer paa, bliver nok saa sunde og kraftige Mennesker siden. (Paasche). — Sygdommens ikke sjeldne Forekomst i ytre Nordfjord tilskrives ligeledes daarlign hygieniske Forhold og bagvendt Barnestel.

Veneriske Sygdomme.

	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:							
		1	2	3	4	5	8	9	13
		Lærdal.	Lyster.	Sogndal.	Vik.	Gulen.	Indre Søndfjord.	Kinn.	Indviken.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Syfilis, konstitutionel ..	5	-	1	1	2	1	-	-	-
Gonorré	18	1	6	-	4	-	1	4	2

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Lærdal	41	7	17	24
Lyster	47	1	7	40
Sogndal	70	8	26	44
Vik	83	8	32	51
Gulen	60	9	13	47
Kirkebø ..	37	2	15	22
Ytre Søndfjord	38	8	8	30
Indre —	64	5	10	54
Kinn	67	5	21	46
Flørø By	7	-	3	4
Bygder	60	5	18	42
Ytre Nordfjord	55	10	13	42
Nordfjordeidet	59	2	16	43
Gloppen	77	9	17	60
Indviken	18	2	6	12
Nordre Bergenhus Amt	716	76	201	515
Deraf i Byer	7	-	3	4
— Bygder	709	76	198	511

Lungetuberkulose. Denne Sygdom, der ifølge Listerne fra tidligere Aar ikke har været videre almindelig, synes nu at tiltage og det desværre hurtigt, skrives der fra Sogndal. Den optræder paa Steder af Distriktet og i Grænder og Familier, hvor den før ikke har været; Kjendskab til Sygdommen og Forstaaelse af dens Smitsomhed er imidlertid ogsaa i raskt Voksende, saa større Forsigtighed i Omgangen med de Tæringssyge og deres Sekreter udvises. (H. Lyche). — I Gulen er Folk gjennemgaaende meget forsigtige ligeoverfor Tæringspatienter. Ingen tør nu ligge i Seng med disse, og neppe en eneste Ftisiker undlader at bruge Spyttbakke. Klæder efter saadanne Syge tør Ingen bruge, uden at de er desinficerede og neppe nok da. (J. F. Nielsen). — Fra Gloppen

Obstetriciske Operationer i Nordre Bergenhus Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.		Embryotomi.	Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	død.	Mødre.	Mødre.	
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer .	*) 26	1)	1	*) 25	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	2	2)	2	-	4	-	-	-	-	-	1	5)	1	-	-
Barselkrampe	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Livmoderbristning	-	-	-	-	3)	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	1	-	4)	1	-	-	-	-	1	-	-
Sidstkommende Hoved med opslaaede Arme	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Fastvoxning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Placenta prævia, Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6)
Indikation ikke opgivet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1
Tilsammen	33	3	28	9	1	1	1	1	1	1	1	1	1	4	1
	36		37		2		2								

*) Deraf et Tvillingpar. 1) Døde pludselig 4de Døgn. Dødsarsag: Dystoki. 2) Den ene døde 1 Time efter Forløsningen, antagelig af Udmattelse, den anden kollapsede Dagen efter Fødselen. 3) Døde et Par Dage efter Forløsningen af Peritonit. 4) 2den Tvilling; om 1ste Tvilling intet oplyst. 5) Døde 14 Dage efter Forløsningen af Barselfeber. 6) Døde af Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	levende.	døde.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar-sel-seng.	ved ulykkelige Hændelser.	ved Selv-mord.
Lærdal	185	5	86	17	2	2	-	1
Lyster	151	3	59	5	1	2	1	-
Sogndal	139	3	97	20	1	-	2	-
Vik	231	8	140	32	2	-	4	1
Gulen	166	4	98	16	-	1	4	-
Kirkebø	176	7	82	17	3	-	5	-
Ytre Søndfjord	200	8	115	20	1	2	7	-
Indre —	223	4	111	18	4	3	2	-
Kinn	266	9	141	24	2	3	15	-
Florø By	24	1	7	1	-	-	-	-
Bygder	242	8	134	23	2	3	15	-
Ytre Nordfjord	208	8	98	15	1	2	4	1
Nordfjordeidet	135	5	67	15	2	-	1	1
Gloppen	141	1	85	8	-	1	-	-
Indviken	183	6	74	8	3	2	1	-
Nordre Bergenhus Amt	2404	71	1253	215	22	18	46	4
Deraf i Byer	24	1	7	1	-	-	-	-
— - Bygder	2380	70	1246	214	22	18	46	4

berettes, at Tuberkulose udentvivl er i Tiltagende. At Sygdommen er smitsom, er forlængst gaaet op for Folk, og Forsigtighed iagttages saavidt mulig. Men mængstedes er de sanitære Forhold slige, at ingen Isolation er mulig. Selvfølgelig træffer man ogsaa Tilfælde, hvor der hersker den største LigeGYldighed. Paa en Gaard i Breim døde en yngre Kone af Lungetuberkulose. I den lille Stue stod 4 Senge, Bord og Bænke langs Væggene; kun en ganske liden fri Plads var levnet midt paa Gulvet. I den syge Moders Seng laa om Natten et 5-Aars og et 3-Aars gammelt Barn og et halvt Aars gammelt skrofuløst Barn gav hun Bryst. Til Spyttklud brugte Konen et af Børnenes Linneder. Manden lovede at rette paa de værste af disse Forhold, men efter en Tids Forløb viste det sig, at alt var uforandret. (J. Bugge). I Modsætning hertil ytres der i Beretningen fra ytre Søndfjord, hvor Antallet af Behandlede og Døde af Tuberkulose viser sig mindre i 1894 end i 1893, Haab om, at det maa vise sig, at Tuberkulosen har kulmineret, især da Befolkningen formentlig er bleven mere bange og forhaabentlig har lært at behandle Sputa med større Forsigtighed. (Herlofsen). — I ytre Nordfjord synes Sygdommen ikke at være i særlig Grad udbredt. Ængstelighed for Smitte er noksaa almindelig, og de paalagte Forsigtighedsregler tør derfor i sin Almindelighed antages overholdt. — Tuberkulose Affektioner af Urogenitalorganerne synes forholdsvis hyppige; om dette staar i nogen Forbindelse med den sørgelig slappe Sædelighed inden Distriktet skal være usagt. (A. Olsen). — Dødsfald af Lungetuberkulose sees af Tabel Side 168 og

udgjorde for det hele Amt 10,6 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom forarsagede Dødsfald og 14,8 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; for Bygderne var Forholdet henholdsvis 10,7 pCt. og 14,9 pCt.; i Florø indtraf i Aarets Løb intet Dødsfald af Lungetuberkulose.

Kronisk Gastrit angives fra Kinn at have været hyppig; somoftest laa nok Ulcus ventriculi til Grund, men herom var det sjelden at faa sikker Besked ved første Gangs Examination; først ved senere Undersøgelser kom almindelig mere eller mindre tydelige Tegn frem. (Bendeke).

Af **Brok** er opgivet 107 Tilfælde. Hos 64 er Sædet opgivet saaledes: Hernia ingvinalis 51, umbilicalis 3, cruralis 10.

Af **Benbrud** kom 109 Tilfælde under Behandling. For 99 er Sædet opgivet, nemlig:

Fractura claviculae	5	Fractura colli femoris	5
— costarum	22	— femoris	8
— humeri	6	— cruris	9
— antibrachii	3	— tibiae	4
— ulnae	3	— fibulae	7
— radii	24	— malleoli	3

Af **Luxationer** forekom 23 Tilfælde, hvoraf Sædet for 18 er opgivet saaledes: Luxatio humeri 10, antibrachii 2, ulnae 1, radii 1, ossis coccygis 1, femoris 3.

48 **obstetriciske Operationer** udførtes af Læger, nemlig i Lærdal 3, Lyster 5, Sogndal 2, Vik 10, Gulen 3, Kirkebø 1, ytre Søndfjord 5, indre Søndfjord 1, Kinn 6, ytre Nordfjord 3, Nordfjordeidet 3, Gloppen 2, Indviken 4. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 169.

Om Antal af **Fødte** og **Døde** henvises til Tabel Side 170. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1151 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 52,1.

Angaaende **Jordemoderhjælpen** berettes fra Lyster, at saadan inden Distriktet har været ydet ved ialt 88 Fødsler.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 18 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 21; af disse døde 14 af Barselfeber, 3 af besværlig Fødsel, 1 af Forblødning, 1 af Livmoderbristning; for de øvrige 2 er ingen nærmere Dødsarsag opgivet.

De **hyppigste Dødsarsager** sees af Tabel paa næste Side.

Veirliget. Vinteren var mild, Vaaren kom tidlig, Sommeren var gennemgaaende drivende varm og tør, saa Steder med grund og tør Jord led Skade ved Tørken; Høsten lang og behagelig; den egentlige Vinter begyndte først indunder Jul. — I Lyster var det et godt Frugtaar. — I Vik var Udbyttet et daarligt Middelsaars. I Kinn var der god og rig Avling, som dog tildels blev ødelagt, da den kom sent i Hus, hvorfor Fødermangel senere stærkt følte af mange. Fra Indviken berettes, at der ud paa Sommeren kom store Skarer af Lemæn og Mus; særlig de sidste anrettede umaadelig Skade paa Frugttræerne og forøvrigt ellers i Mark og Skog, ja selv inde i Laderne skar de Høet op.

Tabel over **meteorologiske iagttagelser** er indsendt af Distriktslæge Herlofsen i ytre Søndfjord se Side 173.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	127	1	126
Lungetuberkulose	76	-	76
Kræft	62	-	62
Kighoste	52	1	51
Lungebetændelse	38	-	38
Tuberkulose Betændelser og Miliærtuberkulose	32	-	32
Akut Bronkit	28	1	27
Influenza	25	1	24
Organisk Hjertesygdom	20	1	19
Brights Nyresygdom	15	-	15

Levemaade og hygieniske Forhold. Disse angives fra Lærdal ikke at være gode i Almindelighed. — Iaar er der i et Par af Herrederne gjort Anstalter til at faa dannet Sygepleierforeninger, da man har faaet Øinene op for, at Pleien er en vigtig Faktor ved Behandlingen af Sygdomme. Fra det ene Herred er allerede en Pige paa egen Regning reist til Diakonisseanstalten for at uddanne sig til Sygepleierske. — Med Hensyn til Levemaaden, saa er Menuen fremdeles væsentlig ramsaltet, gammel Fisk plus en Masse Poteter; heraf resulterer diverse gastriske Lidelser. — Drikfældigheden er ikke stor paa Grund af Vanskelighederne ved at forskaaffe sig de sædvanlige Berusningsmidler; dog foregaar der en Del Misbrug med Surrogater, saasom Æther, Hoffmannsdræber og Rigabalsam. Paa de Dage, da Bønderne jevnlig mødes paa Lærdal samt ellers under Ansamling af en større Almue, kan man ialfald paa Landeveien i lang Afstand kjende Duften af de Stoffe, som de Mødende har delikateret sig med. (Moinichen). — Fra Sogndal berettes om rask Fremgang i alle Retninger undtagen i Madlavning.

Det i 1893 nyoprettede Kirkebø Lægedistrikt bestaar af Herrederne Kirkebø og Lavik, beliggende ved Sognefjorden, samt af det nordenfor liggende til Søndfjord hørende indre Holmedal. Dette sidste, der er en udpræget Indlandsbygd, har omtrent samme Folkemængde som Kirkebø og Lavik tilsammen. Disse har mere Typen af et Kystdistrikt, og Befolkningen staar her kulturelt og hygienisk et godt Stykke over Holmedølerne. Denne Forskjel kan i det Hele godt maales med den forskjellige Trang til at søge Lægehjælp, der hos Søndfjordingen er temmelig liden, hvorimod Tro paa Kvaksalvere og anden Mystik hos ham synes stærkt fremtrædende. Levemaaden er ogsaa uslere i indre Holmedal, hvorfor Klorose, Anæmi og Rakit er mere almindelig der, især i de øverst liggende Dele af Herredet, end i Kirkebø og Lavik. (Boberg). — Fra Kinn berettes om gode økonomiske Forhold. Dette sees lettest paa de flottere Dragter især hos Kvinderne. Klæderne er forøvrigt hensigtsmæssige og af godt, tykt Tøi samt passende for Folkets Bedrift. Kun sjelden sees daarlige Olieklæder eller daarlige Støvler hos Fiskerne. Større Renlighed synes ogsaa at følge den bedre økonomiske Forfatning, hvorhos de af Fattigvæsenet Forpleiede er godt klædte og ellers godt

Meteorologiske lagttagelser fra Distriktslæge Herlofsen (Ytre Søndfjord).

	Barometerstand i Millimeter.			Thermometerstand i C.			Nedbør i M. M.	Anmærkning.
	Middel.	Høiest.	Lavest.	Middel.	Høiest.	Lavest.		
Januar	752,6	780,5	726,5	+ 1,5	+ 10,0	÷ 8,5	210,7 *)	*) Snemaaleren kom forsent, saa Nedbøren kun er maalt fra ¹⁰/₁. Der var dog liden Nedbør i Maanedens Begyndelse. Morgentemperaturen lidt for høi, da Thermometeret 13 Morgener af Juni var solbelyst.
Februar	748,9	764,0	731,9	+ 1,9	+ 7,3	÷ 10,2	293,0	
Marts	753,9	773,0	733,4	+ 4,7	+ 10,9	÷ 0,5	259,2	
April	762,7	772,0	753,8	+ 9,6	+ 16,3	+ 4,5	28,7	
Mai	759,4	773,0	741,5	+ 9,6	+ 16,5	+ 3,0	77,3	
Juni	759,6	771,0	750,0	+ 15,4	+ 25,0	+ 9	15,0	
Juli	757,7	771,0	739,2	+ 18,7	+ 27,5	+ 12	36,4	
August	754,3	763,0	744,0	+ 14,2	+ 20,2	+ 9	205,2	
September	763,6	773,2	756,0	+ 10,2	+ 15,8	+ 5	165,6	
Oktober	760,6	773,0	731,5	+ 5,2	+ 14,2	÷ 3,4	130,9	
November	756,7	775,7	738,8	+ 6,8	+ 11,2	÷ 0,8	348,4	
December	755,4	769,0	730,0	+ 3,1	+ 10,7	÷ 6,0	354,1	
Hele Aaret	757,1	771,5	739,7	+ 8,4			2 124,5	

forsørgede. Fiskernes Baade og Redskaber synes ligeledes forbedrede; her findes en stor Flaade af store, velstelte Baade, hvoraf mange er udmærkede Seilere men ingen med Dæk eller Halvdæk. (Bendeke). — Angaaende nyfødte Børns Pleie paa flere Steder i ytre Nordfjord skrives følgende: Naar en liden Nordfjording har seet Dagens Lys og er skilt ved «Hedningshuden», iføres han strax et Par tykke, strikkede Uldunderbuxer, der er aabne helt forfra bagtil, men slutter godt til Rumpeballerne; Kludene kan da med Lethed anbringes. Skal der nu byttes paa ham, lægges han paa Maven over Knæerne, Kludene tages væk, lidt koldt Vand varmes i Munden og spreites udover den vesle Stakkaren; man tager nogle Tag med Haanden og — en, to, tre er Proceduren over! Man sparer Ved, man sparer Sæbe og man sparer Tid! — Saa skal han naturligvis have ned i sin Mave saa meget, som denne kan rumme og vel saa det; faar han saa Brækninger, Maveknib og Diarré, serveres ham en «Taate» o: Kringle tygges sammen med Sukker, eller hvor Pertentlighed er en Dyd, blødes den i Melk og tilsættes Sukker, lægges i en Lærredsklud og knyttes for; paa denne suger han, til han søvner, men Slummeren bliver ikke af lang Varighed, Maveknibene kommer igjen, og Fyren skriger; saa er det til at finde Taaten enten i Sengen, eller i Vinduet, eller et andet Sted og — ind i Munden paa ham med den! — Det er visselig denne Slags Stel samt Mangel paa frisk Luft, der bevirker den store Dødelighed blandt Nyfødte i de Dele af Distriktet, hvor examineret Jordemoder lidet benyttes. (A. Olsen). — De hygieniske Forhold paa Strandstedet Nordfjordeid, der fremdeles betegnes som det svage Punkt i Distriktet af samme Navn, bedres noget. En Bestemmelse om, at Ingen maa modtage Soldater i Kvarter, medmindre Sundhedsvedtægterne overholdes, har baaret gode Frugter. Priveter med flytbare Beholdere er nu indført, og Renligheden i og omkring Husene bedre; men der er desværre endnu langt frem. (Rummelhoff). — I Gloppen har en af Amtet ansat Lærerinde i Madlavning paa 2 forskellige Steder meddelt Undervisning, og er denne blevet fulgt med stor Interesse. — I Indviken hersker nogenlunde jevn Velstand, og Folket lever godt og sædeligt. (Brodtkorb).

Kvaksalveriet flourer paa Stat, ytre Nordfjord. I Aarets Løb anmeldtes en Person for ulovlig Lægevirksomhed; men paa Grund af sen Forundersøgelse kunde Tilfældet ikke forfølges med Udsigt til Held, hvorfor det ansaaes raadeligst at lade Sagen falde, for at ikke Manden skulde komme til at staa som «en Forfulgt» i Befolkningens Øine. — Hjælpekoner benyttes i stor Udstrækning; man tager den første den bedste, og enhver, der selv har gennemgaaet eller overværet nogle Fødsler, tror sig fuldt dygtig til at greie den Ting. — Jordemoderen har foruden at bistaa den Fødende en stor Opgave at løse allerede i almindelig civilisatorisk og hygienisk Retning; foruden Hjælpen bringer hun Kravet paa frisk Luft og Renlighed samt en rimelig Diætetik ind i Huset, i Modsætning til de mange Hjælpekoner med sin skraasikre Uvidenhed og sin suveræne Foragt for alt, der lugter af Sæbevand. — Kommer Jordemoderen og forlanger rent Vand, rene Gryder, Lagener, Haandklæder o. s. v., ja, saa er hun «vigtig»; men det begynder dog mere og mere at gaa op for Folk, at den Slags Vigtighed ikke er saa uvigtig endda. (A. Olsen). Fra Lærdal berettes om betydelig Omsætning af elektriske Apparater; denne foregaar dels gennem Korrespondence, dels gennem omreisende Agenter og trækker ikke smaa Summer af de Syge.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, afholdte Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede samt retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Vaccine- rede.	Retsmedi- cinske Forretnin- ger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet	15	1 153	35	2 072	15
Lærdal	1	69	¹⁾ 1	184	3
Lyster	1	43	²⁾ 5	85	2
Sogndal	1	84	³⁾ 2	106	1
Vik	3	251	⁴⁾ 6	151	2
Gulen	1	172	⁵⁾ 4	188	-
Kirkebø	1	44	⁶⁾ 1	169	-
Ytre Søndfjord	1	78	⁷⁾ 3	241	-
Indre —	1	68	⁸⁾ 3	110	2
Kinn	1	168	⁹⁾ 1	209	-
Ytre Nordfjord	1	110	¹⁰⁾ 4	240	3
Nordfjordeidet	1	21	¹¹⁾ 1	123	1
Gloppen	1	24	¹²⁾ 2	111	-
Indviken	1	21	¹³⁾ 2	155	1

¹⁾ Lærdal 1. ²⁾ Lyster 1, Jostedal 4. ³⁾ Sogndal 1, Hafslo 1. ⁴⁾ Vik 3, Balestrand 2, Leikanger 1. ⁵⁾ Lavik og Brekke 2, Gulen 2. ⁶⁾ Indre Holmedal. ⁷⁾ Ytre Holmedal 1, Askvold 2. ⁸⁾ Jølster 1, Førde 2. ⁹⁾ Bremanger 1. ¹⁰⁾ Selje 3, Daviken 1. ¹¹⁾ Eid. ¹²⁾ Gloppen 1, Breim 1. ¹³⁾ Indviken 1, Hornindalen 1.

Vakcination. I Beretningen fra ytre Søndfjord anføres, at animalsk Lymfe blev benyttet med meget tilfredsstillende Resultat. Ved Kontrollforsøg, som Distriktslægen foretog paa den Maade, at han hos 60 Børn inokulerede animalsk Lymfe i 3 Indsnit paa højre og humaniseret Lymfe i 3 Indsnit paa venstre Arm, gav den førstnævnte Anslag hos 54 af Børnene (90 pCt.), den sidstnævnte kun hos 41 (68,3 pCt.).

XV. Romsdals Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan- uar 1891.	Amtal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
Amtet		14989,61	127 663	32	4	79	71
1. Vestre Søndmør ..		918,51	11 907	2	-	8	8
	Vannellen.....	305,58	2 810	1	-	2	1
	Herø.....	132,85	3 140	1	-	2	2
	Sande.....	173,47	2 649	-	-	1	2
	Ulstein.....	306,64	3 308	-	-	3	3
2. Indre Søndmør ...		1 241,27	8 120	2	-	5	5
	Ørsten.....	241,57	2 247	-	-	1	1
	Volden.....	520,59	3 871	2	-	3	3
	Hjørundfjord.....	479,11	2 002	-	-	1	1
3. Østre Søndmør ..		2 040,94	6 492	2	-	6	6
	Stordalen.....	259,28	861	-	-	1	1
	Stranden.....	267,67	1 429	2	-	1	1
	Norddalen.....	947,67	2 396	-	-	3	2
	Sunnellen.....	566,32	1 806	-	-	2	2
4. Ørskog.....		723,33	7 166	2	-	3	3
	Ørskog.....	200,85	1 774	2	-	1	1
	Søkkelsen.....	261,05	2 346	-	-	1	1
	Skodje.....	261,43	3 046	-	-	1	1
5. Nordre Søndmør ..		314,82	17 883	4	2	10	6
	Aalesund, Kjøbstad.	2,14	8 349	4	2	3	-
	Haram.....	90,32	2 405	-	-	2	1
	Roald.....	20,06	884	-	-	1	1
	Borgund.....	202,30	6 245	-	-	4	4
6. Ytre Romsdal		1 164,66	17 619	4	-	11	10
	Molde, Kjøbstad....	0,38	1 660	4	-	-	-
	Bolsø.....	271,45	3 701	-	-	2	1
	Bud.....	152,91	2 472	-	-	2	2
	Akerø.....	152,46	2 402	-	-	2	2
	Frænen.....	220,32	2 753	-	-	2	1
	Sandø.....	16,04	871	-	-	1	1
	Vestnes.....	351,10	3 760	-	-	2	3
7. Indre Romsdal ...		2 512,49	10 887	3	-	6	7
	Grytten.....	1 044,45	3 016	1	-	2	2
	Eid.....	36,12	613	1	-	1	1
	Vold.....	260,81	990	-	-	-	-
	Væ.....	247,14	2 554	-	-	1	2
	Neset.....	165,74	1 700	1	-	1	1
	Eresfjord og Vistdalen	758,23	2 014	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatoret.
8. Søndre Nordmør	Kristiansund, Kjøbstad	817,52 8,80	22 806 10 135	7 6	2 2	13 5	8 -
	Kvernes	383,94	7 438	1	-	4	4
	Frei og Grip	61,17	1 537	-	-	2	2
	Øre	245,04	2 408	-	-	1	1
	Strømsneset	118,57	1 288	-	-	1	1
9. Sundalen	Sundalen	1 964,15 1 229,84	5 840 1 913	2 1	- -	6 2	6 2
	Øksendalen	408,06	1 112	-	-	2	2
	Thingvold	326,95	2 815	1	-	2	2
10. Surendalen	Stangvik	2 065,16 578,23	8 829 3 092	2 1	- -	5 3	5 3
	Surendalen	867,50	2 952	1	-	1	1
	Rindalen	608,07	2 656	-	-	1	1
	Heggemstranden og Staknes Bygdela af Halse Herred	11,30	129	-	-	-	-
11. Nordre Nordmør	Edø	1 226,76 273,92	10 114 3 136	2 -	- -	6 2	7 2
	Tusteren	167,31	1 548	-	-	1	2
	Aure	660,78	4 166	2	-	2	2
	Halse (undt. Heggem- stranden og Staknes Bygdela)	124,75	1 264	-	-	1	1

Sundhedstilstanden betegnes fra de fleste Distrikter som mindre god paa Grund af en hyppigere Optraeden af flere epidemiske Sygdomme, navnlig Skarlagensfeber, Difteri, Mæslinger, Kighoste og Influenza. Det samlede Antal af anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde (9517 med 311 Dødsfald) viser ogsaa en betydelig Stigning fra forrige Aar (8216 og 293) og har ikke været større siden 1890, da der anmeldtes 9821 Tilfælde og 469 Dødsfald af disse Sygdomme.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde ialt 1989 eller 15,4 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (129 100). Aaret forud var den 14,2 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hid sættes omstaaende efter Lægenes Opgaver sammendragne Tabel Side 178 og 179.

Tyfoidefeber optraadte fremdeles temmelig hyppig med flest Tilfælde i Januar og December Maaneder. I vestre Søndmør forekom 2 isolerede Tilfælde, et i Vannelsen og et i Hareide, begge med dødelig Udgang; Smittekilden upaaviselig. Paa Gaarden Tilset i Volden i indre Søndmør Distrikt, hvor Sygdommen ogsaa i tidligere Aar Gang paa Gang er optraadt, iagttoges 5 Tilfælde; Smitte udbredtes dog ikke videre. (Eng). I østre Søndmør begyndte

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	90	11	89	19	3	6	2	1	2	3	2	7	11	9	24
Cerebrospinalmeningit	10	3	8	-	7	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	36	9	34	5	1	3	5	6	4	2	1	2	-	4	1
Vandkopper	116	-	116	35	9	7	2	9	3	1	1	7	2	11	29
Skarlagensfeber	1933	38	1905	121	257	194	190	405	184	76	98	73	57	149	101
Røde Hunde	8	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-
Mæslinger	346	25	328	152	48	61	29	27	6	1	4	-	-	-	-
Rosen	112	3	112	11	7	11	12	14	12	6	9	9	8	9	4
Kighoste	244	3	244	-	-	-	2	1	5	3	2	1	14	62	154
Difteri	131	21	123	13	13	5	12	13	14	6	8	7	12	4	16
Strubehoste	6	5	6	-	-	-	1	1	1	-	-	-	1	1	1
Kusma	133	-	133	-	-	5	-	35	10	1	6	3	15	12	46
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.	2050	47	2029	268	239	267	239	176	119	81	76	100	135	162	167
Katarralsk og follikulær Angina	778	-	772	58	54	96	57	97	73	46	35	46	50	84	76
Influenza	1162	26	1148	589	294	137	24	17	2	-	-	1	8	32	44
Lungebetændelse	470	69	469	74	50	55	49	49	23	13	9	20	29	46	52
Pleurit	310	3	277	27	25	29	35	22	17	25	19	13	24	24	17
Gigtfeber	166	6	162	13	10	16	19	16	14	6	7	19	13	14	15
Koldfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1319	42	1309	108	80	87	94	65	87	247	194	98	68	108	73
Blodgang	92	-	92	10	3	1	5	7	11	23	19	-	-	4	9
Skjørbug	4	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-
Tilsammen	9517	311	9368	1503	1100	980	778	961	587	540	490	406	459	735	829

I Romsdals Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.		Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundalen.		Suren- dalen.		Nordre Nordmør.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidfieber	2	2	5	1	18	3	-	-	4	1	9	-	15	3	35	1	1	-	1	-	-	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	10	3	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	2	-	2	1	-	-	1	1	3	-	10	3	2	1	4	1	2	-	3	-	7	2
Vandkopper	12	-	-	-	-	-	-	-	39	-	2	-	-	-	45	-	7	-	11	-	-	-
Skarlagensfeber	48	1	26	2	15	-	23	1	259	3	197	11	57	4	1112	12	74	-	52	3	70	1
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	2	2	1	1	127	3	3	1	41	2	30	1	20	5	99	9	23	1
Rosen	5	-	24	-	-	-	2	1	33	1	4	-	8	-	8	-	11	-	10	1	7	-
Kighoste	5	-	2	-	-	-	-	-	85	3	12	-	-	-	138	-	2	-	-	-	-	-
Difteri	2	-	3	-	-	-	-	-	18	1	7	1	8	1	47	8	17	1	8	1	21	8
Strubehoste	1	1	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	2	1	2	2
Kusma	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	129	-	-	-	3	-	-	-
Akut Katarr i Luft- veiene og Bronkit	53	4	71	2	10	-	31	1	752	16	178	4	76	4	544	11	54	3	191	-	90	2
Katarralsk og folli- kulær Angina	14	-	16	-	1	-	10	-	377	-	53	-	32	-	207	-	18	-	24	-	26	-
Influenza	23	2	17	8	1	1	5	4	431	1	124	5	58	1	441	4	9	-	32	-	21	-
Lungebetændelse	32	10	46	9	2	2	6	6	71	18	35	3	35	3	124	12	7	2	66	1	46	3
Pleurit	45	-	22	-	2	-	5	-	97	-	6	-	9	1	76	2	9	-	19	-	20	-
Gigtfeber	17	-	13	2	8	-	1	-	33	-	10	2	8	-	36	2	8	-	28	-	4	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	24	-	53	4	12	-	14	2	463	17	87	2	65	5	476	6	24	3	59	-	42	3
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	38	-	-	-	50	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	286	20	300	29	71	8	99	17	2808	65	775	32	414	25	3513	63	263	14	609	16	379	22

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1				2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Vestre Søndmør.		Indre Søndmør.			
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Kronisk Rheumatisme . .	222	-	1	-	132	89	7	-	7	-	-	-
Fnat	222	-	60	61	35	50	-	-	-	-	-	-
Skurv	19	-	9	6	2	2	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	194	2	73	98	4	5	15	1	7	1	-	-
Rakit	118	8	60	55	-	-	4	-	3	2	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose	100	50	25	20	19	30	2	6	7	4	-	-
Lungetuberkulose	633	209	38	46	247	275	29	19	39	15	-	-
Kræft	120	79	-	-	55	62	5	2	13	16	-	-
Morbus Brightii	149	29	24	22	28	54	8	2	9	2	-	-
Blegsot og Anæmi	1565	-	94	177	91	1070	51	-	151	-	-	-
Livmodersygdomme	283	-	-	1	-	282	13	-	17	-	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	1603	6	59	73	538	889	56	1	37	-	-	-
Ormesygdomme	11	-	8	2	1	-	-	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Struma	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-
Brøk	96	2	20	7	45	19	12	1	7	-	-	-
Luxationer	14	-	3	1	4	4	2	-	-	-	-	-
Benbrud	76	1	11	8	29	14	8	-	7	1	-	-

Sygdommen i Juni Maaned paa Gaarden Eide i Norddalen og efter nogle Maaneders Ophør udbød den igjen i Oktober først paa Nabogaarden Aarset, senere atter paa Eide og Rønneberg; i det følgende Aar spredtes den herfra til et Par andre Steder. (Nordang). I nordre Søndmør Distrikt forekom 1 Tilfælde i Aalesund og 3 i Landdistriktet. I indre Romsdal Distrikt vedvarede Sygdommen paa den i forrige Beretning omtalte Gaard Elgenes, medens der samtidig eller lidt senere iagttoges spredte Tilfælde — uden nogensomhelst paaviselig Smitteforbindelse — paa Gaardene Bø i Vold og Hammervold i Veø samt paa Skorgen i Vistdalen. (Chr. Lund). I søndre Nordmør Distrikt optraadte Sygdommen i Aarets sidste Maaneder paa flere Gaarde i Øre, men var af en nogenlunde mild Karakter. Det viste sig imidlertid ganske umuligt at faa den begrændset til de oprindelig angrebne Gaarde, da Folk trodsede eller intet Hensyn tog til givne Paabud eller Forholdsregler. (F. Thesen).

Af **epidemisk Cerebrospinalmeningit** anmeldtes 10 Tilfælde og 3 Dødsfald fra søndre Nordmør Distrikt; 8 af disse forekom i Byen Kristiansund hos 5 Børn og 3 Voxne; 2, begge dødelige, hos Børn i Landdistriktet; nærmere Oplysninger mangler.

Barselfeber havde omtrent samme Udbredelse som foregaaende Aar. I

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Østre Søndmør.		Ørskog.		Nordre Søndmør.		Ytre Romsdal.		Indre Romsdal.		Søndre Nordmør.		Sundalen.		Suredalen.		Nordre Nordmør.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
10	-	3	-	42	-	95	-	4	-	24	-	5	-	8	-	17	-
7	-	5	-	6	-	60	-	46	-	5	-	8	-	74	-	11	-
-	-	-	-	4	-	7	-	6	-	2	-	-	-	-	-	-	-
-	-	3	-	67	-	15	-	10	-	56	-	2	-	10	-	9	-
2	-	4	1	72	1	3	-	2	-	12	2	7	-	9	1	-	1
3	2	1	1	26	15	21	5	6	-	23	12	2	-	2	1	7	4
6	3	5	3	254	60	46	26	24	11	163	45	25	6	23	13	19	8
-	1	8	4	20	18	17	6	9	7	23	9	9	5	4	3	12	8
1	-	5	1	32	5	16	7	18	5	44	3	10	-	1	3	5	1
5	-	20	-	486	-	200	-	87	-	351	-	52	-	106	-	56	-
4	-	5	-	31	-	50	-	19	-	120	-	8	-	9	-	7	-
52	-	14	-	704	-	262	1	64	1	251	2	48	-	41	1	74	-
-	-	-	-	-	-	4	-	3	-	-	-	-	-	-	-	4	-
-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-
2	-	3	-	38	-	10	-	5	-	4	-	6	-	4	-	5	1
-	-	-	-	4	-	1	-	1	-	5	-	-	-	1	-	-	-
7	-	2	-	25	-	3	-	9	-	5	-	2	-	4	-	4	-

nordre Nordmør indtraf 7 Tilfælde, hvoraf 2 dødelige, begge paa Tusteren; i det ene var der foretaget Perforation paa Grund af trangt Bækken. (Parelius).

Skarlagensfeber var stærkt udbredt inden alle Distrikter og opføres med 1933 Tilfælde mod 203 forrige Aar. Til vestre og indre Søndmør kom den ved Smitte fra Aalesund, var i Almindelighed meget mild, men efterfulgtes gjerne af Nefriter; ogsaa i østre Søndmør, hvor den var adskillig udbredt i Norddalen, var den oftest mildt forløbende. Ved Reisende fra Borgund bragtes den til Ørskog Distrikt og udbredte sig med engang til mange Huse, rimeligvis med Skolen som Mellemed, idet flere angrebne Børn vedblev sin Skolegang efter Sygdommens Udbrud; videre Udbredelse standsede, da Skolen var bleven lukket, og de angrebne Huse desinficeret. (H. G. Holst). I nordre Søndmør var den ogsaa adskillig udbredt; 217 behandlede Tilfælde i Aalesund, 42 i Landdistriktet; navnlig blandt Børn optraadte den ligeledes her mildt, hvorimod den hos Voxne var særdeles alvorlig, og én Mand døde; hans hele Legeme saa ud, som det havde været udsat for en 1ste Grads Forbrænding. (Lorentzen). I Mai kom Sygdommen fra Kristiansund til Hustad i ytre Romsdal Distrikt; da Patienterne paa Grund af dens milde Forløb gik oppe og ude, saa Tilfældene mangengang ikke blev anmeldt, udbredte Sygdommen sig hurtigt over hele Di-

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:									
		1	2	3	5	6	7	8	9	10	11
		Vestre Søndmør. Tilf.	Indre Søndmør. Tilf.	Østre Søndmør. Tilf.	Nordre Søndmør. Tilf.	Ytre Romsdal. Tilf.	Indre Romsdal. Tilf.	Søndre Nordmør. Tilf.	Sundalen. Tilf.	Surendalen. Tilf.	Nordre Nordmør. Tilf.
Syfilis, konstitutionel.	53	2	-	-	10	1	4	23	-	13	-
Gonorré	146	1	5	2	23	8	14	83	3	2	5

striktet. (H. F. Smith). I indre Romsdal Distrikt tog den sin Begyndelse hos Jordemoderen i Nesset; den fik dog ingen videre Udbredelse paa dette Sted; men i Grytten, hvortil Smitten antoges bragt fra Aalesund, tog Sygdommen raskere Fart; specielt antages Smitten tilført med en Del Sangere, der var paa Pintseudflugt til Veblungsnes. (Chr. Lund). I søndre Nordmør var Skarlagensfeber stærkt udbredt; der er anmeldt 1112 Tilfælde, hvoraf 471 i Kristiansund. I Sundalens Distrikt var Epidemien meget mild. (Hornemann). Om Skarlagensfeber i nordre Nordmør se under Kvaksalveri.

Mæslinger havde betydelig mindre Udbredelse end i 1893; Sygdommen dannede tydeligvis en Fortsættelse af dette Aars Epidemi og optraadte med et aftagende Antal Tilfælde for hver Maaned, saa de 4 sidste Maaneder var fuldstændig fri for Sygdommen. Den fik i Rindalen af Surendalens Distrikt en meget stor Udbredelse, da den ikke havde været paa Stedet paa ca. 20 Aar; den var ogsaa ret ondartet, da de ledsagende katarrale Affektioner i Luftveiene samt Lungebetændelse maaske under Indflydelse af den samtidig herskende Influenzaepidemi ofte blev faretruende og medførte Døden. (L. Selmer).

Kighoste var stærkt udbredt væsentlig i nordre Søndmør og søndre Nordmør Distrikter, men kom udenfor Byerne næsten ikke under Behandling.

Difteri viser tilnærmelsesvis samme Hyppighed som i 1893, men optraadte mindre ondartet end den Gang. I Aalesund optraadte 13 Tilfælde, hvoraf de fleste behandledes paa Lazaretet. I indre Romsdal, hvor nogle Tilfælde forekom paa Gaardene Mittet og Slettfjerding i Væ, havde Manden paa sidstnævnte Gaard været i Arbeide med Nedrivning af et gammelt Hus, hvor der tidligere for Aar tilbage var forekommet Difteri. (Chr. Lund). Ogsaa ved de i Øre og Kvernes i søndre Nordmør Distrikt iagttagne Tilfælde formodes Smittestoffet at have ligget skjult fra tidligere Tid. (F. Thesen). Paa Tusteren i nordre Nordmør viste Sygdommen sig i Begyndelsen af Aaret meget ondartet med 3 dødeligt endende Tilfælde; det lykkedes dog at begrænse den til en enkelt Gaard og et Par spredte Tilfælde, der havde sit Udspring derfra; i December Maaned udviklede den sig til en forholdsvis større Epidemi paa Smølen, og under de slette hygieniske Forhold her gjæstede den omtrent hvert Hus og krævede mange Ofre. (Parelius).

Kusma optraadte flersteds epidemisk og opføres med 128 Tilfælde alene fra Kristiansund.

Akut Katarr i Luftveiene og Angina viser omtrent vanlig Hyppighed. **Influenza**, der fortsatte sig som Epidemi fra December Aaret iforveien, var betydelig udbredt i 1ste Kvartal. Den betegnes fra Ørskog som mild, og den

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Vestre Søndmør.....	96	19	20	76
Indre —	108	15	29	79
Østre —	17	3	8	9
Ørskog	54	3	17	37
Nordre Søndmør.....	223	60	65	158
Aalesund By.....	176	50	56	120
Bygder.....	47	10	9	38
Ytre Romsdal	110	26	32	78
Molde By	22	4	7	15
Bygder.....	88	22	25	63
Indre Romsdal.....	71	11	25	46
Søndre Nordmør.....	203	45	63	140
Kristiansund By.....	71	18	24	47
Bygder.....	132	27	39	93
Sundalen.....	56	6	14	42
Surendalen	87	13	16	71
Nordre Nordmør.....	85	8	22	63
Romsdals Amt.....	1110	209	311	799
Deraf i Byer.....	269	72	87	182
— Bygder.....	841	137	224	617

naaede vistnok heller ikke den Udbredelse som under de nærmest foregaaende Epidemier.

Blodgang vedvarede i Molde og Bud i ytre Romsdal Distrikt fra forrige Aar; ligesaa opgives talrige Tilfælde fra Kristiansund.

Tabel Side 182 giver Oplysning om **veneriske Sygdomme** behandlede udenfor Sygehus. **Gonorré** optraadte i indre Romsdal Distrikt usædvanlig hyppig, væsentlig i Eresfjord, hvor Sædelighedstilstanden stadig har været mindre god. (Chr. Lund). **Syfilis**, der ellers er næsten ukjendt i Surendalens Distrikt, forekom som en liden Epidemi i Stangvik og Surendal, idet Sygdommen havde faaet Tid til at sprede sig, før man henvendte sig til Læge. (L. Selmer).

Til Oplysning om en Del **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** hid-sættes Tabellen Side 180 og 181.

Fnat var fremdeles hyppig i Surendalens Distrikt, navnlig i Rindalen. (L. Selmer).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 18,8 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 26,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 26,8 pCt. og 39,6 pCt. og for Bygderne 16,3 pCt. og 22,2 pCt. — Sygdommen synes i

Obstetriciske Operationer i Romsdals Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.		Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.		Em-bryo-tomi.	Efterbyrds-operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.		Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.	lev.	død.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	46	1 ¹⁾	44 ²⁾	5 ³⁾	2	2	1	2	-	-	-	-
Uefftergivelige Fødselsdele	5	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	6	-	5	1	2	2	-	-	1	4) 1	-	-
Barselkrampe	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjævt Isseleie	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	1	-
Hydrocefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Blødning	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	62	1	59	6	4	4	1	2	4	1	1	2
			65						5			

¹⁾ Dødsarsag: Kollaps paa Grund af Blødning. ²⁾ Heraf 3 Tvillingfødsler. Ved den ene forløstes 1ste Tvilling ved Tang, 2den ved Vending; ved den anden 1ste ved Udtrækning, 2den ved Tang; ved den tredje 1ste Tvilling ved Tang, om 2den Intet anført. Alle Mødre ilive. ³⁾ Tvillingfødsel; 1ste Tvilling ved Tang, 2den ved Vending. Moderen ilive. ⁴⁾ Barselfeber.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Vestre Søndmør	368	8	178	31	4	1	16	-	-
Indre —	226	11	115	13	1	2	3	-	1
Østre —	165	6	96	8	-	-	3	1	-
Ørskog	201	7	100	12	4	1	4	-	-
Nordre Søndmør	639	14	319	61	10	2	9	1	-
Aalesund By	337	8	166	38	9	-	3	-	-
Bygder	302	6	153	23	1	2	6	1	-
Ytre Romsdal	476	16	255	37	2	4	18	2	-
Molde By	33	2	34	1	-	-	1	2	-
Bygder	443	14	221	36	2	4	17	-	-
Indre Romsdal	258	5	179	15	1	1	5	1	-
Søndre Nordmør	671	19	418	83	7	3	11	-	1
Kristiansund By	341	11	204	42	5	-	8	-	1
Bygder	330	8	214	41	2	3	3	-	-
Sundalen	115	2	80	12	1	-	1	1	-
Surendalen	172	4	110	8	1	-	1	-	-
Nordre Nordmør	272	10	139	22	-	2	5	3	-
Romsdals Amt	3563	102	1989	302	31	16	76	9	2
Deraf i Byer	711	21	404	81	14	-	12	2	1
— Bygder	2852	81	1585	221	17	16	64	7	1

vestre Søndmør Distrikt at være i Tiltagende, uagtet de opførte Tal er lidet forskellige fra forrige Aars. (Birch). Ogsaa i nordre Søndmør Distrikt spredes Sygdommen mer og mer; Distriktslæge Lorentzen skriver: «At Tuberkulose, denne Søndmørs Svøbe, spredes, er ikke saa rart; en kronisk Sygdom som denne, der varer Maaneder og Aar, bevirker, selv om Opfatningen hos Publikum nu gaar i Retning af bestemt Tro paa Sygdommens Smitsomhed, og man derfor i Almindelighed er noksaa bange for den, ved Vanens Magt, at det friske Indtryk og den friske Frygt taber sig hos Patienterne og hos de Familier, hos hvem de hører hjemme, og gjør, at Forsigtigheden efterhaanden slappes; at Tilstanden i fattige Familier og der, hvor Rummet er indskrænket, lader meget tilbage at ønske, behøver neppe at paavises; og naar hertil kommer, at samtlige Syge i nærsagt alle Stadier gaar omkring og spytter, hvor de vil, saa er Sygdommens Spredning lidet at undre sig over. Godt skal det blive, naar Sygehuset for Tæringssyge paa Molde bliver aabnet, saa man ialfald kan faa anbragt de uheldigst stillede Patienter; maatte det blot ikke vare for længe, før man faar det.»

I Surendalens Distrikt iagttoges ogsaa dette Aar 1 Tilfælde af **Diptera-Larve**. (L. Selmer).

For **Brok** behandledes 96 Tilfælde. For 90 er Sædet angivet saaledes: Hernia ingvinalis 65, cruralis 15, umbilicalis 10. — Fra Ørskog Distrikt berettes om et incarcereret Ingvinalhernie, der reponeredes med Vanskelighed. En Uge efter dannede der sig i den gamle Broksæk en Absces, der incideredes og tilhelede; Brokket helbrededes herved radikalt, saa Manden siden ikke bruger Brokbind. (H. G. Holst).

Af **Benbrud** opgives 76 Tilfælde:

Fractura cranii..... 3	Fractura antibrachii... 7	Fractura cruris..... 4
— scapulæ 1	— radii17	— tibiæ 5
— claviculæ 5	— digitor. 1	— fibulæ 4
— costarum10	— colli femoris . 2	— malleol..... 4
— humeri 5	— femoris 8	

Om et usædvanlig forløbende Tilfælde af Fractura cranii meddeles fra østre Søndmør. Gjennem det store Saar var endel af Hjernen prolaberet. 14 Dage efter var Patienten oppe, men der indtraadte nogen Parese i Ansigtsmusklerne samt Blindhed paa høire Øie; Patienten — en Kone — kan omtrent Intet bestille og har jevnlige Anfald af Delireren. (Nordang).

Luxationer er opført med 14 Tilfælde, der for 13 specificeres saaledes: Luxatio humeri 9, cubiti 3, maxillæ 1.

Af **obstetriciske Operationer** er udført 79, deraf i vestre Søndmør 7, indre Søndmør 12, østre Søndmør 1, nordre Søndmør 11, ytre Romsdal 12, indre Romsdal 3, søndre Nordmør 22, Sundalen 4, Surendalen 4, nordre Nordmør 3. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 184.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 185. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1576 Fødte, og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:55,8.

Efter Presternes Opgaver døde 16 Kvinder paa **Barselseng**, efter Lægernes Opgaver 15; 9 af disse døde af Barselfeber, 1 af Barselkrampe og 1 af Blødning; for 4 er Dødsårsagen ukjendt; blandt disse sidste er en Barselkvinde i indre Søndmør; hun døde uforløst; Læge var ikke tilkaldt.

De hyppigste **Dødsårsager** var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i:	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose.....	209	72	137
Alderdomssvaghed.....	160	16	144
Kræft.....	79	16	63
Lungebetændelse.....	69	23	46
Tuberkuløse Betændelser.....	50	19	31
Akut Bronkit.....	47	21	26
Akut Diarré og indenlandsk Kolera.....	42	20	22
Hjerneslag.....	38	12	26
Skarlagensfeber.....	38	7	31
Organisk Hjertesygdom.....	31	6	25

Om **Veirliget** berettes fra indre Romsdal: Efter en forholdsvis mild Vinter, hvoraf en Del af Februar Maaned var urolig og stormende med Regn og Sne, Lyn og Torden, kom Vaaren ualmindelig tidlig med en smuk og mild Marts, saa de første Vaarblomster var fremme i den sidste Halvdel af Maaneden. April var helt sommerlig; Havre saaedes allerede 10de April; Moreltræerne begyndte at blomstre 17de og Hæg nogle Dage senere. I Mai mere ustadigt, noget kjøligere Veir med Snebyger midt i Maaneden. Fra Juni til midt i August fuld Sommervarme med tildels trykkende Temperaturer — 18° R. ved Midnatstid — og stærk Tørke. I sidste Halvdel af August en Del Regn med vestlige Vinde. Høsten udover var kold og regnfuld med meget Sne allerede midt i Oktober.

Levemaade og hygieniske Forhold. De sidste lader i Aalesund endnu meget tilbage at ønske, skjønt Kommunebestyrelsen viser Sundhedskommissionens Krav megen Imødekommenhed; men Skatterne er store og Byens Bæreevne liden, saa man med Forbedringer, der koster Penge, maa gaa varsomt frem. Aabningen af det nye Epidemilazaret var et stort Fremskridt. Det kom vel med ved Udbruddet af Skarlagensfeberepidemien og kan uden tvivl tilskrives, at denne ikke fik større Udbredelse. Lazarettomten er anskaffet saa stor, at der er Plads for et vordende kommunalt Sygehus, der trænges høilig, omend Eyverne endnu ikke har rukket saa langt. Byens Vandforsyning er utilstrækkelig. Den bestaar af Overvand opsamlet i store Bassiner paa et nærliggende Fjeld. Naar Vandbeholdningen slipper op, har man maattet tilføre Vand paa Tønder. Nedslagsfeltet til Bassinerne er indhegnet, men Filtre findes ikke, og Brandvæsenet modsætter sig ogsaa Anbringelsen af saadanne. Byens Renovationsvæsen er i nogenlunde Orden. Skolerne er upaaklagelige og vil snart blive i udmærket Orden, da det Nødvendige hertil er bevilget. Befolkningen bestaar for en væsentlig Del af mindre bemidlede Fiskerfamilier, der bor trangt og daarligt; Renligheden kunde ogsaa hos mange være bedre. I Landdistriktet er den økonomiske Stilling gjennemgaaende god; Folk har gode og tildels store Huse og er vel klædt. Renlighedssandsen kommer sig mer og mer, og Interessen for Oplysning er ikke liden; men man forstaar sig endnu lidet paa at tilberede sine iøvrigt rigelige og gode Raastofte til en hensigtsmæssig og smagelig Næring. Kvinderne staar i det Hele meget tilbage, hvorimod Mændene tildels er langt fremskredne baade i Kundskaber og Dannelse, hvad der vel skriver sig fra, at de færdes meget omkring baade i By og paa Land, medens Kvinderne næsten stadig sidder hjemme. (Lorentzen). Fra ytre Romsdal skildres de hygieniske Forhold som mindre gode mangesteds, idet man, selv om man har tilstrækkelig Husrum, alligevel stuver sig sammen i et Værelse, hvor man spiser, sover og forretter al Slags Arbeide. Sandsen for Orden, Renlighed og frisk Luft er ikke stor. Af Drikfærdighed er der lidet, og Totalafhold bliver stadig almindeligere. Brændevins-handel eksisterer ikke i Landdistriktet. (H. F. Smith). I søndre Nordmør Distrikt spores der nogen Bedring i de sanitære Forhold gennem Aarenes Løb; istedetfor at man tidligere selv formalede sit indkjøbte Korn paa de daarlige Landkværne, indføres nu Mel fornemmelig fra Bergen. (F. Thesen). Fra Sundalen klages over, at Kaffemisbruget er stor. Kaffe nydes i Aannetiderne op til 4 Gange daglig. Der bruges vistnok ogsaa mere Brændevin end andetsteds, og Totalafholdsbevægelsen vinder liden Fremgang. (Hornemann). Det gaar i nordre Nordmør Distrikt fremdeles snarere ned- end opover med Befolkningens Kaar, der i det Hele taget er mislige, navnlig paa Aure og paa Edø, idet den Indtægt, som kan hentes fra Sjøen ved Fiskerierne, ikke paa langt nær er af den Betydning som for 15 à 20 Aar siden. Naar dertil kommer, at Landeindommenes væsentligste Indtægtskilde i Aure — Skovene nemlig — for største Delen er udtømte eller ialfald i stærk Tilbagegang ved en i de sidste Aar ret

betydelig Udhugst, kan der heller ikke af Gaardsbruget for de flestes Vedkommende opdrives stort Mere end, hvad der medgaar til det daglige Behov. Forbedringer i Gaardsdriften for at lette Afsætningen af sine Produkter har man omtrent ikke indført i Aure, medens der saavel i Valsøfjorden som især i Halse er oprettet Meierier med en efter Forholdene ikke ubetydelig Afsætning. (Parelius).

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Amtet har **Sygehus** i Molde, hvor ogsaa Reknes Pleiestiftelse for Spedalske er beliggende. I Aalesund er et kommunalt Sygehus forbundet med Byens Fattighus; det er adskillig uhensigtsmæssigt. Det nye Epidemilazaret var i Virksomhed.

Badeindretninger for varme og kolde Bad (Sø- og Ferskvand) samt Gytjebad findes i Aalesund; i Molde findes et Søbad og ved Reknes Pleiestiftelse Karbad til Afbenyttelse; ligesaa ved Grand Hotel i Sommermaanederne.

Af **Kvaksalvere** omtales en fra nordre Nordmør. Paa Gaarden Tørset, hvor 5 Børn efter Sigende i Løbet af August Maaned havde havt et Udslet, paaviste Distriktslægen hos dem alle Afskalling og hos én desuden skarlatinøs Nefrit og Plevrit. Der blev paalagt streng Isolation, og Faderen, der var Medlem af Aure Sundhedskommission, blev anmodet om at underrette Distriktslægen om det syge Barns Tilstand. Dette blev dog ikke gjort; istedet hentedes en Kvaksalver, der erklærede Sygdommen for ikke smitsom. Barnet døde, og Begravelsen foregik uden nogensomhelst Forsigtighedsregler. Blandt de Slægtninge og Bekjendte, der i Anledning af Begravelsen gjæstede og tildels overnattede i Sørgehuset, udbrød nogle Dage efter Skarlagensfeber, der spredtes til flere af deres Omgivelser. (Parelius).

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommissioner. Antal Møder.	Kvaran-tænekommissioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsme-dicinske Forret-ninger.
	Antal an-meldende Læger.	Fattige Syge.				
Romsdals Amt	19	1431	75	1	2180	27
Vestre Søndmør	3	17	-	-	204	-
Indre —	1	57	¹⁾ 5	-	139	4
Østre —	1	5	-	-	177	-
Ørskog	1	18	²⁾ 2	-	207	2
Nordre Søndmør	2	548	³⁾ 26	-	51	6
Ytre Romsdal	2	119	⁴⁾ 9	¹⁰⁾ 1	500	5
Indre —	3	66	⁵⁾ 5	-	313	3
Søndre Nordmør	2	235	⁶⁾ 12	-	190	4
Sundalen	2	93	⁷⁾ 1	-	105	2
Surendalen	1	130	⁸⁾ 8	-	127	1
Nordre Nordmør	1	143	⁹⁾ 7	-	167	-

¹⁾ Ørsten 2, Volden 2, Hjerundfjord 1. ²⁾ Ørskog 1, Skodje 1. ³⁾ Aalesund By 25, Borgund 1. ⁴⁾ Molde By 6, Bolsø 1, Frænen 1, Vestnes 1. ⁵⁾ Grytten 1, Eid 1, Vøø 1, Nesset 1, Eresfjord 1. ⁶⁾ Kristiansund By 8, Kvernes 2, Frei 1, Øre 1. ⁷⁾ Øksendalen 1. ⁸⁾ Stangvik 4, Surendalen 2, Rindalen 2. ⁹⁾ Edø 2, Tusteren 1, Aure 2, Halse 2. ¹⁰⁾ Molde 1.

Søndre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Ja- nuar 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		18606,24	123 750	51	5	69	44
1. Trondhjems Stads- fysikat	Trondhjem, Kjøbstad	35,24	28 792	1)26	5	21	-
2. Strinden		686,80	12 066	2) 6	-	7	7
	Strinden	138,33	4 321	5	-	2	2
	Malvik	182,41	2 499	-	-	1	1
	Klæbu	209,63	1 511	-	-	1	1
	Byneset	78,05	1 906	-	-	1	1
	Leinstranden	46,54	1 132	-	-	1	1
	Buviken	31,94	697	-	-	1	1
3. Selbu	Selbu	2 545,04	5 421	1	-	2	2
4. Røros		3 439,17	6 111	2	-	3	3
	Røros med Bergstaden } Røros	1 900,45	4 075	2	-	2	2
	Aalen	696,72	1 756	-	-	1	1
	Til Røros Præstegjæld og Røros Lægedistr. hører derhos en Del af Tolgen Herred af He- demarkens Amt	842,00	280	-	-	-	-
5. Guldalen		2 972,67	12 973	3	-	7	7
	Melhus	118,91	2 260	1	-	1	1
	Flaa	127,30	591	-	-	1	1
	Helandet	168,33	1 074	-	-	1	1
	Horg	290,12	2 193	-	-	1	1
	Støren	266,15	1 856	2	-	1	1
	Budalen	350,45	595	-	-	1	1
	Singsaas	695,04	1 569	-	-	1	1
	Soknedalen	434,74	1 931	-	-	1	1
	Holtaalen	521,63	904	-	-	1	1
6. Opdal		2 805,24	5 275	2	-	3	3
	Opdal	2 398,80	4 013	1	-	2	2
	En Del af Rennebu (søn- denfor Vangsgraven) . Til Opdals Lægedistrikt hører derhos Inset An- nex til Kvikne af He- demarkens Amt	209,70	734	-	-	1	1
		196,64	528	1	-	-	-

1) Heraf er 3 ikke praktiserende.

2) Distriktslægen bor i Trondhjem.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
7. Orkedalen		1 943,59	14 439	4	-	9	6
	Børsen	309,49 470,33 636,14 527,63	2 170	-	-	2	2
	Børseskognen		1 365	-	-	-	-
	Orkedalen		6 115	3	-	4	2
	Meldalen		3 109	1	-	2	1
	Rennebu (den til Opdals Distrikt hørende Del fraregnet)		1 680	-	-	1	1
8. Hitteren		921,83	9 669	1	-	4	4
	Hitteren	433,72	2 525	1	-	1	1
	Frøien	243,76	4 671	-	-	2	2
	Fillan	244,35	2 473	-	-	1	1
9. Hevne	Hevne	1 090,46	5 153	2	-	2	2
10. Ytre Fosen		656,88	9 877	2	-	3	2
	Bjugn	460,15	4 739	-	-	1	1
	Ørlandet Hovedsogn af Ørlandet	71,67	3 628	2	-	1	-
	Jøssund Sogn af Aa- fjorden	125,06	1 510	-	-	1	1
11. Indre Fosen		814,24	7 527	1	-	4	4
	Stadsbygden	135,77	1 887	-	-	1	1
	Rissen	503,53	4 212	1	-	2	2
	Sør- og Vasbygden Sogn af Ørlandet	174,94	1 428	-	-	1	1
12. Nordre Fosen ...		1 733,82	7 255	1	-	4	4
	Roan	750,04 114,23 869,55	2 105	1	-	1	1
	Osen		1 605	-	-	1	1
	Stoksund		1 116	-	-	1	1
	Aa Sogn af Aafjorden.		2 429	-	-	1	1

Sundhedstilstanden har i det Hele været nogenlunde tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme var især Influenza, Diarré og Skarlagensfeber hyppigere end foregaaende Aar, derimod var Mæslingeepidemien at betragte som ophørt og Difteri i Aftagende. Det samlede Antal anmeldte Tilfælde af epidemiske Sygdomme i Amtet udgjorde 13 177 med 579 Dødsfald mod henholdsvis 10 177 og 639 i 1893.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2389 eller 19,3 pro mille af den tilstedeværende beregnede Middelfolkemængde (124 100). I 1893 var Dødeligheden 18,7 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (Side 192 og 193).

Af **Tyfoidefeber** opføres 99 Tilfælde, hvoraf 66 i Trondhjem. Sygdommen, der i de sidste 4 Aar har været i jevn Aftagen i denne By, er derfra iaar anmeldt med et lige saa stort Antal Tilfælde som i 1890. Herved er dog at mærke, at Befolkningen ved Byens Udvidelse er bleven større, og at de indlemmede Strøg er meget mislige i hygienisk Henseende; forholdsvis de fleste Tilfælde er derfor ogsaa forekommet der samt i de nybyggede Dele indenfor den gamle Bygrændse, hvor Afløbsforholdene endnu er meget elendige. De fleste Syge indlagdes paa Sygehuset. (Böckman). — I Guldalen indtraf 3 Tilfælde paa Gaarden Sør-tømme i Horg og desuden 5 spredte Tilfælde inden Distriktet. I Opdal Distrikt forekom 2 Tilfælde, nemlig 1 i Inset, hvor Sygdommen de foregaaende Aar af og til har vist sig, og 1 i Rennebu, ved Smitte fra Inset. I ytre Fosen observeredes kun 1 Tilfælde, nemlig hos en Gut fra Frøerne; han laa paa Sildefiske i Bjugn. Smittekilden kunde ei paavises. — Fra indre Fosen er anmeldt 3 Tilfælde, hvoraf 2 Dødsfald.

Skarlagensfeber, der optraadte hyppig over hele Amtet, var af en gennemgaaende mild Karakter; af den Grund og for at undgaa Ulemperne ved Isolation blev mange Angrebne ei anmeldt; Sygdommen fik derfor stor Udbredelse. Mortaliteten for hele Amtet af denne Sygdom har kun været vel 4 pCt. af de anmeldte Tilfælde, men selvfølgelig endnu meget lavere i Forhold til alle Angrebne. I Trondhjem anmeldtes 133 Tilfælde, hvoraf 71 indlagdes paa Lazaret. I Hitteren Distrikt optraadte Sygdommen hovedsagelig i Dolm og Kvenvær Sogn samt med enkelte Tilfælde paa Frøien. Til førstnævnte Sted bragtes den med en Lærer, som var bleven syg ved et Julebesøg paa Ørlandet. Da Sygdommen var bleven mistydet af den behandlende Læge, der boede udenfor Distriktet, og ikke anmeldtes for Sundhedskommissionen, vedblev den Syge sin Lærergjerning og smittede selvfølgelig Skolebørnene. (Knutssøn). — Til ytre Fosen kom Sygdommen fra Værnes Sogn og spredte sig snart over Ørlandet og Bjugn. Forløbet var i den første Tid mildt; først senere udover Høsten indtraf nogle Dødsfald, især blandt smaa Børn. Sygdommen vedvarede jevnt til Aarets Udgang; der var tildels sparsomt Exantem, særdeles faa Glandelabscesser og Otiter, men ikke saa faa Nefritter. (H. R. Smith). — I indre Fosen viste det første Tilfælde sig i Midten af Januar i Værnes Sogn; Sygdommen bragtes sandsynlig hertil fra de tilstødende Distrikter Hevne og Hitteren, hvor den forekom allerede i Slutningen af 1893. Den udbredte sig efterhaanden langs Kysten til Lensviken, kom saa over til Stadsbygden og fortsatte derpaa nordover til Rissen. De faa Dødsfald skyldes fornemmelig Nefrit. — I nordre Fosen forekom Sygdommen kun paa nogle faa Gaarde i Roan Herred og fik ikke paa nogen af Stederne større Udbredning.

Af **Mæslinger** anmeldtes 51 Tilfælde med 1 Dødsfald mod henholdsvis 960 og 47 i 1893. Til Meldalen—Orkedalens Distrikt — kom Sygdommen fra Rindalen i Romsdals Amt, hvor den skal have været meget udbredt Vinteren 1893—1894; den udbredte sig raskt i den nordlige og vestlige Del af Bygden, men Forløbet var godartet, saa kun faa Tilfælde behandledes.

Difteri var om end i Aftagende, fremdeles meget udbredt inden Amtet (807 Angrebne og 201 Døde, mod 901 Angrebne og 307 Døde i 1893). I Trondhjem forekom kun omtrent det halve Antal Tilfælde mod i det foregaaende Aar. — Ved det offentlige Døvstummeinstitut havde der fra Elevernes Tilbagekomst efter Sommerferierne vist sig enkelte lette Halstiltfælde, der var tydet som follikulær Angina. I Begyndelsen af Oktober optraadte et Par vel udtalte Difteritiltfælde, og da man paa Foranledning heraf daglig undersøgte alle Børn, viste efterhaanden en hel Del af dem Rødme i Halsen. Disse blev da strax sendt til Difterilazaretet og underkastet bakteriologisk Undersøgelse, hvoraf det fremgik,

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.	1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.														Trond- hjem.		Strinden.	
																Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	99	14	99	7	6	10	6	11	11	11	14	2	3	9	9	66	8	3	-
Barselsefeber	44	6	44	2	7	3	3	2	1	6	4	3	3	2	8	7	-	1	-
Vandkopper	105	-	105	11	15	5	2	4	12	6	3	14	10	15	8	61	-	9	-
Skarlagensfeber	625	27	625	18	30	55	37	61	106	50	40	51	49	66	62	133	6	22	1
Røde Hunde	7	-	7	-	-	-	-	-	-	-	1	-	3	2	1	2	-	-	-
Mæslinger	51	1	51	-	1	8	13	12	7	2	4	-	-	3	1	9	-	10	-
Rosen	119	5	114	9	5	7	10	11	7	13	5	9	12	9	17	38	2	3	-
Kighoste	266	16	266	34	22	25	25	32	30	20	22	17	20	12	7	148	13	28	-
Difteri	807	201	807	137	90	86	90	53	49	68	32	32	82	32	56	313	83	40	12
Strubehoste	23	14	20	3	1	2	-	3	1	2	-	-	3	4	1	4	3	2	1
Kusma	270	-	270	110	60	42	21	14	3	-	1	2	8	6	3	228	-	14	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	3678	45	3677	527	385	344	392	299	228	165	135	184	267	366	385	1998	18	194	2
Katarralsk og follikulær Angina	1322	-	1321	101	131	129	137	129	100	57	46	70	107	160	154	963	-	71	-
Influenza	2583	35	2546	1772	464	115	49	34	18	-	1	-	5	37	51	1337	17	210	4
Lungebetændelse	658	96	658	150	69	71	88	66	41	20	15	18	32	46	42	179	29	31	4
Pleurit.	171	9	170	12	6	17	20	21	16	17	18	16	8	9	10	55	4	6	-
Gigtfeber	193	7	193	21	11	18	18	18	16	18	15	10	12	18	18	111	2	13	-
Koldfeber	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	2131	99	2131	113	110	89	103	113	131	415	494	201	131	139	92	1276	79	89	3
Blodgang	21	3	21	1	3	2	-	1	-	-	1	-	-	13	-	-	-	3	-
Skjørbug	3	1	2	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	1	-	-
Tilsammen	13177	579	13128	3029	1416	1028	1014	885	777	870	852	629	755	948	925	6929	265	749	27

I søndre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
	Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orkedalen.		Hitteren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	-	-	2	-	8	2	2	-	5	1	4	-	2	-	1	-	3	2	3	1
Barselsefeber	3	-	15	2	9	2	1	-	3	1	3	1	-	-	-	-	1	-	1	-
Vandkopper	1	-	15	-	3	-	-	-	1	-	6	-	-	-	-	-	3	-	6	-
Skarlagensfeber	1	-	6	-	20	-	6	-	5	1	113	4	83	2	88	8	122	5	26	-
Røde Hunde	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	5	-	-	-	23	1	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-
Rosen	2	-	15	-	6	-	4	1	10	1	14	-	6	-	10	1	4	-	7	-
Kighoste	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	30	3	-	-	-	-	59	-	-	-
Difteri	1	1	56	1	33	13	14	2	59	23	56	15	84	30	89	-	48	14	14	7
Strubehoste	-	-	7	7	3	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	2
Kusma	1	-	5	-	2	-	-	-	5	-	1	-	8	-	3	-	3	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	45	2	646	1	309	5	67	-	148	11	33	-	54	-	94	6	47	-	43	-
Katarralsk og follikulær Angina	20	-	84	-	34	-	24	-	28	-	24	-	22	-	27	-	14	-	11	-
Influenza	64	3	441	-	196	-	34	2	115	6	19	-	25	-	68	-	28	3	46	-
Lungebetændelse	9	1	128	14	101	9	28	3	39	12	27	4	15	2	55	9	32	8	14	1
Pleurit	2	-	9	-	11	1	6	-	14	2	15	-	8	1	12	1	4	-	29	-
Gigtfeber	2	-	18	-	11	2	2	-	8	2	1	-	6	-	8	1	10	-	3	-
Koldfeber	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og inden- landsk Kolera	9	-	307	5	209	6	37	-	42	4	20	-	56	1	21	-	42	1	23	-
Blodgang	-	-	2	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	13	1
Skjørbug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	160	7	1760	32	961	41	229	8	506	65	366	27	369	36	477	26	425	33	246	12

Liste over forskellige

	Ialtopgivne		Børn.		Voxne.		1		2		
							Trondhjems Stadsfysikat.		Strinden.		
	Tilfælde.	Dødsfald.					Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.
Kronisk Rheumatisme	370	1	2	1	218	149	244	1	15	-	-
Fnat	443	-	105	110	100	80	94	-	21	-	-
Skurv	7	-	2	2	2	1	3	-	1	-	-
Kjertelsyge	449	3	156	235	28	30	299	-	17	-	-
Rakit	84	2	50	34	-	-	26	-	2	-	-
Tuberkuløse Betændelser og											
Miliærtuberkulose	87	65	32	27	17	11	30	32	5	3	-
Lungetuberkulose	477	273	13	23	195	246	224	126	14	5	-
Kræft	92	95	1	-	51	40	25	35	3	3	-
Morbus Brightii	88	27	8	6	41	33	35	8	2	-	-
Blegsot og Anæmi	1082	3	40	163	69	810	410	2	22	-	-
Livmodersygdomme	218	-	-	2	-	216	103	-	12	-	-
Kardialgi, kronisk Gastrit											
og Dyspepsi	1370	3	38	55	579	698	652	-	64	-	-
Ormesygdomme	44	-	20	18	3	3	18	-	-	-	-
Drankersygdomme	20	1	-	-	18	2	13	-	-	-	-
Struma	11	1	-	-	-	11	1	1	-	-	-
Brok	87	5	12	10	34	28	39	2	1	1	-
Luxationer	20	-	4	2	5	8	11	-	3	-	-
Benbrud	97	-	12	2	39	39	35	-	5	-	-

at Mange af dem, uden at have Spor af Belæg, dog gik med Smittestoffet i Halsen. Disse blev da holdt tilbage paa Lazaretet, indtil Difteribacillerne var svundne, hvilket i Regelen tog temmelig lang Tid trods Udskylninger og Penslinger. De Børn, der viste sig ikke at have Baciller i Halsen, blev sendt tilbage til Institutet. Efterhaanden blev paa denne Maade i Oktober 25 Elever og 1 Tjenestepige fra Institutet indlagt paa Lazaretet og anmeldt som lidende af Difteri. Det var dog den hele Tid blot et Mindretal, der overhovedet fik Belæg i Halsen. I November blev af samme Grund atter 2 Elever indlagt paa Lazaretet; 1 Lærer fik virkelig Difteri og behandledes i sit Hjem ude i Byen. Endvidere blev der i December fundet Baciller hos 2 andre Elever. Ogsaa i det private Døvtummeinstitut optraadte Sygdommen paa lignende Maade; samtlige Tilfælde var lette, og intet Dødsfald indtraf; kun en liden Pige, der uden at være syg, bevislig havde Baciller, fik en meget alvorlig Difteri med paafølgende svær Hjerteparese; hun overstod dog Sygdommen. Dette eiendommelige Forhold er af stor Interesse. Naar paa denne Maade en hel Del Individuer kan gaa med Smittestoffet uden at blive angreben af klinisk paaviselig Difteri, eller først faar tydelige Symptomer efter længere Tids Forløb, er det vanskelige, næsten haabløse i Kampen mod denne Sygdoms Udbredelse let forklarligt. — Om den mindre Mortalitet, der udmærkede denne Epidemi, skal tilskrives en mindre ondartet Optræden af Sygdommen eller Brugen af Difteriserum ved Behandlingen paa Lazaretet turde ei være saa let at afgjøre. Serum har siden Sommeren været

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
3		4		5		6		7		8		9		10		11		12	
Selbu.		Røros.		Guldalen.		Opdal.		Orke- dalen.		Hit- teren.		Hevne.		Ytre Fosen.		Indre Fosen.		Nordre Fosen.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
2	-	22	-	15	-	4	-	16	-	-	-	4	-	9	-	19	-	20	-
13	-	55	-	64	-	11	-	19	-	29	-	30	-	26	-	meget udbr.	-	81	-
-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
16	-	31	1	8	-	6	-	26	2	6	-	7	-	7	-	18	-	8	-
3	-	15	-	4	-	1	-	14	1	4	-	-	-	5	-	1	1	9	-
2	2	12	1	4	5	6	4	9	3	-	1	-	-	9	7	7	4	3	3
4	3	19	9	32	14	8	5	54	44	10	21	11	8	42	22	15	7	44	9
10	8	8	6	13	11	7	3	9	8	1	2	3	-	6	11	5	5	2	3
-	-	4	1	5	4	5	4	4	1	13	1	6	-	8	5	2	-	4	3
9	-	193	-	120	-	43	-	90	1	19	-	19	-	43	-	18	-	96	-
1	-	28	-	10	-	7	-	15	-	6	-	11	-	14	-	5	-	6	-
41	-	259	-	32	-	36	-	80	3	56	-	21	-	35	-	44	-	50	-
-	-	26	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	4	-	-	-	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	2	-	2	-	1	-	4	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2	-	13	-	1	-	2	-	10	-	2	-	-	-	13	-	5	-	1	-
-	-	3	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
1	-	16	-	7	-	1	-	12	-	2	-	1	-	12	-	-	-	5	-

anvendt, saasnt man har kunnet erholde det. — Man har i Aarets Løb ved Lazaretet benyttet bakteriologisk Undersøgelse baade til Sikring af Diagnosen og for at bestemme Tidspunktet for Udskrivningen. Dette sidste har medført, at Patienterne tilbageholdtes adskillig længere paa Lazaretet end før, idet Bacillerne ofte holdt sig haardnakket, lang Tid efterat alle Sygdomstegn var svundne. Følgen heraf har været, at Belægget paa Lazaretet har været temmelig stort i Forhold til Antallet af de behandlede Tilfælde. Af de anmeldte 317 Tilfælde (heri medregnet 4 Tilfælde af Croup) er kun 22 behandlede udenfor Lazaretet. (Bøckman). — I Dalsbygden i Røros Distrikt optraadte Difteri epidemisk især i Marts og April formentlig forårsaget ved et upaagtaget Tilfælde i en Skole dersteds. — De fleste Tilfælde i Opdal forekom i en Grænd og fornemmelig i Sommermaanederne; Smitten er rimeligvis bleven indført af fremmede Reisende, der opholdt sig nogle Dage i en liden Gjæstgiverstue, som hyppig besøgte af andre Gjæster. (H. G. Lund). — I Orkedalen optraadte Sygdommen især voldsomt om Høsten. Overalt søgtes dens Udbredelse hindret ved Isolation og Desinfektion samt ved Lukning af Skolerne. — Paa Hitteren optraadte Difteri hovedsagelig i Dolm og Kvenvær Sogne som en Fortsættelse af Epidemien Aaret forud. Til Gaarden Strøm kom Sygdommen midtsommers og var her noksaa ondartet; det oplystes, at Flere i den nærliggende Asmundvaaggrænd først paa Sommeren havde havt lidt ondt i Halsen, og her blussede ogsaa i Slutningen af Aaret Sygdommen op paany med et Par Dødsfald. I nogle sporadiske Tilfælde

paa andre Kanter kunde ingen Smittekilde paavises. (Knutssøn). I Hevnskjel (Hevne Distrikt) udbød ved Nytaarstid en heftig og temmelig ondartet Epidemi. Da Sygdommen tilslut antog en ualmindelig grav Karakter med Sepsis og petekialt Exantem, og der tillige ellers i Distriktet herskede megen Sygelighed, besluttedes en Epidemilæge ansat, men inden denne ankom, var Epidemien næsten slut. En Familie fra Trondhjem, der om Sommeren var kommen paa Landligge med 6 Børn, mistede 5 af disse af Difteri. Da et af Børnene angaves at have været sygt ved Ankomsten, var antagelig Smitten medbragt fra Trondhjem. (P. M. Selmer). — I ytre Fosen fik Epidemien fra 1893 i Begyndelsen af Aaret Udbredelse især i Jössund Sogn, og den nordlige Del af Bjugn. Senere udbredte den sig til Nes Sogn, og bragtes af Elever til Amtsskolen paa Ørlandet, hvor Sygdommen dog trods gjentagen Import ikke fik videre Udbredelse. Andre Tilfælde paa Ørlandet skyldtes sandsynlig Smitte fra Trondhjem. For de i Slutningen af Aaret i Skjærn Sogn indtrufne Tilfælde kunde ingen Smittekilde paavises. Sygdommen var ikke særlig ondartet; Larynxdifteri og udbredte gangrænøse Processer forekom yderst sjelden. (H. R. Smith). — Blandt de i nordre Fosen optraadte Tilfælde skyldtes de i Roan og Osen Herreder indtrufne sandsynlig Import fra Trondhjem og forekom kun i ét Hus paa hvert Sted. I Osen var det hos en Handelsmand, at Sygdommen herskede, hvorfor der ogsaa næredes stærk Frygt for, at Sygdommen skulde udbrede sig videre; at saa ikke skede, maa tilskrives vedkommende Handelsmands og Families samvittighedsfulde Gjennemførelse af de foreskrevne Forholdsregler. (J. D. Wallace).

Kusma forekom epidemisk i enkelte Distrikter, men kun forholdsvis faa er blevet behandlet af Læge. I ytre Fosen observeredes samtidig med en Del Tilfælde af Kusma i Aarets Begyndelse 5 Tilfælde af Svulst af Submaxillarglandelen; denne Affektions Optraaden og Forløb var fuldstændig analog med Parotitens, hvorfor det ligger nær at antage den for samme Sygdom blot med forskjellig Lokalisation. (H. R. Smith).

Af **Influenza** forekom de fleste Tilfælde i Januar og Februar; der er i 1894 anmeldt 2583 Tilfælde med 35 Dødsfald mod henholdsvis 550 og 4 i 1893. Desuagtet skildres denne Epidemi fra flere Distrikter som gennemgaaende mildere end den i 1893; Tilbøieligheden til alvorlige Komplikationer var ogsaa mindre. — I Røros Distrikt var det fornemmelig Os og Dalsbygden, som hærjedes af Sygdommen; her, væsentlig i en mindre Grænd i Os, ledsagedes den af en Del slemme Følgesygdomme, hvoriblandt især en ondartet Lungebetændelse fremkaldte flere Dødsfald. (B. M. Müller). — Ogsaa fra Guldalen anføres, at endel Lungebetændelser ledsagede Influenza, men at ellers Eftersygdomme var sjeldne. — I nordre Fosen Distrikt var Sygdommen mest udbredt i Osen, hvor den forekom næsten i hvert Hus. Mange Fiskere angrebes og maatte reise hjem.

Af **Diarré** er anmeldt 2131 Tilfælde med 99 Dødsfald mod henholdsvis 1303 og 58 i 1893. Især i Trondhjem og nærmeste Omegn forekom der mange Tilfælde, hvoraf en hel Del var ondartede og med dysenterisk Karakter; hertil har den langvarige og forholdsvis meget varme Sommer sandsynlig bidraget meget. — Et Par Tilfælde paa Bynæset (Strinden Distrikt), kunde muligens tydes som opstaaet ved Smitte gennem friskt Mellemlid; der herskede i Egnen en Epidemi af tildels blodig Diarré; en Kvinde tilsaa en Dag en saadan Patient og hjalp den Syge ved Afføringen; strax efter gik hun hjem uden at have vasket sine Hænder, og et Par Timer efter fik hendes lille Barn og lidt senere hendes gamle Moder blodig Diarré med Tenesmer. (R. Hansson). — I Guldalen var Sygdommen særlig udbredt i Støren og Singsaas.

I nordre Fosen var der i Aa Sogn en kortvarig, begrændset Epidemi af **Blodgang**, hvor Smitten sandsynlig var indbragt med en Sømand. (J. D. Wallace).

Flegmoner optraadte hyppig under Vaarfisket i Hitteren Distrikt. Sygdommen er af ikke liden Betydning for Befolkningen, da den gjør Patienterne arbeidsudygtige netop i den Tid, de skulde tjene nogle Kontanter til at afgjøre sine Forpligtelser med. (Knutssøn).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde sees af følgende Tabel:

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
			Trondhjems Stadsfysikat.	Strinden.	Selbu.	Røros.	Guldalen.	Optal.	Orkedalen.	Hitteren.	Hevne.	Ytre Fosen.	Indre Fosen.	Nordre Fosen.
			Tilf. Dødsf.	Tilf.	Tilf. Dødsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar.....	62	-	55	-	4	-	1	-	-	-	2	-	-	-
Syfilis, konstitutionel ...	90	3	58	2	2	12	1	3	1	2	8	-	1	3
— hereditær	7	-	4	-	1	-	-	1	-	1	-	-	-	-
Gonorré	352	-	265	-	10	1	-	9	4	1	18	-	3	12
													26	3

Fra Selbu berettes: De for konstitutionel Syfilis opførte 12 Patienter havde alle tertiære Former undtagen 2, en Mand og en Kone fra Tydal, som led af sekundær Syfilis og indlagdes paa Sygehus. Manden exercerte paa Gravrokmoen, smittedes der, modtog Besøg af sin Kone og smittede hende. (Conradi). I Hitteren Distrikt angives der at være adskillige Tilfælde af tertiær Syfilis. Fra indre Fosen omtales Gonorré som en alt andet end sjelden Sygdom.

Til Oplysning om endel **andre** af Lægerne behandlede **Sygdomme** hid-sættes Tabel Side 194 og 195.

Fnat angives at være meget udbredt i Selbu, Guldalen, Hitteren, Hevne, indre og nordre Fosen. Fra Guldalen og Hevne berettes dog om nogen Bedring; det ansees for nedværdigende at have Sygdommen, hvorfor den i det længste skjules. — I Hitteren synes Behandlingen af Fnat at være bleven saagodtsom Hvermands Eie, da Størsteparten behandler sig selv. — Blandt Herrederne i nordre Fosen Distrikt angives især Roan og Stoksund at udmærke sig ved hyppig forekommende Fnat.

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 17,1 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom forårsagede Dødsfald og 26,9 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 18,4 pCt. og 29,9 pCt. og for Bygderne 16,2 pCt. og 24,8 pCt.

At **Neuroser** (Hysteri, Neurasteni, Hypokondri) forekommer hyppigere blandt Landbefolkningen end tidligere, har jevnlig været omtalt, og Aarsagen antaget at ligge i et forandret, mod før mindre enkelt Levesæt. Paa Byneset (Strinden Distrikt), der betragtes som en i flere Retninger mindre kulturelt fremskreden Bygd, er dog paatruffet paafaldende mange neurasteniske og nervøst belastede Individer, især Kvinder, flere end i nogen af de mere fremskredne Nabobygder. (R. Hansson). — Som Offer for det overhaandtagende, ukontrollerede Sportsvæsen faldt i Guldalen en ung, frisk og kraftig Mand, der, uaftet han

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lunge- tuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondhjems Stadsfysikat	686	126	265	421
Strinden	49	5	27	22
Selbu	29	3	7	22
Røros	115	9	32	83
Guldalen	97	14	41	56
Opdal	31	5	8	23
Orkedalen	213	44	65	148
Hitteren	76	21	27	49
Heyne	72	8	36	36
Ytre Fosen	103	22	26	77
Indre —	64	7	33	31
Nordre —	57	9	12	45
Søndre Trondhjems Amt	1592	273	579	1013
Deraf i Byer	686	126	265	421
— - Bygder	906	147	314	592

et Par Dage havde befundet sig lidt uvel og derfor ikke havde deltaget i Træningen, alligevel var med i et Præmieskiørend. Han døde paa Tilbageveien derfra af Hjerteparalyse. (H. Jenssen).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 87 Tilfælde med 5 Dødsfald. For 34 er Sædet opgivet saaledes: Hernia inguinalis 27, cruralis 2, umbilicalis 4, ventralis 1.

For **Benbrud** behandledes 97. Sædet er for 60 opgivet som følger:

Fractura claviculae 2	Fractura radii 8	Fractura cruris 2
— scapulae 1	— ulnae 3	— tibiae 4
— costarum 12	— digit. manus . 2	— fibulae 4
— humeri 4	— colli femoris . 5	— malleolorum . 3
— antibrachii . . 2	— femoris 7	— digit. pedis . 1

For **Luxationer** behandledes 20. Sædet er for 10 opgivet saaledes: Luxatio maxillæ 2, humeri 6, antibrachii 1, ulnae 1.

Af Lægerne udførtes 60 **obstetriciske Operationer**, deraf 24 i Trondhjem, 2 i Strinden, 2 i Selbu, 5 i Røros, 7 i Guldalen, 2 i Opdal, 5 i Orkedalen, 2 i Hitteren, 2 i Heyne, 4 i ytre Fosen, 2 i indre Fosen og 3 i nordre Fosen. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 199.

Et Tilfælde af **Selvudvikling** forekom i Bjugn (ytte Fosen). Fosteret laa i Tverleie med fremfalden Arm. Ved Lægens Ankomst havde Konen imidlertid uden nogen Assistance født et fuldbaaret Barn af normal Størrelse uden Bristning af Perineum eller andre Ulemper. (H. R. Smith).

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 200.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1019 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 70,1.

Obstetriciske Operationer i søndre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.			Vending.			Perforation.	Efterbyrdsoperation.	Seccio cæsarea.
	Mødre.	Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.	Mødre.	Mødre.
	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	lev.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	32	¹⁾ 28	6	1	²⁾ 1	-	⁴⁾ 1	-	-
Bækkensneverhed	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	1	-	-	-	-	-	-	⁷⁾ 1
Ueftergivelige Fødselsdele	2	2	-	-	-	-	-	-	-
Livmodersvulst	-	-	-	-	-	-	⁵⁾ 1	-	-
Skjævt Isseleie	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	2	-	2	-	-	-
Tverleie	-	-	-	6	³⁾ 5	1	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	-	-	-	-	-	-	⁶⁾ 2	-	-
Hydrocefalisk Fosterhoved	-	-	-	-	-	-	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Uopgivet Indikation	1	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	41	36	7	9	6	3	5	2	1
		43			9				

¹⁾ 3 Tvillingfødsler. Ved den ene forløstes begge Tvillinger ved Tang, ved den anden 1ste ved Tang, 2den ved Vending, (se Anm. 2), ved den tredje 2den ved Tang, og 1ste ved Naturens Hjælp. ²⁾ 2den Tvilling. ³⁾ Et af disse forløstes ved Tang efter forudgaaet indvendig Vending paa Hovedet. Et andet var en 2den Tvilling; (om første Tvilling Intet oplyst.) ⁴⁾ Dødt Foster, Forløsning ved Tang forgjæves forsøgt. ⁵⁾ Foruden skjæv Indstilling af Hovedet var der en Svulst i Livmoderen med truende Bristning af sidstnævnte. ⁶⁾ Om et af Tilfældene anføres, at Barnet var dødt før Operationen. Om det Andet at Tang flere Gange forud forgjæves var forsøgt. ⁷⁾ Udført paa Trondhjems kommunale Sygehus paa Grund af Krampe. Angaaende Fosteret findes ingen Oplysning.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barselseng.	ved ulykke- lige Hændelser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Trondhjems Stadsfysikat	999	28	713	191	8	2	7	-	1
Strinden	298	5	244	33	8	2	5	2	1
Selbu	143	5	73	11	2	-	-	-	-
Røros	185	7	102	11	-	2	2	-	-
Guldalen	306	8	232	23	3	2	3	2	-
Opdal	127	6	100	5	-	-	-	-	-
Orkedalen	279	10	286	22	2	1	4	1	-
Hitteren	275	10	153	21	2	1	9	1	-
Hevne	135	6	116	11	-	-	3	-	-
Ytre Fosen	234	7	163	15	-	1	2	2	-
Indre —	230	1	114	26	4	-	1	-	-
Nordre —	215	8	107	13	1	-	9	1	-
Søndre Trondhjems Amt	3408	100	2389	341	30	11	45	9	2
Deraf i Byer	999	28	713	151	8	2	7	-	1
— - Bygder	2409	72	1676	190	22	9	38	4	1

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 11 Kvinder paa Barselseng, efter Lægernes 10. For disse 10 er Dødsårsagen opgivet saaledes: Barselfeber 6, Barselkrampe 1, Emboli 1, Livmoderblødning 1 og Nyrtesygdom 1.

De hyppigste Dødsårsager var:

Dødsårsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	273	126	147
Difteri	201	83	118
Alderdomssvaghed	145	40	105
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	99	79	20
Lungebetændelse	96	29	67
Kræft	95	35	60
Tuberkuløse Betændelser	65	32	33
Hjerneslag	51	27	24
Akut Bronkit	45	18	27
Organisk Hjertesygdom	42	22	20

Til nærmere Oplysning om Dødsaaarsagerne i Trondhjems By hidsættes den af Stadsfysikus efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel (se Side 202 og følgende).

Veirliget. Vinteren opgives for de fleste Distrikter som mild med lidet Sne. Vaaren kom tidlig og var ligesom den lange Sommer tør og varm. Fra Midten af August var Veiret meget fugtigt udover hele Høsten, ja lige til Aarets Udgang med korte Afbrydelser af Kulde. Angaaende de meteorologiske Forhold i Trondhjem og paa Bergstaden Røros henvises til Tabellerne Side 207, udarbejdede efter Opgaver fra de meteorologiske Stationer paa de nævnte Steder. Fra Orkedalen anføres med Hensyn til Aarsvexten, at Høavlingen var rigelig og for det meste kom velbjerget i Hus. Udslaatten ødelagdes tildels ved vedholdende Regnveir. Kornavlingen var som et godt Middelsaars, men Indhøstningen besværliggjordes ved megen Fugtighed, hvorved Kvaliteten tildels forringedes. Poteterne gav adskillig større Udbytte end i et Middelsaar, men angrebes meget af Tørraadendhed. (Hoffmann).

Levemaade og hygieniske Forhold. Til Anlæg af de mest paa-trængende Kloakledninger i de ifjor i Trondhjem indlemmede nye Bydele er der bevilget Midler, men det vil tage lang Tid, inden Afløbet i disse vidtløftige og uheldig bebyggede Strøg er bragt nogenlunde i Orden. Da de nye Bydele sluger en stor Del af det til Kloakbygning bevilgede Beløb, bliver Udvidelsen af Nettet i den ældre By, hvor ogsaa Afløbsforholdene især i store Partier af det østlige Strøg er utilfredsstillende, sat adskillig tilbage. Vandledningen er ogsaa bleven udvidet til de nye Bydele, men yderligere Udvidelse er dog stærkt paakrævet, da der endnu er adskillige Strøg, som væsentlig er henvist til Brønde, der vanskelig fuldt kan beskyttes mod Forurensning. Uagtet alle Priveter og Stalde nu er bragt i den Stand, som Sundhedsvedtægterne fordrer, og Tømning af Privetbeholdere og Bortbringelse af Affald begynder at blive mere tilfredsstillende, vil det dog være umuligt at faa Renholdet i de nye Bydele nogenlunde skikkeligt, førend Skylle- og Spildevand kan blive ordentlig afledet. — Ligesom i de foregaaende Aar blev der ogsaa iaar i August og September, da Kolera begyndte at optræde mere udbredt i Udlandet, truffet ekstraordinære Forholdsregler for at holde Byen ren, samt anvist Kvarantænehavne og antaget en Læge til at visitere ankomne Skibe og holde Øie med anmeldte Reisende fra kolerasmittede Steder. Der indtraf dog intet mistænkeligt Tilfælde. — Bylægerne har ført Kontrollen med de udsatte Børn, ca. 90 i Tallet. Disse maa i det Hele siges at blive godt behandlede. Der døde blandt dem 13 i Aarets Løb, hvoraf 6 af Diarré; den forholdsvis store Dødelighed af Diarré er dog ei saa paafaldende, naar man betænker, hvor udbredt og ondartet Diarré var i Sommer, og at de Døde alle var Flaskebørn fra $\frac{1}{4}$ — $1\frac{1}{2}$ Aar gamle. Hvad det dog fremdeles skorter meget paa, er Opfyldelsen af Anmeldelsespligten. (Bøckman). — Fra Selbu Distrikt omtales de hygieniske Forhold vistnok som mindre gode, men der kan dog i de senere Aar spores ikke saa liden Fremgang til det Bedre, hvortil en bedre Oplysning, Oprettelse af Meieriforeninger, samt muligens ogsaa Turist-væsenet har bidraget. Klædedragten har skiftet Præg, saa nu er der næsten intet igjen af den gamle Nationaldragt. For Mændenes Vedkommende er den totalt moderniseret. Snittet paa Kvindernes Trøie og Skjørt er det samme som før, men «Huen» er ombyttet med Tørklæde, og i Kirken f. Ex. opdager man nu

Liste over de af Lægerne

Dødsårsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Anæmia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Angina membran. (Croup)	3	-	3	-	1	-	2	-	-	-	-
Apoplexia cerebri	27	6	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Arthrit. et Rheum. chron.	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Asthma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Atrophia infantum	5	3	2	3	2	-	-	-	-	-	-
Bronchitis acuta	18	9	9	3	5	4	1	-	-	-	-
— chronica	4	2	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Cancer	35	14	21	-	-	-	-	-	-	-	-
Carditis, Endo-, Peri-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Caries, Necrosis, Periost.	2	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-
Commotio cerebri	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Convulsiones infantum . .	18	11	7	11	5	-	2	-	-	-	-
Debilitas congenita . . .	18	9	9	9	9	-	-	-	-	-	-
— senilis	40	16	24	-	-	-	-	-	-	-	-
Diabetes	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarrhoea acuta	79	35	44	26	30	8	7	-	-	-	-
— chronica	3	1	2	1	1	-	-	-	-	-	-
Diphtheria	83	37	46	-	2	19	26	13	10	3	4
Embolia, Thrombosis . .	2	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Epilepsia	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Erysipelas	2	1	1	1	-	-	1	-	-	-	-
Febris rheumatica	2	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-
— typhoidea	8	4	4	-	-	-	-	1	-	-	1
Gangraena, Decubitus . .	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Haemorrhagia ventriculi	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hepatitis	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Hernia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Hydrocephalus	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Icterus	1	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Influenza	17	5	12	1	1	-	-	-	-	-	-
Meningitis	4	4	-	1	-	-	-	-	-	1	-
— tuberculosa	27	16	11	3	1	7	5	1	4	2	1
Morbus viarum urinifer.	3	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Nephritis, Morbus Brigthii	8	5	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Obstructio alvi, Ileus . .	6	4	2	-	-	1	-	-	-	1	-
Paralysis	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Peritonitis	7	3	4	-	-	-	-	-	1	-	-

meddelte Dødsaaarsager.

15—20 Aar.		20—25 Aar.		25—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	2	1	4	4	14	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	6	5	3	2	5	8	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	5	6	9	12	2	5
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	2	1	1	-	3	-	-
2	2	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	2	1	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	3	2	-	6	-	-	2	-	-
2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	1	1	1	1	2	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-
-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	3	-	-	-	-	-

Dødsaaarsag.	Sum.	Deraf		0—1 Aar.		1—5 Aar.		5—10 Aar.		10—15 Aar.	
		Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
Phlegmone, Abscessus .	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Pleuritis	4	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Pneumonia	29	13	16	5	4	2	1	-	-	1	-
In Puerperio:											
Eclampsia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Embolia	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Purpura	1	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Pyæmia	6	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Sarcoma	3	1	2	-	-	-	-	-	-	-	1
Scarlatina	6	3	3	-	1	3	2	-	-	-	-
Scorbutus	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Struma	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Syphilis	2	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-
Tuberculosis pulmonum	126	49	77	1	1	2	2	-	1	4	4
— aliorum organ.	5	4	1	-	-	1	-	-	-	1	1
Tussis convulsiva . . .	13	7	6	2	5	5	1	-	-	-	-
Uraemia	2	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Vitia org. abdominis .	9	5	4	-	1	-	-	-	-	-	-
— « cerebri	3	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
— « cordis	22	13	9	-	-	-	-	-	-	-	1
— « ventric. & can. intest.	5	1	4	-	-	-	-	-	-	-	-
Vulnera	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	686	313	373	68	71	54	50	16	16	16	13
Submersio (Ulykkestilf.)	6	6	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Causa mortis ignota .	6	3	3	2	1	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	698	322	376	70	72	54	50	16	16	17	13

15—20 Aar.		20—25 Aar.		25—30 Aar.		30—40 Aar.		40—50 Aar.		50—60 Aar.		60—70 Aar.		70—80 Aar.		80—90 Aar.		90—100 Aar.	
Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.	Md.	Kv.
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	1	-	-	1	1	-	-	2	1	3	2	3	-	1	-	1
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	1	1	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6	9	8	11	3	5	10	17	7	8	5	12	1	3	2	4	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	1	-	2	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	1	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	1	5	1	5	5	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	2	-	1	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
13	16	11	12	4	12	14	25	14	15	27	28	22	29	40	55	11	24	3	7
-	-	-	-	1	-	3	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	1	-	1	-	-	-	-
13	16	11	12	5	12	17	25	15	15	27	28	23	30	40	56	11	24	3	7

kun hist og her en aldrende Kvinde med Selbukvindernes gamle, uklædelige og usunde, tætsluttende Hovedbedækning. Denne var af Fløiel, forsynet bagtil med en broderet Stjerne eller lignende Figur, naar den prydede en Piges Hoved, medens Konernes var uden nogen saadan Stas. Af Slikkerie (Drops etc.) forbruges ikke ubetydelige Kvanta. Derimod er Brændevinsdrikken i betydeligt Aftagende, og Afholdsforeningens Medlemmer øges stadig. Sædelighedsforholdene har ikke forandret sig til det bedre; Natteløberiet fortsættes i uformindsket Maalestok, og den for nogle Aar siden oprettede Sædelighedsforening har ikke formaaet noget mod Ondet. Selv om Forældre og Foresatte en enkelt Gang vil gribe ind, har deres Ord saa liden Vegt, da Børnene ved, at de ikke har været et Gran bedre selv. (Conradi). Fra Orkedalen skildres Kostholdet som godt, skjönt noget ensformigt. Gaardene er almindelig godt bebygget; for Arbeidsklassen, navnlig paa Orkedalsøren, er dog endnu Husbekvemmeligheden daarlig og altfor indskrænket. De gamle Peiser i Køkken og Beboelsesrum sløifes mer og mer og erstattes af Komfyrer, ofte uden tilstrækkelig Afledning for Dampen. Der spores tiltagende Luxus i Klæde- dragt, og Jenterne synes ikke at ville staa for langt tilbage for sine Søstre i Byerne i at følge Modens Love med Hensyn til Stof, Snit og Farver. Ædrueligheden er vistnok i Tiltagende, men endnu ikke tilfredsstillende, især blandt den yngre Slægt, fornemlig paa tætbeboede Steder som f. Ex. Orkedalsøren. Øl og andre Spirituosa gaar vistnok ikke i Handelen inden Distriktet, men erholdes dog ad Omveie, og i Mangel deraf tages der ogsaa tiltakke med Nafta og andre Draaber. Der findes flere Afholds- og Ungdomsforeninger, saaledes paa Orkedalsøren endog 2, idet der her af den oprindelige har udskilt sig en friere, hvor Dans er tilladelig, medens i den anden alene Leg tillodes ved festlige Sammenkomster. (Hoffmann). — Fra Hitteren skrives: Den gennemsnitlige Fortjeneste for Snørefiskere var 80—90 Kr. netto for et Tidsrum af ca. 3 Uger, hvilket regnes for et godt Fiske; derimod slog Garnfisket og Sildefisket Feil og tildels ogsaa Laxefisket. I Sommermaanederne brændes Tarre for Tilvirkning af Jod, hvilket under heldige Omstændigheder kan kaste af sig 4 Kr. pr. Mand pr. Dag. — De hygieniske Forhold ved Halten Fiskevær er fremdeles mislige med Hensyn til Boliger og Vandforsyning samt ved Mangel paa Priveter. I alvorlige Sygdomstilfælde er Savnet af egne Rum for de Syge særdeles følbart. (Knutsson). I Hevne Distrikt er der mange Sagbrug, som skaffer Almuesmanden nogen Fortjeneste ved Tømmerhugst om Vinteren; men det er at frygte for, at Hevnes herlige Skoge snart gaar sin Undergang imøde. — Ædrueligheden er upaaklagelig; kun i Bryllupper eller andre selskabelige Sammenkomster kan der nydes Mere, end godt er. (P. M. Selmer). Fra nordre Fosen skildres den økonomiske Tilstand blandt Befolkningen som daarlig paa Grund af mislykket Sildefiske. Fiskeri er nemlig her den væsentligste Indtægtskilde; Jordbrug interesserer man sig mindre for. Kosten er elendig og primitiv; halvstegte Poteteskager er en konstant Ret. (J. D. Wallace).

Af **Sygehuse** have Trondhjems Bys Sygehus og Trondhjems Sindssygeasyl, desuden et Sygelokale («St. Elisabeths Hospital») i den katolske Menighedsbygning i Ilen. I Strinden ligger Rotvold Sindssygeasyl og Reitgjerdets Pleiestiftelse for Spedalske. Røros Værk har et Sygehus paa 12 Senge. Paa Lisbetsæter i Børseskogn, Orkedalens Distrikt, er anlagt et Sanatorium.

Om Sundhedstilstanden i Trondhjems **Strafanstalt** henvises til den almindelige Beretning.

Badeindretninger. I Trondhjem findes 2 ældre Badeanstalter samt et nyt Folkebad paa Baklandet; ved dette sidste er der leveret 13 222 Bad, for-

Tabel over Temperaturforholdene paa Røros (Celsius).

1894.	Middel-temperatur.	Laveste Temperatur.	Høieste Temperatur.
Januar	÷ 8,33	÷ 39,0	0,0
Februar	÷ 9,60	÷ 31,4	÷ 0,8
Marts	÷ 3,45	÷ 22,0	+ 9,8
April	+ 2,71	÷ 7,0	+ 11,4
Mai	+ 4,61	÷ 6,2	+ 12,0
Juni	+ 10,81	÷ 0,2	+ 20,5
Juli	+ 13,73	+ 4,0	+ 25,5
August	+ 9,24	÷ 2,4	+ 17,7
September	+ 4,05	÷ 5,8	+ 15,4
Oktober	÷ 2,27	÷ 19,8	+ 10,0
November	÷ 3,94	÷ 21,8	+ 3,8
December	÷ 5,41	÷ 24,0	+ 3,8

Aarets Middelterperatur beregnet efter Observation Kl. 8 Morgen og Kl. 8 Aften med Psychrometer (tørt) er altsaa: + 1,67

Udrag af Trondhjems meteorologiske Stations Journal.

1894.	Middel-temperatur. Celsius.	Rel. Fugtighed, pCt. (Middel).	Hyp-pigste Vind- retninger.	Sky-dække. (Middel).	Nedbør- høide i mm.
Januar	÷ 1,7	77,3	S	7,5	26,7
Februar	÷ 1,8	75,4	SW	7,2	109,1
Marts	3,0	69,7	SE	7,6	50,8
April	7,5	69,5	N—SE	6,1	14,2
Mai	8,2	69,5	NW	7,8	37,2
Juni	13,2	70,8	NW	7,5	55,0
Juli	16,4	70,8	N—NW	6,4	69,0
August	12,6	77,5	S	8,0	144,8
September	8,0	82,3	NW	8,2	115,5
Oktober	3,3	80,6	SE	7,7	84,7
November	2,6	78,1	S	7,7	82,7
December	0,8	78,7	SSW	8,4	163,1

uden at det er benyttet som Skolebad for Baklandets Folkeskole; Søbadet var i den varme Sommer godt besøgt. Paa Røros findes et temmelig forfaldent Dampbad, 2 Karbadindretninger med Dusch samt 1 Styrtebad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Antal Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundhedskommissioner. Antal Møder.	Kvarantænekommissioner. Antal Møder.	Vaccinerede.	Retsmedicinske Forretninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.				
Søndre Trondhjems Amt .	19	3314	68	1	2512	15
Trondhjems Stadsfysikat .	3	1354	32	1	263	4
Strinden	1	173	¹⁾ 3	-	375	3
Selbu	1	60	2	-	96	1
Røros	1	237	²⁾ 1	-	163	1
Guldalen	2	123	³⁾ 7	-	356	-
Opdal	3	99	⁴⁾ 4	-	195	1
Orkedalen	3	324	⁵⁾ 6	-	260	-
Hitteren	1	203	⁶⁾ 4	-	357	1
Hevne	1	78	1	-	66	-
Ytre Fosen	1	254	⁷⁾ 4	-	254	2
Indre —	1	269	⁸⁾ 4	-	127	1
Nordre —	1	140	uopgivet.	-	uopgivet.	1

¹⁾ Malvik 1, Klæbu 1, Buviken 1. ²⁾ Røros 1. ³⁾ Melhus 2, Flaa 1, Horg 1, Hølandet 1, Soknedalen 1, Singasaas 1. ⁴⁾ Opdal 2, Rennebu 2. ⁵⁾ Meldalen 3, Orkedalen 1, Børseskognen 1, Børsen 1. ⁶⁾ Hitteren 1, Fillan 1, Frøien 2. ⁷⁾ Ørlandet 2, Bjugn 2. ⁸⁾ Rissen 2, Stadsbygden 2.

Af de i Trondhjem behandlede 1354 fattige Syge indlagdes 143 paa Sygehus eller Lazaret. I privat Forpleining var ved Aarets Udgang for Byens Regning udsat 61 Byen tilhørende Sindssyge, hvoraf 8 inden Byen og 53 i Landdistrikterne. Af disse 61 forpleiedes 40 med Statsbidrag.

Kvaksalvervæsen. Fra Trondhjems Omegn berettes om en forhenværende Sanitetskorporal og en Jordemoder, der begge optræder som Kvaksalvere og har adskillig Praxis. (R. Hansson). Ogsaa fra Hitteren anføres, at saavel omreisende som fastboende Kvaksalvere gjør gode Forretninger.

XVII. Nordre Trondhjems Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
Amtet		22 767,81	81 529	24	2	41	45
1. Stjørdalen		2 252,16	10 699	3	-	6	4
	Nedre Stjørdalen..	339,27	6 372	3	-	3	2
	Hegre	613,52	2 560	-	-	1	1
	Meraker	1 299,37	1 767	-	-	2	1
2. Frosten		646,72	7 835	1	-	4	4
	Frosten.....	75,28	3 067	1	-	1	1
	Aasen	140,30	1 806	-	-	1	1
	Leksviken	431,19	2 962	-	-	2	2
3. Levanger		2 078,50	12 347	5	-	4	5
	Levanger, Kjøbstad.	0,42	902	3	-	-	-
	Levanger.....	140,24	1 965	-	-	1	1
	Skogn	340,30	3 316	-	-	1	1
	Værdalen	1 597,54	6 164	2	-	2	3
4. Inderøen		985,62	11 347	2	-	5	7
	Ytterøen	28,04	1 219	-	-	1	1
	Mosviken og Verran ..	551,91	2 561	-	-	2	2
	Inderøen	145,32	4 934	2	-	1	1
	Sparbuen	260,35	2 633	-	-	1	3
5. Stenkjær		2 193,89	10 821	4	1	8	7
	Stenkjær, Ladested..	0,87	1 866	2	1	1	-
	Egge	50,82	915	1	-	1	1
	Stod	633,48	2 306	-	-	2	2
	Beitstaden.....	1 082,71	4 466	1	-	3	3
	Skei	426,01	1 268	-	-	1	1
6. Grong		10 285,71	7 601	2	-	4	7
	Grong	4 908,98	3 543	1	-	2	4
	Snaasen	2 406,35	2 568	1	-	1	1
	Lierne	2 970,48	1 490	-	-	1	2
7. Namsos		1 302,83	6 302	4	1	2	3
	Namsos, Ladested ...	0,34	1 815	3	1	-	-
	Klingen	452,15	1 100	-	-	-	1
	Vemundvik	240,55	959	-	-	1	1
	Overhallen	708,99	2 428	1	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
8. Fosnes		1 323,00	4 681	¹⁾ 1	-	2	3
	Fosnes	860,82	2 879	-	-	1	2
	Flatanger	462,18	1 802	-	-	1	1
9. Kolvereid		1 085,30	4 851	1	-	3	3
	Kolvereid	437,26	1 839	1	-	1	1
	Foldereid	513,20	1 032	-	-	1	1
	Nærø	134,84	1 980	-	-	1	1
10. Vikten		614,88	5 045	1	-	3	2
	Vikten	317,27	3 033	1	-	1	1
	Leka	297,61	2 012	-	-	2	1

¹⁾ Distriktslægen boede paa Namsos.

Sundhedstilstanden skildres i det Hele som tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme var Influenza, Skarlagensfeber og Difteri fremherskende. Influenza især var meget udbredt, men havde i Almindelighed et mildt Forløb. Ogsaa Skarlagensfeberen optraadte i Regelen godartet, medens Difteri havde en forholdsvis høi Mortalitetsprocent. Det samlede Antal anmeldte epidemiske Sygdomstilfælde var 4151, hvoraf 276 dødelige, mod i 1893 3607 Tilfælde og 220 Dødsfald.

Dødeligheden var mindre end i de 5 foregaaende Aar. Antallet af Døde udgjorde 1238 eller 15,5 pro mille af Middelfolkemængden (79 900) mod 16,8 pro mille i 1893.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til den efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel Side 212 og 213.

Af **Tyfoidefeber** opføres 29 Tilfælde mod 16 i 1893. I Stjørdalen forekom i November 4 Tilfælde omtrent samtidig i en Grænd (Mælagrænden) med 1 Tilfælde paa hver Gaard og med Gaarden øvre Mæle som sandsynligt Smittefocus. I December viste Sygdommen sig tosteds paa Stjørdalshalsen, rimeligvis ført did gennem Melk fra Mæla. Fra Frosten opgives 9 sporadiske Tilfælde, fornemlig i Leksviken. En Sygepleierske dersteds flygtede, da hun mærkede Symptomer af Sygdommen hos sig selv, til Annexsognet, hvor hun gennemgik en fuldstændig Nervefeber; af Husets øvrige Beboere blev dog Ingen angreben. (K. E. Nilssen).

Barselsefeber. Af denne Sygdom er anmeldt 17 Tilfælde med 5 Dødsfald. Fra Frosten Distrikt omtales 2 Tilfælde, 1 i Frosten og 1 i Leksviken; begge Kvinder var forløst ved Kunsthjælp, og mangelfuld Renlighed og Pleie var vistnok Skyld i Sygdommens Opstaaen.

Skarlagensfeber forekom navnlig i Aarets sidste Halvdel temmelig almindelig i de fleste Distrikter. I Frosten optraadte den i Begyndelsen af Mai i et Par Arbejderfamilier ved Nydalens Fabriker i Aasen; Smitten var sandsynlig importeret fra Trondhjem. I Levanger Landsogn begyndte en Epidemi omkring en Skole, der muligens kan have bidraget noget til Sygdommens Udbredelse. Saasart Mistanken henleddes paa Forholdet, foretoges der et Par Gange Undersøgelse af samtlige Skolebørn. Sygdommen var hos mange saa let, at man ikke skjænkede den synderlig Opmærksomhed. (Hiorth). — Fra Kol-vereid, Stjørdalen og Inderøen berettes ligeledes om Sygdommens milde Forløb, hvorfor vistnok mange Tilfælde ikke er blevet anmeldt.

Difteri er opført med 250 Tilfælde og 80 Døde mod henholdsvis 312 og 75 i 1893. Mortaliteten var saaledes adskillig forøget, fra 24 til 32 pCt. Sygdommen var hele Aaret udbredt over Størsteparten af nedre Stjørdalen, men især over Skatval Sogn, hvor den i en Aarrække har havt Tilhold; i dette Sogn er ogsaa de hygieniske Forholde særlig mangelfulde og Interessen for deres Forbedring liden. (H. Angell). — I Frosten optraadte i Aarets Løb hist og her flere smaa Epidemier, i Regelen uden paaviselig Smittekilde. Paa Gaarden Hyndøen optraadte saaledes Sygdommen i Begyndelsen og Slutningen af Aaret; første Gang angrebes 3 Tjenestepiger og 1 Barn, anden Gang en nylig tilflyttet Pige; da der ogsaa i 1891 var Difteri paa denne Gaard, kan muligens Aarsagen til Sygdommens gjentagne Udbrud her ligge i Stedets mislige sanitære Forhold. I Leksvikens Hovedsogn forekom intet Tilfælde af Difteri undtagen hos en Pige, der blev syg efter at have turet Marked i Trondhjem; da der indfandt sig betydelig Aandenød, reiste hun strax tilbage til Trondhjem, hvor hun indlagdes paa Epidemilazaretet og døde. Overalt, hvor ondartet Smittestof maatte antages at være tilstede, foretoges de almindelige Foranstaltninger til at hindre dets Udbredelse. (K. E. Nilssen). — I Inderøens Distrikt optraadte i Slutten af 1893 paa en Husmandsplads i Verran en liden Epidemi; denne fortsatte sig ogsaa i Begyndelsen af 1894; Manden der var nemlig kommen hjem til Jul fra Amerika og havde underveis passeret Trondhjem, hvorfra han antages at have medbragt Smitten. Desforuden var der ogsaa nogle andre smaa Lokalepidemier. (Synnestvedt). — I Kvam Sogn af Stenkjær Distrikt antages en Epidemi opstaaet derved, at man til et Bryllup havde laant Sengklæder fra en Gaard, hvor flere Patienter det foregaaende Aar havde havt Difteri, men hvor den her almindelig anvendte Desinfektion med Svovlrøgning og Skuring formentlig ikke har været tilstrækkelig til at dræbe Smittestoffet. (J. G. S. Bugge). — Ved en liden Epidemi paa et Par Gaarde i Vemundvik, Namsøs Distrikt, antages Smitten utvivlsomt udbredt gennem Skolen; ved de øvrige anmeldte Tilfælde kunde Smittekilden ikke paavises, men da mange ved Fisket beskæftigede Personer skal have lidt af «Halsesygdom» uden at have henvendt sig til Læge, er det ikke usandsynligt, at Sygdommen med disse hjemvendende Fiskere er spredt rundt omkring i Distriktet. (Roll).

Influenza optraadte med de fleste Tilfælde i Aarets første Maaneder; i det Hele anmeldtes 896 Tilfælde og 19 Dødsfald mod 104 Tilfælde, hvoraf 4 dødelige i 1893. Fra Stjørdalen berettes, at Sygdommen gennemgaaende var af lettere Natur og kun sjelden gav Anledning til videre Eftersygdomme. Efter Sigende var den temmelig udbredt; enkelte Steder maatte der endog lides Folk til at passe Fjøs og Stald, da Folkene paa Gaarden var sengeliggende af «Florenza», som Sygdommen i daglig Tale kaldtes i Bygden. (H. Angell). I Frosten Distrikt blussede Sygdommen strax efter Jul op til en ikke ubetydelig Epidemi i Herrederne Frosten og Aasen, hvorimod Leksviken Herred blev skaanet; de, der tidligere havde gennemgaaet den, blev fortrinsvis paanyt

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Tyfoidefeber	29	5	29	-	-	3	1	1	1	3	5	5	2	5	3
Cerebrospinalmeningit	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselsefeber	17	5	17	1	1	4	1	1	2	2	1	2	1	1	-
Skarlagensfeber	118	7	118	5	-	5	3	21	6	19	7	12	10	4	26
Røde Hunde	2	-	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	14	-	14	-	1	1	3	-	-	4	3	-	2	-	-
Rosen	90	5	90	7	5	12	6	8	17	10	4	5	2	8	6
Kighoste	61	2	60	3	5	-	-	-	7	13	15	3	4	7	3
Difteri	250	80	246	45	39	9	16	12	25	18	18	12	19	23	10
Strubehoste	12	8	12	1	1	1	2	3	-	-	1	-	1	1	1
Kusma	16	-	16	1	-	-	-	13	-	-	-	-	-	1	1
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	1193	34	1193	189	146	168	157	108	83	45	41	45	54	75	82
Katarralsk og follikulær Angina Influenza	310	-	310	24	28	40	32	23	31	20	14	13	19	29	37
Lungebetændelse	896	19	896	433	250	103	26	25	14	8	1	-	7	12	17
Pleurit	302	70	302	61	65	36	23	35	18	4	3	5	9	23	20
Gigtfeber	85	3	85	6	9	5	7	10	7	8	10	2	5	11	5
Diarré, akut og indenlandsk Kolera	94	2	94	5	11	5	5	13	9	10	4	10	11	6	5
Blodgang	643	35	643	47	40	53	36	33	76	74	92	42	36	43	71
Skjørbug	17	-	17	-	-	-	5	5	1	4	1	-	-	1	-
	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	4151	276	4145	828	601	445	323	314	297	242	220	156	182	250	287

I nordre Trondhjems Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Stjerdalen.		Frosten.		Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Tyfoidefeber	7	2	9	1	2	-	2	1	2	1	-	-	5	-	-	-	-	-	2	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	2	-	3	1	5	1	1	-	1	1	1	-	3	2	1	-	-	-
Skarlagensfeber	19	4	7	-	22	1	28	1	-	-	-	-	12	-	-	-	20	1	10	-
Røde Hunde	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	2	-	5	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Rosen	18	-	11	-	19	-	15	-	3	-	-	-	11	4	-	-	7	1	6	-
Kighoste	-	-	3	-	21	-	6	-	30	1	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Difteri	57	18	22	7	36	13	20	3	33	8	8	8	14	8	25	5	8	4	27	6
Strubehoste	5	3	2	1	1	1	1	1	-	-	-	-	1	-	-	-	1	1	1	1
Kusma	-	-	-	-	16	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	140	15	52	-	440	7	167	2	122	2	67	-	67	1	18	1	36	3	84	3
Katarralsk og follikulær Angina	37	-	12	-	113	-	35	-	26	-	11	-	42	-	5	-	16	-	13	-
Influenza	99	4	28	2	364	3	141	3	75	3	47	1	49	-	14	-	71	3	8	-
Lungebetændelse	25	12	17	4	80	23	50	10	37	8	7	1	60	8	12	2	11	2	3	-
Pleurit	14	2	9	-	27	-	4	1	9	-	3	-	7	-	-	-	5	-	7	-
Gigtfeber	8	1	13	-	25	-	15	-	11	-	6	1	2	-	2	-	7	-	5	-
Diarré, akut og indenlandsk Kolera	48	2	25	1	197	7	106	7	164	13	24	1	29	-	4	-	17	2	29	2
Blodgang	2	-	-	-	4	-	-	-	7	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	481	63	214	16	1373	57	600	30	520	36	182	14	300	21	83	10	200	17	198	16

Liste over forskjellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Stjærdalen.		Frosten.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.
Kronisk Rheumatisme . . .	227	-	2	1	120	104	9	-	5	-
Fnat	200	-	63	64	39	34	33	-	1	-
Skurv	4	-	2	-	-	2	-	-	-	-
Kjertelsyge	212	2	106	79	4	23	26	1	14	-
Rakit	20	1	13	7	-	-	2	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose . . .	73	23	14	18	25	16	3	1	2	1
Lungetuberkulose	256	135	8	10	109	129	41	30	8	5
Kræft	79	71	1	-	37	41	-	8	4	6
Morbus Brightii	80	12	4	4	43	29	3	-	2	-
Blegsot og Anæmi	642	2	14	50	45	533	36	-	11	-
Livmodersygdomme	173	-	-	-	-	173	27	-	25	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi	865	3	37	26	353	449	62	-	51	1
Drankersygdomme	7	-	-	-	7	-	1	-	-	-
Struma	5	2	-	-	-	5	1	-	-	-
Brok	65	4	15	-	35	14	4	-	1	1
Luxationer	20	-	3	1	8	7	1	-	1	-
Benbrud	118	-	13	11	51	43	11	-	7	-

angrebet. (K. E. Nilssen). — Ogsaa i Levanger Distrikt havde den stor Udbredelse, men svandt ved Vaarens Indtræden næsten med én Gang. Ifølge Lægerne Lister var den dog tilstede næsten hele Aaret; men kanske de udover Sommeren og Høsten opførte Tilfælde kunde taale nogen Reduktion, thi ved en Influenzaepidemi Ophør vil Diagnosen mellem denne Sygdom og forskjellige katarrale og rheumatiske Lidelser ofte være vanskelig nok, hvad de behandelende Læger selv ofte har udtalt. (Hiorth). — I Begyndelsen af Aaret gjorde Influenza sin 5te Runde i Inderøens Distrikt og i Slutningen af Aaret begyndte den sin 6te, men den var meget mildere end før og gav ikke paa langt nær saa ofte Anledning til Eftersygdomme. (Synnestvedt). — Lignende Karakteristik faar Sygdommen ogsaa fra Grong, dog angives Rekonvalescentsen som langvarig. — I de sidste Aar er Neurastheni ikke sjelden bleven iagttaget blandt dette Distrikts iøvrigt kjernesunde Befolkning; antagelig bærer Influenza for en væsentlig Del Skylden herfor. (Agersborg).

Blodforgiftning. «— I Høsttiden», skrives fra Frosten, «hører det til Dagens Orden, at der fremstiller sig en eller flere Patienter, som «frygter for Blodforgiftning» og præsenterer en ubetydelig beskadiget Legemsdel, udstyret med de

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:															
3		4		5		6		7		8		9		10	
Levanger.		Inderøen.		Stenkjær.		Grong.		Namsos.		Fosnes.		Kolvereid.		Vikten.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
79	-	30	-	54	-	8	-	26	-	1	-	12	-	3	-
22	-	42	-	34	-	3	-	13	-	9	-	22	-	21	-
1	-	-	-	-	1	-	-	2	-	-	-	-	-	1	-
64	-	35	-	21	-	10	-	40	-	-	-	-	-	2	-
7	-	1	-	-	-	1	1	7	-	-	-	-	-	2	-
25	9	19	7	4	-	3	-	6	3	2	-	1	1	8	1
56	21	32	21	30	20	10	9	43	12	8	4	11	6	17	7
26	13	13	13	16	13	5	7	5	7	-	-	6	-	4	4
39	5	8	3	5	2	1	-	16	-	1	1	1	-	4	1
132	1	49	1	90	-	18	-	227	-	9	-	31	-	39	-
52	-	16	-	17	-	10	-	16	-	-	-	6	-	4	-
172	-	86	2	87	-	49	-	226	-	9	-	58	-	65	-
1	-	1	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-
3	2	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23	-	7	1	10	1	5	-	6	-	1	-	6	1	2	-
8	-	7	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	2	-
38	-	21	-	19	-	4	-	10	-	3	-	5	-	-	-

meget berygtede «røde Striber» og tilsvarende «hovne Itler». Fænomenerne paa dette Omraade er nemlig for Tiden meget populære; de bibringer Vedkommende kun en gavnlig Advarsel, sjelden noget værre. Naar Skade stundom sker, indtræder den helst hos afsidesboende Individuer, der har mishandlet sine Beskædigelser eller Bylder med Kvaksalvermidler, og i saa Fald er gjerne Skaden afgjørende for Livet. Paa Dødslisten for dette Distrikt er 3 gamle Mænd opført som døde af Pyæmi». (K. E. Nilssen).

Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde af **veneriske Sygdomme** sees af Tabel paa Side 216. Anledningen til de 6 fra Inderøen anmeldte Tilfælde af konstitutionel Syfilis gav en ilde berygtet Sømand, der efter sin Hjemkomst fulgte sin Fader paa Skrædderarbejde omkring i Bygden og paa disse Ture smittede flere Piger. En af disse inficerede igjen sin Kjæreste. En ung Gut, nævnte Sømands Broder, fik Syfilis insons. Manden, som bragte en saadan Ulykke ind i 4 Familier, blev anmeldt, men fjernede sig, før han kunde blive sat fast. Kort Tid efter kom der Underretning om, at han skulde opholde sig i Leksviken. Distriktslægen i Frosten underrettedes og blev anmodet om at holde et vaagent Øie med ham. Resultatet var, at Sømanden med Flere, som han havde smittet,

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Dødsfald.	Fordeling paa Lægedistrikterne:										
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
			Stjør- dalen.	Frosten.	Levanger.	Indervæn.	Stenkjær.	Grong.	Namsos.	Fosnes.	Kolver- eid.	Vikten.	
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Df.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar	7	-	1	-	-	-	-	2	-	1	-	2	1
Syfilis, konstitutionel	21	1	1	1	3	6	1	3	-	4	-	1	2
Gonorré	62	-	2	4	5	13	-	11	1	16	2	5	3

blev indlagt paa Sygehus. Udskreven derfra transporteredes han hjem og overgaves til Justitsens Behandling. Han paalagdes daglig at melde sig hos Lensmanden, men foretrak, som rimeligt var, at reise sin Vei og har siden ei været at finde! — Fra samme Distrikt meddeles om Gonorré, at den fremdeles forekommer hyppig, og at Aarsagen hertil fremdeles og i stigende Grad maa tillægges Ungdommens Deltagelse i Slaattearbeidet paa Gaardene omkring Trondhjem. De Penge, som denne Sommerfortjeneste bringer ind i Bygden, opveies rigelig ved den forøgede Import af veneriske Sygdomme og ved den Slaphed og Løshed i Moralen samt ved de flotte Vaner, der er en Følge af disse Byreiser. (Synnestvedt).

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme henvises til Tabel Side 214 og 215.

Angaaende **kronisk Rheumatisme** skrives fra Frosten: Polyarthrits chronica og Arthritis deformans forekommer nu yderst sjelden og aldrig hos yngre Individer, hvorimod kronisk Muskelrheumatisme sammen med andre Myalgier dagligdags præsenteres af Unge og Gamle. (K. E. Nilssen).

Fnat. I Frosten er denne Sygdom Aar for Aar i Tiltagende og udbreder sig fortvæk fra Skolerne endog til de bedre stillede Familier i Bygden. — I Herredet Beitstaden af Stenkjær Distrikt, hvor denne Sygdom tidligere kun undtagelsesvis er iagttaget, viste den sig i Høstmaanederne paa flere Steder. I de fleste Tilfælde havde den været 3 à 4 Maaneder, idet man havde troet at kunne hjælpe sig med Grønsæbe og Vaskning af Legemet uden samtidig at faa Skindfelder og Gangklæder rensat. Smitten opgaves dels at være kommen med Sildefiskere og Gjætertøser fra Nabobygderne, dels fra Soldater hjemkomne fra Rindenleret. Antallet af Angrebne er vistnok adskillig større end det paa Sygelisten opførte, og mange Flere vilde vistnok søgt Lægeraad, saafremt Behandlingen kunde foregaaet for offentlig Regning. (J. G. S. Bugge). Ogsaa i Kolvereid er Sygdommen bleven til en sand Plage for den hele Bygd. (H. Knudtzon).

Dødsfald af **Lungetuberkulose** udgjorde for det hele Amt 14,4 pCt. af samtlige kjendte ved Sygdom foraarsagede Dødsfald og 20,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 17,3 pCt. og 24,5 pCt., for Bygderne 14,2 pCt. og 20,1 pCt. Forøvrigt henvises til Tabel paa næste Side. Angaaende denne Sygdom anføres fra Stjørdalen, at den viser større Udbredning end før, særlig for indre Stjørdalens og Merakers Vedkommende. Folkets Tro paa dens Smitsomhed er endnu meget liden, hvorfor stor Ligegyldighed udvises. Spyttbakker ansees næsten for en Luxus; Ovnspladen

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Stjørdalen	176	30	63	113
Frosten	61	5	16	45
Levanger	159	21	57	102
Levanger By	38	3	9	29
Bygder	121	18	48	73
Inderøen	150	21	30	120
Stenkjær	153	20	36	117
Stenkjær By	25	7	9	16
Bygder	128	13	27	101
Grong	78	9	14	64
Namsos	69	12	21	48
Namsos By	12	3	4	8
Bygder	57	9	17	40
Fosnes	19	4	10	9
Kolvereid	34	6	17	17
Vikten	38	7	12	26
Nordre Trondhjems Amt	937	135	276	661
Deraf i Byer	75	13	22	53
— Bygder	862	122	254	608

anvendes i stor Udstrækning istedet. Ønskeligheden af eget Værelse for den Syge ansees ubeføiet, ligesom det at dele Seng med en saadan Syg falder ganske naturligt. Imidlertid er Tæringsplakater i stor Udstrækning omdelt og opslaaet, og Foredrag om Sygdommens Natur gjentagne Gange holdt i Sundhedskommissionerne. (H. Angell). — Fra Inderøens Distrikt opgives Tuberkulosen som den Sygdom, der nu volder den største Sygelighed og Dødelighed; der forventes dog ingen Forandring i dette Forhold, saalænge den personlige Renlighed og Hygiene i det Hele ikke viser større Fremskridt end hidtil. — I Grong derimod viser Tuberkulosen for hvert Aar Tilbagegang og er i det Hele en sjelden Sygdom. (Agersborg).

Kardialgi og kronisk Gastrit. Herom skrives fra Frosten: Naar Antallet af disse Sygdomstilfælde bestandig holder sig noget nær inden de samme Grændser trods Landbefolkningens Fremgang i bedre Levemaade, har dette selvfølgelig sin Grund i, at Aarsagerne til disse Sygdomme er for dybt rodfæstet eller ogsaa uangribelige. Størsteparten af de gastriske Lidelser, der nutildags kommer under Behandling i disse Trakter, kan i ætiologisk Henseende vistnok henregnes til Arbeids-Sygdommenes Gruppe. Dette, at de ophober sig til visse Tider af Aaret, staar unegtelig i Forbindelse med Jordbrugets vekslede Krav til Arbeideren. Ophobningen af Kardialgier og Gastriter sker nemlig under og strax efter Aannetiderne, især efter Vaaraannen. Vistnok kommer der i Januar adskillige Dyspepsier efter Juleturen, men først i April og Mai begynder

Obstetriciske Operationer i nordre Trondhjems Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.			Perforation.		Efterbyrds- operation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.		Mødre.		Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer.....	17	-	15	2	-	-	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	-	-	1	-	-	-	²⁾ 2	³⁾ 1	-
Barselkrampe	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	¹⁾ 1	-	1	-	-	-
Tverleie	-	-	-	-	2	1	1	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Ansigtisleie	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
Sammensnøring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Tilsammen	20	1	16	5	3	1	2	2	1	4
	21		21			3		3		

¹⁾ Tverleie. ²⁾ Den ene af disse forløstes i 1893 med Tang, men meget besværligt. ³⁾ Conj. vera 9,5 cm. Fremfalden, pulsøs Navlesnor. Konen kollaberende ved Operationens Begyndelse. Da Hovedet blev afrevet med Kranioklasten, gjordes Vending.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Stjørdalen	281	8	181	21	-	-	1	-
Frosten	191	3	101	19	3	-	3	-
Levanger	251	9	213	21	2	1	2	1
Levanger By	14	3	27	2	-	-	-	1
Bygder	237	6	186	19	2	1	2	-
Inderøen	243	7	171	18	5	2	-	-
Stenkjær	216	11	167	16	1	-	2	2
Stenkjær By	46	2	25	2	-	-	1	-
Bygder	170	9	142	14	1	-	1	2
Grong	171	6	105	10	3	2	1	-
Namsos	162	7	103	11	-	1	2	-
Namsos By	63	1	24	3	-	-	-	-
Bygder	99	6	79	8	-	1	2	-
Fosnes	120	6	76	6	-	3	5	-
Kolvereid	130	6	64	7	-	-	1	-
Vikten	126	6	57	16	2	2	2	-
Nordre Trondhjems Amt . . .	1891	69	1238	145	16	11	19	3
Deraf i Byer	123	6	72	7	-	-	1	1
— - Bygder	1768	63	1162	138	16	11	18	2

egentlig Aarets gastriske Periode, der varer til Udløbet af August, da den atter aftager lige til Aarets Udgang. Efterat Bonden nemlig har faaet sig en grundig Hvile fra Jul, indtil Vaaraannen begynder, tager han fat paa denne med forceret Kraft. Istedetfor at han gennem 4—5 Vintermaaneder har kunnet indrette Arbeidet efter egen Bekvemmelighed, kræves der nu strax 14 Timers streng Arbeidsdag og, vel at mærke, 7 Maaltider om Dagen. Kontrastvirkningerne kunde dog udjævnes adskilligt, saafremt Arbeideren benyttede Fritiden til Hvile, men saa er ikke Tilfældet; i de lyse Sommernætter heroppe vil man paa Landeveien hver Nat indtil Kl. 2 kunne træffe sværmende Ungdom, der om 3 Timer igjen skal begynde sit Dagarbeide. Behandlingen af disse gastriske Tilfælde er enkel; kan man blot faa gennemført en Skaanselsterapi, især for Fordøielseorganerne, er Maalet i Regelen naaet. (K. E. Nilssen). — Fra Grong klages fremdeles over, at Bønderne sender for meget af sin Melk til Meierierne, hvorved den tilvante rigelige Brug af denne udmærkede Føde i betydelig Grad indskrænkes. (Agersborg).

Af **Brok** opføres 65 Tilfælde; Sædet var hos 56 følgende: Hernia ingvinalis 48, cruralis 6, umbilicalis 1 og abdominalis 1.

Af 118 opførte **Benbrud** opgives Sædet for 106 saaledes:

Fractura cranii 3	Fractura antibrachii . . 2	Fractura femoris 14
— sterni 1	— radii 19	— cruris 11
— costarum 15	— ulnæ 4	— tibiæ 4
— claviculæ 4	— digitor. 2	— fibulæ 10
— humeri 8	— colli femoris. 7	— malleolor. . . 2

Luxationer. Sædet var i 17 af 20 opgivne Tilfælde følgende: Luxatio claviculæ 2, humeri 7, antibrachii 4, ulnæ 1, manus 1, pollicis 1, tibiæ 1.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Obstetriciske Operationer udførtes af Læger i 31 Tilfælde, deraf i Stjørdalen 5, Frosten 3, Levanger 6, Inderøen 2, Stenkjær 2, Namsos 10, Fosnes 1, Kolvereid 2. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 218.

Paa **Barselseng** døde efter Presternes Opgaver 11 Kvinder; efter Lægernes 8. 5 af disse døde af Barselfeber, 1 af Barselkrampe, medens for 2 ingen nærmere Dødsårsag er angivet.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 219. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 653 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 65,5.

De **hyppigste Dødsårsager** var:

Dødsårsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Alderdomssvaghed	148	5	143
Lungetuberkulose	135	13	122
Difteri	80	7	73
Kræft og Sarkom	71	9	62
Lungebetændelse	70	5	65
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	35	3	32
Akut Bronkit	34	4	30
Hjerneslag	29	5	24
Organisk Hjertesygdom	27	-	27
Kronisk Bronkit	27	3	24
Tuberkulose Betændelser	23	4	19
Medfødt Svaghed	22	1	21

Om **Veirliget** og de meteorologiske Forhold berettes fra Frostent: Aaret udmærkede sig ved mild og rolig Luft samt ringe Nedbørmængde. Efter en for det meste mild og noget stormfuld Vinter kom Vaaren usædvanlig tidlig; Blaaveis fandtes allerede den 27de Marts. Ved Udgangen af April stod Birken med fuldt udsprunget Løv, Mark og Eng saaes klædt med Grønsvær, Ranukler og Violer. — Agrene var overalt tilsaaede, og Poteterne bragte i Jorden. Den i Midten af Mai indtraadte Veirforandring med Kulde og Snebyger (fra 18de til 23de Mai) samt paafølgende sterk og vedholdende Tørke i Juni Maaned lagde imidlertid en Dæmper paa den glade Stemning over de lyse Udsigter til et Kron-

aar; man maatte begynde at slaa adskilligt af paa disse — efterhvert endog betydeligt. Men da kommer Juli saa glimrende, som den neppe i Mands Minde var seet. Allerede i Begyndelsen af Maaneden var Slaatten i fuld Gang. Paa tørklændte Steder (saasom Næsset og Tauterøen paa Frosten) tog Engen Skade af Tørken, men Udbyttet af Fodervæxterne blev dog som i et godt Middelsaar. Henimod Slutningen af Juli stod Bygget for det meste modent, og Skuren begyndte i August. Under vedvarende gunstige Veirforholde indhøstedes adskilligt Byg i denne Maaned, men da den sidste Halvdel var kold og regnfuld, hvilket ogsaa var Tilfældet med September, blev man ikke færdig med Indhøstningen af Kornet førend i Oktober; der findes jo desuden altid en Del Efternølere, der saar og høster sent. Udbyttet af Kornavlingen blev ligeledes et Middelsaars; Kvaliteten var særdeles god. Endog i Leksvikens Markabygd fik man i dette Aar fuldmødent Korn, hvilket sjelden hænder. Poteteshøsten var rig og Varen meget god; dette gjælder ogsaa for de andre Rodfrugter. Frugttræerne led adskilligt ved Maikulden under Blomstringen, hvorfor der ikke blev meget af Kirsebær. Vinter begyndte den 20de Oktober med Snefog. Tilfjelds nedlagdes store Sne-mængder, der smeltede i November og December, hvilke Maaneder var meget milde og tildels regnfulde. I December var der hele Tiden Karjolføre lige til Nytaarsaften, da prægtigt Vinterveir indtraadte. — Om Veirliget og de meteorologiske Forholde henvises til Tabel Side 222. — Fra Vikten skildres Vinteren som sur, kold og stormfuld som vanligt. Sommeren derimod var usædvanlig mild og behagelig. Jordbruget gav et meget godt Udbytte, hvorimod Vinterfisket var under et Middelsaars, og Sildefisket slog aldeles Feil der som i de nordligere Distrikter, saa mange Familier ikke engang fik Sild til Husbrug. Paa Grund heraf er de økonomiske Forhold for Tiden noksaa knappe.

Levemaade og hygieniske Forhold. Levemaaden i Stjørdalen angives som daarlig og usund. Folket er fuldstændig ukyndigt i Næringsmidlernes hensigtsmæssige Tilberedning, hvorfor disse bliver ufordelige og beforder gastriske Lidelser og Anæmi. Sansen for ren, frisk Luft i Værelserne er liden; det er en Sjældenhed at se Gangjern paa Vinduerne; som Regel er de igjenspigret; naar nu det samme Værelse benyttes til Soverum, Spisestue og Dagligværelse og til Tørkerum for Smaabørns Klæder, er det let at forestille sig Atmosfæren i en saadan Bekvemmelighed; hos de fattigste benyttes Kogeovn og fungerer Værelset saaledes ogsaa som Kjøkken. Gaardmændenes Huse er som Regel meget store med en Masse Værelser, men kun ét benyttes til dagligdags; Overværelserne staa som Regel gjenlaaset hele Aaret, og der pranger rundt Væggene i indelukket Luft Forraad af Skindfælder og Gangklæder i stor Mængde, og ofte er de at opfatte som Maalestok for den og den Gaards Velstand. Folket maa siges at være ædrueligt; intet tilladt Smaasalg af Spirituosa finder Sted, og Afholdsforeninger dannes fort væk og vinder flere og flere Tilhængere; det er en stor Sjældenhed at se et beruset Menneske paa Alfærvej. Klædedragten er god, saagodtsom alle bruger uldne Underklæder. (H. Angell). — Fra Frosten berettes angaaende de økonomiske Forholde og Levemaaden: Jordbrug og Meieridrift gav omtrent det vanlige Udbytte, men Sildefisket var daarligt. Omsætningen og Trafiken mellem Indherredsbygderne og Trondhjem voxer for hvert Aar og er nu dobbelt saa stor som for 10 Aar siden. For Frostens Vedkommende har Forøgelsen af Godstrafiken paa Dampskibene sin hovedsagelige Grund i, at Dyrkning af Poteter og andre Rodfrugter stadig har udviklet sig i betydeligt Mon; Aarets rige og gode Avl af disse Væxter har særlig øget Exporten deraf. Den Del af Befolkningen, der driver Landbonæring i disse Egne af Indherred, fører en paa-faldende forsigtig, tarvelig og sparsommelig Levemaade, saa at man ved at efterspore Forandringer i denne neppe vil kunne erfare, om der nogetsteds er økonomisk Fremgang eller ikke; saafremt en eller anden skulde faa noget Over-

Meteorologiske lagttagelser i 1894 meddelte af Distriktslæge K. E. Nilssen i Frosten.

Maaned.	Middeltemperatur (R).			Temperatur høiest R.	Temperatur lavest R.	Vind i Antal Dage.			Veirlig i Antal Dage.			Barometerstand.	
	Morgen Kl. 8.	Middag Kl. 2.	Aften Kl. 8.			Storm, Kuling.	Stille.	Vind- retning.	Skyfri.	Sky- bedæk- kede.	Nedbør.	Høiest Cm.	Lavest Cm.
Januar	÷ 2,3	÷ 1,3	÷ 2,1	+ 2	÷ 16	9	13	S	5	16	10	78,1	72,2
Februar	÷ 2,8	÷ 0,9	÷ 2,7	+ 4	÷ 13	10	11	SV	6	10	12	77,5	72,0
Marts	+ 1,1	+ 3,8	+ 0,9	+ 9	÷ 4	11	10	S	11	11	9	76,3	73,3
April	+ 6,3	+ 9,8	+ 5,6	+ 12	+ 5	3	16	S	16	12	2	77,3	76,0
Mai	+ 6,6	+ 9,6	+ 5,5	+ 17	0	11	5	SO	5	14	12	77,5	74,6
Juni	+ 12	+ 14,3	+ 11,5	+ 19	+ 3	2	8	NV	16	11	3	77,1	75,6
Juli	+ 14	+ 17,6	+ 14,1	+ 24	+ 10	2	12	NV	18	4	9	77,0	74,7
August	+ 10	+ 13,2	+ 9,3	+ 20	+ 5	5	12	NV	14	5	12	76,6	75,2
September	+ 6	+ 7,9	+ 5,7	+ 14	+ 4	8	17	NV	17	5	8	77,3	75,1
Oktober	+ 2,9	+ 4,4	+ 2,4	+ 10	÷ 2	5	22	NV	7	13	11	77,1	74,1
November	+ 1,1	+ 2,1	+ 0,8	+ 5	÷ 2	9	18	NV	13	9	8	78,5	74,6
December	÷ 0,9	÷ 0,2	÷ 0,9	+ 5	÷ 10	9	12	SV	13	7	11	77,3	72,9
Hele Aaret	+ 4,5	+ 6,7	+ 4,2	+ 24	÷ 13	84	150	NV	145	114	107	78,5	72,2

skud af Indtægter, vandrer det som oftest i Sparebanken. Medens der fremdeles klages over Kaffemisbrug, anføres det, at Rusdrikken efterhaanden taber Terræn og snart kun vil være henvist til Brug ved specielle Anledninger. (K. E. Nilssen). — Fra Levanger Distrikt omtales Levemaade og hygieniske Forhold som nogenlunde tilfredsstillende. Befolkningen er gennemgaaende sund, kraftig og vel udviklet i legemlig Henseende samt ædruelig. Landbrug og Meierivæsen staar høit, og specielt har dette sidste med dets skjærpede Fordringer til Renlighed og Orden havt en gavnlig Indflydelse paa Folkets Sans og Tanke for rent Stel overhovedet. Levanger har fremdeles de gamle, aabne Rendestene. Sundhedskommissionens gjentagende Krav om Kloak har imidlertid nu ført til, at et Beløb af Bykassen er afsat hertil. (Hiorth). — Ogsaa i Stenkjær Distrikt staar Fremgangen i enhver Henseende i det Store og Hele taget i et tilfredsstillende Forhold til den økonomiske Evne. Men denne kunde være større, naar ledige Stunder bedre benyttedes, og naar Ungdommen besad mere økonomisk Sans og Anlæg, saaat den, naar det bærer til at stifte Familie, havde mere at hjælpe sig med. (I. G. S. Bugge). — I Grong's Distrikt omtales de hygieniske Forhold som særdeles gode. Forøvrigt skriver Distriktslæge Agersborg: «Næsten overalt inden Distriktet er Naturen udmærket smuk med stadigt vekslede herlige Scenerier, en god, frisk Luft, overalt ypperligt Drikkevand i tilstrækkelig Mængde, god, tør Jordbund, tildels frodige Skove, i det Hele Forhold, som synes egnede til, at hele Distriktet maatte blive et Sanatorium af Rang, men desværre er disse Trakter forholdsvis kun lidet kjendte af Landets egen Befolkning, hvorimod Udlændingerne forstaa at sætte Pris paa, hvad her bydes. Husene er store, rummelige og lyse, skjønt noget vel luftige for den barske Aarstid, Kostholdet er udmærket godt, Beklædningen god og hensigtsmæssig, uldent Undertøj bruges som Regel af Alle. Hertil kommer, at Befolkningen er strengt ædruelig, flittig med udpræget Renlighedssans og upaaklagelig i moralsk Henseende. Uægte Fødsler maa saaledes siges at være en Sjældenhed. Den stadige Anledning til Fortjeneste om Vinteren ved Skovbrug og om Sommeren og Høsten ved det af Udlændinge drevne Fiskeri og Jagt gjør i Forbindelse med Befolkningens økonomiske Sans, at der hersker en jevn Velstand overalt. Om Sommeren drives der i Grong fornemmelig af Englændere et storartet Laxefiske, som skaffer Herredet et ganske betydeligt pekuniært Udbytte. Men af større Betydning end de store Pengesummer, som herved tilfalder Distriktet, finder jeg den Indflydelse paa Befolkningen, som de Fremmede udøver. Det skal bemærkes, at det ikke er Mobben, men som Regel Folk af Englands bedste Familier, som kommer igjen Aar efter Aar, og af hvem Befolkningen har lært sig til en rosværdig Renlighed, Ordenssans og Høflighed og faaet Lyst paa at skaffe sig nogen Komfort i sine Hjem, ligesom de overhovedet modtager mange gode Impulser fra de Fremmede. Flere tager Tjeneste hos Engelskmændene, hvorved de faar Anledning til at reise meget udenlands og udvide sin Synskreds. Befolkningen, som er vel udrustet i intellektuel Henseende, lærer under den daglige Omgang med de Fremmede deres Sprog, og Mange taler det med Færdighed. Mange af de Skyggesider, som der fra andre Steder af Landet klages over som Følge af den udenlandske Turiststrøm, kjender man her Intet til. Enhver søger efter Evne at gjøre de Fremmede Opholdet saa behageligt som muligt uden at lægge sig paa Maven for det fremmede Guld. — Under mit henvend fjortenaarige Ophold i Distriktet maa det siges at have gaaet frem i flere Retninger. Der er saaledes blevet lettere Adgang til Lægehjælp ved Ansættelse af et Par Kommunelæger, ligesom Anlæg af Telefon og nye Veie gjør det mindre besværligt at hente Læge end tidligere. Særligt gjælder dette for Liernes vedkommende, hvortil i de første Aar af mit Ophold om Sommeren deres eneste Adkomst var ad Kløvvei. At Befolkningen i denne Del af Distriktet, som til den sidste Tid har været udestængt fra Udenverdenen, ligger adskilt

tilbage, er en Selvfølge, men efterat der i de senere Aar er bleven god Veiforbindelse med Grong, og udenlandske Jagtselskaber har fundet Veien til de prægtige Jagtrevier der, tager Befolkningen sig op, og der vil foregaa en Opluftning af mangelgammeldags Slendrian, som just ikke har været af det Gode. Jo længere man har levet sammen med Befolkningen i Grongs Distrikt, desto mere Pris kommer man til at sætte paa dens mange gode Egenskaber og faa Respekt for den honnerte Ambition, som den lægger for Dagen i sin Færd. Det er et Distrikt langt mere fremskredet paa de fleste Felter end mange andre, som ligger nærmere Civilisationens Centra».

Sygehuse. Der findes 2 Amtssygehuse, det ene i Levanger By, det andet i Vemundvik nær Namsos By; Isolationslokaler for epidemiske Syge findes ved Amtssygehuset i Levanger, i Værdalen og i Stenkjær By. I Levanger By fik man en fast Sygepleierske, hvis Hjælp ogsaa kan rekvireres i Omegnen. Ligeledes ansattes en saadan for Værdalen (fast Løn af Kr. 100,00 og et Regulativ for hendes Virksomhed forøvrigt).

Badeindretninger. Ved Sygehuset i Levanger er der for Byens Befolkning Anledning til Bad (Romerbad og varme Karbad), og i Stenkjær findes 2 Badeanstalter. Paa Sygehuset ved Namsos kan erholdes Damp-, Kar-, og Styrtebad; desuden er der en privat Badeanstalt for Karbad.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af fattige Syge, Møder i Sundhedskommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds-kommis-sioner. Antal Møder.	Vakci-nerede.	Retsmedi-cinske For-retninger.
	Antal anmeldende Læger.	Fattige Syge.			
Amtet.....	16	1553	39	1552	7
Stjørdalen.....	1	133	¹⁾ 4	123	1
Frosten.....	1	71	²⁾ 1	235	-
Levanger.....	3	474	³⁾ 11	246	1
Inderøen.....	3	212	⁴⁾ 2	31	1
Stenkjær.....	2	208	⁵⁾ 7	106	3
Grong.....	1	62	⁶⁾ 4	126	-
Namsos.....	2	128	⁷⁾ 7	103	1
Fosnes.....	1	48	-	85	-
Kolvereid.....	1	120	⁸⁾ 2	248	-
Vikten.....	1	97	⁹⁾ 1	249	-

¹⁾ Nedre Stjørdalen 2, Hegre 1, Meraker 4. ²⁾ Aasen 1. ³⁾ Værdalen 4, Levanger By 3, Levanger Herred 2, Skogn 2. ⁴⁾ Inderøen 1, Sparbuen 1. ⁵⁾ Stod 2, Beitstaden 1, Skei 2, Stenkjær 2. ⁶⁾ Grong 1, Lierne 2, Snaasen 1. ⁷⁾ Namsos By 4, Vemundvik 3. ⁸⁾ Kolvereid 1, Foldereid 1. ⁹⁾ Vikten 1.

XVIII. Nordlands Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordenodre.	Hjælpe- vækinatører.
Amtet		37958,50	132 447	38	2	72	57
1. Brønnø		2 391,50	11 917	3		6	5
	Bindalen	1 199,16	2 467	-	-	2	2
	Brønnø	1 046,07	5 709	2	-	2	1
	Velfjorden		1 363	-	-	1	1
	Vega	146,76	2 378	1	-	1	1
2. Alstahaug		1 262,94	11 830	4		6	3
	Alstahaug	400,87	4 373	3	-	3	1
	Herø		3 919	-	-	1	1
	Tjøtta	862,07	3 538	1	-	2	1
3. Vefsen		7 067,38	7 380	2	-	4	3
	Mosjøen, Ladested ..	0,83	1 160	2	-	2	-
	Vefsen	7 066,55	5 158	-	-	1	2
	Hatfjeldalen		1 062	-	-	1	1
4. Ranen		5 064,53	13 652	3	-	6	4
	Nesne	637,85	3 421	1	-	1	1
	Dønnes		1 486	-	-	1	1
	Hemnes	4 426,68	4 733	1	-	2	1
	Mo		4 012	1	-	2	1
5. Lurø		2 321,77	8 288	2	-	4	4
	Lurø	267,90	2 143	-	-	2	1
	Trænen		437	-	-	1	1
	Rødø	2 053,87	2 604	1	-	1	1
	Melø		3 104	1	-	1	1
6. Gildeskaal		1 849,77	5 315	1	-	2	3
	Gildeskaal	1 849,77	3 637	1	-	1	2
	Beieren		1 678	-	-	1	1
7. Bodø		535,79	8 040	3	2	3	2
	Bodø, Kjøbstad	0,70	3 791	3	2	1	-
	Bodø	535,09	4 249	-	-	2	2
8. Folden		2 270,75	4 214	1	-	3	3
	Sørfolden	2 270,75	2 315	1	-	1	1
	Nordfolden—Kjerringø		1 899	-	-	2	2

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
9. Skjerstad		3 980,19	7 148	3	-	3	3
	Skjerstad	1 505,33	4 426	2	-	2	2
	Saltdalen	2 474,86	2 722	1	-	1	1
10. Steigen	Steigen	433,74	3 338	1	-	2	1
11. Hammerø	Hammerø	1 058,83	2 946	1	-	1	1
12. Lødingen		2 832,05	5 295	1	-	4	4
	Lødingen	2 832,05	3 312	1	-	3	3
	Tysfjorden		1 983	-	-	1	1
13. Ofoten		3 036,16	5 771	2	-	4	2
	Evenes	3 036,16	3 069	1	-	2	1
	Ankenes		2 702	1	-	2	1
14. Flakstad		395,47	3 504	2	-	2	4
	Flakstad	382,71	2 565	2	-	2	2
	Værø	12,76	939	-	-	2	2
15. Buksnes		288,30	7 901	2	-	6	4
	Buksnes	191,35	4 679	2	-	uopg.	2
	Borge Sogn af Borge Herred	96,95	3 222	-	-		2
16. Østlofoten		630,20	7 074	2	-	3	4
	Vaagan	433,74	5 006	2	-	1	2
	Gimsø	51,03	1 356	-	-	1	1
	Valberg Sogn af Borge Herred	145,43	712	-	-	1	1
17. Hadsel		944,02	10 008	2	-	5	2
	Hadsel	765,42	6 495	1	-	3	1
	Bø	178,60	3 513	1	-	2	1
18. Sortland		1 594,62	8 826	3	-	6	5
	Sortland	586,32	2 640	1	-	1	1
	Øksnes	408,22	2 968	1	-	2	1
	Dverberg	599,58	3 218	1	-	3	3

Sundhedstilstanden synes at have været mindre tilfredsstillende. Af epidemiske Sygdomme forekom særlig Skarlagensfeber, Difteri (Croup) og Influenza udbredt over hele Amtet; det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde (10482) er lidt mindre end i 1890, da det naaede sit Maximum med 10 635 Tilfælde. Antallet af Dødsfald af disse Sygdomme udgjorde 746, hvilket, saavidt vides, er mere end i noget tidligere Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 2556 eller 18,5 pro mille af den beregnede tilstedeværende Middelfolkemængde (138 200). I 1893 var Dødeligheden 16,4 pro mille.

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** henvises til Tabel Side 228 o. fig., sammendraget efter Lægernes Opgaver.

Af **exantematisk Tyfus** forekom i Juli—August 2 Tilfælde i Tjøtta, Alstahaug Distrikt, og i December et Tilfælde i Lødingen; alle helbrededes. Til Tjøtta var Sygdommen bragt med en Fisker fra Finmarken.

Tyfoidefeber var temmelig almindelig og forekom med for det meste spredte Tilfælde inden næsten alle Distrikter, navnlig i Østlofoten og Hadsel. — I Ranen optraadte de fleste af de anmeldte 14 Tilfælde i Barakkerne ved Bosmo Kisgruber. Efter behørig Desinfektion af Barakker og Priveter, viste der sig ingen nye Tilfælde. Til Bodø, Steigen og Østlofoten berettes Sygdommen bragt med hjemvendende Fiskere. I sidstnævnte Distrikt foranledigedes paa den Maade et Par smaa, lokale Epidemier, af hvilke den ene optraadte paa en Gaard i Gimsø, hvor 7 Voxne angrebes; af disse døde 3 af Tarmblødning i Sygdommens 6te—7de Uge. Fra dette Hus havde en gift Datter, der boede paa en anden Gaard, trods Advarsel bragt Melk, som havde staaet i Kjøkkenet i det smittede Hus, med sig hjem med den Følge, at hun selv og en 7 Aar gammel Søn, der havde drukket af Melken, fik Sygdommen. Til Sundlandsfjord i Gimsø — Østlofotens Distrikt — bragte en Fisker den med sig hjem; 8 Personer angrebes og 3 døde. Det lykkedes at indskrænke Smitten til det ene Hus. (Ellefsen). — 2 Tilfælde i August paa en Gaard i Ankenes (Ofoten Distrikt) antages opstaaet ved Forurensning af Drikkevand. (Borch-Johnsen). — I Buksnes angrebes paa Gaarden Hol 2 Personer. — I Hadsel Distrikt, hvor der i Mai—Juni forekom nogle spredte Tilfælde, optraadte Sygdommen i Aarets sidste 3 Maaneder epidemisk saavel paa Hadseløens Nordside som paa Gryting og Nabogaarden Gjenstad. I det Hele opgives fra Distriktet 23 Tilfælde. (Thode). — Paa Strandstedet Andenes i Dverberg (Sortland), hvor der ikke havde været Tyfoidefeber siden 1889, forekom et Tilfælde, hvis Smittekilde det ikke var muligt at paavise. (Schjelderup).

Af **Barselfeber** optraadte 3 Tilfælde samtidig paa Fleinvær i Gildeskaal. Smitten skrev sig fra en uexamineret Hjælpekone, der led af kronisk Taarsækblennorré; hun pleiede at holde den i Ave ved at trykke Pusset ud med Pegefingeren, der tørredes af paa Forklædet eller, hvor det forøvrigt kunde falde sig. (Schjøn). — Fra Sortland Distrikt omtales, at der hos en frugtsommelig Kone, der behandlede for Fnat, paa et af de opklorte Steder paa Laaret udviklede sig en Flegmone; hun nedkom fortidlig og døde af Puerperalfeber. (Schjelderup).

I Lurø Distrikt forekom en Epidemi af **Vandkopper** med mere end almindelig fremtrædende Almensymptomer. (Glatved).

Skarlagensfeber havde stor Udbredelse over næsten det hele Amt, men var gennemgaaende af en særdeles mild Karakter, hvorfor Faa kom under Lægebehandling; Sygdommen antoges ogsaa tildels ikke for Skarlagensfeber, fordi Udslættet og de subjektive Symptomer var lidet udtalt. Eftersygdomme forekom dog ikke saa sjelden. I Ranen begyndte Epidemien i Dønnes og kunde derfra følges indover. Under Konfirmandundervisningen i Nesne i Juni øgedes Tilfældene, men ved jevnlig Undersøgelse af Børnene samt ved Isolation af de Angrebne lykkedes det at undgaa Afbrydelse i Undervisningen. (Grøntvedt). — I Bodø Distrikt kom ikke saa faa Tilfælde under Behandling i Byen, men nogen egentlig

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald													
Exantematisk Tyfus	3	-	3	-	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	1
Tyfoidfieber	95	11	89	-	3	10	10	12	5	4	7	5	9	23	7
Cerebrospinalmeningit	2	-	2	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-
Barselfeber	40	10	40	1	3	5	5	6	2	4	2	3	5	1	3
Vandkopper	153	-	153	6	3	2	5	6	11	19	5	18	27	30	21
Skarlagensfeber	814	37	814	59	34	39	77	126	101	112	77	124	26	10	29
Røde Hunde	17	-	17	-	-	-	1	-	-	-	-	1	2	7	6
Mæslinger	37	4	37	7	7	5	-	5	6	1	1	3	-	2	-
Rosen	166	9	166	14	16	16	17	16	15	16	10	16	7	13	10
Kighoste	189	17	189	2	-	-	-	16	4	5	21	20	65	19	37
Difteri	1145	342	1145	76	54	66	58	81	140	151	167	121	93	71	67
Strubehoste	94	42	91	9	8	2	6	9	16	7	4	7	12	8	3
Kusma	63	-	63	-	10	8	13	1	3	1	-	-	4	13	10
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	2190	66	2188	345	319	324	235	193	165	98	83	102	101	111	112
Katarralsk og follikulær Angina	826	-	816	106	102	105	52	57	92	40	69	49	49	53	42
Influenza	2224	45	2201	1100	585	315	98	48	5	2	2	5	4	9	28
Lungebetændelse	531	124	527	121	60	48	16	65	46	22	14	18	27	28	32
Pleurit	274	3	274	37	44	35	26	15	27	17	24	15	9	14	11
Gigtfeber	139	4	139	13	12	18	15	8	5	10	10	11	15	9	13
Koldfeber	1	-	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	1465	31	1463	105	174	175	142	80	132	234	135	95	68	71	52
Blodgang	10	1	9	-	6	1	1	-	-	-	-	-	-	-	1
Skjørbug	4	-	4	-	-	1	2	-	-	1	-	-	-	-	-
Tilsammen	10482	746	10431	2001	1440	1176	809	743	776	746	632	612	523	488	485

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Brønnø.		Alsta- haug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gilde- skaal.		Bodø.		Folden.		Skjerstad.		Steigen.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidfeber	-	-	7	1	-	-	14	3	1	-	2	1	5	-	2	-	1	-	6	1
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselfeber	-	-	3	1	1	-	-	-	2	-	3	-	1	1	-	-	3	1	1	1
Vandkopper	-	-	11	-	3	-	7	-	5	-	-	-	8	-	7	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1	-	19	1	-	-	65	2	39	2	-	-	46	-	13	2	205	4	10	-
Røde Hunde	-	-	-	-	6	-	10	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	3	2	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	9	-	15	2	11	1	11	-	4	-	2	-	20	-	-	-	13	-	2	-
Kighoste	37	4	12	-	-	-	2	-	18	1	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Difteri	84	15	150	43	111	32	55	14	25	7	94	33	33	10	24	-	31	2	-	-
Strubehoste	5	5	13	4	-	-	10	7	1	-	5	-	19	5	3	1	6	4	-	-
Kusma	-	-	-	-	2	-	1	-	9	-	-	-	20	-	-	-	24	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	68	5	64	3	24	-	92	11	19	-	51	3	300	-	18	-	174	4	30	-
Katarralsk og follikulær Angina	39	-	48	-	15	-	36	-	5	-	27	-	190	-	1	-	37	-	6	-
Influenza	125	5	55	14	40	-	83	3	22	2	1	1	122	-	20	-	92	4	35	-
Lungebetændelse	37	10	29	12	9	5	29	6	18	3	13	10	61	7	7	-	32	9	22	4
Pleurit	21	-	14	-	6	-	15	-	3	-	8	-	16	-	5	1	9	-	2	-
Gigtfeber	12	1	19	-	8	1	7	-	3	-	6	-	7	1	2	-	6	-	5	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	52	3	83	1	10	-	62	1	7	-	9	3	252	1	25	1	77	4	47	1
Blodgang	4	-	-	-	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-
Tilsammen	494	48	547	84	246	39	500	48	181	15	226	51	1102	25	127	5	711	32	166	7

I Nordlands Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
	11		12		13		14		15		16		17		18		Under Lofotfisket.	
	Hammerø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Østlofoten.		Hadsel.		Sortland.			
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	-	-	-	-	2	-	-	-	2	-	16	4	23	1	2	-	12	-
Cerebrospinalmeningit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
Barselsefeber	-	-	-	-	1	1	2	2	-	-	6	2	11	-	6	1	-	-
Vandkopper	-	-	10	-	-	-	3	-	4	-	89	-	2	-	1	-	3	-
Skarlagensefeber	-	-	27	1	52	5	6	-	50	-	110	3	95	9	71	8	5	-
Røde Hunde	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	3	1	3	-	-	-	-	-	23	1	-	-	1	-	-	-
Rosen	3	-	14	1	3	1	1	-	9	-	12	-	18	2	10	2	9	-
Kighoste	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	27	2	9	-	78	10	-	-
Difteri	6	1	26	11	13	1	8	-	52	9	149	34	194	99	71	30	19	1
Strubehoste	-	-	6	6	-	-	-	-	4	3	15	1	1	-	6	6	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	5	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	68	6	130	3	127	3	23	-	83	2	98	9	210	14	108	2	503	1
Katarralsk og follikulær Angina	15	-	24	-	13	-	12	-	49	-	50	-	50	-	56	-	153	-
Influenza	71	2	38	2	42	2	141	-	73	-	74	-	35	-	264	6	891	4
Lungebetændelse	4	-	5	2	20	8	7	-	47	8	31	10	44	9	38	10	78	11
Pleurit	2	-	6	-	11	2	2	-	20	-	17	-	27	-	17	-	73	-
Gigtfeber	1	-	-	-	7	-	4	1	14	-	8	-	7	-	9	-	14	-
Koldfeber	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	73	1	59	-	52	1	8	-	84	7	61	1	110	4	68	-	326	2
Blodgang	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	4	-
Skjørbug	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-
Tilsammen	243	10	349	27	351	24	217	3	492	29	788	67	840	138	806	75	2096	19

Epidemi fik ikke blusse op, da de fleste syge Børn strax indlagdes i Lazaret. (Carlsen). — Af de anmeldte Tilfælde fra Folden forekom 5 paa Kobskarmo i Leirfjorden, hvor Sygdommen havde hersket 7 Aar tidligere. Under Rengjøring af et Pulterkammer, som havde staaet urørt siden den Tid, kom et af Børnene derind. En Uge efter fik det Skarlagensfeber, hvoraf det døde. 2 Børn i Huset og 3 i Nabohuset smittedes. (Holtermann). — I Skjerstad Distrikt herskede Sygdommen epidemisk fra Mai til Oktober i saavel Skjerstad som Saltdalen med Undtagelse af Junkerdalen. (Bjerregaard). — I Ofoten var Sygdommen i Aarets sidste Halvdel jevnt udbredt væsentlig over Nordlandet i Evenes Sogn og omkring Harjangen i Ankenes. (Borch-Johnsen). — Fra Sortland anføres, at Sygdommen kun i et Par Tilfælde optraadte med svære og maligne Symptomer.

Mæslinger forekom sjelden. 4 Tilfælde i Gildeskaal i ét Hus sættes i Forbindelse med Brev fra smittet Hus i Lofoten. (Schiørn).

Kighoste. Paa Andøen i Sortland opstod en større Epidemi paa Ramsaa, ca. 1 Mil nord for Dverberg. Her angrebes først Børnene i et Hus, hvor Faderen havde været paa Arbeide i Kvæfjord; (paa dette Sted var Kighoste da meget udbredt). Kun i yderst faa Tilfælde søgtes Lægehjælp. Hos flere Børn var Sygdommen kompliceret med diffus Bronkit og Bronkopneumoni.

Difteri. Af denne Sygdom er anmeldt 1145 Tilfælde med 342 Dødsfald mod henholdsvis 840 og 264 i 1893. Tilfældene er fordelt over det hele Aar, hyppigst dog i Maanederne Juni—September, og over samtlige Distrikter med Undtagelse af Steigen, hvor den ikke synes at have forekommet. I Alstahaug herjede Sygdommen stærkt det hele Aar; Dødsprocenten her var næsten 30. Inden Vefsen Distrikt optraadte talrige Tilfælde saavel i Mosjøen som i Landdistriktet. I September syntes Sygdommen ophørt, men i Oktober optraadte den igjen paa 6 forskellige Steder. (Fearnley). — I Slutningen af Aaret begyndte Difteriserum at blive anvendt i enkelte Distrikter. — I Ranen optraadte Sygdommen i Modsætning til de 2 foregaaende Aar mere spredt. Paa et af Stederne, en Gaard i Hemnes, antages en hjemvendende norsk Amerikaner at have foranlediget Sygdommen. (S. Lange). — I Lurø viste den sig i Januar uden paaviselig Smittetilfælde med 11 Tilfælde og 4 Dødsfald i et Par Husmandsfamilier under Gaarden Gjærø paa Rødø. I Nordbygden paa Melø, et gammelt Arnested for Difteri, forekom den længere ud paa Vaaren. Under den her herskende religiøse Bevægelse gik Befolkningen i sin Fanatisme saa vidt, at man endog, uagtet Embedslægen havde været inde i næsten hvert eneste Hus i Grænden og forklaret Faren ved Uforsigtighed, ofte tog Børn med i Ligfærd efter de Døde. Flere sagdes endog at have bragt dem med, for at de skulde se Ligene af sine smaa Venner, naar de lagdes i Kiste. (Glatved). — I Gildeskaal optraadte Sygdommen meget uregelmæssig, snart her, snart der, og Smitteforholdene har kun yderst sjelden med nogen Sikkerhed ladet sig paavise. Saaledes blev der for et enkelt Tilfælde, der optraadte i Beieren, kun konstateret, at der for 3 Aar siden skulde have været 2 Tilfælde af «Halsesyg» med 1 Dødsfald i Nabohuset; Desinfektion var efter Opgivende dengang udført, og nogen Overførelse af Klæder eller andet Husgeraad havde ikke fundet Sted. Isolation af de Syge lod sig kun yderst sjelden udføre paa Grund af utilstrækkelig Plads. — Desinfektionen bestod i Vaskning af hele Huset, særlig Sygeværelset, med $1\frac{1}{2}$ pCt. Sodaopløsning og Grønsæbe, hvorefter langvarig Udluftning; endvidere Kogning af Seng- og Gangklæder i $1\frac{1}{2}$ pCt. Sodaopløsning med paafølgende Vaskning og Tørring i fri Luft; for at kunne indskrænke Desinfektionen af Løsere til det mindst mulige, blev Befolkningen instrueret om, ved første Tegn til noget mistænkeligt Symptom paa Difteri, at fjerne alle unødvendige Gjenstande og Klæder fra det Værelse, hvor den Syge opholdt sig, og om muligt opbevare dem ude til Lægens Ankomst.

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		Fordeling paa Lægedistrikterne:															
	Tilfælde.	Dødsfald.					1		2		3		4		5		6		7		8	
			Brønnø.		Alsta- haug.		Vefsen.		Ranen.		Lurø.		Gilde- skaal.		Bodø.		Folden.					
			Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.		
Kronisk Rheumatisme . . .	850	1	-	1	657	180	26	-	42	-	30	-	10	-	3	-	28	-	37	1	7	-
Fnat	1001	-	242	254	290	205	60	-	53	-	30	-	107	-	-	-	169	-	70	-	170	-
Skurv	10	-	7	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	245	2	109	120	6	10	13	-	17	1	13	-	25	-	-	-	15	-	78	-	4	-
Rakit	84	4	43	40	-	-	7	2	8	-	10	-	-	2	1	-	8	-	10	-	1	-
Tuberkuløse Betændelser og																						
Miliærtuberkulose	50	43	15	10	9	16	5	3	4	1	-	7	-	-	-	-	2	13	8	1	-	-
Lungetuberkulose	434	153	6	15	200	212	17	8	64	13	14	10	50	18	8	6	42	5	27	13	2	1
Kræft	85	¹⁾ 69	-	1	52	32	8	6	8	5	7	5	11	9	5	5	6	-	6	6	-	-
Morbus Brightii	161	33	29	13	76	41	21	3	15	2	2	5	10	-	3	-	5	1	10	4	2	1
Blegsot og Anæmi	1613	1	60	145	126	1264	140	-	168	-	54	-	128	-	35	-	135	-	242	-	12	-
Livmodersygdomme	318	-	-	-	-	318	33	-	21	-	9	-	20	-	11	-	21	-	52	-	7	-
Kardialgi, kronisk Gastrit																						
og Dyspepsi	2758	3	55	78	1408	1198	76	1	149	-	42	-	127	-	32	-	140	-	432	-	53	-
Ormesygdomme	26	-	8	13	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Drankersygdomme	8	2	-	-	6	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-
Struma	5	-	-	-	-	5	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brøk	132	12	26	1	78	27	14	3	9	2	13	-	12	-	-	-	-	-	5	-	3	2
Luxationer	48	-	8	2	26	11	5	-	2	-	3	-	13	-	1	-	-	-	6	-	1	-
Benbrud	160	3	24	14	77	43	24	-	10	-	4	1	12	-	1	-	6	-	5	-	1	-

¹⁾ Cancer 67, Sarcoma 2.

Liste over forskjellige behandlede Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																						Under Lofot- fisket.
	9		10		11		12		13		14		15		16		17		18				
	Skjerstad.		Steigen.		Ham- merø.		Lødingen.		Ofoten.		Flakstad.		Buksnes.		Øst- lofoten.		Hadsel.		Sortland.				
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.			
Kronisk Rheumatisme . . .	7	-	18	-	53	-	66	-	26	-	16	-	19	-	47	-	33	-	17	-	365	-	
Fnat	39	-	-	-	20	-	39	-	42	-	65	-	25	-	16	-	46	-	50	-	-	-	
Skurv	-	-	5	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	
Kjertelsyge	5	-	4	-	9	-	8	-	15	-	3	-	13	-	11	-	4	1	8	-	-	-	
Rakit	3	-	2	-	-	-	6	-	8	-	2	-	4	-	4	-	6	-	4	-	-	-	
Tuberkuløse Betændelser og																							
Miliærtuberkulose	2	2	-	1	-	-	2	-	5	6	-	-	8	2	3	5	3	-	4	6	-	-	
Lungetuberkulose	11	8	2	-	4	-	10	7	19	7	3	2	19	16	70	18	21	11	16	9	35	1	
Kræft	5	3	4	3	2	2	1	2	9	8	-	-	4	3	4	4	2	6	3	2	-	-	
Morbus Brightii	6	4	8	1	1	-	12	1	8	1	2	-	4	3	8	5	8	2	14	-	22	-	
Blegsot og Anæmi	82	1	-	-	125	-	92	-	58	-	29	-	99	-	64	-	70	-	80	-	-	-	
Livmodersygdomme	12	-	-	-	15	-	17	-	10	-	10	-	19	-	25	-	17	-	19	-	-	-	
Kardialgi, kronisk Gastrit																							
og Dyspepsi	82	-	133	-	115	-	140	1	122	-	45	-	139	-	98	-	165	1	139	-	529	-	
Ormesygdomme	-	-	-	-	11	-	8	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	
Drankersygdomme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	2	1	-	-	-	-	-	
Struma	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	2	-	-	-	-	-	
Brøk	-	-	-	-	1	-	14	-	4	-	4	-	5	1	8	1	6	-	8	3	26	-	
Luxationer	3	-	1	-	1	-	2	-	2	-	1	-	1	-	2	-	2	-	2	-	-	-	
Benbrud	12	-	2	-	1	1	11	-	12	-	4	-	20	-	9	-	18	1	8	-	-	-	

Veneriske Sygdomme

Sygdomme.	Tilfælde.	Dødsfald.	1	2	3	4	6
			Brenne.	Alstahaug.	Velsen.	Ranen.	Gildeskaal.
			Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar.....	85	3	11	3	2	2	4
Syfilis, konstitutionel.....							
— hereditær.....	428	-	42	35	8	29	-
Gonorré.....							

Skolen blev lukket, saasnt et Tilfælde havde vist sig inden Kredsen og først aabnet igjen efter udført Desinfektion. (Schjörn). — Inden Bodø Distrikt forekom enkeltvis Tilfælde i første Halvaar i Byen. 12 af dem behandledes paa Lazaretet, der var aabent hele Aaret undtagen i September Maaned, og hvor ogsaa endel Tilfælde af Skarlagensfeber var indlagt. Ogsaa i Landdistriktet optraadte spredte Tilfælde i 2det og 4de Kvartal. (Carlsen). — Fra Foldens Distrikt opføres 24 Angrebne, ingen Døde; de allerfleste Tilfælde stod sandsynligvis i Forbindelse med den Epidemi, som i flere Aar med Afbrydelser havde hersket i Nabosognet Fauske. — I Skjærstad forekom 5 af de anmeldte 31 Tilfælde blandt Arbeiderne i Sulitjelma Gruber, Resten, paa 3 nær, i Saltdalen. — I Hammerø optraadte Sygdommen paa Gaardene Strømfjord, Utaker og Sørkil. Til sidstnævnte Gaard opgives Smitten at være bragt med en Hund fra Forsaa i Tysfjorden, hvor der paa den Tid var to Børn syge af Difteri. For disse gik der et Bud over Fjeldet for at hente Distriktslægen i Hammerø, og Hunden fulgte med. Paa Sørkil var Hunden godt kjendt; en liden Gut tog den med sig i Sengen om Aftenen og indsygnede kort efter af Difteri. (P. Hansen). — I Lødingen forekom Sygdommen, foruden som nys nævnt i Tysfjorden, ogsaa i Hol, hvortil Smitten synes at være kommen fra Sandtorv i Trondenes. — I Ofoten viste den sig først paa Tortenaas i Ankenes, hvor et Barn døde; strax efter Begravelsen angrebes flere Børn paa Nabogaarden Veggen, der heldigvis ligger meget isoleret, og hvor Epidemien standsede. (H. G. Holst). Senere paa Aaret forekom 4 Tilfælde uden nogen paaviselig Forbindelse. (Borch-Johnsen). — I Flakstad Distrikt optraadte Sygdommen godartet uden Dødsfald. — I sørgelig Grad herjedes Østlofoten (149 Angrebne, 34 Døde) og Hadsel; i sidstnævnte Distrikt var Sygdommen i Begyndelsen forholdsvis godartet, men blev siden temmelig morderisk. Saaledes døde i Hadsel Herred paa Gaardene Kvitnes og Brotøen samtlige Angrebne og i Bø Herred 52 af 72 Angrebne. Efterat Difteriserum var skaffet tilveie, indtraf intet Dødsfald mere i Bø. (Thode). — Af de fra Sortland anmeldte Tilfælde, der stod i Forbindelse med forrige Aars Epidemi, forekom de fleste i Januar, hvorefter Epidemien lidt efter lidt tabte sig. — I Dverberg forekom nogle faa Tilfælde paa et Par Gaarde paa Vestsiden af Anden. Paa en af disse Gaarde havde der ogsaa i 1893 været enkelte Tilfælde af Difteri.

Som **Strubehoste** opføres 94 Tilfælde, hvoraf 42 dødelige, spredt hele Aaret igjennem over største Delen af Amtet.

Kusma forekom epidemisk inden flere Distrikter.

udenfor Sygehus.

Fordeling paa Lægedistrikterne:													Under Lofot- fisket.
7		9	11	12	13	14	15		16	17	18		
Bødø.		Skjerstad.	Hammerø.	Lødingen.	Ofoten.	Flakstad.	Buksnes.		Øst- lofoten.	Hadsel.	Sortland.		
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.		
19	2	4	1	6	-	3	6	1	7	5	-	12	
58	-	20	4	7	5	5	28	-	51	37	20	79	

Influenza opføres med 2224 Tilfælde, hvoraf 45 med dødeligt Udfald mod henholdsvis 651 og 15 i 1893. Fra flere Distrikter berettes, at Epidemiens Karakter gennemgaaende var meget mild, og at Eftersygdomme har været mindre hyppige. Af Fiskerilægerne ved Lofotfisket behandlede 891 Tilfælde med 4 Dødsfald. — I Svolvær var Sygdommen temmelig udbredt, men havde paa faa Undtagelser nær intet ondartet Præg; i de fleste Tilfælde efterlod den dog en temmelig haardnakket Katarr, der paafaldende hyppig forplantede sig til Ørerne. — I Kabelvaag kompliceredes Sygdommen ofte med voldsom Diarré, der i flere Tilfælde fik et dysenterisk Præg. Paa Sygehuset var der især i Marts en formelig Epidemi heraf, idet saavel Fiskere indlagdes herfor, som ældre Patienter af andre Sygdomme smittedes i stort Antal; den kostede saaledes en Rekonvalascent efter Peritonit Livet. — Ogsaa fra Borge og Gimsø berettes om megen Influenza med hyppige og alvorlige Eftersygdomme. — Til Skraaven synes Sygdommen at være kommen noget senere end til de øvrige Vær og at have været af en tildels meget ondartet Karakter. Hos nogle, særlig Fiskere fra Lyngen, indfandt der sig, som oftest efter mer eller mindre tydelige Influenza-symptomer, en snigende Lungebetændelse, der ikke lignede den almindelige Krupøse. Ved denne «Influenza-Pneumoni» naaede Feberen ofte høie Grader, men Kurven var aldeles uregelmæssig og endte ikke, eller ialfald sjelden, med Krisis. Temperaturen var ofte høiere om Morgenens end om Aftenen. Ekspektoratet seigt, gult og ringe i Mængde; Dæmpningens Intensitet svarede ikke til den udtalte Infiltration og skarpe Bronkialblæsen. Forløbet var langsomt, idet Infiltrationen viste ringe Tilbøielighed til Resolution. De fleste var Toppneumonier. 3 af 9 døde. (Grøntvedt).

Af **Skjørbug** angives nogle lette Tilfælde at være indtrufne ved Sulitjelma Gruber; kun et af dem kom under Lægebehandling. (Værkslæge Møller).

Veneriske Sygdomme angives at udbrede sig mer og mer i Bødø Distrikt. Ikke sjelden henvender slige Patienter sig til de mange dels omstreifende, dels stationære Kvaksalvere, før de endelig søger ordentlig Lægehjælp. — De fleste af Tilfældene i Skjerstad forekom blandt Arbejderne ved Sulitjelma Gruber. — Antallet af Tilfælde, behandlede udenfor Sygehus, sees af ovenstaaende Tabel.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede Sygdomme henvises til Tabel Side 232 og 233.

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager.			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Brønnø	112	8	48	64
Alstahaug	182	13	84	98
Vefsen	88	10	39	49
Mosjøen By	15	1	9	6
Bygder	73	9	30	43
Ranen	119	18	51	68
Lurø	36	6	15	21
Gildeskaal	79	5	48	31
Bodø	87	13	25	62
Bodø By	46	7	12	34
Bygder	41	6	13	28
Folden	9	1	5	4
Skjerstad	77	8	32	45
Steigen	12	-	7	5
Hammerø	23	-	10	13
Lødingen	55	7	27	28
Ofoten	60	7	24	36
Flakstad	5	2	3	2
Buksnes	89	16	29	60
Østlofoten	141	18	67	74
Hadsel	169	11	138	31
Sortland	126	9	75	51
Under Lofotfisket	27	1	19	8
Nordlands Amt	1496	153	746	750
Deraf i Byer	61	8	21	40
— - Bygder	1435	145	725	710

Fnat omtales fra Flakstad som en ren Bygdeplage. Neppe er man ud paa Aaret blevet den kvit, førend den atter gjennem Fiskerne blusser op igjen. Den er i det Hele taget i tiltagende Udbredelse i Nordland. Fra flere Distrikter anføres, at Fnat er mere udbredt, end det fremgaar af Listerne; den er vanskelig at faa udryddet, da Smitte stadig inføres af hjemvendende Lofotfiskere, der har god Anledning til at paadrage sig Sygdommen i de tætpakkede Rorboder; mange Fiskere lader ogsaa til at betragte Sygdommen som noget rent uvæsentligt og gider ikke have de med en Kur forbundne Udgifter og Bryderi. (Stockfleth o. a.) — De i Lødingen anmeldte Tilfælde forekom i en enkelt Skolekreds; da Læreren negtede Børn med Udslet Adgang til Skolen, synes Sygdommen at være aftaget. (Stengel).

Lungetuberkulose. Dødsfaldenes Antal udgjorde for det hele Amt 10,2 pCt. af samtlige ved Sygdom fremkaldte, kjendte Dødsårsager og 20,4 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. I Byerne var Forholdet henholds-

vis 13,1 pCt. og 20,0 pCt. og for Bygderne 10,1 pCt. og 20,4 pCt. Fra Ranen anføres der med Hensyn til Tuberkulosens Udbredelse at være en ganske paafaldende Forskjel mellem de ydre og indre Dele af Distriktet, idet Sygdommen optræder saa ulige meget hyppigere ude ved Havet, (af 50 nye Tilfælde kom paa Nesne 27, paa Hemnes 14 og paa Mo 9). Her bor ogsaa Folk paa Grund af vanskelig Adgang til Bygningsmaterialier, der maa hentes inde i Ranen, meget mere trangt og sammenstuvet end i Skogtrakterne. (S. Lange). Særlig hjemsøgt af Tuberkulose er Gaardene paa Hammerøen, der ligger ved Munden af Ljønnefjord. (Grøntvedt). — I Ofoten synes Folk at have Forstaaelse af, at Sygdommen er smitsom, og de iagttager derfor Forsigtighed ligeoverfor de Syge; mest hjemsøgt er fremdeles de skidne og fatalistiske Lapper, som baade bor usundt og lever slet. (H. G. Holst).

Nervesygdomme. I Folden synes Befolkningen at være beheftet med en høi Grad af nervøs Disposition; neurastenske og hysteriske Symptomer er de almindeligste, man træffer paa. Dispositionen er utvivlsomt erhvervet som Følge af de mislige hygieniske Forhold og den yderst slette Kost; dernæst bidrager gammel Overtro, samt «Smitte» fra det ene nervøse Individ til det andet til, at de nervøse Symptomer tiltager saavel i Styrke som Antal. — I Forbindelse med Neurastenien og den daarlige Kost staar ogsaa de hyppige Fordøielsesbesværigheder. Desuden synes stærk Misbrug af Skraatobak med den idelige Spyttten at have ikke ringe Skyld i Almuens stadige Klage over «Optræk for Brystet». (P. Nissen). — Smerter i Bryst- og Bugmuskler, paadraget ved Overanstængelse under Roning, er en ved Fiskerierne hyppigt forekommende Lidelse. Fiskerne opfatter nemlig ofte disse Smerter som Sting og kommer til Lægen af Frygt for, at det kan blive til Lungebetændelse eller anden farlig Sygdom. (O. Bugge).

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 132 Tilfælde og 12 Dødsfald. For 84 angives Sædet saaledes: Hernia ingvinalis 68, cruralis 7, umbilicalis 8 og ventralis 1. — I Lødingen foretoges en Herniotomi under yderst mislige Forhold. Patienten, en Barselkone, fik et incarcereret Ingvinalbrok 6 Dage efter Fødselen. I samme Stue laa 2 Børn syge af Difteri. Konens Tilstand var saa daarlig med ustandselige Brækninger og begyndende Kollaps, at det ikke lod sig gjøre at flytte hende, og Børnene vilde Naboerne i de nærmeste Fiskerhytter ikke modtage. Operationen gik dog heldig, og Konen blev frisk; men det nyfødte Barn fik Difteri i Navlen og døde. (Stengel).

Af **Benbrud** behandledes 160 Tilfælde og kjendes 3 Dødsfald. For 139 opgives Sædet saaledes:

Fractura maxil. inf. 1	Fractura ulnæ 7	Fractura tibiæ 1
— claviculæ 15	— costarum 31	— fibulæ 8
— scapulæ 1	— colli femoris . . . 12	— oss. metatarsi 1
— humeri 8	— femoris 14	— malleoli 4
— antibrachii . . . 8	— cruris 12	
— radii 15	— patellæ 1	

Luxationer opføres med 48 Tilfælde, og Sædet opgives for 32 saaledes: Luxatio humeri 19, claviculæ 1, cubiti 9, radii 1, manus 1, pedis 1.

Af Læger udførtes 64 **obstetriciske Operationer**, nemlig i Brønnø 2, Alstahaug 2, Vefsen 2, Ranen 6, Lurø 2, Gildeskaal 5, Bodø 13, Folden 1, Skjerstad 3, Steigen 3, Hammerø 2, Ofoten 2, Flakstad 3, Buksnes 2, Øst-

Obstetriciske Operationer i Nordlands Amt.

Indikation.	Tangforløsning.				Vending.				Udtrækning ved Bækkenendeleie.		Perforation.	Efterbyrdsoperation.
	Mødre.		Børn.		Mødre.		Børn.		Mødre.	Børn.	Mødre.	Mødre.
	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	lev.	lev.	lev.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	36	¹⁾ 3	²⁾ 31	³⁾ 10	-	-	-	-	-	-	-	2
Bækkensneverhed	8	-	6	2	-	-	-	-	-	-	-	-
Barselkrampe	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ueftergivelige Fødselsdele	3	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Isseleie med Panden fortil	1	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Placenta prævia og Blødning	-	-	-	-	-	⁴⁾ 1	-	1	1	1	-	-
Tverleie	-	-	-	-	3	-	1	2	-	-	-	-
Svulst i Livmoderen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2
Tilsammen	49	3	42	12	3	1	1	3	1	1	1	4
	52		54		4		4					

¹⁾ Alle 3 døde af Puerperalfeber. ²⁾ Deraf et Tvillingpar. ³⁾ Deraf et Tvillingpar (Moderen var en af de Døde). ⁴⁾ Dødsårsag: Blødning. Havde gaæet med Blødning en Maanedts Tid.

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde						
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Barsel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.	ved Mord og Drab.
Brønnø	380	6	196	35	2	2	5	-	-
Alstahaug	356	8	249	35	3	2	2	2	-
Vefsen	196	7	135	9	3	2	6	-	-
Mosjøen By.....	38	3	19	1	-	-	2	-	-
Bygder.....	158	4	116	8	3	2	4	-	-
Ranen	364	10	224	30	5	1	5	1	-
Lurø	236	7	140	20	3	2	9	-	-
Gildeskaal	187	9	123	19	1	-	3	-	-
Bodø	286	11	147	33	3	5	2	-	-
Bodø By	152	7	79	20	3	3	2	-	-
Bygder.....	134	4	68	13	-	2	-	-	-
Folden	118	2	76	9	-	1	-	1	-
Skjerstad	249	5	158	33	1	3	9	-	-
Steigen	89	1	47	4	1	-	-	-	-
Hammerø	73	2	34	9	-	-	7	-	-
Lødingen	174	7	108	18	-	1	7	-	-
Ofoten	188	8	83	14	1	2	2	-	-
Flakstad	132	7	55	16	-	1	10	-	-
Buksnes	333	4	143	33	-	-	13	-	1
Østlofoten.....	207	8	158	37	1	1	17	1	-
Hadsel	390	7	262	62	9	-	12	-	-
Sortland	308	11	218	63	1	4	13	3	1
Nordlands Amt	4 266	120	2 556	479	34	27	122	8	2
Deraf i Byer	190	10	98	21	3	3	4	-	-
- - Bygder.....	4 076	110	2 458	458	31	24	118	8	2

lofoten 13, Hadsel 2 og Sortland 1. Indikationer og Udfald vil sees af Tabel Side 238.

Antal **Fødte** og **Døde** sees af ovenstaaende Tabel.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1710 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 59,9.

Døde paa Barselseng. Ifølge Presternes Opgaver døde 27 Kvinder paa Barselseng. Paa Lægernes Lister er opført 22; af disse opgives 10 at være døde af Barselfeber, 3 af Barselkrampe, 3 af Livmoderblødning, 3 af besværlig Fødsel, 1 af Livmoderbristning og 1 af Blodprop; for 1 er ingen detailleret Dødsårsag opgivet. — Fra Lødingen meddeles, at en Kvinde i Tysfjorden skal være død uforløst. (Stengel).

De hyppigste Dødsårsager sees af Tabel paa næste Side.

De hyppigste Dødsaaarsager var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Difteri	342	8	334
Lungetuberkulose	153	8	145
Alderdomssvaghed	125	1	124
Lungebetændelse	124	6	118
Kræft	69	3	66
Akut Bronkit	66	-	66
Influenza	45	-	45
Tuberkulose Betændelser	43	5	38
Strubehoste	42	5	37
Skarlagensfeber	37	-	37
Nyresygdom	33	3	30
Akut Diarré og indenlandsk Kolera	31	-	31
Organisk Hjertesygdom	24	2	22

Om **Veirliget** anføres fra Dverberg, Sortlands Distrikt: Vaaren indfandt sig meget tidlig, idet der allerede i April kom Varme i Veiret. Dette Mildveir varede til 17de Mai, da der kom en Koldveirperiode med Sne og Nordenvind, som varede ca. 3 Uger. Sommeren var usædvanlig vakker, varm og tør. Som Exempel paa Tørken anføres, at man i Juli og August paa Lavsko kunde gaa tørskoet tværs over Dverbergsmyrene paa Andøen, hvilket ikke skal have hændt før i Mands Minde. (Schjelderup). — Jordbruget gav i Almindelighed et ganske pent Udbytte for Poteter og tildels ogsaa for Kornets Vedkommende, hvorimod Hømengden især paa grundlændte Steder blev knap paa Grund af Tørken. Kun i Beretningen fra Sortland angives Afkastningen af Jordbruget i det Hele som ringe, og fra Ofoten skildres endog Avlen som mislykket. — Søbruget var end mere variabelt. Medens Torskefisket omtales som et Middelsaars for Gildeskaal og Sortland, betegnes det som daarligt for Alstahaug, Skjerstad og Ofoten. Sildefisket mislykkedes overalt totalt, hvorfor Mange i Løbet af Vinteren maatte nøies med Salt eller Saltlake til Poteterne istedetfor Sild, som ellers de fleste Steder er dagligdags Kost paa Menigmands Bord. (Carlsen).

Levemaade og hygieniske Forhold. Med Renligheden er det fremdeles for det Meste slet bevendt. Der berettes saaledes med Hensyn til Gildeskaal Herred, hvor dog Befolkningen i Beieren og paa Øerne danner en hæderlig Undtagelse, at Utøi, særlig Klædes- og Hovedlus, ikke at tale om Fnæt, forekommer meget almindelig og neppe ansees for nogen Skam, samt at Priveter endnu mangler paa flere Gaarde trods derom givet Paabud. Madstellet skildres som elendigt, idet daarligt stegt, surt Brød med Smør og Kaffe indtager en altfor dominerende Plads i Kostholdet. (Schjøn). — Ogsaa i Folden angives Fnæt og andet Utøi

at trives i utrolig Grad, ligesom de hyppigst forekommende suppurative Processer synes at staa i Forbindelse med den daarlige Hudpleie. — Hvad Husene angaar, saa mangler de som Regel Slagvindu, saa en ordentlig Udluftning ikke kan foregaa. Dette i Forbindelse med Overfyldning af de smaa Rum, der benyttes baade som Kjøkken, Spisestue, Soverum og Værksted, gjør Luften i Værelserne, særlig om Vinteren, meget daarlig. De Syge ligger vanligvis paaklædt og nedpakket i Skindfælder og Tæpper som i et permanent Dampbad. (P. Nissen). — Fra Ofoten beretter Distriktslæge H. G. Holst om de Fremskridt, som Distriktet har gjort i de senere Aar: «For 12 Aar siden havdes en Del af Vinteren ingen Dampskibsforbindelse og selv om Sommeren kun én Gang ugentlig og med faa Anløb; nu ansees ikke ugentlig Dampskibsforbindelse om Vinteren og to Gange ugentlig om Sommeren for tilstrækkelig. For 12 Aar siden fandtes ikke en Meter Landevei og ingen Telegraf; Læge brugtes lidet, derimod omreisende Kvaksalvere; nu er der flere Mile tildels udmærket Landevei, Telegraf baade til Hovedsognet og Annexet samt privat Telefonnet. Hus- og Fjæsttel, som rigtignok stod paa et ualmindelig lavt Trin, er i det Hele meget forbedret. For Tiden er dog den økonomiske Tilstand i Distriktet meget daarlig; i 3—4 Aar er Vinterfisket slaaet Feil for Befolkningen herfra og ligesaa Aaringerne hjemme; en stor Del af Folket er derfor nedsunket i Fattigdom og Gjæld, og der er vist lange Udsigter, før der kommer Evne og Sans for at gennemføre paakrævede Forbedringer i hygienisk Retning; endnu lægger de daarlige Boligsforhold sammen med Ligeegyldighed og Mangel paa Renlighed store Vanskeligheder iven for en effektiv Bekjæmpelse af Epidemier». — Fra Flakstad beskrives Husene samt Beklædningen som meget god. Vaaningshusene opføres saaledes nu med Grundmur, Værelserne er lyse og rummelige, og over Kogeovnen bruges Hætte. Kreaturstedet derimod betegnes som daarligt, idet der holdes for mange Kjør i Forhold til Fodermængden. Kosten er ikke saa hensigtsmæssig, som den burde være, hvorfor der er megen Dyspepsi og Kardialgi. Sirupskage og Kaffe er en meget almindelig Ret, ofte flere Gange om Dagen. Grød af Havremel eller Havregryn med Melk vilde være langt bedre, men den Slags Mad yndes ei nu. I det Hele taget er Melk for lidet brugt, især om Vinteren, men da er det ogsaa knapt om den paa Grund af Snaufodringen. Fisk spises selvfølgelig ofte og da helst boknet, halvtør; Lufefisk kun i Julehelgen; Spegesild staar i lav Kurs. Flesk, hovedsagelig amerikansk, nydes især om Vinteren; almindeligt Kjød væsentlig kun i Slagte-tiden. Foruden Poteter bruges lidt Kaalrabi, men ellers kun lidet af Grøntsager. (Ommundsen).

Sygehuse. Foruden Amtssygehusene i Alstahaug (Søvik), Bodø, Buksnes (Gravdal) og Hadsel (Stokmarknes) er følgende Sygehuse i Drift kun under Lofotfisket: Skraaven, Kabelvaag og Henningsvær, samtlige i Vaagan, Stene i Buksnes, Reine og Værø i Flakstad; for de to sidste har man leiede Lokaler. I Ranens Distrikt findes i Nesne et kommunalt Sygehus med et Par Stuer. I Bodø var Lazaretlokalet aabent hele Aaret undtagen September; se forøvrigt under Difteri.

Badeindretninger. Ved alle Amtets Sygehuse med Undtagelse af det i Værø findes almindeligt Karbad for Patienterne. Ved Bodø Sygehus er tillige Dampbad. Badeindretningerne i Bodø og Hadsel er ogsaa aabne for Publikum.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vaccinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal. Møder.	Vakci- nerede.	Retsme- dicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Nordlands Amt	24	2689	48	1	4243	22
Brønnø	2	156	¹⁾ 3	-	731	3
Alstahaug	2	127	²⁾ 3	-	519	1
Vefsen	2	102	³⁾ 3	-	201	-
Ranen.	1	263	⁴⁾ 5	-	493	4
Lurø	1	146	-	-	278	1
Gildeskaal	1	74	⁵⁾ 1	-	1	-
Bodø	1	141	⁶⁾ 6	¹⁵⁾ 1	109	6
Folden	1	99	⁷⁾ 3	-	188	-
Skjerstad	1	82	⁸⁾ 3	-	98	1
Steigen	1	33	1	-	144	-
Hammerø	1	50	1	-	173	-
Lødingen	1	107	⁹⁾ 2	-	137	-
Ofoten	1	229	¹⁰⁾ 3	-	160	-
Flakstad	1	96	¹¹⁾ 1	-	149	-
Buksnes	1	209	¹²⁾ 9	-	529	3
Østlofoten	1	441	¹³⁾ 1	-	72	-
Hadsel	2	188	-	-	155	-
Sortland	3	146	¹⁴⁾ 3	-	106	2
Under Lofotfisket	-	-	-	-	-	1

¹⁾ Bindalen 1, Vega 2. ²⁾ Alstahaug 1, Herø 1, Tjøtta 1. ³⁾ Mosjøen 2, Hatfjelddalen 1. ⁴⁾ Hemnes 2, Mo 1, Nesne 1, Dønnes 1. ⁵⁾ Beieren 1. ⁶⁾ Bodø By 5, Bodø Herred 1. ⁷⁾ Nordfolden—Kjerringø 2, Sørfolden 1. ⁸⁾ Skjerstad 1, Saltdalen 2. ⁹⁾ Lødingen 2. ¹⁰⁾ Evenes 1, Ankenes 2. ¹¹⁾ Værø 1. ¹²⁾ Buksnes 6, Borge 3. ¹³⁾ Vaagan 1. ¹⁴⁾ Dverberg 2, Øksnes 1. ¹⁵⁾ Bodø By.

XIX. Tromsø Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaccinatorer.
Amtet		26246,10	65 009	15	2	31	32
1. Trondenes		1 543,69	11 760	2	-	4	5
	Kvæfjord	864,81	2 939	-	-	1	1
	Trondenes	548,40	7 115	2	-	2	3
	Bjarkø	130,98	1 706	-	-	1	1

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinører.
2. Ibbestad		1 660,95	8 033	1	-	3	2
	Ibbestad.....	1 149,25	6 022	1	-	2	2
	Salangen.....	511,70	2 011	-	-	1	-
3. Tranø		1 083,02	4 738	1	-	3	3
	Tranø.....	481,74	1 479	1	-	1	1
	Sørreisen.....	382,42	1 728	-	-	1	1
	Dyrø.....	218,86	1 531	-	-	1	1
4. Berg	Berg.....	609,10	1 849	1	-	2	2
5. Lenviken		1 198,47	5 583	1	-	3	4
	Lenviken.....	713,62	4 208	1	-	2	2
	Hillesø.....	484,85	1 375	-	-	1	2
6. Maalselven ¹⁾		5 896,05	4 686	2	-	3	3
	Maalselven.....	3 331,62	3 314	1	-	2	2
	Bardo.....	2 564,43	1 372	1	-	1	1
7. Balsfjorden.....		1 565,28	4 451	1	-	2	2
	Balsfjorden.....	1 222,48	2 869	1	-	1	1
	Malangen.....	342,80	1 582	-	-	1	1
8. Tromsø.....		1 593,90	10 299	3	2	4	3
	Tromsø, Kjøbstad...	0,63	6 071	3	2	²⁾ 4	-
	Tromsøsundet.....	1 593,27	4 228	-	-	-	3
9. Lyngen.....	Lyngen.....	3 682,27	5 354	1	-	2	4
10. Karlsø		1 374,15	2 704	1	-	2	1
	Karlsø.....	509,99	1 605	1	-	1	} 1
	Helgø.....	864,16	1 099	-	-	1	
11. Skjervø		6 039,22	5 552	1	-	3	3
	Skjervø.....	1 061,37	2 433	1	-	1	1
	Nordreisen.....	2 884,60	1 357	-	-	1	1
	Kvæningen.....	2 093,25	1 762	-	-	1	1

¹⁾ Fra Cand. med. A. Daae i Bardo er ingen Medicinalberetning indkommen.

²⁾ Deraf 1 for Tromsøsundet, bosat i Byen; 2 privat praktiserende.

Sundhedstilstanden skildres i det Hele taget som taalelig god. De fleste epidemiske Sygdomme er dog optraadt hyppigere end sædvanlig, især Skarlagensfeber, Kighoste, Difteri og Influenza. Det samlede Antal epidemiske Sygdomstilfælde (5331) var større end, saavidt vides, i noget tidligere Aar med Undtagelse af 1892.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 1166 eller 17,2 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (67 900). I 1893 var Dødeligheden 14,8 pro mille.

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er opgivet for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus.....	29	1	29	-	-	11	10	2	1	1	-	1	-	-	3
Tyfoidefeber.....	43	3	43	-	2	6	4	2	-	3	10	7	4	1	4
Barsel-feber.....	32	7	29	5	1	2	2	2	3	1	4	3	3	3	-
Børnekopper.....	1	-	1	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Vandkopper.....	19	-	19	-	-	1	1	11	-	1	-	-	-	4	1
Skarlagensfeber.....	270	3	270	8	10	16	5	22	55	43	39	24	18	25	5
Røde Hunde.....	1	-	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger.....	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Rosen.....	59	1	59	8	3	2	7	3	4	7	5	8	3	5	4
Kighoste.....	340	3	340	21	14	13	11	17	41	69	29	37	11	25	52
Difteri.....	254	35	253	2	11	-	15	19	8	36	56	40	43	7	16
Strubehoste.....	42	13	42	1	1	3	1	2	-	3	11	7	7	4	2
Kusma.....	2	-	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit.....	1104	28	1093	176	178	80	86	116	90	73	44	45	52	59	94
Katarralsk og follikulær Angina	341	-	341	11	27	37	19	18	30	42	26	43	44	26	18
Influenza.....	1700	18	1700	963	436	118	33	30	27	8	3	9	8	29	36
Lungebetændelse.....	378	82	378	56	90	45	30	36	33	20	12	10	14	17	15
Pleurit.....	141	6	141	6	28	15	10	12	10	18	11	10	6	10	5
Gigtfeber.....	56	2	56	3	1	3	3	3	6	6	5	6	9	6	5
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera.....	472	8	453	20	21	29	41	44	36	64	49	39	43	30	37
Blodgang.....	42	1	42	3	4	6	10	7	1	1	1	7	1	1	-
Skjørbug.....	4	-	4	-	1	2	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tilsammen	5331	211	5297	1284	828	389	289	347	346	397	305	296	266	253	297

I Tromsø Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																					
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11	
	Tronde- nes.		Ibbestad.		Tranø.		Berg.		Len- viken.		Maals- elven.		Bals- fjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlso.		Skjervø.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	1	-	25	1	-	-	-	-	-	-	-	-
Tyfoidefeber	24	-	2	-	-	-	4	1	2	-	1	-	3	-	6	1	-	-	-	-	1	1
Barselfeber	17	-	2	1	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	3	3	1	-	3	-	3	3
Børnekopper	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vandkopper	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	15	-	-	-	2	-	-	-
Røde Hunde	75	1	46	-	47	-	-	-	4	-	-	-	19	-	79	2	-	-	-	-	-	-
Skarlagensfeber	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	13	-	10	-	-	-	-	-	12	-	-	-	4	-	9	-	-	-	2	1	9	-
Kighoste	232	-	46	1	14	-	-	-	-	-	-	-	-	-	48	2	-	-	-	-	-	-
Difteri.	11	1	51	14	14	-	-	-	60	8	2	2	1	1	40	2	4	2	70	5	1	-
Strubehoste	2	-	4	1	-	-	-	-	6	2	-	-	2	-	26	9	-	-	2	1	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	336	5	104	2	16	2	41	-	45	4	8	2	65	3	329	5	54	3	60	2	46	-
Katarralsk og follikulær Angina	42	-	29	-	3	-	11	-	20	-	1	-	13	-	175	-	7	-	23	-	17	-
Influenza	211	1	114	-	6	-	24	-	76	3	26	3	71	-	1009	7	23	-	52	3	88	1
Lungebetændelse	91	2	28	7	8	2	9	1	22	8	28	13	36	10	98	24	16	7	6	1	36	7
Pleurit	47	1	9	1	2	-	8	-	22	1	1	-	10	2	25	-	7	-	2	1	8	-
Gigtfeber	17	-	5	1	2	-	-	-	3	-	2	-	6	1	15	-	3	-	1	-	2	-
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	91	-	54	-	12	-	23	1	26	-	6	2	4	-	177	4	19	1	13	-	47	-
Blodgang	5	-	1	-	1	-	-	-	34	1	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Skjørbug	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-
Tilsammen	1216	11	507	28	128	4	122	3	334	27	77	22	260	18	2056	59	134	13	236	14	261	12

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Trondenes.		Ibbestad.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Kronisk Rheumatisme....	188	-	1	2	120	65	28	-	11	-
Fnat.....	395	-	90	93	117	95	54	-	102	-
Skurv.....	17	-	6	7	2	2	3	-	1	-
Kjertelsyge.....	130	4	62	61	5	2	48	-	-	2
Rakit.....	49	1	27	20	-	-	8	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og Miliærtuberkulose...	116	29	30	36	27	23	23	6	4	4
Lungetuberkulose.....	206	66	5	6	59	88	37	7	7	8
Kræft.....	69	31	-	-	41	28	11	-	2	2
Morbus Brightii.....	75	14	11	8	29	26	13	2	10	6
Blegsot og Anæmi.....	904	2	36	73	95	593	179	1	103	-
Livmodersygdomme.....	174	-	-	-	-	174	50	-	10	-
Kardialgi, kronisk Gastrit og Dyspepsi.....	1146	3	32	39	368	496	220	-	75	1
Ormesygdomme.....	5	-	2	2	-	1	-	-	-	-
Drankersygdomme.....	4	-	-	-	4	-	-	-	-	-
Struma.....	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-
Brøk.....	67	2	13	11	29	9	1	-	20	-
Luxationer.....	16	-	3	1	10	2	4	-	-	-
Benbrud.....	51	-	11	3	22	15	18	-	8	-

Til Oplysning om de **epidemiske Sygdomme** hidsættes Tabel Side 244 og 245, sammendragen efter Lægernes Opgaver.

Af **exantematisk Tyfus** forekom et større Antal Tilfælde end sædvanlig, i det Hele 29. 3 af disse optraadte i Tranø i December, paa Kirkestedet Tømmervik i Sørreisen og i dettes Nærhed. — I Malangen i Balsfjorden forekom 25 Tilfælde med 1 Dødsfald. Sygdommen begyndte i Marts paa Gaarden Spilderen i Malangen og kom derfra til Gaarden Sand, hvor Alle blev angrebne. En Pige, der her havde gennemgaaet Sygdommen, smittede trods omhyggelig Desinfektion af Person og Klæder ved sin Hjemkomst en Broder, som fik Sygdommen, omend i let Grad. (A. Selmer).

Af de anmeldte 43 Tilfælde af **Tyfoidfieber** forekom 24 i Trondenes, hvor Sygdommen næsten hele Aaret igjennem optraadte sporadisk. I Ibbestad optraadte 2 Tilfælde i et Hus, hvortil en svensk Flyttelap det foregaaende Aar havde bragt Sygdommen. (Borchgrevink). — I Torsken, Bergs Distrikt, hvor der paa ca. 8 Aar ikke havde forekommet Tyfoidfieber, indsygnede uden paaviselig Smittekilde en Pige og døde. Hos 3 andre, der sandsynlig blev smittet fra hende, havde Sygdommen et mildt Forløb. Endel anmeldte Tilfælde fra

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:																	
3		4		5		6		7		8		9		10		11	
Tranø.		Berg.		Len- viken.		Maals- elven.		Bals- fjorden.		Tromsø.		Lyngen.		Karlsø.		Skjervø.	
Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
4	-	30	-	20	-	-	-	-	-	62	-	-	-	8	-	25	-
-	-	9	-	32	-	10	-	26	-	59	-	41	-	47	-	15	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	11	-	1	-	-	-	1	-
-	-	9	-	8	-	1	-	-	-	57	2	-	-	3	-	4	-
2	-	1	-	3	-	-	-	2	1	20	-	-	-	-	-	13	-
1	3	4	-	6	1	-	1	-	-	71	12	-	1	-	-	7	1
8	9	8	2	16	5	2	2	6	1	103	23	3	4	2	-	14	5
5	-	2	2	6	5	4	4	2	2	31	14	1	1	-	-	5	1
-	-	3	-	1	-	1	-	-	-	37	3	1	-	5	2	4	1
9	-	17	-	159	1	14	-	22	-	302	-	15	-	10	-	74	-
-	-	4	-	11	-	1	-	-	-	78	-	-	-	10	-	10	-
17	-	42	-	58	1	6	1	76	-	435	-	49	-	23	-	145	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	-	-	-	1	-	-	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-	1	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-
-	-	-	-	-	-	1	-	1	1	27	1	2	-	5	-	10	-
2	-	1	-	-	-	1	-	1	-	6	-	-	-	-	-	1	-
3	-	1	-	2	-	1	-	-	-	11	-	-	-	2	-	5	-

Lenviken, Maalselven og Skjervø antages foranledigede ved hjemvendende Fiskere. I Tromsø By forekom 6 spredte Tilfælde, uden at bestemt Smittekilde kunde paavises.

Af 32 Barselfebertilfælde kommer 17 paa Trondenes. I Karlsø forekom 3 Tilfælde, alle inden uexaminede Fødselshjælperskers Klientel; i det ene Hjem herskede samtidig Diffteri. (Skridshol).

Et Tilfælde af Børnekopper er opført fra Gaarden Sletten i Salangen. Nogen Smittekilde kunde ei paavises.

Vandkopper havde stor Udbredelse i Ibbestad og Maalselven, men kun faa Tilfælde kom til Lægernes Kundskab.

Skarlagensfeber dannede udbredte Epidemier inden store Dele af Distriktet, men havde for det Meste et mildt Forløb, saa mange Tilfælde ikke kom under Behandling. — I Tranø optraadte Sygdommen i Januar paa Vinje i Dyrø, antagelig bragt did af en Lap, og udbredte sig derfra over næsten hele Øen samt til Gaardene paa den anden Side af Dyrøundet. De første Symptomer var i Almindelighed lidet udviklede, hvorfor Sygdommen blev lidet paaagtet, undtagen

naar der optraadte Hæmaturi med Ødemer. Uræmi iagttoges 5 Gange, i 3 Tilfælde med dødeligt Udfald. — I Tromsø By, hvor der i Mai havde vist sig sporadiske Tilfælde, begyndte Sygdommen i Slutningen af Juni at optræde epidemisk. I denne og paafølgende Maaned anmeldtes 39 fra Byen og 5 fra Landsognet; siden aftog Epidemien hurtig i Byen, men i Tromsøsundet optraadte sporadiske Tilfælde lige til Aarets Udgang. Af 57 i Tromsø Angrebne indlagdes 43 paa Lazaret.

Af **Kighoste** forekom mange Tilfælde med mildt Forløb i de vestlige Dele af Amtet samt i Tromsø By.

Difteri forekom hyppig (254 Tilfælde mod 87 Aaret iforveien). I Ibbestad gjorde under Epidemien dersteds det lille kommunale Isolationslokale paa Vik god Nytte, ved at Patienter fra de fattigste og usleste Hjem der kunde indlægges. (Borchgrevink). — Paa Bjerkebakken (Dyrø) i Tranø indtraf 11 Tilfælde, hvoraf imidlertid kun 1 kom under Behandling. — Fra Lenviken berettes, at Sygdommen der lader til at være endemisk, idet den optræder spredt hist og her i Distriktet, uden at der som Regel kan opdages nogen Sammenhæng mellem Tilfældene. Den er ofte saa let, at Læge ikke søges; der er saaledes kommet under Behandling flere Svælg- og andre Lammelser, som viste sig at være Efterspil af en overstaaet og neppe bemærket Difteri. (Helsing). — I Karlsø, der i de sidste Par Aar havde været forskaanet for Sygdommen, optraadte den i April paa Ribbenes i den vestligste Del af Distriktet hos en nylig fra Lofoten hjemvendt Fisker. Herfra spredtes Sygdommen i Aarets Løb over hele Distriktet med Undtagelse af den østligste Del af samme (Østsiden af Ulfsfjorden). Der opgives 70 Tilfælde og 5 Dødsfald; men en hel Del kom ikke til Behandling paa Grund af forsømt Anmeldelse. (Skridshol).

Af **Strubehoste** opgives et usædvanlig stort Antal Tilfælde; om Flere af disse angives udtrykkelig, at de optraadte inden difterismittede Huse.

Influenza var ogsaa dette Aar ligesom i 1892 meget udbredt. Epidemiens Karakter opgives forskjellig fra de enkelte Distrikter. — Distriktslægen i Balsfjorden beretter, at da han en Dag hentedes til nogle Syge paa den anden Side af Fjorden, ca. 14 Km. fra sit Hjem, fandt han allerede 3 af dem «liggende Lig», medens den 4de var meget daarlig. Der var en forfærdelig Stank i Stuen, da kun ét af Ligene var baaret ud af Huset. Efter behørig Udluftning undersøgte den Syge. Han led af Lungebetændelse, ligesom det ogsaa konstateredes, at de Døde havde haft samme Sygdom, og at Influenza var gaaet forud. (A. Selmer).

Lungebetændelse forekom hyppig, ofte ledsagende Influenza (af 378 Angrebne døde 82—22 pCt.) — I Maalselven i Strøget mellem Sørfjorden i Malangen og Maalselven Kirke, den fattigste og urenligste Trakt i Bygden, forekom der en meget ondartet Epidemi; 11 af 23 døde. Grunden hertil maa efter al Rimelighed søges i de usædvanlig slette hygieniske Forhold. (C. G. Schøyen).

Af **Dysenteri** er iaar anmeldt færre Tilfælde end foregaaende Aar. De allerfleste Tilfælde forekom ligesom ifjor i Lenviken; Sygdommen var som Regel meget let.

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabel Side 249.

Til Oplysning om en Del andre af Lægerne behandlede **Sygdomme** henvises til Tabel Side 246 og 247.

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Tilfælde.	Fordeling paa Lægedistrikterne:								
		1	2	4	5	7	8	9	10	11
		Tronden- es.	Ibbestad.	Berg.	Len- viken.	Bals- fjorden.	Tromsø.	Lyngen.	Karlsø.	Skjervø.
		Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.	Tilf.
Veneriske Saar.....	5	1	-	1	-	-	3	-	-	-
Syfilis, konstitutionel..	20	12	-	1	1	-	4	2	-	-
Gonorré.....	155	39	15	12	1	1	58	3	5	21

Døde af Lungetuberkulose.

Lægedistrikter.	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuber- kulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Trondenes	49	7	11	38
Ibbestad	70	8	28	42
Tranø	41	9	4	37
Berg	8	2	3	5
Lenviken	62	5	27	35
Maalselven	34	2	22	12
Balsfjorden	33	1	18	15
Tromsø	167	23	59	108
Tromsø By	110	15	33	77
Bygder	57	8	26	31
Lyngen	23	4	13	10
Karlsø	19	-	14	5
Skjervø	32	5	12	20
Tromsø Amt	538	66	211	327
Deraf i By	110	15	33	77
— Bygder	428	51	178	250

Fnat synes at være i Tiltagende. Fra Balsfjorden berettes saaledes, at denne Sygdom i det sidste Aar er bleven meget udbredt, medens den i nogle Aar næsten ikke har været i Bygden. Dels bringer Fiskerne Sygdommen hjem fra sine Reiser, dels er det omreisende Handelskarer, der fører den udover Bygden ved at overnatte paa Gaardene. (A. Selmer). — Ifølge Beretning fra Lyngen behandles Sygdommen der bedst, efter at Høet er kommet ind; thi da kan Folkene ligge i Laden og imens faa sine Sengklæder rensat; disse bestaar oftest af Renskind til Underbredsels og af Skindfæld, tilberedt af Faareskind med lang Uld, til Overbredsels. Mere Sengklæder, end der er i stadig Brug, haves nemlig ikke. (W. Gotaas).

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	leven- de.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bør- søl- seng.	ved ulyk- kelige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Trondenes	434	17	185	40	3	-	4	1
Ibbestad	276	9	118	24	-	1	6	-
Tranø	150	4	74	8	1	2	-	1
Berg	59	-	34	7	-	1	5	-
Lenviken	192	1	106	11	-	-	7	-
Maalselven	159	2	84	17	-	1	1	-
Balsfjorden	124	2	85	10	-	-	3	-
Tromsø	346	12	212	38	1	2	2	1
Tromsø By	176	6	117	20	-	-	-	1
Bygder	170	6	95	18	1	2	2	-
Lyngen	184	6	98	18	-	1	4	-
Karlsø	106	3	48	19	2	1	7	-
Skjervø	178	11	122	31	-	4	5	-
Tromsø Amt	2208	67	1166	223	7	13	44	3
Deraf i By	176	6	117	20	-	-	-	1
-- Bygder	2032	61	1049	203	7	13	44	2

Lungetuberkulose. Dødsfald af denne Sygdom udgjorde for det hele Amt 12,3 pCt. af samtlige kjendte, ved Sygdom foranledigede Dødsaaarsager og 20,2 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme; for Tromsø By var Forholdet henholdsvis 13,6 pCt. og 19,3 pCt. og for Bygderne 11,9 pCt. og 20,4 pCt. Se forøvrigt Tabel Side 249.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **Brok** opgives 67 Behandlede med 2 Dødsfald. Sædet var hos 48 følgende: Hernia inguinalis 35, cruralis 2, umbilicalis 10 og abdominalis 1.

For **Benbrud** behandledes 51 Tilfælde. Sædet for 46 Tilfælde opgives saaledes:

Fractura cranii	1	Fractura colli femoris	4
— costarum	13	— femoris	2
— claviculae	7	— cruris	2
— humeri	5	— tibiae	1
— radii	5	— fibulae	4
— digitorum manus	1	— malleoli	1

Af **Luxationer** opgives 16 Tilfælde; for 14 er Sædet anført, nemlig: Luxatio maxillæ inferioris 1, humeri 7, pollicis 1, femoris 4 (hvoraf 2 medfødte) og patellæ 1.

Obstetriciske Operationer. Af Læger udførtes 31, deraf i Trondenes 4, i Ibbestad 4, i Tranø 2, i Lenviken 3, i Balsfjorden 4, i Tromsø 11, i Karlsø 2, i Skjervø 1. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 251.

Angaaende **Jordemoderhjælpen** meddeles fra Balsfjorden Opgave over 39 Fødsler, hvoraf 35 Isseleier (1 Gang Tvillinger) og 3 Sædeleier, fra Karlsø over 11, hvoraf 8 Isseleier og 3 Ansigtsleier samt fra Skjervø over 39, alle

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.		Vending.		Efterbyrds-operation.	
	Mødre.	Børn.	Mødre.	Børn.	Mødre.	
	levende.	lev. dødf.	levende.	levende.	levende.	død.
Utilstrækkelige eller smertefulde Veer	23	¹⁾ 23	-	-	-	-
Bækkensneverhed	1	1	-	-	-	-
Ansigtsleie	1	-	1	-	-	-
Fremfald af Navlesnor	-	-	1	1	-	-
Tilbageholdelse	-	-	-	-	4	1
Tilsammen	25	24	1	1	4	1
		25			5	

¹⁾ Af disse var 1 første Tvilling. Om 2den Intet oplyst.

Isseleier (1 Gang Tvillinger). I Karlshø Distrikt er Jordemodersøgningen yderst liden og vil vistnok vedblive at være det, saalænge ikke Befolkningen lettes ved Ansættelse af flere Jordemødre, hvorved de lange Afstande og besværlige Søreiser vilde reduceres til mere overkommelige. (Skridshol).

Om Antallet af **Fødte** og **Døde** henvises til Tabel Side 250. For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 1042 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100 : 52,8.

Dødsfald paa Barselseng. Efter Presternes Opgaver døde 13 Kvinder paa Barselseng; Lægerne opgiver Dødsarsagen for 8 saaledes: Barselfeber 7 og Blødning 1.

De **hyppigste Dødsarsager** var:

Dødsarsag.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		By.	Bygder.
Lungebetændelse	82	12	70
Lungetuberkulose	66	15	51
Difteri	45	3	42
Alderdomssvaghed	43	7	36
Kræft	31	11	20
Tuberkulose i andre Organer	29	10	19
Akut Bronkit og Laryngit	28	4	24
Influenza	18	4	14
Hjernebetændelse	14	1	13
Brights Nyresygdom	14	1	13

Veirliget. Vaaren kom usædvanlig tidlig og efterfulgtes af en lang, varm og tør Sommer. Høsten var mild. Jordveien tegnede i Begyndelsen godt, men paa Grund af den langvarige Tørke mislykkedes Avlingen mængsteds; enkelte

Steder fik man dog en god Efterslaat. Fra et Par Distrikter meldes om meget god Avling af Korn og Poteter. Udbyttet af Fiskerierne var i de fleste Distrikter meget daarligt, hvorfor den økonomiske Tilstand, der paa Grund af flere forudgaaende Uaar paa Land og Sø allerede før var elendig, blev end yderligere forværret. En Hjælp i Nøden var de usædvanlig lave Priser paa Brødstoffe. (O. Løken). — Tiltrods for mislige økonomiske Forhold berettes fra Ibbestad om Fremgang i hygienisk Henseende. En hel Del nye og velindrettede Beboelseshuse og Udhusbygninger har i den sidste Tid afløst de smaa og usunde Rum, og samtidig med de bedre Boliger synes ogsaa at være kommen en større Sans hos Kvinderne for Orden og renligt Stel. Særlig skal nævnes en Del af Distriktet paa Udsiden af Andorgøen, hvor Opsvinget i denne Henseende er iøiespringende. (Borchgrevink). — Paa Holmenvær i Bergs Distrikt var Brøndene blevet rengjort og udvidet, hvorved Drikkevandet forbedredes med deraf følgende bedre Sundhedstilstand blandt den fiskende Almue. (Hansteen). — Fra Lyngen anføres, at Lapperne og Kvæernerne paa faa Undtagelser nær er meget urenlige baade med Madlavning og det øvrige Husstel, medens derimod de Norske gennemgaaende er renlige. Priveter mangler dog paa de fleste Gaarde, ja endog ved flere af Kommunens og af de leiede Skolelokaler. Befolkningen er ædruelig, men enkelte Steder drikkes der meget simpelt Brændevin. Sædeligheden er ikke fuldt tilfredsstillende. (W. Gotaas).

Sygehuse. Foruden Amtssygehuset i Tromsø findes dersteds ogsaa et kommunalt Epidemilazaret. Der er ligeledes Sygehuse i Balsfjorden, Karlsø og Skjervø Distrikter samt et lidet kommunalt Isolationslokale paa Vik i Ibbestad.

Badeindretninger. Foruden Badeindretning ved Amtssygehuset til Brug for Patienterne, findes i Tromsø ogsaa et Damp- og Karbad til offentlig Afbenyttelse.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Følgende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner, Vakeinerede og retsmedicinske Forretninger.

Lægedistrikter.	Fattigsygepleien.		Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal Møder.	Vakei- nerede.	Retsme- dicinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.				
Tromsø Amt	12	848	19	1	2214	12
Trondenes	1	186	¹⁾ 1	-	221	1
Ibbestad	1	111	²⁾ 2	-	516	-
Tranø	1	72	³⁾ 2	-	347	-
Berg	1	10	-	-	48	-
Lenviken	1	48	⁴⁾ 2	-	180	2
Maalselven	1	45	-	-	171	-
Balsfjorden	1	98	⁵⁾ 2	-	158	-
Tromsø	2	135	⁶⁾ 7	1	271	5
Lyngen	1	63	⁷⁾ 1	-	132	2
Karlsø	1	32	⁸⁾ 2	-	111	-
Skjervø	1	48	-	-	59	2

¹⁾ Trondenes. ²⁾ Salangen 1, Ibbestad 1. ³⁾ Dyrø 1, Sørreisen 1. ⁴⁾ Lenviken 1, Hillesø 1.
⁵⁾ Balsfjorden 1, Malangen 1. ⁶⁾ Tromsø By 6, Tromsøsundet 1. ⁷⁾ Lyngen 1. ⁸⁾ Karlsø 2.

XX. Finmarkens Amt.

Lægedistriktsinddeling, Fladeindhold, Indbyggerantal, Medicinalpersonale.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km ² .	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- vaksinatorer.
Amtet		47385,34	29 341	1)11	2	22	29
1. Alten		12119,15	5 406	1	-	3	4
	Alten	2 997,89	2 087	1	-	1	1
	Talvik	1 594,63	2 446	-	-	1	2
	Kautokeino	7 526,63	873	-	-	1	1
2. Loppen		1 173,64	1 731	1	-	2	3
	Loppen og Øksfjord ..	752,66	931	-	-	1	1
	Hasvik	420,98	800	1	-	1	2
3. Hammerfest		3 397,36	3 995	2	-	4	3
	Hammerfest, Kjøbst.	4,00	2 238	2	1	3	-
	Hammerfest	3 393,36	1 004	-	-	-	2
	Kvalsund		753	-	-	1	1
4. Maasø		535,80	2 508	1	-	3	5
	Maasø		1 342	1	-	1	3
	Kjelvik	535,80	1 166	-	-	2	2
5. Kistrand		11966,07	2 287	1	-	2	3
	Kistrand	4 426,68	1 728	1	-	1	2
	Karasjok	7 539,39	559	-	-	1	1
6. Lebesby ²⁾		?	?	1	-	2	2
	Lebesby	4 477,71	1 067	1	-	2	1
	Del af Tanen	?	?	-	-	?	1
7. Tanen		?	?	1	-	1	3
	Rest af Tanen	?	?	1	-	1	2
	Polmak Sogn af Næsse- by Herred	1 709,44	462	-	-	-	1
8. Vardø		2 257,99	3 310	2	1	2	2
	Vardø, Kjøbstad ³⁾ ...	3,65	2 217	2	1	2	-
	Vardø	2 254,34	1 093	-	-	-	2

1) Foruden de her i hvert Distrikt opførte Læger er ansat en Distriktslæge uden fast Distrikt med skiftende Bopæl efter Amtmandens nærmere Bestemmelse. 2) Oprettet ved kgl. Resol. af ²⁵/3 1893. Indbefatter foruden Lebesby Herred Kyststrækningen østover til og med Gamvik af Tanen Herred. Tanen Herred i sin Helhed har et Fladeindhold af 2194,20 Km². og en Folkemængde af 2618. 3) Foruden Distriktslægen praktiserede ved Fiskeværøet Kiberg en russisk Læge, der ydede sine Landsmænd Hjælp i Fisketiden.

Lægedistrikter.	Tilsvarende Herreder, Dele deraf og Bykommuner.	Flade- indhold i km. ²	Tilstedev. Indb. 1ste Jan. 1891.	Antal Læger.	Tandlæger.	Jordemødre.	Hjælpe- væknatorer.
9. Vadsø		2 565,99	4 025	1	-	3	1
	Vadsø, Kjølstad	1,84	1 767	1	-	2	-
	Nordvaranger	1 033,81	1 280	-	-	-	-
	Næsseby Sogn af Næsse- by Herred	1 530,84	978	-	-	1	1
10. Sydvaranger	Sydvaranger	4 987,99	1 932	1	-	¹⁾ -	3

¹⁾ Posten ledig.

Sundhedstilstanden var i det Hele taget nogenlunde god; fra Loppen Distrikt betegnes den paa Grund af en Epidemi af exantematisk Tyfus som daarlig. Influenza og Kighoste optraadte epidemisk i de fleste Distrikter. Ialt anmeldtes 3654 epidemiske Sygdomstilfælde mod 2917 det foregaaende Aar.

Dødeligheden. De Dødes Antal udgjorde 674 eller 22,4 pro mille af den beregnede Middelfolkemængde (30 100). Aaret forud var Forholdet 26,8 pro mille.

Angaaende de **epidemiske Sygdomme** henvises til den (Side 256 og 257) efter Lægernes Opgaver sammendragne Tabel.

Af **exantematisk Tyfus** blev iagttaget 75 Tilfælde, hvoraf de 66 i Loppen Distrikt. Sygdommen optraadte her i 3 forskellige Epidemier, den 1ste i Januar og Februar som Fortsættelse fra foregaaende Aar med 14 Angrebne, alle i Bredvigbunden, den næste i Mai og Juni med 23 Angrebne paa Øen Silden og endelig i November—December en Epidemi af 29 Tilfælde i Øxfjord og paa Stjernø. Sygdommens milde Forløb (der indtraf kun 1 Dødsfald) bevirkede den store Udbredelse; «skal vi have Sygdommen, faar vi den alligevel» var det almindelige Valgsprog. Saasnart Sygdommen blev erkjendt, blev de respektive Sundhedsrodemestere særskilt instrueret, Plakater opslaaet paa de angrebne Huse og hos nærmestboende Handelsmand, og særskilt Opsyn iværksat. For disse af Lægen paa egen Haand foretagne foreløbige Forholdsregler kunde der dog ikke erhverves Sundhedskommissionsbeslutning, førend Epidemien var forbi, da det paa Grund af Uveir var umuligt at faa samlet de spredtboende Sundhedskommissionsmedlemmer. Hvorledes Smitten kom fra Bredvigbunden til Silden, er ukjendt, men fra Silden til Øxfjord bragtes den med en Tjenestepige, der i Oktober havde været i Besøg i det angrebne Hus, men kun var let syg i 8 Dage uden paaviseligt Udslet. Hendes Stasklæder er muligens ikke blevet tilstrækkelig desinficerede, Hos en 14-aars Pige kom der 4 Maaneder efter Sygdommen et Anfald af Mani; senere har hun vist Symptomer af en begyndende Dements. (Paus). De 2 fra Hammerfest opførte Syge var begge Fiskere; den ene — fra Tranø i Tromsø Amt — var bleven syg paa Reisen til Finmarksfisket, den anden — fra Hammerfest Landsogn — indsygnede under Opholdet ved Fiskeværøet Sandø, hvor der forøvrigt paa denne Tid ikke vides at være forekommet noget andet Tilfælde. Begge indlagdes i Hammerfest Epidemilazaret. (Aagaard). I Tanen indtraf 2 Tilfælde hos Distriktets Jordemoder, men Smitten udbredtes ikke videre. (Meidell). —

I Kariel i Nordvaranger — Vadsø Distrikt — opstod 3 Tilfælde i samme Hus ved Smitte fra en Nabo, der kort iforveien i Salmijärwi i Sydvaranger havde været under Behandling for Sygdommen. (Caspersen). Her var der nemlig i Januar som Fortsættelse af Epidemien i 1893 kommet 4 Tilfælde til Behandling.

Af **Tyfoidefeber** forekom i Vardø Distrikt 45 Tilfælde og 3 Dødsfald. Sygdommen var i Landdistriktet, specielt i Havningsberg noksaa seig i Maanederne Juli—Oktober, og i Vardø By optraadte den ogsaa jevnt i sidste Halvaar; Lazaretet holdtes igang til 23de Oktober. (Blom). Smitten blev fra Havningsberg bragt til Vadsø By ved 2 Piger, der kom syge til Byen, hvor der efterhaanden iagttoges 14 Tilfælde med 1 Dødsfald. 4 af Patienterne behandledes i et midlertidig oprettet Isolationslokale, 7 paa Sygehuset og 3 i sine Hjem.

Af **Barselfeber** opføres 12 spredte Tilfælde, hvoraf de 6 fra Hammerfest Distrikt.

Skarlagensfeber viser Aftagen, men havde fremdeles nogen Udbredelse i Østfinmarken. I Alten indtraf 2 Tilfælde i samme Hus, uden at Smitte af Sygdommen kunde bringes paa det Rene; Sygdommen var optraadt i samme Familie for flere Aar siden, da den boede i Kristiania; det er tænkeligt, at Smittestof kan have været deponeret i Tøi, der ikke er blevet tilstrækkelig desinficeret og senere har henligget ubrugt. (Wolff). En Epidemi paa 24 Tilfælde med 1 Dødsfald forekom i og omkring Lerpollen i Kistrand Distrikt, men var standset inden Aarets Udgang. I Sydvaranger Distrikt forekom 7 Tilfælde med 1 Dødsfald i 2 Huse i Bugøfjord.

Af **Mæslinger** opføres 3 Tilfælde i April fra Hammerfest By.

I Sammenligning med de foregaaende Aar havde **Kighoste** en overordentlig stor Udbredelse, idet der opføres 290 Tilfælde og 22 Dødsfald — alle i Aarets sidste Halvdel. Til Tanen Distrikt importeredes den fra Vadsø Distrikt, hvor den var stærkt udbredt, og hvorhen den var kommen med en Gut fra Vardø. Her optraadte den i Juli efter 6 Aars Fravær og blev mange Smaabørns Bane; kun de færreste Tilfælde kan antages at være kommet med paa Listerne. Uagtet den begyndte samtidig, kulminerede den i Landdistriktet et Par Maaneder tidligere end i Byen. (Blom). — I Sydvaranger foranledigede den Lukning af Skolen i Korsfjord, hvor Epidemien tog sin Begyndelse; dog til ingen Nytte, da Sygdommen udbredte sig videre. (Wessel).

Difteri var ogsaa mere udbredt end foregaaende Aar, hyppigst i Hammerfest og Vardø Byer. I Lebesby Distrikt er behandlet 11 Tilfælde, hvoraf 1 Familie paa 8 Medlemmer afgav de 6. 1 Tanen Distrikt optraadte den meget ondartet i Lerpollen i flere Maaneder; Befolkningen, hovedsagelig Kvæner, var meget ligegyldig. (Meidell).

Akut Katarr i Luftveiene var noget mindre hyppig end Aaret forud.

Derimod er af **Influenza** opført 1 067 Tilfælde mod 314 i 1893; navnlig var den særdeles hyppig i Aarets første Maaneder. Til Havøesund i Maasø Distrikt bragtes den under et Retsmøde ved en Sagfører og et Par Retsvidner fra Hammerfest; paa Tinget angrebes hele Almuen, saaledes at et Par Dage efter dettes Begyndelse var alt i formelig Opløsningstilstand, idet Vidner, Tiltalte og Retspersonale var eller blev syge, saa Sagerne, ret som det var, maatte afbrydes eller udsættes. Derfra bragtes Sygdommen udover hele Maasø Sogn, medens den til Kjølvig kom direkte fra Hammerfest. Den var hovedsagelig af katarralsk Karakter, ofte med intense Muskelsmerter; Mange fik langvarige Laryngiter efter. (Arnesen). I Vadsø By optraadte den pludselig under en selskabelig Sammenkomst, hvor Gjæsterne udover Aftenen forsvandt den ene efter den anden; næste

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Ialt kjendte		Tiden er op- given for	Januar.	Februar.	Marts.	April.	Mai.	Juni.	Juli.	August.	September.	Oktober.	November.	December.
	Tilfælde.	Dødsfald.													
Exantematisk Tyfus	75	1	75	13	5	3	1	18	6	-	-	-	-	13	16
Tyfoidfieber	64	4	64	-	-	-	2	-	-	9	16	12	15	5	5
Barselfeber	12	2	12	-	-	-	1	1	1	-	1	3	1	2	2
Vandkopper	23	-	23	6	7	-	3	-	3	2	2	-	-	-	-
Skarlagensfeber	46	2	46	-	1	-	-	-	3	7	3	15	15	1	1
Røde Hunde	4	-	4	2	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-	-
Mæslinger	3	-	3	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	41	-	41	6	3	6	4	2	3	2	5	3	1	2	4
Kighoste	290	22	290	-	-	-	-	-	-	8	19	30	68	55	110
Difteri	78	14	78	7	10	3	5	3	5	17	11	1	4	10	2
Strubehoste	6	5	5	-	1	1	1	-	-	-	-	-	1	-	1
Kusma	1	-	1	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	977	12	977	80	109	83	132	119	92	45	32	52	85	81	67
Katarralsk og follikulær Angina	321	-	321	27	43	28	28	26	35	22	23	19	33	25	12
Influenza	1067	8	1067	233	504	106	54	48	22	22	3	4	6	22	43
Lungebetændelse	107	24	107	4	11	10	13	11	10	5	4	5	14	9	11
Pleurit	95	-	95	7	6	12	10	14	16	4	3	3	6	8	6
Gigtfeber	34	-	34	3	2	2	3	2	1	4	5	2	6	2	2
Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	393	15	393	23	36	11	41	50	54	43	41	21	33	22	18
Blodgang	2	-	2	-	-	-	-	1	-	-	-	1	-	-	-
Skjærbug	15	-	15	1	1	2	4	2	2	2	-	-	-	-	1
Tilsammen	3654	109	3653	412	739	267	305	297	254	193	168	172	288	257	301

I Finmarkens Amt anmeldte epidemiske Sygdomme.

	Fordeling paa Lægedistrikterne:																			
	1		2		3		4		5		6		7		8		9		10	
	Alten.		Loppen.		Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Lebesby.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Syd-varanger.	
	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
Exantematisk Tyfus	-	-	66	1	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3	-	4	-
Tyfoidefeber	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	2	-	45	3	14	1	1	-
Barselfeber	1	-	-	-	6	1	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	1	-	1	-
Vandkopper	-	-	-	-	14	-	-	-	-	-	1	-	-	-	6	-	-	-	2	-
Skarlagensfeber	2	-	-	-	-	-	-	-	24	1	-	-	-	-	4	-	9	-	7	1
Røde Hunde	2	-	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Mæslinger	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Rosen	1	-	-	-	17	-	3	-	-	-	4	-	-	-	10	-	5	-	1	-
Kighoste	-	-	-	-	65	3	-	-	-	-	-	-	9	1	133	15	67	3	16	-
Difteri	1	1	4	1	18	1	3	1	6	1	11	2	11	7	22	-	1	-	1	-
Strubehoste	-	-	-	-	2	2	-	-	1	1	-	-	1	-	-	-	2	2	-	-
Kusma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Akut Katarr i Luftveiene og Bronkit	100	2	23	-	239	5	30	-	20	-	27	-	56	-	326	2	137	3	19	-
Katarralsk og follikulær Angina	31	-	21	-	109	-	7	-	17	-	9	-	13	-	73	-	32	-	9	-
Influenza	160	3	90	-	153	-	59	-	9	-	-	-	21	1	286	3	276	1	13	-
Lungebetændelse	18	4	6	2	44	4	5	-	4	1	1	-	4	1	16	10	6	1	3	1
Pleurit	4	-	2	-	39	-	8	-	4	-	1	-	3	-	21	-	9	-	4	-
Gigtfeber	4	-	-	-	10	-	-	-	2	-	1	-	1	-	11	-	3	-	2	-
17 Diarré, akut, og indenlandsk Kolera	42	1	6	-	118	5	30	2	9	1	6	-	7	1	111	4	58	1	6	-
Blodgang	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-
Skjørbug	1	-	-	-	6	-	2	-	-	-	-	-	1	-	2	-	3	-	-	-
Tilsammen	367	11	218	4	850	21	147	3	97	6	61	2	129	11	1069	37	626	12	90	2

Liste over forskellige

	Ialt opgivne		Børn.		Voxne.		1		2	
	Tilfælde.	Dødsfald.					Alten.		Loppen.	
			Md.	Kv.	Md.	Kv.				
Kronisk Rheumatisme	118	1) ¹ 1	-	-	82	36	18	-	20	-
Fnat	167	-	28	37	67	35	67	-	18	-
Skurv	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Kjertelsyge	63	-	24	30	4	5	20	-	1	-
Rakit	27	4	13	14	-	-	1	-	-	-
Tuberkuløse Betændelser og										
Miliærtuberkulose	29	13	9	4	8	8	3	3	-	-
Lungetuberkulose	110	43	5	14	46	45	11	6	3	-
Kræft	21	11	-	-	15	6	2	-	-	-
Morbus Brightii	28	8	3	-	19	6	6	-	2	1
Blegsot og Anæmi	207	-	12	24	17	154	50	-	9	-
Livmodersygdomme	69	-	-	-	-	69	4	-	7	-
Kardialgi, kronisk Gastrit.										
og Dyspepsi	560	-	16	26	300	218	51	-	27	-
Ormesygdomme	3	-	1	-	2	-	-	-	-	-
Drankersygdomme	4	1	-	-	2	2	-	-	-	-
Struma	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Brøk	25	-	6	2	15	2	2	-	2	-
Luxationer	9	-	-	1	7	1	-	-	-	-
Benbrud	36	-	8	-	20	8	5	-	1	-

1) Arthrit. deformans.

¹⁾ Arthrit. deformans.

Dag var Sygdommen som kastet udover hele Byen, og faa Huse gik vistnok ganske fri. (Caspersen). Distriktslægen i Vadsø anfører, at de opgivne Tilfælde kun er en liden Brøkdel af de virkelige forefaldne; af Byens 1700 Indbyggere antages mindst 1000 at have været syge.

Diarré optraadte epidemisk i Maasø Distrikt i August som Gastroenterit af 3—6 Dages Varighed med stærkt udtalt Mathed efter. Distriktslægens lille Hund, der havde «konsumeret endel Opbræk», blev næste Dag syg med Feber, Brækning og Diarré. (Arnesen).

Veneriske Sygdomme. Udenfor Sygehus behandlede Tilfælde vil sees af Tabel Side 260. I Maasø Distrikt observeredes nogle Tilfælde af Syfilis, væsentlig i Form af Læbechanker. De Angrebnes Opgaver om Smittekilden førte til Intet, idet vedkommende Syge rimeligvis havde havt Samkvem med for mange til at kunne være sikre i sine Angivelser. (Arnesen). I Loppen forekom 2 Tilfælde af **Connorré** hos Mænd, der havde akkvireret den hos tilreisende Kvinder. (Paus).

Fnat er i Alten Distrikt fremdeles meget udbredt, fordi Folk er for dovne til at rense sine Klæder ordentlig efter Kuren. (Wolff). Ogsaa i Loppen

behandlede Sygdomme.

Fordeling paa Lægedistrikterne:															
3		4		5		6		7		8		9		10	
Hammerfest.		Maasø.		Kistrand.		Lebesby.		Tanen.		Vardø.		Vadsø.		Sydvaranger.	
Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dødsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.	Tilf.	Dsf.
28	-	2	1	5	-	3	-	7	-	32	-	2	-	1	-
35	-	4	-	1	-	-	-	-	-	25	-	14	-	3	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18	-	1	-	1	-	-	-	4	-	11	-	7	-	-	-
11	1	1	-	-	-	-	-	1	-	5	-	4	2	4	-
9	2	-	-	1	-	-	-	-	1	4	2	11	4	1	1
28	4	5	3	10	1	-	-	4	2	11	11	24	13	14	3
2	-	2	-	-	-	-	-	3	2	7	5	4	4	1	-
8	1	1	-	2	1	1	-	-	-	3	2	3	2	2	-
40	-	14	-	4	-	12	-	6	-	28	-	40	-	4	-
8	-	1	-	2	-	-	-	1	-	37	-	7	-	2	-
131	-	15	-	39	-	22	-	33	-	123	-	107	-	12	-
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	2	-	-	-	1	-
3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	1
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	-	2	-	2	-	-	-	-	-	7	-	2	-	3	-
1	-	2	-	-	-	-	-	-	-	3	-	3	-	-	-
4	-	3	-	2	-	-	-	1	-	12	-	8	-	-	-

Distrikt har den megen Udbredelse, navnlig blandt Bergsfjords skiddenfærdige Almue, hvis daarlige økonomiske Kaar desuden bevirker, at de ikke søger Lægehjælp. (Paus). I Maasø Distrikt er den endnu fremdeles endemisk i næsten hvert Hus paa Rolfsø, hvor Skiddenfærdighed samt Mangel paa Ombytte af Seng- og Gangklæder hindrer dens Udryddelse. (Arnesen). I Lebesby Distrikt er den i høi Grad udbredt blandt Søfinnerne.

Kardialgi og Gastriter hører til i hver Familie i Loppen og behandles kun, naar de tager saadan Overhaand, at man vanskelig kan beholde Føden. (Paus).

Lungetuberkulose synes i Sydvaranger Distrikt at være i stadig Tiltagen fremdeles, navnlig blandt Lapperne, hvis skiddenfærdige Vaner og mislige hygieniske Forhold i høi Grad begunstiger Sygdommen, saaat denne gjerne kræver en Række Ofre, naar den først er kommen ind i et Hus. Selv om den ene efter den anden af Familiens Medlemmer angribes, nytter det Intet at formane til at lægge af den stygge Vane at spytte overalt paa Vægge og Gulv; denne Uskik er forresten ogsaa meget almindelig blandt Kvæner og Norske, der dog ikke er saa uforbederlige, fuldstændig ligeglade og absolut døve overfor de stadige Formaning som

Veneriske Sygdomme.

Sygdom.	Ialt opgivne		Fordeling paa Lægedistrikterne:											
			1		2	3	4	5	6		7	8	9	10
	Tilfælde.	Dødsfald.	Alten.	Loppen.	Hammer- fest.	Maase.	Kistrand.	Lebesby.	Tanen.	Vardø.	Vadsø.	Syd- varanger.		
													Tilf.	Dsf.
Syphilis, konstitutionel	74	2	4	1	-	29	3	-	1	1	4	25	8	-
Gonorré	154	-	11	-	2	54	3	3	3	-	5	58	10	5

Døde af Lungetuberkulose.

	Opgivne Dødsårsager			
	ialt.	Lungetuberkulose.	af epidemiske Sygdomme.	af ikke epidemiske Sygdomme.
Alten	57	6	11	46
Loppen	8	-	4	4
Hammerfest	45	4	21	24
Hammerfest By	44	4	20	24
Bygder	1	-	1	-
Maasø	14	3	3	11
Kistrand	8	1	6	2
Lebesby	6	-	2	4
Tanen	21	2	11	10
Vardø	65	11	37	28
Vardø By	51	7	30	21
Bygder	14	4	7	7
Vadsø	57	13	12	45
Vadsø By	38	7	12	26
Bygder	19	6	-	19
Sydvaranger	11	3	3	9
Finmarkens Amt	292	43	109	183
Deraf i Byer	133	18	62	71
— Bygder	159	25	47	112

Lapperne. Om Børnene i Skolen blev indprentet det farlige ved denne Spytning, og der blev anvendt Tugt i Overtrædelsestilfælde, kunde man maaske haabe, at kommende Slægter vilde faa en rigtigere Opfatning af denne Sag, og denne Folkeuvane forsvinde. (Wessel). — Dødsfald af Lungetuberkulose udgjorde for det hele Amt 14,7 pCt. af samtlige ved Sygdom forårsagede kjendte Dødsårsager og 23,5 pCt. af Dødsfald af ikke epidemiske Sygdomme. For Byerne var Forholdet henholdsvis 13,5 og 25,4 pCt. og for Bygderne 15,7 og 22,3 pCt.

Obstetriciske Operationer.

Indikation.	Tangforløsning.			Udtrækning ved Bækkenendeleie.				Efterbyrdsoperation.	
	Mødre.		Børn.	Mødre.		Børn.		Mødre.	
	levende.	lev.	dødf.	lev.	død.	lev.	dødf.	lev.	død.
Ustilstrækkelige eller smertefulde Veer	9	1 ¹⁾	7 3	1	2 ²⁾	1	3 ³⁾ 1 1	-	-
Bækkensneverhed	1		1 -	-	-	-	- -	-	-
Tilbageholdelse	-		- -	-	-	-	- -	1	-
Blødning	-		- -	-	-	-	- -	-	1
Tilsammen	10		8 3	1	1	1	1 1	1	1
			11		2		2		2

¹⁾ Deraf én 1ste Tvilling; 2den Tvilling forløstes levende ved Udtrækning, hvor Udfaldet for Moderen (levende) er opført. ²⁾ Dødsaaarsag: Emboli. ³⁾ 2den Tvilling, 1ste forløst ved Tang (cfr. ovenf.)

Fødte og Døde.

Lægedistrikter.	Fødte		Døde					
	le- vende.	død- fødte.	ialt.	0—1 Aar.	i 1ste Døgn.	paa Bar- sel- seng.	ved ulykke- lige Hæn- delser.	ved Selv- mord.
Alten	168	3	98	24	-	1	3	1
Loppen	61	2	45	9	-	1	15	-
Hammerfest	128	5	112	29	-	1	15	-
Hammerfest By	76	5	68	20	-	-	2	-
Bygder	52	-	44	9	-	1	13	-
Maasø	93	5	56	16	-	-	7	-
Kistrand	73	2	37	9	1	-	1	-
Lebesby	52	2	52	14	-	1	7	-
Tanen	62	3	41	8	-	-	5	-
Vardø	129	9	102	29	1	1	10	1
Vardø By	93	6	75	22	1	-	10	1
Bygder	36	3	27	7	-	1	-	-
Vadsø	138	6	96	15	-	1	2	-
Vadsø By	63	3	44	6	-	1	2	-
Bygder	75	3	52	9	-	-	-	-
Sydvaranger	58	4	35	5	-	1	10	-
Finmarkens Amt	962	41	674	158	2	7	75	2
Deraf i Byer	232	14	187	48	1	1	14	1
— - Bygder	730	27	487	110	1	6	61	1

Brok opføres med 25 Tilfælde nemlig: Ingvinalbrok 20, Umbilicalbrok 4 og Cruralbrok 1.

Af **Benbrud** er anmeldt 36:

Fractura cranii	1	Fractura radii	5	Fractura cruris	2
— costæ	7	— ulnæ	3	— tibiæ	1
— claviculæ	5	— digitorum	1	— fibulæ	4
— humeri	2	— colli femoris	1	— metatarsi	1
— antibrachii	2	— femoris	1		

For **Luxationer** er behandlet 9 Patienter: 6 med luxatio humeri og 3 med luxatio cubiti.

Om Amtets **Sindssyge** se den almindelige Beretning.

Af **obstetriciske Operationer** er af Læger udført 15, nemlig i Alten 3, Hammerfest 1, Maasø 3, Tanen 1, Vardø 5, Vadsø 1 og Sydvaranger 1. Indikationer og Udfald sees af Tabel Side 261.

Presterne opgiver 7 **Dødsfald paa Barselseng**. Af Lægerne opgives 5 Kvinder døde paa Barselseng: Af Barselfeber 2, Emboli 1, Livmoderblødning 1 og ukjendt Dødsårsag 1.

Jordemoderhjælpen. Hjelpekoner benyttes fremdeles i stor Udstrækning i næsten alle Distrikter paa Grund af de lange Afstande til Jordemoder. Sydvaranger Distrikt var ogsaa dette Aar uden examineret Jordemoder. Forøvrigt henvises til nedenstaaende Tabel.

Jordemoderhjælpen.

Lægedistrikter.	Antal Jordemødre.	Har bistaaet ved Antal Fødsler.	Deraf var:				
			Isseleie.	Ansigt-leie.	Sedeleie.	Tverleie.	Uopgivet Leie.
Alten	3	40	-	-	-	-	40
Loppen	2	20	15	-	¹⁾ 1	1	5
Hammerfest	4	²⁾ 97	96	-	³⁾ 4	-	-
Maasø	3	50	47	1	2	-	-
Vardø	2	⁴⁾ 40	-	-	2	-	38
Vadsø	3	59	52	1	5	-	1
Sydvaranger	⁵⁾ 1	⁶⁾ 4	-	-	-	-	5
Tilsammen	18	310	210	2	14	1	89

¹⁾ Tvilling. ²⁾ Deraf 3 Tvillingfødsler. ³⁾ Deraf 2 Tvillingfødsler. ⁴⁾ Opgave kun fra den offentlig Ansatte. ⁵⁾ Uautoriseret. ⁶⁾ Deraf 1 Tvillingfødsel.

Antallet af **Fødte** og **Døde** sees af Tabel Side 261.

For det hele Amt bliver der saaledes et Overskud af 288 Fødte og Forholdet mellem Fødte og Døde = 100:70,1.

Kvaksalveriet. Den i Medicinalberetningen for 1893 fra Maasø Distrikt omtalte Kvaksalver — saavidt vides den eneste i Distriktet — forlagde for en Tid siden sin Residens til Østfinmarken, hvorfra han nys skal være kommen tilbage til Honningsvaag. (Arnesen). — Fra Kistrand nævnes, at omreisende Kvaksalvere benyttes meget, og fra Vadsø omtales, at en saadan fra St. Hans til November hjemsøgte Stedet og gjorde adskillig Skade især ved

at hindre Folk for at søge Lægehjælp itide. Han havde en Tid ikke ubetydelig Søgning særlig fra Landdistriktet, hvor Folk troede, han var examineret Læge, hvortil ikke mindst bidrog, at han forsynede sine Medicinglas med Signaturer med paatrykt Navn. Han havde paa Apotheket deponeret en Bog med en Samling Formler, saa han kun forskrev No. paa sine Recepter. (Caspersen).

De hyppigste **Dødsaaarsager** var:

Dødsaaarsager.	Antal Dødsfald.	Deraf i	
		Byer.	Bygder.
Lungetuberkulose	43	18	25
Alderdomssvaghed	29	-	29
Lungebetændelse	24	14	10
Kighoste	22	21	1
Diarré	15	9	6
Difteri	14	1	13
Tuberkuløse Betændelser	13	7	6
Akut Bronkit	12	10	2
Kræft	11	8	3

Veirliget. De første Maaneder af Aaret var stormfulde; Vaaren kom tidlig og var saa mild, at i Alten Elvene var aabne og Dalene omtrent snebare sidst i April (Wolff); i Loppen blomstrede Tusindfryd og Stedmorsblomster ved den Tid; som en Mærkelighed anføres derfra, at Havren næsten modnedes der dette Aar. (Paus). I Mai til August var Varmen paa Hammerfest tildels trykkende og Temperaturen enkelte Dage op i 23° R. i Skyggen (Aagaard), og Temperaturen i Havet steg saaledes, at i Vadsø Badning i aaben Sø var ganske almindelig, noget som i de senere Aar har været aldeles uhørt. (Caspersen). — I Alten opstod flere Skogbrande. Som Følge af den tørre Sommer var Udbyttet af Hø- og Multehøsten nærmest mislykket. — Fra September af begyndte det vanlige raa og kolde Veir igjen, og midt i Oktober var der atter fuld Vinter, der blev baade stormfuld og streng. Meteorologiske Iagttagelser foretagne af Distriktslæge Wessel i Sydvaranger findes indtaget Side 264 og 265.

Levemaade og hygieniske Forhold. Fra Alten skrives, at den daarlige økonomiske Stilling yderligere forværredes ved det daarlige Fiske; det samme gjælder Loppen, hvor kun 20 af de 150 Skatteydere har betalt Skat, medens Resten for det Meste har levet paa Fattigkassen sidste Vinter; Hygiene er der aldeles ikke Spor af, og man anser det som en Overflødighed at vaske sig. Drikfældigheden er liden — en Dyd af Nødvendighed. — Usædelighed trives især i Vintermaanederne. (Paus). — I Maasø Distrikt har der ogsaa paa Grund af Pengemangel været mindre Drukkenskab. (Arnesen). — Fra Lebesby Distrikt omtales Boligerne som daarlige, tildels fugtige og mørke med liden eller ingen Ventilation; mange er Gammer, der er tætte og varme nok, kanske for tætte. Næringen bestaar væsentlig af Fisk, indført Rugmel og lidt Melk; den er ikke altid tilstrækkelig. Fiskeri er væsentligste Næringsvei. Der er adskillig Misbrug af stærke Drikke, og Brændevin indsmugles vistnok ulovlig. (O. Moen). Smug-handelen med Brændevin var i Tanen mindre paa Grund af de senere Aars mis-

Oversigt over de meteorologiske

Udarbejdet af Distriktslæge Wessel efter Observa-

Maaned.	Temperatur (Celsius).								Skydække.						
	Middel.					Høiest Temperatur.	Datum.	Lavest Temperatur.	Datum.	Middel.				Klare Dage.	Overskyede Dage.
	Nat Minimum.	Morgen Kl. 9.	Middag Kl. 3.	Aften Kl. 9.	Gjennemsnitlig.					Morgen Kl. 9.	Middag Kl. 3.	Aften Kl. 9.	Gjennemsnitlig.		
Januar	÷ 9,9	÷ 6,9	÷ 6,3	÷ 4,8	÷ 7	+ 4,7	5te	÷ 20,5	26de	6,3	7,3	7,8	7,2	2	11
Februar	÷ 11,9	÷ 7,8	÷ 7,0	÷ 7,0	÷ 8,4	+ 1,5	20de	÷ 28,0	12te	7,2	8,0	8,1	7,8	1	7
Marts	÷ 8,9	÷ 5,7	÷ 4,4	÷ 6,7	÷ 6,4	+ 5,2	31te	÷ 25,0	11te	5,1	5,5	6,5	5,7	1	1
April	÷ 1,1	+ 2,2	+ 3,4	+ 0,9	+ 1,4	+ 7,3	15de	÷ 8,4	18de	8,2	6,2	7,3	7,2	-	7
Mai	+ 0,9	+ 5,4	+ 7,8	+ 4,1	+ 4,5	+ 18,7	14de	÷ 3	7de	6,4	5,3	5,7	5,8	3	5
Juni	+ 7,4	+ 11,7	+ 15,7	+ 9,8	+ 11,2	+ 25,8	25de	+ 0,2	1ste	2,8	2,6	3,3	2,7	6	1
Juli	+ 8,5	+ 12,5	+ 14,8	+ 10,6	+ 11,8	+ 22,5	20de	+ 3,9	5te	6,2	5,6	6,2	6	2	3
August	+ 9,2	+ 13,1	+ 15,4	+ 11,7	+ 12	+ 23,5	17de	+ 3,9	28de	6,8	6,4	6,8	6,6	-	7
September	+ 1,8	+ 5,2	+ 6,7	+ 4,4	+ 4,5	+ 11,3	1ste	÷ 3,9	21de	6,6	4,7	6,5	5,9	2	3
Oktober	÷ 4,6	÷ 1,1	÷ 0,4	÷ 2,5	÷ 2,2	+ 8,1	3die	÷ 20,9	30te	6,0	5,4	5,3	5,6	1	3
November	÷ 8,1	+ 5,1	÷ 4,4	÷ 4,5	÷ 5,4	+ 4,7	25de	÷ 22	8de	5,2	6,5	7,5	6,4	-	5
December	÷ 10,6	÷ 7,5	÷ 7,9	÷ 8,5	÷ 8,6	+ 3,6	14de	÷ 27,8	20de	6,6	6,6	5,0	6,0	1	3
Aaret	÷ 2,9	+ 1,1	+ 2,8	+ 0,6	+ 0,7	+ 25,8	25/6	÷ 28,0	12/2	5,9	5,8	6,1	6,0	19	57

Forhold i Aaret 1894.

tionerne paa Elvenes i Sydvaranger.

Lufttryk.				Nedbør.						Tor-	Vind.													
Høiest.	Datum.	Lavest.	Datum.	Nedborhøide M.M.	Dage med					Antal Dage.	Gange observeret.								Stormdage.		Middels Vindstyrke.			
					Regn.	Sne.	Hagel.	Slud.	Taage.		N.	NE.	E.	SE.	S.	SV.	V.	NV.	Stille Dage. Antal Dage.	Retning.		Datum.		
771	2den	715,7	28de	21,3	1	8	-	-	-	-	1	4	-	3	16	14	6	7	7	-			1,3	
769	18de	722,0	11te	19,5	-	11	-	-	4	-	13	-	-	-	21	2	2	1	7	-			0,8	
765,6	8de	732	18de	19,8	1	10	-	-	1	-	12	-	-	-	26	5	1	3	6	-			1,3	
776,5	2den	750,8	29de	23,7	6	4	-	1	-	-	8	5	2	4	8	4	3	4	9	-			1,7	
771	12te	745	21de	37,6	6	6	2	2	-	-	14	17	14	13	7	8	1	9	-	-			1,4	
767	27de	753,5	13de	1,1	3	-	-	-	-	-	19	18	20	12	4	1	-	8	1	-			1,7	
769,4	7de	747,2	19de	43,1	13	-	-	-	-	3	18	8	8	9	5	-	3	13	2	-			1,2	
761,7	18de	744,5	8de	131,3	13	-	-	-	-	3	10	7	12	2	20	11	9	14	2	-			1,3	
767,2	30te	735,9	11te	8	10	-	1	1	-	-	7	9	4	4	1	10	4	12	2	1	NNV	15de	1,4	
765,5	9de	733	27de	28,9	2	8	-	1	1	-	3	7	1	5	16	9	8	10	1	-			1,0	
770,5	7de	736	29de	24,6	2	5	-	2	-	-	3	5	2	7	17	10	6	8	4	2	{ NV NV	2den 25de	1,2	
768,2	7de	724,8	27de	24,1	-	8	1	-	-	-	2	2	1	-	18	17	4	11	-	-			1,3	
776,5	2/4	715,7	28/1	383,0	57	60	4	7	6	6	110	82	64	59	159	91	47	100	41	3			1,2	

lige Fiskerier, der ogsaa har Skylden for, at de hygieniske Forhold er i liden Fremgang. (Meidell). — Fra Vardø betegnes Udbyttet af Vaarfisket som glimrende, medens Sommerfisket igjen var daarligt. I Mod sætning hertil betegnes fra Vadsø og Sydvaranger 1894 som det i økonomisk Henseende bedste Aar paa lange Tider, fordi Fisket der gav ualmindelig godt Udbytte.

Sygehuse. I Vardø var der et Lazaret i Virksomhed indtil 4de April; 1ste Mai blev det oprettet udenfor Byen og var belagt til 20de Oktober. Fra 19de November var det atter inde i Byen. Sygehusforholdene i Amtet har iøvrigt ingen Forandring undergaaet, idet Hasvaag Sygehus i Loppen, de 4 Amtssygehuse i Alten, Hammerfest, Vardø og Vadsø, det katolske St. Vincents Hospital i Hammerfest, Sygestuerne ved Lægeboligerne i Kistrand og Tanen samt Gamvik Sygehus i Lebesby var i Virksomhed.

Badeindretninger. I Loppen eies 3 russiske Badstuer af Privatmænd. Ved begge Sygehuse i Hammerfest findes Karbade, og desuden eksisterer et saakaldt Kvænbad; ingen af disse Bad benyttes dog i nogen nævneværdig Grad udenfor de bedre stillede Klasser. En Privatmand i Kjelvik i Maasø Distrikt har opført et «Kvænbad», (hvor Dampen frembringes ved at slaa Vand paa op-hedede Stene); det koster efter Opgivende 800 Kr., og Opfyringen kommer paa ca. 3 Kr. Han har som Regel Badet aabent hver Lørdag Eftermiddag, og til-trods for den sparsomme Konflux af Fiskere havde han dog paa ca. 6 Uger leveret 240 Bad. (Arnesen). Ogsaa i Lebesby har et Par Privatmænd bygget sig Badstuer efter finsk Mønster, og de benyttes adskillig; dog er det ellers daarlig bevendt med Folks Renlighedssans. For Syge findes ingen Badeindret-ninger i Distriktet. (O. Moen). I Vardø findes 3 Kvænbade og 1 Karbad paa Fæstningen samt 1 Badstue for Havnevæsenets Arbeidere.

Om Amtets **Apothek** se den almindelige Beretning.

Nedenstaaende Tabel giver Oplysning om Antallet af behandlede fattige Syge, Møder i Sundheds- og Kvarantænekommissioner samt af Vaccinerede og de udførte retsmedicinske Forretninger.

	Fattigsygepleien.		Behand- lede for Medi- cinal- fondets Regning.	Sundheds- kommis- sioner. Antal Møder.	Kvaran- tænekom- missioner. Antal Møder.	Vak- cine- rede.	Retsmedi- cinske Forret- ninger.
	Antal an- meldende Læger.	Fattige Syge.					
Finmarkens Amt ..	15	627	2310	28	3	1042	47
Alten	1	40	127	¹⁾ 1	-	380	9
Loppen	1	14	250	²⁾ 2	-	121	1
Hammerfest	2.	184	461	³⁾ 3	-	45	16
Maasø	1	26	-	⁴⁾ 1	-	46	5
Kistrand	3	10	28	⁵⁾ 1	-	219	-
Lebesby	1	35	-	1	-	46	-
Tanen	2	42	-	⁶⁾ 1	-	56	5
Vardø	2	105	1186	⁷⁾ 10	⁹⁾ 2	45	5
Vadsø	1	130	258	⁸⁾ 7	¹⁰⁾ 1	3	4
Sydvaranger	1	41	-	1	-	81	2

¹⁾ Alten 1. ²⁾ Hasvik 2. ³⁾ Byen 3. ⁴⁾ Kjelvik 1. ⁵⁾ Kistrand 1. ⁶⁾ Tanen 1.
⁷⁾ Byen 10. ⁸⁾ Byen 5, Nordvaranger 1, Næsseby 1. ⁹⁾ ¹⁰⁾ I de respektive Byer.

C. Sundhedsforskrifter

approberede i 1894.

I. Skudenes Herred.

(Kongelig Resolution af 5te Januar).

§ 1. Ved Flytning eller Opførelse af Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end $9\frac{1}{2}$ Meter. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser, hvor Omstændighederne gjør deres Iagttagelse umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2. Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere iagttages følgende:

- a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Vaaningshuset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet, og Muldjorden derfra bortført.
- b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds skal være lavere end 21 Cm. over Jorden, og som ved Rapning med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
- c. Ethvert Beboelsesrum skal gives en Høide af mindst 2,2 Meter og være forsynet med Vindu af mindst 94 Cm.s Høide og 94 Cm.s Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.
- d. Gulvet i nederste Stokverk skal gjøres dobbelt, og imellem begge Gulves Beklædninger skal der indlægges et Lag Ler eller anden tør og fast Fyld.

Et Vindu som ovenfor nævnt skal ogsaa anskaffes i ældre Beboelsesrum, hvor det før ikke findes.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et ordentligt Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus, heller ikke noget Afløb hen til noget saadant eller til Indtag for Mad- eller Drikkevand.

Det maa tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted og ved Paafyldning med Jord, Aske etc. maa der sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt.

§ 4. Kogeovn maa ikke anbringes eller benyttes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan fuldstændig opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler, der ere bedærvede, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

Gang- og Sengklæder efter Personer, der have lidt af eller ere døde af smitsomme Sygdomme — deriblandt Tæring og Spedalskhed — maa ikke af-

hændes eller af Andre benyttes, forinden de ere rensede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder betryggende.

§ 6. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus og Høns ikke have Tilhold i Beboelsesrum.

§ 7. I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed eller i det Hele noget foretages, som kan gjøre Vandet urent. Den bør renses en Gang hvert Aar.

§ 8. Fiskeaffald maa under de større Fiskerier ikke udcastes paa grundt Vand, men enten føres ud paa Dybet udenfor Ankersættene eller samles paa Stranden og derfra bortføres, forinden Stank opstaar.

Tørkning af Torskehoveder og Torskerygge maa alene foregaa i en Afstand fra beboet Hus af mindst 150 Meter. For Holmers Vedkommende, der i sin Helhed ligge mindst 100 Meter fra beboet Hus, kan dog Tørkningen foregaa i deres hele Udstrækning.

Ildelugtende Fiskeaffald maa ikke spredes som Gjødning nærmere beboet Hus end 30 Meter.

Kompost af Fiskeaffald maa ikke anbringes nærmere beboet Hus eller Alfawei end 50 Meter og overalt dækkes godt med Jord.

§ 9. Ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede i Dynge eller Kompost ved offentlig Vei eller Vaaningshus nærmere end $7\frac{1}{2}$ Meter, og Ansamlinger deraf maa intetsteds være saaledes beliggende, at derfra er Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes, til Vaaningshus eller Alfarvei.

Inden nævnte Afstand $7\frac{1}{2}$ Meter fra Vaaningshus skulle Huller i Jordsmonnet, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 10. Tarebrænding maa alene foregaa paa Stranden og under saadanne Veirforholde, at Røgen staar fra de beboede Huse.

§ 11. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Bestemmelser Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelserne paatalte.

II. Aakre Herred.

(Kongelig Resolution af 5te Januar).

§ 1. Ved Flytning eller Opførelse af Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end $9\frac{1}{2}$ Meter. Sundhedskommissionen kan dog tillade Undtagelser fra disse Bestemmelser, hvor Omstændighederne gjør deres Iagttagelse umulig eller særdeles vanskelig.

§ 2. Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere iagttages følgende:

- a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, forinden Grunden, paa hvilken Huset agtes opført, er tilstrækkelig afgrøftet, og Muldjorden derfra bortført.
- b. Bygningen skal hvile paa Graastens Undermur, der intetsteds skal være lavere end 21 Cm. over Jorden, og som ved Rapping med Kalk eller Ler eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt.
- c. Ethvert Beboelsesværelse skal gives en Høide af mindst 2,20 Meter fra Gulvet til Loftet og være forsynet med Vindu af mindst 94 Cm.s Høide og 94 Cm.s Bredde, der er saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

d. Gulvet i nederste Stokværk skal gøres dobbelt, og imellem begge Gulves Beklædninger skal der indlægges et Lag Ler eller anden fast og tør Fyld.

Et Vindu som ovenfor nævnt skal ogsaa anskaffes i ældre Beboelsesrum, hvor det før ikke findes.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus eller for enhver Opsidder paa en Gaard skal der være et ordentligt Vandhus; dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus, heller ikke noget Afløb hen til noget saadant eller til Indtag for Mad- eller Drikkevand. Det maa tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted, og ved Paafyldning af Jord, Aske etc. sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt.

§ 4. Kogeoovn maa ikke anbringes eller benyttes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen fremkomne Damp kan fuldstændig opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 5. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler, der ere bedærvede, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte paa Eierens Bekostning.

Gang- og Sengklæder efter Personer, der har lidt eller ere døde af smitsomme Sygdomme — deriblandt ogsaa Spedalskhed og Tæring —, maa ikke afhændes eller af Andre benyttes, forinden de ere rensede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder betryggende.

§ 6. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i Vaaningshus, og Høns ikke have Tilhold i Beboelsesrum.

§ 7. I Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenlighed, eller i det Hele noget foretages, som kan gjøre Vandet urent.

Den bør renses en Gang hvert Aar.

§ 8. Fiskeaffald maa under de større Fiskerier ikke udkastes paa grundt Vand, men enten føres ud paa Dybet udenfor Ankersættene eller samles paa Stranden og derfra bortføres, forinden Stank opstaar.

Tørkning af Torskehoveder og Torskerygge maa alene foregaa i en Afstand fra beboet Hus af mindst 250 Meter.

For Holmers Vedkommende, der i sin Helhed ligge mindst 100 Meter fra beboet Hus, kan dog Tørkningen foregaa over deres hele Udstrækning.

Ildelugtende Fiskeaffald maa ikke spredes som Gjødning nærmere beboet Hus eller Alfarvei end 20 Meter.

Kompost af Fiskeaffald maa ikke anbringes nærmere beboet Hus eller Alfarvei end 50 Meter og overalt dækkes godt med Jord.

§ 9. Ildelugtende Affald fra Huse og deslige Urenligheder maa ikke findes henkastede i Dyngge eller Kompost ved offentlig Vei eller Vaaningshus nærmere end $7\frac{1}{2}$ Meter, og Ansamlinger deraf maa intetsteds være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Steder, hvorfra Drikke- eller Madvand hentes, til Vaaningshus eller Alfarvei.

Inden nævnte Afstand, $7\frac{1}{2}$ Meter fra Vaaningshus, skulle Huller i Jordsmonnet, hvori Vand og Urenligheder kunne ansamles, udfyldes og Fugtigheden derfra saavidt muligt afledes.

§ 10. Tarebrænding maa alene foregaa paa Stranden og under saadanne Vindforholde, at Røgen staar fra de beboede Huse.

§ 11. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og i fornødent Fald at melde Overtrædelser heraf til Sundhedskommissionens Formand, der skal besørge Overtrædelserne paatalte.

III. Vemundvik Herred.

(Kongelig Resolution af 5te Januar).

§ 1. Ved Opførelse af nye eller Flytning af ældre Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gøres kortere end 15 Meter; samme Afstand skal der ogsaa være til Nabohusene.

§ 2. Ved Opførelse af Vaaningshus skal endvidere iagttages:

- a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, førend Grunden, hvorpaa Vaaningshuse agtes opført, tilstrækkeligen er afgrøftet og Madjorden bortført derfra, og Byggegrunden, selv om den er Fjeld, er jevnet saaledes, at ingen Fordybninger findes, hvor Vand eller urenlige Tilløb kan samle sig under Bygningen.
- b. Bygningen skal hvile paa mindst 30 Cm. høi Undermur, der ved Rapning eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt; i Tilfælde Kjælderrum anlægges, skal dette forsynes med tilstrækkelig Ventilation.
- c. Ethvert Beboelsesværelse skal ikke være lavere end 2,50 Meter fra Gulv til Loft og have mindst et Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Gulvet skal være tæt og trækfrit.

§ 3. Naar nogen agter at bygge eller flytte nogen Husebygning, har han at meddele dette for nærmestboende Sundhedskommissionsmedlem.

§ 4. Kogeovn maa ikke benyttes i Beboelsesrum, uden at der anbringes en hensigtsmæssig Indretning, hvorved den ved Kogningen frembragte Damp strax kan opfanges og ledes ud i det Frie. Saadan Indretning skal i Tilfælde være anbragt inden 1 Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 5. For ethvert Bosted, Kirke, industrielt Anlæg og paa Steder, hvor mange Mennesker opholde sig, skal inden samme Tidsfrist være indrettet et sømmeligt Vandhus. Dette skal tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og mindst 2 Gange om Aaret.

§ 6. Befindes beboet Hus eller Forsamlingshus ved Mangel paa Lys, ved mangelfuld Luftvexel, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler ere afhjulpne.

§ 7. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Fjærkræ maa ikke have Tilhold i eller under Vaaningshus.

§ 8. Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter opføres, maa ikke have Tag eller Væg tilfælles med Rum, som tjener til Opbevaring af Levnetsmidler. De her nævnte Udhuse skulle tillige lægges saaledes, at ikke noget Tilsig fra disse kan finde Sted til Vaaningshus, Madbod, Vandpost, Brønd eller Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 9. Affald ved Slagtning og Fiskeribedrift og fra Husene, Feieskarn og deslige Urenligheder maa ikke henkastes under Husene, langs Husvæggene eller ved Indgangstrappen, men skal besørges henkastet enten udenfor laveste Fjæremaal eller i Kompostdynger, der ikke maa være nærmere beboet Rum og Alfarvei end 7,5 Meter. Kompostdyngerne skal jevnlig dækkes eller blandes med Jord, Aske, Kalkgrus, Sagmug eller deslige, saaat al Stank undgaaes; de maa ikke være saaledes beliggende, at Tilsig fra dem kan ske til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, til Beboelsesrum eller Madbod. Døde Dyr skulle nedgraves.

§ 10. I eller ved Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenligheder eller i det Hele foretages noget, hvorved

Vandet forurenses, Det samme gjælder om Bæk, der benyttes til deraf at hente Mad- eller Drikkevand, medmindre Forurensningen sker nedenfor det Sted, hvorfra dette tages. Enhver saadan Brønd skal renses, saa ofte Sundhedskommissionen finder det fornødent.

§ 11. Bedærvede Fødemidler og umoden Frugt maa ligesaa lidt som Kjød af syge Dyr falbydes eller sælges til Menneskeføde. Til Undersøgelse for at kontrollere Salg af Næringsmidler er Sundhedskommissionen berettiget til af vedkommende Udsælger at fordre udleveret de nødvendige Prøver. Forefundne bedærvede eller skadelige Næringsmidler skulle tilintetgøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning. Bedømmelsen og i Tilfælde Konfiskation af Kjødet af syge Dyr, bedærvet Kjød, Fisk og andre bedærvede Næringsmidler samt af enhver anden Vare udføres, naar Afgjørelsen maa ske strax, paa Sundhedskommissionens Vegne af dens Ordfører; dog skal Eieren have Ret til at appellere til Sundhedskommissionens Afgjørelse.

§ 12. Sundhedskommissionen kontrollerer og kan efter Omstændighederne forbyde Salg ogsaa af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholder giftige Stoffer, f. Ex. Tapeter, Legetøj, Beklædnings- og Møbelstoffer og deslige; den er i dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver

§ 13. Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høiere Grad forurenses, og Stank udbredes, eller ved hvilken Stoffer behandles, der kunne være skadelige for Arbeidernes og de Omboendes Sundhed, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa det ikke sættes iværk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er afhjulpne. Afstanden mellem saadant Anlæg og Nabohuse bestemmes af Sundhedskommissionen. Efterat Bedriften er traadt i Virksomhed, er den underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn, og enhver Vedkommende er forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af Ulemper maatte give.

§ 14. Personer, der af den offentlige Læge erklæres for at lide af Tæring (Tuberculosis), maa ikke lægges i Lægd; ei heller maa Børn bortsættes til Forpleining i Familier, hvor der findes Personer lidende af nævnte Sygdom, eller hvor saadanne vides i den senere Tid at være døde.

§ 15. Bohave, Gang- og Sengklæder efter af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring, afdøde Personer maa ikke afhændes til eller benyttes af andre, forinden de ere rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 16. I Skolelokaler skal Gulvene dagligen overskvættes med Vand, førend Feiningen foregaar, og Pulte, Bænke, Katheder etc. dagligen aftørres med vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal foregaa mindst 2 Gange ugentlig og oftere, hvis vedkommende Lærer maatte finde det fornødent. Spyttbakker skal forefindes i tilstrækkeligt Antal.

§ 17. Børn, der af fremmede Kommuner udsættes i Bygden, maa ved Ankomsten være forsynede med Lægeattest for, at de ikke lider af nogen smitsom Sygdom.

§ 18. Fartøier, der ligge fortoiede inden Herredet, ere med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 19. Det paahviler Sundhedskommissionens Medlemmer at paase disse Forskrifters Overholdelse og i Tilfælde at melde Overtrædelse af samme til Ordføreren, der — om fornødent — skal bevirke Overtrædelsen paataalt efter Loven.

§ 20. Afvigelse fra disse Forskrifter kan under særegne Omstændigheder indrømmes af Sundhedskommissionen.

IV. Eidfjords Herred.

(Kongelig Resolution af 10de Februar).

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Ved Flytningen eller Opførelsen af Husebygning skal iagttages:

- a) at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side, Stald, Fjøs, Ladebygning og Vandhus paa den anden Side ikke bliver mindre end 10 Meter. I mindre Afstand maa Vaaningshus heller ikke være fra andet Hus paa samme Eiendom eller Nabohus, mod hvilket det har Vindu,
- b) at Byggegrunden under Vaaningshus med Omgivelser afgræftes, og Muldjorden derfra bortføres, saa at der udenom Huset bliver en mindst 1 Meter bred Gang eller Vei til Paafyldning af Sand eller Smaasten,
- c) at Grundmurens Høide under Vaaningshus ikke nogetsteds bliver mindre end $\frac{1}{2}$ Meter over Jorden,
- d) at ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst $2\frac{1}{2}$ Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med Opslagsvindu. Gulvet maa gøres tæt og trækfrit.

§ 3. Hvor Kogeovn anbringes i Beboelsesrum, skal saadan Indretning anskaffes, at den ved Kogningen frembragte Damp opfanges og ledes ud i det Fri.

§ 4. Til ethvert beboet Vaaningshus skal høre et Vandhus. Dette maa ikke have Væg eller Tag fælles med Vaaningshus eller med Rum, hvori Madvarer opbevares, heller ikke Afløb til noget saadant eller til Sted, hvorfra Mad eller Drikkevand hentes.

§ 5. Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 10 Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad eller Drikkevand hentes. Huseieren har strængt at paase, at Feieskarn, Affald ved Slagtning eller anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggen, men i Gjødselkjælderens under Vandhuset eller nedgraves.

§ 6. I Brønd eller Opkomme, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke vaskes, eller Vandet tilføres anden Urenlighed, og heller ikke i Bæk, hvorfra Mad eller Drikkevand hentes, medmindre det sker nedenfor Sted, hvorfra saadan Hentning vanlig finder Sted.

§ 7. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Fødemidler og af Brugsgjenstande, som kan blive skadelige for Sundheden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordre sig udleveret Prøver. Standsning af Salg af saadanne formentligen sundhedsskadelige Varer kan foreløbigt paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 8. Hvor de lokale Forholde vil gøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afgivelse ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 9. Overtrædelse af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen eller enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Formand.

V. Ladestedet Mosjøen.

(Kongelig Resolution af 24de Marts).

§ 1. Alle inden Ladestedet beliggende Pladse, Gader, Veie, Strandbredder, Smug, Gaardsrum, Portrum, Vadske, Rendestene, Veigrøfter, Afløbsrender og lignende maa holdes rene og fri for Stank.

§ 2. Enhver Huseier er forpligtet til at rengjøre sin Grundstrækning samt den Huset nærmest omgivende Gade, Vei eller Plads, i Regelen en Gang ugentlig for de Fastboendes Vedkommende og forøvrigt saa ofte, som Sundhedskommissionen maatte anse det nødvendigt. Under Snesmeltningen paahviler det Huseierne i fornødent Fald til Vandets hurtige Afløb at holde Rendestene fri for Sne og Is.

§ 3. Feieskarn, Fiskeaffald, Urenlighed og Affald fra Husene maa ikke udcastes paa Gader, Veie eller aabne Pladse, men skal henbringes til lukkede Gjødelsbinger eller andre faste Rum eller kastes i Søen, medmindre Sundhedskommissionen finder en anden Fremgangsmaade anvendelig.

§ 4. Til ethvert Beboelseshus skal der høre et ordentligt Løindarhus med hensigtspassende Beliggenhed; dog kan med Sundhedskommissionens Tilladelse flere Huse tilsammen have fælles Løindarhus. — Gjødelsbinger skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, eller naar Sundhedskommissionen paa Grund af Forholdene finder det fornødent.

§ 5. Gjødelse eller andre Gjenstande, der kan give Anledning til Stank, maa ikke henlægges i Nærheden af Brønde eller andre Vandbeholdere og skal mest mulig holdes fjernet fra beboede og befærdede Strøg.

§ 6. Løindarhus, Svinhus, Stald og Fjøs maa være saaledes indrettede, at ikke Stank trænger ind i Beboelses- eller Madrum, og maa ikke være beliggende ved Brønd eller Vandbeholdere eller saaledes, at de er til Anstød for det sømmelige. Under hvert Løindarhus maa altid være tætte Stamper, som jevnt og stadig maa tømmes, saa alt Spild undgaaes. Kasser maa ikke benyttes. Nævnte Bygninger maa heller ikke have Aabning, Dør eller Luge mod offentlig Plads, Gade, Veit eller Nabogrund.

§ 7. Brønde og andre Vandbeholdere til Husholdningsbrug skal holdes fri for alt urent Tilsig, være ordentlig byggede og dækkede. De skal vel renses og eftersees Høst og Vaar, medmindre Sundhedskommissionen finder herfra at kunne gjøre Undtagelse.

§ 8. Løindarhusgjødelse eller anden Gjødning, som kan give Anledning til Stank, maa ikke spredes paa Markerne, før den har ligget i Kompost eller paa anden Maade er gjort lugtfri.

§ 9. Gjødelse maa ikke kjøres gennem Byens Gader uden om Natten (fra Kl. 10 Aften til 6 Morgen).

Herfra undtages ren, ublandet Kreaturgjødelse fra Oktobers Begyndelse indtil Udgangen af April.

Kun tætte Vogne maa benyttes, og alt Spild undgaaes. Den aarlige Hovedrengjøring af Ladestedet om Vaaren maa være tilendebragt inden 10de Juni.

§ 10. Enhver Bedrift, hvorved Stank udbredes, skal være underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn. Tranbrænding søges fjernet fra de beboede Strøg.

§ 11. Befindes beboet Hus eller Forsamlingsrum (offentligt eller privat) ved Mangel paa tilstrækkeligt Lys eller Luftvexel, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette de forefundne Mangler og forbyde

Rummets Afbenyttelse, indtil det er skeet. Udflytning af hele Huse eller enkelte Leiligheder kan paabydes, hvor farlige Farsotter udbryder.

§ 12. Ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, maa staa paa Undermur af mindst 30 Centimeters Høide.

Beboelsesrum maa ikke gjøres lavere end 2,20 Meter, samt have mindst ét Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes.

§ 13. Sundhedskommissionen kan indskrænke eller forbyde Salg af skadelige eller bedærvede Fødemidler og i fornødent Fald paase dem tilintetgjorte for Vedkommendes Regning, hvilket ogsaa gjælder andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive skadelig for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, f. Ex, Tapeter, Legetoi, Klædestofte og lignende. For at anstille Undersøgelse i saadan Anledning er Sundhedskommissionen berettiget til at fordre nødvendige Prøver afgivne.

§ 14. Om ethvert paa Ladestedets Grund eller paa Fartøier i Ladestedets Havn indtræffende Dødsfald maa, forinden Begravelse foregaar, tilveiebringes en efter et bestemt Schema af en examineret Læge udfærdiget Anmeldelse, som bliver at aflevere til Sognepræsten og af denne tilstilles Sundhedskommissionen. Hvis den Afdøde ikke har benyttet examineret Læge, bliver Liget at syne og Anmeldelsen at udfærdige af en af Ladestedets Læger.

§ 15. Undlader Nogen at træffe Foranstaltning, som ifølge nærværende Forskrifter paahviler ham, kan Sundhedskommissionen lade det Fornødne udføre paa Vedkommendes Regning.

VI. Inderøens Herred.

(Kongelig Resolution af 14de April).

§ 1. Ved Opførelse af eller Flytning af Vaaningshuse skal iagttages følgende:

- a. Byggegrunden, der maa være saaledes beliggende, at intet Tilsig fra Udhuse finder Sted, maa dræneres og planeres samt Muldjorden derfra bortskaffes. Bestaar Grunden af Fjeld, maa der sørges for, at der i samme ikke findes Fordybninger, hvori kan samle sig stillestaaende Vand.
- b. Huset maa forsynes med forsvarlig Sylmur af mindst 0,25 Meters Høide paa det laveste Sted. Sylmuren maa rappes for at hindre Træk og Kulde i Huset og forsynes med murede Luftkanaler.
- c. Ethvert Beboelsesrum maa være mindst 2,20 Meter høit og forsynes med mindst 1 Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Ogsaa i ældre Huse skal, hvor det nu ikke findes, saadant Vindu være anbragt inden 3 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation.
- d. Gulvet i nederste Stokværk maa være dobbelt, og Mellemrummet tættets med tør Fyld.

§ 2. Hvor Kogeoovn anvendes (i Beboelsesrum), maa der inden 6 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation sørges for, at Dampen fra denne kan skaffes ud fra Værelset ved Opfangningsskjærm eller anden hensigtsmæssig Indretning.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus skal der senest inden 12 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation være opført et Privet, der ligesom særskilt

Grisehus maa være mindst 8 Meter fjernet fra beboet Hus eller Rum, hvor Næringsmidler opbevares. Det maa tømmes mindst 2 Gange om Sommeren og ellers saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Affaldet bortbringes og lægges i saa stor Afstand fra det beboede Hus, at der ikke til dette udbreder sig Stank. Gjødselrummet under Privetet maa oftere paaføres Jord, Aske, Sagflis eller ligende til Undgaaelse af Stank.

§ 4. Vandindtag med nærmeste Omgivelser maa holdes rene, og Tilsig ikke finde Sted fra Udhuse, Kompostdynger eller gjødslede Marker. Brønde, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa være (om- og) overbyggede, og i og ved samme maa ikke foregaa Vask. De skal derhos renses hvert Aar.

§ 5. Kjøkkenaffald, stinkende Skyllevand, Feieskarn etc. maa ikke henkastes udenfor beboet Hus, men henbringes i Gjødselrummet eller lægges i Kompost.

Gaardsrummet maa holdes rent og være saavidt muligt planeret saaledes, at der ikke findes Fordybninger, hvori kan ansamles stillestaaende, raadnende Vand.

§ 6: Stinkende Affald fra Fiskerier eller industriel Virksomhed maa ikke henlægges i Nærheden af beboet Hus eller offentlig Vei og kan i Tilfælde af Sundhedskommissionen besørge fjernet paa Vedkommendes Bekostning.

§ 7. Melk maa ikke opbevares i Rum, der benyttes som Soveværelse.

§ 8. Lig maa om Sommeren ikke henligge ubegravede længere end 8 Dage.

§ 9. Gang- og Sengklæder efter Personer, døde af Tæring, maa ikke benyttes af Andre eller sælges, før de er bleven desinficerede efter Forskrift af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 10. Hvis et beboet Hus ved Mangel paa Luft og Lys, ved Fugtighed, Urenlighed eller ved Overfyldning af Mennesker befindes at være skadeligt for Sundheden og saaledes utjenligt til Beboelse, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil paaviste Mangler er rettede.

§ 11. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler og Brugsgjenstande, der er bedærvede eller ansees skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjort.

§ 12. Hvor det paa Grund af økonomiske, lokale eller andre Forhold maatte ansees nødvendigt, kan Sundhedskommissionen indrømme Dispensation fra ovenstaaende Forskrifter.

§ 13. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og, hvis tilsteværende Mangler ikke er rettede inden en rimelig Frist, at indberette Sagen til Kommissionens Ordfører, som i fornødent Fald bevirker Overtrædelsen paatalt.

VII. Ytterøens Herred.

(Kongelig Resolution af 14de April).

§ 1. Ved Opførelse af eller Flytning af Vaaningshuse, hvilket skal meddes til nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen, skal iagttages følgende:

- a. Byggegrunden, der maa være saaledes beliggende, at intet Tilsig fra Udhuse finder Sted, maa dræneres og planeres samt Muldjorden derfra bortskaffes. Bestaar Grunden af Fjeld, maa der sørges for, at der i samme ikke findes Fordybninger, hvori kan samle sig stillestaaende Vand.

- b. Huset maa forsynes med forsvarlig Sylmur af mindst 0,25 Meters Høide paa det laveste Sted. Sylmuren maa rappes for at hindre Træk og Kulde i Huset og forsynes med murede Luftkanaler.
- c. Ethvert Beboelsesrum maa være mindst 2,20 Meter høit og forsynes med mindst 1 Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Ogsaa i ældre Huse skal, hvor det nu ikke findes, saadant Vindu være anbragt inden 3 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation.
- d. Gulvet i nederste Stokværk maa være dobbelt, og Mellemrummet tættes med tør Fyld.

§ 2. Hvor Kogeovn anvendes, maa der inden 6 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation sørges for, at Dampen fra denne kan skaffes ud fra Værelset ved Opfangningsskjærm eller anden hensigtsmæssig Indretning.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus skal der senest inden 12 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation være opført et Privet, der — ligesom særskilt Grisehus — maa være mindst 8 Meter fjernet fra beboet Hus eller Rum, hvor Næringsmidler opbevares. Det maa tømmes mindst 2 Gange om Sommeren og ellers saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Affaldet bortbringes og lægges i saa stor Afstand fra det beboede Hus, at der ikke til dette udbreder sig Stank. Gjødselrummet under Privetet maa oftere paaføres Jord, Aske, Sagflis eller lignende til Undgaaelse af Stank.

§ 4. Vandindtag med nærmeste Omgivelser maa holdes rene, og Tilsig ikke finde Sted fra Udhuse, Kompostdynger eller gjødslede Marker. Brønde, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa være overbyggede, og i og ved samme maa ikke foregaa Vask. De skal derhos renses hvert Aar.

§ 5. Køkkenaffald, stinkende Skyllevand, Feieskarn etc. maa ikke henkastes udenfor beboet Hus, men henbringes i Gjødselrummet eller lægges i Kompost.

Gaardsrummet maa holdes rent og være saavidt muligt planeret, saa at der ikke findes Fordybninger, hvori kan ansamles stillestaaende og raadnende Vand.

§ 6. Stinkende Affald fra Fiskerier eller industriel Virksomhed maa ikke henlægges i Nærheden af beboet Hus eller offentlig Vei og kan i Tilfælde af Sundhedskommissionen besørges fjernet paa Vedkommendes Bekostning.

§ 7. Melk maa ikke opbevares i Rum, der benyttes som Soveværelse.

§ 8. Lig maa om Sommeren ikke henligge ubegravede længere end 8 Dage.

§ 9. Gang- og Sengklæder efter Personer døde af Tæring maa ikke benyttes af Andre eller sælges, før de er bleven desinficerede efter Forskrift af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 10. Hvis et beboet Hus ved Mangel paa Luft og Lys, ved Fugtighed, Urenlighed eller ved Overfyldning af Mennesker befindes at være skadeligt for Sundheden og saaledes utjenligt til Beboelse, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil paaviste Mangler er rettede.

§ 11. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler og Brugsgjenstande, der er bedærvede eller ansees skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjort.

§ 12. Hvor det paa Grund af økonomiske, lokale eller andre Forhold maatte ansees fornødent, kan Sundhedskommissionen indrømme Dispensation fra ovenstaaende Forskrifter.

§ 13. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og, hvis tilstedeværende Mangler ikke er rettede inden en rimelig Frist, at indberette Sagen til Kommissionens Ordfører, som i fornødent Fald bevirker Overtrædelsen paatalt.

VIII. Lyngdals Herred.

(Kongelig Resolution af 21de April).

§ 1. For ethvert Vaaningshus eller enhver beboet Eiendom skal der have passende Indretninger til at optage Beboernes Exkrementer, indtil disse kunne blive bortførte.

§ 2. Affald, Feieskarn, Gjødsel eller anden Urenlighed skal henbringes til Gjødselbinge eller Vandhus og tillades ikke henkastet udenfor Stuedøren eller i dens Nærhed.

§ 3. Vandhus eller Gjødselbinge maa ikke bygges eller anlægges saaledes, at de kommer til at staa i Forbindelse med Vaaningshus; maa ligeledes ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse anbringes nærmere ved Vandpost, Brønd eller lignende Anlæg for Drikkevand end 4 Meter

§ 4. Vandhus, Fjøs, Stald og Grisehus skal lægges saaledes, at intet Indsig derfra foregaar til Vaaningshus eller did, hvorfra Drikkevand eller Vand til Køkkenet hentes; ligeledes skal, saavidt muligt, nævnte Udhusbygninger anlægges fjernet fra Soveværelser og Spisekamre.

§ 5. Hvor Madvand tages, maa ikke vaskes urene Gjenstande eller foretages noget, som kan forurene Vandet, medmindre Forurensningen — for rindende Vands Vedkommende — foregaar nedenfor det Sted, hvor Madvand tages.

§ 6. Hvor et Vaaningshus skal opføres, maa der altid sørges for tør Undergrund, og hvor dette ikke er Tilfældet, skal Grundvandet bortskaffes ved tilstrækkelig Drænering.

Der maa, saavidt muligt, sørges for Afhæld fra Byggetomten paa alle Sider. Undermur for Vaaningshus skal altid være mindst 31 cm. høi over Jorden, og Gulv i Beboelsesrum maa ikke lægges lavere ned end 50 cm. over Jordens Overflade.

§ 7. Intet Beboelsesrum skal have mindre Høide fra Gulv til Loft end 2,35 Meter. Denne Paragraf kommer dog kun til Anvendelse ved Flytning af ældre eller Opførelse af nye Bygninger.

§ 8. Enhver, der har til Hensigt at flytte eller opføre Husebygning, er pligtig til herom at gjøre Anmeldelse til Sundhedskommissionens nærmestboende Medlem, som derpaa har at gjøre ham bekendt med nærværende Forskrifter.

§ 9. Salg af bedærvede og for Sundheden skadelige Næringsmidler eller Brugsgjenstande maa ikke finde Sted, og kan Sundhedskommissionen i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte. Hvor ingen Opsættelse taales, kan Standning af Salg af deslige formentlig sundhedsskadelige Varer foreløbig paabydes af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 10. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og anmelde Overtrædelse af samme til Kommissionens Formand, der besørger Overtrædelserne paatalte i Henhold til Lov af 16de Mai 1860, § 26.

§ 11. Hvor Sundhedskommissionen maatte finde det nødvendigt, kan den meddele Tilladelse til Afvigelse fra nærværende Forskrifter.

IX. Klingens Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 9de Juni).

§ 1. Ved Opførelse af nye eller Flytning af ældre Husebygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 10 Meter; samme Afstand skal der ogsaa være til Nabohusene.

§ 2. Ved Opførelse af Vaaningshuse skal endvidere iagttages:

- a. Opførelsen maa ikke paabegyndes, førend Grunden, hvorpaa Vaaningshuse agtes opført, tilstrækkeligen er afgrøftet og Madjorden bortført derfra, og Byggegrunden, selv om den er Fjeld, er jevnet saaledes, at ingen Fordybning findes, hvor Vand eller urenlige Tilløb kan samle sig under Bygningen.
- b. Bygningen skal hvile paa mindst 30 cm. høi Undermur, der ved Rapning eller paa anden Maade er gjort forsvarlig tæt. I Tilfælde Kjælderrum anlægges, skal dette forsynes med tilstrækkelig Ventilation.
- c. Ethvert Beboelsesværelse skal ikke være lavere end 2,5 Meter fra Gulv til Loft og have mindst ét Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Gulvet i 1ste Etage skal være tæt og trækfrit.

§ 3. Naar Nogen agter at bygge eller flytte nogen Husebygning, har han at meddele dette for nærmest boende Sundhedskommissionsmedlem.

§ 4. Kogeoyn maa ikke benyttes i Beboelsesrum, uden at der anbringes en hensigtsmæssig Indretning, hvorved den ved Kogningen frembragte Damp strax kan opfanges og ledes ud i det Frie. Saadan Indretning skal i Tilfælde være anbragt inden 1 Aar efter disse Forskrifters Approbation.

§ 5. For ethvert Bosted, Kirke, industrielt Anlæg og paa Steder, hvor mange Mennesker opholde sig, skal inden samme Tidsfrist være indrettet et sømmeligt Vandhus. Dette skal tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og mindst 2 Gange om Aaret.

§ 6. Befindes beboet Hus eller Forsamlingshus ved Mangel paa Lys eller ren Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefindende Mangler er afhjulpne.

§ 7. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Fjærkræ maa ikke have Tilhold i eller under Vaaningshus.

§ 8. Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter opføres, maa ikke have Tag eller Væg tilfælles med Rum, som tjener til Opbevaring af Levnetsmidler. De her nævnte Udhuse skulle tillige lægges saaledes, at ikke noget Til sig fra disse kan finde Sted til Vaaningshus, Madbod, Vandpost, Brønd eller Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 9. I eller ved Brønd, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, Spild af Urenligheder eller i det Hele foretages noget, hvorved Vandet forurenses. Det samme gjælder om Bæk, der benyttes til deraf at hente Mad- eller Drikkevand, medmindre Forurensningen sker nedenfor det Sted, hvorfra dette tages. Enhver Brønd skal renses, saa ofte Sundhedskommissionen finder det fornødent.

§ 10. Affald ved Slagtning og Fiskeribedrift og fra Husene, Feieskarn og deslige Urenligheder maa ikke henkastes under Husene, langs Husvæggene eller ved Indgangstrappen, men skal besørges henkastet enten udenfor laveste Fjæremaal eller i Kompostdynger, der ikke maa være nærmere beboet Rum eller Alfærvei end 7,5 Meter. Kompostdyngerne skal jevnlig dækkes eller blandes med Jord, Aske, Kalkgrus, Sagmug eller deslige, saaat al Stank undgaaes; de

maa ikke være saaledes beliggende, at Tilsig fra dem kan ske til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Døde Dyr skulle nedgraves.

§ 11. Bedærvede Fødemidler og umoden Frugt maa ligesaa lidt som Kjød af syge Dyr falbydes eller sælges til Menneskeføde. Til Undersøgelse for at kontrollere Salg af Næringsmidler er Sundhedskommissionen berettiget til af vedkommende Udsælger at fordre udleveret de nødvendige Prøver. Forefundne bedærvede eller skadelige Næringsmidler skulle tilintetgjøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning. Bedømmelsen og i Tilfælde Konfiskation af Kjødet af syge Dyr, bedærvet Kjød, Fisk og andre bedærvede Næringsmidler samt af enhver anden Vare udføres, naar Afgjørelsen maa ske strax, paa Sundhedskommissionens Vegne af dens Ordfører; dog skal Eieren have Ret til at appellere til Sundhedskommissionens Afgjørelse.

§ 12. Sundhedskommissionen kontrollerer og kan efter Omstændighederne forbyde Salg ogsaa af andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholde giftige Stoffe, f. Ex. Tapeter, Legetøj, Beklædnings- og Møbelstoffer og deslige; den er i dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver.

§ 13. Naar nogen Bedrift agtes istandbragt, hvorved Luften i høiere Grad forurenses, og Stank udbredes, eller ved hvilke Stoffe behandles, der kunne være skadelige for Arbejdernes og de Omboendes Sundhed, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget efter Planen vil blive farligt eller skadeligt for den offentlige Sundhed, maa det ikke sættes iværk, førend de af Sundhedskommissionen antydede Mangler er afhjulpne. Afstanden mellem saadant Anlæg og Nabohuse bestemmes af Sundhedskommissionen. Efterat Bedriften er traadt i Virksomhed, er den underkastet Sundhedskommissionens Tilsyn, og enhver Vedkommende er forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, som den til Fjernelse af Ulemper maatte give.

§ 14. Personer, der af den offentlige Læge erklæres for at lide af Tæring (Tuberculosis), maa ikke lægges i Lægd; ei heller maa Børn bortsættes til Forpleining i Familier, hvor der findes Personer lidende af nævnte Sygdom, eller hvor saadanne vides i den senere Tid at være døde af den.

§ 15. Bohave, Gang- og Sengklæder efter af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring, afdøde Personer maa ikke afhændes til eller benyttes af Andre, forinden de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 16. I Skolelokaler skal Gulvene dagligen overskvættes med Vand, førend Feiningen foregaar, og Pulte, Bænke, Katheder etc. dagligen aftørres med vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal foregaa mindst 2 Gange ugentlig og oftere, hvis vedkommende Lærer maatte finde det fornødent. Spyttebakker skal forefindes i tilstrækkeligt Antal.

§ 17. Børn, der af fremmede Kommuner udsættes i Bygden, maa ved Ankomsten være forsynede med Lægeattest for, at de ikke lide af nogen smitsom Sygdom.

§ 18. Fartøier, der ligge fortoiede inden Herredet, er med Hensyn til Renlighed og Sundhedsforhold underkastede Sundhedskommissionens Bestemmelser.

§ 19. Det paahviler Sundhedskommissionens Medlemmer at paase disse Forskrifters Overholdelse og i Tilfælde at melde Overtrædelse af samme til Ordføreren, der — om fornødent — skal bevirke Overtrædelsen paataalt efter Loven.

§ 20. Afvigelser fra disse Forskrifter kan under særegne Omstændigheder indrømmes af Sundhedskommissionen.

X. Velfjordens Herred.

(Kronprindsregentens Resolution af 9de Juni).

§ 1. Naar et Beboelseshus skal opføres eller flyttes, skal iagttages:

- a. Grunden under Huset skal afgroftes før Opførelsen, og Madjorden skal skaffes bort;
- b. der skal være en Undermur af mindst 30 Centimeters Høide;
- c. ethvert Beboelsesværelse skal være forsynet med et Slagvindu, der med Lethed kan aabnes;
- d. Gulvet skal gjøres dobbelt med Fyld af Ler og Sand imellem.

§ 2. Ved Opførelse eller Flytning af Bygninger skal iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs og Vandhus paa den anden Side bliver mindst 6 Meter.

§ 3. Kogeovn maa ikke anvendes i Beboelsesrum, medmindre der sørges for tilstrækkelig Afledning af Dampen.

§ 4. Heste, Kjør, Faar, Gjeder, Svin og Fjærkræ maa ikke huses i Vaaningshus eller Rum, der har Væg eller Tag fælles med saadant.

§ 5. Sundhedskommissionen kan forbyde Brugen af Beboelseshus eller Forsamlingslokale, der befindes at være skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Mangel paa Lys eller Luft eller Overfyldning af Mennesker, indtil Manglerne er rettede.

§ 6. Gaardspladsen og de nærmeste Omgivelser skal holdes tørre og rene; Affald fra Huset og anden Urenlighed maa bringes mindst 6 Meter fra Vaaningshus.

§ 7. Til ethvert Vaaningshus skal der høre et Vandhus, der skal have en saadan Beliggenhed, at der fra det ikke sker Tilsig til Gaardsplads eller Beboelsesrum. Det maa tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted, og jevnlig, især i den varme Aarstid, paafyldes Jord, Aske eller lignende.

§ 8. De Steder, hvor man tager Vand til Husholdningen, maa ikke forurenes ved Tilsig fra Gaardsplads, Vandhus, Gjødelsbinge eller lignende.

§ 9. Gang- eller Sengklæder, der har tilhørt Personer, der er døde af Tæring eller Spedalskhed, maa ikke bruges, førend de er rensede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen bestemmer.

§ 10. Bedærvede Fødemidler eller andre Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, maa ikke sælges. Sundhedskommissionen kan i fornødent Fald besørge saadanne Ting tilintetgjort.

§ 11. Naar Nogen agter at bygge eller flytte nogen Husebygning, skal han derom underrette et af Sundhedskommissionens Medlemmer, der har at paase, at disse Forskrifter overholdes. Overtrædelser meldes til Sundhedskommissionens Ordfører, der vil besørge Overtrædelsen paatalt.

§ 12. Sundhedskommissionen kan, hvor Forholdene gjør det nødvendigt, tillade Afvigelser fra disse Forskrifter.

§ 13. Disse Forskrifter træde i Kraft, et Aar efter at de ere approberede.

XI. Fiskeværet Selje Herredsstyrelse.

(Kronprindsregentens Resolution af 13de Juni).

§ 1. Rorboders og Logishuses nærmeste Omgivelser indtil 7 Meter holdes rene og frie for Stank. Det samme gjælder Huse, hvor Spise- eller Drikkevarer tilberedes eller forhandles.

§ 2. Til hver Rorbod eller Logishus skal der være opført Privet inden Begyndelsen af første Fiske efter disse Forskrifters Approbation.

§ 3. I Rorboder, Logishuse, Logisfartøier og andetsteds, hvor Fiskere tages i Logis, maa der ikke indtages Flere, end at der er mindst saa stort Rum pr. Mand, som Lovgivningen til enhver Tid bestemmer for Mandskabslugarer paa Koffardifartøier. Rummene maa være forsynede med mindst 1 Opslagsvindu, Ljor eller anden tilsvarende Indretning, hvorigjennem daglig Udluftning kan foretages, og de maa gulvskures mindst 1 Gang ugentlig.

1 Uge efterat Rummet ved Fiskets Slutning er forladt, maa det være rengjort.

§ 4. Agn eller agnet Line maa ikke henstaa i beboet Rum. Agnes Linen i saadant, maa alt Affald og Spild efter Agningen strax fjernes med Vand og Skureklud.

§ 5. Fiskeslo og Fiskeaffald maa ikke henligge i Stranden ovenfor Flomaal. Affald fra Fiskens eller Fiskeprodukters Tilberedning maa, naar det ikke skuffes paa Sjøen, strax fyldes i Fustager til Forsendelse eller lægges i Kompost med Kalk eller tilstrækkelig Jord.

§ 6. Brønde eller Vandløb, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa paa ingensomhelst Maade forurenes.

§ 7. Skulde Sundhedskommissionen finde Forholdene i Rorbod, Logishus eller Logisfartøj saadanne, at de gav grundet Anledning til at befrygte skadelige Følger for Beboernes Helbred, er den berettiget til at nægte deres Benyttelse, indtil Mislighederne er fjernede eller udbedrede.

§ 8. Overtrædelse af nærværende Sundhedsforskrifter paatales efter Sundhedskommissionsloven af 16de Mai 1860 § 26. Ansvar for Renholdet under Fisket paahviler hver enkelt af Rummets Beboere; for Rengjøringen efter Fiskets Slutning paahviler det Rorbodens eller Logishusets Eier.

XII. Øvre Rendalens Herred.

(Kongelig Resolution af 29de Juni).

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, førend Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Ved Flytning eller Opførelse af Husebygning skal iagttages:

- a. at ethvert herefter opførendes Vaaningshus skal indeholde mindst 2 — to — med Dør forbundne Værelser, af hvilke det ene skal være forsynet med Skorsten;

- b. at det opførendes Hus ikke kommer til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus og ikke kommer det nærmere end 10 — ti — Meter;
- c. at Afstanden mellem Vaaningshus eller Madbod paa den ene Side og Stald, Fjøs, Ladebygning og Vandhus (Privet) paa den anden Side ikke bliver mindre end 10 — ti — Meter;
- d) at Grunden under Beboelseshus er tør, efter Omstændighederne vel afgrøftet og fri for Tilsig. Madjorden skal være borttaget, og Huset skal sættes paa Undermur af Sten, forsvarlig tæt, af mindst 30 — tretti — Centimeters Høide over Jorden og med mindst to Trækhul;
- e) at ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,25 Meter (to Meter og fem og tyve Centimeter) fra Gulv til Himling og skal have mindst et Vindu, som med Lethed kan aabnes. I Kvistværelse eller andet Værelse med Skraatag gjælder Maalet Middelhøiden;
- f) at Gulvet i Husets nederste Stokværk skal være dobbelt (Tæppegulv), tæt og trækfrit.

§ 3. Hvor Kogeovn eller Komfyr bruges, skal der inden 1 — et — Aar efter disse Forskrifters Approbation være anbragt en Indretning, hvorved Kogedampen opfanges og ledes ud i fri Luft.

§ 4. Inden samme Tidsfrist skal der paa enhver Gaard eller Plads være indrettet et Vandhus (Privet), der gives saadan Afstand fra Vaaningshus og Madbod som i § 2 c bestemt. Allerede opførte Vandhuse, der ikke opfylder disse Fordringer, skulle inden ovennævnte Tidsfrist være flyttede. Til Forebyggelse af Stank, som opstaar ved Priveterne, maa Ekstrementerne jevnlig overdækkes med Jord, Aske, Sagflis eller lignende og bortskaffes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.

§ 5. Findes beboet Hus, Forsamlingslokale eller andre Opholdsrum for Mennesker skadelige for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette Manglerne inden en given Tid og forbyde Rummets Afbenyttelse, indtil dette er skeet.

§ 6. I Brønd, hvorfra Drikke- og Madvand tages, maa ikke vaskes, spildes nogen Slags Urenlighed eller foretages noget, hvorved Vandet kan forurenes. Det samme gjælder større og mindre Bække, hvorfra Drikke- og Madvand tages, medmindre Forurenselsen foregaar nedenfor det Sted, hvor Vandhenting almindelig finder Sted.

§ 7. Affald, Feieskarn, Skyllvand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes nærmere Vaaningshus end 6,30 Meter (sex Meter og tretti Centimeter); dog kan en kortere Afstand tillades for Skyllvand om Vinteren.

§ 8. Ansamling af Gjødsel maa ikke anbringes nærmere Vaaningshus end 10 — ti — Meter og have en saadan Beliggenhed, at derfra ikke er Tilsig til Gaardsrummet, til Bæk eller Brønd, hvorfra Drikkevand hentes.

§ 9. I Skolelokaler skal Gulvene daglig overskvættes med Vand, førend Feiningen foregaar, samt Pulte, Bænke, Katheder etc. daglig aførres med vaad Klud. Vadsugning af Gulvene skal foregaa mindst 1 — en — Gang ugentlig eller saa ofte, som vedkommende Lærer eller Tilsynsudvalg maatte finde det fornødent.

§ 10. Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Tilreisende paa Gæstgiversteder, Logihuse etc., skal Værten søge at skaffe sig Kundskab om, hvorvidt Sygdommen er af smitsom Art, og hvis dette er Tilfældet, eller hvor der er Tvivl, strax gjøre Anmeldelse herom til et af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 11. Fødemidler, som har henstaaet i Huse, medens der i samme har forekommet smitsom Sygdom, maa ikke afhændes uden Sundhedskommissionens Tilladelse. Det samme gjælder om Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge

Dyr. Klæder eller andre Gjenstande, som har været benyttede af Personer, som lider eller har lidt af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring, maa ikke bruges af Andre eller afhændes, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder fyldestgørende.

§ 12. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler og er i dette Øiemed berettiget til at fordre udleveret de nødvendige Prøver. Skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler kan ved Sundhedskommissionens Foranstaltning tilintetgøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning. Samme Ret, som ovenfor om Nærings- og Nydelsesmidler er bestemt, har Sundhedskommissionen ogsaa med Hensyn til andre Gjenstande f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædnings- og Møbelstoffer etc., hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele.

§ 13. Aadsler skal enten opbrændes eller nedgraves paa Steder, som ligger fjernet fra bebygget Grund, og hvorfra der ikke er Vandsig til bebygget Grund, Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Drikke- eller Madvand tages.

§ 14. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i eller under Vaaningshus; ei heller maa Høns have Tilhold i Beboelsesværelser.

§ 15. Overtrædelse af disse Forskrifter ligesom andre Forholde, der kan befrygtes at have en i sanitær Henseende skadelig Indflydelse, pligter Sundhedskommissionens Medlemmer eller Tilsynsmænd at anmelde for dens Ordfører.

Straf for Overtrædelse af disse Forskrifter er i Henhold til Lov af 16de Mai 1860 Bøder fra Kr. 8,00 til Kr. 800,00.

§ 16. Afgivelser fra ovenstaaende Regler kan finde Sted, hvor Sundhedskommissionen finder det hensigtsmæssigt.

XIII. Harams Herred.

(Kongelig Resolution af 29de Juni).

§ 1. Ved Opførelse af nye ligesom ved Flytning eller Ombygning af gamle Huse iagttages:

- Folkehus sættes paa Grundmur af mindst 30 Centimeters Høide over Jorden. I beboet Rum skal fra Gulv til Loft være mindst 2,2 Meters Høide.
- Folkehus maa, saavidt muligt, opføres paa tørre Steder; i ethvert Fald maa Grunden under samme afgrøftes, og Muldjorden bortføres.
- Folkehus maa ikke have Væg eller Tag tilfælles med Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus. Det samme gjælder for Opbevaringssted for Næringsmidler (Madbod).
- Folkehus maa i nederste Stokværk have tæt, helst dobbelt Gulv med Mellem-lag af Ler eller anden tjenlig Fyld.
- I ethvert Beboelsesrum sættes mindst et Vindu, ikke mindre end 1 □ Meter og indrettet saaledes, at det med Lethed kan aabnes og lukkes.
- I Kjelder under Folkehus maa Stald, Fjøs, Grisehus eller Vandhus ikke anbringes. Hvor saadant Forhold tidligere finder Sted, maa det forandres inden en af Sundhedskommissionen fastsat Tid, senest inden 2 Aar, efterat Paalæg derom er blevet givet.

g. Afstanden mellem Folkehus paa den ene Side og Stald eller Fjøsbygning, Vandhus, Affalds- eller Gjødseldyngge paa den anden Side maa ikke uden Sundhedskommissionens udtrykkelige Samtykke gjøres mindre end 6 Meter.

h. Den, som vil bygge fra nyt eller flytte Folkehus, har derom iforveien at gjøre betimelig Anmeldelse til nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen.

§ 2. Melk maa helst opbevares i særskilt Rum; hvor saadant ikke haves, maa i ethvert Fald for Melken indrettes en saakaldet Melkestol, forsynet med Forhæng til mulig Afsondring af Melken.

§ 3. Slagtet Dyrs Opskjæring eller Udtagelse af dettes Indvolde i beboet Rum forbydes.

§ 4. Hvor Kogeovn som saadan benyttes i beboet Rum, maa der ved Ovnen anbringes en hensigtssvarende Indretning til Bortskaffelse af Damp og Røg ud i det Frie.

§ 5. For ethvert Bosted skal senest inden 1 Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et ordentligt Vandhus, som skal tømmes saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Indholdet maa jevnlig paafyldes Jord, Aske eller andet saadant til Forebyggelse af Stank.

§ 6. Vandhus eller Udhus, hvor Husdyr holdes, Affalds- eller Gjødseldyngge eller lignende Urenlighed maa ikke anbringes, ei heller Klædevask foretages, saaledes at derfra er Sig til Folkehus, Brønd, Bæk eller andre Vandbeholdere til Brug for Mennesker eller Husdyr.

§ 7. Gjødningsstoffer, Affald fra Husholdningerne, Fiskeaffald eller andet saadant maa ikke lægges i Dyngge eller Kompost, offentlig Vei eller Folkehus nærmere end 6 Meter.

§ 8. I Maanederne Mai, Juni, Juli, August og September maa Fisk, Fiskehoveder, Rygge og andet Fiskeaffald ikke henlægges eller ophænges saa nær Vaaningshus, at Stanken derfra i betænkelig Grad forulemper Beboerne. For- saavidt nogen anden Bedrift, hvorved Luften i høi Grad forurenses, tillades drevet, har Eierne at iagttage de Bestemmelser, som af Sundhedskommissionen maatte foreskrives.

§ 9. Ved endt Vaartorskafiske og senest inden Udgangen af April Maaned skal Logishuse og andre Logiser være rengjorte, og al Urenlighed om samme være bortført indtil en Omkreds af mindst 30 Meter. Ansvarer i saa Henseende paa- hviler Husets Eier. Hvis Omstændighederne gjør det ønskeligt, kan Sundheds- kommissionen ogsaa tidligere paabyde almindelig eller delvis Rengjøring.

§ 10. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Fødemidler eller andre Gjenstande, der er skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og efter Omstændighederne tilintetgjøre disse.

§ 11. Findes noget beboet Hus, Værelse eller Forsamlingslokale ved Mangel paa tilstrækkeligt Lys eller frisk Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadeligt for Sundheden, kan Sundhedskommis- sionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil den paaklagede Mislighed er afhjulpen.

§ 12. Afgivelse fra foranstaaende Forskrifter kan tilstedes, hvor Sund- hedskommissionen undtagelsesvis finder saadant tilraadeligt.

XIV. Dverbergs Herred.

(Kongelig Resolution af 29de Juni).

§ 1. Rorbodeier eller Husvært, der tager Fiskere i Logis, forpligtes til at opføre Privet for disse. Antallet af Priveter maa staa i Forhold til det Antal Fiskere, der huses i hver Rorbod eller anden Beboelsesleilighed. Dog maa der i intet Tilfælde være mere end høist 50 Mand om hvert af de i næste § nævnte Aflukker.

§ 2. Priveterne maa være afdelte i særskilte Aflukker «(Baaser)» saaledes, at ikke mere end en Person ad Gangen kan benytte hvert Aflukke. Hvert Aflukke skal forsynes med Vindu. Exkrementerne skal opsamles i vandtætte, flytbare Tønder eller Kasser, der tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.

§ 3. Ansvar for Privetets Renligholdelse og regelmæssige Tømning paa-hviler sammes Eier.

§ 4. Intet Privet maa ligge nærmere Rorbod end 10 Meter; dog hvor de lokale Forhold er til Hinder, kan Afstanden sættes til 7,5 Meter.

XV. Nordre Lands Herred.

(Kongelig Resolution af 9de August).

§ 1. Tomten for ethvert herefter opførendes Vaaningshus skal være paa et tørt eller tilstrækkeligt afgrøftet Sted. Huset skal staa paa en mindst 16 cm. høi forsvarlig tættet Grundmur. Gaardsrummet skal planeres saaledes, at der ikke kan danne sig Vandansamlinger lige ved eller under Huset.

§ 2. Ethvert herefter opført Vaaningshus skal indeholde mindst 2 med Dør forbundne Værelser, hvoraf det ene bør være forsynet med Skorsten. Ethvert Beboelsesrum skal være mindst 2,2 Mtr. høit fra Gulv til Tag, i Værelser med Loft og i Spærrestuer 1,9 Mtr. fra Gulv til Jævnvæg samt være forsynet med mindst 1 Slagvindu. Gulvet i underste Etage skal være tæt og trækfrit. Grundeieren er ansvarlig for, at Huse paa hans Grund herefter opføres i Overensstemmelse hermed.

§ 3. Vandhus, Stald, Fæhus og Grisehus skal herefter ikke opføres nærmere Vaaningshus end 10 Meter og have saadan Beliggenhed, at derfra ikke er Afløb til Bæk eller Brønd, hvorfra Drikke- eller Madvand tages. Desuden skal, hvor klyngevis Bebyggelse finder Sted langs offentlig Vei, Vandhus, Grisehus og Affaldsdynger ikke lægges nærmere denne end 12 Meter. For hver Bruger paa Gaard eller Plads skal være et Vandhus. Under Vandhuset skal jævnlig paa-fyldes Aske, Kalk og lignende, saa at Stank ikke opstaar.

§ 4. Benyttes Kogeovn eller Komfur i Beboelsesrum, skal den være forsynet med Kappe eller anden Indretning, der leder Dampen ud i det Frie.

§ 5. Findes beboet Hus eller Forsamlingslokale skadeligt for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette Manglerne inden en given Frist og forbyde Rummets Afbenyttelse, indtil dette er skeet.

§ 6. I Brønd, hvorfra Drikke- eller Madvand tages, maa ikke vaskes, spildes nogen Slags Urenlighed eller foretages Noget, hvorved Vandet forurenses. Det samme gjælder Bæk og mindre Elve, hvorfra Drikke- og Madvand tages, medmindre Forurenselsen finder Sted nedenfor de almindelige Hentesteder for Vand.

§ 7. Affald, Feieskarn, Skyllvand eller anden Urenlighed maa ikke henlægges nærmere Vaaningshuset end 6,3 Mtr.; dog kan en kortere Afstand tillades for Skyllvand om Vinteren. Hvor Render benyttes til Bortskaffelsen, maa disse holdes rene.

§ 8. Ingen Bedrift eller Næring maa foregaa paa saadan Maade, at der ved smitsom Sygdom udbredes; saaledes maa der i Herredet ikke drives Handel med udenbygdsk indførte brugte Gang- eller Sengklæder, uden at disse er desinficerede, og der for Sundhedskommissionen fremlægges Attest herfor; heller ikke er det Handlende tilladt at indpakke Mad- og Klædesvarer uden i rent Papir. Gamle Aviser etc. maa hertil ikke benyttes.

§ 9. Hvor Hotelbedrift drives, skal Affaldet henlægges i Privetbingen eller anden lukket Binge eller i Kompost, der maa ligge mindst 15 Meter fra Beboelseshuset. Privetet skal være indrettet med vandtæt Kasse eller Tønde, der sættes paa vandtæt Underlag. Indholdet i disse skal om Sommeren daglig, og ellers saa ofte som behøves, paatrøes Klorkalk, Kalk eller tør Myrjord i tilstrækkelig Mængde, saa Stank undgaaes, samt bortbringes saa ofte, at ingen Overfyldning sker, og mindst en Gang hver 14de Dag. Privetets Sæder og Gulv ligesom samtlige Gulve i Hotellets Værelser og Gange vaskes — ikke blot feies — i Sommermaanederne hver Morgen. Gaardsrummet og Veien foran Hotellet skal til enhver Tid holdes rene.

§ 10. Ved Bygninger, hvor der jævnlig samles mange Mennesker — Hoteller, Logishuse etc. —, skal der forefindes hensigtsmæssige Urinsteder, der holdes tilbørlig rene og fri for Stank.

§ 11. Ved Sygdomstilfælde, der indtræffe blandt Tilreisende i Hoteller, Gjæstgiversteder, Logishuse etc., skal Værten søge at skaffe sig Kundskab om, hvorvidt Sygdommen er af smitsom Art, og, hvis dette er Tilfældet, eller hvor der er Tvivl, strax gjøre Anmeldelse til Sundhedskommissionens Ordfører eller nærmeste Læge.

§ 12. Aadsler skal nedgraves paa Steder, der ligge fjernet fra bebygget Grund og dertil ikke have Vandafløb.

§ 13. I Skolelokaler skal Gulvene daglig feies, og overskvættes de med Vand, førend Feiningen foregaa; Pulte, Bænke og Katheder aftørres daglig med en vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal foregaa to Gange i Ugen og forøvrigt oftere, om Læreren maatte finde det fornødent.

§ 14. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede Drikke- og Madvarer samt umoden Frugt og i fornødent Fald besørge samme tilintetgjort.

§ 15. Personer fra fremmede Kommuner maa ikke modtages til Forpleining i Bygden, uden at de er forsynede med Lægeattest for, at de ikke lider af smitsom Sygdom.

§ 16. Afbigelser fra Vedtægterne kan finde Sted, naar Sundhedskommissionen finder det nødvendigt.

§ 17. Det paalægges Sundhedskommissionens Medlemmer at paase Vedtægterne overholdte samt i Tilfælde at anmelde Overtrædelser for Politiet.

§ 18. De af Nordre Lands Herredsstyrelse under 7de Juli 1880 vedtagne Sundhedsvedtægter træde ud af Kraft, saasnart nærværende Vedtægter have erholdt kongelig Approbation.

XVI. Varhaug Herred.

(Kongelig Resolution af 30te August).

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, før Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Grunden, hvor et Vaaningshus agtes opført, skal afgroftes tilstrækkeligt, førend Bygningen paabegyndes, og den løse Jord bortskaffes fra Tomten. Ogsaa bør Ujevnheder i Husets nærmeste Omgivelser, hvori Vand og Urenligheder kan samles, udfyldes, og Fugtigheden derfra saavidt mulig fjernes.

§ 3. Under ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, skal anbringes en Grundmur, som paa intet Punkt maa være lavere end 30 Centimeter over Jorden. Denne Mur skal idetmindste paa den ene Side beslaaes med Kalk, Ler eller andet hensigtsmæssigt Materiale.

§ 4. Ethvert til Beboelse bestemt Rum i Huset skal være mindst 2,3 Meter høit fra Gulv til Loft. Mindst 1 Vindu skal forsynes med Kroge og Hængsler, saaat det med Lethed kan aabnes og lukkes.

§ 5. I Husets nederste Etage skal, ialfald i Dagligstuen, indlægges dobbelt Gulv, og der skal mellem begge Beklædninger i Gulvet anbringes et Lag af Ler, Myrmos eller Sagspaan.

§ 6. Kogeovn maa ikke anbringes i Beboelsesrum, medmindre den er forsynet med en saadan Indretning, at Dampen fuldstændig opfanges og føres op gennem Taget i det Frie.

§ 7. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal det iagttages, at Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald eller Fjøs paa den anden Side ikke gjøres kortere end 6 — sex — Meter; mindre Afstand maa heller ikke være mellem Vaaningshus og anden Husebygning, mod hvilken hint har Vindu.

§ 8. Gjødsel eller andet ildelugtende Affald maa ikke findes ansamlet noget Vaaningshus nærmere end 6 — sex — Meter og maa ikke være saaledes beliggende, at derfra er umiddelbart Tilsig til Vaaningshus eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes. Det maa strengt paasees, at Feieskarn, Affald ved Slagtning og anden Urenlighed ikke henkastes rundt Husvæggene, men i Gjødselkjælder, under Vandhuset eller nedgraves.

§ 9. I Brønd eller Opkomme, hvorfra Vand tages til Husholdningen, maa ikke vaskes, spildes nogenslags Urenlighed eller foretages noget, hvorved Vandet forurenes. Det samme gjælder Bæk, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes, medmindre Forurensningen sker nedenfor det Sted, hvorfra Nogen vanlig henter Vand.

§ 10. Til ethvert Vaaningshus skal høre et Vandhus. Det skal anbringes i en Afstand af mindst 6 — sex — Meter fra Vaaningshus og Rum, hvori Madvarer opbevares, og ikke have Tilsig til saadant eller til Sted, hvorfra Mad- eller Drikkevand hentes.

§ 11. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke holdes i Beboelsesrum, i Kjælder under Vaaningshuset eller i Rum, som har Væg, der støder umiddelbart op til Beboelsesrum.

§ 12. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af bedærvede eller sundhedsfarlige Levnetsmidler og af Brugsgjenstande, som kan blive skadelige for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele, og er for den i saa Henseende fornødne Kontrol berettiget til at fordre sig udleveret Prøver uden

Betaling. Standsning af Salg af saadanne formentlig sundhedsskadelige Varer kan foreløbig paabydes enten af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 13. Hvor Forholdene vil gjøre Befølgelsen af disse Forskrifter særlig vanskelig, kan Afgang ske med Sundhedskommissionens Tilladelse.

§ 14. Overtrædelse af disse Forskrifter pligter ethvert Medlem af Sundhedskommissionen eller enhver af denne opnævnt Tilsynsmand at melde for Sundhedskommissionens Formand.

XVII. Hægebostad Herred.

(Kongelig Resolution af 19de September).

§ 1. For ethvert Vaaningshus eller enhver beboet Eiendom skal der have passende Indretninger til at optage Beboernes Exkrementer, indtil disse kunne blive bortførte.

§ 2. Affald, Feieskarn, Gjødsele eller anden Urenlighed skal henbringes til Gjødselebinge eller Vandhus og tillades ikke henkastet udenfor Stuedøren eller i dens Nærhed.

§ 3. Vandhus eller Gjødselebinge maa ikke bygges eller anlægges saaledes, at de kommer til at staa i Forbindelse med Vaaningshus; maa ligeledes ikke uden Sundhedskommissionens Tilladelse anbringes nærmere ved Vandpost, Brønd eller lignende Anlæg for Drikkevand end 4 Meter.

§ 4. Vandhus, Fjøs, Stald og Grisehus skal lægges saaledes, at ikke noget Indsig derfra foregaar til Vaaningshus eller did, hvorfra Drikkevand eller Vand til Køkkenet hentes; ligeledes skal nævnte Udhusbygninger anlægges saavidt muligt fjernet fra Soveværelser og Spisekamre.

§ 5. Hvor Madvand tages, maa ikke vaskes urene Gjenstande eller foretages noget, som kan forurene Vandet, medmindre Forurensningen — for Smaabækkes Vedkommende — foregaar nedenfor det Sted, hvor Madvand tages.

§ 6. Hvor et Vaaningshus skal opføres, maa der altid sørges for tør Undergrund, og hvor dette ikke er Tilfældet, skal Grundvandet bortskaffes ved tilstrækkelig Drænering. Der maa saavidt muligt sørges for Afhæld fra Byggetomten til alle Sider.

§ 7. Undermur for Vaaningshus skal altid være mindst $\frac{1}{3}$ Meter høi over Jorden, og Gulv i Beboelsesrum maa ikke lægges lavere ned end $\frac{1}{2}$ Meter over Jordens Overflade; intet Beboelsesrum skal som Regel have mindre Høide fra Gulv til Loft end $2\frac{1}{2}$ Meter. Denne Bestemmelse kommer dog kun til Anvendelse ved Flytning af ældre eller Opførelse af nye Bygninger. I hvert Beboelsesrum skal mindst 1 Vindu være forsynet med Indretning til at aabne.

§ 8. Enhver, der har til Hensigt at flytte eller opføre Husebygning, er pligtig til herom at gjøre Anmeldelse til Sundhedskommissionens nærmest boende Medlem, som derpaa har at gjøre ham bekendt med nærværende Forskrifter.

§ 9. Salg af bedærvede og for Sundheden skadelige Næringsmidler eller Brugsgjenstande, saaledes ogsaa Efterladenskaber efter Tæringssyge, maa ikke finde Sted, og kan Sundhedskommissionen i fornødent Fald besørge dem tilintetgjorte. Hvor ingen Opsættelse taales, kan Standsning af Salg af deslige,

formentlig sundhedsskadelige Varer foreløbig paabydes af Sundhedskommissionens Formand eller af mindst 3 af dens øvrige Medlemmer i Forening.

§ 10. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse og anmelde Overtrædelse af samme til Kommissionens Formand, der besørger Overtrædelse paatalt i Henhold til Lov af 16de Mai 1860 § 26.

§ 11. Hvor Sundhedskommissionen maatte finde det nødvendigt, kan den meddele Tilladelse til Afvigelse fra nærværende Forskrifter.

XVIII. Askvold Herred.

(Kongelig Resolution af 19de September).

§ 1. Ved Opførelse og Flytning af Husebygninger skal den, som vil bygge, raadspørge nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen. Ligesaa paaligger det denne — i Henhold til Lov af 16de Mai 1860 § 11 — at paase Bygningsreglerne efterlevede, hvor det er ham bekjendt, at Huse skal nybygges eller flyttes. Disse Regler er følgende:

- a. Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller anden Mands Hus paa den anden Side maa ei være kortere end 10 Meter.
- b. Den Grund, hvorpaa Vaaningshus opføres, skal være tør, ei have Tilsig fra Udhuse eller Rendestene, være tilstrækkelig afgroftet, og Madjorden skal være bortført fra Byggegrunden.
- c. Vaaningshus skal hvile paa mindst 32 Cm. høi, forsvarlig tættet Undermur af Sten.
- d. Ethvert Beboelsesrum skal være mindst 2,5 Meter fra Gulv til Loft i Lemstuer og 1,90 Meter fra Gulv til Sper i Sperrestuer. Der skal være mindst 1 Vindu, som med Lethed kan aabnes. Til Gulv i nederste Stokværk skal benyttes sammenploiede, høvlede Planker. Det kan være dobbelt eller enkelt; men i sidste Tilfælde skal Plankerne være af mindst 3 Cm.'s Tykkelse.

§ 2. I Lemstuer, der tjener til Soverum eller Tilholdsværelse, maa Køgeovn ikke anbringes, medmindre den er forsynet med saadan Indretning, at den ved Kogningen frembragte Damp fuldstændig kan opfanges og ledes ud i det Frie.

§ 3. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder eller Fjærkræ maa ikke huses i Vaaningshus eller noget Rum, der har Væg eller Tag fælles med dette.

§ 4. Til ethvert Vaaningshus eller for hver Opsidder skal opføres et Vandhus, der ei maa have Væg eller Tag tilfælles med Vaaningshuset. Det maa tømmes mindst 2 Gange aarlig, og skal der regelmæssig paaføres Fyld.

§ 5. Gjødningsstoffer eller andet urenligt samt Affald fra Husene maa ei henkastes paa Tønet, men maa samles i en Hule, der skal være fjernet mindst 5 Meter fra Vaaningshuset og maa være saaledes beliggende, at der fra den ikke sker Tilsig til dette eller til Steder, hvorfra Drikkevand tages. Der maa regelmæssig paafyldes Muld, Sand eller Kalk.

§ 6. Komposter maa ikke lægges nærmere Alfærvei end 10 Meter. I samme Afstand fra Veien maa heller ikke ildlugtende Gødning eller Affaldsstoffer ophobes uden at være dækket af et tilstrækkeligt tykt Lag Muld.

§ 7. Døde Dyr eller Dele af saadanne skal ikke findes henkastede, men snarest muligt nedgraves, eller, hvor dette er ugjærligt, tildækkes, Herfra undtages dog Dyr, der er udlagt til Aate for at fange Rovdyr.

§ 8. I Brønd, Bæk og Elv, hvorfra Madvand tages, maa ikke vaskes, bades eller spildes nogetsomhelst urenligt, med mindre Forurensningen foregaar nedenfor Vedkommendes eller Andres Hentested for Vand.

§ 9. For Sundheden skadelige Brugsgjenstande og bedærvede Fødemidler maa ikke udsælges inden Herredet undtagen til Gjødning, og kan Sundhedskommissionen besørge saadanne Varer tilintetgjorte eller paa anden Maade fjernede for vedkommende Sælgers Regning. Hvor ingen Opsættelse taales, kan Salget af slige Varer foreløbig standses af Sundhedskommissionens Ordfører eller 2 andre Medlemmer af Sundhedskommissionen i Forening.

§ 10. Findes beboet Hus paa Grund af Utæthed, Mangel paa Luft og Lys, paa Grund af Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker at være skadelig for Sundheden, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Benyttelse, indtil Manglerne er rettede.

§ 11. Overtrædelser af ovenstaaende Regler skal anmeldes af Sundhedskommissionens Tilsynsmænd for Sundhedskommissionen, der har at besørge dem paatalte efter Lovgivningen. Dog kan Afvigelser fra Bestemmelserne finde Sted, naar de paa Grund af Omstændighederne umuligt eller meget vanskeligt lader sig gennemføre, men kun med Sundhedskommissionens Samtykke efter indsendt Andragende eller Anmeldelse af Tilsynsmanden i vedkommende Sundhedskreds.

XIX. Ytre Rendalens Herred.

(Kongelig Resolution af 27de Oktober).

§ 1. Ved Flytning af ældre Vaaningshuse ligesom ved Opførelse af nye skal Anmeldelse herom ske til et Medlem af Sundhedskommissionen, førend Arbeidet paa Grunden paabegyndes.

§ 2. Ved Flytning eller Opførelse af Husebygning skal iagttages:

- a. At ethvert herefter opførendes Vaaningshus skal indeholde mindst 2 — to — med Dør forbundne Værelser, af hvilke det ene skal være forsynet med Skorsten.
- b. At det opførendes Hus ikke kommer til at borttage Sollyset for et andet Vaaningshus og ikke kommer det nærmere end 10 — ti — Meter.
- c. At Afstanden mellem Vaaningshus eller Madbod paa den ene Side og Stald, Fjøs, Ladebygning og Vandhus (Privet) paa den anden Side ikke bliver mindre end 10 — ti — Meter.
- d. At Grunden under Beboelsesrum er tør, efter Omstændighederne vel afgrøftet og fri for Tilsig. Madjorden skal være borttaget, og Huset skal sættes paa Undermur af Sten, forsvarlig tæt, af mindst 30 — tretti — Centimeters Høide over Jorden og med mindst 2 — to — Trækhul.
- e. At ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,25 Meter (to Meter fem og tyve Centimeter) fra Gulv til Himling og skal have mindst ét Vindu, som med Lethed kan aabnes. I Kvistværelse eller andet Værelse med Skraatag gjælder Maalet Middelhøiden.
- f. At Gulvet i Husets nederste Stokværk skal være dobbelt (Tæppegulv), tæt og trækfrit.

§ 3. Hvor Kogeoovn eller Komfyr bruges, skal der inden 1 — et — Aar efter disse Forskrifters Approbation være anbragt en Indretning, hvorved Kogedampen opfanges og ledes ud i fri Luft.

§ 4. Inden samme Tidsfrist skal der paa enhver Gaard eller Plads være indrettet et Vandhus (Privet), der gives saadan Afstand fra Vaaningshus og Madbod som i § 2 c bestemt. Allerede opførte Vandhuse, der ikke opfylder denne Fordring, skulle inden ovennævnte Tidsfrist være flyttede. Til Forebyggelse af Stank, som opstaar ved Priveterne, maa Exkrementerne jævnlig overdækkes med Jord, Aske, Sagflis eller lignende og bortskaffes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted.

§ 5. Findes beboet Hus, Forsamlingslokale eller andre Opholdsrum for Mennesker skadelige for Sundheden paa Grund af Fugtighed, Urenlighed, Overfyldning af Mennesker, slet Ventilation eller lignende, kan Sundhedskommissionen paalægge Vedkommende at rette Manglerne inden en given Tid og forbyde Rumets Afbenyttelse, indtil dette er skeet.

§ 6. I Brønd, hvorfra Drikke- og Madvand tages, maa ikke vaskes, spildes nogen Slags Urenlighed eller foretages noget, hvorved Vandet kan forurennes. Det samme gjælder større og mindre Bække, hvorfra Drikke- og Madvand tages, medmindre Forurenselsen foregaar nedenfor det Sted, hvor Vandhenting almindelig finder Sted.

§ 7. Affald, Feieskarn, Skyllvand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes nærmere Vaaningshus end 6,30 Meter (sex Meter og tretti Centimeter); dog kan en kortere Afstand tillades for Skyllvand om Vinteren.

§ 8. I Skolelokaler skal Gulvene daglig overskvættes med Vand, førend Feiningen foregaar, samt Pulte, Bænke, Katheder etc. daglig aftørres med vaad Klud. Vaskning af Gulvene skal foregaa mindst 1 — en — Gang ugentlig eller saa ofte, som vedkommende Lærer eller Tilsynsudvalg maatte finde det nødvendigt.

§ 9. Ved Sygdomstilfælde, der indtræffer blandt Tilreisende paa Gjestgiversteder, Logishuse etc., skal Værten søge at skaffe sig Kundskab om, hvorvidt Sygdommen er af smitsom Art, og hvis dette er Tilfældet, eller hvor der er Tvivl, strax gjøre Anmeldelse herom til et af Sundhedskommissionens Medlemmer.

§ 10. Fødemidler, som har henstaaet i Huse, medens der i samme har forekommet smitsom Sygdom, maa ikke afhændes uden Sundhedskommissionens Tilladelse. Det samme gjælder om Melk, Kjød, Uld eller andre Dele af syge Dyr. Klæder og andre Gjenstande, som har været benyttede af Personer, som lider eller har lidt af smitsom Sygdom, deriblandt Tæring, maa ikke bruges af Andre eller afhændes, førend de er rensede og desinficerede paa saadan Maade, som Sundhedskommissionen finder fyldestgørende.

§ 11. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af bedærvede eller for Sundheden skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler og er i dette Øiemed berettiget til at fordrø udleveret de nødvendige Prøver. Skadelige Nærings- eller Nydelsesmidler kan ved Sundhedskommissionens Foranstaltning tilintetgøres eller paa anden Maade gjøres uskadelige paa Vedkommendes Bekostning. Samme Ret, som ovenfor om Nærings- og Nydelsesmidler er bestemt, har Sundhedskommissionen ogsaa med Hensyn til andre Gjenstande f. Ex. Tapeter, Legetoi, Beklædnings- og Møbelstoffer etc., hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholder giftige Bestanddele.

§ 12. Aadsler skal enten opbrændes eller nedgraves paa Steder, som ligger fjernet fra bebygget Grund, og hvorfra der ikke er Vandsig til bebygget Grund, Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Drikke- eller Madvand tages.

§ 13. Heste, Kjør, Svin, Faar eller Gjeder maa ikke huses i eller under Vaaningshus; ei heller maa Høns have Tilhold i Beboelsesværelser.

§ 14. Overtrædelse af disse Forskrifter ligesom andre Forhold, der kan befrygtes at have en i sanitær Henseende skadelig Indflydelse, pligter Sundhedskommissionens Medlemmer eller Tilsynsmænd at anmelde for dens Ordfører.

Straf for Overtrædelse af disse Forskrifter er i Henhold til Lov af 16de Mai 1860 Bøder fra Kr. 8 til Kr. 800.

§ 15. Afgivelser fra ovenstaaende Regler kan finde Sted, hvor Sundhedskommissionen finder det hensigtsmæssigt.

XX. Øier Herred.

(Kongelig Resolution af 27de Oktober).

§ 1. Ethvert Vaaningshus, som herefter opføres, maa staa paa Undermur af mindst (1 Fod) ca. 3 Decimeters Høide over Grunden. Madjorden under Bygningen maa være bortskaffet, og der maa være sørget for tilbørligt Afløb for Grund- og Overvand.

§ 2. Beboelsesrum skulle ikke være lavere end (7 Fod) ca. 2,2 Meter fra Gulv til Tag og maa have mindst et Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Gulvet skal være tæt og trækfrit (helst med Mellemlag af Ler eller anden ren, fast og tør Fyld).

§ 3. Hvor Kogeoerne anbringes i almindelige Beboelsesrum, skal der sørges for, at den ved Kogningen frembragte Damp kan bortskaffes ved Skorstenspipe eller en anden Indretning.

§ 4. For ethvert Bosted skal i Regelen inden 2 — to — Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et ordentligt Vandhus. Dette skal tømmes saa ofte, at ikke Overfyldning finder Sted, og skal der ved jevnlig Paafyldning af Jord, Aske, Sod, Sagflis eller deslige sørges for, at der opstaar saa liden Stank som muligt.

§ 5. Vandhus, Grisehus, Stald og Fjøs, som herefter indrettes, maa i Regelen ikke anbringes nærmere et Vaaningshus end (12 Alen) ca. 8 Meter og skal ikke have Tag eller Væg fælles med Rum, som tjener til Opbevaring af Levnetsmidler.

De i denne § nævnte Udhuse skulle tillige lægges saaledes, at ikke noget Indsig derfra finder Sted til Vaaningshus eller did, hvor Beboerne hente sit Mad- og Drikkevand.

§ 6. Affald, Feieskarn, Gjødse, stinkende Skyllvand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes udenfor Stuedøren eller i sammes Nærhed, men henbringes til Gjødsekast, Vandhus eller Kompost — fjernet fra Vandtag og uden Tilsig til dette og i størst mulig Afstand fra Vaaningshus og Alfarvei.

§ 7. Sundhedskommissionen har at føre Tilsyn med, at Afløb af skadelige eller ildelugtende Stoffe fra Fabriker eller Værksteder sker paa hensigtsmæssig Maade.

§ 8. I Brønd, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa ikke foregaa Vask, spildes Urenligheder eller i det Hele noget foretages, der kan gjøre Van-

det urent. Det samme gjælder om Bæk, der benyttes til derfra at hente Mad eller Drikkevand, medmindre Forurensningen sker nedenfor det Sted, hvorfra dette tages. Enhver Brønd skal renses mindst hvert andet Aar.

§ 9. Fødemidler, som af Sundhedskommissionen ere erklærede bedærvede, eller Kjød af Dyr, der af Kommissionen er erklæret at lide af smitsom Sygdom, maa ikke benyttes til Menneskeføde eller falbydes.

§ 10. Sundhedskommissionen skal kontrollere og kan efter Omstændighederne forbyde Salget af Gjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Sundheden derved, at de indeholde giftige Bestanddele, f. Ex. Tapeter, Legetøi, Beklædnings- og Møbelstoffer og deslige, og er i dette Øiemed berettiget til at forordre udleveret de nødvendige Prøver.

§ 11. Aadsler skulle ikke henkastes saadan, at de forurensrer Drikkevand eller genere ved Stank, men nedgraves eller opbrændes.

§ 12. Personer, som af den offentlige Læge erklæres for at lide af Tæring — Tuberkulose —, maa ikke lægges i Lægd; heller ikke maa Børn udsættes i Forpleining i Familier, hvor der findes Personer, lidende af nævnte Sygdom, eller hvor saadanne vides i den senere Tid at være døde.

§ 13. Bohave, Gang- og Sengklæder efter af smitsom Sygdom — deriblandt Tæring — afdøde Personer maa ikke bortauktioneres eller afhændes til eller benyttes af Andre, før de er rensede efter nærmere Bestemmelse af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 14. Finder Sundhedskommissionen noget beboet Hus, Forsamlingsrum eller andre Lokaler at være skadelige for Sundheden paa Grund af Mangel paa Lys eller Luft, ved Overfyldning af Mennesker, eller paa Grund af Fugtighed, Urenlighed eller lignende, kan den forbyde Husets eller Rummets Benyttelse, indtil de forefundne Mangler er afhjulpne.

§ 15. Overtrædelse af disse Forskrifter ligesom andre Forhold, der kunde synes at have en i sanitær Henseende skadelig Indflydelse, skulle anmeldes af det nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen for denne, der om nødvendigt bevirker Paatale efter Loven.

§ 16. Afbigelser fra de i foregaaende §§ nævnte Regler kan finde Sted, hvor Sundhedskommissionen anser det hensigtsmæssigt.

XXI. Skaaneviks Herred.

(Kongelig Resolution af 27de Oktober).

- § 1. Ved Opførelse eller Flytning af Husebygninger skal iagttages:
- At Afstanden mellem Vaaningshus paa den ene Side og Stald, Fjøs eller Ladebygning paa den anden Side ikke gjøres kortere end 6 — sex — Meter, og at Udhusbygningerne lægges saaledes, at der ikke sker noget Tilsig fra disse til Vaaningshuset.
 - At Madgjorden er bortført fra Grunden og denne tilstrækkelig afgrøftet.
 - Bygningen skal hvile paa en Undermur af Graasten, der ingensteds maa være lavere end 30 — treti — Centimeter over Grunden.
 - Ethvert Beboelsesværelse skal have en Høide af mindst 2,20 Meter fra Gulv til Loft og være forsynet med mindst ét Opslagsvindu.
 - Gulvet i Husets nederste Stokværk skal gjøres tæt og trækfrit.

f. Anbringes Kogeovn i Beboelsesværelse, maa den være forsynet med en saadan Indretning, at al Damp enten gennem Skorstenen eller paa anden Maade kan ledes ud i det Frie.

§ 2. Vandansamlinger omkring Husene afledes, og Fordybninger udfyldes, saa Gaardsrummet saavidt mulig kan holdes tørt og rent.

§ 3. Sundhedskommissionen kan forbyde Beboelse af Hus eller Værelser, der af Mangel paa Lys eller Luft, ved Fugtighed, Urenlighed eller Overfyldning af Mennesker findes at være skadelige for Sundheden, indtil Mangerne er afhjulpne.

§ 4. Heste, Kjør, Svin, Faar, Gjeder og Høns maa ikke huses i eller under Vaaningshus eller i noget Rum, der har Tag eller Væg fælles med dette.

§ 5. Paa ethvert Bosted skal der inden et Aar efter disse Forskrifters Approbation være indrettet et Vandhus der i Almindelighed ikke maa anbringes nærmere Vaaningshus eller Rum, hvor Levnetsmidler opbevares, end 6 — sex — Meter.

Hvor Bebyggelsen antager et bymæssigt Præg, skal der under Vandhuset anbringes tætte Beholdere, der paastøres Muld, Kalk eller lignende, saa Stank undgaaes, og tømmes saa ofte, at Overfyldning ikke finder Sted eller oftere, om Sundhedskommissionen maatte forlange det.

§ 6. Affald, Feieskarn, Gjødse, stinkende Skyllevand eller anden Urenlighed maa ikke henkastes nærmere Vaaningshus eller offentlig Vei end 6 — sex — Meter.

Fiskeaffald maa bringes i Søen udenfor laveste Fjæremaal.

§ 7. Agtes nogen Bedrift, hvorved Stank udbredes, sat igang, skal Plan for Anlægget forelægges Sundhedskommissionen. Finder denne, at Anlægget vil blive skadeligt for Sundheden, maa det ikke sættes igang, førend de af Kommissionen paa pegede Ulemper er fyldestgjørende afhjulpne.

Enhver i Virksomhed værende Bedrift, skal være Sundhedskommissionens Tilsyn underlagt og Vedkommende forpligtet til at rette sig efter de Forskrifter, denne maatte give til Fjernelse af stedfindende Ulemper.

§ 8. Brønd, Bæk eller Elv, hvorfra Vand tages, til Drikkevand eller Madbrug, maa ikke forurenses eller have Tilsig fra Vandhus, Gjødse, dyng eller Ansamling af Urenlighed.

Brønde tømmes og renses mindst 2 Gange aarlig.

§ 9. Sundhedskommissionen kan forbyde Salg af Kjød af syge Dyr og af andre for Sundheden skadelige Næringsmidler samt af Brugsgjenstande, hvis Benyttelse kan blive farlig for Helbredet derved, at de indeholde giftige Bestandde, og kan i fornødent Fald paabyde sammes Tilintetgjørelse. Den er berettiget til at forlange sig udleveret til Undersøgelse fornødne Prøver.

§ 10. Afbigelser fra ovennævnte Forskrifter kan af Sundhedskommissionen under særegne Omstændigheder tilstedes.

§ 11. Overtrædelse af disse Forskrifter pligter enhver af Sundhedskommissionens Medlemmer og Tilsynsmænd at melde til Sundhedskommissionens Ordfører, der, om saadant ansees nødvendigt, bevirker Vedkommende draget til Ansvar.

XXII. Sparbuens Herred.

(Kongelig Resolution af 27de Oktober).

§ 1. Ved Opførelse eller Flytning af Vaaningshuse, hvilket skal meldes til nærmeste Medlem af Sundhedskommissionen, skal iagttages følgende:

- a. Byggegrunden, der maa være saaledes beliggende, at intet Tilsig fra Udhuse finder Sted, maa dræneres og planeres samt Madjorden derfra bortskaffes. Bestaar Grunden af Fjeld, maa der sørges for, at der i samme ikke findes Fordybninger, hvori kan samle sig stillestaaende Vand.
- b. Huset maa forsynes med forsvarlig Sylmur af mindst 0,25 Meters Høide paa det laveste Sted. Sylmuren maa rappes for at hindre Træk og Kulde i Huset og forsynes med murede Luftkanaler.
- c. Ethvert Beboelsesrum maa være mindst 2,20 Meter høit og forsynes med mindst ét Vindu saaledes indrettet, at det med Lethed kan aabnes. Ogsaa i ældre Huse skal, hvor det nu ikke findes, saadant Vindu være anbragt inden 3 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation.
- d. Gulvet i nederste Stokværk maa være dobbelt, og Mellemrummet tættes med tør Fyld.

§ 2. Hvor Kogeoyn anvendes, maa der inden 6 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation sørges for, at Dampen fra denne kan skaffes ud fra Værelset ved Opfangningsskjærm eller anden hensigtsmæssig Indretning.

§ 3. Til ethvert Vaaningshus skal der senest inden 12 Maaneder efter disse Forskrifters Approbation være opført et Privet, der — ligesom særskilt Grisehus — maa være mindst 8 Meter fjernet fra beboet Hus eller Rum, hvor Næringsmidler opbevares. Det maa tømmes mindst 2 Gange om Sommeren og ellers saa ofte, at ingen Overfyldning finder Sted. Affaldet bortbringes og lægges i saa stor Afstand fra det beboede Hus, at der ikke til dette udbreder sig Stank. Gjødselrummet under Privetet maa oftere paaføres Jord, Aske, Sagflis eller lignende til Undgaaelse af Stank.

§ 4. Vandindtag med nærmeste Omgivelser maa holdes rene, og Tilsig ikke finde Sted fra Udhuse, Kompostdynger eller gjødslede Marker. Brønde, hvorfra Mad- og Drikkevand tages, maa være overbyggede, og i og ved samme ikke foregaa Vask. De skal derhos renses hvert Aar.

§ 5. Kjøkkenaffald, stinkende Skyllvand, Feieskarn etc. maa ikke henkastes udenfor beboet Hus, men henbringes i Gjødselrummet eller lægges i Kompost. Gaardsrummet maa holdes rent, saavidt muligt planeret, saa at der ikke findes Fordybninger, hvori kan ansamles stillestaaende og raadnende Vand.

§ 6. Stinkende Affald fra Fiskerier eller industriel Virksomhed maa ikke henlægges i Nærheden af beboet Hus eller offentlig Vei og kan i Tilfælde af Sundhedskommissionen besørge fjernet paa Vedkommendes Bekostning.

§ 7. Melk maa ikke opbevares i Rum, der benyttes som Soveværelse.

§ 8. Lig maa om Sommeren ikke henligge ubegravede længere end 8 Dage.

§ 9. Gang- og Sengklæder efter Personer, døde af Tæring, maa ikke benyttes af Andre eller sælges, før de er bleven desinficerede efter Forskrift af Sundhedskommissionens Ordfører.

§ 10. Hvis et beboet Hus af Mangel paa Luft og Lys, ved Fugtighed, Urenlighed eller ved Overfyldning af Mennesker befindes at være skadeligt for Sundheden og saaledes utjenligt til Beboelse, kan Sundhedskommissionen forbyde dets Afbenyttelse, indtil paaviste Mangler er rettede.

§ 11. Sundhedskommissionen har Ret til at forbyde Salg af Levnetsmidler og Brugsgjenstande, der er bedærvede eller ansees skadelige for Sundheden, og kan i fornødent Fald besørge dem tilintetgjort.

§ 12. Hvor det paa Grund af økonomiske, lokale og andre Forhold maatte ansees fornødent, kan Sundhedskommissionen indrømme Dispensation fra ovenstaaende Forskrifter.

§ 13. Sundhedskommissionens Medlemmer har at paase disse Forskrifters Overholdelse, og hvis tilstedeværende Mangler ikke er rettede inden en rimelig Frist, at indberette Sagen til Kommissionens Ordfører, som i fornødent Fald bevirker Overtrædelsen paataalt.

XXIII. Bodø Herred.

(Kongelig Resolution af 29de December).

Efter den approberede Forandring skal nævnte Paragraf § 8 lyde saaledes:

§ 8. Gødningssstoffe, Komposter, ildelugtende Affald fra Husene og deslige Urenlighed maa ikke henlægges eller udsprede paa Marken nærmere beboet Hus eller Alfarvei end 25 Meter. Ansamlinger deraf skal være saaledes indrettede og beliggende, at unødigt Stank undgaaes, og at derfra ei kan ske Tilsig til Steder, hvorfra Mad- eller Drikkevand tages, eller til Beboelsesrum eller Madbod.

Trykfeil og Rettelser.

I Medicinalberetningen for 1892.

I det franske Resumé:

Side VII. 8 Linier nedenfra staar 10 998 læs 9 565.

I den generelle Beretning (A):

Side 5*. I Kolonnen Fladeindhold staar Summen for Riget 322 303,89 læs 322 663,55.
 — 10*. — — samtlige epid. Sygdomme staar for Kristiania 31 017 « 31 917.

I Medicinalberetningen for 1893.

I Indholdsfortegnelsen og det franske Resumé:

Side IV.	Linie 16 ovenfra	staar	Cas de maladies	læs	Cas des maladies.
— V.	— 22 —	«	pénitentaires	«	pénitentaires.
	— 23 —	«	condamnés	«	condamnés.
	— 29 —	«	Mouvements	«	Mouvement.
	— 31 —	«	—«—	«	—«—
	— 9 nedenfra	«	Oversigtsdistrikter	«	Overøvrighedsdistrikter.
— VII.	— 25 ovenfra	«	21 955	«	21 961.
	— 9 nedenfra	«	13 705	«	13 280.
	— 9 —	«	10 925	«	10 493.
	— 9 —	«	1 304	«	1 287.
	— 8 —	«	9,5	«	10,9.

I den generelle Beretning (A):

Side 6*. I Kolonnen beregnet tilstedeværende Middelbefolkning for søndre Trondhjems Amt
 i Bygderne staar 98 900 læs 94 900.
 i Byerne « 24 800 « 28 800.
 — 8*. — — Døde af 1000 Levende i 1893 i Trondhjem « 31,8 « 27,3.
 Ved Trondhjem er desuden udeladt Anmærkning: ³⁾ Dødeligheden er beregnet
 som ovenfor for Kristiania og Bergen.
 — 9*. I Kolonnen 1893 ved Kristiania staar 489 læs 494.

I den specielle Beretning (B):

Side 1.	I Anmærkingen ved Foden af Siden	staar	1886	læs	1866.
— 30.	Hjælpevaccinatorernes Antal	«	33	«	28.
	— i Moss Distrikt	«	11	«	6.
	— — — By	«	5	der udgaar.	
	I 4de Kolonne, tilstedev. Indb. i Borge Herred	«	5 178	læs	5 179.
— 40.	I Tabellens 7de Kolonne, retsmed. Forretn. i Sarpsborg	«	7	«	6.
— 94.	Diarrhoe for Juli	«	241	«	421.
— 196.	I 2den Kolonne ved Trondhjem Kjøbstad tilføies som Anmærkning: ¹⁾ Ved Kgl. Res. af 29de Oktober 1892 henlagdes fra 1ste Januar 1893 en Del af Strinden til Kjøbstaden Trondhjem. Den beregnede tilstedeværende Middelbefolkning (30te Juni 1893) i Trondhjem var ifølge Opgave fra det statistiske Centralbureau 28 800. Den tidligere Anmærkning ¹⁾ rettes til ²⁾ .				
— 272.	Linie 6 ovenfra staar rund Hul læs rundt Hul.				
— 319.	Rettelsen af Trykfeilen Side 267 er feilagtig. 11 Barselkvinder er det rigtige Antal, derimod er for Vadsø sat 2 istedenfor 1.				

I Medicinalberetningen for 1894.

I den generelle Beretning (A):

Side 2*.	I Kolonnen Apothek for Bratsberg Amt	staar	8	læs	9.
	i Sauland Herred	«	0	«	1.
— 5*.	— Summen	«	114	«	115.
— 32*.	Linie 13 nedenfra under Kræft: Ialt opgivne Dødsfald	«	1 429	«	1 449.
	— 13 — — — Dødsfald i Kristiania	«	144	«	150.
	— 13 — — — i Akershus Amt	«	66	«	67.
	— 13 — — — i Jarlsberg og Larvik Amt	«	88	«	90.
— 76*.	— 14 — Antallet af Apothek i Virksomhed	«	114	«	115.
	— 13 — med personligt Privilegium	«	77	«	78.

I den specielle Beretning (B):

Side 245.	Blandt Sygdomsnavnene er Ordnen mellem Skarlagensfeber og Røde Hunde ombyttet.
-----------	--

